

Anton Pavlovici Cehov

OPERE

Volumul X

Teatru

1893–1895

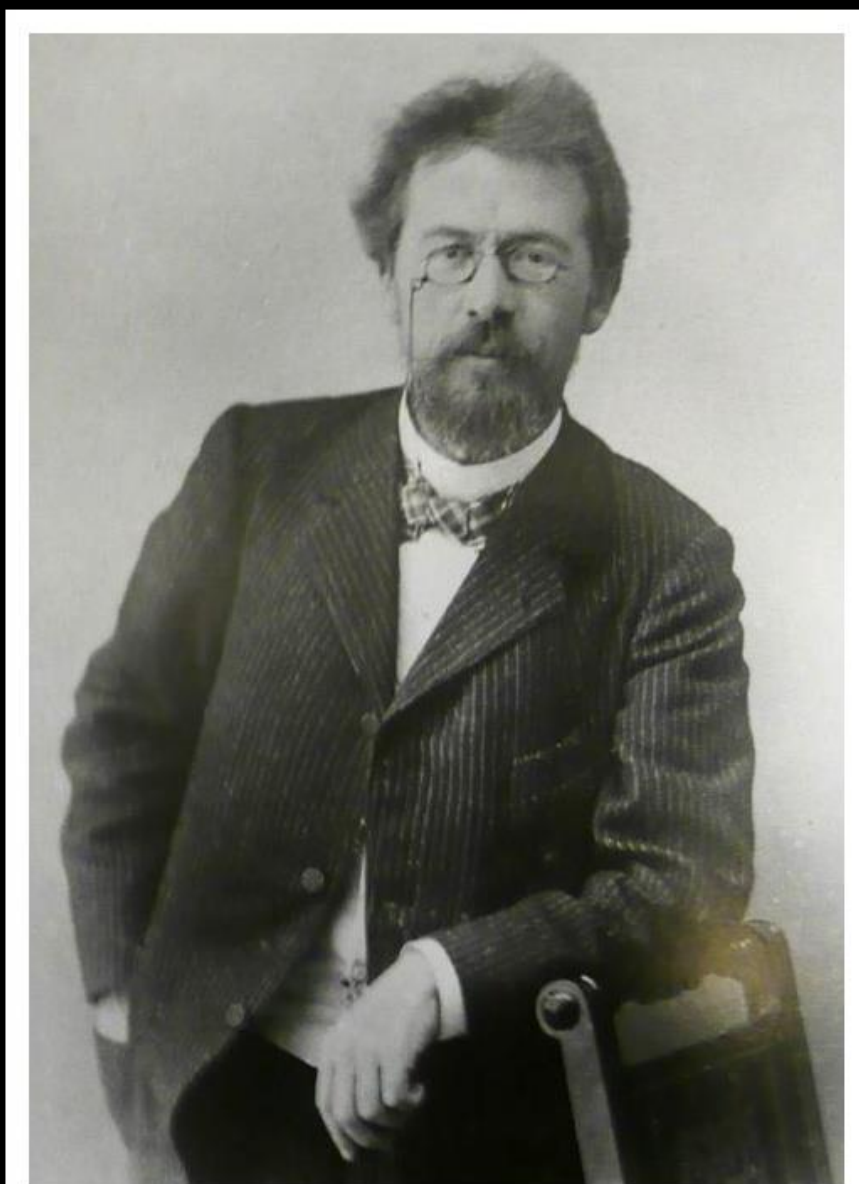
Traduceri de Moni Ghelerter, R. Teculescu, M. Sorbul, I.
Alexandrescu, M. Sevastos, M. Calmîcu, V. Jianu, A. Steinberg

Note de A. P. Skaftîmov

E.S.P.L.A. – CARTEA RUSĂ
Bucureşti, 1960

A. P. CEHOV

Opere, vol.10

Kindle eBook: Cosimo, aprilie 2013
- versiune definitivă -

Cuprins:

Anton Pavlovici Cehov

PIESE INCLUSE DE A.P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE „OPERE”

Cântecul lebedei

Ivanov

Ursul

Cerere în căsătorie

Tragedian fără voie

Nunta

Jubileul

Pescărușul

Unchiul Vanea

Trei surori

Despre efectul dăunător al tutunului

Livada de vișini

PIESE CARE NU AU FOST INCLUSE DE A. P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE „OPERE”

Despre efectul dăunător al tutunului

Duhul pădurii

A.P. CEHOV
Acuarelă de V.A. Serov – 1902

PIESE INCLUSE DE A.P. CEHOV ÎN
CULEGEREA DE „OPERE”

Cântecul lebedei

(Calhas¹)

SCENETĂ DRAMATICĂ ÎNTR-UN ACT
(1887-1888)

Traducere de M. Sorbul și I. Alexandrescu

PERSONAJE:

VASIL VASILICI SVETLOVIDOV, *actor comic, bătrân; 68 de ani*

NIKITA IVANICI, *sufleor; bătrân și el*

Acțiunea se petrece pe o scenă, într-un teatru de provincie, noaptea, după spectacol. Scena goală a unui teatru de mână a doua, din provincie. La dreapta, un șir de uși făcute de mântuială, din scânduri nevopsite: ușile de la cabine. Partea stângă și fundul scenei sunt pline cu tot felul de troace.

În mijlocul scenei, un taburet răsturnat. E noapte, întuneric.

SVETLOVIDOV (*în costumul lui Calhas, cu o lumânare în mână, iese din cabină râzând*): Bună treabă! Frumoasă pățanie! Am adormit în cabină! Spectacolul s-a terminat de mult, toți au plecat din teatru, numai eu am rămas să sforăi de unu' singur. Ah! Hârb bătrân! Hârb bătrân ce ești! Ramolitule! Se vede că te-ai cherchelit bine, de-ai adormit pe scaun! Bravo ție! Frumos îți șade! (*strigă*) Egorka! Egorka! Diavole! Petruška! Ați adormit, blestemaților, lua-v-ar toți dracii să vă ia! Egorka! (*ridică taburetul, se așază pe el și pune lumânarea jos*) Nici țipenie de om! Doar ecoul îmi răspunde... Le-am dat azi câte trei ruble și acum nici cu copoii nu dai de urma lor... Au plecat și te pomenești c-au închis teatrul, afurisiții... (*clătinând din cap*) Îs beat! Uf! În cinstea sărbătoririi mele am turnat în mine atâta vin și bere... Dumnezeule! Tot corpul mă arde, iar gura mi-e ca o iască... Mi-e și silă! (*pauză*) Ce tâmpenie! Te-ai îmbătat, neghiob bătrân ce ești, și nici nu știi barem de ce... Uf! Dumnezeule!... Șalele mă dor, capul îmi vâjâie, mă ia cu frig, iar sufletul mi-e rece și întunecat ca un mormânt. Dacă nu-ți pasă de sănătatea ta, ai barem milă de bătrânețea ta, caraghiosule! (*pauză*) Bătrânețe... Oricât m-aș grozăvi, orice-aș face, orice-aș drege, mi-am trăit traiul... Am șaiszeci și opt de ani, bătuți pe muchie. Respectele mele!... Nu-i mai poți întoarce... Cupa s-a golit... și n-a mai rămas decât o picătură pe fund... N-a rămas decât drojdia... Da, da, Vasiușa... Vrei nu vrei, acu e timpul să joci rolu' mortului. Moartea nu-i departe! (*se uită drept înainte*) Uite, de 45 de ani sunt actor și parcă văd teatrul noaptea pentru prima oară... Da, pentru prima oară... Și e destul de interesant, mânca-l-ar lupii... (*se apropie de rampă*) Nu se vede nimic... Se zărește nițel cușca sufleurului... pupitrul... Loja oficială... da-ncolo, beznă! O groapă neagră și fără fund... parcă ar fi un mormânt, în care se ascunde însăși moartea... Brrr!! Ce frig! Trage din sală, ca pe hornul unei sobe!... Aici e locu' cel mai nimerit să chemi

spiritele! Te-apucă groaza, fir-ar al dracului... Mă trece un fior pe şira spinării... *(strigă)* Egorka! Petruška! Unde sunteţi, împielitaţilor? Doamne, Doamne... Mai pomenesc şi de diavol! Dumnezeu! *(sieşi)* Termină cu vorbele astea! Termină cu băutura! Eşti un hodorog cu un picior în groapă!... La 68 de ani, oamenii se duc la biserică, se pocăiesc înainte de moarte, pe când tu... Doamne, Dumnezeu!... Vorbele astea deşănţate, mutra asta de beţiv, straiiele astea de paiată... Mi-e şi silă de mine! Mă duc repede să mă schimb... Mi-e groază. Zău aşa: de-aş rămâne aici toată noaptea, aş muri de spaimă... *(se îndreaptă spre cabina lui; în aceeaşi clipă, din ultima cabină, în fundul scenei, apare Nikita Ivanîci, într-un halat alb)*

SVETLOVIDOV (*văzându-l pe Nikita Ivanîci, scoate un țipăt de spaimă și se retrage câțiva pași*): Cine ești? Ce vrei? Ce cauți? (*bate cu piciorul în dușumea*) Cine ești?

NIKITA IVANICI: Eu sunt!

SVETLOVIDOV: Care eu?

NIKITA IVANICI (*apropiindu-se*): Eu sunt... sufleurul Nikita Ivanîci... Eu sunt, Vasil Vasilici!...

SVETLOVIDOV (*cade sfârșit pe scăunel, respiră greoi și tremură din tot corpul*): Dumnezeu! Cine e? Tu ești... tu, Nikitușka? Ce... ce-i cu tine aici?

NIKITA IVANÎCI: Noaptea, dorm în cabină. Da', vă rog, să nu mă spuneți lui Alexei Fomici... N-am unde să mă culc... vă rog să mă credeți...

SVETLOVIDOV: Tu ești, Nikitușka!... Doamne, Dumnezeu!... M-au chemat la rampă de șaisprezece ori... mi-au trimis trei coșuri cu flori și alte daruri... Toți erau în extaz, da' nu s-a găsit niciunul care să-l fi trezit pe bătrânul ăsta bețiv și să-l ducă acasă... Îs bătrân, Nikitușka... Am 68 de ani... Sunt bolnav! Sărmanul meu suflet se chinuie!... (*plânge pe brațul sufleurului*) Nu pleca, Nikitușka... Is... bătrân, neputincios, mi-a venit vremea să mor... Mi-e frică, mi-e frică!...

NIKITA IVANÎCI (*blând și respectuos*): E vremea să vă duceți acasă, Vasil Vasilici.

SVETLOVIDOV: Nu mă duc! N-am casă! N-am!

NIKITA IVANÎCI: Doamne! Nu cumva ați uitat unde stați?!

SVETLOVIDOV: Nu vreau să mă duc acasă... nu vreau... Acasă-s singur... n-am pe nimeni, Nikitușka! Nici părinți, nici nevastă, nici copii... sunt singur, ca vântu-n stepă... Am să mor, și nimeni n-o să-și aducă aminte de mine... Mi-e teamă de singurătatea mea... Nu-i nimeni care să-l mângâie, care să-l îngrijească, să-l ducă la culcare pe bețivanul ăsta bătrân... Al cui sunt? Cine are nevoie de mine? Cine mă iubește? Nimeni nu mă

iubește, Nikitușka!

NIKITA IVANÎCI (*printre lacrimi*): Publicul vă iubește, Vasil Vasilici!

SVETLOVIDOV: Publicul a plecat de mult, doarme și a uitat de paiața lui! Nu! Nimeni n-are nevoie de mine... Nimeni nu mă iubește... Nevastă n-am... copii n-am...

NIKITA IVANÎCI: Necazuri mai mari să n-aveți...

SVETLOVIDOV: Da' eu-s om, sunt viu, în venele mele curge sânge, nu apă... Îs nobil, Nikitușka... de neam ales... Până să cad în groapa asta, am fost ofițer de artilerie... Ce chipeș eram... frumos, plin de demnitate, curajos, înflăcărat! Dumnezeu! Unde sunt toate astea? Și ce artist am fost, Nikitușka! (*ridicându-se, se sprijină pe brațul suferului*) Și-acum?!... Unde-i timpu ăla? Dumnezeu! Mă uitam mai adineauri la groapa asta și mi-am adus aminte de toate! Groapa asta mi-a mâncat 45 de ani din viață... Și ce viață! Nikitușka! Mă uit acum în groapa asta și văd totul, în cele mai mici amănunte, ca și chipul tău. Entuziasmul tinereții, încrederea, pasiunea, dragostea pentru femei! Ah! Femeile, Nikitușka!

NIKITA IVANÎCI: E vremea să vă duceți la culcare, Vasil Vasilici.

SVETLOVIDOV: Când eram actor tânăr, când abia începusem să-mi iau avânt, mi-aduc aminte că o femeie s-a îndrăgostit de mine, de arta mea. Era grațioasă, subțire ca o trestie, tânără, inocentă, înflăcărată ca zorile unei zile de vară! Sub privirea ochilor ei albaștri, în fața surâsului ei minunat, orice umbră se risipea. Valurile ondulate ale mării se sparg de stânci, dar de valurile părului ei ondulat s-ar fi spart orice stâncă, orice sloi de gheață, orice troiene de zăpadă! Într-o zi, mi-amintesc... stăteam în fața ei, cum stau acum în fața ta... Era mai frumoasă ca niciodată!... Se uita la mine cu niște ochi pe care nu-i voi uita nici după moarte... Duioshi, catifelați, adânci, plini de strălucirea tinereții!... Beat de încântare, i-am căzut în genunchi, cerșindu-i fericirea de a-mi fi soție! (*continuă, cu glas stins*) Și dânsa... dânsa mi-a spus: „Lasă-te de teatru! Lasă-te de teatru!” Pricepi?

Putea să iubească un actor, dar să-i fie soție, niciodată! Mi-aduc aminte că, în ziua aceea, jucam... un rol ingrat, de măscărici... jucam – și simțeam că mi se deschid ochii... Atunci am înțeles că nimic nu-i sfânt în artă, că totul e fantezie și minciună, că eu nu eram decât un sclav, jucăria unor trândavi, un măscărici, un clovn. Atunci abia am înțeles publicul! Și de-atunci, n-am mai crezut nici în aplauze, nici în buchete de flori, nici în entuziasm... Da, Nikitușka! Publicul mă aplaudă, cumpără cu ruble fotografia mea, dar eu rămân un străin pentru ei... Pentru ei sunt o ființă imorală... aproape o cocotă... Numai din vanitate vor să aibă relații cu mine... Dar domnii ăștia nu se înjosesc într-atâta ca să-mi dea de nevastă pe sora lor, pe fiica lor... Nu cred în public! (*cade pe scăunel*) Nu cred!

NIKITA IVANÎCI: V-ați schimbat la față, Vasil Vasilici! Mi-e și frică... Fiți bun, hai să mergem acasă!

SVETLOVIDOV: Atunci mi s-au deschis ochii... Dar m-a costat scump, Nikitușka! După povestea asta, după ce am cunoscut-o pe tânăra fată, am început să rătăcesc fără rost, să trăiesc fără țel, fără să mă mai uit înainte... Am făcut pe măscăriciul, pe paiața, pe clovnul... Perverteam mințile și totuși ce artist mare, ce talent mare eram... Mi-am îngropat talentul, mi-am stâlcit limba, am devenit vulgar, mi-am pierdut înfățișarea de om... Groapa asta neagră m-a înghițit, m-a sfâșiat! La început, n-am simțit asta, dar astăzi... când m-am trezit, m-am uitat înapoi... și-n urma mea am văzut 68 de ani... Numai acum am băgat de seamă că sunt bătrân! Cântecul s-a sfârșit! (*plânge în hohote*) Cântecul s-a sfârșit!

NIKITA IVANÎCI: Vasil Vasilici! Dragul meu... Hai, liniștește-te... Dumnezeu! (*strigă*) Petrușka! Egorka!

SVETLOVIDOV: Și când te gândești ce talent, ce forță! Nici nu-ți închipui ce dicțiune aveam, câtă simțire și grație, câtă sensibilitate... (*se bate cu pumnii în piept*) aveam în acest piept. Mă înăbuș! Bătrâne, ascultă... stai să respir... Uite, un fragment din „Boris Godunov”:

*Năluca lui Ivan cel Groaznic m-a-nfiat!
Da, umbra lui, din groapă m-a numit Dmitri!
În jurul meu a adunat noroade
Și mi l-a dat pe Boris pradă răzbunării!
Sunt țarevici – și-ajunge! Mi-e rușine
Să mă-njosesc în fața unei poloneze...*

Ce zici? (vioi) Stai! Ia ascultă fragmentul ăsta din „Regele Lear”... Fii atent! Ceru-i mohorât, plouă, tună: rrr! fulgeră: jjjj!... cerul se dezlănțuie... uite:

*...Suflați pân-v-or crăpa obrazii, vânturi,
Suflați, înfuriați-vă mai tare!
Voi uragane, cataracte, treceți
Puhoi peste clopotnițele noastre,
Sfârleaza să le-o înecați sub valuri.
Voi, focuri de pucioasă iuți ca gândul,
Ștafete ale trăsnetului care
Despică vechi stejari, hai, pârjoliți-mi
Acele tample albe! Haide, tunet
Atotzguduior, sfărâmă globul,
Tiparele Naturii să le spulberi
Și să se risipească-n vânt sămânța
Ce scoate-n oameni nrecunoștința!*

(nerăbdător) Dă-mi repede replica Nebunului! (izbește cu piciorul în dușumea) Hai! Dă-mi repede replica Nebunului! Nu pot să aștept!

NIKITA IVANÎCI (jucând rolul Nebunului): „Tăicuțule, la căldurică, în casă, e mai bine decât afară, în ploaie. Intră înăuntru și cere fetelor binecuvântarea... E-o noapte, căreia nu-i pasă nici de înțelept, nici de nebun...”

SVETLOVIDOV:

*Hai, urlă! Scurpă, arzi, țâșnește, varsă!
Voi, ploaie și furtună, vânt și trăsnet,*

*Nu-mi sunteți fiice. Nu vă-nvinuiesc,
Stihii, că sunteți rele. Nu v-am dat
Regatul, nici v-am spus „copiii mei”
Nu-mi datorați supunere...*

Ce putere! Ce talent! Ce artist am fost eu, Nikitușka!... Să mai zicem ceva... da, încă ceva... Să ne amintim de vremurile de demult... (*râde fericit*) Uite, un fragment din „Hamlet”, de exemplu... Ei, încep... De unde? Aha! (*jucând rolul lui Hamlet*) „Ah, flaute. Dați-mi unul să-l văd! (*lui Nikita Ivanîci*) Și, ca să isprăvesc cu voi... De ce tot îmi dai târcoale, de parcă ai vrea să mă prinzi în laț?”

NIKITA IVANÎCI: „O, dacă datoria mă face prea îndrăzneț, dragostea mă face necuviincios.”

SVETLOVIDOV: „Nu prea înțeleg. Vrei să cânti din flaut?”

NIKITA IVANÎCI: „Nu pot, stăpâne!”

SVETLOVIDOV: „Te rog eu!”

NIKITA IVANÎCI: „Crede-mă că nu pot!”

SVETLOVIDOV: „Te rog din suflet!”

NIKITA IVANÎCI: „Nu știu nici măcar să-l mânuiesc, Măria-Ta.”

SVETLOVIDOV: „E la fel de ușor cum ar fi să minți. Potrivește degetul cel mare și celelalte patru degete pe aceste găurele; pune-l la gură și suflă în el; și flautul va cânta cea mai încântătoare muzică... Uite, acestea sunt clapele...”

NIKITA IVANÎCI: „Dar nu-i pot smulge niciun sunet armonios; nu mă pricep defel...”

SVETLOVIDOV: „Vezi ce părere proastă ai despre mine! Vrei să mă faci să cânt, vrei să arăți că-mi cunoști strunele, vrei să smulgi până și inima tainei mele, vrei să mă faci să vibrez de la nota cea mai joasă până la cea mai înaltă. Acest micuț instrument e plin de melodii, de sunete minunate, și totuși nu-l poți face să vorbească! La naiba, cum îți închipui că sunt mai ușor de mânuit decât un fluier? Poți să mă ieși drept orice fel de instrument, oricât m-ai suci, tot n-ai să mă faci să cânt!” (*râde și aplaudă*) Bravo!

Bis! Bravo! Cine spune că sunt bătrân? E o prostie, o minciună, nu sunt deloc bătrân. Toți porii mei respiră forță! Asta-i tinerețe, vioiciune, viață! Nikitușka, unde-i talent, nu există bătrânețe! Ai înnebunit, Nikitușka? Ți-ai pierdut mințile? Stai puțin! Lasă-mă să-mi revin... O, Doamne, Dumnezeu! Ascultă-mă acum! Câtă gingășie și grație, ce muzicalitate! Sssst!... Liniște!

*Ucraina-n noapte tace lin.
Pe cer cresc licăriri de stele.
Văzduhu-i adormit deplin,
Doar frunzele din plop, doar ele,
Se clatină-n argint bătând...*

(se aude zgomotul unei uși care se deschide) Ce-o fi?

NIKITA IVANÎCI: Se vede că s-au întors Petrușka și Egorka... Ce talent aveți, Vasil Vasilici! Ce talent!

SVETLOVIDOV *(întorcându-se spre locul de unde vine zgomotul, strigă)*: Veniți încoace, vulturii mei! *(lui Nikita Ivanîci)* Să mergem să ne schimbăm... Nu există bătrânețe, totu-i prostie, aiureală... *(râde voios)* De ce plângi? Prost mai ești, bătrâne, ce-s lacrimile astea? Nu-i bine! Uite, asta nu-i bine! De ce te uiți așa la mine? Hai, hai... *(îl îmbrățișează plângând)* Nu trebuie să plângi!... Unde-i artă, unde-i talent, nu-i nici bătrânețe, nici singurătate, nici boală! Până și moartea-i ceva relativ... *(plânge)* Nu, nu, Nikitușka, cântecul nostru s-a sfârșit. S-a dus talentul! Sunt o lămâie stoarsă, o umbră, un cui ruginit, și tu, un șoarece bătrân de teatru: sufleor... Haidem! *(pleacă amândoi)* S-a dus talentul! Nu mai sunt bun decât de soldat în alaiul lui Fortinbras... în piesele serioase... Și poate că și pentru asta sunt prea bătrân... Da! Îți aduci aminte, Nikitușka, de fragmentul ăsta din „Othello”:

*Adio, fericire!
Adio, oști cu coifuri și panașe
Și lupte vitejești, unde mândria
E o virtute! Adio – nechezatul*

*De armăsari în goană, voi, trompete,
Și tobe, și voi, fluiere de lupte,
Adio, steag regesc și orice slavă,
Plăcerea de-a lupta și strălucirea
Nemăsuratei glorii de-a învinge!*

NIKITA IVANICI: Un adevărat talent! Adevărat talent!

SVETLOVIDOV: Dar asta:

Acuma voi pleca din Moscova!

Aici nu mă voi mai reîntoarce nicicând!

Plec, fără să arunc în urmă o singură privire,

Voi căuta în lumea asta largă

Un colțișor mai fericit... să pot trăi.

(iese cu Nikita Ivanici)

CORTINA CADE ÎNCET

Piesa *Cântecul lebedei* (*Calhas*) este o adaptare după nuvela *Calhas*, scrisă de A. P. Cehov în 1886.

Publicată pentru prima oară în almanahul literar ilustrat *Sezon*, sub red. lui N. P. Kiceev, nr. 1, Moscova, 1887, purtând titlul: *Calhas. Sceneta dramatică într-un act*.

Într-o scrisoare adresată M. V. Kiseliovei (14 ianuarie 1887), Cehov comunică: „Toată piesa a încăput pe 4 coli de hârtie. Durata reprezentației va fi de 15-20 minute. E cea mai mică piesă din câte s-au pomenit pe lume. Va juca în ea celebrul Davîdov, care lucrează acum la Korș... Am scris-o într-o oră și cinci minute.”

În scrisoarea sa din 17 octombrie 1888, Cehov îl roagă pe A. N. Pleșceev să supună piesa spre aprobare Comitetului literar al teatrelor (de pe lângă Direcția teatrelor imperiale), spunând printre altele: „Piesa n-are cine știe ce calități și personal nu-i dau prea mare importanță, însă Lenski arde de nerăbdare s-o joace pe scena Teatrului Mic, așa încât această rugămintă o adresez mai mult în numele lui Lenski”. La 25 octombrie piesa trecuse prin Comitetul literar, și Cehov îi mulțumește printr-o scrisoare lui A. N. Pleșceev. La 26 octombrie piesa i-a fost înmănată lui A. P. Lenski. În scrisoarea adresată lui Lenski, Cehov scrie: „Am trecut astăzi pe la dumneata și am lăsat originalul *Calhas*-ului, precum și o copie. Când nu vei mai avea nevoie de exemplarul cenzurat, ia-l, te rog, de la regizor și păstrează-l la dumneata; îl voi trimite ulterior lui Rassohin. Am intitulat *Calhas*-ul – *Cântecul lebedei*. Găsesc că titlul e cam lung și siropos, dar altul mai bun n-am putut găsi, deși

m-am gândit mult.”

În exemplarul prezentat cenzurii (data aprobării cenzorului: 9 noiembrie 1888) sunt cuprinse câteva monoloage din *Othello*, care lipsesc în textul apărut în *Sezon*. Curând după aceea, piesa, cu câteva mici modificări, a fost litografiată de Biblioteca teatrelor (Moscova, 1888), iar mai târziu a apărut în revista *Artist*, nr. 2, octombrie 1889. Cu mici modificări a fost inclusă în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897. În edițiile apărute în timpul vieții scriitorului (din anii 1901 și 1902), piesa n-a mai suferit nicio modificare. Publicăm textul din 1902.

Ivanov

PIESĂ DRAMATICĂ ÎN PATRU ACTE
(1887-1889)

Traducere de M. Sevastos și M. Calmîcu

PERSONAJE:

IVANOV NIKOLAI ALEXEEVICI, *membru permanent al administrației zemstvei, însărcinat cu rezolvarea problemelor țărănești*

ANNA PETROVNA, *soția lui, născută Sarra Abramsohn*

ȘABELSKI MATVEI SEMIONOVICI, *conte, unchiul lui Ivanov, din partea mamei*

LEBEDEV PAVEL KIRILLICI, *președintele administrației zemstvei*

ZINAIDA SAVIȘNA, *soția acestuia*

SAȘA, *fiica lui Lebedev, 20 de ani*

LVOV EVGHENI KONSTANTINOVICI, *tânăr, medic al zemstvei*

BABAKINA MARFA EGOROVNA, *văduvă tânără, moșierasă, fiică de negustor bogat*

KOSÎH DMITRI NIKITICI, *încasator la accize*
BORKIN MIHAIL MIHAILOVICI, *rudă îndepărtată a lui*
Ivanov și administratorul moșiei acestuia
AVDOTIA NAZAROVNA, *bătrână de profesiune indefinită*
EGORUȘKA, *pripășit la casa lui Lebedev*
1-ul musafir
Al 2-lea musafir
Al 3-lea musafir
Al 4-lea musafir
PIOTR, *lacheul lui Ivanov*
GAVRILA, *lacheul lui Lebedev*
Musafiri de ambele sexe, lachei

Acțiunea se petrece într-unul dintre județele Rusiei centrale

ACTUL ÎNTÂI

Grădina de pe moșia lui Ivanov. În stânga se văd fațada casei și terasa. Una dintre ferestre este deschisă. În fața terasei se află un teren bătătorit în formă de semicerc. De aici, din dreapta, pornesc câteva alei care duc în fundul grădinii. Tot în dreapta se află niște bănci și măsuțe de grădină.

Pe măsuța cea mai apropiată arde o lampă. Se întunecă. La ridicarea cortinei, din casă se aud acorduri de pian și violoncel. Se exersează un cântec.

Ivanov și Borkin.

(Ivanov citește o carte la lumina lămpii. Din fundul grădinii apare Borkin. Poartă cizme cu carâmbi înalți iar pe umăr o pușcă de vânătoare. E puțin amețit de băutură. Zărindu-l pe Ivanov, se apropie tiptil în vârful picioarelor și întinde pușca spre el.)

IVANOV *(tresărind și ridicându-se în picioare)*: Mișa, dă-o-ncolo de treabă!... M-ai speriat!... Și așa sunt destul de necăjit, iar dumitale îți mai arde de glume... *(se așază)* Poftim, m-a băgat în sperieți și acum se bucură...

BORKIN *(râzând)*: Ei, ei... scuzele mele. *(se așază lângă el)* N-am să mai fac, zău... *(își scoate șapca)* Ce năbușeală! Gândește-te numai, în trei ceasuri să faci peste 17 verste... e ceva... Abia mă mai țin pe picioare. Pune mâna aici, să vezi cum îmi bate inima...

IVANOV *(citind)*: Lasă, lasă, mai pe urmă...

BORKIN: Ba nu, acum. *(îi ia mâna și și-o pune în dreptul inimii)* Auzi? Tic-tac-tic-tac... Asta înseamnă un deranjament al cordului. Pot să-mi dau duhul în orice clipă. Ia spune-mi drept, are să-ți pară rău dacă o să mor?

IVANOV: Nu vezi că citesc?... Lasă-mă acum...

BORKIN: Nu, zău, Nikolai Alexeevici, are să-ți pară rău dacă o să mor? Așa, pe neașteptate...

IVANOV: Da' mai slăbește-mă, omule, odată!

BORKIN: Haide-haide, nu te supăra. Ce zici, are să-ți pară rău?

IVANOV: Îmi pare rău de un lucru – că miroși a votcă cale de o poștă. Asta-i de-a dreptul respingător, Mișa.

BORKIN *(râzând)*: Nu mai spune, miros a votcă? Foarte curios... Adică, s-ar putea să ai dreptate. La Plesniki m-am întâlnit cu judecătorul de instrucție și recunosc că am dat pe gât câteva păhărele... La drept vorbind, băutura dăunează sănătății, nu? Nu-i așa că dăunează sănătății?

IVANOV: Ești insuportabil... Da înțelege-mă, omule, odată...

BORKIN: Ei, ei, iertare!... Am plecat, te las... (se ridică și pleacă) Ce oameni, zău, o vorbă nu poți schimba cu ei. (se întoarce din drum) Ah, da, bine că mi-am adus aminte... Dă-mi, te rog, 82 de ruble!

IVANOV: 82 de ruble? Pentru ce?

BORKIN: Mâine avem de plătit muncitorii.

IVANOV: N-am.

BORKIN: Omagiile mele! (*îngânându-l*) „N-am, n-am...” Da’ ia spune-mi, ce părere ai, muncitorii trebuiesc plătiți ori ba? Ce zici?

IVANOV: Nu știu... Știu doar atât că astăzi n-am nicio lețcaie. Să mai aștepte până la întâi, când primesc leafa.

BORKIN: Poftim de te înțelege cu acest cetățean!... Dumneata nu pricepi că muncitorii vor veni să-și ia banii mâine dimineată și nu pe ziua de întâi?

IVANOV: Ce vrei să fac! Tăiați-mă, spânzurați-mă, n-am... Ce obicei, zău, de a sâcâi omul tocmai atunci când citește, scrie, ori...

BORKIN: Te mai întreb încă o dată: muncitorii trebuie plătiți ori nu? Dar văd că-mi bat gura de pomană!... (*face un gest cu mâna de lehamite*) Moșieri cică, auzi, naiba să mă ia!... Gospodărie model... O mie deseatine de pământ și nicio para chioară în buzunar... Pivniță este, cu vin la sticle, dar vezi matale, n-avem tirbușon... Mâine vând troica, scurt! Da, da! Am vândut ovăzul de-abia încolțit, iar mâine am să vând și secara! Să știi. (*se plimbă de colo-colo pe scenă*) Crezi că o să-mi fac proces de conștiință? Nu, nu! Cu mine nu se prinde...

Aceiași, Șabelski (din spatele scenei) și Anna Petrovna.

Se aude din casă vocea lui Șabelski: „Decât să cânți cu dumneata, mai bine să-ți iei câmpii... Așa ureche muzicală n-ar face cinste nici unei știuci puse la frigare! De tușeu nici nu mai vorbesc!”

ANNA PETROVNA (*apărând în fereastră*): Am auzit pe cineva vorbind. Dumneata erai, Mișa? Da' ce-ai pățit, ai nervi?

BORKIN: Puțin zis... Cu Nicolas al dumitale, mare minune să nu intre omul în balamuc!

ANNA PETROVNA: Ascultă, Mișa. Dă ordin să se aducă fân pe terenul de crochet.

BORKIN (*făcând un gest disperat cu mâna*): Da' mai slăbiți-mă cu tot felul de fleacuri...

ANNA PETROVNA: Ia te uită cu ce ton vorbește dumnealui!... Să știi că nu te prinde. Dacă vrei să te iubească femeile să nu faci niciodată pe supăratul și pe grozavul în fața lor... (*adresându-se soțului*) Nikolai, hai să ne dăm de-a tumba prin fân!...

IVANOV: Aniuta, știi că n-ai voie să stai lângă fereastra deschisă. Pleacă, te rog... (*strigă*) Unchiule, închide fereastra! (*fereastra se închide*)

BORKIN: Și nu uita că peste două zile ai de plătit lui Lebedev dobânzile...

IVANOV: Știu. Am să trec astăzi pe la ei și am să-l rog să mai aștepte... (*se uită la ceas*)

BORKIN: Când vrei să pleci?

IVANOV: Îndată.

BORKIN (*înviorat*): Tii, am uitat!... Păi astăzi e ziua de naștere a Șurocikăi!... He-he-he!... Să uit o zi ca asta... Halal memorie! (*sare într-un picior*) Mă duc, mă duc și eu... (*cântă*) Da, da, mă duc... Mai întâi am să fac o baie strașnică, am să rumeg niscaiva

hârtii, dau pe gât vreo trei picături de amoniac și... ia-o, băiete, de la capăt! Nikolai Alexeevici, scumpule, îngerul salvator al inimii mele, nu mai fi nervos, nu mai umbla supărat de parcă ți s-au înecat corăbiile, că noi amândoi, dracu să ne ia, putem urni munții din loc! Pentru dumneata sunt în stare de orice... Poftim, de dragul dumitale mă însor cu Marfușa Babakina, vrei? Jumătate de zestre e a dumitale... Ce zic jumătate, ia-o toată și stăpânește-o sănătos!...

IVANOV: Lasă prostiile...

BORKIN: Nu, vorbesc serios! Vrei, mă însor cu Marfușa?! Zestrea pe din două... Ptiu, îmi bat gura de pomană cu dumneata! Parcă poți să mă-nțelegi? (*îngânându-l*) Auzi, „lasă prostiile”! Uite, ești un om de treabă, inteligent, dar îți lipsesc astea, cum să zic, aripioarele... Să te-nalți odată, da’ așa, ca să-i dai gata și pe dracii din iad! De n-ai fi un ipohondru și un molău, ci un om normal ca toți oamenii, peste un an ai avea un milion. Spre exemplu eu, dacă aș avea acum în buzunar 2300 de ruble, peste două săptămâni aș câștiga douăzeci de mii. Nu mă crezi? Ți se pare că vorbesc prostii? Nu, nu sunt prostii... Poftim, fă-mi rost de 2300 de ruble și peste o săptămână îți aduc douăzeci de mii. Pe malul celălalt al râului, Ovseanov vinde o limbă de pământ taman în dreptul nostru și cere pe ea 2300 de ruble. Dacă o cumpărăm, amândouă malurile vor fi ale noastre. Iar dacă amândouă malurile sunt ale noastre, legea ne dă dreptul să zăgăzuim râul. Înțelegi? E clar ceea ce-ți spun, nu? Ne apucăm, cică, să construim apoi o moară, și îndată ce-om da de veste că ridicăm zăgazul, să-i vezi numai pe cei din josul râului! Scandal, panică... Iar noi, de colo, *commen-zier musiu*, nu vreți să zăgăzuim râul? Mă rog, atunci să ne înțelegem! Pricepi? Dintr-un foc, Zarevski cu fabrica lui ne dă cinci mii, Korolkov trei, mănăstirea cinci...

IVANOV: Mofturi... Ascultă, Mișa, dacă nu vrei să ne certăm, păstrează-ți ideile astea pentru tine.

BORKIN (*luând loc la masă*): Poftim!... Bănuiam dinainte răspunsul! Păi bine, dacă singur nu vrei să faci nimic, de ce mă legi pe mine de mâini și de picioare?...

Aceiași, Șabelski și Lvov.

ȘABELSKI (*ieșind cu Lvov din casă*): Doctorii sunt la fel ca avocații, cu o singură deosebire: avocații îi jefuiesc pe oameni, iar doctorii îi și omoară pe deasupra... Nu mă refer la persoanele de față... (*se așază pe bancă*) Șarlatani, exploatatori... Poate, undeva în Patagonia, să mai existe unele abateri de la regula generală, dar... personal, pot să-ți spun că doctorii m-au costat până acum vreo douăzeci de mii de ruble, și n-am întâlnit pe unul singur care să nu-și merite calificativul de escroc.

BORKIN (*lui Ivanov*): Da, singur nu întreprinzi nimic și nu-l lași nici pe altul să facă ceva. De aceea nu avem bani...

ȘABELSKI: Repet, nu mă refer la persoanele de față... Poate există unele excepții, deși, personal... (*casă*)

IVANOV (*închizând cartea*): Ce mai e nou, doctore?

LVOV (*aruncând o privire spre fereastră*): Repet cele spuse de mine în cursul dimineții: ar trebui să plece în Crimeea, și cât mai repede posibil! (*se plimbă de colo până colo*)

ȘABELSKI (*pufnind*): Asta-i bună! Auzi, în Crimeea! Ia spune-mi, Mișa, nu ne facem și noi doctori? E simplu ca bună ziua... A dat tusea peste *madame* Angot sau peste frumoasa Ofelia? Pui mâna pe toc și procedezi după toate regulile științei: mai întâi un doctor tânăr, apoi un voiaj în Crimeea, acolo un tătar frumos care să-i țină de urât...

IVANOV (*contelui*): Pisălog mai ești! Mă scoți din sărite... (*lui Lvov*) Ca să o trimit în Crimeea e nevoie de bani. Să presupunem că am să-i procur. Dar ea nu vrea să plece, refuză categoric...

LVOV: Asta-i adevărat.

(*pauză*)

BORKIN: Într-adevăr, doctore, e atât de bolnavă Alina Petrovna încât are absolută nevoie de Crimeea?

LVOV (*aruncând iarăși o privire fugară spre fereastră*): Da,

suferă de ftizie...

BORKIN: Hm!... Proastă treabă... Am băgat de seamă și eu în ultima vreme că prea e trasă la față. N-o mai duce mult...

LVOV: Vă rog... vorbiți mai încet... poate să ne audă...

(*pauză*)

BORKIN (*oftând*): Asta-i viața. E ca o floare de câmp: a trecut un țap, a păscut-o și... ia-o de unde nu-i.

ȘABELSKI: Fleacuri, de la început până la sfârșit... (*cască*)
Fleacuri și escrocherii!

(*pauză*)

BORKIN: Iar eu, domnilor, îmi tot bat capul cu Nikolai Alexeevici. Îl învăț cum să câștige bani. Stric orzul pe găște. Iată, i-am dat în clipa asta o idee genială, dar, ca de obicei, strădania mi-a rămas zadarnică. Nu-l poți clinti din loc. Priviți-l cum arată: melancolia întruchipată, spleen și ipohondrie...

ȘABELSKI (*ridicându-se și dezmoțindu-și trupul*): Într-adevăr, ai un doivleac genial. Născocoști câte și mai câte, pe toți îi înveți, tuturor le dai statură cum să-și rostuiască mai bine viața... Ia învață-mă și pe mine rogu-te, și-ți voi spune bogdaproste.

BORKIN (*ridicându-se*): Mă duc să fac o baie... La revedere, domnilor... (*contelui*) Dumneata ai douăzeci de ieșiri... În locul dumatle, peste o săptămână aș avea în buzunar pe puțin douăzeci de mii... (*pleacă*)

ȘABELSKI (*pornind după el*): Cum așa? Învață-mă cum să fac.

BORKIN: N-ai ce învăța, e atât de simplu... (*se întoarce din drum*) Nikolai Alexeevici, dă-mi o rublă!

(*Ivanov îi dă banii fără a spune nimic*)

BORKIN: Merci! (*contelui*) Dumneata, cu atâtea atuuri în mână...

ȘABELSKI (*mergând după el*): Care atuuri, ce fel de atuuri?

BORKIN: În locul dumatle peste o săptămână aș avea vreo treizeci de mii, dacă nu mai mult.

(*pleacă urmat de conte*)

IVANOV (*după o pauză*): Oameni de prisos, vorbe de prisos, și pe deasupra mai ai și obligația de a răspunde la ele, de a asculta

toate aceste ineptii! M-au obosit, doctore. M-au îmbolnăvit. Am devenit irascibil, violent, grosolan și atât de meschin, încât nu mă mai recunosc. Zile în șir am dureri de cap, noaptea nu pot închide ochii, îmi vâjâie urechile... Nu știu ce să mă fac și încotro să fug... Îți mărturisesc cinsti...

LVOV: Nikolai Alexeevici, vreau să stau de vorbă cu dumneata într-o chestiune extrem de importantă.

IVANOV: Te ascult.

LVOV: E vorba de Anna Petrovna. (*se așază*) Nu vrea în ruptul capului să plece în Crimeea. Cu dumneata însă ar pleca.

IVANOV (*după câteva clipe de gândire*): Ca să plecăm amândoi ne costă mult. Și, în afară de asta, n-o să pot căpăta un concediu mai îndelungat. Am mai luat unul anul acesta...

LVOV: Să admitem că este adevărat ceea ce-mi spui. Ridic atunci o altă chestiune. Cel mai bun leac împotriva bolilor de plămâni este liniștea totală, odihna, iar soția dumitale n-are parte o clipă de ele. O frământă mereu purtarea dumitale față de ea. Iartă-mă că-ți spun, dar sunt prea tulburat și nu mă pot stăpâni. De aceea îți voi vorbi deschis. Purtarea dumitale pur și simplu o ucide. (*pauză*) Nikolai Alexeevici, nu pot să cred că nu-ți dai seama...

IVANOV: Ai dreptate, ai dreptate... Fără îndoială că am o mare vină față de ea, dar gândurile îmi sunt încâlcite, sufletul mi-e cuprins de o lene neînțeleasă. Nu pot pricepe ce se întâmplă cu mine. Nu-i înțeleg nici pe oameni și nici pe mine însumi nu mă-nțeleg... (*privește spre fereastră*) Am putea fi auziți, de aceea ar fi mai bine să plecăm de aici. Să ne plimbăm puțin. (*se ridică amândoi de pe bancă*) Ți-aș putea povesti, prietene, totul cum a fost, de la început, dar povestea e atât de lungă și atât de încurcată încât n-aș isprăvi-o nici până mâine dimineată. (*se plimbă amândoi*) Aniuta e o femeie minunată, o femeie cum rar întâlnești... De dragul meu și-a schimbat credința, și-a părăsit mama și tatăl, a renunțat la bogăție, și dacă mâine i-aș cere încă o sută de jertfe, sunt încredințat că le-ar aduce fără să stea o singură clipă pe gânduri. Din parte-mi, n-am făcut nimic pentru ea, n-am

sacrificat nimic. Dar, cum ți-am spus, e o poveste lungă... Explicația, dragă doctore (*ezitând*), stă... ca să fiu mai explicit, în faptul că eu... eu m-am însurat din dragoste, dintr-o mare dragoste, și i-am jurat că am s-o iubesc toată viața, dar vezi... n-au trecut decât cinci ani și ea continuă să mă iubească, pe când eu... (*face un gest larg cu mâinile*) Iată, dumneata îmi spui că n-are mult de trăit, iar eu nu simt nici iubirea dinainte, nici măcar milă, ci parcă am în suflet un fel de gol, o oboseală sfâșietoare. Dacă m-ar privi cineva din afară, ar spune, fără îndoială, că e o monstruozitate ceea ce fac, dar, crede-mă, nici eu nu pricep ce se petrece cu mine, cu sufletul meu...

(se îndepărtează amândoi pe alee)

Șabelski, apoi Anna Petrovna.

ȘABELSKI (*intră râzând cu hohote*): Pe cinstea mea, omul ăsta nu e un escroc de duzină! E un filozof sadea, un virtuoz al gândirii! Ar trebui să i se ridice un monument! Auzi dumneata, să cumulezi în propria ta persoană toată pleava societății contemporane sub toate aspectele ei! Să fii totodată și avocat, și doctor, și tarabagiu, și cămătar! (*se așază pe ultima treaptă a terasei*) Și culmea e că, după câte știu, n-a terminat nicio școală... Ce lepădătură genială ar fi ieșit din el dacă și-ar fi însușit o brumă de cultură, niscaiva științe umanitare! Auzi, cică „Dumneata într-o săptămână poți avea douăzeci de mii de ruble. Ai un atu imbatabil în mână – titlul dumitale de conte. (*râde cu hohote*) Orice femeie cu zestre te ia cu ochii închiși...”

(Anna Petrovna deschide fereastra și se uită afară)

ȘABELSKI: „Vrei, zice, să te însor cu Marfușa?” *Qui est-ce que c'est*², Marfușa? Ah, da, trebuie să fie Balabalkina sau Babakalkina... cum naiba i-o fi spunând, aia cu mutră de spălătoreasă.

ANNA PETROVNA: Dumneata erai, conte?

ȘABELSKI: Ce s-a întâmplat?

(Anna Petrovna râde)

ȘABELSKI (*cu accent evreiesc*): Și di ci, me rog, râdeți dumneavoastră?

ANNA PETROVNA: Mi-am amintit de o frază a dumitale, spusă la prânz. Mai ții minte cum vine? „Hoțul iertat, calul”... zău c-am uitat-o.

ȘABELSKI: Ovreul botezat, hoțul iertat, calul cu buboaie – nu fac o lețcaie.

ANNA PETROVNA (*râzând*): Răutăcios mai ești! Nu poți spune un calambur fără să înțepi. (*după o scurtă pauză, pe un ton serios*) Zău, ți-o spun fără glumă, ești un om foarte rău. Îi

plictisești și-i înspăimânți pe cei din preajma dumitale. Toată ziua, bună ziua, umbli morocănos, bombănind, pe toți îi vezi șnapani și ticăloși. Recunoaște cinstit – ai găsit cândva, în viața dumitale, un cuvânt bun pentru cineva?

ȘABELSKI: E un interrogatoriu?

ANNA PETROVNA: Gândește-te numai, de cinci ani trăim sub același acoperiș și n-am auzit o dată să vorbești despre cineva fără răutate. Ce ți-au făcut oamenii? Oare crezi într-adevăr că ești mai bun decât toți ceilalți?

ȘABELSKI: Cătuși de puțin. Sunt la fel de ticălos și porc ca toți ceilalți. O zdreanță și o acritură de om. Îmi dau singur cu pumnii în cap. Ce sunt eu? Cine sunt? Am fost pe vremuri un om bogat, liber, aș putea spune fericit, și acum ce-am ajuns?... Un parazit, un lingău, un bufon fără căpătâi. Mă înfurii, mă indignez, detest, iar ceilalți se uită la mine și râd. Dacă râd la rându-mi, toți clatină din cap a compătimire, cică s-a scrântit moșneagul... De cele mai multe ori însă nimeni nu mă aude și nu mă bagă în seamă...

ANNA PETROVNA (*calmă*): Iar țipă...

ȘABELSKI: Cine țipă?

ANNA PETROVNA: Cucuveaua. Țipă în fiecare seară.

ȘABELSKI: Las-o să ție. Mai rău decât acum ce poate să mai fie? (*dezmorțindu-și trupul*) Ehe, dragă Sarra, ia să câștig vreo sută-două de mii, atât m-ați mai vedea voi pe aici. V-ar arăta el, moșneagul, ce știe! Aș pleca din văgăuna asta blestemată, aș fugi de această pâine străină și nu mi-ar mai călca piciorul pe aceste coclauri până la judecata de apoi...

ANNA PETROVNA: Și ce-ai face dacă s-ar întâmpla să câștigi cu adevărat?

ȘABELSKI (*căzând pe gânduri*): Mai întâi și întâi aș pleca la Moscova să aud tarafurile de țigani. Apoi... apoi m-aș duce învârtindu-mă drept la Paris. Mi-aș închiria o casă, aș umbla la biserica rusească...

ANNA PETROVNA: Și?

ȘABELSKI: Aș sta cât îi ziulica de lungă la mormântul soției mele și m-aș gândi la ale vieții valuri. Aș sta așa zile și săptămâni

în şir, până când mi-aş da duhul... E îngropată la Paris nevastă-meă, ştii?...

(pauză)

ANNA PETROVNA: Ce plictiseală! Ce-ar fi să cântăm duet? Eşti de acord?

ŞABELSKI: Bine, pregăteşte notele.

Șabelski, Ivanov și Lvov.

IVANOV (*apărând pe alee alături de Lvov*): Dumneata, prietene, ți-ai terminat facultatea abia anul trecut. Ești încă tânăr, plin de energie, pe când eu am împlinit treizeci și cinci de ani. Prin urmare am dreptul să-ți dau sfaturi. Ascultă-mă ce-ți spun – nu te însura niciodată cu o ovreică, cu vreo psihopată, sau cu o pedantă prețioasă... Alege-ți o mediocritate, și încă una dintre cele mai șterse, fără culori tipătoare, fără pretenții. În general, construiește-ți întreaga viață după un anume calapod. Cu cât fondul e mai cenușiu și mai monoton, cu atât e mai bine. Drăguțule, nu te pune în bețe cu miile de oameni din jurul tău, nu te lupta cu morile de vânt, nu te da cu capul de toți pereții, că-i în zadar... Păzească-te sfântul de gospodării model, de școli „cum nu s-au mai văzut”, de toasturi avântate... Închide-te în propria-ți carapace și îndeplinește-ți până la capăt micul și neînsemnatul tău rost dat de Dumnezeu... Crede-mă, e mult mai bine așa, mai cinstit și mai sănătos. Ah, de-ai ști cât de obositoare și de chinuitoare e viața pe care am trăit-o eu! Câte greșeli, câte nedreptăți, câte absurdități! (*zărindu-l pe conte, iritat*) Zău, unchiule, stai întotdeauna ca un spin în ochii omului, nu-l lași să schimbe o vorbă cu cineva!

ȘABELSKI (*cu o voce tânguitoare*): N-au loc de mine, dracu să mă ia! Peste tot sunt de prisos! (*sare în picioare și intră în casă*)

IVANOV (*strigând după el*): Stai, unchiule, n-am vrut să te jignesc! (*lui Lvov*) Ei poftim, mă întreb acum, pentru ce l-am ofensat? Mi-s nervii zdruncinați, asta e. Trebuie să întreprind ceva, să fac ceva...

LVOV (*enervat*): Nikolai Alexeevici, te-am ascultat până acum și... iertat să-mi fie, am să-ți vorbesc fără ocol. În vocea dumitale, în intonația, fără a mai vorbi de cuvintele pe care le rostești, e atâta egoism și atâta cruzime, încât mă sperii. Un om apropiat, un om care te iubește, se prăpădește cu zile tocmai pentru că e alături

de dumneata, pentru că te iubește, iar dumneata... dumneata poți să stai indiferent, să umbli de colo până colo, să mai dai sfaturi și să faci pe ipocritul... N-am cum să mă exprim, căci n-am darul vorbirii, dar... dar, cinstit ți-o spun, îmi ești profund antipatic!...

IVANOV: Se prea poate, se prea poate... Dumneata, stând deoparte, poate vezi mai bine lucrurile... S-ar putea să mă vezi în adevărata lumină... Da, cred, sunt convins că-s foarte vinovat, foarte... (*ascultă*) Mi se pare că a tras trăsura la scară. Mă duc să mă îmbrac... (*pornește spre casă, dar se oprește la mijlocul drumului*) Dumneata, doctore, nu mă simpatizezi și nici nu ascunzi acest lucru. Asta îți face cinste, să știi, îți face cinste... (*intră în casă*)

LVOV (*singur*): Ce caracter afurisit! Iar am pierdut ocazia să-i spun tot ce-aveam pe inimă... Nu pot vorbi cu el liniștit! Cum deschid gura și scot o vorbă, simt că mă sufoc, mă apasă ceva aici (*duce mâna la piept*), se răsucesc ceva, limba mi se usucă în gură. Îl urăsc din tot sufletul pe acest Tartuffe, pe acest escroc cu toată parada lui de sentimente... Poftim, dumnealui pleacă... Biata lui soție nu visează decât un singur lucru: să stea măcar o seară lângă ea, el este toată viața ei, îl imploră ca pe un Dumnezeu, iar dumnealui... dumnealui nu poate... dumnealui se sufocă acasă. Dacă ar rămâne o singură seară cu dânsa, și-ar trage de urât un glonț în tâmplă. Sărăcuțul de el... îi trebuie libertate, ca să pună la cale vreo nouă mârșăvie... Știu, domnul meu, de ce-ți sfârâie dumitale călcâiele în fiecare seară după Lebedevii ăștia! Știu, știu!

Lvov, Ivanov, în palton, cu pălăria pe cap, Șabelski și Anna Petrovna.

ȘABELSKI (*ieșitul din casă împreună cu Ivanov și cu Anna Petrovna*): La urma urmei, Nicolas, e neomenos ceea ce faci! Îți iei tălpășița în fiecare seară, iar pe noi ne lași aici să murim de urât. Am început să ne culcăm pe la opt, odată cu găinile. Asta-i viață? Și de ce, mă rog, tu ai dreptul să pleci și noi nu? De ce?

ANNA PETROVNA: Lasă-l, lasă-l în pace, conte, să plece!...

IVANOV (*soției*): Aniuta, știi bine că nu pot să te iau cu mine. Ești bolnavă, și după asfințitul soarelui n-ai voie să ieși din casă. Uite, întreabă-l și pe doctor. Doar nu ești un copil ca să nu pricepi atâta lucru... (*contelui*) Și tu ce să cauți acolo?

ȘABELSKI: Aș pleca oriunde, și la dracu-n praznic, și-n gura crocodililor, numai să nu rămân aici. Mor de urât! M-am tâmpit de plictiseală! Tuturor li-i lehamite de mine. Tu mă lași acasă cu ea ca să-i țin de urât, și eu am dat-o gata, am îmbolnăvit-o mai rău!

ANNA PETROVNA: Lasă-l în pace, conte, lasă-l să plece. I-o fi mai vesel acolo.

IVANOV: Ania, ce înseamnă tonul acesta? Știi doar că nu mă duc acolo să mă distrez! Trebuie să vorbesc cu ei în legătură cu polița...

ANNA PETROVNA: Nu înțeleg de ce te justifici în fața mea! Pleacă, doar nu te oprește nimeni!

IVANOV: Fraților, să nu ne sâcâim unii pe alții! Oare nu se poate fără asta?

ȘABELSKI (*cu voce plângăreață*): Nicolas, iubiture, te implor, ia-mă cu tine. Printre escrocii și proștii de acolo poate am să mă mai înveselesc și eu. Știi doar că de la Paști n-am mai fost nicăieri!

IVANOV (*iritat*): Bine, bine, te iau! Ah, cum mi s-a urât de voi toți!

ȘABELSKI: Zău? Merci și pentru asta... (*îl ia vesel la braț și-l*

trage mai la o parte) Pot să-mi pun pălăria ta de paie?

IVANOV: Poți s-o pui, numai grăbește-te!

(contele dă buzna în casă)

IVANOV: Ah, cum mi s-a urât de voi toți! Dar... vai, Doamne, ce vorbesc! Ania, iartă-mă, am început să folosesc față de tine un ton imposibil. Niciodată nu mi s-a mai întâmplat asta! *(pauză)* Ei, cu bine, Ania, trebuie să plec. Mă întorc pe la unu.

ANNA PETROVNA: Kolea, dragul meu, rămâi acasă!

IVANOV *(neliniștit)*: Porumbița mea dragă, comoara mea, nefericita mea copilă, te implor, nu mă împiedica să plec serile de acasă. E crud poate ceea ce fac, e nedrept, dar îngăduie-mi să fac această nedreptate! Acasă mă apasă pereții! Îndată ce asfințește soarele, plictiseala îmi otrăvește sufletul, mă macină urâtul. De unde vine starea asta nu mă-ntreba, nu știu. Plictiseală aici... pleci la Lebedevi – plictiseală și acolo, ba poate încă mai cumplită... Te întorci acasă – dai iarăși de ceea ce ai lăsat, și uite-așa toată noaptea... Îți vine să-ți iei câmpii, nu alta!...

ANNA PETROVNA: Kolea... te rog, rămâi! O să stăm de vorbă amândoi, cum făceam înainte. O să cinăm împreună, apoi o să citim... Am învățat cu Bombănilă al nostru o mulțime de duete, ca să le cântăm pentru tine... *(îl îmbrățișează)* Rămâi, Kolea! *(pauză)* Nu te-nțeleg, dragul meu. În ultimul an nu te mai recunosc. Ce-i cu tine?

IVANOV: Nu știu, nu știu...

ANNA PETROVNA: Kolea, de ce nu vrei să mă iei cu tine, să petrecem serile împreună?

IVANOV: Dacă ții atât de mult, pot să-ți spun. E poate crud din partea mea, dar totuși e mai bine așa... Când mă apucă urâtul, eu... eu încep să nu te mai iubesc. Fug și de tine ca și de ceilalți. Într-un cuvânt, Ania, simt nevoia să plec de acasă.

ANNA PETROVNA: Te apucă urâtul, zici? Înțeleg, înțeleg... Știi ceva, Kolea? Încearcă să faci ca mai înainte: să cânți, să râzi, să te superi... Rămâi acasă, o să râdem amândoi, o să bem vișinată, și o să-ți alungăm urâtul cât ai bate din palme. Dacă vrei, am să-ți cânt... Sau o să ne așezăm amândoi în biroul tău, pe

întuneric, așa cum făceam odinioară, și tu ai să-mi vorbești despre tine, despre urâtul care te apasă... Ai ochii atât de triști! Am să privesc în ei și am să plâng... O să ne fie mai ușor amândurora... *(râde printre lacrimi)* Mă întreb, Kolea, cum se poate – florile revin cu fiecare primăvară, dar bucuria niciodată? Se poate să fie așa?... Haide, haide, dragul meu, pleacă, nu te mai rețin...

IVANOV: Mai bine roagă-te pentru mine, Ania! *(pleacă, se oprește în loc și cade câteva clipe pe gânduri)* Nu, nu pot! *(pleacă)*

ANNA PETROVNA: Pleacă, pleacă, dragul meu... *(se așază în fața mesei)*

LVOV *(umblând de colo-colo pe scenă)*: Anna Petrovna, trebuie să respecti o dată pentru totdeauna această regulă: cum s-a făcut ora șase, intri în casă și nu te mai miști de acolo până dimineața. Aerul umed al serii îți face rău.

ANNA PETROVNA: Să trăiți, am înțeles!

LVOV: Vorbesc serios.

ANNA PETROVNA: Iar eu n-am chef să fiu serioasă. *(tușește)*

LVOV: Poftim, ai și început să tușești...

Lvov, Anna Petrovna și Șabelski.

ȘABELSKI (*iese din casă, poartă pălărie și palton*): Unde-i Nikolai? S-au pus caii la trăsură? (*se apropie de Anna Petrovna și-i sărută mâna grăbit*) Noapte bună, îngerașule! (*făcând o grimasă*) Gevolt, iertați-me ve rog! (*pleacă grăbit*)

LVOV: Bufon bătrân!

(*pauză; se aud acorduri îndepărtate de armonică*)

ANNA PETROVNA: Ce plictiseală! Poftim, vizitiii și bucătăresele petrec ca la bal, iar eu... eu n-am parte de nicio bucurie... M-au părăsit toți. Evgheni Konstantinovici, ce tot umbli de colo până colo? Așază-te odată!

LVOV: Nu pot șede la locului.

(*pauză*)

ANNA PETROVNA: Îi auzi cum cântă „Scatiul”? (*cântă*) „Măi, scatiu, pe unde-ai fost? Ia, de-o votcă făcui rost...” (*pauză*) Doctore, părinții dumitale mai sunt în viață?

LVOV: Tata a murit. Mama mai trăiește.

ANNA PETROVNA: Nu ți-e dor de ea?

LVOV: N-am timp să mă gândesc prea mult la asta.

ANNA PETROVNA (*râzând*): Florile revin în fiecare primăvară, dar bucuria niciodată? Cine mi-a spus aceste cuvinte? Nu-mi mai amintesc... Ce uitucă sunt... Ah, da, da, mi se pare că le-am auzit de la Nikolai. (*ciulește urechea*) Iar țipă cucuveaua!

LVOV: N-are decât să țipe!

ANNA PETROVNA: Mi se pare, doctore, că soarta mi-a jucat festa. Atâția oameni cu nimic mai buni decât mine sunt fericiți, și nu plătesc nimic pentru această fericire. Eu însă am plătit pentru toate. Și cât de scump am plătit! Mă întreb, de ce oare trebuie să dau acest tribut îngrozitor sorții, de ce? Toți sunteți buni cu mine, delicați, vă e frică să-mi spuneți adevărul... Oare credeți că nu știu ce boală am? O știu prea bine. Dar să lăsăm asta, e un subiect

banal și plictisitor... (*cu accent evreiesc*) Scuzați, vă rog! Doctore, știi vreo anecdotă veselă?

LVOV: Nu mă pricep la anecdote.

ANNA PETROVNA: Dar Nikolai se pricepe. Știi, mă întreb uneori de ce sunt atât de nedrepti oamenii? De ce la dragoste nu răspund cu dragoste, iar adevărul îl plătesc cu minciuna? Spune-mi, doctore: până când or să mă urască tata și mama? Locuiesc amândoi la o depărtare de cincizeci de verste de aici, iar eu zi și noapte, până și în somn, simt ura lor sfâșiindu-mi sufletul. Dar tristețea lui Nikolai cum ți-o explici? Îmi spune că nu mă iubește numai seara, când îl apucă urâtul. Înțeleg și admit asta, dar închipuie-ți că dragostea lui pentru mine a murit! E de necrezut, și totuși... Nu, nu, nici nu trebuie să mă gândesc la așa ceva, e mai bine să nu mă gândesc. (*cântă*) „Măi scatiu, pe unde-ai fost?...” (*tresare*) Doamne, ce gânduri negre mă cuprind!... Dumneata, doctore, nu ești căsătorit și nu poți înțelege multe...

LVOV: Zici că te miră multe lucruri... (*se așază alături de ea*) Pe mine însă mă miră un singur lucru: cazul dumitale. Explică-mi, fă-mă să înțeleg, cum... cum dumneata, o femeie inteligentă, cinstită, sfântă aș putea spune, ai admis să fii atât de josnic înșelată, să fii adusă în acest cuib de cucuvele? Ce cauți aici? Ce poți avea comun cu acest om rece, fără suflet... Dar să-l lăsăm la o parte pe soțul dumitale! Ce poți avea comun cu acest mediu găunos, vulgar? O, Doamne, Dumnezeule! Acest conte smintit, cicălitor, coclit în rele și acest pehlivan, escroc printre escroci, Mișa, cu mutra lui ticăloasă... Explică-mi, cum de te afli aici, la ce? Cum de ai nimerit în acest viespar?...

ANNA PETROVNA (*râzând*): Uite așa îmi vorbea și el... Întocmai, cuvânt cu cuvânt... Numai că ochii lui sunt mai mari, și când începea să-mi vorbească, se aprindeau ca niște cărbuni... Haide, haide, spune mai departe!...

LVOV (*făcând un gest cu mâna*): N-are niciun rost să mai vorbesc. Ai face bine să intri în casă...

ANNA PETROVNA: Spui că Nikolai e așa și pe dincolo. De unde îl cunoști? Crezi că într-o jumătate de an poți pătrunde

sufletul unui om? Află, doctore, că e un om minunat, și-mi pare rău că nu l-ai cunoscut acum doi-trei ani. Îl vezi tăcut, trist, umblând de colo până colo fără să facă nimic, dar mai înainte... Ce om dintr-o bucată era!... L-am îndrăgit din prima clipă. (*râde*) O singură privire mi-a fost de ajuns și, clamp! m-am trezit în capcană... Mi-a spus: hai cu mine!... M-am rupt de toate, am dat totul la o parte și l-am urmat... (*pauză*) Acum nu mai e același om pe care l-am cunoscut... Seară de seară pleacă la Lebedevii ăștia ca să se distreze cu alte femei, iar eu... stau aici în grădină și ascult cum țipă cucuveaua... (*se aude toaca paznicului*) Doctore, ai frați?

LVOV: N-am.

(*Anna Petrovna plânge*)

LVOV: Ce înseamnă asta? Te rog...

ANNA PETROVNA (*ridicându-se*): Nu mai pot, doctore, nu mai pot. Plec...

LVOV: Unde vrei să pleci?

ANNA PETROVNA: Mă duc după el... Dă ordin să se pună caii la trăsură, te rog... (*fuge în casă*)

LVOV: Nu, refuz categoric să o mai tratez în asemenea condițiuni! Nu-i de ajuns că nu-mi plătesc niciun ban, ba pe deasupra îmi mai întorc și sufletul pe dos!... Nu mai pot rămâne în casa asta! Ajunge! (*intră în casă*)

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Salonul în casa lui Lebedev. În față – ușa care dă în parc. În dreapta și în stânga – alte uși. Mobilă veche, de preț. Lampa din tavan, candelabrele și tablourile sunt înfășurate în învelitori albe.

Zinaida Savişna, Kosîh, Avdotia Nazarovna, Egoruşka, Gavrila, camerista, bătrâne vizitatoare, tineri, câteva domnişoare şi Babakina.

(Zinaida Savişna şade pe divan. În dreapta şi în stânga ei, în fotolii, iau loc bătrânele vizitatoare. Pe scaune – tineretul. În fund, lângă uşa ce dă spre grădină, un grup de musafiri joacă cărţi. Printre ei: Kosîh, Avdotia Nazarovna şi Egoruşka. Gavrila stă lângă uşa din dreapta. Camerista umblă de colo până colo cu o tavă încărcată cu dulciuri. În tot timpul actului, prin uşa din dreapta e un du-te-vino de musafiri, care se duc şi se întorc din parc. Babakina intră tot prin dreapta şi se apropie de Zinaida Savişna)

ZINAIDA SAVIŞNA (*radioasă*): Bine ai venit, sufletele, Maria Egorovna...

BABAKINA: Bine te găsesc sănătoasă, Zinaida Savişna! Am deosebita plăcere să te felicit cu prilejul aniversării... (*se sărută*) Să-ţi trăiască, dea Domnul să aibă parte...

ZINAIDA SAVIŞNA: Mulţumesc, sufletele, sunt atât de bucuroasă... Cum o mai duci cu sănătatea?...

BABAKINA: Mulţumesc, cât se poate de bine. (*se aşază alături, pe divan*) Bună seara, tinereţe!...

(Musafirii se ridică în picioare şi se înclină.)

1-UL MUSAFIR (*râzând*): Tinereţe, auzi vorbă... Nu cumva vrei să spui că dumneata eşti bătrână?

BABAKINA (*oftând*): Ehe, nu mă mai pun cu dumneavoastră...

1-UL MUSAFIR (*râzând, cu respect*): Iertaţi-mă, dar... Vorba vine că sunteţi văduvă... Aşa văduvă mai poate bate zece fetişcane...

(Gavrila o serveşte pe Babakina cu un pahar de ceai)

ZINAIDA SAVIŞNA (*lui Gavrila*): Serveşti ceaiul aşa, fără

nimic? Ai putea să aduci niște dulceață, de agrișe să zicem...

BABAKINA: Mulțumesc, nu vă deranjați.

(pauză)

1-UL MUSAFIR: Marfa Egorovna, ați trecut prin Mușkino?

BABAKINA: Nu, prin Zaimișce. E drumul mult mai bun pe acolo.

1-UL MUSAFIR: Mda...

KOSÎH: Două dame de pică.

EGORUȘKA: Pas.

AVDOTIA NAZAROVNA: Pas.

AL 2-LEA MUSAFIR: Pas.

BABAKINA: Ai auzit, Zinaida Savișna, obligațiunile iar au început să urce vertiginos. Ai mai pomenit așa ceva: primul împrumut e cotate acum la 270 de ruble, al doilea la aproape 250... Nu s-a mai văzut una ca asta!...

ZINAIDA SAVIȘNA (*oftând*): Noroc de cei care au mai multe...

BABAKINA: Să nu crezi că-i o scofală, sufletele. Deși, nu zic, au crescut în valoare, totuși e un risc să plasezi capitalul în ele. Gândește-te numai la procentul de asigurare. Te aduce la sapă de lemn...

ZINAIDA SAVIȘNA: O fi așa cum zici, totuși, draga mea, omul speră... (*oftează*) Dumnezeu e mare...

AL 3-LEA MUSAFIR: Din punctul meu de vedere, *mesdames*, să ai capital în ziua de azi nu-i câtuși de puțin convenabil. Titlurile de rentă dau un dividend cu totul neînsemnat. A-ți pune deci banii în circulație înseamnă a risca în modul cel mai serios. Sunt de părere, *mesdames*, că acei oameni care au astăzi capital se află, *mesdames*, într-o situație mult mai critică decât... decât acei...

BABAKINA (*oftând*): Asta-i adevărat!

(1-ul musafir cascadează)

BABAKINA: Se poate să caști în fața unor cucoane?

1-UL MUSAFIR: Pardon, *mesdames*, am căscat fără să vreau.

(Zinaida Savișna se ridică și iese pe ușa din dreapta; pauză mai îndelungată)

EGORUȘKA: Două dame de tobă.

AVDOTIA NAZAROVNA: Pas.

AL 2-LEA MUSAFIR: Pas.

KOSÎH: Pas.

BABAKINA (*aparte*): Doamne, să mori de plictiseală, nu alta!

Aceiași, Zinaida Savișna și Lebedev.

ZINAIDA SAVIȘNA (*intrând pe ușa din dreapta împreună cu Lebedev și adresându-i-se în șoaptă*): Ce te-ai așezat acolo ca o primadonă de operă?! Șezi cu musafirii! (*se așază pe vechiul loc*)

LEBEDEV (*căscând*): Of, păcatele noastre cele grele! (*zărind-o pe Babakina*) Aoleu, a venit și zaharicaua noastră!... (*salutând-o*) Cum o mai duci cu sănătatea, comoara mea?...

BABAKINA: Mulțumesc, cât se poate de bine.

LEBEDEV: Slavă Domnului!... Slavă Domnului! (*se așază într-un jilț*) Da, da, ce să-i faci... Gavrilă!

(*Gavrila îi aduce un păhărel de votcă și unul cu apă. Lebedev bea votca și golește paharul cu apă*)

1-UL MUSAFIR: Noroc și sănătate!

LEBEDEV: De-ar da Dumnezeu să mă mai țină amândouă! Da nu prea văd... Mă mai păsuiește Domnul. Îi mulțumesc și pentru asta!... (*soției*) Ziuziușka, da' unde-i sărbătorita noastră?

KOSÎH (*văietându-se*): Cum naiba s-a făcut că am rămas fără levată? (*sare în picioare*) Cum naiba s-a făcut că am pierdut, trăsni-m-ar să mă trăsnească!

AVDOTIA NAZAROVNA (*sărind și ea în picioare, supărată*): Ai pierdut, stimabile, pentru că nu știi să joci. Și dacă nu știi să joci, nu te așeza la masa verde! Ia spune, cu ce drept încurci mătăluță culorile? Cu ce drept, te întreb?! D-aia ai pus la saramură asul!... (*fug amândoi de la masă spre ceilalți*)

KOSÎH (*văietându-se*): Dați-mi voie, domnilor... Am la culoare: asul, riga, dama, valetul, șapte-opt, un as de pică și... și o treflă, înțelegeți?... Una mititică. Și ea... și ea... la dracu... I-am declarat doar că joc fără atu...

AVDOTIA NAZAROVNA (*întrerupându-l*): Să avem pardon! Eu am declarat că joc fără atu! Dumneata ai declarat două fără atu...

KOSÎH: E revoltător, domnilor! Dați-mi voie... dați-mi voie... dumneata aveai... eu aveam... (*lui Lebedev*) Judecă și dumneata, Pavel Kirillici... Am la culoare: asul, riga, dama, valetul, șapte-opt...

LEBEDEV (*astupându-și urechile*): Slăbește-mă, rogu-te, slăbește-mă!

AVDOTIA NAZAROVNA: Eu, și nu el, am declarat că joc fără atu!

KOSÎH (*furios*): Blestemat să fiu dacă mai joc cândva cu păstruga asta! (*iese agitat pe ușa care dă în grădină*)

(*al 2-lea musafir iese după el. La masă rămâne numai Egorușka*)

AVDOTIA NAZAROVNA: Ptiu!... M-au apucat căldurile cu smintitul ăsta!... Auzi, păstrugă! Tu ești păstrugă, zevzecule!...

BABAKINA: Da' și dumneata, bunicuțo, prea te aprinzi...

AVDOTIA NAZAROVNA (*zărind-o pe Babakina face un gest de uimire cu mâinile*): Ia te uită, porumbița era aici și eu n-o vedeam! Parcă am dat în orbul găinilor!... Draga de ea!... (*îi sărută umărul*) Ce bucuroasă sunt că te văd! Lasă-mă să te privesc, păunița mea frumoasă, să te privesc și să nu mă mai satur! Ptiu, ptiu!... să nu te deochi!...

LEBEDEV: Și-a dat drumul la clonț!... Mai bine i-ai găsi un mire mai de Doamne ajută...

AVDOTIA NAZAROVNA: Și am să-i gălesc, fii fără grijă! Să știu că mă dau peste cap, că intru-n pământ, da' pe ea și pe Sanicika tot le mărit!... Să știu că mă dau... (*oftează*). Dar întrebarea este, unde să-i găsești pe miri în vremea de azi? Poftim, priviți-i, stau ca niște cocoși plouați și nici nu se sinchiesc!...

AL 3-LEA MUSAFIR: Comparația nu e prea fericit aleasă. Din punctul meu de vedere, *mesdames*, dacă tinerii de astăzi preferă viața de burlac, nu e vina lor. Vina o poartă, cum să spun, condițiunile sociale în care trăim...

LEBEDEV: Ei, ei!... Mai dă-o încolo de filozofie, că n-o pot înghiți!...

Aceiași și Sașa.

SAȘA (*intrând și îndreptându-se spre părintele său*): Ce vreme minunată e afară, domnilor, și dumneavoastră stați în zăpușeala asta!

ZINAIDA SAVIȘNA: Sașenka, nu vezi că a venit Maria Egorovna?

SAȘA: Scuzele mele. (*se apropie de Babakina și-i dă bună seara*)

BABAKINA: Prea te-ai făcut fudulă de la o vreme, Sanicika, prea te-ai făcut fudulă. Măcar o dată să fi dat și pe la noi. (*se sărută*) La mulți ani, suflețelule...

SAȘA: Mulțumesc. (*se așază alături de taică-su*)

LEBEDEV: Da, da, că veni vorba, Avdotia Nazarovna, cu mirii e o problemă în vremea de azi. Marfă rară. Ce mai tura-vura, până și cavaleri de onoare mai breji se găsesc cu greu. Nu vă fie cu bănat, dar tineretul de astăzi, Doamne iartă-mă, e atât de acrit și de răsacrit, e atât de molău, că ți se face lehamite. Nici tu un danț ca lumea, nici tu o vorbă de duh, nici tu un pahar de băuturică...

AVDOTIA NAZAROVNA: În ce privește păhărelele, n-avea grijă, că nu le prea duc la ureche... numai să aibă ce turna în ele.

LEBEDEV: Nu-i totul să bei, că beau și caii... Totul e să bei cu socoteală, că băutura are și ea rostul ei!... Ehe, pe vremea noastră după ce ne perpeleam cu învățătura cât îi ziulica de mare, cum se făcea seara, dam năvală la vreo familie mai primitoare, și țin'te petrecere până-n zori!... Să fi văzut atunci danțuri, să fi văzut curte la domnișoare, să fi văzut... (*iși dă un bobârnac peste gât*) Și dă-i cu palavre, dă-i cu filozoficale, până când îți înțepenea limba în gură!... Da, da! Dar tineretul de astăzi... ptiu! (*face un semn cu mâna a lehamite*) Nu pot să-i pricep... Nici cal, nici măgar. În tot județul nostru unul singur mai e cum mai e, dar și acela-i însurat (*oftând*), și pare-se că a și început să-și dea în petic

cu nervii lui...

BABAKINA: De cine vorbești?

LEBEDEV: De Nikolașa Ivanov.

BABAKINA: Da, da, e un bărbat interesant (*cu un aer amărât*), dar e nefericit!...

ZINAIDA SAVIȘNA: Cum vrei, suflețelule, să fie omul fericit (*oftând*), dacă a făcut ceea ce a făcut!... S-a însurat nenorocitul cu ovreica aceea, crezând că părinții ei or să-i dea marea cu sarea, iar când colo, a rămas cu buzele umflate... Din clipa când și-a schimbat credința, bătrânii au blestemat-o, și nici în ochi s-o mai vadă!... Un ban nu i-au dat. Acum se căiește bietul, da-i prea târziu...

SAȘA: Mamă, nu-i adevărat!

BABAKINA (*cu ardoare*): Cum să nu fie adevărat, suflețelule? Toată lumea știe. Dacă nu avea interes, la ce-i trebuia să se însoare cu ovreica? Ce, fete de-ale noastre sunt puține? N-a prevăzut ce-o să se întâmple, asta e! N-a prevăzut, suflețelule... (*cu vioiciune*) Ehe, da' ce mai pățește acum de la el! Să te strâmbi de răs, nu alta! Auzi, vine acasă, seara, și o ia din scurt: „Părinții tăi m-au tras pe sfoară! Marș din casa mea, să nu te mai vad!” Unde să plece? Că bătrânii n-o mai primesc nici în prag. S-ar duce undeva ca fată în casă, dar, vezi matale, că nu-i obișnuită cu munca... Iar el o tot muștruluiește până-i vine rău... De n-ar fi contele să-i ia apărarea, o trimitea de mult în lumea dreptilor...

AVDOTIA NAZAROVNA: Se mai întâmplă și așa: când îl ajunge supărarea, nici una, nici două, o închide în pivniță și-i zice: „Așa și pe dincolo, usturoi să-mi mănânci, că altceva n-am ce să-ți dau!...” Și să vezi cum înghite la usturoi, până i s-apleacă...

(*râsete*)

SAȘA: Tăticule, doar astea-s minciuni!

LEBEDEV: Ei și? N-au decât să trăncănească cât or pofti... (*strigă*) Gavrilă!...

(*Gavrila îi aduce votca și paharul cu apă*)

ZINAIDA SAVIȘNA: Uite, de asta s-a ruinat, săracuțul. Da, treburile îi merg de-a-ndoaselea... Dacă n-ar fi Borkin care să-i

administreze moșia, murea de foame cu ovreica lui. (*oftează*) Și când te gândești, sufletele, ce-am păgubit și noi de pe urma lui!... Numai bunul Dumnezeu știe ce-am păgubit! Îți dai seama, drăguț, de trei ani ne datorează nouă mii de ruble! Îți dai seama?

BABAKINA (*îngrozită*): Nouă mii de ruble!

ZINAIDA SAVIȘNA: Da, da... Pașenka, drăguțul de el, i-a avansat acești bani. Niciodată nu știe să aleagă, cui poți să-i dai și cui nu. De capitalul investit nici nu mai vorbesc – s-a dus de râpă. De-ar plăti măcar dobânzile la timp. Tot ar fi ceva!

SAȘA (*cu înflăcărare*): Mamă, de o mie de ori ați vorbit până acum despre asta!

ZINAIDA SAVIȘNA: Și tu de ce te amesteci? Ce-i iei apărarea?

SAȘA (*ridicându-se*): Dar cum puteți să vorbiți în felul acesta despre un om care nu v-a făcut niciodată vreun rău? Vă întreb, v-a făcut el cândva vreun rău?

AL 3-LEA MUSAFIR: Alexandra Pavlovna, permite-mi să spun și eu două vorbe! Îl stimez pe Nikolai Alexeevici, și întotdeauna am considerat drept o cinste pentru mine să-i port această stimă. Dar, vorbind *entre nous*³, mi se pare că Nikolai Alexeici e un aventurier.

SAȘA: Te felicit pentru această părere a dumitale.

AL 3-LEA MUSAFIR: În sprijinul afirmației mele am să vă povestesc următorul fapt, care mi-a fost redat de atașatul lui, de acest Cicero pre numele de Borkin... Acum doi ani pe vremea epizootiei printre vite, dumnealui a cumpărat un număr considerabil de bovine, le-a asigurat...

ZINAIDA SAVIȘNA: Da, da, îmi amintesc și eu de întâmplarea aceasta. Mi-a fost povestită și mie...

AL 3-LEA MUSAFIR: Și, cum vă spuneam, le-a asigurat pe toate, gândiți-vă numai, le-a infectat apoi cu bacterii de ciumă și a încasat prima de asigurare...

SAȘA: Minciuni! Minciuni gogonate! Nimeni n-a cumpărat și n-a infectat vitele! A fost un proiect de-al lui Borkin, conceput pe de-a-ntregul de el, pe care l-a trâmbițat apoi peste tot. Era foarte mândru de el. Când a aflat Ivanov de treaba asta, numai bine nu i-

a venit lui Borkin. Timp de două săptămâni i-a cerut iertare lui Ivanov! Partea de vină a lui Ivanov se datorește caracterului său slab: n-are curajul să-l alunge o dată pentru totdeauna din casa lui pe acest Borkin. Un alt păcat al său e că se încrede prea mult în oameni. L-au jefuit, l-au prădat care cum a putut! Multe lucruri frumoase a întreprins el, dar de pe urma lor s-au îmbuibat alții, alții au tras foloasele.

LEBEDEV: Da' mai oprește-te, Șurocika! Prea te-ai înfierbântat!

SAȘA: Nu pot să sufăr când oamenii vorbesc prostii! Ah, m-am săturat până-n gât de această discuție! Ce plictiseală! Ivanov, Ivanov și iar Ivanov! Parcă altceva n-ar avea de vorbit. (*se îndreaptă spre ușă, dar se întoarce înapoi*) Mă mir, domnilor! (*adresându-se tinerilor*) Mă mir de răbdarea pe care o aveți! Cum de puteți sta așa nemișcați? Nu vă plictisiți? Haide, spuneți ceva, distrați-le pe domnișoare, mișcați-vă odată! Dacă în afară de Ivanov nu aveți un alt subiect de discuție, atunci râdeți, dansați, cântați-ne un cântec...

LEBEDEV (*râzând*): Așa, așa, Șurocika, ia-i din scurt, nu-i lăsa!

SAȘA: Măcar o dată în viață faceți-mi și mie această plăcere! Dacă nu vreți să dansați, să râdeți, să cântați, dacă găsiți că toate astea sunt lucruri banale, vă rog, vă implor, adunați-vă ultimul rest de energie pe care-l aveți și așa, din curiozitate, ca să-i faceți să râdă sau să-i uimiți pe cei din jur, găsiți ceva spiritual, ceva care să iasă din comun, spuneți-ne măcar o impertinență, o grosolănie, dar să fie nouă, să ne descrețească o clipă frunțile! Sau săvârșiți, cu puteri comune, o cât de mică ispravă, ceva care să semene cât de cât cu un act de bravură, ca domnișoarele, privindu-vă, să poată exclama măcar o dată în viață: „Ah!” Doar vreți să le intrați în grații, vreți să le plăceți, atunci de ce nu depuneți pentru asta nicio strădanie, nu întreprindeți nimic? Ah, domnilor! Nu sunteți ceea ce ar trebui să fiți, nu sunteți!... Leșină muștele când vă văd, și lămpile încep să fumege! De o mie de ori v-am spus și am să repet mereu, că nu sunteți ceea ce ar trebui să fiți, nu sunteți!...

Aceiași, Ivanov și Șabelski.

ȘABELSKI (*intrând împreună cu Ivanov pe ușa din dreapta*): Cine pledează aici cu atâta foc? Dumneata erai, Șurocika? (*râde cu hohote și-i strânge mâna*) Felicitările mele, îngerașule, felicitările mele! Să-ți dea Dumnezeu o viață îndelungată și nicio reîncarnare după moarte...

ZINAIDA SAVIȘNA (*bucuroasă*): Vai, Nikolai Alexeevici și contele!...

LEBEDEV: He-he-he! Ia te uită pe cine văd... contele în persoană! (*vine în întâmpinarea lui Șabelski*)

ȘABELSKI (*zărind-o pe Zinaida Savișna și pe Babakina se apropie de ele și le ia de mână pe amândouă*): Două dame de pică pe același divan!... Ce încântare! (*Zinaidei Savișna*) Bine te gălesc, Ziuziușka! (*Babakinei*) Bine te gălesc, pomponelule!...

ZINAIDA Savișna: Sunt atât de bucuroasă, conte, că te văd! Vii atât de rar pe la noi... (*strigă*) Gavrilă, o ceașcă de ceai! Ia loc, ia loc te rog! (*se ridică, iese pe ușa din dreapta, dar se întoarce numaidecât cu fața îngrijorată. Sașa se așază pe vechiul loc. Ivanov îi salută în tăcere pe musafiri*)

LEBEDEV (*către Șabelski*): Cum de-ai apărut? Ce puteri tainice te-au îndemnat să vii încoace? Asta e într-adevăr o surpriză! (*îl sărută*) Ești un bandit de drumul mare, stimabile conte! Așa procedează oamenii cinstiți? (*îl ia de mână și îl aduce în fața rampei*) De ce nu mai dai pe la noi? Ești supărat cumva?

ȘABELSKI: Și cum ai vrea să vin, călare pe băț? Doar știi bine că nu mai am cai, iar Nikolai nu mă ia cu el. Mă lasă să o păzesc pe Sarra, să-i țin de urât. Trimite-mi trăsura și am să vin cu cea mai mare plăcere...

LEBEDEV (*făcând un gest cu mâna*): Știi că ești nostim! Ziuziușka mea se spânzură mai curând decât să trimită trăsura. Dragul meu, cât de mult te iubesc! Îmi ești mai aproape și mai

scump decât toți! Dintre toate fosilele am mai rămas în viață numai noi doi. Iubesc în tine tot zbuciumul meu din trecut și tinerețea care n-o să se întoarcă niciodată... Da, gluma e glumă, dar uite, simt cum mi se umplu ochii de lacrimi. (*îl sărută iarăși*)

ȘABELSKI: Haide, haide, lasă-mă, că miroși ca un butoi...

LEBEDEV: Of, dragule, tu nici nu-ți poți închipui cât de mult simt lipsa voastră, a vechilor mei prieteni! De urât, îmi vine uneori să-mi fac seama... (*cu voce scăzută*) Ziuziuska cu casa ei de împrumut a alungat pe toți oamenii de treabă, de n-au mai rămas decât nespălații ăștia de-alde Dudkin, Budkin și alții de teapa lor... Haide, bea-ți ceaiul.

(*Gavrila aduce contelui o ceașcă de ceai*)

ZINAIDA SAVIȘNA (*îngrijorată, lui Gavrila*): Servești ceaiul așa, fără nimic? Ai putea să aduci niște dulceață, de agrișe să zicem...

ȘABELSKI (*râzând cu hohote, lui Ivanov*): Vezi, n-am avut dreptate? (*lui Lebedev*) Am ținut cu el o prinsoare în timp ce veneam încoace, că îndată ce vom sosi, Ziuziuska o să ne servească o dulceață de agrișe...

ZINAIDA SAVIȘNA: Tot un mucalit și un zeflemist ai rămas, conte, așa cum te știam... (*se așază*)

LEBEDEV: Păi dacă a făcut vreo douăzeci de butoaie de dulceață de agrișe... Ce vreți să facă cu ea?

ȘABELSKI (*așezându-se la masă*): Tot mai pui bani la ciorap, Ziuziuska, tot mai pui? Ai făcut milionul, ce zici?

ZINAIDA SAVIȘNA (*oftând*): Da' de unde... Celor care nu ne cunosc li se pare că, deh, oameni mai avuți nici nu găsești prin împrejurimi... Dar te întreb, de unde să vină banii, de unde? Numai vorbe de clacă...

ȘABELSKI: Cum să nu!... Doar ne cunoaștem bine! Parcă la jocul de dame nu pierzi întotdeauna? (*lui Lebedev*) Pașa, ia spune, cu mâna pe inimă, ați făcut milionul?

LEBEDEV: De unde să știu eu? Întreab-o pe Ziuziuska...

ȘABELSKI (*către Babakina*): Și pomponelul nostru dolofan o să aibă în curând milionul! S-a rotunjit și s-a făcut frumoasă, de

mai mare dragul! Uite ce înseamnă să ai punga plină!...

BABAKINA: Mulțumesc pentru compliment, Excelență, numai că mie nu-mi prea plac glumele nesărate.

ȘABELSKI: Scumpa mea damă de pică, parcă asta e o glumă? E un strigăt al sufletului sufocat de prisosul lui de simțăminte! Buzele mele rostesc adevărul curat... Pe dumneata și pe Ziuziuska vă iubesc mai mult decât orice pe lume!... (*exuberant*) Sunteți o încântare a ochiului, o simfonie pe care nu o pot asculta cu indiferență!...

ZINAIDA SAVIȘNA: Ai rămas așa cum te știu. Nimic nu te schimbă. (*lui Egorușka*) Egorușka, stinge lumânările! De ce să ardă de pomană, dacă nu mai jucați... (*Egorușka tresare, stinge lumânările și se așază la loc; lui Ivanov*) Nikolai Alexeevici, cum se mai simte soția dumitale?

IVANOV: Prost. Astăzi doctorul mi-a declarat categoric că are ftizie...

ZINAIDA SAVIȘNA: Nu mai spune! Păcat de ea!... (*oftând*) Și când te gândești cât de mult o iubim cu toții...

ȘABELSKI: Mofturi, prostii!... Nu suferă de niciun fel de ftizie, astea-s șiretlicuri doctoricești. Vrea domnul Esculap să se afle în treabă și a inventat povestea asta cu ftizia. Slavă Domnului că soțul nu-i un om gelos. (*Ivanov face un gest de nerăbdare*) Cât despre Sarra, nu cred un cuvânt din câte le spune. Minte până și-n gesturi. În ce mă privește, n-am avut încredere niciodată nici în doctori, nici în avocați și nici în femei. Mofturi, șiretlicuri și scorneli!

LEBEDEV (*lui Șabelski*): Ești un tip imposibil, Matvei!... Ți-ai pus o mască de mizantrop, și te fandosești cu ea ca prostul cu tichia. La prima vedere pari a fi un om ca toți oamenii, dar îndată ce deschizi gura, parcă ai avea pușchea pe limbă, ori mai știu eu ce vătămătură la cap...

ȘABELSKI: Nu cumva ai vrea să mă pup cu toți escrocii și ticăloșii?

LEBEDEV: Da' unde vezi, mă rog, escroci și ticăloși?

ȘABELSKI: Să-mi fie cu iertare, dar... dar cu excepția celor de

față, eu aş zice...

LEBEDEV: Aş zice, aş zice!... Nu vezi că vorbele tale nu au niciun temei, că totul nu-i decât o fanfaronadă?

ŞABELSKI: Fanfaronadă, auzi... Nu ai nicio concepție asupra lumii, asta e!

LEBEDEV: Ce fel de concepție asupra lumii ai vrea să am? Iaca, stau și eu și o aştept pe milostiva... N-o să întârzie mult... Asta-i toată concepția mea asupra lumii, stimabile. Am trecut noi de vârsta concepțiilor. Da, da... (*strigă*) Ei, Gavrilă!

ŞABELSKI: Da mai dă-o încolo de băutură, nu vezi că ești mototol?... Ți-i nasul ca o pătlăgică murată...

LEBEDEV (*trăgând o dușcă*): Nu face nimic, doar nu mă duc la biserică să mă cunun...

ZINAIDA SAVIŞNA: Ce-o fi cu doctorul Lvov, că n-a mai dat pe la noi de nu mai țin minte când... Ne-a uitat cu totul.

SAŞA: Antipatic om. Cinstea personificată. Un pahar de apă nu-ți cere, o țigară nu-și aprinde fără ca să nu-ți demonstreze nemaipomenita lui onestitate. De umblă ori de-ți vorbește, parcă ar avea scris pe frunte: priviți-mă ce om cinstit sunt! Mori de plictiseală cu dânsul.

ŞABELSKI: Un doftoraș cu cap pătrat! (*izmenindu-se*) Numai ce-l auzi: „Faceți loc muncii cinstite!” La fiecare pas ți-o spune ca un papagal, și i se pare că e Dobroliubov în persoană, se-nțelege, într-o nouă variantă însă. Și cine nu strigă ca el, pentru dumnealui e un ticălos. Auzi dumneata opinii care te uimesc prin profunzimea lor: dacă țăranul e înstărit și duce un trai mai omenesc, înseamnă că-i chiabur și tâlhar. Dacă eu port haină de catifea și mă îmbracă dimineața lacheul, înseamnă că tot tâlhar sunt, și feudal pe deasupra. Ți se apleacă de atâta cinste! Și toată ziua n-are astâmpăr. Trebuie să vă mărturisesc că mi-e și frică de el... Da, da! N-ar fi de mirare ca din simțul datoriei să-mi ardă una, ori să mă facă cum i-o veni la gură.

IVANOV: Deși mă obosește într-un hal fără de hal, totuși îmi e simpatic acest om. Îmi place sinceritatea lui.

ŞABELSKI: *Merci* pentru așa sinceritate! Auzi, vine aseară la

mine și, nici una, nici două, îmi spune: „Conte, îmi ești profund antipatic!” Îi foarte mulțumesc. Și să nu credeți că a spus-o cu indiferență, căci n-a fost o vorbă aruncată în vânt. Îi vibra glasul. Să-i fi văzut numai ochii! Ardeau ca doi cărbuni... Și-i tremurau fălcile... La naiba asemenea sinceritate din topor! Să zicem că nu mă poate înghiți, că-i provoc repulsie... asta o-nțeleg, dar să vii și să i-o spui omului în obraz? Recunosc, sunt un om infect, dar de bine, de rău, am părul cărunt... Ticăloasă sinceritate!

LEBEDEV: Lasă, lasă, parcă tu n-ai fost tânăr și n-ai fost la fel!...

ȘABELSKI: Nimic de zis, am fost și eu tânăr și am făcut prostii... Jucam rolul lui Ceațki și-i denunțam pe ticăloși și pe escroci, dar niciodată în viață n-am spus hoțului în față că e hoț și n-am vorbit de funie în casa spânzuratului. Căci am avut creștere. Pe când doftorașul ăsta obtuz al dumneavoastră s-ar simți la înălțimea misiunii sale și în al nouălea cer de fericire, dacă soarta i-ar da prilejul ca în numele înaltelor principii și al idealurilor umanității să-mi tragă, în plin public, câteva scatoalce și câteva picioare în spate...

LEBEDEV: Așa-s toți tinerii, cu nărav. Țin minte că am avut un unchi, hegelian până-n măduva oaselor... Să vedeți ce făcea: umplea casa cu musafiri, golea un clondir de votcă, se urca pe un scaun, și începea: „Sunteți cu toții niște bătărași și niște ignoranți! Macabre arătări ale iadului! Zorii noii vieți...” Și dă-i și dă-i muștruluiială, până obosea...

SAȘA: Și musafirii ce făceau?

LEBEDEV: Ce să facă? Nu făceau nimic... Îl ascultau și-și vedeau de paharele lor. Odată l-am provocat la duel... da, da, pe unchiu-meu adevărat! Din pricina lui Bacon... Țin minte ca acum: ședeam uite-așa cum șade Matvei, iar unchiu-meu cu Gherasim Nilîci, Dumnezeu să-l ierte, stăteau ceva mai încolo, cam pe locul unde stă Nikolașa... Și deodată Gherasim Nilîci îi pune, fraților, următoarea întrebare...

(intră Borkin)

Aceiași și Borkin intră pe ușa din dreapta țopăind și fredonând. E gătit ca un fante și ține un sul în mână. Asistența îl primește cu murmure de aprobare.

DOMNIȘOARELE: Mihail Mihailovici!

LEBEDEV: Michel Michelîci! În sfârșit, după ani și zile...

ȘABELSKI: Animatorul societății!

BORKIN: Prezent la datorie! *(se apropie grăbit de Sașa)* Stimată signorină, iau asupra mea îndrăzneala de a felicita universul acesta la minunata aniversare a nașterii celei mai minunate flori!... Și ca un omagiu al entuziasmului meu nețărmurit, îmi permit să-ți aduc în dar *(îi întinde sulul)* aceste artificii și focuri bengale de producție proprie. Fie ca ele să lumineze bezna nopții, așa precum făptura dumitale luminează bezna acestei vieți! *(face o plecăciune afectată)*

SAȘA: Mulțumesc...

LEBEDEV *(râzând cu hohote, lui Ivanov)*: De ce nu-l alungi pe acest Iuda de lângă dumneata?

BORKIN *(lui Lebedev)*: Respectele mele lui Pavel Kirillîci! *(lui Ivanov)* Respectele mele patronului!... *(cântă)* Nicolas, voilà, ho-ho! *(face înconjurul salonului)* Respectele mele mult preastimabilei Zinaida Savișna... Angelicii Maria Egorovna... Străvechii noastre Avdotia Nazarovna... Răsexcelenței Sale contelui...

ȘABELSKI *(râzând cu hohote)*: Animatorul societății... De-abia a intrat că s-a și primenit atmosfera. Nu găsiți?

BORKIN: Of, am obosit... Mi se pare că i-am salutat pe toți. Ei, ce mai noutăți, domnilor? Aveți ceva, vreo veste care să mă dea gata? *(cu vioiciune, Zinaidei Savișna)* Ascultă, mămițico... În timp ce veneam încoace... *(lui Gavrița)* Ei, Gavriușă, adă-mi și mie un pahar de ceai, dar fără dulceață de agrișe! *(Zinaidei Savișna)* Da, zic, în timp ce veneam încoace, ce crezi că văd!? Pe

malul râului, în răchitiș, niște țărani cojeau loziile... Ia spune-mi, de ce nu arendați răchitișul?

LEBEDEV (*lui Ivanov*): De ce nu-l alungi pe acest Iuda de lângă dumneata?

ZINAIDA SAVIȘNA (*speriată*): Are dreptate... Nici prin cap nu mi-a trecut că s-ar putea arenda răchitișul!...

BORKIN (*făcând exerciții de relaxare cu brațele*): Nu pot exista fără mișcare... Ia spune, mămicuțo, ce-am putea întreprinde acum? Maria Egorovna, sunt în vervă... În culmea exaltării! (*cântă*) „Răsar din nou în fața ta...”

ZINAIDA SAVIȘNA: Organizează dumneata ceva, că moare lumea de plictiseală, nu vezi?

BORKIN: Chiar așa-i... De unde această neagră melancolie pe capul dumneavoastră, oameni buni? Parcă ați fi niște jurați, zău așa! Haideți să facem ceva, să jucăm ceva! Vreun joc cu gajuri... Sau de-a v-ați-ascunselea... Ori să dăm drumul la artificii?

DOMNIȘOARELE (*aplaudând*): Da, da, să dăm drumul la artificii! Focuri bengale! (*fug cu toate în parc*)

SAȘA (*lui Ivanov*): Ești cam indispus astăzi, ce ai?

IVANOV: Mă cam doare capul, Șurocika, și sunt cam plictisit...

SAȘA: Haidem în salonaș.

(*ies amândoi pe ușa din dreapta; în afară de Zinaida Savișna și de Lebedev, toată lumea intră în parc*)

ZINAIDA SAVIȘNA: Așa da, mai zic și eu!... Ce tânăr plin de viață! Două minute n-a stat și a și descrețit frunțile tuturor. (*se apropie de lampă și face lumina mai mică*) Cât timp vor sta ei în parc n-au de ce să ardă lumânările. (*stinge lumânările*)

LEBEDEV (*mergând în urma ei*): Ziuziuska, ai face bine să servești o gustare...

ZINAIDA SAVIȘNA: Ia te uită ce risipă de lumânări... Și apoi să te miri că lumea ne socoate oameni bogați. (*continuă să stingă lumânările*)

LEBEDEV (*mergând în urma ei*): Ziuziuska, pune ceva pe masă, o gustare... tinerii au flămânzit, de bună seamă, săracuții de ei... Ziuziuska...

ZINAIDA SAVIȘNA: Ia te uită, contele abia s-a atins de ceașca cu ceai. Degeaba am stricat zahărul. (*iese pe ușa din stânga*)

LEBEDEV: Ptiu, pacoste!... (*iese în parc*)

Ivanov și Sașa.

SAȘA (*intrând cu Ivanov pe ușa din dreapta*): Toți s-au dus în parc.

IVANOV: Asta îți spuneam, Șurocika... Înainte vreme munceam mult și gândeam intens, și nu oboseam niciodată. Acum însă nu fac nimic, nu mă gândesc la nimic, și mă simt obosit trupește și sufletește. Zi și noapte am remușcări de conștiință... Știu că sunt profund vinovat, și totuși nu pot să-mi dau seama în ce anume coristă această vină a mea. Și apoi, colac peste pupăză, boala aceasta a soției, permanenta lipsă de bani, certurile, intrigăria, discuțiile inutile... Și Borkin cu prostia lui le pune vârf la toate. Am ajuns să-mi fie silă de propria mea casă. Viața între pereții ei îmi pare un infern. Îți mărturisesc cinstit, Șurocika, până și prezența soției, a acestei femei care mă iubește, mi-a devenit insuportabilă. Dumneata ești vechiul și bunul meu prieten, așa încât n-ai să te superi pe acest acces de sinceritate... Iată, am venit la voi ca să mă distrez un pic, să uit, dar m-a ajuns plictiseala și aici. Parcă iarăși mă trage ceva acasă... Te rog să mă ierți, dar am să plec pe nesimțite...

SAȘA: Nikolai Alexeevici, eu te înțeleg. Nenorocirea dumitale e că ești singur. Ai nevoie de un om în preajma dumitale, de un om pe care să-l iubești și care să te înțeleagă. Numai o dragoste puternică ar putea să te vindece.

IVANOV: Asta-i bună, Șurocika! Ar mai lipsi acum ca eu, curcă plouată, să mai înjgheb un roman! Păzească-mă sfântul de așa ceva! Nu, fetițo dragă, nu despre asta e vorba. Îți mărturisesc deschis, ca-n fața unei icoane, că voi suporta orice: și tristețe, și psihopatia mea, și ruina materială, și pierderea soției, și bătrânețea asta prematură, și singurătatea, dar nu pot suporta în ruptul capului batjocura față de propriul meu eu. Mor de rușine la gândul că un om sănătos, viguros, ca mine, a început să semene cu un Hamlet

sau cu un Manfred, sau cu o oarecare altă ființă omenească de prisos... dracu să mă ia! Sunt unii oameni, vrednici de compătimire, care se simt măguliți atunci când sunt asemuiți cu Hamlet, sau când li se spune că sunt ființe de prisos, pentru mine însă aceasta e o mare rușine, deoarece îmi rănește mândria de om! Rușinea mă copleșește, și sufăr...

SASA (*zâmbind, printre lacrimi*): Nikolai Alexeevici, hai să fugim în America.

IVANOV: Mi-e lene să ajung până la pragul acesta, d-apoi până în America... (*merg amândoi spre ușa care dă în parc*) Într-adevăr, Șura, mă gândesc cât de greu îți vine să trăiești în atmosfera de aici! Mă uit la acești oameni din jurul tău și mă înfior la gândul că va trebui să-ți alegi un soț dintre ei... O singură speranță mai există: să nimerească cumva în trecere pe la voi vreun tânăr locotenent sau vreun student și să te fure din casa asta...

Zinaida Savișna intră pe ușa din stânga cu un borcan de dulceață în mână.

IVANOV: Iartă-mă o clipă, Șurocika, am să te ajung din urmă...
(*Sașa se duce în parc*)

IVANOV: Zinaida Savișna, o mică rugămintă...

ZINAIDA SAVIȘNA: Ce s-a întâmplat, Nikolai Alexeevici?

IVANOV (*șovăind*): Să vedeți... Poimâine e scadența poliței mele... M-ați îndatora nespun dacă mi-ați da o amânare și mi-ați permite să trec dobânzile la capital. Mă aflu într-o mare criză financiară...

ZINAIDA SAVIȘNA (*speriată*): Da' cum se poate așa ceva, Nikolai Alexeevici? Glumești? Ce fel de rânduială e asta? Nu, nu, te rog pentru numele lui Dumnezeu, nu mă chinui și nu-mi otrăvi sufletul...

IVANOV: Scuzele mele, scuzele mele... (*se duce în parc*)

ZINAIDA SAVIȘNA: Vai, vai, m-a dat gata omul ăsta!... Ce spaimă am tras!... Tremur toată... toată... (*iese pe ușa din dreapta*)

KOSÎH (*intră pe ușa din stânga și traversează întreaga scenă*):
Auzi dumneata, să am la culoare asul, riga, dama, valetul, șept-opt, un as de pică și... și o treflă, una mititică. Și ea... și ea... la dracu!... (*iese pe ușa din dreapta*)

Avdotia Nazarovna și 1-ul musafir.

AVDOTIA NAZAROVNA (*venind din parc cu 1-ul musafir*): I-aș arăta eu ei, scorpiei!... Aș face-o bucăți, bucățele, auzi?! De la cinci după amiază stau aici, și să nu ne ospăteze măcar cu o scrumbie amărâtă... să pună pe masă o coajă de pâine!... Halal de așa casă!... Halal de așa gospodărie!...

1-UL MUSAFIR: Plictiseală ca aici n-am pomenit nicăieri! Mai că-ți vine să te dai cu capul de toți pereții! Ce oameni, Doamne iartă-mă! Să urlî de foame și de urât, nu alta, și să te repezi cu colții să-i sfășii pe toți!

AVDOTIA NAZAROVNA: Bucățele aș face-o, bucățele!...

1-UL MUSAFIR: Aș trage o dușcă și m-aș cărăbăni acasă! Nu-mi trebuiesc, bătrâno, miresele dumitale, n-am nevoie de ele. Îți mai arde de amoruri în casa asta, când de la ora prânzului umbli cu gâtul uscat?

AVDOTIA NAZAROVNA: Hai să căutăm, poate găsim ceva...

1-UL MUSAFIR: Psst!... Să umblăm cu băgare de seamă! Mi se pare că clondirul e în dulap, în sufragerie. Îl luăm din scurt pe Egorușka... Psst!...

(ies amândoi pe ușa din stânga)

Anna Petrovna și Lvov intră amândoi pe ușa din dreapta.

ANNA PETROVNA: Poate vor fi bucuroși de oaspeți, mai știi? Dar nu văd pe nimeni. Probabil toată lumea e în parc.

LVOV: Nu înțeleg de ce m-ai adus aici, în acest cuib de ereți! Locul nostru nu este aici! Oamenii cinstiți n-au ce căuta în casa aceasta!

ANNA PETROVNA: Ascultă, stimabile om cinstit! Nu-i câtuși de puțin amabil din partea dumitale să vorbești unei cucoane tot drumul de acasă până aici numai de cinstea dumitale! Poate-i cinstit ceea ce faci, dar crede-mă că e îngrozitor de plicticos. Nu vorbi niciodată cu o femeie despre virtuțile proprii. Las-o să le descopere singură. Nikolai al meu, la vârsta dumitale, când se afla în societatea femeilor, povestea tot felul de năzdrăvănii, cânta și fiecare dintre ele își dădea singură seama cu ce fel de om are de-a face...

LVOV: Of, nu-mi mai vorbi atât de Nikolai al dumitale, că-l înțeleg cum nu se poate mai bine!

ANNA PETROVNA: Ești un om de treabă, dar nu pricepi nimic. Să mergem mai bine în parc. Nu, nu, niciodată nu l-am auzit spunând: „Sunt un om cinstit! Mă sufoc în această atmosferă! Ereții! Cuib de cucuvele! Crocodili!” El lăsa menajeria în pace; iar atunci când se revolta, nu spunea decât atât: „Cât de nedrept am fost astăzi!” sau: „Aniuta, ce rău îmi pare de omul acesta!” Iată ce spunea el, pe când dumneata...

(ies amândoi)

Avdotia Nazarovna și I-ul musafir.

1-UL MUSAFIR (*intrând pe ușa din stânga*): Nu-i nimic în sufragerie. Au ascuns clondirul pe undeva prin cămară... Ar trebui să-l descoasem pe Egoruška. Să mergem în salon.

AVDOTIA NAZAROVNA: Bucățele aș face-o, bucățele!...

(ies amândoi pe ușa din dreapta)

Babakina, Borkin și Șabelski. Babakina și Borkin intră râzând pe ușa care dă în parc. În urma lor, cu pași mărunți, râzând și frecându-și mâinile, intră Șabelski.

BABAKINA: Ce plictiseală, Doamne! (*râzând cu hohote*) Ce plictiseală! Toți se plimbă ori șed țepeni pe bănci, de parcă ar fi înghițit o umbrelă! Mi-au amorțit oasele. (*țopăind*) Ia să le dezmořesc puțin!...

(*Borkin o cuprinde de talie și o sărută pe obraz*)

ȘABELSKI (*râzând și trosnind din degete*): Ia te uită! Mda, așa mai zic și eu!...

BABAKINA: Lasă-mă, lasă-mă, nerușinatule, altfel contele poate să-și închipuie cine știe ce! Lasă-mă în pace!...

BORKIN: O, heruvim al inimii mele, nestemata mea!... (*o sărută*) Împrumută-mi 2300 de ruble!...

BABAKINA: Ne-ne-ne... Până aici, stimabile, că nu se prinde cu mine!... Ah, lasă-mă odată!

ȘABELSKI (*alergând cu pași mărunți în jurul lor*): Draga de pomponel... Are și ea farmecele sale!...

BORKIN (*redevenind serios*): Ei, ajunge cu gluma. Să vorbim despre afaceri, de-a dreptul, negustorește. Să-mi răspunzi clar și răspicat, fără tot felul de subtilități și fără mofturi: da ori ba? Iată despre ce-i vorba. (*arătându-l pe conte*) Dumnealui are nevoie de bani, de un venit anual de cel puțin trei mii de ruble. Dumneata ai nevoie de un soț. Vrei să devii contesă?

ȘABELSKI (*râzând cu hohote*): Atâta cinism n-am mai pomenit!

BORKIN: Ce zici, vrei să devii contesă? Da ori ba?

BABAKINA (*emoționată*): Aiurezi, Mișa, zău... Și apoi asemenea chestii nu se aranjează așa, hodoronc-tronc... Dacă contele dorește într-adevăr acest lucru, ar putea și singur... Dar, zău, nu înțeleg cum se poate așa... din senin...

BORKIN: Ei, hai, hai, nu te mai fandosi! E o afacere ca oricare alta!... Te întreb, da ori ba?

ȘABELSKI (*râzând și frecându-și mâinile*): Și de ce nu la urma urmei... Ei drace, ce-ar fi să fac și această ticăloșie? Mm... Pomponelule!... (*o sărută pe Babakina pe obraz*) S-o mănânci, nu alta!

BABAKINA: Lăsați-mă, lăsați-mă în pace... M-ați amețit de tot. Plecați, plecați de aici!... Ba nu, mai rămâneți!...

BORKIN: Să nu pierdem vremea de pomană! Te mai întreb o dată, da ori ba? Că suntem cam grăbiți...

BABAKINA: Știi ceva, conte? N-ar fi rău să-mi faci totuși o vizită... Știi, să stai așa vreo două-trei zile... La mine e mult mai vesel, nu-i ca aici... Ai putea să vii chiar mâine... (*lui Borkin*) Da' nu cumva vă râdeți de mine?

BORKIN (*supărat*): Crezi că ne arde nouă de glume când e vorba de asemenea chestiuni importante?

BABAKINA: Stați, stați puțin... Ah, mi-e rău! Mi-a venit leșinul! Eu, contesă... Ah, mă înăbuș! Mor...

(*Borkin și contele o iau râzând de subsuori și, sărutând-o pe amândoi obraji, o scot afară pe ușa din dreapta*)

Ivanov, Sașa, apoi Anna Petrovna. Ivanov și Sașa intră grăbiți din parc.

IVANOV (*disperat, apucându-se de cap cu amândouă mâinile*): Nu se poate! N-avem dreptul, Șurocika!... N-avem dreptul să facem asta!...

SAȘA (*cu pasiune*): Te iubesc, te iubesc ca o nebună... Fără tine viața mea n-ar avea niciun sens, nicio bucurie! Ești totul pentru mine...

IVANOV: La ce-mi spui toate astea, la ce?! Doamne, Dumnezeule, nu mai înțeleg nimic... Șurocika, n-avem dreptul!...

SAȘA: În copilăria mea ai fost singura mea bucurie. Te iubeam pentru sufletul tău ca pe mine însămi... Iar acum, acum te iubesc cu patimă, Nikolai Alexeevici... Alături de dumneata m-aș duce și la capătul lumii, aș intra chiar în mormânt... De s-ar putea însă mai repede, altfel simt că mă înăbuș...

IVANOV (*râde fericit*): Vasăzică... vasăzică să încep viața de la capăt? Nu-i așa, Șurocika? Fericirea mea! (*o cuprinde în brațe*) Ești tinerețea însăși, ești prospețimea inimii mele...

(Anna Petrovna intră pe ușa care dă în parc și, zăbindu-i pe cei doi, rămâne încremenită locului)

IVANOV: Deci să iau viața de la început? Da? Să trăiesc din nou, să muncesc din nou?

(se sărută. Deodată, întorcând amândoi capetele, o zăresc pe Anna Petrovna)

IVANOV (*îngrozit*): Sarra!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Cabinetul lui Ivanov. Pe birou se văd, în dezordine, hârtii, cărți, plicuri oficiale, tot felul de nimicuri, câteva revolvere; lângă hârtii se află o lampă, un clondir cu votcă, o farfurie cu scrumbii, felii de pâine și castraveți. Pe pereți – hărți, tablouri, puști, pistoale, secere, cravașe etc. E ora amiezii.

Șabelski, Lebedev, Borkin și Piotr.

(Șabelski și Lebedev șed pe scaune la cele două extremități ale biroului; Borkin e în mijlocul scenei, călare pe un scaun, iar Piotr stă în picioare lângă ușă)

LEBEDEV: Franța are o politică clară și precisă. Francezii știu ce vor. Scopul lor este să le vină de hac cârnățarilor de nemți și atâta tot, pe când cu Germania e o altă poveste. În afară de Franța, Germania mai are mulți spini în ochi...

ȘABELSKI: Mofturi!... După părerea mea și nemții și francezii sunt niște fricoși, care nu fac altceva decât să-și dea cu tifla unul altuia. La asta or să se mărginească, ascultați ce vă spun. N-o să se încaiere între ei pentru nimic în lume.

BORKIN: Asta zic și eu, la ce să se încaiere? La ce toate aceste înarmări, congrese, cheltuieli inutile? Știți ce-aș face eu? Aș aduna toți câinii din țară, le-aș inocula serul lui Pasteur într-o doză suficientă și le-aș da drumul în țara inamică. Într-o lună toți vrăjmașii ar turba...

LEBEDEV (*râzând*): Mă uit la țeasta asta și mă minunez: e atât de mică și totuși idei geniale găsești în ea cu nemiluita.

ȘABELSKI: E un virtuos al marilor idei!

LEBEDEV: Bravo, Michel Michelîci, m-ai făcut praf! (*devenind serios*) Un lucru nu-mi place, domnilor: trăncănim verzi și uscate, dar de votcă nu-și aduce nimeni aminte. *Repetatur!*⁴ (*umple trei păhărele*) Sănătate!... (*beau și iau câte o gustare*) Scrumbia după votcă e sfânta sfintelor, dragii mei.

ȘABELSKI: Nu dau castraveții pe ea... De la facerea lumii și până acum, domnilor, marii gânditori ai omenirii n-au știut să descopere ceva mai bun decât castraveții. (*lui Piotr*) Ascultă, Piotr, du-te și mai adă niște castraveciori și dă poruncă la bucătărie să ne prăjească patru piroști cu ceapă. Da' vezi, să le aduci fierbinți.

(*Piotr pleacă*)

LEBEDEV: Fie vorba între noi, nici icrele nu se supără pe votcă... Numai că trebuie să le prepari cu cap... Știți cum? Iei un sfert de icre tescuite, două firișoare de ceapă verde, niște ulei de măsline, amesteci totul bine... apoi storci o lămâie deasupra și... și, să te lingi pe degete, nu alta.

BORKIN: Da' ia spuneți-mi cinstit, ce, niște porcușori prăjiți la tigaie, după o votcă, nu merg? Numai să știi a-i prăji. Mai întâi îi cureți bine, apoi îi tăvălești prin pesmet și-i prăjești până când se usucă și încep să cronțane în dinți... uite-așa, cronț... cronț...

ȘABELSKI: Babakina ne-a servit aseară o gustare strașnică... niște mânătărci...

LEBEDEV: Bun, bun...

ȘABELSKI: Preparate grozav... cu ceapă, cu foaie de dafin, cu tot felul de mirodenii... Tii, să fi văzut, când au descoperit cratița, cum au ieșit aburi și miresme... Să mori și iar să învii!

LEBEDEV: Nu cumva ați abdicat de la datorie? *Repetatur*, domnilor! (*golesc iarăși păhărelele*) Sănătate și voie bună!... (*se uită la ceas*) Se vede că n-am să-l mai văd azi pe Nikolașa. S-a făcut târziu și trebuie să plec... Zici că la Babakina ai mâncat mânătărci? Mă mir, că la noi încă n-au ieșit. Da' ia spune cinstit, ce naiba cauți tu la Marfușka?... Văd că ai început să-i bați cam des pragul.

ȘABELSKI (*arătându-l cu capul pe Borkin*): S-a apucat dumnealui să mă însoare...

LEBEDEV: Să te însoare?... D-apoi câți ani ai?

ȘABELSKI: Șaizeci și doi, bătuți pe muchie.

LEBEDEV: Cea mai potrivită vârstă pentru însurătoare... pe cinstea mea! Și nici că poți visa o pereche mai minunată decât Marfușka.

BORKIN: Nu-i vorba atât de Marfușka, cât de sterlingii Marfușkăi.

LEBEDEV: Ia te uită ce i-a intrat dumnealui în cap – sterlingii Marfușkăi... Eu aş zice să-ți pui pofta-n cui.

BORKIN: Nu zi vorbă mare. Ca mâine e însurat, și să te vedem

atunci ce spui!

ȘABELSKI (*lui Lebedev*): A luat-o în serios, să știi. Geniul ăsta e ferm convins că am să-l ascult și o să mă însor...

BORKIN: Cum așa, dumneata nu ești convins de lucrul acesta?

ȘABELSKI: Ți-ai pierdut mințile se vede. Când am fost convins eu că am să fac un asemenea pas?

BORKIN: Mulțumesc... Îți mulțumesc din adâncul inimii! Vasăzică, dumneata ai de gând să mă duci de nas, nu?! Auzi, cică, ba mă însor, ba nu mă-nsor... Naiba să mai înțeleagă! Iar eu, când stai și te gândești, i-am și dat Marfușkăi cuvântul de onoare! Prin urmare nu vrei să te însori?

ȘABELSKI (*ridicând din umeri*): Poftim, o ține una și bună... Și să mai spui după asta că ai de-a face cu un om serios!

BORKIN (*din ce în ce mai supărat*): În cazul acesta la ce a fost nevoie să tulburi liniștea unei femei cinstite? Nici nu mai doarme, sărmana, nici nu mai mănâncă... se și vede contesă. Cum se poate să glumești cu asemenea lucruri? Crezi că e frumos ceea ce faci?

ȘABELSKI (*trosnindu-și degetele*): Și ce-ar fi totuși să fac ticăloșia asta? Hai? Să crape dușmanii de ciudă! Da, da, am s-o fac! Să mă bată Dumnezeu dacă n-am s-o fac!... Să vezi ce mai râsete atunci!

(*intră Lvov*)

LEBEDEV: Esculap în persoană!... (*îi întinde mâna lui Lvov și cântă*) „Doctore, dă-mi ajutor! Frică mi-i că n-am să mor...”

LVOV: Nikolai Alexeevici încă n-a venit?

LEBEDEV: N-a venit. Îl aștept și eu de mai bine de o oră.

(*Lvov se plimbă nerăbdător pe scenă*)

LEBEDEV: Ia spune, cum se mai simte Anna Petrovna?

LVOV: Prost de tot.

LEBEDEV (*oftând*): Pot intra să-i aduc omagiile mele?

LVOV: Nu, nu, te rog. Mi se pare că doarme...

(*pauză*)

LEBEDEV: O femeie simpatică, și cât de simțitoare e... (*oftează*) De ziua de naștere a Șurocikăi, când a leșinat la noi, m-am uitat la fața ei și mi-am dat seama că nu mai are, sărmana, mult de trăit. Nu înțeleg însă de ce-a leșinat. Am intrat în fugă în odaie și, ce să vezi: zăcea întinsă pe dușumea, albă ca varul; lângă ea, în genunchi, Nikolașa, palid și el, iar mai încolo Șurocika, cu obrazul scăldat în lacrimi. După întâmplarea asta o săptămână întreagă am umblat năuci, atât eu, cât și Șurocika.

ȘABELSKI (*lui Lvov*): Ia spune, stimabile slujitor al științei, care savant a descoperit că doamnele, atunci când suferă de o boală de piept, au nevoie de doctori tineri, care să le viziteze cât mai des? E o descoperire epocală, pe cinstea mea! Din ce ramură a medicinei face parte: din alopatie sau hemopatie?

(*Lvov vrea să-i răspundă, însă se stăpânește; face un gest de dispreț și iese*)

ȘABELSKI: Ce privire ucigătoare mi-a aruncat!

LEBEDEV: Dacă nu-ți ții limba! Și de ce, mă rog, îl insulti pe om fără ca să te provoace?

ȘABELSKI (*iritat*): Mă scoate din sărite cu minciunile lui! Auzi dumneata, ftizie, nu mai există nicio scăpare, o să moară... Minte cu nerușinare! Asta nu pot s-o sufăr!

LEBEDEV: Și ce te face să crezi că minte?

ȘABELSKI (*se ridică și se îndreaptă spre ieșire*): Nu pot admite ca un om viu, un om care se mișcă, vorbește, să moară, așa dintr-odată, nitam-nisam... Dar mai bine să lăsăm asta!

KOSÎH (*intră în fugă, gâfâind*): Nikolai Alexeevici e acasă? Bine vă găsesc sănătoși! (*strânge în grabă mâinile celor de față*) E acasă?

BORKIN: Nu-i acasă.

KOSÎH (*se așază pe scaun, dar sare numaidecât în picioare*): În cazul acesta vă spun la revedere! (*dă pe gât o dușcă de votcă și îmbucă la repezeală din gustările de pe masă*) Călătorului îi șade bine cu drumul... Treburi și iar treburi... Nu mai pot, abia îmi trag sufletul...

LEBEDEV: Da' de unde te-aduce necuratul?

KOSÎH: Vin de la Barabanov. Am jucat toată noaptea. Acum un ceas am isprăvit ultima partidă... La dracu, am pierdut tot ce-am avut! Ca un cizmar, curat ca un cizmar joacă blestematul ăsta de Barabanov! (*cu voce tânguitoare*) Ascultați aici! Joc cu treflele... (*se adresează lui Borkin care sare speriat în lături*) El cu tobele... Merge el... Merg eu... Iarăși merge el... Și nicio levată. (*lui Lebedev*) Joc patru trefle, pricepi?... Am asul, dama, zecele...

LEBEDEV (*astupându-și urechile*): Cruță-mă, pentru numele lui Dumnezeu!...

KOSÎH (*contelui*): Înțelegi dumneata, să ai asul, dama, zecele...

ȘABELSKI (*împingându-l ușor cu mâna*): Slăbește-mă, te rog!

KOSÎH: Și deodată se întâmplă nenorocirea: ia asul de unde nu-i...

ȘABELSKI (*apucând un pistol de pe masă*): Pleacă, că trag!...

KOSÎH (*disperat*): La naiba... Ce oameni, domnule, ce oameni! N-ai cu cine schimba o vorbă! Parcă am fi în Australia: nici tu interese comune, nici tu solidaritate... Unul trage hăis, altul cea. Dar am zăbovit destul, trebuie să plec. (*înșfăcându-și șapca*) Timpul e bani... (*întinde mâna lui Lebedev*) Pas!...

(*râsete*)

(*Kosîh pleacă, dar în ușa se ciocnește cu Avdotia Nazarovna*)

AVDOTIA NAZAROVNA (*tipă*): Ptiu, drace! Mai-mai era să mă dai grămadă!...

TOȚI: A-a-a!... Omniprezenta noastră Avdotia Nazarovna!

AVDOTIA NAZAROVNA: Iată unde-mi erați, și eu vă căutam prin toată casa! Bine vă găesc, feții mei, bine vă găesc sănătoși! Și să vă deie Domnul numai spor și bucurie...

LEBEDEV: La ce-ai venit?

AVDOTIA NAZAROVNA: Tot cu treburile, tot cu treburile, tăicuțule! (*contelui*) Pentru Luminăția Ta am venit. (*face o plecăciune*) M-a trimis porumbița să mă închin înaintea Luminăției Tale și să-ți spun multă sănătate... Și m-a mai rugat, păpușica de ea, să te înștiințez că, dacă astă-seară n-ai să binevoiești a veni, au să-i sece ochisorii de plâns. Auzi, zice, cheamă-l mai la o parte, și șoptește-i la ureche cele ce-ți spun. Și, adică, la ce să o spun în taină, parcă nu suntem toți oameni de-ai noștri? Parcă ne ținem de furțișaguri? Treaba-i cinstită, că-i vorba de dragoste și de bună înțelegere între oameni. Uite, în viața mea strop în gură n-am luat, păcătoasa de mine, dar acum am să beau și eu un păhărel cu ocazia asta.

LEBEDEV: Să bem atunci. (*toarnă în pahare*) De tine, cotoroanță, nu poate scăpa omul nici în gura tartorului!... De treizeci de ani te știu, și tot bătrână erai ca și acum...

AVDOTIA NAZAROVNA: Apoi dacă am uitat și numărul anilor... Doi bărbați am îngropat, l-aș îngropa și pe al treilea, dar nimeni nu vrea să mă ia fără zestre. Opt copii am avut... (*ia păhăruțul*) Ați pus la cale o treabă bună, să dea Dumnezeu să o sfârșiți cu bine! Să trăiți, să-mbătrâniți, iară noi să vă privim și să ne bucurăm de bucuria voastră! Multă dragoste și sănătate!... (*golește păhăruțul*) Uf, strașnică votcă!

ȘABELSKI (*râzând cu hohote, lui Lebedev*): Ceea ce este curios în toată afacerea asta e că dumnealor sunt convinși că eu... Să te crucești, nu alta! (*se ridică în picioare*) Și ce-ar fi totuși,

Paşa, să fac ticăloşia asta? Hai? Să-mi zic apoi – sâc, sâc, hodorog bătrân, culege ce-ai semănat! Ce zici, Paşa, hai?

LEBEDEV: Trăncăneşti verzi şi uscate. La vârsta noastră ar trebui să ne gândim la izbăvirea sufletelor şi nu la sterlingi şi Marfuşki... S-au dus! Fosta-i, lele, când ai fost!

ŞABELSKI: Nu, zău, am s-o fac! Pe cinstea mea că am s-o fac!

(intră Ivanov şi Lvov)

LVOV: Vă rog să-mi acordați cinci minute...

LEBEDEV: Nikolașa! (*vine în întâmpinarea lui Ivanov și-l sărută*) Bine-ai venit... Te aștept de mai bine de o oră.

AVDOTIA NAZAROVNA (*făcând o plecăciune*): Bine-ai venit, tăicuțule!

IVANOV (*cu amărăciune*): Domnilor, iar ați deschis cârciumă în biroul meu!... De o mie de ori v-am rugat să nu mai faceți lucrul acesta. (*se apropie de masa de scris*) Poftim, mi-ați pătat hârtiile cu votcă... Firimituri... castraveți... E pur și simplu respingător!

LEBEDEV: S-avem iertare, Nikolașa, de o mie de ori iertare! E vina mea... Ascultă, dragule, am de discutat cu tine o chestiune importantă...

BORKIN: Și eu.

LVOV: Nikolai Alexeevici, putem sta de vorbă?

IVANOV (*arătându-l pe Lebedev*): Și dumnealui vrea să-mi vorbească. Așteaptă puțin, să termin cu dumnealui mai întâi... (*lui Lebedev*) Te ascult.

LEBEDEV: Domnilor, e o chestiune confidențială. Vă rog...

(*contele și Avdotia Nazarovna pleacă, urmați de Borkin și de Lvov*)

IVANOV: Pașa, vreau să te rog un lucru. Poți bea cât îți pofteste inima, că doar asta-i meteahna ta, însă te rog, nu mi-l mai îmbăta pe unchiu. Înainte vreme nu lua nimic în gură, că-i face rău.

LEBEDEV (*speriat*): Dragul meu, să mă bată Dumnezeu dacă am știut... Nici prin cap nu mi-a trecut...

IVANOV: Ferească sfântul, dacă moare copilul ăsta bătrân, nu voi o să-l aveți pe conștiință, ci eu... Ce-ai vrut să-mi spui?

(*pauză*)

LEBEDEV: Să vezi, dragă... Nu știu cum să încep, ca să nu apar în ochii tăi ca un zgârie-brânză... Mi-e rușine, Nikolașa, zău, mă roșesc, mi se încurcă limba în gură, dar te rog înțelege-mă,

pune-te în locul meu... Știi bine că sunt un om de nimic, o cârpă, un rob nemernic... Iartă-mă încă o dată...

IVANOV: Dar ce s-a-ntâmplat?

LEBEDEV: M-a trimis nevastă-mea... Fă-ți pomană, prietene, și plătește-i dobânzile astea blestemate! Mă crezi, mi-a scos sufletul cu ele, m-a năucit, m-a dat gata! Fă-i hatârul, pentru numele lui Dumnezeu!...

IVANOV: Pașa, știi bine că în clipa de față n-am o lețcaie.

LEBEDEV: Știu, știu, dar ce pot face, spune și tu? Nu vrea să mai aștepte. Gândește-te numai dacă va protesta polița, cum ne vom mai uita noi, eu și cu Șurocika, în ochii tăi?

IVANOV: Mi-e rușine mie însumi, Pașa, îmi vine să intru în pământ de rușine, dar... dar de unde să iau banii aceștia? Învățămă și tu: de unde? Există o singură ieșire: să așteptăm până la toamnă, când voi vinde grâul.

LEBEDEV (*strigând*): Nu vrea să aștepte, n-auzi?

(*pauză*)

IVANOV: Îmi dau seama că situația ta e cât se poate de neplăcută, e o situație delicată, înțeleg, dar a mea e și mai proastă. (*se plimbă gânditor*) Și nu-mi vine o idee în cap... De vândut n-am ce vinde...

LEBEDEV: De ce n-ai face un drum până la Millbach, să iei ceva bani de la el? Doar ți-e dator șaisprezece mii.

(*Ivanov face un gest disperat cu mâna*)

LEBEDEV: Iată ce-ți propun, Nikolașa... Știu, ai să mă ocărăști, dar... iartă-l pe bătrânul bețiv! Procedăm prietenește... Uită-te în ochii mei, doar mă cunoști... Amândoi am fost pe vremuri studenți, amândoi am fost liberali... Am avut aceeași comuniune de idei și de interese... Amândoi am studiat la universitatea din Moscova... *Alma mater*... (*scoate portofelul*) Uite, am aici niște păraluțe dosite, de care nimeni nu știe în toată casa... Banii ăștia ți-i dau cu împrumut... (*scoate banii și-i pune pe masă*) Lasă amorul propriu la o parte și privește lucrurile cu ochi de prieten. Eu, în locul tău, n-aș sta o clipă pe gânduri, îți dau cuvântul meu de cinste... (*pauză*) Poftim, banii sunt pe masă: o

mie și o sută de ruble. Du-te la ea astăzi și înmânează-i personal... Poftim, Zinaida Savișna, să-ți stea în gât! Numai bagă de seamă, nu cumva să răsufle că i-ai luat de la mine, ferească-te sfântul! Îmi face felul dulceața noastră de agrișe! (*se uită lung la chipul lui Ivanov*) Lasă, lasă, nu te supăra! (*ia repede banii și-i ascunde în buzunar*) Nu trebuie să te superi, am glumit... Iartă-mă! (*pauză*) Ți-e greu, nu?

(*Ivanov face un gest cu mâna*)

LEBEDEV: Ce să-i faci, prietene, asta e viața... (*oftează*) Au venit și pentru tine zile amare. Omul, dragul meu, e ca samovarul. Stă cât stă liniștit pe poliță în cămară, la răcoare, dar iată că vin zile când e îndopat și el cu cărbuni încinși și, țin'te... fâs, fâs, săracul, de-l trec nădușelile! Comparația e cam idioată, recunosc, dar altceva mai bun nu-mi vine în cap... (*oftează*) Nenorocirile călesc sufletul omului. Nu mi-e milă de tine, Nikolașa, căci sunt încredințat că ai să treci prin impas ca găscă prin apă, dar îmi pare rău și mi-e ciudă pe oameni... Ia spune-mi, de unde umblă atâtea vorbe pe socoteala ta? Atâtea se spun despre tine în tot județul, încât n-ar fi de mirare să te pomenești într-o bună zi cu judecătorul de instrucție... Auzi, cică ai fi un ucigaș, un căpcăun, un tâlhar...

IVANOV: Fleacuri! Partea proastă e că mă doare al naibii capul.

LEBEDEV: Asta-i din cauză că te gândești prea mult.

IVANOV: Ba nu mă gândesc la nimic.

LEBEDEV: Eu aș zice să dai dracului toate supărările tale și să vii la noi. Șurocika te iubește, te înțelege și te apreciază. E o fire minunată, cinstită, cum rar întâlnești. Cui o fi semănând? Căci, vorba ceea, de la mama – nimic, de la tata – nimic, poate de la vreun drumeț voinic... Mă uit uneori la mine, în oglindă, și mă apucă mirarea. De unde, îmi zic, mi-a picat plească așa o comoară? Și-mi tot admir mutra asta buhăită de bețiv înrăit și nu mă mai dumiresc... Ascultă-mă, ce-ți spun, du-te la ea, discută cu ea, spune-i păsul, și ai să vezi că ai să uiți de supărare. Are o inimă cinstită, sinceră...

(*pauză*)

IVANOV: Pașa, scumpule, te rog, lasă-mă acum...

LEBEDEV: Înțeleg, înțeleg... (*se uită grăbit la ceas*) Cum să nu-nțeleg! (*îl sărută pe Ivanov*) Rămâi sănătos. Am și uitat că trebuia să mă duc la sfîntirea școlii. (*se îndreaptă spre ușă, dar se oprește în drum*) Înțeleaptă fată e Șurocika asta a mea... Tocmai vorbeam aseară cu ea despre gura lumii... (*râzând*) Și-mi trîntește nici una, nici două, un aforism de mă lasă tablou. Auzi, cică: „Tăticule, zice, licuricii luminează noaptea pentru ca păsările de noapte să-i poată zări mai ușor, ca să-i înghită... Iar oamenii buni există numai pentru a cădea jertfă bârfei și clevetirilor.” Ce spui de asta? Geniu curat! George Sand în persoană!...

IVANOV: Pașa! (*oprindu-l*) Nu știu ce-i cu mine, ce am...

LEBEDEV: Asta voiam să te întreb și eu, dar îmi venea nu știu cum, peste mână... Nu pricep nimic, frățioare! Pe de o parte aveam impresia că te-au copleșit tot felul de necazuri, de nu-ți mai poți ridica capul, dar pe de altă parte te cunosc și știu bine că nu ești tu omul care să se dea bătut cu una, cu două... Că slab de înger n-ai fost niciodată. Am impresia, dragul meu, că-i altceva la mijloc, dar ce anume – nu pricep!

IVANOV: Nu pricep nici eu. Mi se pare... dar nu, nu... Ascultă-mă! Iată ce vreau să-ți spun. Am avut pe vremuri un argat, îl chema Semion, pe care îl ții minte și tu. Într-o zi, pe vremea treierișului, îi vine în cap să-și arate voinicia în fața fetișcanelor și ce crezi că face? Umflă pe umeri doi saci cu secară de-și vatămă toate măruntaiele... N-a trăit mult după aceea. Mi se pare că și eu am pățit la fel. Liceul, universitatea, pe urmă gospodăria, școlile, proiectele de viitor m-au spetit... Am crezut altfel de cum cred ceilalți oameni, m-am însurat nu cum se însoară omul de obicei, m-am perpelit în foc, am riscat, azvârlind, cum bine știi, banii în dreapta și în stînga, am fost fericit și am suferit cum n-a suferit nimeni în tot ținutul nostru. Aceștia au fost sacii care m-au surpat. Mi-am aruncat în spate o povară, dar ea m-a frînt de mijloc. La douăzeci de ani suntem toți niște eroi, ne apucăm de toate, facem orice, dar la treizeci ne muiem și nu mai suntem buni de nimic. Cum altfel ai putea să-ți explici această oboseală, cum? Totuși se prea poate ca nu aceasta să fie cauza... Se prea poate... Haide,

Paşa, du-te cu Dumnezeu. Cred că te-am plictisit destul.

LEBEDEV (*cu vioiciune*): Ştii ce cred eu, frăţioare? Că te-a prăpădit mediul în care trăieşti!

IVANOV: Prostii, ideea e cam răsuflată... Hai, du-te acum!

LEBEDEV: Ai dreptate, e cam răsuflată. Ai dreptate... Mă duc, am plecat!... (*iese*)

IVANOV (*singur*): Sunt un om rău, un om de nimic, vrednic de dispreț. E-adevărat că numai un om croit după același calapod ca mine, cum este Pașa, tot atât de jalnic terfelit prin viață și fără vlagă, mai poate să te iubească și să te mai respecte. Cum mă detest, Doamne, Dumnezeule, cum mă detest! Cu câtă înverșunare îmi urăsc glasul, pașii, mâinile, hainele pe care le port, până și gândurile acestea. Oare nu-i de răs, oare nu e jignitor pentru un om? Nu s-a împlinit nici un an de când eram un om sănătos, voinic. Veșnic neobosit, plin de râvnă, munceam cu tragere de inimă cu aceste mâini ale mele, iar când vorbeam știam să emoționez până la lacrimi și pe un bădăran de rând... Știam să plâng când vedeam durerea altuia și să mă revolt atunci când simțeam nedreptatea. Știam ce este entuziasmul, mă îmbătăm de poezia nopților liniștite, când până la revărsatul zorilor rămâi la masa ta de lucru, ori îți mângâi inima cu visuri de aur. Pe atunci credeam, priveam în viitor cum privești în ochii blajini ai mamei... Și acum, o, Doamne! Am obosit, nu mai cred în nimic, trândăvesc zile și nopți în șir. Nici creierul, nici mâinile, nici picioarele nu-mi mai dau ascultare. Moșia se duce de râpă, pădurile se prăbușesc sub toporul altora. (*plânge*) Pământul, pământul meu mă privește ca un copil orfan. Nu mai aștept nimic, nu-mi pare rău de nimic, inima mi se cutremură de groază în fața zilei de mâine... Și când mă gândesc la Sarra... I-am jurat iubire veșnică, i-am prorocit fericirea, i-am dat iluzii despre un viitor cum nu te încumeți nici să visezi. M-a crezut, biata de ea. Timp de cinci ani o vedeam cum se stinge treptat sub povara jertfelor pe care mi le aducea, cum cădea istovită în luptă cu propria-i conștiință, dar nu mi-a aruncat nicio privire chiorășă, Doamne, Dumnezeule, un reproș nu mi-a adresat niciodată!... Și ce-am făcut din ea? Ce-am făcut?... Iată, acum n-o mai iubesc... Ce s-a întâmplat? Care-i cauza? Nu înțeleg. O văd cum suferă, știu că zilele ei sunt numărate, și totuși fug de ea, ca un laș netrebnic, fug

de obraji săi palizi, de pieptul ei scofâlcit, de privirea-i rugătoare... Ce rușine, ce rușine, Doamne! (*pauză*) Sașa, o fetiță încă, se înduioșează de nenorocirile mele și-mi mărturisește dragostea, mie, unui om aproape bătrân... Iar eu, uitând totul, îmbătat de vorbele ei ca de o melodie sublimă, strig în gura mare: „Am să încep viața de la capăt! Sunt un om fericit!” A doua zi cred în acest început de viață nouă și în această fericire la fel cum cred în stafii... Ce se întâmplă cu mine? În ce prăpastie îmi împing sufletul? De unde vine această istovire? Ce se petrece cu nervii mei? E suficient ca biata Sarra, irascibilă din cauza bolii ei necruțătoare, să înțepe cu o vorbă amorul meu propriu, servitorul să nu-mi intre în voie, sau pușca să nu ia foc, că devin un bădăran, o fiară de nu mă mai pot recunoaște... (*pauză*) Nu-nțeleg, nu pricep nimic! Îmi vine uneori să-mi pun capăt zilelor!...

LVOV (*intrând*): Vreau să discut cu dumneata o chestiune importantă, Nikolai Alexeevici!

IVANOV: Dacă ne vom ține zilnic de aceste discuții interminabile, nu vom mai fi în stare de altceva...

LVOV: Ești dispus să mă asculți?

IVANOV: Te ascult aproape în fiecare zi, dar până acum nu pot să-mi dau seama de un lucru: ce anume dorești de la mine?

LVOV: Mi se pare că vorbesc cât se poate de clar și de explicit, așa că poate să nu mă înțeleagă numai un om lipsit de inimă...

IVANOV: Și ce-ai vrea să-mi spui, mă rog? Că soția mea e pe moarte – știu asta; că sunt iremediabil vinovat față de ea – o recunosc; că dumneata ești un om drept și cinstit – îmi dau seama cum nu se poate mai bine! Ce mai vrei acum?

LVOV: Mă revoltă cruzimea omenească... Moare un om lângă dumneata. Acest om, pe moarte, are tată și mamă pe care-i iubește și pe care ar vrea să-i vadă înainte de a-și da sufletul. Părinții, la rândul-le, știu prea bine că fiica lor va muri în curând și că ea tot îi mai iubește, dar intervine această blestemată cruzime a oamenilor, născută de data asta din canoane religioase, și dumnealor, vrând să facă paradă de ele, continuă să o blesteme! Iar dumneata, omul căruia i-a jertfit totul – și căminul părintesc, și liniștea sufletească,

dumneata, în modul cel mai ostentativ, fără măcar să-ți ascunzi scopurile, te duci în fiecare seară la Lebedevii ăștia...

IVANOV: De două săptămâni n-am mai dat pe acolo!

LVOV (*neluându-i în seamă replica*): Cu oameni ca dumneata se cade să vorbesc fără ocol, și dacă dumneata nu binevoiești să mă asculți, n-ai decât! Sunt obișnuit să spun lucrurilor pe nume... Dumneata ai nevoie de acest deces pentru a putea săvârși alte isprăvi... Bine, să zicem că-i așa, dar oare nu-ți poți acorda o amânare? Crezi că dacă ai lăsa-o să-și trăiască liniștită zilele cât le mai are de trăit, dacă n-ai răni-o în fiecare clipă cu cinismul dumitale vădit, crezi că ar fugi frumoasa Lebedeva cu zestrea ei? Dacă nu acum, peste un an sau doi dumneata, splendidul Tartuffe, ai avea tot timpul să sucești mințile fetei și să pui mâna pe zestrea ei... De ce atâta grabă? De ce vrei neapărat ca soția dumitale să moară acum și nu peste o lună sau un an?

IVANOV: Ce chin, Doamne... Doctore, îți cunoști slab meseria dacă crezi că un om poate să se stăpânească la nesfârșit. Depun eforturi supraomenești ca să nu-ți răspund la toate aceste insulte.

LVOV: Să lăsăm asta. Pe mine nu mă poți prosti. Cred că ai face mult mai bine dacă ți-ai arunca masca de pe față.

IVANOV: Omule care te pretinzi inteligent, crezi că, pentru a înțelege un om ca mine, nu e nevoie de multă bătaie de cap, nu-i așa? E tot ce poate fi mai simplu și mai firesc, nu? Într-adevăr ai dreptate... M-am însurat cu Ania ca să capăt o zestre frumoasă... Părinții n-au vrut să mi-o dea... Am dat greș deci și acum vreau să mă scap de nevastă, ca să mă însor cu alta și să iau zestrea acesteia... Așa-i? E clar ca lumina zilei! Doar omul e un mecanism atât de puțin complicat!... Nu, dragă doctore, te înșeli amarnic! În fiecare dintre noi sunt prea multe angrenaje, șuruburi și supape, pentru ca să ne putem face o părere pripită unul despre altul. Eu nu te înțeleg pe dumneata, dumneata nu mă înțelegi pe mine, și noi înșine nu ne putem înțelege asupra-ne. Poți să fii un medic excelent și în același timp poți să nu-i cunoști pe oameni. Prin urmare nu trebuie să fii niciodată prea încrezut. Cred că îmi dai dreptate, nu!

LVOV: Nu cumva crezi că ești atât de impenetrabil și că eu am atât de puțină minte încât să nu pot face o deosebire între cinste și mârșăvie?

IVANOV: Se vede că noi amândoi n-o să ne putem înțelege niciodată... Te întreb pentru ultima oară și te rog să-mi răspunzi fără introduceri: ce anume dorești de la mine? Ce vrei să obții? (*enervat*) Și, la urma urmei, aș mai vrea să te întreb un lucru: cu cine am onoarea să stau de vorbă – cu un procuror sau cu medicul curant al soției mele?

LVOV: Sunt medic, și în calitate de medic am dreptul să-ți pretind ca să-ți schimbi purtarea dumitale... Această purtare o ucide pe Anna Petrovna!

IVANOV: Și ce-ai vrea să fac? Cum să mă port? Dacă dumneata susții că mă cunoști mai bine decât mă cunosc eu însumi, atunci spune-mi: ce să fac?

LVOV: Cel puțin ascunde intențiile dumitale.

IVANOV: Sfinte Dumnezeule, dar îți închipui că dumneata însuși le cunoști? (*bea din paharul cu apă*) Lasă-mă, te rog. Știu, sunt vinovat, de o mie de ori, dar voi da socoteală pentru faptele mele numai în fața Celui de Sus. Cine te-a împuternicit să mă torturezi în fiecare zi?

LVOV: Dar cine, mă rog, te-a împuternicit pe dumneata să jignești în mine adevărul, rațiunea omenească? Mi-ai schingiuit, mi-ai otrăvit sufletul. Înainte de a veni în acest județ, admiteam existența oamenilor proști, nebuni, pătimiși; dar n-aș fi crezut niciodată că există criminali conștienți, care urmăresc intenționat să săvârșească răul... I-am respectat și i-am iubit pe oameni, dar din clipa în care te-am văzut pe dumneata...

IVANOV: Am mai auzit asta!

LVOV: Ai mai auzit? (*zărind-o pe Sașa, care intră în odaie îmbrăcată în costum de amazoană*) Acum, sper că ne înțelegem cum nu se poate mai bine unul pe altul! (*ridică din umeri și iese*)

IVANOV (*speriat*): Șura, ce-i cu tine?

SAȘA: Nimic. Bună ziua! Nu mă așteptai, nu-i așa? Ia spune-mi, de ce n-ai mai dat pe la noi de atâta vreme?

IVANOV: Șura, pentru numele lui Dumnezeu, e o imprudență ce faci! Vizita ta poate să o dea gata...

SAȘA: N-o să mă vadă. Am intrat pe scara de serviciu. O să plec îndată. Eram neliniștită. Spune-mi, ești sănătos? Ce s-a întâmplat cu tine?

IVANOV: Am jignit-o amândoi pe Ania până-n adâncul inimii, e pe moarte acum, și tu mai vii în casă, aici... Șura, e nechibzuit ceea ce faci, e neomenos!

SAȘA: Spune-mi, ce era să fac? De două săptămâni n-ai mai dat niciun semn de viață, nici măcar nu mi-ai răspuns la scrisori. Sunt la capătul puterilor. Mă tortura gândul că suferi îngrozitor, că poate ești bolnav, că ai murit... N-am avut o noapte liniștită. Am să plec îndată... Dar spune-mi măcar atât: ești sănătos?

IVANOV: Șura, Șura, nu-mi ajunge cât mă torturează gândurile, cât mă chinuiesc cei din jur... Sunt istovit cu totul! Mai lipseai tu aici! E anormal, e nesănătos ceea ce facem! Cât de vinovat mă simt, cât de vinovat!

SAȘA: Îți place să rostești întotdeauna cuvinte îngrozitoare, care îmi sfâșie inima! Te simți vinovat? Da? De ce? Te întreb: de ce?

IVANOV: Nu știu, nu știu nici eu...

SAȘA: Acesta nu-i un răspuns. Fiecare păcătos trebuie să știe ce anume a păcătuț. Poate te-ai îndeletnicit cu falsificarea polițelor?

IVANOV: Nu e deloc spiritual!...

SAȘA: Te simți vinovat că nu-ți mai iubești nevasta? Se prea poate să fii, dar omul nu e stăpân pe sentimentele sale. Doar n-ai vrut să se întâmple asta. Te simți vinovat că ea ne-a văzut în clipa în care eu îți mărturiseam dragostea? Doar nu intenționei ca ea să ne vadă...

IVANOV (*întrerupând-o*): Și așa mai departe, și așa mai

departe... Ai iubit-o, n-o mai iubești, omul nu-i stăpân pe sentimentele sale... Nu vezi că toate astea sunt locuri comune, fraze răsuflăte, care nu mai folosesc la nimic?

SAȘA: Obosesc vorbind cu tine. (*se uită la un tablou*) Ce bine e pictat câinele acesta! E după natură?

IVANOV: Da, după natură... Până și acest roman al nostru e o temă bătătorită și de mult răsuflată: el, eroul principal, s-a pierdut cu firea, e demoralizat... Apare ea, o ființă curajoasă, plină de vigoare și-i întinde o mână de ajutor. E o temă frumoasă și pare veridică, dar numai în romane. În viață însă...

SAȘA: În viață se întâmplă la fel.

IVANOV: Nu prea ai simțul realităților, Șura! Această stare de prostrație a mea îți inspiră o spaimă plină de venerație. Îți închipui că ai descoperit în mine un al doilea Hamlet. După părerea mea însă, psihopatia aceasta de care sufăr, împreună cu toate accesoriile ei, poate servi drept material suficient pentru o bună comedie! Ar trebui să râzi cu hohote de aceste maimuțări ale mele, iar tu, de colo – ajutor! Săriți, trebuie salvat!... Ah, ce furios sunt astăzi pe mine. Simt că toată tensiunea mea nervoasă de azi se va sfârși într-un fel... Ori am să sparg ceva, ori...

SAȘA: Da, da, asta ar trebui să faci. Să spargi ceva, să strici ceva, sau să ții cât te ține gura. Iată, ești supărat pe mine că m-am decis să vin încoace. E cel mai bun prilej ca să te enfurii, să ții la mine, să bați cu pumnul în masă... Haide, începe, dă-i drumul odată!... (*pauză*) Ei?

IVANOV: Copilă mai ești!

SAȘA: Parcă-am început să zâmbim, nu? E un simptom bun. Fiți atât de amabil, domnule, și binevoiți să mai zâmbiți o dată!

IVANOV (*râzând*): Am observat un lucru: de obicei, când îți începi acțiunea de salvare a sufletului meu, mai precis, când încerci să-mi bagi mințile în cap, fața ta capătă o expresie de atâta naivitate copilărească, pupilele ochilor ți se măresc atât de mult, încât îmi pare că privești o cometă... Ia te uită, ți-e mâneca plină de praf. (*scutură praful de pe mâneca Sașei*) Un bărbat naiv echivalează cu un prost. Voi însă, femeile, reușiți în așa fel să

faceți pe naivele, încât deveniți simpatice, emanați atâta căldură din toată ființa voastră, încât până și prostia la voi își pierde noțiunea de prostie. Un lucru însă nu-l pot pricepe în ruptul capului, și anume: atâta timp cât un bărbat e sănătos, vesel, în plinătatea puterilor, voi nu-i acordați nicio atenție; dar îndată ce toate aceste remarcabile calități s-au dus de râpă și omul a început să miroasă a tămâie, vă agățați îndată de gâtul lui. Oare nu este mai bine să fii soția unui bărbat energic și curajos, decât a unui ghinionist înăcrit la căpătâiul căruia să faci pe sora de caritate?

SAȘA: Nu, nu-i mai bine.

IVANOV: De ce, care-i rațiunea? (*râde cu hohote*) De-ar afla Darwin despre asta, v-ar arăta el vouă! Îi stricați specia umană. Grație dumneavoastră, curând or să înceapă să se nască pe lume numai ipohondri și psihopați.

SAȘA: Multe lucruri nu pricep bărbații. Oricărei fete îi place mai mult un ghinionist decât un fericit privilegiat al sortii, deoarece femeia e predispusă din naștere unei dragoste active... Nu știu dacă mă înțelegi. Bărbații nu-și văd capul de treburi, de aceea dragostea la ei se află pe al treilea plan. Totul la dâșii se rezumă să stea din când în când de vorbă cu soția, să se plimbe cu ea prin parc, să petreacă împreună câteva clipe plăcute, să verse două-trei lacrimi pe mormântul ei... asta-i totul. La noi însă dragostea e însăși existența noastră, e rațiunea de a fi. Iubindu-te pe tine, eu nu mă gândesc decât cum să te vindec de această stare de depresiune morală în care te afli și sunt gata să merg cu tine până la capătul pământului... De vei urca tu, voi urca și eu cu tine; de te vei prăbuși, mă voi prăbuși și eu. Pentru mine ar fi o mare fericire să stau nopți în șir și să transcriu hârtiile tale, sau să veghez la căpătâiul tău ca nimeni să nu-ți tulbure somnul, ori să merg cu tine, pe jos, vreo sută de verste. Îmi aduc aminte de o întâmplare de acum trei ani. Era pe vremea treieriișului. Ai venit la noi într-o zi frânt de oboseală, cu hainele prăfuite, cu obrazul ars de soare, și mi-ai cerut să-ți aduc un pahar cu apă. Când m-am întors în odaie te-am găsit întins pe divan. Dormeai dus. Ei bine, vreme de douăsprezece ore în șir am vegheat în fața ușii ca să nu

intre cineva în odaie și să te trezească. Și cât de fericită eram! Cu cât te sacrifici mai mult, cu cât depui mai multă trudă, cu atât dragostea pare mai frumoasă, pentru că o simți mai intens.

IVANOV: Dragoste activă... Hm... E o aiureală, o filozofie a fetelor tinere, sau... poate așa trebuie să fie... (*ridicând din umeri*) Naiba știe! (*vesel*) Pe cuvântul meu de cinste, Șura, crede-mă, sunt un om de treabă!... Gândește-te numai: Mi-a plăcut întotdeauna să fac tot felul de speculații filozofice, însă niciodată în viață n-am spus: „femeile noastre sunt niște stricate” sau: „femeia cutare calcă strâmb”. Întotdeauna i-am fost recunoscător femeii, atât și nimic mai mult! Da, Șura, i-am fost numai recunoscător! Draga mea fetiță, ce bună ești tu, și cât de amuzantă ești! Și eu sunt un caraghios și un tâmpit! Îmi tulbur de pomană pe oameni cu văicărelile mele... (*râzând*) Bau! Bau! (*se depărtează repede de ea*) Dar pleacă odată, Sașa, că am uitat amândoi unde ne aflăm...

SAȘA: Da, trebuie să plec. Rămâi cu bine! Mi-e teamă ca nu cumva preacinstul tău doctor, împins de simțul datoriei, să nu-i fi raportat Annei Petrovna de prezența mea aici. Acum ascultă ce-ți spun: du-te în odaia soției tale și rămâi la căpătâiul ei! Să stai un an, zece, cât o trebui... Fă-ți datoria de soț. Căiește-te în fața ei, cere-i iertare, varsă lacrimi de durere — așa e normal, și așa trebuie să faci! Dar nu uita nici treburile tale.

IVANOV: Mă simt iar, de parcă am mâncat măselariță! Iar mi-a venit!

SAȘA: Aibă-te Domnul în pază! Plec. Poți nici să nu te gândești la mine! De-mi scrii la două săptămâni o dată câteva rânduri, am să-ți fiu recunoscătoare. Eu însă îți voi scrie mai des...

(*în ușa apare capul lui Borkin*)

BORKIN: Nikolai Alexeevici, e voie? (*zărind-o pe Sașa*) Scuzele mele! Nici nu te-am zărit... (*intră*) Bonjur! (*face o plecăciune*)

SAȘA (*fâstâcită*): Bună ziua...

BORKIN: Te-ai tăcut mai frumoasă, arăți mai bine.

SAȘA (*lui Ivanov*): Trebuie să plec, Nikolai Alexeevici. La revedere... (*pleacă*)

BORKIN: Ce apariție minunată. Veneam să dau ochi cu proza, când colo dau de poezie... (*cântă*) „Mi-a apărut un fluture-n lumină...”

(*Ivanov se plimbă agitat*)

BORKIN (*așezându-se*): Are ceva în ea, Nicolas, ceva ce nu găsești la toate femeile. Nu-i așa? Ceva deosebit, fantasmagoric... (*oftând*) În fond și la urma urmei e cea mai bogată mireasă din tot județul, da' are o mamă... O-la-la!... că nici dracu n-o să vrea să se încurce cu așa o scorpie! După moartea ei, se-nțelege, toată averea o să-i rămâie Șurocikăi, dar până atunci o să-i dea colea vreo zece miișoare, o strachină și un fier de călcat, și-o să-l mai puie în schimb pe bietul ginere să i se prosterneze la picioare... (*se scotocește prin buzunare*) Ia să mai tragem un fum, două... Fumezi? (*îi întinde lui Ivanov portțigaretul*) Bune țigări... marfă... străină.

IVANOV (*se apropie de Borkin sufocat de mânie*): Să dispari imediat din casa mea, să nu te mai prind pe-aici! M-auzi?!

(*Borkin se ridică pe jumătate de pe scaun și scapă țigara*)

IVANOV: Să pleci numaidecât!

BORKIN: Nicolas, da' ce-nseamnă asta? De ce te superi pe mine?

IVANOV: De ce mă supăr? Ia spune, de unde ai luat țigările astea? Crezi că nu știu în care casă anume și în ce scop îl duci zilnic pe bătrân?

BORKIN (*ridicând din umeri*): Și ce-i cu asta?... Ce amestec ai dumneata?

IVANOV: Nemernic și ticălos ce ești! Josnicele dumitale proiecte pe care le împânzești prin tot județul m-au făcut să apar în ochii oamenilor drept un om necinstit. N-am nimic comun cu dumneata și te rog să părăsești numaidecât această casă! (*se plimbă agitat*)

BORKIN: Știu că toate acestea mi le spui într-un moment de enervare, de aceea nu mă supăr pe dumneata. Jignește-mă cât poțtești, nu zic nimic... (*ridică țigara*) În ce privește însă melancolia dumitale, ar fi timpul să mai renunți la ea. Doar nu mai

ești un licean...

IVANOV: Ai auzit ce ți-am spus? (*tremurând din tot trupul*) Te joci cu nervii mei, te întreb?

(*intră Anna Petrovna*)

BORKIN: Poftim, a venit Anna Petrovna... Am să mă retrag.
(*pleacă*)

(*Ivanov se oprește în fața mesei de scris, cu capul plecat*)

ANNA PETROVNA (*după o scurtă pauză*): Ce-a căutat ea la tine? (*pauză*) Te întreb încă o dată, ce-a căutat ea aici?

IVANOV: Nu mă întreba, Aniuta... (*pauză*) Mă simt nespus de vinovat față de tine. Dă-mi orice pedeapsă vrei, suport orice, numai... numai nu mă-ntreba... Nu sunt în stare să vorbesc.

ANNA PETROVNA (*supărată*): Ce-a căutat ea aici? (*pauză*) Vasăzică din ăștia-mi ești?! Acum te înțeleg. În sfârșit îmi dau seama cu ce fel de om am de-a face. Ești un individ murdar, josnic... Ții minte când ai venit la mine și m-ai mințit că mă iubești?... Eu te-am crezut ca o proastă, mi-am părăsit tatăl, mama, credința, și te-am urmat... Mă mințeai când îmi vorbeai despre bine și adevăr, despre planurile tale cinstite de viitor, credeam în fiecare cuvânt pe care mi-l spuneai...

IVANOV: Aniuta, nu te-am mințit niciodată...

ANNA PETROVNA: Cinci ani am trăit alături de tine, am suferit și am fost bolnavă, dar te-am iubit și nu te-am părăsit o singură clipă... Ai fost idolul meu... Când colo, în tot acest timp tu n-ai făcut decât să mă minți cu nerușinare...

IVANOV: Nu-i adevărat, Aniuta. Am greșit deseori față de tine, dar nu te-am mințit o singură dată... N-ai dreptul să mă învinovățești de asta...

ANNA PETROVNA: Acum am înțeles totul... Te-ai însurat crezând că părinții mă vor ierta și îmi vor da bani... Acesta a fost motivul...

IVANOV: O, Doamne, Dumnezeu! Aniuta, să pui la încercare în felul acesta răbdarea unui om... (*plânge*)

ANNA PETROVNA: Taci! Când ai văzut că nu-i chip să scoți banii, ai început un nou joc... Acum totul e clar pentru mine, și când îmi amintesc de toate câte le-ai făcut... (*plânge*) Nu m-ai

iubit și nu mi-ai fost credincios niciodată... Niciodată!

IVANOV: Minciuni, Sarra!... Spune-mi ce vrei, dar nu mă jigni cu astfel de minciuni...

ANNA PETROVNA: Ești un om fără onoare, un om josnic... Îi datorezi bani lui Lebedev și pentru a scăpa acum de datorie, cauți să iei mințile fetei lui... Vrei s-o înșeli și pe ea cum m-ai înșelat pe mine. Poate spui că nu-i adevărat?

IVANOV (*sufocându-se*): Taci, pentru numele lui Dumnezeu! Altfel nu răspund pentru mine... Furia mă-năbușă și aș putea... aș putea să te jignesc dureros...

ANNA PETROVNA: I-ai înșelat întotdeauna pe toți, nu numai pe mine... Toate mârșăviile tale le aruncai în spinarea lui Borkin... Acum însă știu cine era autorul lor...

IVANOV: Sarra, încetează, pleacă de-aici, altfel îți voi spune ceva neplăcut, care să te rănească! Îmi stă pe limbă să-ți spun ceva îngrozitor... (*strigă*) Taci, jidoavcă!

ANNA PETROVNA: N-am să tac... Prea multă vreme m-ai înșelat pentru ca să pot tăcea acum...

IVANOV: Nu vrei să taci?! (*încercând să se stăpânească*) Încă o dată te rog...

ANNA PETROVNA: Acum te poți duce la fata lui Lebedev, ca să o înșeli și pe ea...

IVANOV: Află... află că ai să mori... ai să mori în curând!... Doctorul mi-a spus-o...

ANNA PETROVNA (*cade pe scaun, cu voce sfârșită*): Când ți-a spus asta?

IVANOV (*apucându-se cu amândouă mâinile de cap*): Doamne, sunt un ticălos! Ce ticălos sunt, Doamne!... (*plânge cu hohote*)

Cortina

Între actul al treilea și al patrulea se scurge un an.

ACTUL AL PATRULEA

Unul dintre saloane în casa Lebedevilor. În față, o arcadă care desparte salonul de sală; în dreapta și în stânga – uși. Obiecte de bronz vechi, portrete de familie. Încăperile sunt gătite ca de sărbătoare. O pianină, pe care se află o vioară, alături un violoncel. În tot timpul actului prin sală e un du-te-vino nesfârșit de musafiri îmbrăcați în haine de gală.

LVOV (*intră, se uită la ceas*): E ora cinci. Curând va începe ceremonia binecuvântării... O să-i binecuvânteze și o să-i ducă la biserică. Iată, în sfârșit, triumful virtuții și al dreptății pe pământ! Pe Sarra n-a reușit să o jefuiască, dar a chinuit-o îngrozitor și a băgat-o în mormânt. Acum a găsit alta. Are să facă pe fățarnicul și cu ea, până când va izbuti să o jefuiască și să se scape de dânsa, la fel ca de biata Sarra. Poveste veche, răsuflată!... (*pauză*) Acum e în al nouălea cer de fericire. Așa o să trăiască până la adâncă bătrânețe, și o să moară cu conștiința împăcată... Nu, nenișorule, asta n-o să se-ntâmple! Știu eu cum să-ți vin de hac! Când voi smulge de pe obrazul tău această mască blestemată, și când toată lumea va afla ce comoară ești, ai să-mi pici din al nouălea cer al tău într-o prăpastie atât de adâncă, încât toate puterile iadului n-or să te mai poată scoate din fundul ei! Sunt un om cinstit, și datoria mea de onoare este să intervin în această chestiune și să deschid ochii celor orbi. Am s-o îndeplinesc întocmai, iar mâine am să fug mâncând pământul din acest județ blestemat! (*cade pe gânduri*) Dar cum să procedez? Să vorbesc cu Lebedevii? Strădanie inutilă! Să-l provoc la duel? Să fac scandal? Doamne, Dumnezeuule, mă frământ ca un copilandru! Parcă mi-am pierdut mințile!... Ce să fac? Să-l provoc la duel?

KOSÎH (*intrând și adresându-se lui Lvov, e binedispus*): Ieri am declarat un mic șlem la trefle, dar am luat unul mare. Numai că iar blestematul de Barabanov mi-a stricat toată combinația! Jucăm. Eu zic fără atale. El zice pas. Eu zic două trefle. El, de colo, pas. Două caro, zic... trei trefle... și închipuiți-vă comedie: eu declar șlem, iar el nu-mi arată asul. Să-mi fi arătat, canalia, asul, aș fi declarat mare șlem fără atale...

LVOV: Iartă-mă, dar nu mă pricep la jocul de cărți, de aceea nu pot împărtăși bucuria dumitale. Când va începe blagoslovenia?

KOSÎH: Cred că în curând. Deocamdată o readuc pe Ziuziuska în simțire. Zbiară ca o vită înjunghiată. Îi pare rău de zestre...

LVOV: Nu de fată?

KOSÎH: De zestre. Are și ea dreptate în felul ei. Dacă se însoară dumnealui, înseamnă că nu mai pupă banii împrumutați... Amin. Doar nu te-apuci să protestezi polița ginerelui!

BABAKINA (*îmbrăcată fisticliu trece grav prin fața lui Lvov și Kosîh; acesta din urmă pufnește de râs, acoperindu-și gura cu palma; Babakina întoarce capul spre el*): Nu văd, ce-i de râs?!

(*Kosîh întinde mâna ca să o prindă de talie și râde cu hohote*)

BABAKINA: Bădăranule! (*pleacă*)

KOSÎH (*râzând cu hohote*): A căpiat muiera! Înainte, când nici prin cap nu-i trecea să se bage în tagma aristocraților, era o muieră ca toate muierile, dar acum – nici cu o floare să n-o atingi. Auzi, cică, bădăranule!

LVOV (*frământându-se*): Ia spune-mi, ce părere ai despre Ivanov?

KOSÎH: Proastă. Joacă ca un cizmar. Anul trecut, în postul mare, să-ți spun ce s-a întâmplat: ne așezăm la masa de joc... Eu, contele, Borkin și el. Încep să împart cărțile...

LVOV (*întrerupându-l*): Nu despre asta te întreb. Ca om, cum îl găsești?

KOSÎH: Ca om? Strașnic bărbat! O pramatie cum n-a văzut pământul, trecută prin ciur și prin dârmon. El și contele – nici că le mai găsești pereche! Au un miros, de-i pun în coadă pe copoi... Unde-i răul pe capul oamenilor – acolo-s și ei! S-a păcălit cu ovreica, iar acum râvnește la sipetele Ziuziușkăi. Bat laba cu dumneata, și să mă trăsnească Cel de Sus dacă într-un an n-o aduce la sapă de lemn... El pe Ziuziușka, iar contele pe Babakina. Or să le ia toți bănișorii, și să vezi, după aceea, ce mai trai pe ei! Da' ia spune-mi, doctore, ce-i cu dumneata? Prea ești palid și schimbat la față. Nici nu te mai recunosc...

LVOV: Nu, n-am nimic. M-am cam întrecut aseară la un pahar de vin...

LEBEDEV (*intrând împreună cu Sașa*): Să stăm de vorbă aici. (*lui Lvov și Kosîh*) Ia, stimabililor, lăsați-ne singuri. Avem de pus la cale unele lucruri. Vă așteaptă domnișoarele în sală...

KOSÎH (*trecând prin fața Sașei, pocnește cu admirație din degete*): Curat tablou!! Dama de pică!

LEBEDEV: Haide, haide, mai repezor, om al cavernelor!

(*Lvov și Kosîh pleacă*)

LEBEDEV: Ia loc, Șurocika, ia loc... (*se așază și el, aruncând o privire în jur*) Ascultă-mă cu atenție și cu smerenia cuvenită. Iată despre ce-i vorba: mama ta mi-a poruncit să-ți transmit următoarele... Pricepi? N-am să vorbesc din partea mea, ci din partea ei... Ea m-a trimis.

SAȘA: Tăticule, dacă se poate, mai pe scurt!

LEBEDEV: Ți se atribuie drept zestre cincisprezece mii de ruble, în bani de argint. Asta-i... Vezi să nu avem discuții mai târziu! Stai, lasă-mă să vorbesc! Dar asta nu-i totul. Vine acum și bucuria cea mare! Prin urmare, ți se atribuie cincisprezece mii, dar având în vedere și luând în considerație faptul că Nikolai Alexeevici îi datorează mamei tale nouă mii de ruble, acești bani se rețin integral din zestrea ta... Ei, și apoi...

SAȘA: La ce-mi spui toate acestea?

LEBEDEV: Ți-am spus doar că mama mi-a poruncit să-ți vorbesc!

SAȘA: Lăsați-mă în pace! Tată, dacă mi-ai purta cât de cât respect, și dacă te-ai respecta și pe tine, nu ți-ai permite să-mi vorbești în felul acesta. N-am nevoie de zestrea voastră! Nu v-am cerut nimic și nici n-am să vă cer nimic!

LEBEDEV: De ce te repezi la mine? Spune Gogol undeva despre doi șobolani, care mai întâi au mirosit amândoi bucățica și abia după aceea și-au luat tălpășița, iar tu, emancipato, nici n-o miroși și... gata, te și repezi la mine.

SAȘA: Lăsați-mă în pace, nu mă jigniți cu aceste calcule

meschine ale voastre.

LEBEDEV (*enervat*): Ptiu, drace! O să mă faceți până la urmă să-mi bag cuțitul până-n prăsele în inimă, ori să-l spintec pe careva! Aia de-acolo o ține într-un bocet de dimineață, mă pisează, mă otrăvește cu socotelile ei, iar astălaltă, emancipata și umana de ea, dracu să mă ia, nici nu se obosește să-l înțeleagă pe propriul ei tată! Auzi, cică, nu mă jigniți! Dar știi dumneata, domnișoară, că înainte de a veni aici cu intenția de a te jigni cu tot dinadinsul, dincolo (*arată spre ușă*) am fost tăiat bucăți-bucăți și pus la saramură? Dumneaei nu poate pricepe! Auzi vorbă! M-ați înnebunit de cap, m-ați făcut neom!... Ptiu, drace!... (*se îndreaptă spre ușă, dar se oprește în loc, șovăind*) Nu-mi place, nu-mi place și gata toată povestea asta!

SAȘA: Care poveste?

LEBEDEV: Tot ce se-ntâmplă aici!

SAȘA: Și ce anume nu-ți place?

LEBEDEV: Totul. Stai să mă așez lângă tine ca să-ți vorbesc mai pe îndelete. Nu-mi place, zic, tot ce se-ntâmplă aici, iar la nunta ta nici nu vreau să mă uit! (*apropiindu-se de ea, cu căldură în glas*) Iartă-mă, Șurocika, se prea poate ca nunta asta a ta să fie o nuntă înțeleaptă, cinstită, clădită pe principii înalte, umane, dar e ceva în ea, e ceva... Nu știu cum să-ți spun, dar nu seamănă cu alte nunți pe care le-am văzut. Tu, o fată tânără, curată ca un diamant, frumoasă... iar el un văduv, trecut prin viață, înăcrit de ea. Și apoi, Doamne iartă-mă, nici nu-l prea înțeleg. (*o sărută*) E ceva necurat la mijloc, Șurocika, nu te supăra că-ți spun. Prea mult vorbește lumea. Moartea asta a Sarrei, învăluită oarecum în mister... apoi, deodată, noua cerere în căsătorie... (*cu vioiciune*) Dar, nu, nu mă asculta... Ce sunt acum? O babă, o muiere plângăreață, un crinolin demodat. Nu mă asculta, ascultă numai glasul inimii tale.

SAȘA: Tăticule, simt și eu că-i altfel de cum ar trebui să fie... Altfel, nu știu cum. Dacă ai ști ce greutate îmi apasă inima! Mă simt stingherită și mi-e groază să recunosc lucrul acesta. Tăticule dragă, dă-mi curaj, te implor... învață-mă ce să fac.

LEBEDEV: Dar ce este, ce s-a-ntâmplat?

SAȘA: Sunt înfricoșată... Până acum n-am avut niciodată această senzație! (*privind în jur*) Mi se pare uneori că nu-l înțeleg și că n-am să-l pot înțelege niciodată. În tot timpul cât am fost logodnica lui, n-a zâmbit o singură dată, o dată nu s-a uitat în ochii mei. Veșnic se jeluiește, se căiește pentru nu știu ce păcate, face aluzii la ele... Deseori îl văd tremurând... Am obosit. În anumite momente am impresia că eu... că eu îl iubesc mult mai puțin decât ar trebui. Iar când vine la noi și stă de vorbă cu mine, încep să mă plictisesc. Ce-o fi însemnând toate astea, tăticule? Sunt înfricoșată!

LEBEDEV: Fetița mea dragă, ascultă-l pe bătrânul tău tată măcar o dată în viață. Rupe această căsătorie!

SAȘA (*speriată*): Cum se poate să fac una ca asta!

LEBEDEV: Zău, Șurocika, fă cum îți spun! O să fie scandal, tot județul o să vuiască, dar e mai bine să suporti un scandal decât să te nenorocеști pentru toată viața.

SAȘA: Nu, tăticule, nu! Nici nu vreau să aud de așa ceva! Trebuie să lupt cu toate aceste gânduri negre ale mele. E un om bun, dar e nenorocit și neînțeleș în nenorocirea lui. Am să-l iubesc, am să încerc a-l înțelege și am să-l pun pe picioare. Am să-mi fac datoria până la capăt! M-am hotărât!

LEBEDEV: E curată psihopatie ce-mi spui, și nu datorie...

SAȘA: Ajunge. Ți-am făcut unele mărturisiri la care nu mă încumetam să mă gândesc nici eu. Dar să nu suflă nimănui o vorbă. Mai bine să uităm tot ce-am vorbit.

LEBEDEV: Nu mai pricep nimic. Ori m-a prostit bătrânețea, ori voi cei din jurul meu aveți minte mai multă decât mine, căci, cîstit ți-o spun, nu mai pricep nimic!

ȘABELSKI (*intrând*): Dracu să-i ia pe toți, și pe mine laolaltă cu ei! E revoltător, pur și simplu revoltător!

LEBEDEV: Ce-ai pățit?

ȘABELSKI: Pașa, vorbesc serios, trebuie să fac și eu o ticăloșie, dar o asemenea ticăloșie, încât nu numai mie, dar și celor din juru-mi să li se facă greață. Și am s-o fac, pe cuvântul meu că am s-o fac! I-am și spus lui Borkin ca în seara asta să anunțe logodna mea. (*râzând*) Toți sunt niște ticăloși, și nu vreau să rămân nici eu de căruță...

LEBEDEV: M-am săturat de tine ca de mere acre! Ascultă, Matvei, iartă-mă că-ți spun, dar pentru trăncăneala asta a ta or să te bage într-o zi în casa de nebuni.

ȘABELSKI: E o casă mai onorabilă decât multe altele... Poți să mă internezi chiar acum, mi-ai face un mare serviciu. Toți, toți cei din juru-mi, în frunte cu mine, suntem niște creaturi mârșave, niște nulități... Mi-e scârbă când mă uit la mine, nu cred o vorbă din câte le spun...

LEBEDEV: Ascultă, frățioare! Ți-aș propune să-ți presari cenușă pe cap și să te preumbli așa printre oameni... Sau, ai face mult mai bine să-ți pui pălăria și să te duci acasă. Aici e nuntă, toată lumea se veselește și tu, de colo, cârrr! cârrr! ca o cobe cu pene negre. Zău așa!...

(*Șabelski își lasă fruntea pe pianină și plânge cu hohote*)

LEBEDEV: Matvei!... Frățioare!... Ce-i cu tine? Dragul meu... prietene... te-am jignit cumva?... Iartă-l, iartă-l pe bețivanul ăsta bătrân și ticălos... Vrei un pahar de apă?...

ȘABELSKI: Nu, nu-mi trebuie. (*ridică fruntea*)

LEBEDEV: Ce te-a apucat? De ce plângi?

ȘABELSKI: O să-mi treacă, n-am nimic...

LEBEDEV: Ce ai, Mitiușka, nu mă minți... Ce s-a întâmplat cu tine?

ȘABELSKI: Mi-am aruncat privirea pe acest violoncel și... și

mi-am adus aminte de... de ovreică...

LEBEDEV: Asta-i bună, tocmai acum? Fie-i țărâna ușoară, dar... dar crede-mă, nu e momentul potrivit...

ȘABELSKI: Câte dueturi am cântat împreună!... Ce fire de om, ce femeie minunată a fost!

(Sașa plânge)

LEBEDEV: Și tu? Ce v-a apucat?! Doamne, Dumnezeu, ia te uită la ei... Vă rog din suflet, plecați de aici, să... să nu vă vadă musafirii!

ȘABELSKI: Auzi, Pașa, când soarele luminează pământul, până și cimitirul pare mai vesel. Când ai o speranță, măcar una, bătrânețea e mai ușoară. Iar eu n-am nicio speranță, n-am nicio speranță!

LEBEDEV: Da, într-adevăr, nu te invidiez... Nici tu copii, nici tu bani, nici măcar o îndeletnicire oarecare... Ce să-i faci, n-ai încotro! *(Sașei)* Dar tu ce ai?

ȘABELSKI: Pașa, dragul meu, dă-mi niște bani. Ne vom socoti pe lumea cealaltă. Vreau să mă duc la Paris, să văd mormântul soției mele... Am dat mult în viața mea, o jumătate din avere am dat-o altora, de aceea am dreptul să cer și eu de la alții. Și apoi cer de la un prieten...

LEBEDEV *(zăpăcit)*: De unde să am bani, Alitiușa, de unde? N-am o copeică! Adică, să vedem, să vedem! Nu promit, dar... să văd ce-am să pot face... *(în parte)* Of, m-ați dat gata, nu mai pot!

BABAKINA (*intrând*): Unde-i cavalerul meu, nu l-ați văzut? (*zărindu-l pe Șabelski*) Bine, conte, cum se poate să mă lași singură! Uf, nesuferitule! (*îl lovește cu evantaiul peste mână*)

ȘABELSKI (*cu dezgust*): Lasă-mă în pace! Mi-e silă de dumneata!

BABAKINA (*perplexă*): Cum?... Ce-ai spus?...

ȘABELSKI: Piei din fața mea!

BABAKINA (*prăbușindu-se într-un fotoliu*): Ah! (*plânge*)

ZINAIDA SAVIȘNA (*intră plângând*): E cineva la scară... Mi se pare că a sosit cavalerul de onoare al mirelui. E timpul să-i binecuvântăm pe tineri... (*plânge cu hohote*)

SAȘA (*cu privire rugătoare*): Mamă!

LEBEDEV: Poftim, toți s-au pus pe bocit! Ce cvartet simpatic! Da' mai dați-o-ncolo, fraților, de treabă, că prindem igrasie de atâtea lacrimi! Matvei!... Marfa Egorovna, vă rog! Zău, mă faceți și pe mine să... să plâng... (*plânge*) Doamne Isuse!

ZINAIDA SAVIȘNA: Dacă nu mai ai nevoie de mine, de mama ta, dacă nu vrei să-mi dai ascultare... am să-ți fac această bucurie, am să-ți dau binecuvântarea mea...

(*intră Ivanov; poartă frac și mănuși*)

LEBEDEV: Asta ne mai lipsea! Ce s-a-ntâmplat?

SAȘA: De ce-ai venit?

IVANOV: Iertați-mă, domnilor. Vreau să vorbesc cu Sașa în patru ochi...

LEBEDEV: Așa ceva n-am mai pomenit! Auzi, să vii în casa miresei înainte de cununie! La ora asta ar fi trebuit să fii la biserică!

IVANOV: Pașa, te rog...

(Lebedev ridică din umeri, apoi el, Zinaida Savișna, contele și Babakina pleacă)

SAȘA (*cu asprime*): Ce vrei?

IVANOV: Furia mă înăbușă, totuși am să-ți vorbesc cu sânge rece. Ascultă-mă, acum o oră când mă îmbrăcam pentru a merge la biserică, m-am uitat în oglindă și mi-am văzut tâmplele cărunte... Sașa, să nu facem asta! Să sfârșim această comedie absurdă cât nu e prea târziu... Ești tânără, neprihănită, ai toată viața înaintea, pe când eu...

SAȘA: Am mai auzit de mii de ori aceste vorbe, m-am săturat de ele! Nu e ceva nou! Ai face mult mai bine să te duci la biserică și să nu mai încurci lumea pe aici!

IVANOV: Am să plec imediat acasă, iar tu anunță-i pe ai tăi că nunta nu va mai avea loc. Explică-le într-un fel. E timpul să ne băgăm mințile în cap. Destul am jucat rolul lui Hamlet, iar tu pe al sublimei îndrăgostite... Ajunge!

SAȘA (*izbucnind*): Ce fel de ton e acesta? Nici nu vreau să te ascult.

IVANOV: Totuși am să-ți vorbesc, indiferent dacă vrei sau nu vrei să mă asculți.

SAȘA: De ce-ai venit aici? Nu-ți dai seama că văicărelile astea devin un fel de batjocură la adresa mea?

IVANOV: Nu, acum nu mă mai vaiet! Zici, batjocură? Se prea poate. Și dacă aș putea să mă batjocoresc pe mine însumi de o mie de ori mai mult, astfel ca întreaga lume să râdă cu hohote de mine – aș face-o! Cum îți spuneam, m-am uitat în oglindă și am simțit deodată că în inimă parcă mi s-a rupt o coardă! Am râs de mine până la lacrimi, și era cât pe-acum să-mi pierd mințile de rușine. (*râde*) Da, melancolie! Boala nobilei trândăvii! Durere fără margini! Mi-ar mai lipsi încă să scriu versuri. M-am săturat de văicăreli, m-am săturat să-i tot acresc pe oamenii din jurul meu... Să constați în fiecare clipă că ai epuizat pentru totdeauna energia ta de om, că ai prins rugină ca un hârb vechi, că ți-ai trăit traiul, că ai căzut în marasm și în această neagră melancolie – să constați,

zic, toate acestea în timp ce soarele luminează pe cer, în timp ce până și neobosita furnică se bucură de povara ce-o cară în spinare – mulțumesc cu plecăciune, nu mai vreau! Și să vezi apoi cum unii te consideră șarlatan de rând, cum alții te compătimesc, cum îți întind o mână de ajutor, iar alții – lucrul cel mai dureros – ascultă toate văicărelile tale stupide și se uită la tine ca la un al doilea Mahomed, așteptând ca dintr-o clipă în alta să întemeiezi o nouă religie... nu, nu, e prea de tot! Mulțumesc lui Dumnezeu că mai am în mine destul bun-simț și destulă mândrie! Venind încoace râdeam de mine, și mi se părea că râd de mine și curcile, și copacii pe care-i întâlneam în drum...

SAȘA: Mi-ai vorbit la început de o furie care te înăbușă, dar constat că nu-i vorba de așa ceva, ci de o nebunie curată!

IVANOV: Crezi? Nu, nu sunt nebun. Acum văd lucrurile în adevărata lor lumină, și gândurile îmi sunt tot atât de limpezi ca și însăși conștiința ta. Ne iubim unul pe altul, dar totuși nunta noastră nu va avea loc. Singur, pot să mă înfurii, să mă dau peste cap, să-mi înveninez sufletul cât oi pofti, dar n-am dreptul să-i nenorocesc și pe alții! Cu lamentările mele i-am otrăvit soției ultimul an de viață. Nu vezi, de când mi-ai devenit logodnică ai uitat ce înseamnă râsul și ai îmbătrânit cu vreo cinci ani! Tatăl tău pentru care întreaga viață era limpede ca un cristal, grație mie, și numai mie, a încetat să mai înțeleagă oamenii. Oriunde m-aș afla – la zemstvă, într-o vizită, la vânătoare, peste tot aduc cu mine plictisul, melancolia, nemulțumirea... Stai, nu mă-nterupe! Sunt tăios, crud, vorbindu-ți în felul acesta, dar furia îmi încleștează gâtulejul și nu pot vorbi altfel. N-am mințit niciodată, niciodată n-am defăimat viața, dar, devenind un morocănos, fără voia mea, fără a băga măcar de seamă, am început să hulesc viața, să cârtesc împotriva sorții, să mă plâng neconținut și orice om care mă aude, molipsindu-se de această apatie a mea idioată, începe să defaime și el totul. Și când te gândești cu ce ton vorbesc! Parcă i-aș face concesie naturii că mai trăiesc pe lume, dracu să mă ia!

SAȘA: Stai, stai puțin... Din cele ce-mi spui acum rezultă că te-ai plictisit de această stare de apatie și că ar fi timpul să începi o

altă viață, o viață nouă!... Și asta e bine!...

IVANOV: Nu văd niciun bine nicăieri. Despre ce fel de viață nouă mai poate fi vorba? Sunt un om pierdut, o dată pentru totdeauna! Ar trebui să înțelegi și tu acest lucru. Auzi, o viață nouă!...

SAȘA: Nikolai, trezește-te! De unde ai scos că ești un om pierdut? De unde rezultă asta? E un cinism nelalocul lui. Nu, nici nu mai discut cu tine și nici nu vreau să mai aud nimic... Haide, pleacă la biserică...

IVANOV: Sunt un om pierdut, definitiv și irevocabil!

SAȘA: Nu mai striga așa, că te aud musafirii!

IVANOV: Dacă un om inteligent, un om cult și sănătos a început să se vaiete fără a avea un motiv cât de cât palpabil, și a pornit să se rostogolească pe un povârniș, asta înseamnă că nu-l va mai opri nimeni și că pentru omul acesta nu mai există salvare! În ce vezi tu salvarea mea, în ce? De băut nu pot să beau, căci mă doare capul de băutură, versuri proaste nu știu să scriu, să mă prosternez în fața lenei mele sufletești, considerând-o mai presus de toate frământările vieții, nu pot. Lenea rămâne lene, slăbiciunea rămâne slăbiciune – n-am alte denumiri pentru ele. Într-un cuvânt, sunt un om definitiv pierdut! (*aruncând o privire în jur*) Numai de n-ar intra cineva... Ascultă-mă, Șura. Dacă mă iubești, ajută-mă. Renunță la mine acum, în clipa aceasta! Dar mai repede, te rog...

SAȘA: Ah, Nikolai, dacă ai ști cât mă obosești, cât îmi torturezi sufletul! Doar ești un om bun, un om inteligent, gândește-te singur: cum se poate să pui în fața unui om asemenea probleme? Nu există zi lăsată de Dumnezeu în care să nu ridici o nouă problemă, una mai grea decât alta... Visam o dragoste activă, dar am dat de o dragoste care mă martirizează!

IVANOV: Iar când vei deveni soția mea, vei da de probleme și mai complexe. Renunță dar! Înțelege un lucru: în tine vorbește nu atât dragostea, cât îndărătnicia unei ființe cinstite până-n măduva oaselor. Ți-ai pus drept scop să învii în mine omul, să mă tămăduiești; te mângâiai cu speranța că săvârșești o faptă nobilă... Acum însă ai da înapoi, dar te împiedică un sentiment fals.

Înțelege lucrul acesta!

SAȘA: Ce logică ciudată, sălbatică aș putea spune! Cum, cum vrei să renunț la tine? Cum? Nu ai mamă, n-ai nici surori, nici prieteni... Ești în pragul ruinei, moșia ți-au jefuit-o, toți clevetesc...

IVANOV: Mare prostie am făcut că am venit aici. Trebuia să fac ceea ce îmi pusesem în gând...

(*intră Lebedev*)

SAȘA (*alergând în întâmpinarea tatălui său*): Tată, tată, uite ce face dumnealui: a dat buzna la noi ca un apucat, și acum mă chinuiește cumplit! Îmi cere, auzi, să renunț la el, fiindcă nu vrea să mă nenorocească... Spune-i că n-am nevoie de mărinimia lui! N-am nevoie! Știu ce fac!...

LEBEDEV: Nu pricep nimic... Despre ce fel de mărinimie e vorba?

IVANOV: Această căsătorie nu se va încheia!

SAȘA: Ba da! Se va încheia! Spune-i-o și tu, tăticle!

LEBEDEV: Stai, stai puțin!... Adică de ce nu vrei să aibă loc căsătoria aceasta?

IVANOV: I-am explicat de ce, dar nu vrea să mă înțeleagă.

LEBEDEV: Nu ei, ci mie trebuie să-mi explici! Și să-mi explici în așa tel încât să pot pricepe! Ah, Nikolai Alexeevici! Domnul să te judece; dar eu, unul, ți-o spun verde în ochi: așa harababură ai adus în viața noastră, așa zăpăceală, încât mă întreb uneori ce-i cu mine și unde mă aflu... Nu mai înțeleg nimic. Parcă a căzut un blestem pe capul nostru!... Ei, spune-mi acum, învață-mă pe mine, om bătrân, ce să mă fac cu tine? Să te provoc la duel?

IVANOV: Nu-i nevoie de niciun duel. E nevoie de cap, ca să ne putem înțelege unul pe altul.

SAȘA (*umblând agitată de colo-colo*): E îngrozitor! E ca un copil fără minte!

LEBEDEV: S-ar părea că nu-i nimic de făcut, că nu ne-a rămas decât să ne plecăm capul în fața sorții. Ascultă-mă, Nikolai! După părerea ta tot ceea ce faci tu acum este logic, inteligent, conform tuturor legilor psihologiei. Iar după părerea mea toată afacerea asta

nu e decât un scandal și o nenorocire pe capul nostru. Ascultă-mă pe mine, om în vârstă, ce-ți spun, pentru ultima oară! Liniștește-te, potolește-ți creierul înfierbântat! Privește lucrurile așa cum le privesc toți oamenii! Totul e simplu pe lume. Tavanul e alb, cizmele sunt negre, zahărul e dulce. Tu o iubești pe Sașa, și Sașa te iubește la rândul ei. Dacă o iubești – rămâi, dacă n-o iubești – pleacă, nimeni n-o să-ți ceară socoteală. E atât de simplu, nu? Amândoi sunteți niște oameni sănătoși, inteligenți, integri. Sunteți sătui, slavă Domnului, și îmbrăcați... Ce mai vrei? N-ai bani? Și ce importanță are? Fericirea nu stă în bani... Bineînțeles, îmi dau seama că ai greutate... Moșia ți-i ipotecată, n-ai de unde plăti dobânzile; dar eu, eu sunt tată, eu înțeleg... Mama, treaba ei, facă ce-o vrea. Nu vrea să vă dea bani, n-are decât. Șura îmi spune că n-are nevoie de zestre. Mă rog, principii... Schopenhauer... Mofturi copilărești! Am la bancă un cont personal de zece mii de ruble... *(aruncând o privire în jur)* Sunt de la bunică-mea... Nici pământul nu știe de existența lor... Vi-i dau... Luați-i, dar să ne înțelegem asupra unui lucru: lui Matvei îi dați două mii...

(în sală încep să se adune musafirii)

IVANOV: Pașa, orice discuție este inutilă. Procedez așa cum îmi dictează conștiința.

SAȘA: Și eu, la rândul meu, am să procedez cum îmi dictează conștiința. Orice mi-ai spune, eu n-am să te las să pleci. Mă duc să o chem pe mama. *(pleacă)*

LEBEDEV: Nu mai pricep nimic...

IVANOV: Ascultă, omule. Degeaba aş încerca să-ţi explic ce fel de om sunt: cinstit sau ticălos, lucid sau psihopat, că tot n-ai să mă-nţelegi. Ar fi o strădanie zadarnică. Am fost cândva tânăr, o fire aprinsă, cinstită şi n-am fost nici un prostănac. Am iubit, am urât şi am crezut altfel decât ceilalţi oameni, am muncit şi am sperat cât zece, m-am luptat cu morile de vânt, m-am izbit cu capul de toţi pereţii. N-am ştiut să-mi apreciez însă puterile şi, necunoscând viaţa, am luat pe umeri o povară care mi-a frânt dintr-odată şira spinării, m-a dat gata. M-am grăbit să-mi cheltuiesc toată vigoarea numai şi numai de dragul tinereţii, entuziasmându-mă, muncind din greu, îmbătându-mă de victorii, fără a cunoaşte măsura. Spune-mi, te rog: oare puteam să procedez altfel? Suntem prea puţini, iar muncă – cu nemiluita! Da, muncă, nu glumă! Şi iată, cu câtă cruzime se răzbună viaţa cu care m-am luat de piept! M-a dărâmat de timpuriu! La treizeci şi ceva de ani mă simt ameţit, bătrân, mi-am pus halatul şi papucii. Cu capul greu, cu sufletul copleşit de lene, ostenit, frânt, fără vreo credinţă în mine, fără să pot iubi, fără să am vreun scop pe lume, mă strecor ca o umbră printre oameni, întrebându-mă necontenit: cine sunt, pentru ce trăiesc, ce vreau? Şi mi se pare că dragostea e o prostie, că mângâierile sunt o dulcegărie inutilă, că munca n-are niciun sens, că cântecele şi vorbele înaripate sunt demodate şi banale. Oriunde aş intra, aduc odată cu mine tristeţea, spleenul, nemulţumirea şi repulsia faţă de viaţă... Da, sunt un om pierdut, definitiv şi irevocabil! În faţa ta se află un bărbat care la treizeci şi cinci de ani e decepţionat, obosit de viaţă, strivit de stupidele sale avânturi. Ruşinea îl doboară, şi el încearcă să ia în batjocură propria-i slăbiciune... O, de-ai şti cum se revoltă mândria din mine! Furia mă sugrumă! (*se înfioară*) Poftim, mă şi clatin pe picioare! Mi-am făcut-o cu mâna mea... Sunt la capătul puterilor. Unde-i Matvei? Să mă ducă acasă...

VOCI DIN SALĂ: A sosit cavalerul de onoare al mirelui!

ȘABELSKI (*intrând*): Ce să zic, am o ținută clasa întâi... Frac străin, uzat, fără mânuși... Și apoi privirile astea batjocoritoare, zâmbetele ironice, glumele idioate... Oameni meschini, suflete de nimic!

BORKIN (*intră grăbit cu un buchet de flori în mână. E în frac, cu o floare de cavalier de onoare prinsă la butonieră*): Of, nu mai pot! Pe unde o fi? (*zărindu-l pe Ivanov*) Lumea a înțepenit așteptându-te la biserică și dumneata te ții de pledoarii filozofice. Ești un om imposibil. Stârnești hazul, zău așa! Doar n-ai să mergi la biserică împreună cu mireasa! Trebuie să te duci cu mine, iar eu am să mă întorc mai târziu să o iau și pe ea. Să nu știi atâta lucru? Zău așa, ești un om imposibil!...

LVOV (*intrând și adresându-se lui Ivanov*): Ah, dumneata erai aici? (*cu glas tare*) Nikolai Alexeevici Ivanov, declar în fața tuturor celor prezenți că ești un ticălos!

IVANOV (*cu răceală*): Mulțumesc.

(*rumoare în sală*)

BORKIN (*lui Lvov*): Stimate domn, consider că ieșirea dumitale este o josnicie incalificabilă! Îmi vei da socoteală pentru ea! Ne vom bate și te rog să-ți alegi armele!

LVOV: Domnule Borkin, socot că n-ar fi de demnitatea mea nu numai să primesc această provocare, dar și să stau de vorbă cu dumneata! Iar domnului Ivanov îi pot da satisfacție oricând.

ȘABELSKI: Stimate domn, am să mă bat eu în locul lui!...

SAȘA (*lui Lvov*): Pentru ce? Cu ce drept îl jignești? Dați-mi voie, domnilor, să-l întreb pentru ce îl jignește?

LVOV: Alexandra Pavlovna, am avut temeii pentru aceasta. Am venit ca un om cinstit, pentru că vreau să vă deschid ochii, și vă rog să-mi dați ascultare...

SAȘA: Și ce anume ai putea să ne spui? Că ești un om cinstit? Asta o știe toată lumea! Altceva însă aș vrea să te întreb: ești atât de convins de dreptatea dumitale? Poftim, ai intrat în această casă

ca om cinstit, cum zici, aducându-i logodnicului meu o jignire îngrozitoare, care putea să mă prăpădească. Înainte vreme, când îl urmăreai ca o umbră și îl împiedicai să trăiască, tot din cinste și din simțul dreptății ai să spui c-o făceai. Te amestecai în viața lui particulară, clevetindu-l și împrășcându-l cu noroi. Trimiteai scrisori anonime mie și tuturor prietenilor tot din imboldul cinstei dumitale... Crezând că procedezi cinstit, n-ai cruțat-o nici măcar pe soția lui în ultimele clipe ale vieții, otrăvindu-i sufletul cu tot felul de bănuieli. Și orișice nedreptate, orișice mârșăvie ai mai fi făcut, ai fi fost convins că o faci în calitate de om cinstit și luminat al epocii!...

IVANOV (*râzând*): Parcă am fi în parlament și nu la nuntă... Bravo, bravo!...

SAȘA (*lui Lvov*): Gândește-te acum: tot mai ești convins de dreptatea dumitale? Ce oameni mărginiți, fără inimă! (*îl ia pe Ivanov de mână*) Să mergem de aici, Nikolai! Haide, tată!

IVANOV: Stai, unde vrei să mergem? Nu-i nevoie, am să rezolv totul... îndată! S-a trezit în mine tinerețea, omul care a fost înainte! (*scoate pistolul*)

SAȘA (*tipind*): Priviți ce vrea să facă! Nikolai, pentru numele lui Dumnezeu!

IVANOV: M-am rostogolit prea departe! Ajunge! Există și o limită a demnității! Dați-vă la o parte! Sașa, îți mulțumesc!

SAȘA (*tipând*): Nikolai, ce faci! Opriți-l!

IVANOV: Lăsați-mă! (*fuge în partea cealaltă a sălii și se împușcă*)

CORTINA

Piesa *Ivanov* a fost scrisă la sfârșitul lui septembrie – începutul lui octombrie 1887, în urma rugăminților stăruitoare ale directorului de teatru F. Korș și ale actorilor acestui teatru. Într-o scrisoare adresată M. V. Kiseliovei (13 septembrie 1887), Cehov spune: „De două ori am fost la teatrul lui Korș și de fiecare dată am fost rugat să le scriu o piesă... Actorii mă asigură că am să scriu o piesă bună, deoarece mă pricep să impresionez...” Pe la începutul lui octombrie piesa a și fost scrisă (vezi scrisoarea lui A. P. Cehov din 5

octombrie 1887, adresată lui N. M. Ejov). Textul inițial al piesei s-a păstrat sub formă de copie dactilografiată, purtând următorul titlu: *Ivanov, Comedie în patru acte și 5 tablouri*. Cuvântul *comedie* este șters și înlocuit cu cuvântul *dramă*. Data aprobării cenzurii: 6 noiembrie 1887, după care urmează următoarea adnotare: *Cu modificări* (Biblioteca centrală a dramei ruse, nr. 40393).

Cu alte mici modificări, a apărut într-o ediție litografiată la Biblioteca teatrelor din Moscova. Data aprobării cenzurii: 10 decembrie 1887.

Piesa a fost modificată de două ori pentru teatrul Alexandrinski din Petersburg în octombrie-decembrie 1888 și în ianuarie 1889.

După prezentarea piesei la teatrul Alexandrinski (31 ianuarie 1889), Cehov i-a schimbat sfârșitul; cu alte mici modificări și cu subtitlul: *Piesă dramatică în patru acte*, piesa a fost publicată în revista *Severnîi vestnik*, nr. 3, 1889.

Făcându-i alte modificări și prescurtări, A. P. Cehov a inclus-o în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897. Cu câteva noi modificări a intrat în culegerea de *Opere* din 1901, vol. VII; fără nicio modificare, a intrat în a 2-a ediție a aceluiași volum din anul 1902. Publicăm textul din 1902.

Prima dată, piesa a fost jucată pe scena unui teatru din provincie, și anume la Saratov. Teatrul lui Korș din Moscova a pus-o în scenă la 19 noiembrie 1887, în beneficiul lui N. V. Svetlov, care interpreta rolul lui Borkin.

Prima versiune, spre deosebire de textul definitiv, era mai bogată în amănunte, iar desfășurarea acțiunii se deosebea pe alocuri. De pildă, revolta lui Ivanov apărea mai puțin pregnantă. Actul patru avea două tablouri. În primul, se succedau scenete din casa Lebedevilor în preajma cununiei lui Ivanov cu Sașa, în cel de al doilea, acțiunea se desfășura în cadrul ospățului de după cununie. În prima versiune, Ivanov, înainte de ofensa ce i-o aduce Lvov, se află pe calea împăcării cu sine și e gata să renunțe la gândurile sale negre. După ofensa adusă de Lvov, Ivanov nu se împușcă, ci murea în urma unui șoc nervos, rostind cuvintele: „Pentru ce, pentru ce...”

Încă din prima versiune s-a cristalizat pe de-a întregul ideea fundamentală a piesei. La baza dramei eroului principal (Ivanov) nu stă un anume caz izolat și nici comportarea unor anumite persoane, ci realitățile vieții luate în ansamblul lor. Ivanov este ros de o „boală” ale cărei cauze trebuie căutate în rânduierile de atunci din Rusia, care i-au frânt voința, sădindu-i în suflet descurajare, răpindu-i orice speranță. În lupta sa cu aceste realități, forțele lui Ivanov se irosesc repede și el devine un om „blazat”, ceea ce explică întreaga lui comportare. Pentru Cehov, Ivanov nu este un om viciat din punct de vedere moral, și cu toate că e într-adevăr inapt pentru viață, chiar dăunător ei, dar, ca să ne exprimăm în limbajul lui Lvov, el nu este un „ticălos”. Urmările acestei inadaptabilități sunt îngrozitoare atât pentru el, cât și pentru oamenii din jurul său (soarta Sarrei etc). Cel vinovat de toate nenorocirile, Ivanov apare și ca o victimă a societății în care trăiește, astfel încât acest personaj negativ, într-o oarecare măsură, capătă nu numai un caracter demascator, ci și unul dramatic.

În scrisoarea sa adresată lui A. P. Cehov (24 octombrie 1887), însuși Cehov subliniază acest nou aspect în tratarea dramatică a realității din piesa

Ivanov. „În piesele dramaturgilor contemporani nu găsești decât îngeri, sclerați și bufoni. Du-te de caută asemenea specimene prin Rusia! Nu-i vorbă, de găsit s-ar găsi, dar nu în forma atât de concentrată cum le vor ei... Am vrut să fiu mai original: în piesa mea nu există nici sclerați, nici îngeri (nu m-am putut abține însă când e vorba de bufoni), n-am condamnat, dar nici n-am dat dreptate nimănui...”

Primele reprezentații ale piesei (noiembrie 1887) au stârnit mult interes și discuții însuflețite. După primul spectacol, Cehov îi scrie fratelui său, Alexandr Pavlovici, următoarele: „Oamenii de teatru susțin că n-au mai văzut niciodată la vreun spectacol atâtea fierbere, atâtea aplauze și fluierături, n-au auzit niciodată atâtea dispute câte au fost la premiera piesei mele.”

Cronicarul revistei *Novoe Vremea* scrie: „Niciun autor din ultima vreme n-a fost primit cu atâtea aplauze, chemări la rampă, cu atâtea fluierături și nici n-a stârnit atâtea laude și critici” (*Novoe Vremea*, 1887, nr. 4215).

În memoriile sale, M. P. Cehov scrie: „Succesul spectacolului a fost foarte amestecat: unii fluierau, alții, care formau majoritatea, aplaudau zgomotos și-l chemau pe autor la rampă; dar în general piesa n-a fost înțeleasă, și mult timp după aceea ziarele comentau personalitatea și caracterul eroului principal” (M. P. Cehov, *Cehov și temele tratate de el*, Moscova, 1923 pag. 40).

Recenzenții, obișnuiți cu formulări simpliste în aprecierea trăsăturilor morale ale eroilor, îi reproșau autorului caracterul confuz al lui Ivanov, întrebându-se dacă e un personaj pozitiv sau negativ.

În scrisoarea sa adresată lui A. S. Suvorin (30 decembrie 1887), Cehov comentează pe larg caracterele eroilor săi: Ivanov, Lvov și Sașa. „Scepticismul și veșnica nemulțumire a lui Ivanov se datorează, spune autorul, «istovirii» eroului principal, care și-a luat asupra sa mai mult decât ar fi fost în stare să suporte...” „Abia a atins vârsta de 35 de ani, că a și început să se simtă istovit și plictisit. Nici nu i-a crescut bine mustața, că și declară sentențios: «Nu te însura, frățioare... Ți-o spun din proprie experiență.» Sau: «Și totuși ce este în esență liberalismul? Între noi fie vorba, Katkov de multe ori a avut dreptate.» El este gata să renege și zemstvele, și gospodărirea rațională, și știința, și dragostea... Acesta este tonul folosit de oamenii ale căror forțe s-au irosit înainte de vreme. Ivanov nu-și poate explica ce se petrece cu el. Firea lui cinstită nu se împacă cu noua lui stare sufletească. Caută motivarea ei în mediul înconjurător și nu găsește. Caută în el, dar nu descoperă decât o vagă conștiință a vinovăției sale. Veșnic istovit și plictisit, ros de conștiința propriei vinovății mai are un dușman: singurătatea... Ivanov se simte foarte singur. Serile lungi de iarnă, parcul pustiu, odăile pustii, lamentările contelui, soția suferindă. N-are unde să plece. De aceea e obsedat mereu de întrebarea: «Ce să facă?» Ivanov este dezarmat în fața vieții: Oamenii de felul lui Ivanov nu sunt în stare să facă față situației și se lasă copleșiți de greutatea vieții. Ei se pierd cu firea, ridică neputincioși din umeri, se enervează, se tânguiesc, fac prostii și, în cele din urmă, dând frâu liber nervilor lor zdruncinați, pierd terenul de sub picioare și cad în categoria celor «frânți» de viață, a celor «neînțeleși». Lvov este tipul omului dintr-o bucată,

energic, dar mărginit și lipsit de suplețe. Tot ceea ce se poate numi vederi mai largi, tot ceea ce este simțământ spontan îi sunt străine lui Lvov. Judecă totul după un anumit șablon, este tendențiozitatea personificată... Lvov este o fire cinstită, deschisă, mergând până la brutalitate în sinceritatea lui. E în stare să arunce sub trăsură o bombă, să pălmuiască un inspector sau să-i spună omului de la obraz că-i un ticălos. Nimic nu-l va opri... Asemenea oameni sunt necesari și de cele mai multe ori ne sunt chiar simpatici. A-i caricaturiza, fie și în interesul scenei, nu e cinstit și nici nu-i nevoie. E adevărat că prin caricatură personajul iese mai reliefat, deci mai pe înțelesul tuturor, dar e preferabil să-l lași estompat decât să forțezi nota..." „Sașa e o tânără de formație nouă; o fată cultă, inteligentă, onestă ș.a.m.d. În lipsă de altceva mai bun ea se îndrăgostește de Ivanov, un bărbat de 35 de ani. El e mai bun decât toți cei care o înconjoară. L-a cunoscut de mică, l-a văzut în plină activitate, în perioada când nu era încă istovit... O însuflețește gândul de a-l face să-și revină, de a-i reda curajul pierdut, de a-l face fericit. Nu pe Ivanov îl iubește ea, ci această misiune... Un an încheiat se chinuiește Sașa să-l redreseze pe Ivanov, dar acesta decade tot mai jos."

Cehov încheie scrisoarea cu rugămintea ca piesa să-i fie restituită: „N-aș mai realiza nimic cu îndreptări și completări..."

Personalitatea Sașei ar putea fi conturată ceva mai mult în final, dar în ceea ce îi privește pe Ivanov și Lvov, n-am ce să mai fac. Pur și simplu nu mă pricep. Chiar dacă le-aș mai adăuga câte ceva, presimt că mai mult aș strica decât aș repara."

Cehov ținea foarte mult la ideea de bază a piesei și la figurile schițate inițial. Era înclinat să explice greutățile pe care le întâmpinau cititorii și actorii în înțelegerea piesei prin lipsa lui de experiență în dramaturgie. În aceeași scrisoare, adresată lui Suvorin, el spune: „N-am izbutit cu piesa mea. Se-nțelege că-mi pare rău. Pe Ivanov și pe Lvov mi i-am închipuit ca pe niște oameni vii. Vă spun cinstit, cu toată sinceritatea, că au fost zămisliți de mine nu din spuma mării, nu din idei preconceptionale, nu din raționamente reci și nici la întâmplare. Ei sunt rezultatul direct al observațiilor și studiului asupra vieții. Acești oameni trăiesc în mintea mea, și simt cu toată ființa că n-am exagerat nici cu un centimetru și n-am căutat nicăieri să despic firu-n patru. Dacă însă pe hârtie aceste personaje au ieșit lipsite de viață și slab conturate, nu este vina lor, ci rezultatul nepriceperii mele de a-mi exprima gândurile. Înseamnă că n-a sosit încă momentul să scriu piese de teatru."

Recenziile apărute în ziarele și revistele pe anul 1889 (cu ocazia punerii în scenă a piesei la teatrul Alexandrinski și a publicării ei în revista *Severnîi vestnik*) conțin în cea mai mare parte aprecieri favorabile. *Peterburgskaia gazeta* (nr. 31, 1 februarie 1889) scria despre succesul excepțional al piesei următoarele: „A fost un succes deplin, triumful unui talent cu adevărat mare..." „A fost un succes colosal, un succes cum rar întâlnești pe scena noastră dramatică..." „Dialogul viu, tema legată de viață, eroii luați de-a dreptul din ea și o intrigă originală – toate acestea luate la un loc au contribuit la succesul tânărului autor." În numărul următor al aceleiași publicații era

analizat tipul lui Ivanov, se sublinia sobrietatea dialogului și „omenescul” profund ce se desprinde din întreaga piesă. „Prin sinceritatea sa, prin dragostea sa față de oameni și prin puterea talentului său, autorul trezește în spectator sentimente care altfel poate că ar fi fost înăbușite...”

Despre „măiestria cu care a fost realizat acest crâmpiei de viață”, despre „personajele viu conturate, tipice și lipsite de orice șablon”, despre „prospețimea” și „îndrăzneala” cu care a fost scrisă piesa amintea și V. A. Tihonov în revista *Nedelia* (nr. 6, 5 februarie 1889). În legătură cu aceste aprecieri, Cehov îi mulțumește lui V. A. Tihonov în scrisoarea sa din 5 martie 1889. Într-un articol amplu, apărut în nr. 11 al revistei *Nedelia*, se vorbește despre această piesă ca despre cel mai important eveniment din viața teatrală și literară a stagiunii. Piesa aceasta „a pus degetul pe rană”, iar referitor la caracterul lui Ivanov: „este cea mai reușită redare a stării de spirit care predomină în rândurile noastre și care ne dă dreptul să-l punem pe Cehov în rândurile acelor artiști care au reușit să cuprindă și să redea fizionomia lăuntrică a unor generații”. Revista *Oskolki* (1889, nr. 7) scria: „Piesa *Ivanov* este ceva de sine stătător, ceva cu totul aparte, o piesă care se remarcă printr-o prospețime și o vigoare deosebită, e un mesaj al adevărului vieții”. Pe un ton binevoitor au fost scrise și recenziile apărute în *Russkie vedomosti* (1889, nr. 90, 1 aprilie), în *Ivopisnoie obozrenie* (1889, nr. 13), în *Artist* (1889, nr. 2), deși nu fără unele polemici cu autorul în problema înțelegerii cauzelor depresiei sufletești a lui Ivanov, și referiri la „lipsurile” scenice ale piesei, cum ar fi: „abundența unor episoade secundare”, „discuții excesiv de lungi”, „acțiunea insuficient de dinamică” ș.a.m.d. În *Russkie vedomosti* (1889, nr. 133), N. Mihailovski ia o atitudine negativă față de piesă. Luând din replicile lui Ivanov acele părți în care Cehov subliniază decăderea morală și rușinoasa neputință a acestuia în lupta cu viața drept îndemnuri ale autorului la „o viață cenușie, mediocră”, la renunțare la orice luptă, Mihailovski, pe aceste temeuri, condamnă întreaga piesă. Din aceeași neînțelegere a fondului, piesa e criticată și de V. G. Korolenko în scrisoarea sa adresată lui A. A. Drobîș-Drobîșevski (mai 1889), și de G. I. Uspenski în eseurile sale *Păcatele grele* (*Russkaia mîsl*, 1889, nr. 4). Criticul L. Obolenski (Sozerțatel) de la revista *Russkoie bogatstvo*, în articolul său închinat piesei *Ivanov*, se ridică împotriva explicării fenomenelor vieții sociale (tipul lui Ivanov), fundamentând-o din punct de vedere medical (*Russkoie bogatstvo*, 1889, nr. 3). Aprecieri cu totul defavorabile piesei au apărut în presa reacționară (*Den*, 1889, nr. 247; *Sîn otecestva*, 1889, nr. 32; *Moskovskie vedomosti*, 1889, nr. 36; *Grajdanim*, 1889, nr. 54). Cehov, în scrisoarea sa adresată lui I. L. Șceglov la 18 februarie 1889, apreciază drept un succes această primă manifestare a lui în dramaturgie.

Ursul

FARSĂ ÎNTR-UN ACT
(închinată lui N. N. Solovțov)
(1888)

Traducere de M. Sorbul și I. Alexandrescu

PERSONAJE:

ELENA IVANOVNA POPOVA, o văduvioară durdulie, cu gropițe în obraji, moșierică

GRIGORI STEPANOVICI SMIRNOV, moșier, încă tânăr

LUKA, servitorul Elenei Ivanovna Popova, bătrân

Salon în conacul Elenei Ivanovna Popova

Popova în mare doliu, se uită mereu la o fotografie, și Luka.

LUKA: ...Nu-i bine așa, coniță... vă prăpădiți sănătatea... Jupâneasa și bucătăreasa s-au dus să culeagă mure... orice viețuitoare se bucură de viață... Până și pisica, și ea e mulțumită; se plimbă prin curte, prinde păsărele! Numai dumneavoastră nu vă îngăduiți nicio bucurie, stați toată ziua închisă în odaie, parc-ați fi la mănăstire. De un an aproape n-ați mai ieșit din casă. Zău așa!

POPOVA: Și nici n-am să mai ies vreodată!... Pentru ce-aș ieși? Viața mea s-a sfârșit. El e în groapă, iar eu – înmormântată între patru pereți... Amândoi suntem morți.

LUKA: Ei, poftim, auzi vorbă! Nikolai Mihailovici a murit și nu mai e nimic de făcut... Așa a vrut Dumnezeu, fie-i țărâna ușoară, acolo unde e... Ați plâns cât ați plâns; ajunge! Durerea are și ea o margine. Că doar n-o să jeliți și să purtați doliu toată viața! Iacă, și mie mi-a murit baba... Ei, am plâns-o, am oftat vreo lună... și gata! Doar n-o fi meritat baba mea să mă amărăsc o viață întreagă. *(oftează)* Ați uitat și de vecini... Nici dumneavoastră nu vă duceți la ei, da' nici pe ei nu vreți să-i primiți. Trăim – iertați-mă – ca niște lilieci, nu mai știm ce-i lumina zilei. Până și livreaua mi-au mâncat-o șoarecii... Ei, să nu fi fost oameni cumsecade prin vecinătate, aș mai zice, da' așa, tot județul e plin de boieri... La Rîblov, e un regiment de husari. Ce mai ofițeri!... O mândrețe de bărbați. Ți se scurg ochii după ei. În tabăra lor e bal în fiecare vineri și aproape în fiecare zi cântă muzica regimentului... Eh, coniță, coniță! Sunteți tânără, frumoasă, albă și rumenă – să vă tot bucurați de viață... Să știți că frumusețea nu ține o veșnicie! Încă vreo zece anișori – și pe urmă o să voiți să treceți ca o lebădă pe stradă, ca să-i mai scoateți din minți pe domnii ofițeri, dar va fi prea târziu!...

POPOVA *(cu hotărâre)*: Te rog să nu-mi vorbești niciodată de asemenea lucruri! Știi că, de când a murit Nikolai Mihailovici,

pentru mine viața nu mai are niciun rost. Ți se pare că trăiesc, dar asta nu-i decât o aparență! Am jurat că până la moarte n-am să-mi scot doliul și n-am să mă arăt în lume... Ai auzit? Vreau ca umbra lui să vadă cât l-am iubit... Știu, da... da... știu că tu ai văzut că de multe ori era nedrept cu mine, nemilos... și chiar mă înșela... dar eu îi voi rămâne credincioasă până la moarte și am să-i dovedesc cum știu să iubesc! Acolo, de pe lumea cealaltă, o să mă vadă tot atât de curată pe cât m-a lăsat...

LUKA: În loc să vorbești așa, mai bine v-ați plimba puțin prin grădină... sau ați porunci să vă înhame la trăsură pe Tobi sau pe Uriașul și ați merge prin vecini...

POPOVA: Ah!... (*plânge*)

LUKA: Coniță!... Coniță!... Ce-i cu dumneavoastră? Doamne, Dumnezeu!

POPOVA: El l-a iubit atât de mult pe Tobi! Întotdeauna când se ducea pe la Korceaghini sau pe la Vlasovi pe el îl înhăma la trăsură. Ce frumos mâna caii! Câtă putere când întindea frâul, câtă grație! Îți aduci aminte, Luka? Tobi, Tobi! Să i se dea astăzi o porție dublă de ovăz!

LUKA: Bine, coniță!

(*se aude soneria*)

POPOVA (*tresare*): Cine o fi? Să spui că nu primesc pe nimeni!

LUKA: Bine, coniță! (*iese*)

Popova singură.

POPOVA (*uitându-se la fotografie*): Vei vedea, Nicolas, cum știu eu să iubesc și să iert!... Dragostea mea nu se va stinge decât odată cu ultima bătaie a bieteii mele inimi. (*râde printre lacrimi*) Ție nu ți-e rușine deloc? Sunt o soțioară cuminte, credincioasă... m-am ferecat între patru pereți să-ți fiu credincioasă toată viața! Dar tu? Nu ți-e rușine deloc? De câte ori m-ai înșelat, de câte ori nu mi-ai făcut scene și m-ai lăsat singură săptămâni întregi!...

Popova și Luka.

LUKA (*intră agitat*): Coniță, întreabă cineva de dumneavoastră. Vrea să vă vadă...

POPOVA: Nu i-ai spus că, de când a murit soțul meu, nu mai primesc pe nimeni?

LUKA: Ba i-am spus, coniță, da' nici nu vrea să asculte. Zice că are ceva foarte important.

POPOVA: Nu primesc!

LUKA: Păi, i-am spus, da'... e unu îndrăcit... A înjurat și a intrat drept în sufragerie. Acu e-acolo...

POPOVA (*enervată*): Bine, primește-l... Ce bădăran o mai fi și ăsta?!

(Luka iese)

POPOVA: Oh, ce oameni nesuferiți! Ce vor de la mine? De ce-mi tulbură liniștea? (*suspină*) Nu zău, cred că trebuie să mă retrag la mănăstire... (*rămâne pe gânduri*) Da, da... călugăriță într-o mănăstire...

Popova, Luka și Smirnov.

SMIRNOV (*intrând, către Luka*): Tâmpitule, îți place să trăcănești cam multe!... Măgar bătrân! (*observând-o pe Popova, grav*) Am onoarea să mă prezint, doamnă. Locotenent de artilerie în retragere și moșier, Grigori Stepanovici Smirnov!... Sunt nevoit să vă tulbur pentru o chestiune foarte urgentă...

POPOVA (*fără să-i întindă mâna*): Ce doriți?

SMIRNOV: Răposatul dumneavoastră soț, pe care am avut onoarea să-l cunosc, mi-a rămas dator, pe două polițe, o mie două sute de ruble. Mâine fiind scadența, și cum am de făcut plăți la Banca Agrară, vă rog, doamnă, să-mi achitați datoria chiar astăzi.

POPOVA: O mie două sute?... Pentru ce vă datora soțul meu acești bani?

SMIRNOV: Pentru ovăzul cumpărat de la mine.

POPOVA: Ovăz? (*suspinând, către Luka*) Luka, nu uita să-i dai lui Tobi o porție dublă de ovăz. (*Luka iese. Către Smirnov*) Desigur că vă voi plăti suma, dacă spuneți că Nikolai Mihailovici v-o datora... numai că, vă rog să mă iertați, dar astăzi nu am acești bani asupra mea. Poimâine însă, când se întoarce administratorul meu de la oraș, îi voi da ordin să vă plătească tot ce vi se cuvine... Dar acum, nu pot să vă satisfac dorința. Pe lângă asta, chiar astăzi s-au împlinit șapte luni de la moartea soțului meu și nu mă simt deloc dispusă să mă ocup de chestiuni financiare.

SMIRNOV: Da' nici eu nu sunt dispus ca, mâine, să mi se scoată la mezat moșia, ceea ce, vă asigur, se va întâmpla, dacă nu-mi voi plăti procentele.

POPOVA: Poimâine veți primi banii care vi se cuvin...

SMIRNOV: Mie îmi trebuiesc banii astăzi... nu poimâine!

POPOVA: Iertați-mă, dar astăzi nu pot să vi-i dau.

SMIRNOV: Iar eu nu pot aștepta până poimâine.

POPOVA: Ce să fac, dacă nu-i am acum?

SMIRNOV: Vasăzică nu-mi puteți plăti?

POPOVA: Nu pot...

SMIRNOV: Hm!... Țsta-i ultimul dumneavoastră cuvânt?

POPOVA: Da, ultimul.

SMIRNOV: Ultimul? Sigur?

POPOVA: Sigur!

SMIRNOV: Mulțumesc. Am luat notă. (*ridică din umeri*) Cum să-ți păstrezi calmul? Venind înapoi, l-am întâlnit în drum pe receptor, care m-a întrebat: „De ce ești mereu supărat, Grigori Stepanovici?” Păi cum să nu fiu supărat? Am o nevoie cumplită de bani... Am plecat de-acasă de ieri dimineață, cu noaptea-n cap, am fost pe la toți debitorii mei, dar niciunul dintre ei nu vrea să-mi plătească datoriile! Am alergat ca un ogar. Am dormit pe unde-am apucat – în cărciuma unui evreu, lângă un butoiuș cu votcă... În cele din urmă, am ajuns aici, la șaptezeci de verste de casa mea, cu speranța să găsesc banii... și, în schimb, mă izbesc de „proasta dispoziție” a dumatăle. Cum să nu mă supăr?

POPOVA: Mi se pare c-am vorbit destul de limpede. Când are să vină administratorul de la oraș, am să vă plătesc!

SMIRNOV: Eu la dumneavoastră am venit, nu la administrator. Ce dracu am eu, iertați-mi expresia, cu administratorul dumneavoastră?

POPOVA: Iertați-mă, stimate domn, dar nu sunt obișnuită cu asemenea expresii... nici cu un asemenea ton... Nici nu vreau să vă mai ascult! (*iese grăbită*)

Smirnov singur

SMIRNOV: Ia te uită! Prost dispusă... Șapte luni de când i-a murit bărbatul!... Eu însă trebuie să plătesc procentele! Vă întreb, trebuie să plătesc procentele? Ei i-a murit bărbatul, e prost dispusă și câte și mai câte... administratorul e plecat, dracu să-l ia, iar eu ce să fac, mă rog? Să mă înalț cu balonul în cer, ca să nu mă prindă creditorii? Să mă dau cu capul de pereți? Am fost la Gruzdev, nu-i acasă! Iaroșevici s-a ascuns! Cu Kurițin m-am certat și era cât p-aci să-l arunc pe fereastră... Mazutov era bolnav de holeră... iar dumneaei – e prost dispusă! Niciuna dintre canaliile astea nu vrea să plătească. Și asta numai fiindcă sunt o cârpă, mă port cu ei cu mănuși, îs un prost, o nimica toată... Prea mă port delicat cu ei!... Stați că v-arăt eu vouă! O să vedeți cine-s eu. N-am să mă las să vă bateți joc de mine. Lua-v-ar dracu să vă ia! Rămân aici și aștept, până-mi plătește datoria. Astăzi sunt furios! Brr!... Foarte furios! Tremur tot de furie, mă înăbuș... Dumnezeu! M-apucă amețeala! (*strigă*) Moșule!

Smirnov și Luka.

LUKA (*intrând*): Ce doriți?

SMIRNOV: Adă-mi un pahar cu apă sau cvas!

(*Luka iese*)

SMIRNOV: Ce logică o mai fi și asta? Un om are neapărată nevoie de bani, i-a ajuns cuțitul la os... și dânsa nu vrea să plătească, fiindcă, mă rog, nu-i dispusă să se ocupe de chestiuni bănești. Logică femeiască ce vreți! De-aia nu mi-a plăcut niciodată să stau de vorbă cu femeile. Mai repede aș sta pe un... butoi plin cu pulbere, decât să stau de vorbă cu o femeie... Brrr!... Mă trec fiori... așa de rău m-a scos din sărite fusta asta! Mi-e de ajuns să văd de departe o ființă poetică – adică o femeie – că îndată mă și apucă furia. Îmi vine să urlu!

Smirnov și Luka.

LUKA (*intră și-i dă un pahar cu apă*): Conița e bolnavă și nu primește.

SMIRNOV: Ieși afară!

(*Luka iese*)

SMIRNOV: E bolnavă și nu primește! nu-i nimic! Poți să nu mă primești... Stau aici, până îmi dai banii... O să fii bolnavă o săptămână? Bine! Voi sta o săptămână... O să fii bolnavă un an? Voi sta un an... Am să primesc ce mi se cuvine, scumpeteo! Nu mă impresionează nici rochia de doliu, nici gropițele din obraji... Cunoaștem noi toate astea! (*strigă pe fereastră*) Semion, deshamă caii! Nu mai plecăm! Rămânem aici! Să spui, la grajd, să dea ovăz cailor! Ce păzești, neghiobule? Iar ți s-a încurcat în hamuri calul din stânga! (*îl îngână*) „Nu-i nimic!” Ți-arăt eu ție „Nu-i nimic!” (*pleacă de la fereastră*) Daa, urâtă treabă... afară-i o căldură insuportabilă, nimeni nu vrea să-mi plătească... noaptea trecută am dormit prost și, pe lângă toate, hop! și fusta asta în doliu, cu proasta ei dispoziție... Mă doare capul!... Ce-ar fi să beau puțină votcă? Să încerc! (*strigă*) Moșule!

LUKA (*intră*): Ce doriți?

SMIRNOV: Dă-mi un păhărel de votcă!

(*Luka iese*)

SMIRNOV: Uff! (*se așază și se examinează*) N-am ce zice, bine mai arăt! Prăfuit, cu cizmele pline de noroi, nespălat, nepieptănat, cu paie pe haine... Te pomenești că doamna m-a luat drept un tâlhar. (*cască*) Ce e drept, e cam nepoliticos să apari într-un salon în halul ăsta, da' nu face nimic... Nu sunt musafir, sunt creditor. Și, pentru creditori, ținuta nu-i obligatorie...

LUKA (*intră și-i dă un păhărel cu votcă*): Vă îngăduiți cam multe, domnule...

SMIRNOV (*supărat*): Cum?

LUKA: Eu... eu... n-am spus nimic...

SMIRNOV: Cu cine crezi că vorbești? Gura!

LUKA (*sieși*): De unde o fi picat săritul ăsta? Dracu l-a adus!...
(*Luka iese*)

SMIRNOV: Ah! Ce furios sunt! Atât de furios, încât aş face praf toată lumea. Iar mi-e rău... (*strigă*) Moşule!

Popova și Smirnov.

POPOVA (*intră, cu ochii plecați*): Stimate domn! În singurătatea mea, m-am dezobișnuit să aud glasuri omenești și nu pot suporta țișetele astea! Vă rog stăruitor să-mi cruțați liniștea!

SMIRNOV: Dați-mi banii și plec!

POPOVA: V-am mai spus o dată: nu am bani. Așteptați până poimâine.

SMIRNOV: Și eu v-am mai spus o dată: am nevoie de bani astăzi, nu poimâine. Dacă nu-mi dați banii astăzi, mâine nu-mi mai rămâne altceva de făcut decât să-mi pun ștreangul de gât!

POPOVA: Da' ce pot să fac dacă n-am bani? Ciudat!

SMIRNOV: Așadar, nu mi-i dați acum? Nu?

POPOVA: Nu pot...

SMIRNOV: În cazul ăsta, rămân aici până-mi plătiți... (*se așază*) Îmi plătiți poimâine? Bine!... Stau așa până poimâine! Da! Nu mă urnesc din loc!... (*sare în sus*) Spuneți și dumneavoastră: trebuie să-mi plătesc mâine procentele? Da sau ba?... Sau credeți că-mi arde de glumit?

POPOVA: Stimate domn, vă rog să nu strigați! Nu sunteți în grajd!

SMIRNOV: Nu-i vorba de grajd; eu vă întreb: trebuie să-mi plătesc, mâine, procentele? Da sau ba?

POPOVA: Nu știți cum să vă purtați cu doamnele.

SMIRNOV: Nu-i adevărat. Știu foarte bine să mă port cu doamnele.

POPOVA: Nu! Nu știți! Sunteți un om prost crescut și nepolitic! Oamenii de lume nu vorbesc așa cu femeile.

SMIRNOV: Aha! Minunat! Și cum doriți să vă vorbesc? Pe franțuzește? (*supărat și afectat*) *Madame, je vous prie*⁵... sunt tare fericit că nu-mi plătiți banii mei... Oh! *Pardon*... că v-am tulburat. Astăzi e o vreme încântătoare! Și doliul vă stă de minune! (*face o*

reverență)

POPOVA: E grosolan și nu-i deloc spiritual!

SMIRNOV (*îngânând-o*): „E grosolan... și nu-i deloc spiritual!” Nu știu să mă port în societatea doamnelor! Coniță, de când ești, n-ai văzut atâtea vrăbii, câte femei am cunoscut eu. De trei ori m-am bătut în duel pentru femei. Douăsprezece femei le-am părăsit eu, iar nouă m-au părăsit ele pe mine! Da, coniță! A fost o vreme când eram un prost! Mă risipeam în vorbe dulci, în drăgălășenii, în complimente... Făceam reverențe... Iubeam nebunește! Oftam la lumina Lunii, sufeream, mă topeam... înghețam... ardeam ca flacăra... Am iubit cu patimă, cu ardoare, în tot felul, dracu să mă ia! Am ținut prelegeri despre emanciparea femeilor!... Mi-am prăpădit jumătate din avere cu sentimentele astea duioase. Dar acum? Nu, mulțumesc! Acum nu mă mai duceți de nas! Gata! Ochi negri, ochi pătimași, buze roșii, gropițe în obraji, clar de Lună, suspine, șoapte drăgăstoase... Toate astea pentru mine nu mai fac doi bani! Nu vorbesc de cei de față!... Da' în general, toate femeile, toate, fără nicio excepție, sunt niște izmenite, niște prefăcute, invidioase și mincinoase până-n măduva oaselor... Sunt superficiale, meschine, fără suflet, fără pic de logică... iar în ce privește asta (*se bate pe frunte*), iertați-mi sinceritatea, da' și-o găină e mai isteată decât un filozof cu fustă! Privești câte o ființă poetică din astea: e vaporosă, încântătoare, semizeită... numai extaz! Da' ia uită-te în adâncul sufletului ei... Curat crocodil, nu altceva! (*pune mâinile pe speteaza unui scaun; scaunul trosnește și se sfărâmă în bucăți*) Revoltător e însă faptul că crocodilul ăsta își închipuie, nu știu de ce, că sentimentul gingaș al dragostei este capodopera lui, privilegiul, monopolul lui! La naiba! Spânzurați-mă cu capul în jos de cuiul ăsta dacă femeia știe să iubească pe altcineva decât pe cățelușul ei... În dragoste, nu știe decât să miorlăie și să ofteze. În timp ce bărbatul suferă și se sacrifică, toată dragostea femeii se exprimă într-un singur fel: se împăunează și face tot ce poate ca să te ducă de nas. Ați avut nefericirea să vă nașteți femeie... așadar, cunoașteți destul de bine caracterul feminin. Spuneți-mi sincer, ați văzut vreodată o femeie

care să fie sinceră, credincioasă și statornică? N-ați văzut niciodată! Credincioase și statornice sunt numai femeile bătrâne sau pocite! Mai degrabă ai să întâlnești o pisică cu coarne sau un sitar alb, decât o femeie statornică.

POPOVA: Dați-mi voie! După părerea dumneavoastră, cine e statornic în dragoste? Te pomenești că bărbatul!...

SMIRNOV: Exact, doamnă! Bărbatul!

POPOVA: Bărbatul? (*râde cu răutate*) Bărbatul... credincios și statornic în dragoste?... Ce noutate!... (*cu înflăcărare*) Cu ce drept afirmați asta? Credincioși și statornici, bărbații... Dacă așa stau lucrurile, atunci dați-mi voie să vă spun că, dintre toți bărbații pe care i-am cunoscut, cel mai bun a fost bietul meu soț... L-am iubit cu pasiune, cu toată ființa mea, așa cum numai o femeie tânără și inteligentă poate iubi! I-am dăruit tinerețea mea, fericirea, viața, averea mea. Am trăit numai pentru el! Mă închinam lui ca unui idol... și... ce credeți? El, bărbatul acesta, pe care l-am socotit cel mai bun, mă înșela la fiecare pas! După moartea lui, am găsit, în sertarul biroului, o casetă cu o mulțime de scrisori de dragoste... Iar când era în viață, mi-e și rușine să-mi amintesc, mă lăsa singură săptămâni întregi și făcea curte altor femei, chiar sub ochii mei! Mă înșela, îmi risipea banii; își bătea joc de sentimentele mele... Cu toate astea, l-am iubit și i-am fost credincioasă... Și nu numai atât: a murit și eu tot îi mai sunt credincioasă. M-am înmormântat pentru veșnicie între patru pereți, și doliul îl voi purta până la moarte...

SMIRNOV (*râde batjocoritor*): Doliul!... Nu înțeleg drept cine mă luați! Parcă n-aș ști ce-nseamnă mascarada asta cu doliul și pentru ce v-ați îngropat între patru pereți!... Cred și eu! E-atât de poetic, plin de mister!... Dacă vreun ofițer sau vreun poet ar trece prin fața conacului dumneavoastră, n-ar putea să nu spună: „Aici stă ciudata Tamara, care, din dragoste pentru soțul ei, și-a îngropat frumusețea între patru pereți!” Cunoaștem noi toate astea!

POPOVA (*aprinzându-se*): Cum? Cum îndrăzniți să-mi vorbiți în felul acesta?

SMIRNOV: V-ați îngropat de vie, da' văd că n-ați uitat să vă

pudrați!

POPOVA: Cum vă permiteți?

SMIRNOV: Vă rog să nu țipați la mine, că eu nu sunt administratorul dumneavoastră. Dați-mi voie să spun lucrurilor pe nume. Nu-s femeie și sunt obișnuit să vorbesc pe șleau! Așa că vă rog să nu țipați la mine!

POPOVA: Dumneavoastră țipați la mine, nu eu! Vă rog lăsați-mă în pace!

SMIRNOV: Dați-mi banii și plec!

POPOVA: Nu vi-i dau!

SMIRNOV: Ba o să mi-i dați!

POPOVA: Nu! N-am să vă dau niciun ban! Scutiți-mă, vă rog, de prezența dumneavoastră.

SMIRNOV: N-am plăcerea să vă fiu nici soț și nici logodnic, așa că vă rog să mă scutiți de scene. (*se așază*) Mie nu-mi plac scenele!

POPOVA (*abia își stăpânește furia*): Văd că v-ați așezat!!

SMIRNOV: Da, doamnă!

POPOVA: Vă rog să plecați!

SMIRNOV: Dați-mi banii... (*sieși*) Ah, cât sunt de furios! Furios!

POPOVA: Nu stai de vorbă cu obraznicii! Vă rog, ridicați-vă! (*pauză*) N-aveți de gând să plecați? Nu?

SMIRNOV: Nu!

POPOVA: Nu?

SMIRNOV: Nu!

POPOVA: Bine! (*sună*)

Aceiași și Luka.

POPOVA: Luka, dă-l afară pe domnul!...

LUKA (*se apropie de Smirnov*): Domnule, vă rog să binevoiți a ieși atunci când vi se spune! Să binevoiți a...

SMIRNOV (*sărind în picioare*): Tacă-ți fleanca! Cu cine crezi că vorbești? Acum te fac piftie!

LUKA (*punându-și mâna la inimă*): Dumnezeu!... Doamne!... (*cade într-un fotoliu*) Oh!... Mi-e rău... Mi se taie răsuflarea!

POPOVA: Unde-i Dașa? Dașa! (*strigă*) Pelagheia! Dașa! (*sună*)

LUKA: S-au dus toate după mure... Nu-i nimeni acasă... Mi-e rău... Apă!...

POPOVA: Vă rog să ieșiți imediat!

SMIRNOV: Vă rog să fiți mai politicoasă! Popova (*strângând pumnii și bătând din picior*): Sunteți un mojiu! Un urs necioplit! Brută! Monstru!

SMIRNOV: Poftim? Ce-ați spus?

POPOVA: Am spus că sunteți un urs, o brută!

SMIRNOV (*facând un pas înainte*): Dați-mi voie! Cu ce drept mă insultați?

POPOVA: Da, vă insult! Ei și? Ce credeți? Nu mi-e frică!

SMIRNOV: Și dumneavoastră ce credeți? Fiindcă sunteți o ființă poetică, aveți dreptul să insultați un bărbat și să nu fiți pedepsită? Da? Vă provoc la duel!...

LUKA: Dumnezeu sfinte!... Apă!

SMIRNOV: Cu pistolul!

POPOVA: Credeți că, dacă aveți pumni zdraveni și o ceafă de taur, mă înspăimântați? Așa credeți? Nu sunteți decât un mitocan!

SMIRNOV: La duel! Nu permit nimănui să mă insulte! Credeți că mă impresionează faptul că sunteți o femeie, o făptură gingașă?!

POPOVA (*tipând*): Ursule! Ursule! Ursule!

SMIRNOV: E vremea să lăsăm prejudecățile că numai bărbații trebuie să plătească pentru insulte!... Dacă-i egalitate de drepturi, egalitate de drepturi să fie!... Ei, drăcie! Să ne duelăm!

POPOVA: Cu pistolul? Bine!

SMIRNOV: Da! Imediat!

POPOVA: Imediat! Bărbatu-meu mi-a lăsat destule pistoale... Le aduc îndată... (*se duce grăbită, apoi se întoarce*) Cu câtă plăcere am să vă trag un glonte în căpățâna dumneavoastră seacă! Lua-v-ar dracu! (*iese*)

SMIRNOV: Am s-o omor ca pe un pui de găină! Nu-s băiețandru și nici cățel sentimental... Pentru mine nu există fapte gingașe!

LUKA: Domnule, boierule!... (*cade în genunchi*) Fie-vă milă de un biet bătrân! Plecați, plecați de-aici... Ne-ați băgat în sperieți – și-acum vreți să vă mai bateți și-n duel!

SMIRNOV (*fără să-l asculte*): Tocmai ăsta e principiul de egalitate în drepturi, de emancipare! Sexele sunt egale! Așa că am să trag în ea, din principiu! Ce femeie! (*o imită*) „Lua-v-ar dracu!... Am să vă trag un glonte în căpățână...” Ce femeie! Se înroșise! Ochii-i străluceau... A primit provocarea! Pe cuvânt de cinste că-i pentru prima oară în viața mea când întâlnesc o femeie ca asta!...

LUKA: Boierule, plecați! Pentru numele lui Dumnezeu, plecați!

SMIRNOV: Asta femeie! Așa mai zic și eu! Adevărată femeie! Nu-i o miorlăită... Spirt, foc, dinamită! Zău așa, îți și pare rău s-o omori!...

LUKA (*plânge*): Boierule, tătucule... pleacă!

SMIRNOV: Începe să-mi placă femeia asta! Serios! Cu toate că are gropițele alea în obraji, totuși îmi place! Sunt gata să-i iert și datoria!... Poftim: mi-a trecut până și furia! Minunată femeie!

Aceiași și Popova

POPOVA (*intră cu pistoalele*): Iată pistoalele... Dar, mai înainte de a ne bate, arătați-mi, vă rog, cum se umblă cu ele... N-am ținut, în viața mea, un pistol în mână...

LUKA: Doamne sfinte, ocrotește-ne... fie-ți milă de noi... Mă duc să chem grădinarul și vizitiul... De unde a căzut pe capul nostru o năpastă ca asta?... (*iese*)

SMIRNOV (*examinează pistoalele*): Vedeți, există câteva feluri de pistoale... Pistoale speciale pentru duel, Mortimer... Astea sunt sistem Smith și Wesson, cu trei țevi, cu extractor, cu percuție centrală... Minunate pistoale! Costă cam nouăzeci de ruble perechea... Pistolul trebuie ținut așa... (*sieși*) Ce ochi! Ce ochi! Femeia asta te aprinde ca o văpaie...

POPOVA: Așa?

SMIRNOV: Da... așa... Pe urmă, ridicăți cocoșul... Așa... țintiți... capul puțin pe spate... Întindeți mâna așa... apoi, cu degetul ăsta, apăsați pe trăgaci... și gata... Da' ce-i mai important e să nu vă grăbiți! Să stați liniștită... și să țintiți... Aveți grijă să nu vă tremure mâna...

POPOVA: Bine... Socot totuși că nu-i nimerit să tragem cu pistolul în cameră... Să mergem în grădină!

SMIRNOV: Să mergem! Vă previn, însă, că voi trage în aer!

POPOVA: Cum așa? De ce?

SMIRNOV: Fiindcă... fiindcă... Asta-i treaba mea de ce!

POPOVA: A! Vă e frică? Da? Aha! Nu, domnule, nu vă mai dați în lături! Vă rog să mă urmați! Nu mă liniștesc până ce nu vă găuresc fruntea asta, pe care o urăsc atâta! Vă e frică?

SMIRNOV: Da, mi-e frică!

POPOVA: Minciună! De ce nu vreți să ne batem?

SMIRNOV: Fiindcă... fiindcă... îmi plăceți!

POPOVA (*râde cu răutate*): Îi plac! Are îndrăzneala să spună

că-i plac! (*îi arată ușa*) Poftim!

SMIRNOV (*fără să scoată o vorbă, pune revolverul jos, își ia pălăria, se duce spre ușă, unde se oprește; o clipă se privesc în tăcere; apoi el începe să vorbească apropiindu-se încet de Popova*): Ascultați-mă... Mai sunteți supărată?... Și eu am fost întărâtat, dar... înțelegeți!... Cum aș putea să vă explic?... Vedeți, la drept vorbind, asta-i o poveste... (*tare*) Ei bine, ce vină am eu dacă-mi plăceți? (*apucă scaunul și-l sfărâmă în mâini*) Dracu știe ce mobilă aveți! Cum o atinge, se sfărâmă!... Îmi plăceți... Înțelegeți?... Sunt... sunt aproape îndrăgostit!

POPOVA: Plecați! Vă urăsc!

SMIRNOV: Doamne, ce femeie! N-am văzut în viața mea așa ceva! Sunt pierdut! Am căzut în cursă ca un șoarece!

POPOVA: Plecați sau trag!

SMIRNOV: Trageți! Nu vă puteți închipui ce plăcut e să mori sub privirea ochilor dumneavoastră minunați, să mori împușcat de o mână catifelată... Mi-am pierdut capul! Gândiți-vă bine și luați o hotărâre imediată, căci altfel ies de-aici și n-o să ne mai vedem niciodată! Hotărâți!... Sunt nobil, mă trag dintr-o familie onorabilă, sunt om cinstit, am un venit anual de zece mii ruble... Trag fără greș într-o monedă aruncată în aer... Am o herghelie de cai de rasă... Vreți să fiți soția mea?

POPOVA (*revoltată, ridică revolverul*): Vreau să ne batem în duel! Poftim!

SMIRNOV: Înnebunesc!... Nu mai înțeleg nimic!... (*strigă*) Luka! Apă!

POPOVA (*strigă*): Să ne duelăm!

SMIRNOV: Mi-am pierdut capul!... M-am îndrăgostit ca un băiețandru, ca un prost! (*o apucă de mână, ea țipă de durere*) Vă iubesc! (*cade în genunchi*) Iubesc, cum n-am mai iubit vreodată! Am părăsit douăsprezece femei, nouă m-au părăsit ele pe mine, da' pe niciuna n-am iubit-o atât... Mi-am pierdut mințile, demnitatea, am devenit o cârpă... Stau în genunchi ca un prost... și vă cer mâna!... Ce rușinos! De cinci ani n-am mai fost îndrăgostit și mi-am jurat să nu mă mai îndrăgostesc... Și-acum...

așa, dintr-odată, m-am prins în mreje!... Vă cer mâna! Da sau nu? Nu vreți? Bine! (*se ridică și pleacă grăbit spre ușă*)

POPOVA: Stați puțin...

SMIRNOV (*se oprește*): Da?

POPOVA: Nimic... puteți pleca... sau nu, stați... Nu... plecați, plecați... Vă urăsc! Sau nu... Nu plecați. Dacă ați ști cât sunt de furioasă! (*aruncă revolverul pe masă*) Mă doare mâna din pricina porcăriei ăsteia de revolver... (*de furie, rupe o batistă*) Ce mai stați? Plecați!

SMIRNOV: Adio!

POPOVA: Da, da, plecați!... (*strigă*) Încotro? Stați puțin... Nu, nu, plecați! Ce furioasă sunt! Nu vă apropiați, nu vă apropiați...

SMIRNOV (*apropiindu-se*): Ce furios sunt! M-am îndrăgostit ca un licean, am stat în genunchi... Mă îngrozesc de mine însumi... (*brutal*) Vă ador! Asta mi-a mai trebuit, să mă îndrăgostesc de dumneavoastră! Măine trebuie să plătesc procentele... cositul a început și na, poftim! (*o prinde de mijloc*) Niciodată n-o să-mi iert asta...

POPOVA: Lăsați-mă, lăsați-mă! Jos mâinile de pe mine! Vă... urăsc! Vreau să ne batem! (*se sărută prelung*)

Aceiași. Luka intră cu un topor în mâini, grădinarul cu grebla, vizitiul cu o furcă și mai mulți lucrători cu bâte.

LUKA (*văzându-i pe cei doi sărutându-se*): Doamne sfinte!
(*pauză*)

POPOVA (*cu ochii plecați*): Luka, du-te și spune la grajd să nu i se mai dea astăzi ovăz lui Tobi!

CORTINA

Piesa a fost scrisă de A. P. Cehov în februarie 1888 și publicată pentru prima oară în ziarul *Novoe Vremea*, 1888, nr. 4491, 30 august. Curând după aceea a fost aprobată de cenzură. La începutul lui octombrie, Cehov îi comunică lui A. S. Suvorin următoarele: „*Ursul* a fost admis de cenzură (se pare că vor fi mici modificări) și va fi jucat la teatrul lui Korș. Solovtov așteaptă cu nerăbdare să-l joace.” La 27 octombrie, într-o altă scrisoare, Cehov îi scrie: „Măine are loc la teatrul lui Korș spectacolul cu *Ursul* meu”. Tot în octombrie, cu mici modificări, textul vodevilului a fost litografiat la Biblioteca teatrelor, iar după aceea tipărit în revista *Artist*, nr. 6, februarie 1890 și în revista *Budilnik*, 1893, nr. 40-42. Cu mici modificări piesa a fost inclusă de A. P. Cehov în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897 și aproape fără nicio modificare a intrat în culegerea de *Opere*, vol. VII din anii 1901 și 1902. Publicăm textul din 1902.

Piesa s-a bucurat de un mare succes. În scrisoarea adresată lui A. N. Pleșceev (13 noiembrie 1888), Cehov scrie: „La Moscova *Ursul* meu se bucură de mare succes. Cred că și în provincie va fi la fel. Ca să vezi, niciodată nu știi de unde sare iepurele!” La Petersburg *Ursul* a fost jucat pe scena teatrului Alexandrinski, apoi reprezentat în provincie, cu același succes (vezi scrisorile lui Cehov adresate lui A. S. Suvorin la 7 și 11 noiembrie și 28 decembrie 1888; lui I. L. Șceglov, la 18 septembrie 1889 ș. a.).

Cerere în căsătorie

FARSĂ ÎNTR-UN ACT
(1888-1889)

Traducere de M. Sorbul și A. Steinberg

PERSONAJE:

STEPAN STEPANOVICI CIUBUKOV, *moșier*

NATALIA STEPANOVNA, *fiica lui, 25 de ani*

IVAN VASILIEVICI LOMOV, *vecin de moșie al lui Ciubukov, zdravăn, bine hrănit, însă foarte ipohondru*

Acțiunea se petrece la conacul moșiei lui Ciubukov. Salonul lui Ciubukov.

Ciubukov, Lomov.

CIUBUKOV (*ieșindu-i înaintea*): Ce-mi văzură ochii?... Ivan Vasilievici! Scumpule! Nici nu știi cât sunt de bucuroși! (*îi strânge mâna*) Drăguță! Așa surpriză zic și eu!... Cum o mai duci?

LOMOV: Mulțumesc de întrebare. Dar dumneata cum o mai duci?

CIUBUKOV: Binișor, îngerașule! Mă închin dumitale și așa mai departe. Poftim, mă rog, stai jos! Nu-i frumos să-ți uiți vecinii! Da' de ce te-ai îmbrăcat așa de gală, drăguță? Frac, mănuși și tot dichisul. Nu cumva pleci undeva?

LOMOV: Nu, stimabile Stepan Stepanîci, am venit numai până la dumneata.

CIUBUKOV: Atunci, de ce te-ai pus în frac, drăguță? Parc-ai face vizite de Anul Nou!

LOMOV: Să vezi dumneata despre ce-i vorba... (*îl ia de braț*) Am venit, stimabile Stepan Stepanîci, să te supăr cu o rugămintă. Am mai avut eu, și nu o dată, cîntea să mă adresez dumitale, să mă ajuți. Și totdeauna, cum să spun... Iartă-mă, dar sunt cam tulburat. Stai, stimabile Stepan Stepanîci, să beau puțină apă. (*bea apă*)

CIUBUKOV (*aparte*): Te pomenești c-a venit să-mi ceară bani! Nu-i dau! (*către Lomov*) Da' despre ce-i vorba, drăguță?

LOMOV: Vezi dumneata, stimabile Stepanîci... iartă-mă, te rog, Stepan Stimabilîci... Adicăte! Sunt strașnic de tulburat, după cum poți vedea și dumneata... Pe scurt, numai dumneata mă poți ajuta, cu toate că nu m-am învrednicit cu nimic și n-aș avea niciun drept să mă aștept la ajutorul dumitale...

CIUBUKOV: Of! Da' n-o mai întinde așa, scumpule! Spune odată! Ei, despre ce-i vorba?

LOMOV: Îndată... Numaidecât. Uite ce-i: am venit să-ți cer mâna Nataliei Stepanovna, fiica dumitale.

CIUBUKOV (*bucuros*): Puișorule!... Ivan Vasilievici! Parcă n-am auzit bine. Ia mai spune o dată!

LOMOV: Am onoarea să-ți cer...

CIUBUKOV (*întrerupându-l*): Drăguțule... Tare-s bucuros, și așa mai departe... Uite, tocmai de aceea, și eu... (*îl îmbrățișează și-l sărută*) De când îmi doream eu asta! Era dorința mea dintotdeauna... (*îi dau lacrimile*) De când te știu, mi-ai fost drag, îngerașule, parcă ai fi fost copilul meu. Deie-vă Dumnezeu, la amândoi, bună înțelegere, dragoste, și așa mai departe. Nici nu-ți închipui cât am dorit-o!... Dar ce-am rămas eu ca un tont? Am încremenit de bucurie, am încremenit, zău așa. Oh, am dorit asta din tot sufletul... Uite, mă duc s-o chem pe Natașa și așa mai departe...

LOMOV (*mișcat*): Stimabile Stepan Stepanîci, dumneata ce crezi? M-aș putea eu bizui pe consimțământul ei?

CIUBUKOV: Păi, o mândrețe de bărbat ca dumneata și... să nu vrea! Cred că-i îndrăgostită lulea și așa mai departe. Mă-ntorc îndată! (*iese*)

Lomov, singur.

LOMOV: Mă ia cu frig... Tremur tot, parc-aș fi înainte de examen. Lucrul cel mai de seamă e că trebuie să mă hotărăsc. Dacă mai stau mult pe gânduri, dacă mă tot codesc și-mi pierd vremea cu vorba, așteptând să-mi cadă o femeie ideală sau o dragoste mare, atunci nu mă mai însor niciodată... Brr!... Tare mi-e frig!... Natalia Stepanovna îi strașnică gospodină, drăguță, învățată... Ce-mi mai trebuie? Însă, până una-alta, au și început să-mi vâjâie urechile de emoție. (*bea apă*) Da' nici să nu mă însor, nu se poate... Întâi și-ntâi, am treizeci și cinci de ani – vârstă, cum s-ar zice, critică. Al doilea, am și eu nevoie de-o viață așezată, tihnită... Sunt bolnav de inimă, am întruna palpitații, îmi sare repede țandăra și-s totdeauna grozav de agitat... Uite, de pildă, acum: îmi tremură buzele și mi se bate pleoapa dreaptă. Dar mai prost stau cu somnul. Abia mă așez în pat și n-apuc bine s-adorm, că, îndată, haț! și începe să mă îmboldească nu știu ce în coasta stângă, de-mi răspunde drept în umăr și-n cap... Înnebunit, sar în sus, umblu cât umblu prin odaie și iar mă culc. De-abia ațipesc și iar mă îmboldește. Și așa, de douăzeci de ori la rând...

Natalia Stepanovna și Lomov.

NATALIA STEPANOVNA (*intrând*): A-a! Dumneata erai! Tata mi-a spus: Du-te de vezi, c-a venit un negustor după niște marfă! Bună ziua, Ivan Vasilievici!

LOMOV: Bună ziua, stimată Natalia Stepanovna!

NATALIA STEPANOVNA: Iartă-mă că-s cu șorțul și în rochie de casă... Tocmai curățăm niște mazăre pentru pus la uscat. De ce n-ai mai dat atâta vreme pe la noi? Stai jos, te rog... (*se așază*) N-ai vrea să mănânci ceva?

LOMOV: Nu, mulțumesc. Am mâncat.

NATALIA STEPANOVNA: Poți fuma... Uite, aici ai chibrituri... Minunată vreme! Dar ieri a plouat, așa că argații au stat toată ziulica degeaba. Câte căpițe ai cosit dumneata? Închipuie-ți că eu m-am pripit să cosesc toată lunca. Și, acum, îmi pare rău. Mă tem să nu-mi putrezească fânul! Era mai bine să fi așteptat. Dar asta ce mai e? Nu văd bine sau te-ai pus la frac? Ei, comedie! Nu cumva te duci la bal? Știi ceva: parcă te-ai făcut mai frumușel! Nu zău, spune, ce-i cu eleganța asta a dumitale?

LOMOV (*fâstâcit*): Vezi, stimată Natalia Stepanovna... Vorba e că m-am hotărât să te rog să m-ascuți... Firește că ai să te miri și, poate, c-ai să te și superi, însă eu... (*aparte*) Strașnic mă mai ia cu frig!

NATALIA STEPANOVNA: Despre ce-i vorba? (*pauză*) Ei, spune!

LOMOV: Mă voi sili să fiu scurt. După cum știi, stimată Natalia Stepanovna, am cinstea să cunosc familia dumneavoastră tare de demult și încă de când eram mic copil. Răposata mea mătușică și bărbatul ei, de la care, cum binevoiești și dumneata să știi, am moștenit pământul, au avut totdeauna cea mai mare stimă pentru tatăl dumitale și pentru răposata dumitale mamă. Legăturile dintre neamul Lomovilor și acel al Ciubukovilor au fost dintotdeauna

cele mai prietenești, am putea zice, chiar frățești. Și, afară de asta, pământul meu, cum binevoiești să știi și dumneata, se învecinează cu al dumneavoastră. Poate că binevoiești să-ți aduci aminte că „Poiana boiler” a mea se mărginește cu mestecănișul dumneavoastră.

NATALIA STEPANOVNA: Iartă-mă că te întrerup. Ai spus: „«Poiana boiler» a mea”. Dar poiana oare-i a dumitale?

LOMOV: A mea!...

NATALIA STEPANOVNA: Ei, poftim! „Poiana boiler” e a noastră, nu a dumitale!

LOMOV: Ba nu, stimată Natalia Stepanovna, a mea e!

NATALIA STEPANOVNA: Asta-i pentru mine o noutate. De unde ai scos-o că-i a dumitale?

LOMOV: Cum de unde? Eu vorbesc de clinul dintre mestecănișul dumneavoastră și „Mlaștina arsă”.

NATALIA STEPANOVNA: Ei, da, asta-i poiana. Dar e a noastră!

LOMOV: Nu, stimată Natalia Stepanovna, dumneata greșești.

NATALIA STEPANOVNA: Vină-ți în fire, Ivan Vasilievici. De când, mă rog, s-a făcut a dumitale?

LOMOV: Cum, de când? De când mă țin minte tot a noastră a fost.

NATALIA STEPANOVNA: S-avem iertare, da' nu-i așa!

LOMOV: Stimată Natalia Stepanovna, asta reiese și din acte. E drept, a fost cândva o neînțelegere pentru „Poiana boiler”, dar acum știe toată lumea că-i a mea. Degeaba discutăm pentru asta. Dă-mi voie să-ți spun că bunica mătușichii mele a dat-o în folosință, fără termen și fără nicio plată, țăranilor bunicului tatălui dumitale, fiindcă i-au ars niște cărămidă. Țăranii bunicului tatălui dumitale s-au folosit, pe degeaba, de poiana asta timp de vreo patruzeci de ani și s-au deprins s-o socotească a lor, iar apoi, când a ieșit legea...

NATALIA STEPANOVNA: Ba nu-i deloc așa cum spui dumneata! Și bunicu-meu și străbunicul meu socoteau că pământul lor se întinde până la „Mlaștina arsă”. Asta înseamnă că și „Poiana

boilor” tot a noastră era. Nu înțeleg ce discuție mai poate încăpea aici. Mi-e și ciudă!...

LOMOV: Natalia Stepanovna, am să-ți arăt actele!

NATALIA STEPANOVNA: Nu zău! Dumneata ori glumești, ori vrei să mă necăjești!... La una ca asta nu mă așteptam! Stăpânim pământul de aproape trei sute de ani și, deodată, vii dumneata și declari că nu-i al nostru! Ivan Vasilievici, iartă-mă, dar nu-mi vine să cred ce-mi aud urechile... Eu, una, nu țin deloc la poiana asta. Sunt acolo cu totul cinci deseatine, care să tot facă, mari și late, trei sute de ruble; însă ceea ce mă supără pe mine e nedreptatea. Poți spune orice-ai vrea, însă eu nedreptatea n-o pot suferi.

LOMOV: Mă rog dumitale, ascultă-mă! Țăranii bunicului tatălui dumitale, cum am avut chiar acum cinstea să-ți spun, au ars cărămizi pentru bunica mătușichii mele. Bunica mătușichii, vrând să le facă, în schimb, o înlesnire...

NATALIA STEPANOVNA: Bunicul, bunica, mătușica... Nu înțeleg o iotă din toată povestea asta! Eu știu una și bună: poiana-i a noastră. Și gata!

LOMOV: Poiana e a mea!

NATALIA STEPANOVNA: Ba-i a noastră! Chiar de mi-ai dovedi-o două zile în șir și ai pune și cincisprezece fracuri, poiana tot a noastră-i, și pace! Nu râvnesc la ce-i al dumitale, însă nu vreau să dau din ce-i al nostru... Dumneata fă ce crezi!

LOMOV: Mie, Natalia Stepanovna, nu-mi trebuie poiana, da' vorbesc din principiu. Dacă-ți face dumitale trebuință, ți-o dăruiesc.

NATALIA STEPANOVNA: De dăruit, ți-o pot dăruia eu, că doar a mea e!... Ivan Vasilievici, toată afacerea asta e cel puțin ciudată! Până acum, noi te-am socotit vecin bun, prieten, acum un an ți-am dat batoza noastră și, din pricina asta, am ajuns de-am isprăvit cu treieratul abia în noiembrie. Iar dumneata te porți cu noi cum te-ai purta cu niște ȝigani. Îmi dăruiești mie pământul meu! Iartă-mă, dar asta numai purtare de bun vecin nu-i. Dacă vrei să știi, după mine, asta-i curată obrăznicie...

LOMOV: Vasăzică, după părerea dumitale, sunt un uzurpator? Domnișoară, niciodată n-am luat cu hapca pământul altuia și n-am să dau voie nimănui să mă învinuiască de așa ceva... (*se repede la carafa cu apă și bea*) „Poiana boilor” e a mea!

NATALIA STEPANOVNA: Nu-i adevărat! E a noastră!

LOMOV: Ba-i a mea!

NATALIA STEPANOVNA: Nu-i adevărat! Las-că ți-o dovedesc eu! Chiar astăzi trimit cosașii acolo.

LOMOV: Cu-um?

NATALIA STEPANOVNA: Chiar azi cosașii mei au să fie acolo!

LOMOV: Îi iau de ceafă și-i gonesc de acolo!

NATALIA STEPANOVNA: N-ai să îndrăznești!

LOMOV (*iși duce mâna la inimă*): „Poiana boilor” e a mea! Înțelegi dumneata? I-a mea!

NATALIA STEPANOVNA: Te poftesc să nu răcnești! Poți să te înfurii și să răcnești, până ce-i răguși, dar la dumneata acasă. Aici, mă rog dumitale, să te stăpânești.

LOMOV: De n-ar fi palpitațiile astea îngrozitoare, dacă nu mi-ar zvâcni atât de tare tâmplele, altfel aș vorbi eu cu dumneata, domnișoară. (*strigă*) „Poiana boilor” e a mea!

NATALIA STEPANOVNA: E a noastră!

LOMOV: Ba-i a mea!

NATALIA STEPANOVNA: A noastră!

LOMOV: A mea!

Aceiași și Ciubukov.

CIUBUKOV (*intrând*): Ce-i? Ce strigați așa?

NATALIA STEPANOVNA: Tată, spune-i, te rog, acestui domn a cui e „Poiana boilor”. A dumisale sau a noastră?

CIUBUKOV (*către Lomov*): Puișorule, poiana-i a noastră!

LOMOV: Da' de unde, mă rog, e a dumneavoastră? Dumneata ești doar om cu scaun la cap! Bunica mătușichii mele a dat poiana în folosință vremelnică țăranilor bunicului dumitale, fără să primească nicio plată pentru asta. Țăranii au folosit pământul vreme de patruzeci de ani și s-au deprins cu pământul, ca și cum ar fi fost al lor, iar apoi, când a ieșit legea...

CIUBUKOV: Îmi dai voie, scumpule... Uiți tocmai faptul că, dacă țăranii n-au plătit nimic bunicii dumitale și așa mai departe, e fiindcă, pe vremea aceea, era o ceartă pentru poiana asta și așa mai departe... Acuma, până și câinii știu că-i a noastră. Înseamnă că dumneata nici n-ai văzut planul!

LOMOV: Iar eu îți voi dovedi că poiana-i a mea.

CIUBUKOV: N-ai să mi-o poți dovedi, iubitule!

LOMOV: Ba am să ți-o dovedesc!

CIUBUKOV: Drăguță, de ce-am răcni așa? Cu răcnetele nu dovedești nimic. Eu nu râvnesc la ce-i al dumitale, dar nici n-am de gând să dau ceea ce-i al meu. De ce-aș face-o, mă rog? Drăguțule, dacă am ajuns aici și ai de gând să pui în discuție „Poiana boilor” și așa mai departe, atunci, mai de grabă o dăruiesc țăranilor decât dumitale. Iac-așa!

LOMOV: Nu mai pricep nimic! De unde îți iei dumneata dreptul să dăruiești proprietatea altuia?

CIUBUKOV: Dă-mi voie, te rog, să știu eu mai bine, dacă am sau nu am dreptul. Uite ce-i, tinere: eu nu prea sunt obișnuit ca să-mi vorbească cineva pe un ton ca ăsta și așa mai departe. Eu, tinere, sunt de două ori mai bătrân ca dumneata și, te rog, când

vorbești cu mine, să nu te agiți și așa mai departe.

LOMOV: Nu, zău! Dumneata mă socoți chiar așa de prost ca să-ți râzi de mine? Pământul meu spui că-i al dumitale și-ai mai vrea, pe deasupra, să stau nepăsător și să vorbesc cu dumneata omenește. Vecinii buni nu se poartă așa, Stepan Stepanîci, dumneata numai vecin bun nu-mi ești. Ești un uzurpator!

CIUBUKOV: Cum? Cum ai spus?

NATALIA STEPANOVNA: Tată, trimite îndată cosașii la „Poiana boilor”!

CIUBUKOV (*către Lomov*): Ce spuneai adineauri, dragă domnule?

NATALIA STEPANOVNA: „Poiana boilor” e a noastră și n-o dau, n-o dau, n-o dau nici moartă!

LOMOV: Asta vom vedea! Am să vă arăt, în fața judecății, că-i a mea.

CIUBUKOV: În fața judecății? Dragă domnule, n-ai decât să ne dai în judecată și așa mai departe. N-ai decât! Las’ că te cunosc eu pe dumneata! Stai și pândești numai prilejul să te judeci și așa mai departe... Ești un cârciogar! Tot neamul vostru a umblat cu chichițe și cu judecăți. Tot!

LOMOV: Te rog să faci bunătate să nu te legi de neamul meu! Toți din neamul Lomovilor au fost oameni cinstiți și n-a fost unul printre ei care să fi fost dat în judecată pentru delapidare, ca unchiul dumitale.

CIUBUKOV: Toți din neamul dumneavoastră, al Lomovilor, au fost niște smintiți!

NATALIA STEPANOVNA: Toți, toți! Da, toți!

CIUBUKOV: Bunicul dumitale bea de stingea, iar mătușica cea mai tânără, Nastasia Mihailovna, a fugit cu un arhitect, și așa mai departe...

LOMOV: Da’ parcă mama dumitale nu era strâmbă? (*deodată, duce mâna la inimă*) Mi s-a pus un junghi la inimă... Îmi răspunde în cap. Doamne, Dumnezeu!... Apă!...

CIUBUKOV: Tatăl dumitale a fost un cartofoar și un mâncău.

NATALIA STEPANOVNA: Iar mătușa – o bârfitoare. Mai rar

să găsești una ca dânsa!

LOMOV: Nu-mi mai simt piciorul stâng... Dumneata ești un intrigant... Văleu, inima!... Și nu-i un secret pentru nimeni că, înainte de alegeri... Văd stele verzi!... Unde mi-e pălăria?

NATALIA STEPANOVNA: Ceea ce spui e josnic! Necinstit! Urât!

CIUBUKOV: Iar dumneata, dacă vrei să știi, uite, ești o viperă, un fățarnic, un viclean. Asta ești!

LOMOV: Uite și pălăria... Văleu, inima! Unde să mă duc acum? Unde-i ușa? Of! Îmi pare că mor... Abia îmi trag piciorul... *(se îndreaptă spre ușă)*

CIUBUKOV *(din urmă)*: Să nu te mai prind că-mi calci pragul!

NATALIA STEPANOVNA: Și dă-ne în judecată! Vedem noi pe-a cui rămâne!

(Lomov iese, clătinându-se)

Ciubukov și Natalia Stepanovna.

CIUBUKOV: Ducă-se dracului! (*umblă agitat de colo-colo*)

NATALIA STEPANOVNA: Nemernicul! Poftim de mai ai încredere în vecini buni!

CIUBUKOV: Canalia! Caraghiosul!

NATALIA STEPANOVNA: Pocitania! După ce-a pus mâna pe-un pământ străin mai are și curajul să insulte pe alții.

CIUBUKOV: Și tocmai sperietoarea asta, orbețul ăsta să mai aibă îndrăzneala să vină cu o cerere... și așa mai departe. Auzi? Cu o cerere!...

NATALIA STEPANOVNA: Care cerere?

CIUBUKOV: Păi cum, nu știi? A venit să te ceară pe tine.

NATALIA STEPANOVNA: Să mă ceară? Pe mine? De ce nu mi-ai spus-o înainte?

CIUBUKOV: De asta s-a dichisit cu fracul! Parcă-i un cârnat, un zbârciog!

NATALIA STEPANOVNA: Să mă ceară? Pe mine? Ah! (*cade într-un jilț și începe să geamă*) Cheamă-l înapoi! Cheamă-l! Adu-l înapoi! Ah, întoarce-l!

CIUBUKOV: Pe cine să întorc?

NATALIA STEPANOVNA: Mai repede, mai repede! Mi-e rău! Întoarce-l!

(*o apucă criza de nervi*)

CIUBUKOV: Ce-i asta? Ce-i cu tine? (*se apucă cu mâinile de cap*) Nenorocitul de mine! Mi-ați scos sufletul! Am să mă-mpușc! Am să mă spânzur!

NATALIA STEPANOVNA: Mor! Cheamă-l!

CIUBUKOV: Ptiu!... îndată! Numai nu urla! (*iese în fugă*)

NATALIA STEPANOVNA (*singură, geme întruna*): Ce-am făcut! Cheamă-l înapoi! Cheamă-l!

CIUBUKOV (*intră în fugă*): Vine îndată și așa mai departe...

Lua-l-ar dracu. Uff! Vorbește tu cu dânsul, fiindcă eu, dacă vrei s-o știi, n-am niciun chef...

NATALIA STEPANOVNA (*geme*): Cheamă-l!

CIUBUKOV (*șipând la ea*): Dacă-ți spun că vine! Of, Dumnezeule! Mare pacoste e să fii tatăl unei fete de măritat! Îmi vine să-mi tai beregata! Să știi c-o fac! Am înjurat omul, l-am făcut de rușine, l-am dat afară... și toate, din pricina ta!... Numai a ta...

NATALIA STEPANOVNA: Ba nu, a ta!

CIUBUKOV: Ei, poftim... Tot eu sunt de vină! (*în ușă se ivește Lomov*) Acum, vorbește tu cu dânsul! (*iese*)

Natalia Stepanovna și Lomov.

LOMOV (*intră istovit*): Strașnice palpitații... Piciorul mi-e țeapăn tot și parcă mă ține ceva în coastă...

NATALIA STEPANOVNA: Iartă-ne, Ivan Vasilievici, dar ne-am cam aprins. Știi, mi-am adus acum aminte. Ce-i drept îi drept, „Poiana boilor” e a dumitale.

LOMOV: Tare-mi mai bate inima! Poiana-i a mea... Mi se bat amândoi ochii...

NATALIA STEPANOVNA: Poiana-i a dumitale! A dumitale... Ia șezi, te rog. (*se așază amândoi*) Am fost nedrepti cu dumneata.

LOMOV: Eu am făcut-o din principiu... Nu țin atât la pământ, cât țin la principii...

NATALIA STEPANOVNA: Întocmai, principiile... Dar hai, să vorbim mai bine de altceva.

LOMOV: Cu atât mai mult, cu cât eu am dovezi. Bunica mătușichii mele l-a dat țăranilor bunicului tatălui dumitale...

NATALIA STEPANOVNA: Gata! Ajunge cu asta! (*aparte*) Nu știu cu ce să încep... (*către Lomov*) Începi să te pregătești de vânătoare?

LOMOV: Da, stimată Natalia Stepanovna, la cocoși de munte. Mă gândesc să mă duc, după seceriș. Of! Ai auzit mata? Închipuie-ți nenorocirea care a dat peste mine! Ugadai al meu, pe care îl știi, șchioapătă.

NATALIA STEPANOVNA: Ce păcat! Și din ce pricină, mă rog?

LOMOV: Nu știu... Trebuie să-și fi scrântit piciorul sau să-l fi mușcat ceilalți câini. (*oftează*) Un câine cum nu se mai află! Nu mai spun de bani! I-am plătit pe el, lui Mironov, 125 de ruble.

NATALIA STEPANOVNA: Ivan Vasilievici, l-ai plătit mai scump decât face.

LOMOV: După mine-i foarte ieftin. E un câine strașnic!

NATALIA STEPANOVNA: Tata a dat, pentru Otkatai al nostru, 85 de ruble și Otkatai e mult mai bun decât Ugadai.

LOMOV: Otkatai mai bun ca Ugadai? Nu mai spune! (*râde*) Otkatai mai bun ca Ugadai!

NATALIA STEPANOVNA: Sigur că-i mai bun! Ce-i drept, Otkatai e un cățelandru, nu i s-a împlinit încă părul, însă cât privește trupul și libertatea mișcărilor, câine mai bun n-are nici Volcianetki.

LOMOV: Dă-mi voie, Natalia Stepanovna! Dumneata uiți că fălcile lui Otkatai nu se acopăr. La câinii buni, asta nu se întâmplă...

NATALIA STEPANOVNA: Să se acopere? Întâia oară aud de așa ceva.

LOMOV: Te asigur că falca lui de jos e mai scurtă decât cea de sus.

NATALIA STEPANOVNA: Da' ce? Ai măsurat-o?

LOMOV: Am măsurat. De ajuns vânatul din fugă sigur că-l ajunge, însă ca să-l apuce...

NATALIA STEPANOVNA: Întâi și-ntâi, Otkatai al nostru e câine de rasă, ogar, cu părul lung, fiul lui Zapreagai și al Stamezkăi, pe când cu roșcatul dumitale bălțat nu te poți descurca de unde se trage... Apoi, e bătrân și urât foc, o potaie...

LOMOV: Bătrân, bătrân, da' nu-l dau pe cinci Otkatai de-ai dumneavoastră! Da' se poate? Ugadai, zic și eu că-i câine, pe când Otkatai... E și caraghios să mai discuți așa ceva... câini ca Otkatai al dumneavoastră găsești câți vrei, la orice vătaf de câini. Mai mult de 25 de ruble nici nu face.

NATALIA STEPANOVNA: Ivan Vasilievici, azi a intrat duhul contrazicerii în dumneata! Ba născocești că „Poiana boilor” e a dumitale, ba că Ugadai e mai bun decât Otkatai. Mie nu-mi plac oamenii care una gândesc și alta vorbesc. Știi foarte bine că Otkatai e de o sută de ori mai bun decât... prostălăul dumitale de Ugadai. Atunci de ce mă mai contrazici?

LOMOV: Văd, Natalia Stepanovna, că sau mă crezi orbeț, sau prost. Nu uita că fălcile lui Otkatai al dumneavoastră nu se acopăr.

NATALIA STEPANOVNA: Nu-i adevărat!

LOMOV: Nu se acopăr!

NATALIA STEPANOVNA (*tipă*): Nu-i adevărat!

LOMOV: Da' de ce țipi, domnișoară?

NATALIA STEPANOVNA: Dar dumneata de ce vorbești aiurea? În felul ăsta poți scoate pe oricine din fire! Să-l asemuiești pe Ugadai al dumitale, care-i numai bun de împușcat, cu Otkatai!

LOMOV: Să mă ierți, eu, unul, nu mai pot urma discuția asta. Am palpitații.

NATALIA STEPANOVNA: Am băgat eu de seamă că vânătorii, cu cât se pricep mai puțin la ceva, cu atât vorbesc mai mult.

LOMOV: Domnișoară, te rog să taci odată!... Îmi bate inima să se rupă. (*strigă*) Taci!

NATALIA STEPANOVNA: N-am să tac până n-ai să recunoști că Otkatai e de o sută de ori mai bun ca Ugadai al dumitale.

LOMOV: De o sută de ori mai rău! Din partea mea, potaia asta de Otkatai al dumneavoastră poate să și crape!... Văleu!... Tâmpilele... ochii... umărul...

NATALIA STEPANOVNA: Tâmpitul dumitale de Ugadai nici măcar n-are nevoie să crape, fiindcă și așa-i o mortăciune!

LOMOV (*îl podidește plânsul*): Taci! Simt că mă apucă un atac de inimă!

NATALIA STEPANOVNA: N-am să tac!

Aceiași și Ciubukov.

CIUBUKOV (*intrând*): Ei, ce s-a mai întâmplat?

NATALIA STEPANOVNA: Tată, spune tu sincer, cu cugetul curat: care dintre câini e mai bun – Otkatai al nostru sau Ugadai al lui?

LOMOV: Stepan Stepanovici, mă rog dumitale, spune un singur lucru: lui Otkatai al dumitale i se acopăr fălcile? Da ori ba?

CIUBUKOV: Și chiar de-ar fi așa, ce-i? Mare lucru! Da' asta nu împiedică să nu existe, în tot ținutul, câine mai bun și așa mai departe...

LOMOV: Spune, pe conștiința dumitale: nu-i mai bun Ugadai al meu?

CIUBUKOV: Liniștește-te, scumpule... Dă-mi voie... Uite ce-i: Ugadai al dumitale are și el calitățile lui... E de rasă curată, are picioarele vâñoase, coapsele puternice și toate celelalte. Însă, dacă vrei să știi, drăguță, câinele acesta are două cusururi: e bătrân și are cleștele cam scurt.

LOMOV: Iartă-mă, te rog, dar am palpitații. Să luăm faptele... Binevoiește, te rog, să-ți aduci aminte că, la vânătoarea de la Maruska, Ugadai alerga ureche la ureche cu Razmahai, câinele contelui, pe când Otkatai al dumitale rămăsese în urmă cu o verstă.

CIUBUKOV: A rămas în urmă, fiindcă vătaful de câini al contelui a dat în el cu harapnicul.

LOMOV: Avea și de ce! Toți câinii alergau pe urmele vulpii, numai Otkatai tremura ca un berbec.

CIUBUKOV: Asta nu-i adevărat!... Drăguță, mie îmi sare foarte ușor țăndăra și, tocmai de aceea, te-aș ruga să lăsăm discuția asta. Au dat într-însul de ciudă, fiindcă toți se uitau cu jind la un câine bun, care nu-i al lor... Da, s-o știi! Toți erau invidioși. Ai și dumneata, domnule, vina dumitale în privința asta. Tocmai că

voiam să-ți spun: ai văzut că, numai ce-ai zis că Ugadai al dumitale e mai bun, c-a și început toată... toată asta și așa mai departe... Îmi aduc eu foarte bine aminte de toate!

LOMOV: Și eu îmi aduc aminte!

CIUBUCOV (*îngânându-l*): „Și eu îmi aduc aminte!” Dar dumneata ce-ți aduci aminte?

LOMOV: Am bățai de inimă... Nu-mi mai simt piciorul... Nu mai pot!

NATALIA STEPANOVNA (*îngânându-l și ea*): „Bățai de inimă!”... Da’ ce fel de vânător ești dumneata? Ai face mai bine să te urci pe cuptor și să prinzi gândaci decât să umbli călare și să vânezi vulpea... Auzi! Bățai de inimă!...

CIUBUKOV: Zău așa, ce fel de vânător ești dumneata? Uite, cine are bățai de inimă, cum ai dumneata, stă acasă și nu se vântură în șa. Mai bine ai vâna cum vânează toată lumea decât să alergi călare, numai ca să te amesteci în discuții despre câinii altora și așa mai departe. Mie, unuia, îmi sare ușor țandăra, așa că-i mai bine să punem capăt acestei discuții. Dacă vrei să știi, nu ești nici măcar vânător.

LOMOV: Da’ parcă dumneata ești? Dumneata mergi la vânătoare numai ca să te lingusești pe lângă conte și să bagi tot felul de intrigi... Văleu, inima!... Ești un intrigant!

CIUBUKOV: Cum? Eu intrigant? (*strigă*) Să taci!

LOMOV: Intrigantule!

CIUBUKOV: Țâncule! Mucosule!

LOMOV: Guzgan bătrân! Iezuit!

CIUBUKOV: Să taci! Că de nu – vezi rabla asta de pușcă? Te împușc, ca pe-o potârniche! Terchea-berchea!

LOMOV: Toată lumea știe, că... văleu, inima!... că răposata dumitale nevastă te bătea... Piciorul... tâmplele... Văd stele verzi... Cad, cad!...

CIUBUKOV: Da’ tu nu ești sub papucul menajerei?

LOMOV: Uite, uite, uite... Mi se sparge inima! Parcă mi se desprinde umărul... Unde mi-e umărul?... Mor!... (*cade într-un jilț*) Chemați un doctor! (*leșină*)

CIUBUCOV: Mai ai caș la gură! Mucosule! Terchea-berchea!... Mi-e rău! (*bea apă*) Mi-e rău!

NATALIA STEPANOVNA: Vânător ești? Nici nu știi măcar să te ții în șa! (*către tatăl ei*) Tată! Ce-i cu el? Tată! Uită-te la el... Tată! (*începe să țipe*;) Ivan Vasilievici! A murit!

CIUBUKOV: Mi-e rău!... Mă înăbuș!... Aer!

NATALIA STEPANOVA: A murit! (*îl trage pe Lomov de mânecă*) Ivan Vasilici! Ivan Vasilici! Ce-am făcut? A murit! (*cade și ea într-un jilț*) Să vină un doctor! Un doctor! (*o apucă o criză de nervi*)

CIUBUKOV: Of!... Ce s-a întâmplat? Ce-i cu tine?

NATALIA STEPANOVNA (*geme*): A murit! A murit!

CIUBUKOV: Cine spui c-a murit? (*iși aruncă ochii spre Lomov*) Chiar așa, a murit! Dumnezeu! Apă! Doctorul! (*duce la gura lui Lomov un pahar cu apă*) Bea!... Nu, nu bea... Înseamnă c-a murit și așa mai departe... Sunt cel mai nenorocit om! De ce nu mi-am tras un glonte în cap? De ce nu mi-am tăiat până acum beregata? Ce mai aștept? Dați-mi un cuțit! Dați-mi un pistol! (*Lomov începe să se miște*) Pare să învie... Bea apă!... Așa!...

LOMOV: În fața ochilor văd stele... o pâclă... Unde mă aflu?

CIUBUKOV: Însoară-te, dar cât mai repede și – du-te naibii! Ea consimte. (*pune mâna lui Lomov și a fiică-sii una în alta*) Ea consimte... și așa mai departe. Vă binecuvântează și tot restul. Numai să mă lăsați în pace!

LOMOV: Ha? Ce? (*se ridică*) Pe cine?

CIUBUKOV: Consimte! Ei? Haide, sărutați-vă și... și lua-v-ar dracu!

NATALIA STEPANOVNA (*geme*): Trăiește... Da, da! Primesc!

CIUBUKOV: Sărutați-vă!

LOMOV: Ce? Pe cine? (*se sărută cu Natalia Stepanovna*) Îmi pare foarte bine. Îmi dați voie, dar despre ce-i vorba? Ah! da-da, înțeleg... Inima... Văd stele verzi! Natalia Stepanovna... sunt fericit! (*îi sărută mâna*) Nu-mi mai simt piciorul...

NATALIA STEPANOVNA: Și eu... și eu sunt fericită...

CIUBUKOV: Uf! Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă!

NATALIA STEPANOVNA: Totuși, recunoaște măcar acum că Ugadai e mai prost decât Otkatai.

LOMOV: Ba-i mai bun!

NATALIA STEPANOVNA: Ba-i mai prost!

CIUBUKOV: Ei, începe fericirea conjugală! Aduceți șampanie!

LOMOV: Mai bun!

NATALIA STEPANOVNA: Mai prost, mai prost, mai prost!

CIUBUKOV (*silindu-se să le acopere strigătele*): Șampanie! Șampanie!

CORTINA

Cererea în căsătorie a fost scrisă la un interval scurt după *Ursul*. Aprobarea cenzurii a fost dată la 10 noiembrie 1888. În decembrie textul piesei a fost litografiat de E. N. Rassohina, apoi, cu unele modificări, a apărut în *Novoe Vremea*, 1889, nr. 4732, 3 mai. Cu numerotarea schimbată a tablourilor, a fost inclusă de Cehov în culegerea *Piese de teatru*, 1897. În culegerea de *Opere* din 1901 și 1902, *Cererea în căsătorie* a intrat fără niciun fel de modificări. Publicăm textul din 1902.

În legătură cu această piesă, A. N. Pleșceev îi scrie lui Cehov (22 mai 1889): „Am citit în *Novoe Vremea* *Cererea în căsătorie*. E foarte amuzantă, iar jucată pe scenă va fi mai hazlie decât *Ursul*. Râzi în hohote când o citești.” (*Slovo*, nr. 2, Moscova, 1914). Pe scena unui teatru particular piesa a fost pusă de I. L. Șceglov (vezi scrisorile lui Cehov din 11 martie și 12 aprilie 1889 adresate acestuia). Mai târziu, a fost jucată cu un succes răsunător pe scena Teatrului Mic (vezi scrisoarea lui Cehov adresată lui A. M. Kondratiev la 22 februarie 1891). Pe ziua de 22 octombrie 1906, L. Makovițki notează în jurnalul său următoarele cuvinte ale lui L. N. Tolstoi: „Comicul situațiilor din *Cererea în căsătorie* este bine susținut. Nu găsești în ea neprevăzutul absurd al francezilor.”

Tragedian fără voce

(Viață de vilegiaturist)

FARSĂ ÎNTR-UN ACT
(1889-1890)

Traducere de M. Sorbul și I. Alexandrescu

PERSONAJE:

IVAN IVANOVICI TOLKACIOV, *tată de familie*
ALEXEI ALEXEEVICI MURAȘKIN, *prietenul lui*

Acțiunea se petrece la Petersburg, în casa lui Murașkin

Biroul lui Murașkin: scaune și fotolii tapisate. Murașkin stă la biroul lui. Intră Tolkaciov, care ține într-o mână un glob de lampă, de sticlă, în cealaltă mână o bicicletă de copil, trei cutii de pălării, un balot mare de haine, un coș cu sticle de bere și multe ale pachețele... Își rotește privirea prin cameră, năucit și, frânt de atâta povară, cade pe divan.

MURAȘKIN: Bună ziua, Ivan Ivanîci! Ce bine-mi pare că te

văd! De unde vii?

TOLKACIOV (*cu răsuflarea tăiată*): Dragul meu! Scumpul meu... Trebuie să te rog ceva... Te implor... dă-mi un revolver până mâine... Fii un adevărat prieten!

MURAȘKIN: Ce să faci cu revolverul?

TOLKACIOV: Am nevoie... Of, Dumnezeu!... Dă-mi, te rog, puțină apă!... Repede... apă... Am nevoie... La noapte, va trebui să trec printr-o pădure întunecoasă. Cine știe ce mi se poate întâmpla!... Fii bun și dă-mi un revolver!

MURAȘKIN: Minți, Ivan Ivanîci! Ce pădure? Nu cumva ți-ai pus în gând cine știe ce? Ți se citește pe față că plănuiești ceva. Ce-i cu tine? Ți-e rău?

TOLKACIOV: Stai, lasă-mă să-mi vin în fire... Ah, măiculiță! Sunt obosit ca un câine. Uite, parcă din creștet și până-n tălpi m-ar tăia cineva în bucățele. Nu mai pot îndura! În numele prieteniei noastre, nu mă mai întreba nimic, nu-mi cere amănunte... dă-mi revolverul! Te implor!

MURAȘKIN: Ei, hai, lasă, Ivan Ivanîci, ce înseamnă slăbiciunea asta? Un tată de familie, un consilier de stat! Mai mare rușinea!

TOLKACIOV: Eu, tată de familie? Sunt un martir, o vită de povară, un negru, un sclav, un netrebnic, care nu știu ce așteaptă de nu-și pune capăt zilelor! Sunt o cârpă, un imbecil, un idiot! Pentru ce trăiesc? Pentru ce? (*sare în picioare*) Spune și tu! Pentru ce trăiesc? La ce folosește șirul ăsta neîntrerupt de suferințe fizice și morale? Înțeleg să fiu martirul unei idei, da! Dar să fiu martirul a dracu știe ce, al fustelor și al globurilor de lampă, asta nu! Mulțumesc! Nu, nu, nu! Sunt sătul! Sătul până peste cap!

MURAȘKIN: Nu țipa! Te aud vecinii!

TOLKACIOV: N-au decât să mă audă! Puțin îmi pasă! Nu-mi dai revolverul? Bine. O să-mi dea altcineva! Dar pe lumea asta nu mai am ce căuta! M-am hotărât!

MURAȘKIN: Stai binișor... Mi-ai rupt un nasture. Fii calm. Totuși nu pot să înțeleg de ce ești atât de nemulțumit de viață!

TOLKACIOV: De ce? Mă întrebi de ce? Ei bine, am să-ți spun

îndată! Ascultă-mă! Poate că dacă am să-ți spun ție, am să mă simt mai ușurat sufletește. Să ne așezăm... Ei, ascultă!... Of, măicuță, mă înăbuș!... Să luăm, de pildă, chiar ziua de azi! După cum știi, de la zece până la patru trebuie să mă spetesc la birou. Căldură, zăpușeală, muște, frate dragă, și-un haos de neîndurat! Secretarul e-n concediu, Hrapov a plecat să se-nsoare, ceilalți funcționărași au căpiat cu plecările în vilegiatură, cu amorurile, cu spectacolele de amatori. Toți sunt adormiți, morți de oboseală, sleiți de chefuri, așa că nu-i chip să te înțelegi cu ei... Funcția de secretar o îndeplinește un individ surd de urechea stângă și îndrăgostit... Publicul e năucit, toți sunt zoriți, aleargă, se înfurie, amenință – e o harababură și-un haos de-ți vine să-ți smulgi părul din cap! E o zăpăceală și o aiureală de nedescris... Iar munca e un chin! Tot aia și tot aia... Informații și relații! Relații și informații! E monoton, ca o ploaie de toamnă! Înțelegi? Simți că-ți vine să urli!... Dă-mi puțină apă... Ieși din instituție frânt, sleit de puteri, ai vrea să te duci să mănânci, să te culci!... Dar nu! Nu uita că ești vilegiaturist, adică un rob, un nimic, o cârpă, o jucărie, și că trebuie să alergi, ca un hamal, să faci comisioane. La noi s-a împământenit un obicei: dacă un vilegiaturist pleacă la oraș, orice netot – fără să mai vorbim de propria lui nevastă – se crede îndrituit să-i dea o seamă de comisioane. Uite, mie, de pildă: nevasta îmi cere să trec pe la croitoreasă, s-o dojenesc pentru că rochia e prea largă la corsaj și strâmtă în umeri!... Sonicika vrea să-i schimb pantofii... Cumnată-mea, să-i cumpăr de 20 copeici mătase purpurie, la fel cu mostra, și trei metri de șiret... Ehei! Stai că-ți citesc îndată lista... (*scoate din buzunar o listă și citește*) Un glob de lampă; 1 funt de salam afumat; de 5 copeici cuișoare și scorțișoară; ulei de ricin pentru Mișa; 10 funturi de zahăr tos; să iau de acasă tingirea de aramă de făcut dulceață și o piuliță pentru pisat zahărul; acid fenic și praf insecticid; de 10 copeici pudră; 20 sticle cu bere; esență de oțet și... un corset nr. 82 pentru *m-lle* Chanseau. Uf!... Să iau de acasă pardesiul și galoșii lui Mișa!... Toate astea au fost comisioane pentru nevastă și rude. Și acum, ascultă comisioanele din partea simpaticilor vecini și cunoscuți,

dracu să-i ia! Mâine, Vlasinii serbează onomastica lui Volodea. Trebuia, aşadar, să-i cumpăr o bicicletă; doamna locotenent-colonel Vihrina e însărcinată şi cu ocazia asta trebuie să trec zilnic pe la moaşă şi s-o poftesc să vină etc. etc. Am în buzunar cinci liste cu comisioane şi toată batista e numai noduri. În felul ăsta, dragul meu, în intervalul de timp de când ies de la birou şi până la plecarea trenului, trebuie s-alerg ca un câine, cu limba scoasă, prin tot oraşul... Lua-o-ar dracu de viaţă! Alerg de la prăvălie la farmacie, de la farmacie la croitoreasă; de la croitoreasă la mezelărie şi iar la farmacie... Aici te poticneşti, colo îţi pierzi nişte bani, într-alt loc uiţi să plăteşti şi patronul aleargă după tine şi-ţi face scandal... într-alt loc, calci pe trena unei doamne... ptiu! După gimnastica asta, abia mai răsuflă şi, obosit, toată noaptea îţi trosnesc oasele şi nu visezi altceva decât crocodili. Când ai terminat comisioanele şi ai făcut cumpărăturile, te întrebi unde să pui atâta calabalâc?... De pildă: cum ai să împachetezi la un loc piuliţa grea de aramă cu pisălogul şi globul de lampă? Acidul fenic şi ceaiul? Ce faci cu sticlele de bere şi cu bicicleta? O muncă de ocnaş, o problemă, un adevărat rebus! Oricât ţi-ai bate capul, oricum ai întoarce-o, întotdeauna termini prin a sparge sau a vărsa ceva... Când ai ajuns la gară şi te urci în tren, trebuie să stai cu picioarele depărtate, cu braţele desfăcute, sprijinind cu bărbia un pachet, încărcat cu boccele, cutiute şi tot felul de porcării... Iar când se pune trenul în mişcare, călătorii încep să-ţi arunce bagajele în toate părţile, fiindcă ai ocupat cu nimicurile tale locurile altora. Țipă, cheamă conductorul, ameninţă să mă dea jos la prima staţie; şi ce pot să fac? Stau locului țeapăn şi clipesc din ochi, ca un măgar ciomăgit! Stai, că nu s-a terminat!... Uite-mă şi-acasă, la vilă... S-ar cădea, după toată oboseala zilei, să mănânc, să beau şi să trag un pui de somn – nu-i așa? Dar nu! Prima care mă pândeşte şi mă ia în primire e nevastă-mea! De-abia apuc să sorb două linguri de supă, că nevasta mă şi înhaţă – nu vreau, oare, să merg cu ea la un spectacol dat de amatori sau la dans? Nici vorbă că nu te poţi împotrivi. Eşti soţ şi cuvântul „soţ”, în înţelesul pe care-l dau cei plecaţi în vilegiatură, înseamnă animal care nu

cuvântă, pe care poți să-l înhami și să-l încarci când și cât îți pofteste inima, fără să te temi de intervenția societății pentru protecția animalelor. Te supui, mergi și holbezi ochii la vreun „Scandal într-o familie aleasă” sau la vreo „Motia”. Aplauzi la ordinul nevestei și te perpelești, te perpelești, te perpelești, așteptând, dintr-o clipă într-alta, să te lovească damblaua. La dans, trebuie să admiri perechile care țopăie și să cauți cavaleri pentru nevastă-ta... și, dacă nu-s cavaleri, trebuie, vrei nu vrei, să dansezi tu cadrilul! Când te întorci acasă, după miezul nopții, nu mai ești om, ci mai degrabă o mortăciune! Dar... iată că-n cele din urmă îți atingi ținta, ajungi să te dezbraci și să te întinzi în pat. Foarte bine. Doar să închizi ochii și să dormi... Te simți atât de bine, e-atâta poezie, atâta liniște, înțelegi? În odaia de-alături, copiii nu țipă... nevastă-ta nu-i lângă tine, conștiința ți-e împăcată, mai bine de-așa nici că se poate! Ești gata s-adormi... când, deodată, auzi: bzz!... Țânțarii! (*sare în picioare*) Țânțarii, fir-ar ei de trei ori afurisiți! (*ridicând pumnii*) Țânțarii! Plăgile Egiptului, inchiziția! Bâzâie tânguitor, trist, de parcă ți-ar cere iertare... dar când te pișcă, nemernicul, te scarpini pe urmă un ceas! Începi să fumezi, să-i omori, te vâri cu capul sub plapumă... În zadar! În cele din urmă, te resemnezi și te lași pradă lor... devorați-mă, blestemaților! N-apuci bine să te obișnuiești cu țânțarii, că un alt supliciu se abate asupra ta: în salon, nevastă-ta începe să exerseze romane cu tenorii ei... Ziua dorm, iar noaptea fac repetiții pentru concertele de amatori. Dumnezeu! Tenorii ăștia sunt o pacoste de o mie de ori mai grozavă decât țânțarii... (*cântă*) „Nu-mi spune că tinerețea te-a pierdut...” „Fermecat, stau iar în fața ta...” Ah! Ticăloșii! Sufletul mi l-au scos! Ca să nu-i mai aud, recurg la o șmecherie: încep să mă bat cu un deget pe tâmplă, lângă ureche! Și așa continui să mă lovesc până la patru dimineăta, când nevastă-mea și tenorii se hotărăsc să termine. Of! Te rog, mai dă-mi puțină apă, prietene!... Nu mai pot... Și-așa, nedormit, te scoli la șase dimineăta și alergi la gară să prinzi trenul... Te grăbești, o iei la fugă, ți-e frică să nu întârzi... și alergi prin noroi, prin ceață și frig! Brrr! Și când ajungi la slujbă, reîncepi aceeași muzică...

Chiar așa, măi frate. O viață ticăloasă ca asta, dragul meu, n-o doresc nici dușmanilor mei! Pricepi? M-am îmbolnăvit! Sufăr de năduf, am arsuri, mereu mi-e frică de ceva, stomacul nu mai mistuie, văd ca prin ceață... Mă crezi? Am ajuns neurastenic... (*se uită în jur*) Da' asta să rămână între noi... Vreau să mă consulte Ceciott sau Merjeevski⁶. Simt în mine ceva diabolic. Uite, în clipele de disperare, când mă pișcă țânțarii sau când cântă tenorii, deodată vederea mi se tulbură, sar din pat, alerg ca un nebun prin toată casa și strig: „Vreau sânge, sânge!” Și într-adevăr, în clipa aia, am o poftă nebună să spintec pe cineva cu un cuțit sau să-l pocnesc cu un scaun în cap! Uite unde te poate aduce viața de vilegiaturist! Și nimănui nu-i e milă, nimeni nu mă compătimește, ca și cum ar fi firesc să mă zbat în halul ăsta! Ba mai și râd de mine! Dar sunt și eu o viețuitoare, înțelege-mă, vreau să trăiesc! Asta nu-i un vodevil, ci o tragedie! Ascultă-mă! Dacă nu vrei să-mi dai revolverul, cel puțin înțelege-mă!

MURAȘKIN: Te înțeleg!

TOLKACIOV: Văd eu cum mă înțelegi... Adio!... Acu' mă duc să cumpăr sardele și salam... apoi praf de dinți... și la gară.

MURAȘKIN: În ce loc îți faci vilegiatura?

TOLKACIOV: La „Pârâiașul mort”.

MURAȘKIN (*vesel*): Nu mai spune! Ascultă! N-o cunoști cumva pe Olga Pavlovna Finberg?

TOLKACIOV: Cum să nu! Suntem în vizită!

MURAȘKIN: Așa? Uite ce întâmplare fericită! Ce bine-mi pare, ce drăguț din partea ta...

TOLKACIOV: Ce anume?

MURAȘKIN: Dragul meu, scumpul meu, nu poți să-mi faci un mic serviciu? Dovedește-mi că mi-ești bun prieten! Ei hai, dă-mi cuvântul tău că-mi faci acest serviciu!

TOLKACIOV: Ce anume?

MURAȘKIN: Un serviciu prietenesc. Te rog, dragul meu! În primul rând, salut-o din partea mea pe Olga Pavlovna Finberg și spune-i că sunt bine sănătos și că-i sărut mâna. În al doilea rând, te rog, du-i un flecușet!... M-a rugat să-i cumpăr o mașinuță de

cusut, din acelea de nună! Da' n-am cu cine să i-o trimit... Du-i-o, dragule! Și, pentru că tot te duci acolo, ia și colivia asta cu canari... Numai să fii atent, să nu i se rupă ușița... De ce te uiți așa la mine?

TOLKACIOV: Mașina de cusut... Colivia cu canari... cintezoii...

MURAȘKIN: Ce-i cu tine, Ivan Ivanîci? Ce te-ai înroșit așa la față?

TOLKACIOV (*izbind cu piciorul în dușumea*): Dă-mi încoace mașina! Unde-i colivia? Așază-te și tu călare! Devorați-mă! Rupeți-mă în bucăți! Terminați-mă!... (*strângând pumnii*) Vreau sânge! Sânge! Sânge!

MURAȘKIN: Ai înnebunit!

TOLKACIOV (*apropiindu-se de el*): Vreau sânge! Sânge!

MURAȘKIN (*speriat*): A înnebunit! (*strigă*) Petrușka! Maria! Unde sunteți? Ajutor! Lume, ajutor! Ajutor!

TOLKACIOV (*urmărindu-l prin cameră*): Vreau sânge! Sânge!

CORTINA

Vodevilul *Tragedian fără voie* este o adaptare după nuvela *Unul dintre cei mulți* (1887). Piesa a fost scrisă în mai 1889 pentru actorul K. A. Varlamov (vezi scrisorile lui Cehov adresate lui A. S. Suvorin din 4 mai 1889 și lui I. L. Șceglov din 6 mai 1889). Textul piesei a apărut în ediția litografiată a lui V. A. Bazarov (Sankt-Petersburg, 1889), purtând data cenzurii: Sankt-Petersburg, 1 iunie 1889; curând după aceea apare într-o ediție litografiată de E. N. Rassohina (Moscova, 1889), purtând data cenzurii: Moscova, 22 noiembrie 1889. Cu mici modificări, a fost publicată în revista *Artist*, nr. 7, 1890. În celelalte ediții, piesa n-a suferit nicio modificare. Publicăm textul din 1902.

Nunta

SCENETĂ ÎNTR-UN ACT
(1889-1890)

Traducere de M. Sorbul și I. Alexandrescu

PERSONAJE:

EVDOKIM ZAHAROVICI JIGALOV, *arhivar pensionar*

NASTASIA TIMOFEEVNA, *soția lui*

DAȘENKA, *fiica lor*

EPAMINOND MAXIMOVICI APLOMBOV, *logodnicul ei*

FEODOR IAKOVLEVICI REVUNOV-KARAULOV, *căpitan
de rangul II în retragere*

ANDREI ANDREEVICI NIUNIN, *agent al unei societăți de
asigurare*

ANNA MARTINOVNA ZMEIUKINA, *moașă, 30 de ani;
poartă o rochie de un roșu aprins*

IVAN MIHAILOVICI IAT, *telegrafist*

HARALAMPI SPIRIDONOVICI DIMBA, *cofetar grec*

DMITRI STEPANOVICI MOZGOVOI, *marinar, din marina
comercială*

Cavaleri de onoare, invitați, lachei etc.

Acțiunea se petrece în unul dintre saloanele restaurantului lui Andronov

Salonul luminat a giorno. O masă mare pregătită pentru cină. În jurul mesei trebăluiesc chelneri în frac. În culise se aude o orchestră, care cântă ultimele măsuri dintr-un cadril. Zmeiukina, Iat și un cavalier de onoare traversează scena.

ZMEIUKINA: Nu, nu, nu!

IAT (*mergând după ea*): Te rog! Te rog!

ZMEIUKINA: Nu, nu, nu!

CAVALERUL DE ONOARE (*alergând după ei*): Domnilor, asta nu se face! Unde vă duceți? Și *grand-rondul*? *Grand-rond, s'il vous plaît.*⁷

(ies toți trei)

(intră Anastasia Timofeevna și Aplombov)

NASTASIA TIMOFEEVNA: În loc să mă necăjești cu fel de fel de vorbe, mai bine ai dansa!

APLOMBOV: Nu-s Spinoza să știu să fac figuri cabalistice cu picioarele. Sunt un om serios și cu caracter, și nu găsesc nicio plăcere în petrecerile astea frivole! Dar nu-i vorba de dans. Iartă-mă, *maman*, dar vezi, sunt multe lucruri în purtarea dumitale pe care nu le înțeleg... De pildă, pe lângă alte obiecte de uz casnic, ai făgăduit să-mi dai în dota fiicei dumitale și două titluri de rentă. Unde sunt?

NASTASIA TIMOFEEVNA: Mă cam doare capul... Se schimbă vremea, pesemne... începe dezghețul!...

APLOMBOV: Nu schimba vorba. Chiar astăzi s-a aflat că rentele dumitale sunt date în gaj. Iartă-mă, *maman*, dar numai un exploatator se poartă în felul ăsta. Nu vorbesc din egoicism... N-am ce face cu rentele dumitale... da' numai așa, din principiu... Află că nu îngădui nimănui să-și bată joc de mine. Am făcut-o pe fiica dumitale fericită, dar dacă nu-mi dai rentele chiar astăzi, am să-i fac zile fripte. Sunt un om corect!

NASTASIA TIMOFEEVNA (*uitându-se la masă și numărând tacâmurile*): Una, două, trei, patru, cinci...

UN CHELNER: Cofetarul întreabă cum doriți să fie servită înghețata: cu rom, cu madera, sau cu... nimic?

APLOMBOV: Cu rom! Și spune-i gazdei că nu ajunge vinul. Spune-i să mai scoată câteva sticle de *Haut-Sauternes*. (*Nastasiei Timofeevna*) Mi-ați mai făgăduit, și în privința asta rămăseserăm înțeleși, că la cină o să invitați și un general. Unde-i generalul?

NASTASIA TIMOFEEVNA: Dragul meu, asta nu-i vina mea...

APLOMBOV: Da' a cui e vina?

NASTASIA TIMOFEEVNA: E vina lui Andrei Andreici... Ieri, când a fost pe aici, mi-a făgăduit să ne aducă un general adevărat. (*suspină*) Se vede că nu l-a găsit... altfel l-ar fi adus... Crezi că am fi avut ceva împotrivă? Când e vorba de fetița noastră, nu ne uităm la bani... Dacă-i vorba de general, general să fie!...

APLOMBOV: Dar să continuăm... Toată lumea știe, și știi și dumneata, *maman*, că, înainte s-o fi cunoscut eu pe Dașenka, îi făcuse curte telegrafistul ăsta, Iat... De ce l-ai invitat și pe el? Nu ți-ai dat seama că asta n-o să-mi convină?

NASTASIA TIMOFEEVNA: Drăguță... cum îți zice? Ah, da, Epaminond Maximîci, nici o zi n-a trecut de la nuntă că ne-ai și împuiat capul, mie și Dașenkăi, cu pretențiile tale... Și ce-o să fie... ce-o să mai fie peste un an!?... Ești un pisălog, ah, ce pisălog!

APLOMBOV: Adevărul supără, *maman*? Da, da! În viață trebuie să fii corect! Și nu-ți cer decât un singur lucru: să fii corectă cu mine!

(*de la o ușă la alta trec prin salon perechi care dansează grand-rond*”; prima pereche – un cavalier de onoare cu Dașenka, ultima – Iat cu Zmeiukina; aceștia se opresc din dans și rămân în salon; intră Jigalov și Dîmba, care se îndreaptă spre masă)

CAVALERUL DE ONOARE (*strigă*): Promenade! Messieurs, promenade!⁸ (*din culise*) Promenade!

(*perechile ies*)

Iat (*Zmeiukinei*): Te rog, te rog, încântătoare Anna Martinovna!

ZMEIUKINA: Ah! Ce om... Ți-am mai spus doar că astăzi nu sunt în voce!

IAT: Te implor, cântă ceva! Măcar o singură notă! Te rog! O singură notă!

ZMEIUKINA: M-ai înnebunit!... (*se așază și-și face vânt cu evantaiul*)

IAT: Nu, n-ai un pic de inimă! Și totuși, nu-mi explic cum o ființă atât de crudă – pardon de expresie – să aibă o voce atât de minunată! Cu o voce ca a dumitale, n-ar trebui să te-ocupi – pardon de expresie – de moșit, ci să dai concerte publice! De pildă, cât de dumnezeiesc îți reușește fioritura asta... (*fredonează*) „Te iubesc, vai mie, dar dragostea mea e în zadar!” E minunat de frumoasă!

ZMEIUKINA (*fredonează*): „Te iubesc și poate c-ai să te-ntorci...” Asta-i melodia?

IAT: Da! Asta-i! Asta-i cântecul... E sublim!

ZMEIUKINA: Nu, nu sunt în voce astăzi... Poftim, fă-mi puțin vânt cu evantaiul... E tare cald! (*lui Aplombov*) Epaminond Maximîci, de ce ești așa de melancolic? Asta nu-i admisibil pentru un ginere! Să-ți fie rușine, nesuferitule! Ia spune-mi, la ce te gândești?

APLOMBOV: Căsătoria e un pas serios! Trebuie să privesc lucrurile foarte în adânc, să le întorc pe toate fețele!

ZMEIUKINA: Ce sceptici nesuferiți sunteți cu toții! Lângă voi simt că mă înăbuș... și eu am nevoie de... atmosferă! Ați auzit? Dați-mi atmosferă! (*fredonează*)

IAT: Minunat! Minunat!

ZMEIUKINA: Fă-mi vânt! Fă-mi vânt! Altfel simt că o să am un atac de cord. Spune-mi, te rog, de ce mi-e atât de cald?

IAT: Pentru că ai transpirat...

ZMEIUKINA: Vai, ce vulgar ești! Să nu-ți mai îngădui asemenea expresii!

IAT: Iartă-mă! Fără îndoială că ești obișnuită – pardon de expresie – numai cu societatea aristocrată și...

ZMEIUKINA: Ah! Dă-mi pace!... Vreau poezie, extaz... Fă-mi

vânt, fă-mi vânt!...

JIGALOV (*lui Dîmba*): Să bisăm, ce zici? (*toarnă în pahare*) Să bei e îngăduit oricând! Principalul, Haralampi Spiridonovici, e să nu-ți pierzi capul. Bea, dar nu-ți pierde capul, asta-i... Și dacă ai prilejul să bei, de ce n-ai bea? Fiecare e liber să bea!... În sănătatea dumitale! (*beau*) La voi în Grecia, aveți tigri?

DÎMBA: Avemo! Sigur che avemo!

JIGALOV: Și lei?

DÎMBA: Și lei! Numai la Rusia nimic nu ești... la Greția... tot ești... Acolo avemo și tațile și bunițile, și frațile, aiți, nimic nu ești...

JIGALOV: Hm!... Da' balene sunt în Grecia?

DÎMBA: Tot ești...

NASTASIA TIMOFEEVNA (*către soțul ei*): De ce mâncați și beți singurei? Ar fi timpul să ne așezăm cu toții la masă! Nu te mai înfinge la homari... E pentru general! Poate mai vine...

JIGALOV: Da' homari aveți în Grecia?

DÎMBA: Avemo... Tot avemo...

JIGALOV: Hm!... Da' arhivari aveți?

ZMEIUKINA: Îmi închipui ce atmosferă trebuie să fie în Grecia!

JIGALOV: Sigur că și escroci aveți cu duiumul... Grecii-s la fel cu armenii și țiganii... Îți vând un burete sau un peștișor roșu și caută să te jupoaie cât mai mult... Ce zici, bisăm?

NASTASIA TIMOFEEVNA: De ce să beți singuri? E timpul să ne așezăm cu toții la masă. A trecut de mult de 11...

JIGALOV: Dacă-i așa, apăi să stăm la masă! Domnilor, vă rog! Pofțiți! (*strigă*) La masă, tinerilor!

NASTASIA TIMOFEEVNA: Scumpii mei oaspeți, vă rog să luați loc!

ZMEIUKINA (*așezându-se la masă*): Vreau poezie! „Dar ea numai furtună vrea; parc-ar fi liniște-n furtună!”⁹ Vreau furtună!

IAT (*sieși*): Ce femeie minunată! Sunt îndrăgostit! Îndrăgostit lulea!

(*intră Dașenka, Mozgovoi, cavalerii de onoare, tinerii invitați,*

domnișoarele etc.; toți sunt zgomotoși; se așază la masă; un moment de liniște; orchestra cântă un marș)

MOZGOVOI (*ridicându-se în picioare*): Domnilor! Trebuie să vă spun că noi... am pregătit multe toasturi și discursuri... Așadar, să nu mai așteptăm și să începem! Domnilor, propun să ciocnim un pahar în sănătatea tinerilor căsătoriți!

(Orchestra cântă „Mulți ani trăiască”.

Ura! Ura! Ciocnesc paharele.)

TOȚI: Să fie într-un ceas bun! Într-un ceas bun! Într-un ceas bun!

(Aplombov și Dașenka se sărută)

IAT: Minunat! Minunat! Trebuie să vă exprim, domnilor, toată satisfacția mea! Salonul ăsta și localul în general sunt magnifice! Superbe, încântătoare! Cu toate acestea, știți dumneavoastră ce lipsește să completeze această sărbătoare solemnă? Nu știți! Lumina electrică, pardon de expresie! În toate țările din lume există lumină electrică, numai Rusia a rămas în urmă.

JIGALOV (*pe gânduri*): Electricitate... Hm!... După mine, lumina electrică este o escrocherie... Îți atârnă colo, în tavan, o bucatică de cărbune ca să-ți ia ochii... Nu, frate-meu, nu! Dacă vrei să ne dai lumină, păi atunci dă-ne nu un flecușteț de cărbune, ci ceva mai substanțial, mai deosebit, ceva mai concret! Să fie foc, pricepi? Foc din ăsta natural și nu spiritual!

IAT: Dacă dumneata ai fi văzut cum e făcută o baterie electrică, ai vorbi altfel!

JIGALOV: Nici nu vreau să văd! Escrocherie! Duc poporul de nas! Îi storc ultima vlagă!... Îi știm noi pe domnii ăia!... Iar dumneata, tinere, în loc să aperi escrocheriile, ai face mai bine să bei și să torni și celorlalți! Da, zău așa!

APLOMBOV: Îs de acord cu dumneata, *papa*. În totul de acord! Ce ne trebuie discursuri savante? Sunt și eu amator de discuții științifice, dar nu mi se pare acum momentul cel mai potrivit! (*Dașenkăi*) *Ma chère*, tu ce părere ai?

DAȘENKA: Vor s-arate că-s tare învățați și nu vorbesc decât de lucruri pe care nu le înțelege nimeni.

NASTASIA TIMOFEEVNA: Slavă Domnului, am trăit până acum și fără știință și uite, că mi-am măritat și cea de-a treia fată, după un om cumsecade: Iar dacă găsiți că nu suntem învățați, păi atunci ce mai căutați în mijlocul nostru? Duceți-vă și petreceți cu oamenii voștri învățați!

IAT: Eu, Nastasia Timofeevna, întotdeauna am stimat familia dumneavoastră și, dacă am vorbit de lumină electrică, asta n-am făcut-o din mândrie. Uite, pot chiar să beau un păhărel. Întotdeauna i-am dorit din toată inima Dariei Evdokimovna un bărbat cumsecade! Ehei, Nastasia Timofeevna, astăzi e greu să găsești un ginere cumsecade!... Astăzi, fiecare caută să facă o căsătorie din interes, pentru bani...

APLOMBOV: Asta e o aluzie?

IAT (*încurcat*): Eu... n-am făcut nicio aluzie... Nu vorbesc de cei de față... Vorbesc așa... în general... Scuzați-mă!... Toată lumea știe că dumneata te-ai însurat din dragoste... Zestrea e un fleac, care nu contează...

NASTASIA TIMOFEEVNA: Un fleac?... Zestrea fetei, un fleac? Te poftesc, domnule, să nu întreci măsura! Fetei mele, pe lângă cele o mie de ruble bani gheață, îi mai dau de zestre trei mantouri, lenjerie de pat și toată mobila!... Ia spune-mi, rogu-te, mai dă cineva așa zestre?

IAT: Da' eu n-am spus nimic... Mobila într-adevăr e frumoasă... și... și mantourile la fel!... Sunt de aceeași părere... dar... am spus așa... pentru dumnealor, care s-au supărat că aș fi făcut o aluzie.

NASTASIA TIMOFEEVNA: Mai bine n-ai face aluzii. Noi te stimăm și te-am invitat la nuntă fiindcă-ți cunoaștem părinții, iar dumneata vii cu tot felul de vorbe! Dacă știai că Epaminond Maximici se însoară din interes, de ce n-ai venit să ne spui mai înainte? (*plângând*) Am crescut-o, am dădăcit-o... am păzit-o ca ochii din cap... Fetița mea, fetița mea...

APLOMBOV: Și dumneavoastră, vasăzică, credeți ce-a spus dumnealui? Vă mulțumesc... Vă mulțumesc din inimă... (*lui Iat*) Iar dumitale, domnule Iat, cu toate că-mi ești prieten, nu-ți îngădui

ca-ntr-o casă străină să insulti lumea! Te rog fii amabil și ieși afară!

IAT: Adică, cum vine asta?...

APLOMBOV: Aș fi vrut să găsesc în dumneata un om de onoare, ca mine! Într-un cuvânt, te rog, ieși afară!

(Orchestra cântă „Mulți ani trăiască”.)

CAVALERII (lui Aplombov): Ei, haide, potolește-te. Destul! Ce rost au toate astea? Stai jos! Lasă asta!

IAT: Eu n-am spus nimic... Nu înțeleg nimic... Mă rog, aș putea să plec... Da' mai întâi dă-mi îndărăt cele cinci ruble pe care ți le-am împrumutat acum un an, ca să-ți cumperi o jiletcă de pichet... să nu fie cu supărare... Mai beau un pahar și... și plec. Să-mi dai și datoria.

INVITAȚII: Ei, hai, ajunge, destul! Ce rost are atâta vorbărie pentru o nimica toată?

UN CAVALER DE ONOARE (*strigă*): În sănătatea socrilor, Evdokim Zaharîci și Nastasia Timofeevna!

(Orchestra cântă „Mulți ani trăiască”. Ura!)

JIGALOV (*emoționat, se înclină în toate părțile*): Mulțumesc, mulțumesc!... Scumpii mei oaspeți! Vă sunt adânc recunoscător că nu ne-ați uitat și că ne-ați cinstit nunta!... Să nu credeți că sunt vreun avar și-am făcut asta cu vreun scop ascuns... Nu!... V-am invitat din toată inima! Pentru oamenii cumsecade, nu-mi pare rău de bani! Vă mulțumesc din inimă! (*se sărută cu toți*)

DAȘENKA (*către maică-sa*): De ce plângi, mamico? Sunt atât de fericită!

APLOMBOV: *Maman* e neliniștită de gândul despărțirii... Eu aș sfătui-o totuși să-și amintească discuția noastră de mai adineauri.

IAT: Nu plânge, Nastasia Timofeevna! Ia gândește-te: ce sunt lacrimile omenești? O slăbiciune psihiatrică și nimic altceva!

JIGALOV: Da' roșcove aveți în Grecia?

DÎMBA: Avemo și roșcove! La Greția ești di toți!

JIGALOV: Dar ciupercile? Cu siguranță că n-aveți!...

DÎMBA: Avemo și țiuperci!... Avemo toți la noi...

MOZGOVOI: E rândul dumitale, Haralampi Spiridonovici, să ții un discurs! Domnilor, să-l ascultăm pe Haralampi Spiridonovici!

TOȚI (*lui Dîmba*): Discursul! Discursul! E rândul dumitale!

DÎMBA: Pentru țe? Nu prițep nimic... Țe vreți de la mine?

ZMEIUKINA: Nu, nu! Nu căuta să scapi! E rândul dumitale! Ridică-te!

DÎMBA (*încurcat, se ridică*): Eu... atâta potim se spuni... Cum ești la Rusia și cum ești la Greția. Și mai poți se spuni cum ești lumi la Rusia și cum lumi ești la Greția... La mari mergi caravelia, vrei se spuni vaporele!... La jos... la peminti avemo mulți drumurile ferati... Eu prițepi forti bini... Noi grețile suntem și voi rusii sunteți!... și eu nu avemo nevoie de nimic... Eu mai poți se spuni care ești Rusia și care ești Greția...

(*intră Niunin*)

NIUNIN: Stați, domnilor, nu mâncați. Stați puțin! Nastasia Timofeevna, dacă ești bună, o clipă. (*o ia pe Nastasia Timofeevna la o parte și-i spune gâfâind*) Ascultă... vine generalul! Până la urmă am găsit unul!... Sunt frânt de oboseală! Un general adevărat, impunător, bătrân... o fi având vreo optzeci sau poate chiar nouăzeci de ani...

NASTASIA TIMOFEEVNA: Când vine?

NIUNIN: Acușica. O să-mi fii recunoscătoare toată viața. Ce mai general! O adevărată perlă! Un Boulanger! Și nu-i un infanterist oarecare, ci marinar! Ca grad e căpitan de rangul II, da' la ei la marină asta e la fel ca și un general de brigadă. Iar în funcții civile corespunde unui consilier de stat. Chiar așa! Și mai mult încă!

NASTASIA TIMOFEEVNA: Nu mă-nșeli, Andriușenka?

NIUNIN: Da' ce, sunt un escroc?!... Fii pe pace!

NASTASIA TIMOFEEVNA (*suspînând*): N-aș vrea să cheltuiesc bani de pomană, Andriușenka!...

NIUNIN: Fii pe pace! Mai rar general! O adevărată comoară! (*ridicând vocea*) I-am spus: „Ne-ai uitat de tot, Excelență, nu-i frumos, Excelență, să-ți uiți prietenii! Nastasia Timofeevna, îi spun, e foarte supărată pe dumneata!” (*se apropie de masă și se*

așază) Iar el îmi spune: „Iartă-mă, dragul meu, cum să merg la nuntă, dacă nici nu-l cunosc pe mire?” „Ei, asta-i, Excelență, de ce vă formalizați atâta? Mirele, zic, e un băiat de zahăr. Are o inimă de aur!... E slujbaș la Muntele de Pietate, zic, da' să nu credeți, Excelență, că e vreun terchea-berchea, nu... La Muntele de Pietate, zic, lucrează acum și doamne din înalta societate!” Excelența sa m-a bătut pe umăr, pe urmă am fumat împreună câte o havană, și acum e în drum spre noi... Așteptați, domnilor, nu mâncați.

APLOMBOV: Da' când vine?

NIUNIN: Acușica! Când am plecat de la el, își puneă galoșii. Așteptați, domnilor, nu mâncați!

APLOMBOV: Atunci ar fi cazul să spun să se cânte un marș!

NIUNIN (*strigă*): Ei, muzica! Un marș!

(*Orchestra cântă un marș.*)

LACHEUL (*anunță*): Domnul Revunov-Karaulov!

(*Jigalov, Nastasia Timofeevna și Niunin îi ies în întâmpinare;
intră Revunov-Karaulov*)

NASTASIA TIMOFEEVNA (*făcând o plecăciune*): Excelență! Ce plăcere!

REVUNOV: Sunt încântat!

JIGALOV: Noi, Excelență, suntem oameni de rând, oameni simpli, da' să nu credeți că urmărim vreo escrocherie. Pentru oamenii cumsecade, casa noastră este deschisă întotdeauna. Bine ați venit!

REVUNOV: Sunt încântat!

NIUNIN: Dați-mi voie, Excelență, să fac prezentările... Tânărul căsătorit: Epaminond Maximîci Aplombov, cu nou născ... vreau să spun, cu tânăra lui soție! Ivan Mihailîci Iat, telegrafist! Un străin, un grec, de profesie plăcintar: Haralampi Spiridonîci Dîmba! Osip Lukici Babelmandebski! etc... etc... Ceilalți nu mai contează. Luați loc, Excelență!

REVUNOV: Încântat. Iertați-mă, domnilor, dar aș vrea să-i spun două vorbe lui Andriușa. (*îl ia pe Niunin deoparte*) Prietene, nu înțeleg ceva... De ce-mi spui Excelență? Nu-s general. Sunt

căpitan de rangul II și asta-i mai puțin chiar decât colonel.

NIUNIN (*îi vorbește la ureche ca unui surd*): Știu, Feodor Iakovlevici, da' fiți bun și dați-ne voie să vă spunem Excelență. După cum vedeți, e o familie patriarhală... stimează pe cei bătrâni, respectă gradele...

REVUNOV: Ei, dacă-i așa, bine... (*îndreptându-se spre masă*)
Încântat!

NASTASIA TIMOFEEVNA: Luați loc, Excelență! Fiți bun și ședeți! Mâncați, Excelență! Numai c-ar trebui să ne iertați... vedeți... la dumneavoastră acasă sunteți obișnuit cu mâncăruri delicate, pe când la noi... vedeți... totul e foarte modest.

REVUNOV (*neauzind bine*): Ce-ați spus, doamnă? Aha!... Da... da, doamnă! (*pauză*) Da, doamnă... pe vremuri lumea trăia modest și era mulțumită. Chiar și eu, cu tot rangul meu, duc o viață modestă... Andriușa a venit astăzi la mine și m-a poftit la nuntă. „Cum să merg, i-am spus, când nici nu-i cunosc? Nu se face!” Dar el mi-a spus: „Sunt oameni simpli, patriarhali, primitori...” „Ei, dacă-i așa, merg! Cu multă plăcere. Acasă-s singur și mă plictisesc... Și dacă prezența mea la nuntă este binevenită, atunci, îi spun, merg cu toată plăcerea!...”

JIGALOV: Vasăzică ați făcut-o de plăcere, Excelență, din toată inima, nu-i așa? Mă bucură! Și eu sunt un om simplu, fără gânduri ascunse și stimez oamenii ca dumneavoastră. Mâncați, Excelență!

APLOMBOV: De mulți ani, Excelență, sunteți la pensie?

REVUNOV: Cum? Da, da!... La mulți ani!... Să le zicem mirilor „La mulți ani”! Să ne trăiască!

TOȚI: Să trăiască! etc.

(*Aplombov și Dașenka se sărută*)

REVUNOV: He, he, he, he, he!... În sănătatea voastră! (*pauză*) Da, domnule... În trecut totul era simplu și modest și toți erau mulțumiți... Îmi place simplitatea... După cum vedeți, sunt bătrân, am ieșit la pensie în 1865... Am 72 de ani... Da, da... Sigur că și înainte vreme, la vreun prilej mai solemn, le plăceau oamenilor petrecerile mai pompoase... (*văzându-l pe Mozgovoi*) Dumneata... ești marinar, dacă nu mă-nșel...

MOZGOVOI: Exact!

REVUNOV: Aha!... Așa!... Da!... Slujba de marinar a fost întotdeauna grea. Cere multă bătaie de cap! Orice cuvânt, chiar cel mai neînsemnat, are, ca să spun așa, un sens al lui! De exemplu: „Gabieri, pe șarturi la trincă, arborele mare!” Ce-nseamnă asta? Marinarul înțelege fără doar și poate. He! He! Precizie ca la matematică!

NIUNIN: În sănătatea Excelenței Sale, Feodor Iakovlevici Revunov-Karaulov!

*(orchestra intonează „Mulți ani trăiască”;
Ura!)*

IAT: Excelență, mai adineauri v-ați exprimat părerea dumneavoastră cu privire la greutatea serviciului în marină... Dar credeți că serviciul la telegraf e mai ușor? Astăzi, Excelență, nimeni nu poate intra în serviciu la telegraf dacă nu știe să scrie și să citească franțuzește și nemțește. Ce-i mai greu la noi, însă, e transmiterea telegramelor. E groaznic de greu! Vă rog să m-ascultați! *(bate cu furculița-n masă, imitând tăcănitul telegrafului)*

REVUNOV: Ce-nseamnă asta?

IAT: Asta înseamnă: Excelență, vă stimez nespus de mult pentru calitățile dumneavoastră. Credeți că-i ușor? Mai ascultați! *(bate cu furculița)*

REVUNOV: Puțin mai tare... Nu aud!...

IAT: Și asta înseamnă: doamnă, ce fericit sunt să vă strâng în brațe!

REVUNOV: Cărei doamne te adresezi? Aha!... *(lui Mozgovo)* Uite, dacă navighezi cu vântul în provă și trebuie... și trebuie să întinzi zburătorii și rândunicile, dai comanda: „Gabieri, pe șarturi, la zburători și rândunici!”... Și în timp ce pe vergi se întind velele, jos se fixează școtele și fungile zburătorilor și rândunicilor...

INVITATUL *(ridicându-se)*: Stimați domni și stimate doa...

REVUNOV *(întrerupându-l)*: Da, domnule... există fel de fel de comenzi... Ehei!... „Întinde școtele zburătorilor și rândunicilor, și fungile!” Ați înțeles? Dar ce înseamnă asta și care-i înțelesul precis? Foarte simplu! Se întind școtele zburătorilor și

rândunicilor, și se trag fungile... Toate deodată! În același timp se egalează școtele rândunicii și fungile ei, brațele se slăbesc sau se strâng, după necesitate, iar când școtele s-au întins, brațele se întind, și vârgile se desfac după direcția vântului...

NIUNIN (*lui Revunov*): Feodor Iakovlevici, stăpâna casei vă roagă să vorbiți de altceva... Nu pricepe nimeni nimic și oaspeții se plictisesc...

REVUNOV: Ce? Cine se plictisește?... (*lui Mozgovoi*) Tinere! Dacă nava navighează în voltă cu vânt din provă cu toate velele și trebuie să girezi nava ca să prindă vânt de pupă, ce comandă dai? Ei? Dai următoarea comandă: „Marinari, la posturile de manevră, a face voltă sub vânt!” Ehehei!

NIUNIN: Feodor Iakovlevici, ajunge! Mâncați!

REVUNOV: De îndată ce oamenii s-au strâns pe covertă, dai comanda: „Atențiune! Voltă sub vânt!” Ehei! Ce viață! Dai comenzi și supraveghezi marinarii care aleargă la posturile lor cu brațele... Nu poți să nu strigi: „Bravo, băieți!” (*se îneacă și tușește*)

CAVALERUL DE ONOARE (*se grăbește să profite de pauză*): În această zi, când suntem adunați în jurul scumpului nostru...

REVUNOV (*întrerupându-l*): Sigur! Și toate astea trebuie să le ții minte. „Întindeți școtele la vela trincă, arborele mare și...”

CAVALERUL DE ONOARE (*jignit*): De ce mă întrerupe întruna? În felul ăsta nu mai putem ține niciun discurs!

NASTASIA TIMOFEEVNA: Excelență, noi suntem oameni neștiutori... din tot ce spuneți nu înțelegem nimic, și-ar fi mai bine să ne povestiți ceva în legătură cu...

REVUNOV (*neauzind prea bine*): Mulțumesc, am mâncat destul. Gâscă ați spus?... Mulțumesc... Mi-am amintit de vremurile de altădată... Nu-i așa că-i plăcut, tinere, când ești pe mare și când uiți de toate?... (*cu vocea tremurândă*) Îți amintești ce plăcere simți când faci manevre velelor? Nu există marinar care să nu se înfioare la această amintire!... Nici n-ai apucat bine să dai comanda: „Marinari, la posturile de manevră!” și un curent electric străbate prin toți marinarii... începând de la comandant și

până la ultimul marinar, toți tresar...

ZMEIUKINA: Ce plictiseală! Ce plictiseală!

(murmur general)

REVUNOV *(care nu a auzit)*: Mulțumesc, am mâncat! *(înfierbântat)* Toți stau cu privirile ațintite spre secund... „Brațele trincei și randei la tribord, contrabrațele, la babord” – comandă secundul. Se execută cât ai clipi. „Slăbiți școtele trincei și flocului... la tribord!” *(se ridică în picioare)* Nava girează spre vânt și în cele din urmă velele încep să se umfle. Secundul comandă: „La brațe! Atenție la brațe!” Și el însuși stă cu privirea ațintită la gabia mare. Când începe să se umfle și ultima velă, atunci e momentul comenzii de voltă: „Sus la brațe, întindeți velele!”... E o adevărată babilonie! Dar se execută fără greș! Virarea reușește de minune!

NASTASIA TIMOFEEVNA *(neștiind ce să mai facă)*: General, general... da' totuși faceți pe nebunu'... Sunteți un om bătrân și-ar trebui să vă fie rușine!

REVUNOV: Friptură? Nu, n-am mâncat... mulțumesc! Da' am să iau!

NASTASIA TIMOFEEVNA *(cu voce tare)*: Am spus că sunteți om bătrân și-ar trebui să vă fie rușine! Sunteți general și totuși faceți pe nebunu'...

NIUNIN *(încurcat)*: Domnilor, se poate... lăsați asta! Zău așa!

REVUNOV: În primul rând nu-s general, ci căpitan de rangul II! Și gradul ăsta, în ierarhia militară, corespunde locotenent-colonelului!

NASTASIA TIMOFEEVNA: Dacă nu sunteți general, de ce-ați primit atunci banii? Că doar nu v-am plătit numai ca să faceți pe nebunu' la nunta fetei mele!

REVUNOV *(surprins)*: Care bani?

NASTASIA TIMOFEEVNA: Lasă că știți care bani!... Nu v-a dat Andrei Andreevici douăzeci și cinci de ruble?!... *(lui Niunin)* Iar tu, Andriușenka, nu te-ai purtat frumos! Nu te-am rugat să ne angajezi unu ca ăsta!

NIUNIN: Lăsați asta... N-are niciun rost... Zău așa!

REVUNOV: M-au angajat... Mi-au plătit... Ce-nseamnă asta?

APLOMBOV: Iertați-mă, dar... dumneavoastră ați primit de la Andrei Andreevici douăzeci și cinci de ruble!...

REVUNOV: Care douăzeci și cinci de ruble? (*în cele din urmă înțelegând*): Aha!... Acum înțeleg totul! Ce porcărie! Ce porcărie!...

APLOMBOV: Ați primit banii?

REVUNOV: N-am primit niciun ban! Lăsați-mă în pace! (*se ridică de la masă*) Ce porcărie! Ce josnicie! Se poate să jigniți în felul ăsta un bătrân, un marinar, un ofițer merituos?!... Dacă m-ar fi jignit oameni onorabili, i-aș fi provocat la duel! Dar așa, ce pot să fac? (*distrat*) Unde-i ușa? Pe unde se poate ieși afară? Chelner, arată-mi pe unde! (*se îndreaptă spre ieșire*) Ce josnicie! Ce porcărie! (*iese*)

NASTASIA TIMOFEEVNA: Andriușenka, unde-s cele douăzeci și cinci de ruble?

NIUNIN: Ce rost are să vorbim de asemenea fleacuri!... Mare lucru!... Douăzeci și cinci de ruble!... Aici toată lumea e veselă, iar vouă vă arde de... (*strigă*) În sănătatea mirilor! Muzica! Un marș! Muzica! (*orchestra cântă un marș*) În sănătatea tinerilor căsătoriți!

ZMEIUKINA: Mă sufoc! Dați-mi atmosferă! În mijlocul vostru simt că mă sufoc!

IAT (*extaziat*): E minunată! Minunată!

(*gălăgie*)

CAVALERUL DE ONOARE (*căznindu-se să strige mai tare decât toți*): Stimați domni și stimate doamne! În această zi, ca să zic așa...

CORTINA

Vodevilul *Nunta* este o adaptare după nuvela *Nunta cu general* (1884), la care autorul adaugă câteva motive din povestirile *Sezonul nunților* (1881) și *Căsătorie din calcul* (1884).

Piesa a fost scrisă de Cehov în octombrie 1889. Cele două manuscrise originale existente, deși poartă aceeași dată a aprobării cenzurii (2 noiembrie

1889), nu sunt întru totul identice. Manuscrisul care se află în păstrare la Biblioteca de Stat V. I. *Lenin*, mai poartă și o viză ulterioară a cenzurii (25 aprilie 1890). Se prea poate ca acesta să fi fost pus la punct de către autor mai târziu decât manuscrisul care se păstrează la Biblioteca Centrală a dramei ruse (Leningrad). În comparație cu manuscrisul din Leningrad, cel de la Moscova conține unele prescurtări. Textul celui de al doilea manuscris (cel de la Moscova) a fost litografiat de S. F. Rassohin și poartă următoarea adnotare: „Aprobat de cenzură, Moscova, 25 aprilie 1890”. La pregătirea ediției din 1902, textul piesei a fost supus unor serioase modificări și prescurtări, în special la replicile lui Revunov.

Textul modificat al *Nunții* a apărut în 1902 într-o culegere separată: *Nunta, Jubileul, Trei surori* și în culegerea de *Opere*, vol. VII, ed. a 2-a. Publicăm textul din 1902.

Jubileul

FARSĂ ÎNTR-UN ACT
(1891)

Traducere de M. Sorbul și A. Steinberg

PERSONAJE:

ȘIPUCIN ANDREI ANDREEVICI, *președintele consiliului de administrație al Băncii de credit mutual din N., om de vârstă mijlocie, poartă monoclu*

TATIANA ALEXEEVNA, *soția lui, 25 de ani*

HIRIN KUZMA NIKOLAEVICI, *om mai bătrân, contabilul băncii*

MERCIUTKINA NASTASIA FEODOROVNA, *o bătrână îmbrăcată cu un palton larg, cam jerpelit*

MEMBRI ÎN CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL BĂNCII
FUNCȚIONARI AI BĂNCII

Acțiunea se petrece în localul Băncii de credit mutual din N.

Cabinetul președintelui consiliului de administrație.

La stânga, o ușă care duce în birourile băncii. Interiorul

cabinetului are pretenții de lux rafinat.

Două birouri, fotolii îmbrăcate în catifea, flori, statuete, covoare, telefon. Cam pe la amiază. Hirin stă singur, e încălțat cu pâslari.

HIRIN (*strigă spre ușă*): Trimiteți pe cineva la farmacie să ia de cincisprezece copeici picături de valeriană și spuneți să se aducă apă proaspătă în cabinetul directorului! De o sută de ori trebuie să vi se repete același lucru! (*se îndreaptă spre masă*) Sunt istovit de tot. De patru zile de când tot scriu, și n-am închis măcar un ochi. De dimineață până seara scriu aici, iar de cu seară și până dimineața, acasă. (*tușește*) Pe deasupra, mai sunt și răcit. Mă trec fiori, am fierbințeală, tușesc, mă dor picioarele și văd tot timpul dinaintea ochilor niște... puncte negre. (*se așază*) Maimuțoiul și ticălosul ăsta de președinte al băncii are să-și citească azi la adunarea generală darea de seamă... „Banca noastră în prezent și în viitor...” Auzi! Parcă ar fi Gambetta. (*scrie*) Doi... unu... unu... șase... zero... șapte... Apoi șase... zero... unu... șase... Dumnealui vrea să le arunce praf în ochi, iar eu trebuie să stau și să muncesc ca un ocnaș pentru el. Darea de seamă a umplut-o numai cu poezie și atâta tot, iar mie mi-a dat să bat la abac cât îi ziulica de mare. Lua-i-ar dracul sufletul!... (*bate mai departe la abac*) Să nu-l văd în ochi! (*scrie*) Vasăzică unu... trei... șapte... doi... unu... zero... Mi-a făgăduit o gratificație. Dacă isprăvește azi totul cu bine și izbutește să îmbrobodească lumea, mi-a spus că-mi dă o medalie de aur și trei sute de ruble gratificație. Să vedem. (*scrie*) Însă de se întâmplă ca toată truda mea să fie zadarnică, apoi, nenișorule, să nu fie cu supărare... Eu îs cam iute din fire. Pe mine, nenișorule, când m-apucă furia, îs în stare să fac și-o crimă... S-o știi asta!

(*în culise, larmă de glasuri și aplauze; se aude glasul lui Șipucin:*)

Vă mulțumesc. Vă mulțumesc foarte mult! Sunt mișcat.

(*intră Șipucin; e în frac, cu cravata albă; ține în mână un album*)

ȘIPUCIN (*din ușă se adresează celor din biroul de alături*): Dragii mei colaboratori, darul acesta al Domniilor Voastre am să-l

păstrez cât voi trăi, în amintirea celor mai fericite zile ale vieții mele. Da, dragii mei, vă mulțumesc încă o dată! (*le trimite bezele cu degetele și se întoarce, îndreptându-se spre Hirin*) Dragul meu, stimată prietene Kuzma Nikolaevici!

(*cât timp Șipucin rămâne în scenă, din când în când intră și ies funcționarii cu hârtii de semnat*)

HIRIN (*se ridică*): Andrei Andreevici, am onoarea să vă felicit cu prilejul celei de a cincisprezecea aniversări a băncii noastre și vă doresc ca...

ȘIPUCIN (*îi strânge mâna cu căldură*): Mulțumesc, dragul meu! Mulțumesc! Într-o zi atât de mare, în cinstea jubileului, cred că s-ar cuveni să ne și sărutăm... (*se sărută*) Nici nu știi cât de bine îmi pare. Mulțumesc pentru râvna dumitale... Pentru toate câte le-ai făcut! Dacă în tot timpul cât am avut cinstea să fiu președintele consiliului acestei bănci am făcut ceva de folos, o dătesc în primul rând colaboratorilor mei. (*oftează*) Da, frate dragă, sunt cincisprezece ani de-atunci! Cincisprezece ani, zău așa! (*repede*) Ei, ce se aude cu raportul meu? Merge?

HIRIN: Da, merge. Mi-au mai rămas vreo cinci pagini.

ȘIPUCIN: Foarte bine. Vasăzică o să fie gata cam în jurul orei trei?

HIRIN: Dacă nu mă stingherește nimeni, îl isprăvesc. Mi-a rămas o nimica toată.

ȘIPUCIN: Perfect! Perfect, zău așa! Adunarea generală începe la patru. Vezi, te rog, dragul meu, să fie gata. Dă-mi prima jumătate s-o studiez... Dar mai repede... (*ia darea de seamă*) Îmi pun cele mai mari speranțe în raportul acesta. Asta-i, ca să spun așa, *ma profession de foi*¹⁰ sau mai bine zis focul meu de artificii... Foc de artificii. Zău așa! (*se așază la birou și citește în gând raportul*) Totuși sunt groaznic de obosit... Am avut astă noapte o ușoară criză de gută, toată dimineața am fost prins de treburi și am tot alergat. Unde mai pui emoțiile, ovațiile, toată agitația asta. Am obosit de tot!

HIRIN (*scrie*): Doi... zero... zero... trei... nouă... doi... zero... De-atâtea cifre, văd stele verzi înaintea ochilor... Trei... unu...

șase... patru... unu... cinci... (*bate înainte la abac*)

ȘIPUCIN: Am avut de altfel și o neplăcere. Dimineața a venit la mine nevasta dumitale și iar mi s-a plâns de dumneata. Mi-a spus că aseară ai alergat cu cuțitul după dânsa și după soră-sa. Vai, vai, Kuzma Nikolaevici! Se poate una ca asta?

HIRIN (*cu asprime în glas*): Andrei Andreevici, cu prilejul jubileului mă voi încumeta să vă rog ceva. Uitați-vă ce-i: v-aș ruga ca, măcar din stimă pentru munca mea de ocnaș, să nu vă amestecați în viața mea particulară. Tare v-aș ruga eu asta.

ȘIPUCIN (*oftează*): A naibii fire mai ai și dumneata, Kuzma Nikolaici! Ești un om foarte stimabil, minunat, însă cu femeile te porți parc-ai fi Jack spintecătorul. Zău! nu înțeleg ce ai, de le urăști atâta?

HIRIN: Iar eu nu înțeleg de ce le iubiți atâta.

(*pauză*)

ȘIPUCIN: Funcționarii băncii mi-au dăruit albumul pe care îl vezi, iar membrii băncii, după câte am auzit, vor să-mi facă o adresă de mulțumire și să-mi dea o cupă de argint. (*se joacă cu monoculul*) Foarte frumos! Așa ceva nu strică. Ce dracu! Pentru buna reputație a băncii, e nevoie de oarecare pompă. Dumneata, care ești omul nostru, nu se poate, desigur, să nu știi și asta... Adresa de mulțumire am ticluit-o chiar eu și cupa de argint tot eu am cumpărat-o... Numai legatul adresei m-a costat 45 de ruble. Ei, dar n-am avut încotro! Că lor nu le-a dat prin minte s-o facă. (*se uită în jurul lui*) Ce lux! Ce mobilă! Uite, lumea spune că prea mă țin de fleacuri, fiindcă vreau ca alămurile de la uși să fie lună, funcționarii să poarte cravate la modă și la intrare să stea un portar gras. Dar n-aveți dreptate, dragii mei, fiindcă alămurile de la uși și portarul gras numai fleacuri nu-s. Acasă la mine pot să fac pe necioplitul, să mănânc și să dorm ca un porc, să beau în neștire...

HIRIN: V-aș ruga, dacă se poate, fără aluzii!

ȘIPUCIN: Vai de mine! Dar nu face nimeni nicio aluzie. A naibii fire mai ai și dumneata... Și cum spuneam: acasă la mine pot fi necioplit, *parvenu*¹¹, pot să dau frâu liber apucăturilor mele, însă aici totul trebuie să fie *en grand*¹². Aicea-i bancă! Aici fiecare

amănunt trebuie să impună, ca să zic așa, să aibă o înfățișare solemnă. (*ridică o hârtie de jos și o aruncă în cămin*) Meritul meu constă tocmai în faptul că am ridicat mult reputația băncii! Mare lucru e tonul! Maare! Zău așa!... (*se uită cercetător la Hirin*) Dragul meu, dintr-o clipă în alta poate să apară aici delegația membrilor băncii, iar dumneata ești cu pâslarii în picioare, cu fularul ăsta la gât și cu haina asta îngrozitoare. Puteai să-ți pui fracul, sau măcar o haină neagră...

HIRIN: Pentru mine, sănătatea mea e mai presus decât membrii băncii dumneavoastră. Mă doare tot trupul...

ȘIPUCIN (*agitat*): Ai să admiți și dumneata că asta-i lipsă de disciplină! Dumneata strici armonia ansamblului!

HIRIN: Nu-i chiar așa de mare nenorocirea. Când vine delegația mă pot ascunde... (*scrie*) Șapte... unu... șapte... doi... unu... cinci... zero... Nici mie nu-mi place lipsa de disciplină... Șapte... doi... nouă... (*bate la abac*) Nu pot suferi dezordinea! Faceți mai bine dacă nu pofteați cucoane la banchet.

ȘIPUCIN: Vorbești prostii...

HIRIN: Știu că, pentru mai mult șic, ați umple toată sala cu ele, însă băgați de seamă! Au să vă strice serbarea. Tot răul și toată dezordinea de la ele vin.

ȘIPUCIN: Dimpotrivă, societatea femeilor te înalță!

HIRIN: Aș!... Nevasta dumneavoastră, care pare să fie femeie cu carte, a trântit una luna trecută de nu mi-am venit în fire două zile! Hodoronc-tronc, m-a întrebat, de față cu lumea străină: „Să fie adevărat că bărbatu-meu a cumpărat pentru bancă acțiuni de-ale băncii Treanca-fleanca, care au scăzut la bursă. Vai! Tare-i îngrijorat bărbatu-meu.” Și s-o spună încă față de lume străină! Nu știu, zău, ce zor aveți să spuneți cucoanelor tot ce faceți? Vreți cu tot dinadinsul să ajungeți din pricina lor la pușcărie?

ȘIPUCIN: Ei, ajunge! Ajunge! Nu-i momentul să vorbești de lucruri așa de sumbre tocmai acum, la jubileu. Ah!... Bine c-ai adus vorba de femei! (*se uită la ceas*) Acuși trebuie să pice și nevastă-mea. La drept vorbind, s-ar fi convenit să mă duc s-o aștept la gară, sărăcuța. Însă n-am timp și... și-s ostenit. Ca să fiu sincer,

nu mă prea bucur că vine. Adică, de bucurat, mă bucur, însă mi-ar fi părut mai bine să mai fi rămas o zi-două la maică-sa. O să aibă chef să stau toată seara cu ea, și noi am hotărât ca după banchet să facem o mică plimbare... (*tresare*) Poftim, mă apucă tremuriciul. Mi-s nervii atât de încordați, încât pentru o nimica toată îmi vine să plâng! Nu, trebuie să mă țin tare. Zău așa!

(*intră Tatiana Alexeevna, îmbrăcată cu un pardesiu și o geantă de voiaj atârnată pe umăr*)

ȘIPUCIN: Asta-i bună! Vorbești de lup și lupu-i la ușă!

TATIANA ALEXEEVNA: Dragul meu!... (*vine fuga la bărbatul ei. Se sărută îndelung*)

ȘIPUCIN: Tocmai vorbeam de tine... (*se uită la ceas*)

TATIANA ALEXEEVNA (*gâfâind*): Ți-a fost dor de mine? Ești sănătos? Nici n-am fost pe acasă. Am venit de la gară de-a dreptul aici. Am să-ți povestesc atâtea... atâtea... că n-am mai putut răbda... Nici nu-mi scot haina... Am intrat numai pentru o clipă. (*către Hirin*) Bună ziua, Kuzma Nikolaici! (*către bărbatul său*) Acasă-s toate în ordine?

ȘIPUCIN: Da, toate. Știi? În săptămâna asta, cât ai lipsit, te-ai îngrășat, te-ai făcut mai frumoasă... Ei, cum ai călătorit?

TATIANA ALEXEEVNA: Minunat! Mama și Katia îți trimit salutări. Vasili Andreici mi-a spus să te sărut. (*îl sărută*) Mătușa ți-a trimis un borcan cu dulceată. Toți sunt supărați că nu le scrii. Zina îți trimite sărutări. (*îl sărută iar*) Vai! De-ai ști, ce-a fost acolo! Ce-a fost acolo! Mi-e și groază să-ți povestesc! Vai, ce-a fost! Dar citesc în ochii tăi că nu te prea bucuri că mă vezi!

ȘIPUCIN: Dimpotrivă... Draga mea... (*o sărută*)

(*Hirin tușește furios*)

TATIANA ALEXEEVNA (*oftează*): Biata Katia! Îmi pare așa de rău de ea! Așa de rău!

ȘIPUCIN: Draga mea, azi e jubileul băncii, dintr-o clipă în alta poate să pice delegația membrilor băncii, și tu nu ești îmbrăcată.

TATIANA ALEXEEVNA: Nu, zău!... Jubileul băncii? Felicitările mele, domnilor! Vă urez... Vasăzică azi aveți adunare, banchet!... Asta îmi place. Și adresa aceea minunată cu care ți-ai

bătut atâta vreme capul, ca s-o compui pentru membrii băncii, au să ți-o citească azi?

(Hirin tușește furios)

ȘIPUCIN (*stingherit*): Draga mea, e preferabil să nu vorbim de asta... Zău c-ai face mai bine să te duci acasă.

TATIANA ALEXEEVNA: Îndată-îndată. Numai un minut. Să-ți povestesc și plec. S-o iau de la început. Ei... îți aduci aminte că atunci când m-ai condus la gară m-am așezat lângă o cucoană grasă și am început să citesc. Cum știi, nu-mi place să intru în vorbă în tren. Cale de trei stații am tot citit și n-am schimbat o vorbă cu nimeni... Ei... s-a făcut seară, au început să-mi treacă prin cap tot felul de gânduri și să-mi fie frică. În fața mea ședea un tânăr destul de bine. Unul oacheș, frumușel... Ei, am intrat în vorbă... A mai venit un marinar și apoi un student... (*râde*) Le-am spus că nu-s măritată... Să fi văzut cum au început să-mi facă curte! Au glumit cu mine până la miezul nopții. Cel oacheș spunea anecdote pline de haz, iar marinarul cânta tot timpul. Mă durea stomacul de-atâta râs. Și când marinarul – oh, marinarii ăștia! – când marinarul a aflat din întâmplare că mă cheamă Tatiana, știi ce-a început să cânte? (*cântă îngroșându-și glasul*) „Oneghin, n-am să-ți tăinuiesc, pe Tatiana o iubesc!”. (*râde cu hohote*)

(Hirin tușește furios)

ȘIPUCIN: Taniușa, îmi pare că-l stingherim pe Kuzma Nikolaici. Ascultă, draga mea, du-te mai bine acasă... Îmi povestești tu mai pe urmă...

TATIANA ALEXEEVNA: Nu face nimic. Las' să asculte și el, că-i foarte interesant. Isprăvesc numaidecât. La gară, m-a așteptat Serioja. Se întâlnise acolo cu un tânăr, îmi pare că era inspector financiar... Arăta destul de bine și era drăguț, mai cu seamă ochii... Serioja mi l-a prezentat și am plecat toți trei cu trăsura... Vremea era strașnic de frumoasă...

(din culise se aude larmă de glasuri:

„Nu-i voie! Nu-i voie! Ce doriți?”)

(intră Merciutkina)

MERCIUTKINA (*în ușa, se apără cu mâinile*): Ei asta-i!... Ce

trageți de mine? Am treabă chiar cu directorul!... (*intră, către Șipucin*) Am onoarea, Excelența Voastră. Sunt Nastasia Feodorovna Merciutkina, nevasta secretarului gubernial Merciutkin.

ȘIPUCIN: Și ce doriți?

MERCIUTKINA: Să binevoiți să vedeți, Excelența Voastră, bărbatul meu, secretarul gubernial Merciutkin, a fost bolnav timp de cinci luni de zile. Și, în vreme ce el zăcea acasă și-și căuta de sănătate, l-au demisionat fără niciun motiv. Să vedeți, Excelența Voastră, când m-am dus să-i ridic leafa, dumnealor au găsit de cuviință să-i scadă din leafă 24 ruble și 36 copeici. „Da' pentru ce, mă rog?” i-am întrebat eu. „Păi, mi-au spus dumnealor, a tot luat de la casa de împrumut și alții au girat pentru el.” „Cum așa? Da' ce? A putut el să ia ceva fără să-mi ceară voie?” Păi, una ca asta nu se poate, Excelența Voastră! Eu îs femeie săracă. Mă întrețin și eu de pe urma câtorva chiriași. Sunt șubredă, fără de apărare. Toți mă obiждуiesc și n-aud o vorbă bună de la nimeni.

ȘIPUCIN: Îmi dați voie... (*îi ia din mână cererea și o citește în picioare*)

TATIANA ALEXEEVNA (*către Hirin*): Dar trebuie s-o iau de la capăt... Săptămână trecută, primesc pe neașteptate o scrisoare de la mama. Îmi scria că un oarecare Grendilevski o cere în căsătorie pe soră-mea Katia. Tânărul este un om minunat, modest, însă fără nicio situație precisă și niciun fel de mijloace de existență. Și închipuie-ți mata, că, din nenorocire, Katia se îndrăgostise de el. Ce putea face mama? Mi-a scris să vin îndată acolo și să caut s-o influențez pe Katia...

HIRIN (*cu asprime*): Mă rog, dumneavoastră m-ați zăpăcit. Tot îi dați înainte cu Katia, cu mama, de m-am încurcat și nu mai înțeleg nimic.

TATIANA ALEXEEVNA: Ei și, mare pagubă! Dumneata trebuie să asculți când îți vorbește o doamnă. Ce ai azi de ești așa de bosumflat! Nă-i fi cumva îndrăgostit? (*râde*)

ȘIPUCIN (*către Merciutkina*): Dați-mi totuși voie. Cum vine asta? Nu pricep nimic...

TATIANA ALEXEEVNA: Aha! Ai roșit. Vezi că ești îndrăgostit?

ȘIPUCIN: Taniușa dragă, treci pentru o clipă în biroul de alături. Vin și eu îndată.

TATIANA ALEXEEVNA: Bine. (*iese*)

ȘIPUCIN: Nu înțeleg nimic. Doamnă, ați nimerit greșit. De fapt cererea asta a dumitale nu ne privește pe noi. Ai dumneata bunătatea să te adresezi instituției unde a lucrat bărbatul dumitale.

MERCIUTKINA: Păi eu, tătucule, am fost cu cererea asta în cinci locuri și n-au vrut să mi-o primească nicăieri. Îmi pierdusem capul de tot. Noroc de Boris Matveici, ginere-meu, care m-a învățat să vin la dumneavoastră. „Mata, mamaie, mi-a spus el, adresează-te domnului Șipucin. E persoană cu trecere și poate orice...” Ajutați-mă, Excelența Voastră!

ȘIPUCIN: Doamnă Merciotkina, noi nu putem face nimic pentru dumneata. Gândește-te și matale. Din câte am înțeles, bărbatul matale a lucrat la o instituție sanitară-militară de stat, pe când instituția noastră este particulară, comercială, este o bancă. Cum de nu pricepi matale asta?

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, am și certificat medical că bărbatu-meu a fost bolnav. Iacătă-l. Aveți bunătatea să vedeți ce scrie...

ȘIPUCIN (*nervos*): Foarte bine. Te cred, cucoană. Însă îți mai spun o dată: asta nu ne privește pe noi.

(*în culise se aude râsul Tatianeii Alexeevna apoi râsul unui bărbat*)

ȘIPUCIN (*privind spre ușă*): Nici pe funcționari nu-i lasă să lucreze! (*către Merciotkina*) E curios, ba chiar și caraghios. Se poate ca bărbatul dumitale să nu știe unde să te adresezi?

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, bărbatu-meu n-are habar de nimic. El îi dă tot înainte cu: „Nu-i treaba ta! Pleacă de aici!” Ș-atâta tot...

ȘIPUCIN: Îți repet, doamnă: bărbatul dumitale a lucrat într-o instituție sanitară-militară, pe când aici e o bancă, o instituție particulară, comercială.

MERCIUTKINA: Da-da-da!... Înțeleg, tătucule. Dacă-i așa, primesc chiar să nu-mi dați toți banii deodată. Excelența Voastră, porunciți să mi se dea acuma măcar 15 ruble.

ȘIPUCIN (*oftează*): Uff!

HIRIN: Andrei Andreici, așa nu mai isprăvesc darea de seamă niciodată.

ȘIPUCIN: Numaidecât. (*către Merciutkina*) Nu te pot face să pricepi. Dar înțelege odată că, adresându-te nouă în chestia asta, e ca și cum ai depune o cerere de divorț la farmacie sau la biroul de marcat metale prețioase.

(*bătaie în ușă, urmată de glasul Tatiane Alexeevna*: Andrei, pot să intru?)

ȘIPUCIN (*strigând*): Așteaptă, draga mea. Vin îndată. (*către Merciutkina*) Ce vină avem noi că ți s-a plătit dumitale mai puțin? Și apoi, doamnă, suntem ocupați. Avem azi un jubileu... Poate să înceapă să vină lume aici chiar acum... Așa că mă ierți mata...

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, fie-vă milă de-o orfană! Sunt o biată femeie șubredă, fără de apărare... Sunt istovită de moarte. Și judecă-te cu chiriașii, și umblă pentru bărbatu-tău, și aleargă pentru gospodărie. Și, pe deasupra, nici ginere-meu n-are slujbă.

ȘIPUCIN: Doamnă Merciutkina, eu... Nu, te rog să mă ierți, dar... dar nu mai pot sta de vorbă cu dumneata! Simt că-mi vine amețea... Ne stingherești pe noi și-ți pierzi și dumneata vremea de pomană... (*oftează; apoi aparte*) E tâmpită rău. Zău așa! (*către Hirin*) Kuzma Nikolaici, lămurește-o mata, te rog, pe doamna Merciutkina...

(*îi face semn cu mâna să-i facă vânt și trece în biroul de alături*)

HIRIN (*se apropie de Merciutkina; cu asprime*): Ce dorești?

MERCIUTKINA: Sunt o biată femeie, șubredă, fără apărare... Poate că par voinică, însă dac-ai sta să mă cauți, nu găsești un mădular sănătos în mine. Abia de mă țin pe picioare, iar poftă de mâncare n-am deloc. N-am băut azi decât o cafea, și asta fără nicio plăcere.

HIRIN: Eu te-ntreb: ce dorești?

MERCIUTKINA: Poruncește, tătucule, să-mi dea 15 ruble, iar restul peste o lună.

HIRIN: Da' parcă ți s-a spus lămurit că aicea-i bancă!

MERCIUTKINA: Da-da... La nevoie, pot arăta și certificatul medical.

HIRIN: Ce ai dumneata pe umeri? Cap sau ce naiba?

MERCIUTKINA: Drăguțule, eu cer ce mi se cuvine, după lege. N-am nevoie de banii altora.

HIRIN: Eu te întreb, madam: ce ai pe umeri, cap sau altceva? Ei, lua-m-ar dracu! Nu pot sta de vorbă cu dumneata! Sunt ocupat! *(arătându-i ușa)* Mă rog!...

MERCIUTKINA: Da' cu banii cum rămâne?...

HIRIN: Scurt. N-ai cap pe umeri, uite ce ai... *(bate cu degetul întâi în masă și apoi în frunte)*

MERCIUTKINA *(jignită)*: Ce e? Ia, te rog! Nevesti-tii să-i bați așa, nu mie. Eu îs nevastă de secretar de gubernie. Cu mine să nu vorbești așa!

HIRIN *(se înfurie, cu glasul scăzut)*: Ieși afară!

MERCIUTKINA: O-ho-ho... Mai încet!

HIRIN *(cu glasul scăzut)*: Dacă nu pleci chiar acum, trimit după portar. *(bate din picior)* Afară!...

MERCIUTKINA: Ia te rog! Nu mă sperii! Am mai văzut noi de-alde tine! Hodorogule!

HIRIN: De când sunt n-am văzut o muiere mai nesuferită... Uf! M-au apucat și durerile de cap... *(suflă din greu)* Îți mai spun o dată. Auzi, hârcă bătrână, dacă n-o ștergi de-aici, praful s-alege de tine. Nu mă scoate din sărite, că te schilodesc pentru câte zile mai ai! Fac moarte de om!

MERCIUTKINA: Degeaba te rățoiești la mine! Nu mă tem! Am mai văzut eu ca tine!

HIRIN *(deznădăjduit)*: De s-ar duce odată! Simt că-mi vine rău! Nu mai pot. *(se întoarce la masă și se așază)* A umplut toată banca de muieri și nu-i chip să isprăvesc raportul. Nu-i chip!

MERCIUTKINA: Nu cer decât ce mi se cuvine, ceea ce mi se cuvine, după lege. Ian te uită, nerușinatul! Șade în pâslari într-o

instituție... Mitocanul!

(*intră Șipucin și Tatiana Alexeevna*)

TATIANA ALEXEEVNA (*intrând în urma bărbatului ei*): Ne-am dus la o serată la familia Berejnițki, Katia purta o rochie de fular albastru ca cerul, cu dantelă spumoasă. Era cu gâtul decoltat... Știi c-o prinde foarte bine coafura montantă. Am pieptănat-o chiar eu... După ce s-a îmbrăcat și am pieptănat-o, era ca o bomboană.

ȘIPUCIN (*pe care l-a și apucat migrena*): Da-da! O bomboană... Delegația poate sosi dintr-o clipă în alta.

MERCIUTKINA: Excelența Voastră!...

ȘIPUCIN (*plictisit*): Ce mai vrei? Ce dorești?

MERCIUTKINA: Excelența Voastră!... (*arătând spre Hirin*) Uite ăsta... ăsta s-a bătut întâi cu degetul în frunte și apoi a bătut în masă. Dumneavoastră ați poruncit să descurce treaba cu banii mei, iar el își bate joc de mine și-mi spune tot felul de vorbe. Sunt o biată femeie șubredă, fără apărare...

ȘIPUCIN: Bine, doamnă, am s-o descurc eu. Am să iau măsuri dar nu acum, altă dată! Acuma, te rog, pleacă. (*aparte*) M-apucă criza de gută.

HIRIN (*se apropie de Șipucin și-i spune încet*): Andrei Andreici, ce înseamnă asta? Lăsați-mă vă rog, să trimit după portar să-i facă vânt.

ȘIPUCIN (*speriat*): Nu, nu! Are să facă gălăgie. Și-n casa asta sunt o mulțime de chiriași...

MERCIUTKINA: Excelența Voastră!...

HIRIN (*cu glas tânguitor*): Dar mai am de isprăvit raportul. N-am să pot să-l dau gata!... (*se întoarce la masa lui*) Nu mai pot.

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, cum rămâne cu banii? Că mare nevoie mai am azi de ei.

ȘIPUCIN (*indignat, aparte*): Ne-mai-po-me-nit de scârboasă muiere! (*către Merciutkina, moale*) Ți-am mai spus, aici e bancă, instituție comercială particulară...

MERCIUTKINA: Faceți-vă o pomană cu mine, Excelența Voastră... Fiți pentru mine ca un tată!... Dacă n-ajunge

certificatul medical, vă pot aduce și o adeverință de la secție. Porunciți, vă rog, să-mi dea banii!

ȘIPUCIN (*oftând din greu*): Oof!

TATIANA ALEXEEVNA (*către Merciutkina*): Mătușică, ți s-a spus doar că stingherești lumea, zău așa! Nu știu ce fel de om ești dumneata!...

MERCIUTKINA: Măicuță, frumoasa mea, n-are cine umbla pentru mine. Numai vorba vine că beau și mănânc. Am băut azi cafeaua fără niciun gust.

ȘIPUCIN (*gata să leșine*): Câți bani vrei să primești?

MERCIUTKINA: 24 de ruble și 36 de copeici.

ȘIPUCIN: Bine!... (*scoate din portofel 25 de ruble și-i întinde*) Uite, ai 25 ruble. Ia-le și... pleacă...

(*Hirin tușește furios*)

MERCIUTKINA: Mulțumesc cu plecăciune Excelenței Voastre... (*ascunde banii*)

TATIANA ALEXEEVNA (*se așază lângă bărbatul ei, se uită la ceas*): E totuși timpul să mă duc acasă... Dar n-am isprăvit încă povestea. Numai o clipă... Isprăvesc și plec... Ce-a mai fost! Vai, ce-a mai fost!... Și așa... Ne-am dus la serată la familia Berejnițki... A fost destul de bine, vesel, însă nu prea. Era acolo, firește, și Grendilevski, adoratorul Katiei... Cu Katia vorbisem înainte. M-am pus pe capul ei, am plâns. În sfârșit, chiar în seara aceea a avut o explicație cu Grendilevski și l-a refuzat... Ei, mi-am zis eu, toate s-au aranjat cum nu se poate mai bine: am liniștit-o pe mama, am salvat-o pe Katia, acum mi-am luat de o grijă... Și ce crezi că s-a întâmplat? Înainte de masă, mă plimbam cu Katia pe o alee, și deodată... (*tulburată*) Deodată auzim o împușcătură... Nu, nu pot vorbi de asta cu sânge rece. (*iși face vânt cu batista*) Nu, nu pot!

ȘIPUCIN (*oftează*): Uff!

TATIANA ALEXEEVNA (*plânge*): Alergăm spre boschet... Și în fața noastră zăcea bietul Grendilevski, cu pistolul în mână...

ȘIPUCIN: Nu. Nu mai pot îndura! (*către Merciutkina*) Ei, ce mai vrei acum?

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, n-ar fi oare chip cumva să intre bărbatu-meu înapoi în slujbă?

TATIANA ALEXEEVNA (*plângând*): A nimerit drept în inimă... Uite aici... Katia, săracuța, a leșinat... Iar el s-a speriat îngrozitor și... m-a rugat să trimit după doctor. Doctorul a venit numaidecât și... l-a salvat pe bietul nenorocit.

MERCIUTKINA: Excelența Voastră, n-ar fi chip să intre bărbatu-meu înapoi în slujbă?

ȘIPUCIN: Nu, nu mai pot răbda. (*îl podidește plânsul*) Nu mai pot! (*deznădăjduit, întinde amândouă mâinile spre Hirin*) Dă-o afară! Te rog, dă-o afară!

HIRIN (*apropiindu-se de Tatiana Alexeevna*): Ieși afară!...

ȘIPUCIN: Nu pe dânsa, ci pe astălaltă. Pe femeia asta îngrozitoare... (*arată către Merciotkina*) Pe astălaltă!

HIRIN (*nu-l înțelege; mai departe, către Tatiana Alexeevna*): Marș de-aici!... (*bătând din picior*) Ieși afară!

TATIANA ALEXEEVNA: Cum? Ce-i cu dumneata? Ai înnebunit?

ȘIPUCIN: E îngrozitor. Sunt un om nenorocit! Dă-o afară! Dă-o afară!

HIRIN (*către Tatiana Alexeevna*): Ieși afară! Te stâlcesc, te schilodesc! Te omor!...

TATIANA ALEXEEVNA (*fugind de el, iar el după dânsa*): Cum de îndrăznești să faci una ca asta? Mojicule! (*strigă*) Andrei! Salvează-mă, Andrei! (*țipă întruna*)

ȘIPUCIN (*aleargă după amândoi*): Încetați odată! Vă rog! Mai încet! Mă nenorociți!

HIRIN (*alergând, de data asta după Merciotkina*): Ieși afară! Puneți mâna pe ea! Faceți-o harcea-parcea!...

ȘIPUCIN (*țipă*): Încetați! Vă rog! Vă implor!

MERCIUTKINA: Of, sfinte Dumnezeule! (*începe să urle*) Doamne sfinte!...

TATIANA ALEXEEVNA (*țipă*): Ajutor! Ajutor! Vai, vai!... Mi-e rău!... Mi-e rău!... (*sare pe un scaun, iar de pe scaun cade pe canapea și geme înfundat*)

HIRIN (*fuge după Merciotkina*): Bateți-o! Stâlciți-o în bătaie! Înjunghiați-o!

MERCIUTKINA: Văleu, văleu, Doamne! Mi se face negru înaintea ochilor! Of! (*leșină în brațele lui Șipucin*)

(*bătaie în ușă. Un glas din culise: Delegația*)

ȘIPUCIN: Delegație... reputație... ocupație...

HIRIN (*bătând din picior*): Afară! Lua-m-ar dracu... (*iși suflecă mânecile*) Lăsați-o pe mâna mea, c-o omor!

(*Intră delegația, alcătuită din cinci oameni, toți în frac. Unul ține în mână adresa, legată în scoarțe de catifea, altul cupa de argint.*

În ușa care dă în birouri se îngrămădesc funcționarii. Tatiana Alexeevna zace pe canapea. Merciotkina e tot în brațele lui Șipucin. Amândouă femeile gem.)

UN MEMBRU AL BĂNCII (*citește cu glas tare*): Mult stimat și dragă Andrei Andreevici! Aruncând o privire retrospectivă asupra trecutului instituției noastre financiare și trecând în revistă cu mintea trează istoricul dezvoltării ei treptate, impresia pe care o vom reține de aici va fi îmbucurătoare în cel mai înalt grad. E adevărat că la începutul existenței băncii, având în vedere capitalul inițial restrâns, lipsa de operațiuni serioase, cât și nedeterminarea precisă a scopurilor, se punea în mod acut întrebarea pe care și-a pus-o Hamlet: „A fi sau a nu fi?” Și într-o vreme au răsunat chiar glasuri pentru închiderea băncii. Dar iată că în capul instituției ați venit dumneavoastră. Pregătirea dumneavoastră, cum și energia și tactul care vă caracterizează au fost cauza succesului neobișnuit și a înfloririi nemaipomenite a băncii. Reputația băncii... (*tușește*) Reputația băncii...

MERCIUTKINA (*geme*): Of! Of!

TATIANA ALEXEEVNA (*geme*): Apă! Apă!

UN MEMBRU AL BĂNCII: Reputația... (*tușește*) Reputația băncii a fost ridicată de dumneavoastră la o asemenea înălțime, încât instituția noastră poate rivaliza astăzi cu cele mai bune instituții din străinătate...

ȘIPUCIN: Delegație... reputație... ocupație... În calmul serii răcoroase, doi prieteni discutau chestii foarte serioase... Să nu-mi spui că ți-ai pierdut tinerețea, că gelozia-mi n-o mai poți îndura...

UN MEMBRU AL BĂNCII (*urmează cu sfîiciune*): Apoi, aruncând o privire obiectivă asupra prezentului, noi, mult stimate și dragă Andrei Andreevici... (*cu glasul scăzut*) Dacă-i așa, venim mai târziu... Da, mai bine venim mai târziu... (*fâstăcită de tot, delegația iese*)

CORTINA

Vodevilul *Jubileul* este o adaptare după nuvela *O ființă fără apărare* (1887). A fost scris de Cehov în decembrie 1891. În februarie 1892 a căpătat aprobarea cenzurii și apoi a fost litografiat de S. F. Rassohin (Moscova, 1892). În decembrie 1901, Cehov a făcut unele modificări în textul piesei pentru culegerea de *Opere*, vol. VII, din 1902. În legătură cu aceasta, Cehov îi scrie lui A. F. Marks (25 decembrie 1901): „Odată cu corectura (vodevilului *Nunta*), voi trimite și vodevilul *Jubileul* care va intra de asemenea în vol. VII. Am făcut modificările necesare.” Publicăm textul din 1902.

Pescărușul

COMEDIE ÎN PATRU ACTE
(1896)

Traducere de Moni Ghelerter și R. Teculescu

PERSONAJE:

IRINA NIKOLAEVNA ARKADINA, *după soț, Trepleva, artistă*

KONSTANTIN GAVRILOVICI TREPLEV, *tânăr, fiul ei*

PIOTR NIKOLAEVICI SORIN, *fratele ei*

NINA MIHAILOVNA ZARECINAIA, *tânără. fiica unui proprietar bogat*

ILIA AFANASIEVICI ȘAMRAEV, *locotenent în retragere, administrator la Sorin*

POLINA ANDREEVNA, *soția lui*

MAȘA, *fiica lui*

BORIS ALEXEEVICI TRIGORIN, *scriitor*

EVGHENI SERGHEEVICI DORN, *medic*

SEMION SEMIONOVICI MEDVEDENKO, *învățător*

IAKOV, *argat*

Un bucătar. O fată în casă.

Acțiunea se petrece la conacul lui Sorin. Între actul al treilea și al patrulea trec doi ani.

ACTUL ÎNTÂI

Un colț al parcului de pe moșia lui Sorin. O alee largă pornește de la scenă spre fundul parcului, către malul unui lac. Dar de vreme ce o scenă improvizată a fost ridicată pentru spectacol tocmai în fața lacului, acesta nu se vede deloc. În stânga și dreapta scenei tufișuri. Câteva scaune, o măsuță.

Puțin după asfințitul soarelui. Pe scenă, după cortina lăsată, Iakov și alți argați. Se aude zgomot și tuse. Mașa și Medvedenko vin din stânga, întorcându-se de la o plimbare.

MEDVEDENKO: De ce umbli totdeauna în negru?

MAȘA: Port doliul vieții mele. Sunt nefericită.

MEDVEDENKO: De ce? (*îngândurat*) Nu înțeleg... Ești sănătoasă, iar tatăl dumitale, deși nu e bogat, nu duce lipsă de nimic. Viața mea e mult mai grea decât a dumitale. Primesc cu totul douăzeci și trei de ruble pe lună. Din ei îmi mai rețin ceva și pentru pensie și totuși nu port doliu. (*se așază*)

MAȘA: Nu e vorba de bani. Și săracul poate fi fericit.

MEDVEDENKO: Asta în teorie. În practică însă e cu totul altfel. Din salariul meu de numai douăzeci și trei de ruble, trebuie să mâncăm și să bem, și suntem mulți: eu, mama, două surori și un frate... Ceai și zahăr ne trebuie? Tutun ne trebuie? Descurcă-te cum știi!...

MAȘA (*cu privirile spre scenă*): În curând o să înceapă spectacolul.

MEDVEDENKO: Da. O să joace Zarecinaia, iar piesa e de Konstantin Gavrilovici. Se iubesc, și astăzi sufletele lor se vor contopi în dorința de a da o imagine artistică unică. Suffletele noastre însă, al dumitale și al meu, n-au puncte comune. Eu te iubesc și de dorul dumitale nu pot sta acasă. În fiecare zi fac pe jos până la dumneata șase verste la dus și șase la întors, și nu întâmpin

decât indiferență. E lesne de înțeles. Eu n-am mijloace și am familie grea... Nu se mărită cineva cu un om care n-are nici el ce mânca!

MAȘA: Fleacuri. (*prizează tabac*) Dragostea dumitale mă înduioșează, dar eu nu pot să-ți răspund la fel. Asta-i tot. (*îi întinde tabachera*) Te rog...

MEDVEDENKO: Mulțumesc. Nu iau.

(*pauză*)

MAȘA: E zăduf. La noapte sigur că o să fie furtună. Dumneata ori faci filozofie, ori vorbești despre bani. Pentru dumneata nu există mai mare nenorocire decât sărăcia. Pentru mine e de mii de ori mai ușor să umbli în zdrențe și să cerșești decât... Dar dumneata nu poți înțelege așa ceva...

(*prin dreapta intră Sorin și Treplev*)

SORIN (*sprijinindu-se în baston*): Eu nu mă simt în apele mele la țară, dragul meu, și se înțelege de la sine că n-am să mă obișnuiesc niciodată aici. Aseară m-am culcat la zece și m-am trezit azi la nouă, cu senzația că de-atâta somn mi s-a lipit creierul de fundul capului, și așa și pe dincolo. (*râde*) După masă, nu știu cum, dar iar m-a furat somnul și acum mă simt frânt! E un fel de coșmar, cum s-ar zice...

TREPLEV: Adevărat! Tu trebuie să trăiești la oraș. (*văzându-i pe Mașa și Medvedenko*) Au să vă cheme când va începe. Acum nu e voie să stați aici. Plecați, vă rog.

SORIN (*către Mașa*): Maria Ilinișna, fii bună și roagă-l pe tatăl dumitale să spună să dea drumul câinelui! Altfel, urlă iar. Sorămea n-a închis ochii toată noaptea.

MAȘA: Vorbiți dumneavoastră cu tata, că eu nu vorbesc. Pe mine vă rog să mă scutiți! (*lui Medvedenko*) Haidem!

MEDVEDENKO (*lui Treplev*): Atunci să ne anunțați când o să-nceapă.

(*amândoi pleacă*)

SORIN: Prin urmare, iar o să urlă câinele toată noaptea! Vezi, asta e! Niciodată n-am trăit la țară după cum am vrut. Se întâmplă să iau concediu câte douăzeci și opt de zile, și veneam aici să mă

odihnesc. Dar atât mă scoteau din fire cu tot felul de prostii, încât simțeam nevoia să plec în aceeași zi. (*râde*) Totdeauna am plecat cu plăcere de-aici... Dar acum, de când am ieșit la pensie, cum s-ar zice, nu mai am unde să mă duc. Vreau, nu vreau, trebuie să trăiesc aici...

IAKOV (*lui Treplev*): Noi, Konstantin Gavrilîci, ne ducem să ne scăldăm.

TREPLEV: Bine, dar peste zece minute să fiți la locurile voastre. (*se uită la ceas*) O să-nceapă în curând.

IAKOV: Am înțeles. (*pleacă*)

TREPLEV (*aruncând o privire asupra scenei*): Ăsta-i tot teatrul. Cortina, culisele, întâia, a doua, și încolo nimic. Niciun fel de decor. Fundalul ni-l dau lacul și zarea. Vom ridica cortina la opt și jumătate precis, când răsare Luna.

SORIN: Minunat.

TREPLEV: Dacă Zarecinaia întârzie, pierdem tot efectul. Ar fi trebuit să fie aici. Tatăl și mama ei vitregă se țin scai de ea. I-ar fi mai ușor să scape dintr-o închisoare decât să plece de-acasă! (*îi îndreaptă lui Sorin cravata*) Barba ți-e zbârlită și părul ciufulit. Ar trebui să te mai tunzi...

SORIN (*pieptănându-și barba*): Asta-i tragedia vieții mele. Și în tinerețe aveam o mutră de parcă aș fi fost veșnic beat și așa și pe dincolo. N-am plăcut niciodată femeilor. (*se așază*) De ce o fi îmbufnată soră-mea?

TREPLEV: De ce? Se plictisește. (*se așază alături de el*) E geloasă. E pornită împotriva mea, împotriva spectacolului, împotriva piesei mele, pentru că nu joacă ea, ci Zarecinaia. Nici nu știe ce-i cu piesa mea, dar o și detestă!

SORIN (*râde*): Ei și tu! Sari dincolo de cal...

TREPLEV: Îi e ciudă că, uite, pe scena asta mică, Zarecinaia o să aibă succes și nu ea! (*se uită la ceas*) Mama mea este o curiozitate psihologică. Desigur, are talent, e inteligentă, e în stare să plângă când citește o carte, îl știe pe Nekrasov în întregime pe dinafară, îngrijește de bolnavi ca un înger, dar încearcă s-o lauzi pe Eleonora Duse în fața ei! Oho-ho! Trebuie s-o lauzi numai pe

ea, să scrii numai despre ea, să o aclami, să fii încântat de jocul ei neîntrecut în „Dama cu camelii” sau în „Beția vieții”, și cum aici, la țară, nu se găsește o asemenea „beție”, se plictisește, se înfurie, toți suntem dușmanii ei, toți suntem vinovați. Apoi e superstițioasă, se teme de trei lumânări, de numărul treisprezece... E zgârcită. Știu sigur că are la banca din Odesa șaptezeci de mii de ruble, dar dacă-i ceri un împrumut, începe să plângă.

SORIN: Ți-a intrat în cap că piesa ta n-o să-i placă mamei tale, și ai început să te frământă, cum s-ar zice. Fii liniștit. Maică-ta te adoră!

TREPLEV (*rupând petalele unei flori*): Mă iubește – nu mă iubește, mă iubește – nu mă iubește. (*râde*) Vezi? Maică-mea nu mă iubește. Cum să mă iubească dacă ea vrea să trăiască, să iubească, să poarte bluze de culoare deschisă, iar eu am douăzeci și cinci de ani și-i amintesc mereu că nu mai e tânără? Când nu sunt lângă ea, are numai treizeci și doi de ani, iar când sunt – patruzeci și trei. De asta mă urăște. Pe de altă parte, știe că nu admit teatrul. Ea iubește teatrul și i se pare că jucând stă în slujba omenirii, a artei sfinte. După părerea mea, teatrul contemporan e numai rutină și prejudecată. Când se ridică cortina și în lumina rampei, în încăperile cu trei pereți, aceste mari talente, preoții artei sfinte, ne arată cum mănâncă oamenii, cum beau, cum iubesc, cum umblă, cum sunt îmbrăcați; când din scene și fraze vulgare se căznesc să scoată o morală, o biată morală pe-nțelesul tuturor, folositoare în viața de toate zilele; când în mii de variațiuni îmi servesc mereu același lucru și numai același lucru, îmi vine să fug, și fug așa cum a fugit Maupassant din fața turnului Eiffel, care-i strivea creierul cu absurditatea lui!

SORIN: Nu se poate trăi fără teatru.

TREPLEV: Trebuie căutate forme noi. Și dacă aceste forme noi nu sunt, mai bine să nu mai fie nimic. (*se uită la ceas*) Îmi iubesc mama, o iubesc mult, dar duce o viață nesocotită. Îl târăște mereu după ea pe scriitorul ăla, numele ei este comentat prin gazete și toate astea mă obosesc. Uneori vorbește în mine egoismul muritorului de rând și îmi pare rău că mama mea e o artistă

cunoscută. Mi se pare că dacă ar fi o femeie obișnuită, aș fi mai fericit. Spune, unchiule, există o situație mai stupidă și mai disperată decât asta? La mama, deseori erau invitați artiștii și scriitorii celebri. Printre ei numai eu nu eram nimic și eram îngăduit numai pentru că eram fiul ei. Dar cine sunt eu? Ce sunt? Am părăsit universitatea după trei ani din motive de forță majoră, cum s-ar spune. Nu am niciun talent, niciun ban, iar pe pașaportul meu sunt trecut ca târgoveț din Kiev. De altfel, tata era un târgoveț din Kiev, deși era și el un artist cunoscut. De aceea când în salonul mamei toți artiștii și scriitorii îmi dădeau o atenție binevoitoare, mi se părea că privirile lor îmi măsurau nimicnicia, le ghiceam gândurile și mă simțeam umilit...

SORIN: Spune-mi, te rog, ce fel de om e romancierul ăsta? Nu poți să-l înțelegi. Tace mereu.

TREPLEV: E un om deștept, simplu, dar, hai să zicem, puțin melancolic. Foarte cumsecade. N-are nici patruzeci de ani, dar e celebru și sătul de celebritate... În ce privește scrierile lui... cum să-ți spun? Sunt drăguțe. Are talent... dar... după Tolstoi sau Zola, nu-ți mai vine să-l citești pe Trigorin.

SORIN: Mie, frate, îmi plac literații. Cândva îmi doream cu ardoare două lucruri: să mă însor și să ajung literat. Dar n-am izbutit nici una, nici alta. Dar e plăcut să fii chiar și un literat mai mărunț, la urma urmei...

TREPLEV (*ascultând*): Aud pași... (*îl îmbrățișează pe Sorin*) Nu pot să trăiesc fără ea... Până și zgomotul pașilor ei mă încântă... Sunt nebun de fericire!... (*merge repede întru întâmpinarea Ninei Zarecinaia, care intră*) Vraja mea, visul meu...

NINA (*emoționată*): Cred că n-am întârziat... Sigur că nu...

TREPLEV (*sărutându-i mâinile*): Nu, nu, nu...

NINA: Toată ziua am fost neliniștită. M-am frământat îngrozitor. Mă temeam că tata n-o să mă lase... Dar a plecat adineauri cu mama mea vitregă. Cerul era roșu și începuse să răsară Luna. Am gonit calul până aici, nu glumă! (*râde*) Dar îmi pare bine! (*îi strânge ca putere mâna lui Sorin*)

SORIN (*râzind*): Mi se pare că-ți sunt cam plânși ochișorii... Ehe-he, nu e bine!

NINA: Vezi că... Abia mai pot să respir. Plec peste o jumătate de oră. Trebuie să ne grăbim. Nu pot, nu pot! Pentru Dumnezeu, nu mă faceți să întârzii! Tata nu știe că sunt aici.

TREPLEV: Într-adevăr, ar trebui să începem. Să chemăm toată lumea!

SORIN: Mă duc să-i chem, cum s-ar zice. Chiar acum. (*se îndreaptă spre ieșirea din dreapta, cântând*) „Spre Franța porniră doi grenadiri...”¹³ (*privește în jurul lui*) Odată am cântat asta și un substitut de procuror mi-a spus: „Dumneavoastră, Excelență, aveți o voce foarte puternică”. Apoi s-a mai gândit și a adăugat: „... dar... respingătoare”. (*râde și pleacă*)

NINA: Tatăl meu și soția lui nu mă lasă să vin aici. Ei spun că la voi e o atmosferă boemă... Le e teamă ca nu cumva să mă fac artistă... Dar pe mine mă atrage lacul ăsta ca pe un pescăruș... Sufletul mi-e plin de dumneata. (*privește în jurul ei*)

TREPLEV: Suntem singuri.

NINA: Mi se pare că e cineva pe-acolo.

TREPLEV: Nu-i nimeni. (*o sărută*)

NINA: Ce copac e ăsta?

TREPLEV: Un ulm.

NINA: De ce-i așa de întunecat?

TREPLEV: E seară și toate lucrurile se întunecă. Te rog din suflet, nu pleca devreme.

NINA: Nu se poate!

TREPLEV: Și dac-aș veni eu la dumneata, Nina? Dacă aş sta toată noaptea în grădină și aş privi spre fereastra dumitale?

NINA: Nu se poate. Te-ar vedea paznicul... Trezor nu s-a obișnuit încă cu dumneata, și o să latre.

TREPLEV: Te iubesc.

NINA: Sssst!

TREPLEV (*auzind pași*): Cine e? Dumneata ești, Iakov?

IAKOV (*din spatele cortinei*): Da, eu sunt.

TREPLEV: Treceți la locurile voastre! E vremea. Răsare Luna?

IAKOV: Da.

TREPLEV: Spirt ai? Dar pucioasă? Ține minte, când se vor arăta ochii ăia roșii, trebuie să miroasă a pucioasă! (*către Nina*)
Intră, te rog. Totul e pregătit. Ești emoționată?

NINA: Da, foarte! Nu mi-e teamă de mama dumitale, dar știu că e și Trigorin de față... Mi-e frică și mi-e rușine să joc în fața lui... Un scriitor celebru... E tânăr?

TREPLEV: Da!

NINA: Ce povestiri minunate scrie!

TREPLEV (*rece*): Nu știu. Nu le-am citit.

NINA: Piesa dumitale e greu de jucat. Nu are personaje vii.

TREPLEV: Ce însemnează „personaje vii”? Nu trebuie să înfățișăm viața așa cum e, sau cum ar trebui să fie, ci cum ne-o închipuim în visurile noastre!

NINA: Piesa dumitale are prea puțină acțiune. Numai literatură. Și, după părerea mea, într-o piesă trebuie să existe neapărat și dragoste... (*se retrag amândoi în dosul cortinei*)

(*intră Polina Andreevna și Dorn*)

POLINA ANDREEVNA: E umezeală. Întoarce-te și pune-ți galoșii.

DORN: Mi-e cald.

POLINA ANDREEVNA: N-ai grijă de sănătatea dumitale? Asta e încăpățănare! Ești doctor și știi prea bine că umezeala nu-ți face bine, dar îți place să mă chinuiești; ieri ai stat dinadins toată seara pe terasă...

DORN (*fredonează*): „Nu-mi spune că te-a pierdut tinerețea”...

POLINA ANDREEVNA: Te-a prins atât de mult discuția cu Irina Nikolaevna, încât nici n-ai mai simțit frigul! Mărturisește că-ți place...

DORN: Am cincizeci și cinci de ani!

POLINA ANDREEVNA: Ce are a face? Pentru un bărbat asta nu însemnează bătrânețe. Ești încă bine și tot mai placi femeilor.

DORN: Unde vrei să ajungi?

POLINA ANDREEVNA: Toți sunteți la fel. În fața unei actrițe, toți sunteți la pământ!

DORN (*fredonează*): „În fața ta sunt iarăși”... Dacă în societate artiștii sunt iubiți și tratați altfel decât negustorii, de pildă, asta e în firea lucrurilor, asta înseamnă idealism.

POLINA ANDREEVNA: Femeile și-au pierdut întotdeauna capul după dumneata și ți s-au aruncat de gât. Și ăsta e idealism?

DORN (*dând din umeri*): Ei și? În purtarea femeilor față de mine au fost multe lucruri frumoase, în primul rând ele țineau la mine pentru că eram un doctor bun. Îți mai aduci aminte că acum zece-cincisprezece ani eram singurul mamoș de încredere din tot ținutul? Și afară de asta, am fost totdeauna un om cinstit!

POLINA ANDREEVNA (*îi apucă mâna*): Dragul meu!

DORN: Mai încet. Uite-i că vin.

(*intră Arkadina la braț cu Sorin, apoi Trigorin, Șamraev, Medvedenko și Mașa*)

ȘAMRAEV: În 1873, la bălciul de la Poltava, jocul ei era uimitor. O adevărată minune! Doamne, cum mai juca! Nu știți cumva pe unde o mai fi acum comicul Ciadin, Pavel Semionovici? În rolul lui Raspliuiev era neîntrecut. Era mai bine ca Sadovski, v-o jur, stimată doamnă! Pe unde o mai fi acum?

ARKADINA: Mă întrebi întotdeauna de oameni care au trăit înainte de potop! N-am de unde să știu! (*se așază*)

ȘAMRAEV (*oftând*): Pașka Ciadin! Nu mai sunt actori ca el! Teatrul a decăzut, Irina Nikolaevna! Înainte erau stejari puternici, azi nu mai sunt decât cioturi.

DORN: Azi, într-adevăr, sunt puține talente strălucite, dar actorul mijlociu e acum cu mult mai bun!

ȘAMRAEV: Nu sunt de părerea dumitale. Dar în cele din urmă, asta e o chestie de gust. *De gustibus aut bene, aut nihil*¹⁴...

(*Treplev iese de după estradă*)

ARKADINA (*fiului său*): Nu începe, dragul meu?

TREPLEV: Numaidecât. V-aș ruga numai să aveți puțină răbdare.

ARKADINA (*recitând din Hamlet*):

Dar fiul meu, oprește... ochii parcă

Pe dos mi i-ai întors acum, și văd

Până-n străfundul ființei mele-atâtea pete
Că mă întreb: se vor mai șterge-odată?...

TREPLEV (*recitând din Hamlet*):

Mă-ntreb de ce păcatului te-ai dat
Iubire în mocirlă căutând?

(*se aude sunetul cornului de după estradă*)

TREPLEV: Domnilor, începe! Vă rog, atenție! (*pauză*) Încep!
(*bate cele trei lovituri și vorbește cu glas apăsător*) O, voi umbre
străvechi și venerate ce vă ridicați în noapte deasupra acestui lac,
adormiți-ne ca să visăm ce va fi peste două sute de mii de ani!

SORIN: N-o să mai fie nimic peste două sute de mii de ani.

TREPLEV: Atunci, acest nimic să ni-l arate...

ARKADINA: Fie! Am adormit.

(*se ridică cortina; se vede lacul; Luna e deasupra orizontului și se
oglindește în apă; pe-o piatră mare stă Nina Zarecinaia,
îmbrăcată toată în alb*)

NINA: Oamenii, leii, vulturii și potârnichile, renii cu coarne
înramurate, găștele, păianjenii, peștii cei tăcuți ai apelor, stelele de
mare și cele ce nu puteau fi văzute cu ochiul liber, într-un cuvânt
toate vietățile, toate, toate s-au stins după ce-au încheiat tristul
cerc al vieții lor... Sunt mii de veacuri de când pământul nu mai
poartă nicio ființă vie, și această biată Lună în zadar își mai
aprinde candela. Cocorii nu se mai trezesc țipând în luncă și
cărăbușii nu se mai aud prin crânguri de tei. E frig, frig, frig... E
pustiu, pustiu, pustiu... E înfricoșător, înfricoșător, înfricoșător...
(*pauză*) Trupurile ființelor vii s-au desfăcut în pulbere și materia
cea veșnică le-a prefăcut în pietre, în apă, în nori, iar sufletele
tuturor s-au contopit într-unul singur. Și sufletul lumii sunt eu...
Eu... În mine e sufletul lui Alexandru cel Mare și al lui Cezar, și
al lui Shakespeare, și al lui Napoleon, și sufletul celei din urmă
lipitori. În mine conștiința oamenilor s-a contopit cu instinctele
animalelor și îmi amintesc totul, totul, totul și re trăiesc în mine
fiecare viață în parte.

(*se ivesc focuri jucăușe*)

ARKADINA (*încet*): E ceva decadent.

TREPLEV (*cu un ton plin de rugămintă și mustrare*): Mamă!...

NINA: Sunt singură. O dată la o sută de ani deschid buzele pentru a vorbi, glasul meu răsună trist în pustiul acesta și nimeni nu mă aude... Nici voi, palide focuri jucăușe, nu mă auziți... Mlaștina putredă vă naște spre dimineață și rătăciți până-n zori, dar fără gânduri, fără voință, fără fiorul vieții. Temându-se ca în voi să nu se aprindă viața, diavolul, părintele materiei veșnice, săvârșește în fiecare clipă în voi, ca în pietre și în apă, schimbul atomilor, și astfel vă prefaceți neconștient. În univers, numai spiritul rămâne veșnic același și neschimbat. (*pauză*) Ca un prizonier aruncat într-o fântână adâncă și goală, nu știu nici unde sunt, nici ce mă așteaptă. Un singur lucru știu: că îmi e sortit să înving în lupta înverșunată și îndârjită cu diavolul, izvorul forțelor materiei, și că după aceea, materia și spiritul se vor contopi într-o armonie desăvârșită și va începe împărăția voinței universale. Dar aceasta nu se va întâmpla decât după un lung, foarte lung, șir de milenii și foarte încet, când Luna și luminosul Sirius și pământul se vor fi prefăcut în pulbere... Dar până atunci, numai spaimă, spaimă... (*pauză; pe fondul lacului se arată două puncte roșii*) Se apropie diavolul, puternicul meu dușman. Îi văd ochii fioroși și cu flăcări purpurii...

ARKADINA: Miroase a pucioasă. Era neapărată nevoie?

TREPLEV: Da.

ARKADINA (*râde*): Da, e un efect...

TREPLEV: Mamă!

NINA: Îi e urât fără om.

POLINA ANDREEVNA (*către Dorn*): Ți-ai scos pălăria. Puneți-o pe cap. Ai să răcești.

ARKADINA: Doctorul și-a scos pălăria în fața diavolului, părintele materiei veșnice.

TREPLEV (*ieșindu-și din fire, cu glas tare*): Piesa s-a terminat! Ajunge! Cortina!

ARKADINA: De ce te superi?

TREPLEV: Ajunge! Cortina! Lasă cortina! (*bate din picior*) Lăsați cortina! (*cortina se lasă*) Iertați-mă! Am scăpat din vedere

că numai puținii aleși pot scrie piese și le pot juca. Am călcat monopolul! Mie... eu... (*vrea să mai spună ceva, gesticulează, apoi pleacă prin stânga*)

ARKADINA: Dar ce-i cu el?

SORIN: Irina, draga mea, nu se cade să rănești amorul propriu al unui tânăr!

ARKADINA: Da' ce i-am spus?

SORIN: L-ai jignit!

ARKADINA: Chiar el ne-a prevenit că e numai o glumă. Și i-am luat piesa ca pe-o glumă!

SORIN: Totuși...

ARKADINA: Dar acum vrea să ne dovedească că a scris o operă mare! Să mă ierte Dumnezeu! Prin urmare, dacă a pus la cale spectacolul ăsta și ne-a otrăvit cu pucioasă, n-a făcut-o în glumă ci pentru a ne demonstra ceva... A vrut să ne învețe cum trebuie să se scrie și ce trebuie să se joace. La urma urmelor, mă plictisește. Oricum, aceste veșnice porniri împotriva mea, aceste înțepături scot pe oricine din sărite! E un băiat cu toane și plin de trufie.

SORIN: Voia să-ți faci o plăcere.

ARKADINA: Da? Totuși, n-a ales o piesă obișnuită, ci ne-a silit să ascultăm aiureala asta decadentă! De dragul glumei sunt gata să ascult și aiureli, dar aici sunt pretenții de a aduce forme noi, de a începe o nouă eră în artă. După mine însă, n-avem de a face cu forme noi, ci numai cu un caracter uricios.

TRIGORIN: Fiecare scrie cum vrea și cum poate.

ARKADINA: Să scrie cum vrea și cum poate, numai să mă lase în pace!

DORN: Jupiter, te superi...¹⁵

ARKADINA: Eu nu sunt Jupiter, ci o biată femeie. (*iși aprinde o țigară*) Nu mă supăr, dar îmi pare rău că un tânăr își petrece vremea atât de anost. N-am vrut să-l jignesc.

MEDVEDENKO: Nimănui nu-i e îngăduit să despartă spiritul de materie, deoarece se prea poate ca spiritul să fie o înmănunchere de atomi materiali. (*cu vioiciune către Trigorin*) Ar

trebui făcută și apoi jucată o piesă în care să se vadă cum trăiește și fratele nostru, învățătorul... că greu îi mai e să trăiască...

ARKADINA: E adevărat! Dar să nu mai vorbim nici de piese, nici de atomi. Ce seară frumoasă! Ascultați, domnilor, cântă cineva! (*ascultă*) Ce frumos e!

POLINA ANDREEVNA: E de pe malul celălalt.

(*pauză*)

ARKADINA (*către Trigorin*): Ia stai lângă mine... Acum zece-cincisprezece ani, aici, pe lac, se auzeau aproape în fiecare noapte muzică și cântece. Pe mal erau vreo șase conace boierești. Mi-aduc aminte... Zarvă, râsete, împușcături și atâtea aventuri de dragoste... Junele prim și idolul tuturor acestor șase conace era, pe atunci (*îl arată pe doctor*), doctorul Evgheni Sergheici, aici prezent. Și-acum e fermecător, dar atunci era irezistibil. Totuși, începe să mă mustre conștiința. De ce l-am jignit pe bietul meu băiețaș? Nu am liniște. (*tare*) Kosteia! Fiule! Kosteia!

MAȘA: Mă duc să-l caut.

ARKADINA: Te rog, draguță!

MAȘA (*iese prin stânga*): Uuuu! Konstantin Gavrilovici! (*pleacă*)

NINA (*ieșind din culise*): Probabil că nu vom mai continua! Pot să ies. Bună seara! (*se sărută cu Arkadina și Polina Andreevna*)

SORIN: Bravo, bravo!

ARKADINA: Bravo, bravo! Te-am admirat cu toții. Cu o înfățișare ca a dumitale și cu o voce atât de minunată e păcat să stai la țară. Ai fără îndoială talent. Mă-nțelegi? Trebuie neapărat să joci teatru.

NINA: O, asta e și visul meu! (*oftând*) Dar n-o să se împlinească niciodată!

ARKADINA: Cine știe? Dă-mi voie să-ți recomand pe Trigorin, Boris Alexeevici!

NINA: Ce bine-mi pare! (*zăpăcindu-se*) Am citit toate cărțile dumneavoastră...

ARKADINA (*așezând-o între ei*): Nu te fâstâci, draga mea! E celebru, dar are un suflet simplu. Uite că s-a zăpăcit și el...

DORN: Propun să se ridice cortina. E prea trist așa.

ȘAMRAEV (*tare*): Iakove, frate, ridică cortina!

(*cortina se ridică*)

NINA (*către Trigorin*): Nu e așa că piesa e ciudată?

TRIGORIN: N-am înțeles nimic. Încolo, am ascultat-o cu plăcere. Ai jucat cu atâta sinceritate și decorul a fost atât de frumos! (*pauză*) Trebuie să fie mult pește în lac.

NINA: Da.

TRIGORIN: Îmi place să pescuiesc, nu cunosc o plăcere mai mare decât să stau în amurg și să privesc pluta undiței.

NINA: Dar eu cred că pentru acela care a încercat plăcerile creației nu mai există alte plăceri.

ARKADINA (*râzând*): Nu-i mai spune de astea. Ori de câte ori i se spun vorbe de laudă, se fâstâcește.

ȘAMRAEV: Țin minte că o dată, la Moscova, la operă, celebrul Silva a luat un do de jos. Și s-a întâmplat că în același timp, parcă dinadins, să se afle la galerie un bas, un cântăreț de-al nostru de cor bisericesc, care să strige: „Bravo, Silva”... cu o octavă mai jos! Vă puteți închipui surprinderea noastră! Uite, cam așa: (*cu o voce joasă*) „Bravo, Silva”... Toată sala a înlemnit...

(*pauză*)

DORN: A trecut un înger!

NINA: E timpul să plec. La revedere!

ARKADINA: Unde pleci? De ce așa devreme? Nu-ți dăm voie!

NINA: Mă așteaptă tata.

ARKADINA: Ce om... (*se sărută*) Dar dacă nu se poate altfel... Ne pare rău, foarte rău, că pleci...

NINA: Dac-ați ști ce greu mi-e să plec!

ARKADINA: Să te conducă cineva, draga mea...

NINA (*speriată*): O, nu, nu!

SORIN (*rugător*): Mai stai!

NINA: Mi-e cu neputință, Piotr Nikolaevici!

SORIN: O oră măcar... la urma urmei...

NINA (*gândindu-se, apoi printre lacrimi*): Mi-e cu neputință... (*dă mâna cu toți și pleacă grăbită*)

ARKADINA: Într-adevăr, ce fată nenorocită! Se spune că răposata ei mamă a lăsat moștenire soțului ei până la ultima copeică toată averea, care era foarte mare! Și acum fetița asta a rămas fără nimic, pentru că tatăl ei a și făcut testament, lăsând totul celei de a doua soții! E revoltător!

DORN: Da, tatăl ei e un mare ticălos. Ce-i al lui e al lui.

SORIN (*frecându-și mâinile reci*): Ce-ar fi dacă am pleca și noi! Se lasă umezeala. Mă dor picioarele.

ARKADINA: Picioarele tale abia te duc. Parcă-s de lemn. Hai să mergem, bătrân nefericit! (*îl ia de braț*)

ȘAMRAEV (*oferind brațul soției sale*): Madame?

SORIN: Iar urlă câinele. (*către Șamraev*) Fii bun, Ilia Afanasievici, și spune să-i dea drumul!

ȘAMRAEV: Nu se poate, Piotr Nikolaevici. Mi-e teamă să nu vină hoții la hambar. Am tot meiul acolo. (*către Medvedenko*) Da, cu o octavă mai jos: „Bravo, Silva!” Și nu uita că nu era un artist, ci un biet cântăreț de biserică!

MEDVEDENKO: Și ce leafă au cântăreții ăștia de biserică?
(*pleacă toți afară de Dorn*)

DORN (*singur*): Nu știu. Sau eu mi-am pierdut mințile, sau nu înțeleg nimic, dar mie piesa mi-a plăcut. E ceva în ea. Când fetița aceea vorbea despre singurătate și când s-au văzut și ochii roșii ai diavolului, mi-au tremurat mâinile de emoție. Are prospețime și naivitate. Uite-l... Mi se pare că vine... Am de gând să-i spun lucruri care să-i facă plăcere.

TREPLEV (*intră*): Nu mai e nimeni.

DORN: Ba eu sunt.

TREPLEV: Mașenka mă caută peste tot prin parc. Ce ființă nesuferită!

DORN: Știi, Konstantin Gavrilovici, că piesa dumitale mi-a plăcut foarte mult! E oarecum ciudată și nu i-am auzit sfârșitul, totuși m-a impresionat puternic. Ai talent. Trebuie să mergi mai departe.

(*Treplev îi strânge mâna și-l îmbrățișează nervos*)

DORN: Da' ce naiba, stăpânește-ți nervii! Ți-au dat lacrimile...

Ce voiam să-ți spun? Ți-ai luat subiectul din lumea ideilor abstracte. Așa și trebuia, pentru că opera de artă trebuie neapărat să exprime o idee mare. Numai ceea ce e serios e frumos. Ce palid ești!

TREPLEV: Atunci... mă sfătuiești să continuu?

DORN: Da... dar să înfățișezi numai ce-i important și veșnic. Am avut bun gust în viață și am trăit-o în fel și chip. Sunt mulțumit. Dar dac-aș fi simțit și eu avântul ce-l însuflețește pe artist când creează, sunt sigur că aș fi disprețuit învelișul meu material și tot ce e legat de el și m-aș fi avântat de pe pământ cât mai sus, spre înălțimi.

TREPLEV: Iartă-mă, te rog. Unde-i Zarecinaia?

DORN: Și mai e ceva. Orice operă de artă trebuie să aibă o idee clară, bine definită. Trebuie să știi pentru ce scrii. Altfel, dacă vei porni pe acest drum pitoresc fără să ai vreo țintă hotărâtă, te vei rătăci și talentul dumitale te va pierde.

TREPLEV (*nerăbdător*): Unde-i Zarecinaia?

DORN: A plecat acasă.

TREPLEV (*disperat*): Ce să fac? Vreau s-o văd... Trebuie neapărat s-o văd. Mă duc.

(*intră Mașa*)

DORN (*către Treplev*): Liniștește-te, prietene!

TREPLEV: Totuși am să plec. Trebuie să plec.

MAȘA: Konstantin Gavrilovici, intră în casă. Te-așteaptă mama dumitale. E neliniștită.

TREPLEV: Spune-i c-am plecat. Și vă rog pe toți: lăsați-mă în pace! Lăsați-mă! Nu vă mai țineți după mine!

DORN: Ei, ei, dragul meu, nu merge așa! Nu șade frumos!

TREPLEV (*printre lacrimi*): La revedere, doctore, și îți mulțumesc!... (*pleacă*)

DORN (*oftând*): Tinerețe, tinerețe!

MAȘA: Când nu mai ai nimic de spus, oftezi: Tinerețe, tinerețe!... (*prizează tabac*)

DORN (*îi ia tabachera și o aruncă într-un tufiș*): Isprăvește, e dezgustător. (*pauză*) Mi se pare că în casă au început să joace

cărți. Hai și noi acolo...

MAȘA: Mai așteaptă puțin.

DORN: De ce?

MAȘA: Vreau să-ți mai spun o dată. Vreau să-ți vorbesc... *(emoționată)* Nu-l iubesc pe tata. Dumitale însă îmi deschid inima. Nu știu de ce simt din tot sufletul că-mi ești apropiat... Ajută-mă. Ajută-mă, că altfel am să fac o prostie. Am să-mi bat joc de viața mea, am să mi-o stric... Nu mai pot...

DORN: Și cum să te ajut?

MAȘA: Sufăr. Nimeni, nimeni nu-mi știe suferințele! *(își pune capul pe pieptul lui, încet)* Îl iubesc pe Konstantin.

DORN: Ce nervoși sunteți cu toții! Ce nervoși! Și câtă dragoste... O, lac fermecat! *(cu blândețe)* Dar cu ce te pot ajuta eu, copilul meu? Cu ce?

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Un teren de crichet. În fundul scenei, la dreapta, o casă cu terasă mare; în stânga se vede lacul, în care se oglindește soarele. O grădină de flori. Amiază. Căldură. Pe marginea terenului, la umbra unui tei bătrân, stau pe-o bancă Arkadina, Dorn și Mașa. Pe genunchii lui Dorn – o carte deschisă.

ARKADINA (*către Mașa*): Ridică-te și dumneata! (*se ridică amândouă*) Vino lângă mine. Dumneata ai douăzeci și doi de ani, eu aproape de două ori pe atât. Evgheni Sergheevici, care pare mai tânără dintre noi?

DORN: Desigur că dumneata!

ARKADINA: Ai văzut? Și știi de ce? Pentru că eu lucrez, simt, mă zbucium toată ziua, pe câtă vreme dumneata stai mereu locului și nu trăiești... Eu una știu: că nu trebuie să mă gândesc la viitor. Nu mă gândesc niciodată nici la bătrânețe, nici la moarte. Nu poți ocoli ceea ce se va întâmpla.

MAȘA: Iar eu mă simt ca și cum m-aș fi născut demult, demult, și-mi târăsc viața după mine ca pe o trenă fără de sfârșit... Și deseori mi se întâmplă să nu mai am nicio poftă de viață! (*se așază*) Desigur că toate astea sunt fleacuri. Trebuie să te scuturi bine și să te lepezi de ele!

DORN (*cântă încet*): „Povestiți-i voi, florile mele...”

ARKADINA: Și mai trebuie să știi că sunt corectă ca un englez. Eu, draga mea, sunt totdeauna scoasă ca din cutie. Totdeauna sunt îmbrăcată și coafată *comme il faut*¹⁶. Să-mi îngădui eu vreodată să ies din casă, fie numai până în grădină, în bluză sau nepieptănată? Niciodată! De-asta mă și țin bine, pentru că n-am fost niciodată lălâie și nu m-am lăsat, ca altele... (*cu mâinile în șolduri, se plimbă pe teren*) Uitați-vă, arăt sau nu tânără? Sunt în stare să joc și rolul unei fete de cincisprezece ani!

DORN: Cu toate astea, eu tot am să citesc mai departe... (*ia cartea*) Ne-am oprit la negustorul de făină și la șobolani...

ARKADINA: Da, la șobolani. Citește! (*se așază*) Sau mai bine, dă-mi mie cartea. Am să citesc eu. E rândul meu. (*ia cartea și caută pasajul*) La șobolani... Uite-aici. (*citește*) „Și e tot atât de primejdios pentru oamenii de lume să răsfețe și să atragă pe scriitori la ei, cât e pentru un negustor de făină să crească șobolani în hambarele lui. Și totuși scriitorii sunt iubiți. De aceea, când o femeie a pus ochii pe un scriitor și dorește să-l cucerească, îl asediază cu laude, cu drăgălășenii și răsfățuri...” Ei, asta, poate, la francezi; la noi însă nu există nimic asemănător... nimic nu se face după program. Femeile noastre, de obicei, înainte de a cuceri inima unui scriitor, sunt îndrăgostite de el până peste cap. Să nu căutăm prea departe! Uitați-vă de pildă la mine și la Trigorin...

(*vin Sorin, sprijinindu-se în baston, și Nina; Medvedenko împinge în urma lor un fotoliu pe roate*)

SORIN (*cu tonul cu care mângâi un copil*): Ei? Ne bucurăm și noi astăzi? Suntem și noi veselă, cum s-ar zice? (*către sora lui*) Sigur că ne bucurăm! Tatăl și mama vitregă au plecat la Tver, și trei zile în cap suntem liberă!

NINA (*se așază lângă Arkadina și o îmbrățișează*): Sunt atât de fericită! Acum sunt numai a voastră.

SORIN (*așezându-se în fotoliul său*): Ce frumușică e astăzi!

ARKADINA: Și cochetă și nostimă... Asta-mi place! (*o sărută pe Nina*) Dar să nu te mai laudăm că te deochem. Unde e Boris Alexeevici?

NINA: La pescuit, lângă cabina de baie.

ARKADINA: Cum de nu s-a plictisit? (*vrea să continue cititul*)

NINA: Ce citiți?

ARKADINA: Maupassant, „*Sur l'eau*”, drăguț! (*citește câteva rânduri pentru sine*) Ei, mai departe nu-i nici interesant, nici adevărat. (*închide cartea*) Sufletul mi-e neliniștit. Spuneți-mi, ce-i cu fiul meu? De ce-i atât de plictisit și morocănos? Își petrece zilele pe lac; nu-l mai văd aproape deloc!

MAȘA: Îi e sufletul zbuciumat. (*către Nina, sfioasă*) Te rog,

citește-ne din piesa lui!

NINA (*dând din umeri*): Ții dumneata neapărat? E atât de puțin interesant!

MAȘA (*stăpânindu-și emoția*): Când citește, pălește și îi ard ochii. Are un glas frumos și trist și se poartă ca un poet.

(*Sorin sforăie.*)

DORN: Noapte bună!

ARKADINA: Petrușa!

SORIN: Da!

ARKADINA: Dormi?

SORIN: Defel!

(*pauză*)

ARKADINA: Faci rău, frate, că nu te îngrijești.

SORIN: Eu aș vrea să mă caut, dar nu vrea doctorul!

DORN: Ce să te mai cauți la șaizeci de ani?!

SORIN: Dar și la șaizeci de ani mai vrei să trăiești!

DORN (*cu ciudă*): Ia și dumneata, acolo, picături de valeriană!

ARKADINA: Cred c-ar fi bine să plece undeva la băi.

DORN: Să plece! Ar putea să plece, după cum ar putea să nu plece!

ARKADINA: Mai pricepe ceva dacă poți.

DORN: N-ai ce să pricepi. Totul e limpede.

(*pauză*)

MEDVEDENKO: Piotr Nikolaevici ar trebui să se lase de fumat...

SORIN: Astea-s prostii!

DORN: Nu, nu sunt prostii. Vinul și tutunul îți iau personalitatea. După o țigară sau un pahar de votcă, dumneata nu mai ești Piotr Nikolaevici, ci Piotr Nikolaevici plus încă cineva. Eul dumitale se destramă și te porți cu dumneata cum te-ai purta cu o a treia persoană: cu el...

SORIN (*râde*): E ușor să judeci pe alții. Dumneata ți-ai trăit viața, dar eu? Am fost douăzeci și opt de ani la Ministerul de Justiție, dar nu am trăit încă, nu am încercat nimic în viață, cum s-ar zice, și – lucru lesne de înțeles – mi-e încă sete de viață!

Dumneata ești sătul și indiferent, și de asta înclini spre filozofie. Eu vreau să trăiesc, și de asta beau vin de Xeres la masă și fumez țigări de foi, și-așa și pe dincolo... Ei, și așa...

DORN: Viața trebuie luată în serios! Dar ca să te îngrijești la șaizeci de ani și să-ți pară rău că în tinerețe ai avut prea puține plăceri, asta, iartă-mă, denotă neseriozitate!

MAȘA (*se ridică*): Mi se pare că e vremea mesei. (*merge leneș*)
Mi-a amorțit un picior... (*pleacă*)

DORN: Acum se duce și dă peste cap două păhărele, înainte de masă.

SORIN: Dacă n-are altă bucurie în viață, săracuța de ea!

DORN: Toate sunt deșertăciuni, Excelență!

SORIN: Dumneata raționezi ca omul sătul.

ARKADINA: Ah, Doamne, ce poate fi mai plicticos decât dulcea plictiseală a vieții de la țară! E cald, liniște, nimeni nu face nimic, toți filozofează... îmi place să stau cu voi, prieteni, îmi place să vă ascult, dar... e mult mai plăcut să mă aflu într-o cameră de hotel și să-mi învăț rolul.

NINA (*exaltată*): Ce frumos e! Cum vă înțeleg!

SORIN: Desigur, e mai bine la oraș. Stai la biroul tău, lacheul nu dă voie nimănui să intre neanunțat, ai telefon... pe stradă birjari, și-așa și pe dincolo...

DORN (*fredonează*): „Povestiți-i voi, florile mele...”

(*intră Șamraev și după el Polina Andreevna*)

ȘAMRAEV: Uite-i pe ai noștri! Bună ziua. (*sărută mâna Arkadinei și apoi a Ninei*) Sunt mulțumit că vă văd pe toți sănătoși. (*către Arkadina*) Soția mea spune că aveți de gând să plecați chiar azi, împreună cu ea, la oraș. E adevărat?

ARKADINA: Da, așa aveam de gând.

ȘAMRAEV: Hm! Foarte bine! Dar cu ce o să vă duceți, stimată doamnă? Azi se transportă secara și toți argații sunt ocupați. Și cu ce cai, dacă-mi dați voie să întreb?

ARKADINA: Cu ce cai? Știu eu cu ce cai?

SORIN: Avem caii de trăsură.

ȘAMRAEV (*enervându-se*): Caii de trăsură? Da' hamuri de

unde să iau? De unde? E de neînchipuit! Să nu-ți vie să crezi! Stimată doamnă, mă închin în fața talentului dumneavoastră, sunt gata să-mi jertfesc zece ani din viață pentru dumneavoastră, dar cai nu vă pot da!

ARKADINA: Dar dacă trebuie să mă duc la oraș! Curios lucru!

ȘAMRAEV: Mult stimată doamnă, nu știți ce înseamnă o gospodărie!

ARKADINA (*aprinzându-se*): Mereu aceeași poveste! Dacă e așa, plec chiar azi la Moscova. Poruncește să-mi tocmească în sat niște cai, dacă nu vrei să mă duc pe jos până la gară!

ȘAMRAEV (*aprinzându-se*): Atunci, eu îmi dau demisia! Căutați-vă un alt administrator. (*pleacă*)

ARKADINA: Nu e vară să nu se-ntâmpale la fel! Aici nu e vară să nu fiu jignită. N-am să mai calc pe-aici!

(iese în stânga în direcția cabinei de baie;

după un minut trece spre casă urmată de Trigorin, care duce niște undițe și o găleată)

SORIN (*aprinzându-se*): Asta-i obrăznicie! Dracu mai știe ce e! M-am săturat, la urma urmei! Să se-aducă toți caii numaidecât.

NINA (*către Polina Andreevna*): S-o refuzi pe Irina Nikolaevna, o artistă atât de celebră! Oare fiecare dorință a ei, fie ea și capriciu, nu e mai importantă decât gospodăria voastră? E de necrezut!

POLINA ANDREEVNA (*disperată*): Ce pot face? Puneți-vă în locul meu. Ce pot face?

SORIN (*către Nina*): Să mergem la soră-mea... S-o rugăm cu toții să nu plece. Nu? (*privind în direcția în care a ieșit Șamraev*) E un om de nesuferit! Un adevărat tiran!

NINA (*nu-l lasă să se scoale*): Rămâi, nu te scula! Te ducem noi! (*ea și Medvedenko împing fotoliul cu roate*) E îngrozitor!

SORIN: Da, e îngrozitor! Dar n-o să plece! Vorbesc eu cu el! (*iese. Rămân Dorn și Polina Andreevna*)

DORN: Ce oameni anoști! De fapt, soțul dumitale ar merita să fie dat pe ușă afară! Totul se va sfârși însă altfel. Și muierea asta bătrână de Piotr Nikolaevici și sora lui îi vor cere iertare. Ai să

vezi!

POLINA ANDREEVNA: A trimis și caii de trăsură la câmp! În fiecare zi nu sunt decât neînțelegeri de-astea! Dacă ai ști cât sunt de chinuită! Mă îmbolnăvesc! Uite, tremur... Nu pot să-i rabd mojiția! (*cu ton rugător*) Evgheni, iubitele, scumpule, ia-mă la dumneata... Timpul trece, nu mai suntem tineri și măcar acum, la sfârșitul vieții, să nu ne mai ascundem, să nu mai mințim...

(*pauză*)

DORN: Am cincizeci și cinci de ani. E prea târziu să-mi schimb viața.

POLINA ANDREEVNA: Știu, refuzi pentru că în afară de mine mai sunt și alte femei în viața ta. E cu neputință să le iei pe toate la dumneata... înțeleg... Iartă-mă, știu că te-ai săturat de mine...

(*Nina se arată lângă casă; culege flori*)

DORN: Ba nu e chiar așa.

POLINA ANDREEVNA: Mă roade gelozia. Desigur, ca doctor nu poți să nu vezi femei. Înțeleg...

DORN (*către Nina, care se apropie*): Ce mai e nou?

NINA: Irina Nikolaevna plânge, iar Piotr Nikolaevici are o criză de astm.

DORN (*se ridică*): Mă duc să le dau vaieriană la amândoi.

NINA (*îi oferă florile*): Îmi dai voie?

DORN: *Merci bien.*¹⁷ (*se îndreaptă spre casă*)

POLINA ANDREEVNA (*mergând cu el*): Ce flori frumoase! (*lângă casă, cu glas surd*) Dă-mi florile! Dă-mi florile! (*ia florile, le rupe și le aruncă; amândoi intră în casă*)

NINA (*singură*): Ce curios e să vezi că o artistă celebră plânge și încă pentru un fleac ca ăsta! Dar nu e și mai curios că un scriitor celebru, la care se închină cititorii, despre care scriu toate gazetele, ale cărui fotografii le poate cumpăra oricine, care e tradus în limbi străine, își petrece vremea pescuind și se bucură că a prins doi cosaci? Credeam că oamenii celebri sunt mândri și inaccesibili, că disprețuiesc mulțimea, ca și cum s-ar răzbuna prin gloria și strălucirea numelui lor de faptul că mulțimea pune mai presus de toate bogăția și boieria din naștere. Dar uite că și ei plâng, prind

pești, joacă cărți, râd și se supără, la fel ca toți ceilalți!...

TREPLEV (*intră fără pălărie, ținând în mână o pușcă și un pescăruș împușcat*): Ești singură?

NINA: Singură.

(*Treplev îi pune la picioare pescărușul*)

NINA: Ce înseamnă asta?

TREPLEV: Am fost atât de ticălos, încât am tras în acest pescăruș. Îl pun la picioarele dumitale!

NINA: Ce-i cu dumneata? (*ridică pescărușul și se uită la el*)

TREPLEV (*după o pauză*): În curând și în același fel mă voi omorî și eu.

NINA: Nu te mai recunosc!

TREPLEV: Da, după ce și eu am încetat să te mai recunosc pe dumneata. Te-ai schimbat față de mine. Ai o privire rece și prezența mea te stingherește.

NINA: În ultimul timp te-ai făcut supărăcios, te exprimi tot mai obscur, cu fel de fel de simboluri. Uite, sunt sigură că și pescărușul ăsta e un simbol, dar eu – nu te supăra – nu înțeleg! (*pune pescărușul pe bancă*) Sunt prea simplă ca să înțeleg.

TREPLEV: Toate au început din seara în care piesa mea a căzut atât de stupid. Femeile nu iartă insuccesul. Am ars totul, până la ultima filă. Dacă ai ști cât de nenorocit sunt! Răceala dumitale e cumplită, nefirească. E ca și cum m-aș trezi din somn și aș vedea că lacul acesta a secat dintr-odată sau că l-a înghițit pământul. Chiar acum mi-ai spus că ești prea simplă ca să mă înțelegi. Dar ce-i de înțeles aici?! Piesa n-a plăcut, dumneata nu ai decât dispreț pentru inspirația mea, mă crezi un om mediocru, un om de nimic, la fel ca mulți alții. (*bate din picior*) Îmi dau perfect de bine seama, îmi dau bine seama! Parcă aș avea un cui înfipt în creier, blestemat să fie și el, și mândria asta a mea, care îmi sugă sângele, mi-l sugă ca un vampir! (*văzându-l pe Trigorin care se apropie citind o carte*) Uite, vine adevăratul talent! Umblă ca Hamlet, ca și el ține o carte în mână. (*o tachinează*) Vorbe, vorbe, vorbe. Soarele ăsta nici nu s-a apropiat de dumneata, și ai și început să zâmbești și privirea ți s-a topit sub razele lui. Nu vreau să vă

supăr...

(*pleacă grăbit*)

TRIGORIN (*notând în carte*): Trage tabac pe nas și bea votcă... Totdeauna în negru... O iubește învățătorul...

NINA: Bună ziua, Boris Alexeevici!

TRIGORIN: Bună ziua. Pe neașteptate lucrurile s-au încurcat atât de mult, încât mi se pare că vom pleca chiar astăzi. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată. Îmi pare rău. Mi se întâmplă atât de rar să întâlnesc fete tinere, tinere și fermecătoare! Am și uitat și mi-e greu să-mi mai închipui cum se simte cineva la optsprezece-nouăsprezece ani. De aceea în povestirile și nuvelele mele, fetele sunt de obicei false. Aș vrea să fiu măcar o singură oră în locul dumitale, să știu cum gândești și să aflu ce fel de ființă ești.

NINA: Iar eu aș vrea să fiu în locul dumitale.

TRIGORIN: De ce?

NINA: Ca să știu ce simte un scriitor talentat și celebru. Cum se simte celebritatea? Ce simți când știi că ești celebru?

TRIGORIN: Ce simt? Cred că... nimic. La asta nu m-am gândit niciodată. (*gândindu-se*)...Una din două: sau dumneata exagerezi celebritatea mea sau celebritatea nu se simte deloc.

NINA: Dar când citești despre dumneata în gazete?

TRIGORIN: Când te laudă, e plăcut, iar când te înjură – vreo două zile nu mai ești în apele tale.

NINA: Ce lume minunată! Dac-ai ști cât te invidiez. Ursitele oamenilor sunt atât de deosebite. Unii abia târăsc după ei o existență plictisitoare și neînsemnată, semănând cu toții între ei, toți nefericiți. Altora – dumitale de pildă, și ești unul la un milion – le e dat să aibă o viață interesantă, luminoasă, plină de conținut... Ești fericit...

TRIGORIN: Eu? (*dând din umeri*) Cum să-ți spun... dumneata vorbești de celebritate, de fericire, de o viață luminoasă și interesantă, dar pentru mine, iartă-mă, toate cuvintele astea frumoase sunt ca o dulceată din care eu nu gust niciodată. Ești foarte tânără și foarte bună.

NINA: Viața dumitale e atât de frumoasă!

TRIGORIN: Ce vezi în ea atât de frumos? (*se uită la ceas*) Uite, acum trebuie să mă duc să scriu. Iartă-mă, nu am timp... (*râde*) Dumneata ai pus, cum se spune, degetul pe rană și eu mă simt tulburat și aproape puțin supărat. Dar fie! Hai să vorbim. Să vorbim despre minunata și luminoasa mea viață... De unde să începem? (*se gândește puțin*) De multe ori ești stăpânit de idei stăruitoare: ziua și noaptea nu te gândești decât la Lună, de pildă. Am și eu o lună a mea. Zi și noapte duc povara unui gând ce nu mă părăsește... Trebuie să scriu, trebuie să scriu, trebuie... N-am isprăvit bine o povestire, când, nu știu de ce, trebuie să scriu o a doua, apoi o a treia, după a treia o a patra... Așa, scriu și eu cum aș merge cu caii de poștă, fără întrerupere, și nu pot altfel. Și acum te-ntreb: ce e luminos și minunat în toate astea? O, ce viață barbară! Uite, acum stau de vorbă cu dumneata, îmi pun tot sufletul, și totuși nu pot să uit nicio clipă că mă așteaptă o poveste neisprăvită. Văd un nor care seamănă cu un pian. Mă gândesc: trebuie să pomenesc undeva, într-o povestire, că pe cer plutea un nor care semăna cu un pian. Miroase a heliotrop? Repede îmi fixez în minte: un miros foarte dulce, culoarea văduvelor. A se pomeni la descrierea unei serii de vară. Te iscodesc pe dumneata și mă iscodesc și pe mine, la fiecare frază, la fiecare cuvânt și mă grăbesc să închid aceste fraze și cuvinte în cămărilor mele literare: poate-mi vor trebui! După ce am isprăvit o lucrare, alerg la teatru sau la pescuit. Ar trebui măcar atunci să mă odihnesc și să uit. Da' de unde! În capul meu a și început să se miște, ca o ghiulea de tuci, subiectul cel nou. Și iarăși mă simt târât spre masa mea de lucru, și iarăși mă grăbesc să scriu, să scriu mereu. Așa mi se întâmplă de fiecare dată. Neliniștea vine din mine, simt că-mi irosesc viața, simt că pentru miera pe care o împart orbește atâtor necunoscuți risipesc polenul celor mai frumoase flori ale mele, le smulg și le calc în picioare rădăcinile. Nu sunt oare un nebun? Oare cunoscuții și prietenii mei se poartă cu mine cum s-ar purta cu un om sănătos? „Ce mai scrii?” „Ce ne vei mai dăru?” Mereu aceleași cuvinte, aceleași cuvinte! Și mi se pare că toată atenția cunoscuților, laudele și entuziasmul, toate sunt numai înșelăciune.

Mă mint ca pe un om bolnav, și uneori mi-e teamă că se vor apropia de mine pe furiș, pe la spate, că mă vor înșfăca și mă vor duce ca pe Poprișcin¹⁸ la balamuc! Chiar în anii tinereții mele, în cei mai buni ani ai mei, ca începător, a fost un chin neînterupt. Scriitorul mărunț – mai ales când nu-i merge cu scrisul – se simte stângaci, inutil, neîndemânatic, nervii îi sunt încordați, iritați. Dă neîncetat ocol celor apropiați de viața literară și artistică, nerecunoscut, neluat în seamă de nimeni, temându-se să privească oamenii în față, asemenea unui jucător pasionat care nu are bani. Necunoscându-mi cititorii, nu știu de ce mi-i închipuiau dușmănoși și neîncrezători. De public mi-era teamă, mă îngrozea. De câte ori mi se juca o piesă nouă mi se părea că în sală toți oamenii bruni îmi sunt vrăjmași și că celor blonzi nici nu le pasă de mine. O! Ce chinuri îngrozitoare!

NINA: Te-aș întreba numai dacă inspirația, procesul însuși al creației nu-ți dau clipe de adâncă fericire?

TRIGORIN: Da, când scriu e plăcut. Plăcută e și citirea corecturii, dar... abia a ieșit cartea de sub tipar și n-o mai pot suferi. Văd că nu e ceea ce trebuia, că am greșit, că n-ar fi trebuit scrisă defel. Sunt abătut, mă doare-n suflet... (*râzând*) Și publicul citește și spune:, „Da, e drăguț... are talent... Drăguț, dar e departe de Tolstoi” sau: „Frumoasă carte, dar «Părinți și copii» a lui Turgheniev e mai bună”. Și așa mereu, până la groapă, totul va fi drăguț și scris cu talent; drăguț și scris cu talent și nimic mai mult. Iar când voi muri, cunoscuții mei, trecând pe lângă mormântul meu, vor spune: „Aici odihnește Trigorin. A fost un scriitor bun, dar a scris mai prost decât Turgheniev.”

NINA: Iartă-mă, dar refuz să te înțeleg. Cred mai degrabă că te-a răsfățat succesul.

TRIGORIN: Care succes? N-am fost niciodată încântat de mine. Nu mă plac ca scriitor. Și ce e mai rău e că mă simt învăluit ca de o păclă și că de multe ori nu înțeleg ce scriu... îmi plac – de pildă – apa asta, copacii, cerul, simt natura, ea trezește în mine o pasiune, o dorință de nestăpânit de a scrie. Dar eu nu sunt numai peisagist, ci și cetățean. Îmi iubesc țara, poporul, și simt că dacă

sunt scriitor, am datoria să vorbesc despre popor, despre suferințele lui, despre viitorul lui. Am datoria să vorbesc despre știință, despre drepturile omului *et caetera, et caetera*. Și vorbesc despre toate, mă grăbesc, sunt îmboldit din toate părțile, unii se supără, în timp ce eu alerg dintr-o parte într-alta, ca o vulpe încolțită de câini. Privesc cum viața și știința merg mereu înainte, iar eu rămân tot mai mult în urmă, ca un țăran care a pierdut trenul. Și simt în cele din urmă că nu mă pricep să descriu decât o priveliște, iar în toate celelalte sunt fals, fals până în măduva oaselor.

NINA: Lucrezi prea mult și nu mai ai nici timp, nici poftă să știi cât prețuiești. Dumneata poți să fii nemulțumit de dumneata, dar pentru alții ești un om mare și minunat. Dacă eu aș fi un scriitor ca dumneata, mi-aș da toată viața mulțimii, știind că fericirea ei e s-o înalț până la mine, și mulțimea m-ar purta pe un car de triumf.

TRIGORIN: Ei, pe un car de triumf! Da' ce, sunt Agamemnon?

(zâmbesc amândoi)

NINA: Pentru fericirea de a fi scriitoare sau artistă aș îndura ura rudelor, sărăcia și dezamăgirea, aș locui într-un pod, sub acoperiș, aș mânca numai pâine neagră, aș răbda chinul de a fi nemulțumită de mine, de a-mi recunoaște greșelile, dar pentru toate acestea aș cere în schimb gloria... gloria adevărată, răsunătoare... *(își acoperă fața cu mâinile)* Am amețit... Of!

GLASUL ARKADINEI *(din casă)*: Boris Alexeevici!

TRIGORIN: Mă cheamă... Desigur ca să-mi fac geamantanele. Și tare n-aș vrea să plec! *(se uită spre lac)* Ce frumos e aici!... Minunat!

NINA: Vezi casa și grădina de pe celălalt mal?

TRIGORIN: Da.

NINA: Fac parte din moșia răposatei mele mame. Acolo m-am născut. Toată viața mi-am petrecut-o lângă lacul ăsta. Îi știu și cel mai mic ostrov!

TRIGORIN: E frumos aici la voi. *(văzând pescărușul)* Ce-i asta?

NINA: Un pescăruș. L-a împușcat Konstantin Gavrilîci.

TRIGORIN: Frumoasă pasăre. Zău că nu-mi vine să plec. Încearcă și o convinge pe Irina Nikolaevna să mai rămână. *(notează ceva în caiet)*

NINA: Ce scrii?

TRIGORIN: Nimic important. Îmi notez ceva... Mi-a trecut prin gând un subiect. *(ascunzând caietul)* Un subiect pentru o scurtă povestire: pe malul unui lac trăiește din copilărie o fată tânără, așa, ca dumneata. Iubește lacul ca un pescăruș și e fericită și liberă ca și el. Dar vine din întâmplare un om, o vede și, așa, din lipsă de altceva, o nimicește ca pe acest pescăruș.

(pauză)

(la fereastră se arată Arkadina)

ARKADINA: Boris Alexeevici, unde ești?

TRIGORIN: Viu numaidecât. *(pleacă uitându-se mereu la Nina. Către Arkadina, care a rămas la fereastră)* Ce e?

ARKADINA: Nu mai plecăm!

(Trigorin intră în casă)

NINA *(se apropie de rampă; după câteva clipe de gândire)*: Visez!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Sufrageria, în casa lui Sorin. În dreapta și în stânga, uși. Un bufet. Un dulap cu medicamente.

În mijlocul odăii o masă. Geamantane și cutii de voiaj pregătite pentru plecare. Trigorin ia dejunul.

Mașa stă lângă masă.

MAȘA: Toate astea ți le povestesc dumitale, pentru că ești scriitor. Ai putea să le folosești. Ți-o spun cinstit. Dacă s-ar fi rănit serios, n-aș mai fi trăit nicio clipă. Și totuși sunt curajoasă. Uite, m-am hotărât să smulg din inimă iubirea asta, s-o smulg din rădăcină!

TRIGORIN: Și în ce fel?

MAȘA: Mă mărit. Cu Medvedenko.

TRIGORIN: Cu învățătorul?

MAȘA: Da!

TRIGORIN: Nu văd de ce ar fi nevoie!

MAȘA: La ce bun să iubești fără nicio nădejde, ani de-a rândul, și să tot aștepti ceva? Când voi fi căsătorită, n-o să-mi mai stea gândul la dragoste și grijile cele noi le vor înăbuși pe cele vechi. Orice s-ar zice, tot o să se schimbe ceva. Mai bem un păhărel?

TRIGORIN: Să nu fie prea mult!

MAȘA: Ei, asta-i! (*umple câte un pahar*) Nu mă privi așa! Femeile beau mult mai des decât crezi dumneata. Unele dintre ele, cele mai puține, beau ca mine, în văzul tuturor. Cele mai multe beau însă pe-ascuns. Da, firește... Și toate beau votcă sau coniac. (*ciocnesc*) Noroc! Dumneata ești un om cumsecade și îmi pare rău că ne despărțim.

(*beau*)

TRIGORIN: Nici eu n-aș vrea să plec.

MAȘA: Atunci roagă-te de ea să rămână.

TRIGORIN: Nu, acum nu mai rămâne. Fiul ei se poartă ca un smintit. După ce a încercat să se sinucidă, vrea, pare-se, să mă provoace la duel. De ce? Se bosumflă, se înfurie, propovăduiește forme noi... E loc pentru toate, și pentru cele noi și pentru cele vechi, de ce să ne înghiontim unii pe alții?

MAȘA: Mai e și gelozia. Dar asta nu mă privește. *(pauză)*
(Iakov trece din stânga spre dreapta cu un geamantan. Intră Nina și se oprește la fereastră.)

MAȘA: Învățătorul meu nu e el prea deștept, dar e om bun și sărac și mă iubește mult. Și mi-e milă și de el și de bătrâna lui mamă. Ei, dă-mi voie să-ți urez numai bine. Și să nu ne pomenești de rău. *(îi strânge mâna cu putere)* Îți mulțumesc mult pentru bunăvoința dumitale. Și să-mi trimiți cărțile, dar neapărat cu autograf. Numai să nu scrii „mult stimatei” ci simplu „Mariei, care și-a uitat neamul și nu știe pentru ce trăiește pe lumea asta”. La revedere! *(pleacă)*

NINA *(întinzând spre Trigorin pumnul strâns)*: Soț sau făr' de?

TRIGORIN: Soț!

NINA *(oftând)*: Nu, am în mână un singur bob de mazăre. Mă gândeam dacă să mă fac sau nu actriță... Dacă aș găsi pe cineva să-mi dea un sfat!

TRIGORIN: În cazuri de astea nu se pot da sfaturi.
(pauză)

NINA: Ne despărțim și... poate nu ne vom mai vedea niciodată. Te-aș ruga să iei acest mic medalion ca amintire. Am dat să se graveze pe el inițialele dumitale... și pe partea cealaltă titlul cărții dumitale „Zile și nopți”.

TRIGORIN: Câtă grație! *(sărută medalionul)* Un dar minunat.

NINA: Să-ți aduci aminte de mine din când în când.

TRIGORIN: Am să-mi aduc aminte. Mi te voi aminti așa cum erai atunci, în ziua aceea limpede... Ții minte? Acum o săptămână, când purtai o rochie deschisă și am stat de vorbă... iar pe bancă zăcea un pescăruș alb...

NINA *(gânditoare)*: Da, pescărușul... *(pauză)* Nu putem vorbi mai mult. Vine lume... înainte de plecare, două clipe, te rog din

suflet... (*pleacă prin stânga; în același timp prin dreapta intră Arkadina, Sorin – în frac și cu o decorație – apoi Iakov, ocupat cu împachetatul*)

ARKADINA: Rămâi acasă, bătrânelule. Nu se mai fac vizite cu reumatismele tale. (*către Trigorin*) Cine a ieșit acum? Nina?

TRIGORIN: Da.

ARKADINA: Pardon, v-am deranjat. (*se așază*) Cred c-am împachetat totul. Sunt frântă de oboseală...

TRIGORIN (*citind inscripția de pe medalion*): „Zile și nopți”, pagina 121, rândul 11 și 12...

IAKOV (*strângând masa*): Să împachetez și undițele?

TRIGORIN: Da, o să mai am nevoie de ele. Cărțile dă-le cuiva...

IAKOV: Am înțeles.

TRIGORIN (*pentru sine*): Pagina 121, rândurile 11 și 12! Ce-o fi în rândurile astea? (*către Arkadina*) Aici în casă sunt cărți de-ale mele?

ARKADINA: Da. În biroul fratelui meu, în dulapul din colț.

TRIGORIN: Pagina 121... (*pleacă*)

ARKADINA: Zău, Petrușa, rămâi acasă...

SORIN: Voi plecați, și o să-mi fie greu fără voi în casa asta.

ARKADINA: Și la oraș ce-ai să faci?

SORIN: Nimic deosebit. Totuși! (*râde*) E un eveniment: punerea pietrei fundamentale la Palatul Administrativ și așa și pe dincolo... Aș vrea măcar o oră, două, să scap de viața asta anostă. Mă simt îmbâcsit ca o lulea veche. Am spus să tragă trăsura pe la unu, așa că vom pleca în același timp.

ARKADINA (*după o pauză*): Fie! Trăiește aici, după pofta inimii, numai să nu te plictisești și să nu răcești. Vezi și de fiul meu. Îngrijește-l, sfătuiește-l. (*pauză*) Uite, plec și nici nu știu de ce a vrut Konstantin să se împuște. Cred că motivul principal a fost gelozia. Cu cât îl voi lua mai iute pe Trigorin de aici, cu atât o să fie mai bine.

SORIN: Cum să-ți spun? Au mai fost și alte motive, și nu e greu de înțeles: e tânăr, inteligent și trăiește numai la țară, izolat de

lume, fără bani, fără situație, fără viitor, fără niciun fel de ocupație. Îi e și lui rușine și se îngrozește de trândăvia lui. Eu țin foarte mult la el și el mă iubește, totuși i se pare că e de prisos, la urma urmei, în casa asta și că stă de pomană. Și acest amor propriu al lui nu e greu de înțeles...

ARKADINA: Câtă bătaie de cap am cu el! (*îngândurată*) Să-și caute o slujbă, ce zici?

SORIN (*fluieră; apoi nehotărât*): Mi se pare că cel mai potrivit lucru ar fi ca tu... să-i dai ceva bani. Mai întâi de toate trebuie să se îmbrace omenește, cum s-ar zice. Uită-te la el! Poartă aceeași haină de trei ani, umblă fără palton... (*râde*) Și nu i-ar strica băiatului să petreacă puțin... să plece în străinătate, de pildă... Nu costă cine știe cât...

ARKADINA: Oricum... Pentru un rând de haine, mai merge; dar ca să plece în străinătate! Dar nu, în momentul de față n-am nici pentru un rând de haine! (*cu hotărâre*) Nu am bani!

(*Sorin râde*)

ARKADINA: N-am!

SORIN (*fluieră*): Bine, iartă-mă, draga mea, nu te supăra, te cred... Tu ești o femeie generoasă și nobilă.

ARKADINA (*printre lacrimi*): Dar n-am bani!

SORIN: Dacă aș avea, se-nțelege că i-aș da eu, dar n-am nicio lăsaie. (*râde*) Toată pensia mi-o ia administratorul și mi-o cheltuiește pentru gospodărie, pe vite, pe prisăci, și banii mei se duc pe gârlă. Albinele mor, vitele pier și cai de trăsură nu mi se dau niciodată...

ARKADINA: Ba eu am bani, dar vezi, sunt artistă și toaletele m-au ruinat întotdeauna...

SORIN: Tu ești atât de bună... Am multă stimă pentru tine. Da... Dar iar nu mi-e bine. (*se clatină*) Am amețit. (*se sprijină de masă*) Mi-e rău...

ARKADINA (*speriată*): Petrușa! (*silindu-se să-l susțină*) Petrușa, dragul meu!... (*strigă*) Ajutați-mă! Ajutați-mă!

(*intră Treplev, bandajat la cap, și Medvedenko*)

ARKADINA: Îi e rău.

SORIN: Nu-i nimic, nu-i nimic... (*zâmbește, apoi bea apă*) Mi-a și trecut... cum s-ar zice...

TREPLEV (*către Arkadina*): Nu te speria, mamă, nu e grav. De la o vreme i se întâmplă des. (*unchiului*) Unchiule, trebuie să stai culcat.

SORIN: Da, puțin... Și totuși am să mă duc la oraș... Am să stau culcat puțin și apoi am să plec... Ei, și-așa... (*merge sprijinindu-se în baston*)

MEDVEDENKO (*îl duce la braț*): Știi ghicitoarea: dimineața în patru labe, la amiază în două, seara în trei...

SORIN (*râde*): Întocmai. Iar noaptea pe spate. Îți mulțumesc, pot merge și singur...

MEDVEDENKO: Haideți... fără nazuri...

(*iese cu Sorin*)

ARKADINA: M-a speriat!

TREPLEV: Nu e bine că stă la țară. Lâncezește. Uite, mamă, vezi, dacă te-ar apuca așa, dintr-odată, generozitatea și l-ai împrumuta cu vreo mie cinci sute, două mii de ruble, ar putea trăi la oraș un an întreg.

ARKADINA: Nu am bani! Sunt artistă, nu bancher!

(*pauză*)

TREPLEV: Mamă, schimbă-mi pansamentul. O faci atât de bine!

ARKADINA (*ia din dulapul cu medicamente o sticlă cu iodoform și o cutie cu pansamente*): Doctorul a întârziat.

TREPLEV: A făgăduit să vină pe la zece și acum e amiază.

ARKADINA: Stai jos! (*îi scoate vechiul pansament*) Parcă ai avea un turban. Aseară întreba un drumeț la bucătărie de ce naționalitate ești. Rana e aproape vindecată. A mai rămas o nimica toată. (*îl sărută pe frunte*) În lipsa mea n-ai să mai faci din nou pac-pac?

TREPLEV: Nu, mamă. A fost o clipă de disperare necugetată; n-am mai fost stăpân pe mine. Dar n-o să se mai repete. (*îi sărută mâna*) Mâinile tale sunt de aur. Îmi aduc aminte, demult, demult – erai încă la teatrul de stat, eu eram mic pe atunci – a fost o bătaie

la noi în curte. Au bătut o spălătoreasă. Ții minte? Au ridicat-o în nesimțire... Tu te duceai mereu pe la ea, îi duceai doctorii, îi spălai copiii în albie. Nu se poate să nu-ți aduci aminte!

ARKADINA: Nu. (*îi face noul pansament*)

TREPLEV: În aceeași casă cu noi locuiau doua balerine... Veneau să bea cafeaua la tine...

ARKADINA: Da, de asta îmi aduc aminte.

TREPLEV: Erau foarte bisericose. (*pauză*) Zilele astea am început să te iubesc iar cu duioșie și din tot sufletul, ca în copilărie. Nu mi-a mai rămas nimeni afară de tine. Numai că de ce, de ce te lași sub influența acestui om?

ARKADINA: Tu nu-l înțelegi, Konstantin! E o fire dintre cele mai nobile...

TREPLEV: Totuși, când i s-a spus că vreau să-l provoc la duel, noblețea nu l-a împiedicat să se dovedească laș. Și-acum uite-l că pleacă! Fuge rușinos!

ARKADINA: Ce absurditate! Eu l-am rugat doar să plece de aici!

TREPLEV: O fire dintre cele mai nobile! Uite că suntem aproape să ne încăierăm din pricina lui, iar el, în clipa asta, desigur, undeva prin salon sau prin grădină, râde de noi... O cultivă pe Nina și se străduiește s-o convingă definitiv că el e un geniu.

ARKADINA: Tu simți un fel de bucurie să-mi spui lucruri neplăcute. Pe omul ăsta eu îl stimez, și te rog să nu vorbești urât despre el în fața mea!

TREPLEV: Eu însă nu-l stimez. Ai vrea să mă uit la el ca la un geniu, dar, iartă-mă, nu știu să mint și scrierile lui mă dezgustă.

ARKADINA: Te roade invidia! Oamenilor fără talent dar cu pretenții nu le rămâne altceva decât să tăgăduiască adevăratele talente. E și asta o mângâiere, n-am ce zice!

TREPLEV (*ironic*): Adevăratele talente! (*furios*) Dacă e așa, ei bine, am eu mai mult talent decât voi toți la un loc! (*își smulge pansamentul de pe cap*) Voi, învechiții, ați pus stăpânire pe artă și credeți că numai ce faceți voi e legitim și adevărat, iar pe ceilalți îi

prigoniți și-i înăbușiți! Nu vă recunosc. Nu vă recunosc nici pe tine, nici pe el!

ARKADINA: Decadentule!...

TREPLEV: Întoarce-te la teatrul tău scump și joacă în piese nătânge și fără duh.

ARKADINA: Niciodată n-am jucat în piese de-astea. Slăbește-mă! Nu ești în stare să scrii nici cel mai nenorocit vodevil. Târgoveț din Kiev! Parazitule!

TREPLEV: Zgriptoroaico!

ARKADINA: Zdrențărosule! (*Treplev se așază și plânge încet*) Om de nimic. (*se plimbă agitată*) Liniștește-te! Nu trebuie să plângi! (*plânge și ea*) Nu trebuie!... (*îi sărută fruntea, obrații, părul*) Copilul meu drag, iartă-mă!... Iart-o pe mama ta păcătoasă! Iartă-mă, nenorocita de mine!

TREPLEV (*o îmbrățișează*): Dac-ai ști! Am pierdut tot! Ea nu mă iubește! Nu mai pot să scriu... Mi s-au spulberat toate speranțele...

ARKADINA: Nu deznădădui... Vor trece toate. El o să plece și ea o să te iubească din nou. (*îi șterge lacrimile*) Ajunge! Ne-am împăcat.

TREPLEV (*îi sărută mâinile*): Da, mamă!

ARKADINA (*duioasă*): Împacă-te și cu el! Nu e nevoie de duel. Nu e așa?

TREPLEV: Bine. Numai dă-mi voie, mamă, să nu-l mai văd. Mi-e greu... E peste puterile mele... (*intră Trigorin*) Uite... Mă duc... (*strânge grăbit medicamentele în dulap*) Pansamentul o să mi-l facă doctorul...

TRIGORIN (*caută în carte*): Pagina 121... rândul 11-12. Ah, iată! (*citește*) „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o”.

(*Treplev ridică pansamentul și pleacă*)

ARKADINA (*uitându-se la ceas*): Peste puțin vor trage caii la scară.

TRIGORIN (*pentru sine*): „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o”.

ARKADINA: Sper că ai împachetat totul?

TRIGORIN (*nerăbdător*): Da, da... (*îngândurat*) De ce la chemarea asta a unui suflet curat m-am simțit trist, și inima mi s-a strâns de durere?... „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o”. (*Arkadinei*) Să mai rămânem încă o zi! (*Arkadina dă din cap negativ*) O zi măcar...

ARKADINA: Nu, dragul meu! Știu ce te reține. Dar trebuie să fii stăpân pe tine. Ești puțin amețit, trezește-te.

TRIGORIN: Fii și tu trează, rogu-te, și dovedește că ești înțelegătoare și cu judecată și ia lucrurile ca o adevărată prietenă... (*îi strânge mâna*) Tu știi să te jertfești... Poartă-te ca un prieten... Renunță...

ARKADINA (*puternic emoționată*): Atât ești de înnebunit?

TRIGORIN: Mă cheamă ceva spre ea. Poate că e tocmai ceea ce-mi trebuie.

ARKADINA: Dragostea unei fete de provincie! Ce puțin te cunoști!

TRIGORIN: Uneori oamenii dorm mergând. La fel și eu: vorbesc cu tine acum și parcă dorm și o văd pe ea, în vis... Visuri fermecătoare și dulci au pus stăpânire pe mine... Renunță la mine...

ARKADINA (*tremurând*): Nu, nu... Sunt și eu o femeie ca oricare alta. De ce-mi vorbești așa? Nu mă chinui, Boris! Mi-e groază...

TRIGORIN: Dacă ai vrea, ai putea fi o femeie extraordinară. Numai iubirea tinerească, plină de farmec și de poezie, care te fură în lumea visurilor, numai ea îți poate da fericirea pe pământ. Până acum n-am mai întâlnit iubirea asta. În tinerețe n-am avut timp. Am bătut la ușa tuturor redacțiilor, m-am luptat cu sărăcia. Acum însă iat-o, a sosit în sfârșit, și mă cheamă! Ce rost ar avea să fug de ea?

ARKADINA (*mânioasă*): Ai înnebunit?

TRIGORIN: Fie și-așa!

ARKADINA: V-ați înțeles cu toții astăzi să mă chinuiți? (*plânge*)

TRIGORIN (*se apucă de cap*): Nu înțelege! Nu vrea să înțeleagă!

ARKADINA: Să fiu oare chiar atât de urâtă și bătrână, încât să mi se poată vorbi fără nicio jenă despre alte femei? (*îl îmbrățișează și-l sărută*) O, ai înnebunit, scumpul meu, idolul meu! Tu ești ultima pagină a vieții mele! (*îngenunchează*) Bucuria mea, mândria mea, fericirea mea... (*îi cuprinde genunchii*) Dacă mă părăsești fie și pentru un ceas, n-am să pot îndura, am să înnebunesc, stăpânul meu minunat, stăpânul meu fără seamăn...

TRIGORIN: Ar putea să intre cineva. (*îi ajută să se ridice*)

ARKADINA: N-are decât, nu mi-e rușine de iubirea mea pentru tine. (*îi sărută mâinile*) Comoara mea, minte zvăpăiată, ești gata să faci o nebunie, dar eu nu vreau și n-am să te las... (*râde*) Ești al meu... Ești al meu... Și fruntea asta e a mea și ochii sunt ai mei și părul ăsta mătăsos e al meu... Ești tot al meu! Cu talentul tău, cu inteligența ta, ești cel mai bun dintre scriitorii de azi, ești singura nădejde a Rusiei... Ești sincer, simplu, proaspăt, ai un umor atât de sănătos. Tu știi să redai, cu o singură trăsătură, ce e mai caracteristic la un personaj sau într-un peisaj, oamenii tăi sunt vii și trăiesc... O, tu nu poți fi citit fără emoție. Crezi că te tămâiez, că te linguesc! Uită-te în ochii mei, privește... Am aerul unei mincinoase? Nu simți că numai eu știu să te prețuiesc, că numai eu îți spun adevărul, dragul meu, minunea mea... O să pleci. Nu e așa? Și n-ai să mă părăsești?

TRIGORIN: N-am voință... Niciodată n-am avut voință. Vlăguit, moale, supus întotdeauna, să plac eu oare femeilor? Ia-mă, du-mă, dar să nu mă lași să fac niciun pas fără tine!

ARKADINA (*pentru sine*): Acum e al meu! (*cu nepăsare, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic*) De altfel, dacă vrei, poți să rămâi. Am să plec singură, iar tu o să vii peste o săptămână. La urma urmei, de ce să te grăbești?

TRIGORIN: Nu, mai bine plecăm împreună.

ARKADINA: Cum vrei! Fie și împreună... (*pauză. Trigorin înseamnă ceva în caiet*) Ce scrii acolo?

TRIGORIN: Am auzit azi-dimineață o vorbă frumoasă:

„Crângul fecioarei”. O să-mi folosească. (*se-ntinde*) Așadar, plecăm, nu-i așa? Iar vagoane, iar gări, iar bufete, iar geamantane, iar discuții...

ȘAMRAEV (*intrând*): Am cinstea să vă anunț cu părere de rău că trăsura a tras la scară. Mult stimată doamnă, e timpul să plecați la gară; trenul vine la ora două și cinci minute! Fii bună, Irina Nikolaevna, și nu uita să afli unde e acum actorul Suzdalțev! Trăiește? E sănătos? Pe vremuri trăgeam câte un chef împreună. Era neîntrecut în „Curierul din Lyon”. Țin minte că împreună cu el, la Elisavetgrad, juca tragedianul Izmailov, un foarte bun actor și el. Nu te grăbi, stimată doamnă, mai sunt cinci minute. Odată, într-o melodramă – jucau pe conspiratorii și fuseseră descoperiți – trebuind să spună: „Am căzut într-o cursă”, Izmailov a spus: „Am căzut într-o curcă”... (*râde cu hohote*) Auzi, curcă!

(*în timp ce vorbește, Iakov umblă la geamantane, fata din casă îi aduce Arkadinei pălăria, mantoul, umbrela, mănușile, toți o ajută pe Arkadina să se îmbrace; bucătarul privește din pragul ușii din stânga, apoi intră nehotărât;*

intră și Polina Andreevna, apoi Sorin și Medvedenko)

POLINA ANDREEVNA (*cu un coș în mână*): Poftim și prune pentru drum... Sunt foarte dulci. Poate o să vi se facă poftă.

ARKADINA: Ești foarte bună, Polina Andreevna.

POLINA ANDREEVNA: La revedere, draga mea! Dacă a fost ceva care v-a supărat... Iertați-mă! (*plânge*)

ARKADINA: Totul a fost cum nu se poate mai bine. Numai că nu trebuie să plângi.

POLINA ANDREEVNA: Cum trece viața!

ARKADINA: Ce să-i faci!

SORIN (*în palton, cu pelerină, cu pălărie, baston, trece prin cameră intrând pe ușa din stânga*): Surioară, e timpul. Să nu întârziem, la urma urmei... Eu mă duc la trăsură! (*pleacă*)

MEDVEDENKO: Ca să vă petrec, o s-o iau pe jos la gară. Ajung numaidecât. (*pleacă*)

ARKADINA: La revedere, dragii mei... Dacă om mai trăi și om fi sănătos, o să ne vedem la vară din nou. (*fata în casă, Iakov și*

bucătarul îi sărută mâna) Să nu mă uitați. (*îi dă bucatarului o rublă*) Uite o rublă. Împărțiți-o între voi trei.

BUCĂTARUL: Vă mulțumim, coniță. Drum bun! Vă suntem foarte recunoscători.

IAKOV: Să fie într-un ceas bun!

ȘAMRAEV: Ne-ai ferici cu o scrisorică. La revedere, Boris Alexeevici!

ARKADINA: Unde e Konstantin? Spuneți-i că plec. Trebuie să ne luăm rămas-bun. Să-mi păstrați o amintire bună. (*către Iakov*) I-am dat o rublă bucatarului, pentru câteșitrei.

*(ies cu toții în dreapta, scena rămâne goală;
în dosul scenei zgomot ca la plecare; fata din casă se întoarce și
ia coșul cu prune, apoi iese)*

TRIGORIN (*întorcându-se*): Mi-am uitat bastonul. Trebuie să fie pe terasă. (*se îndreaptă spre ușa din stânga și se întâlnește cu Nina, care intră*) Dumneata? Noi plecăm...

NINA: Am presimțit c-o să ne mai vedem. (*emoționată*) Boris Alexeevici, am luat o hotărâre definitivă. Zarurile sunt aruncate, m-apuc de teatru! Măine nu voi mai fi aici, îl părăsesc pe tata, părăsesc totul și încep o viață nouă. Plec și eu la Moscova, ca și dumneata. Ne vom vedea acolo.

TRIGORIN (*după ce privește în jur*): Să tragi la „Bazarul slav”. Și dă-mi de știre imediat în strada Molceanovka, la casa lui Groholski... Mă grăbesc...

(pauză)

NINA: Încă o clipă!

TRIGORIN (*cu vocea scăzută*): Ești atât de frumoasă! O, ce fericire la gândul că ne vom revedea în curând! (*ea își lasă capul pe pieptul lui*) Voi vedea iarăși ochii ăștia minunați, zâmbetul ăsta nespus de frumos și de gingaș... Trăsăturile astea blajine, chipul ăsta plin de curățenie îngerească... Draga mea! (*sărutare prelungă*)

Cortina

Între actul al treilea și al patrulea au trecut doi ani.

ACTUL AL PATRULEA

Un salon din casa lui Sorin, transformat de Konstantin Treplev în cabinet de lucru. În dreapta și stânga uși ce duc în camerele interioare. În față, o ușă de sticlă, spre terasă. Afară de mobila de salon, obișnuită, în colțul din dreapta, o masă de scris: lângă ușa din stânga un divan turcesc, un dulap cu cărți, cărți pe fereastră, pe scaune. E seară. Arde o singură lampă cu abajur. Semiîntuneric. Se aude foșnetul frunzelor copacilor și vuietul vântului în coșuri. Paznicul de noapte bate toaca. Intră Medvedenko și Mașa.

MAȘA (*strigând*): Konstantin Gavrilîci! Konstantin Gavrilîci! (*se uită în jur*) Nu e nimeni. Bătrânul întreabă în fiecare clipă unde e Kosteia, unde e Kosteia... Nu poate trăi fără el...

MEDVEDENKO: Se teme de singurătate. (*ascultă*) Ce vreme îngrozitoare. Ține de două zile.

MAȘA (*face lampa mai mare*): Ce valuri sunt pe lac, ce valuri uriașe!

MEDVEDENKO: În grădină e întuneric. Ar trebui să dărâme scena aceea. Stă goală, urâtă, ca un schelet, și cortina pocnește în bătaia vântului. Când am trecut aseară pe acolo mi s-a părut că plângea cineva înăuntru.

MAȘA: Ei, asta-i...

(*pauză*)

MEDVEDENKO: Mașa, să mergem acasă!

MAȘA (*dă din cap*): Eu rămân să dorm aici.

MEDVEDENKO (*o imploră*): Hai acasă, Mașa! I-o fi foame copilului...

MAȘA: Fleacuri. O să-i dea Matriona de mâncare.

(*pauză*)

MEDVEDENKO: E păcat. E a treia noapte de când stă fără

maică-sa.

MAȘA: Tare te-ai mai făcut plicticos! Înainte, cel puțin, îi dădeai cu filozofia. Acum însă atâta știi: Hai acasă, copilul, hai acasă, copilul! Altceva nu mai aud de la tine!

MEDVEDENKO: Să plecăm, Mașa!

MAȘA: Du-te singur!

MEDVEDENKO: Taică-tău n-o să-mi dea calul.

MAȘA: O să ți-l dea. Roagă-l și o să ți-l dea.

MEDVEDENKO: Bine. Am să-l rog. Asta înseamnă că tu vii mâine?

MAȘA (*prizează tabac*): Da, mâine. Tare ești pisălog!...
(*intră Treplev și Polina Andreevna; Treplev aduce câteva perne și o pătură, iar Polina Andreevna, rufăria de pat; le pun pe divanul turcesc, apoi Treplev se așază la masa lui de lucru.*)

MAȘA: Da' ce faci cu asta, mamă?

POLINA ANDREEVNA: Piotr Nikolaevici ne-a rugat să-i facem patul aici, lângă Kosteia.

MAȘA: Lasă, că-l fac eu! (*face patul*)

POLINA ANDREEVNA (*oftând*): Omul bătrân e ca un copil.
(*se apropie de masa de scris, se sprijină în coate și se uită într-un manuscris; pauză*)

MEDVEDENKO: Atunci, mă duc. La revedere, Mașa! (*îi sărută mâna*) La revedere, mamă! (*vrea să sărute mâna soacră-sii*)

POLINA ANDREEVNA (*plictisită*): Haide! Du-te cu Dumnezeu.

MEDVEDENKO: La revedere, Konstantin Gavrilici!

(*Treplev îi dă mâna tăcut; Medvedenko pleacă*)

POLINA ANDREEVNA (*privind manuscrisul*): Cine credea sau bănuia că dumneata, Kosteia, ai să ajungi un scriitor adevărat – și uite, slavă Domnului, au început să-ți trimită și bani de pe la reviste! (*îi mângâie părul*) Și ce frumușel te-ai făcut... Bunul, dragul meu Kosteia, fii mai blând cu Mașenka mea!

MAȘA (*făcând patul*): Dă-i pace, mamă!...

POLINA ANDREEVNA (*lui Treplev*): E tare drăguță. (*pauză*) Știi, Kosteia, unei femei nu-i trebuie decât o mângâiere din ochi. O

știu de la mine.

(Treplev, fără să scoată o vorbă, se scoală de la masă și pleacă)

MAȘA: Uite că l-ai supărat. De ce nu-i dai pace?

POLINA ANDREEVNA: Îmi pare rău de tine, Mașenka!

MAȘA: Ai și de ce!

POLINA ANDREEVNA: Mă doare inima pentru tine. Văd totul și înțeleg totul.

MAȘA: Toate sunt numai prostii. Dragoste fără speranță nu există decât în romane. Toate sunt fleacuri. Numai că nu trebuie să te lași și să tot aștepți, să aștepți fără să știi ce... Cum ți s-a furișat dragostea în inimă, trebuie s-o smulgi. Ni s-a făgăduit că o să-l mute pe bărbatul meu în alt județ. Când e să ne mutăm acolo, am să uit totul!... Am să smulg dragostea din suflet, cu rădăcină cu tot.

(Se aude un vals melancolic din odăile vecine.)

POLINA ANDREEVNA: Kosteia cântă. Înseamnă că-i trist.

MAȘA *(face câțiva pași de vals, fără zgomot)*: Ceea ce e important, mamă, e să nu-l tot ai în față mereu. Dacă l-or muta pe Semion, crede-mă că-ntr-o lună l-am și uitat. Toate astea sunt fleacuri.

(se deschide ușa din stânga; Dorn și Medvedenko împing un jilț în care stă Sorin)

MEDVEDENKO: Acum am șase guri acasă. Și făina s-a făcut șaptezeci de copeici pudul.

DORN: Descurcă-te dacă poți!

MEDVEDENKO: Ușor îți vine să râzi dumitale, care ești căptușit cu bani.

DORN: Cu bani? După treizeci de ani de practică, prietene, de practică fără răgaz, în care timp n-am fost stăpân pe mine nici noaptea, nici ziua, am izbutit să strâng abia două mii de ruble și le-am cheltuit și pe astea nu demult, în străinătate. Nu mai am nimic!

MAȘA *(către soțul ei)*: N-ai plecat?

MEDVEDENKO *(scuzându-se)*: Cum era să plec dacă nu-mi dă cal!

MAȘA *(cu vocea scăzută, supărată)*: De nu te-aș mai vedea în

față!

(jilțul lui Sorin e împins în partea stângă a camerei; Polina Andreevna, Mașa și Dorn se așază în jurul lui; Medvedenko, necăjit, se retrage într-un colț)

DORN: Câte schimbări la voi! Din salon ați făcut birou.

MAȘA: Lui Konstantin Gavrilîci îi e mai la îndemână să lucreze aici. Când vrea, poate ieși în grădină să se mai gândească.

(se aude bătaia paznicului)

SORIN: Unde e sora mea?

DORN: A plecat la gară să-l întâmpine de Trigorin. Se întoarce numaidecât.

SORIN: Dacă ai crezut că e nevoie s-o chemi și pe soră-mea, înseamnă că boala mea e primejdioasă! *(după o pauză)* Și totuși mă mir! Sunt grav bolnav și cu toate astea nu mi se dă niciun fel de doctorie!

DORN: Ce vrei să-ți dau? Valeriană, bicarbonat, chinină?

SORIN: Acum iar începem cu filozofia. O, ce chin! *(arătând cu capul spre divan)* Pentru mine l-ați pregătit?

POLINA ANDREEVNA: Pentru dumneata, Piotr Nicolaevici.

SORIN: Mulțumesc.

DORN *(fredonează)*: „Plutește Luna-n ceruri noaptea”...

SORIN: Știi, am un subiect de nuvelă pentru Kosteia! O să se cheme „Omul care a vrut”, „*L’homme qui a voulu*”. Cândva, în tinerețe, am vrut să fiu scriitor și n-am izbutit. Am vrut să vorbesc frumos și am vorbit detestabil. *(se strâmbă)* „Ei, și-așa, la urma urmei, cum s-ar zice, așa și pe dincolo”... mi se întâmpla la tribunal să fac o expunere de motive și începeam să lungesc vorba și să mă bâlbâi, de mă treceau sudorile. Am vrut să mă căsătoresc și nu m-am căsătorit. Am vrut să trăiesc întotdeauna la oraș și iată că îmi sfârșesc zilele la țară... Ei, și-așa...

DORN: Ai vrut să capeți titlul de consilier și-l ai.

SORIN *(râde)*: Asta n-a fost ținta mea. A venit de la sine.

DORN: Recunoaște că nu e prea înțelept să te mai plângi de viață la șaiszeci și doi de ani.

SORIN: Ce încăpățânat! Dar înțelege că vreau să trăiesc!

DORN: E o nehibzuință. După legile naturii, orice viață trebuie să aibă un sfârșit.

SORIN: Dumneata judeci ca un om sătul. Ești sătul și de aceea nu-ți mai pasă de viață. Ți-e totuna. Dar o să-ți fie și dumitale frică de moarte, cum le e tuturor...

DORN: Frica de moarte e o frică animalică. Trebuie s-o înăbușim. Se tem de moarte numai cei care cred în viața viitoare și cărora le e frică de păcatele lor. Dar dumneata? Mai întâi că nu ești credincios și apoi, ce păcate ai făcut? Ai fost judecător douăzeci și cinci de ani. Asta e tot.

SORIN (*râde*): Ba douăzeci și opt...

(*intră Treplev și se așază pe un taburet la picioarele lui Sorin;
Mașa îl privește tot timpul*)

DORN: Îl împiedicăm pe Konstantin Gavrilîci să lucreze.

TREPLEV: Nu face nimic.

(*pauză*)

MEDVEDENKO: Dă-mi voie, doctore, să te-ntreb care oraș din străinătate ți-a plăcut mai mult.

DORN: Genova.

TREPLEV: De ce Genova?

DORN: Acolo e o mulțime neobișnuită pe străzi. E foarte frumos. Când părăsești seara hotelul, strada e ticsită de lume. Te miști prin mulțime fără nicio țintă, încoace și încolo, în linii frânte, trăiești cu ea, te contopești cu sufletul ei și începi să crezi că într-adevăr poate să existe un singur suflet universal, pe care l-a jucat cândva Nina Zarecinaia în piesa dumitale. Dar, pentru că veni vorba, unde-o mai fi acum Zarecinaia și ce-o mai fi făcând?

TREPLEV: Cred că e sănătoasă.

DORN: Mi s-a spus că ar fi dus o viață ciudată. Să fie adevărat?

TREPLEV: E o poveste lungă, doctore.

DORN: Spune-o pe scurt.

(*pauză*)

TREPLEV: A fugit de-acasă și a trăit cu Trigorin. Știai?

DORN: Asta știu.

TREPLEV: A avut și un copil care a murit. După cum era de

așteptat, Trigorin a lăsat-o și s-a întors la legăturile lui de mai înainte. De altfel, el nu a rupt niciodată vechile lui legături; dar fără caracter cum îl știi, s-a învățit și ici și colo. După câte am înțeles, din cele câte am aflat, viața personală a Ninei n-a reușit deloc.

DORN: Dar cu teatrul?

TREPLEV: Se pare că a nimerit-o și mai rău. A debutat undeva, lângă Moscova, la un teatru de vară, apoi a plecat în provincie. Pe vremea aceea n-o pierdeam din ochi și unde era ea, eram și eu. Încerca numai roluri mari, dar jocul ei otova și fără gust, cu țipete și gesturi exagerate, n-o ajuta. Erau și unele momente când striga cu talent, când murea cu talent, dar erau numai momente.

DORN: Vasăzică, o brumă de talent tot are.

TREPLEV: Greu de deslușit. Fără îndoială că trebuie să aibă. Eu am văzut-o jucând dar ea n-a vrut să mă vadă. Servitorii de la hotel nu mă lăsau să intru. Am înțeles ce se petrece cu ea și n-am mai stăruit. *(pauză)* Și... ce să vă mai spun? Mai târziu, când m-am întors acasă, am primit scrisori de la ea. Scrisori inteligente, calde, interesante. Nu se plângea, dar îmi dădeam seama că trebuie să fie foarte nenorocită. La fiecare rând al ei simțeam încordarea nervilor și o imaginație cam dezordonată. Iscălea „Pescărușul”. În „Rusalka”, morarul spune despre el că e un corb. Ea, în scrisorile ei repeta neîncetat despre ea că e un pescăruș. Acum e aici.

DORN: Cum aici?

TREPLEV: În târg, la un han. Are o cameră. A sosit de vreo cinci zile. M-am dus s-o văd – Maria Ilinișna a fost și ea – dar nu primește pe nimeni. Semion Semionovici ne-a spus c-ar fi văzut-o ieri după masă pe câmp, la vreo două verste de-aici.

MEDVEDENKO: Da, am văzut-o. Se ducea spre târg. Am salutat-o și am întrebat-o de ce nu vine la noi în vizită. Mi-a spus c-o să vină.

TREPLEV: N-o să vină. *(pauză)* Tatăl și mama ei vitregă nu vor să mai știe de ea. Au pus peste tot paznici, să n-o lase nici să se apropie de conac. *(se duce împreună cu doctorul lângă masa de scris)* Ce ușor e, doctore, să fii filozof pe hârtie, și ce greu e în

realitate!

SORIN: Ce fată încântătoare era!

DORN: Ce-ai spus?

SORIN: Că era o fată încântătoare! Consilierul Sorin a fost într-o vreme chiar îndrăgostit de ea.

DORN: Don Juan bătrân!

(se aude râsul lui Șamraev)

POLINA ANDREEVNA: Se pare că se întorc ai noștri de la gară...

TREPLEV: Da. O aud pe mama!

(intră Arkadina, Trigorin și Șamraev)

ȘAMRAEV *(intrând)*: Toți îmbătrânim, pe toți ne roade vitregia anilor, numai dumneata, preastimată doamnă, ești mereu tânără... Ca întotdeauna ai o bluză de culoare deschisă, ești vioaie și plină de grație...

ARKADINA: Iar vrei să mă deochi, plicticosule!

TRIGORIN *(către Sorin)*: Bine te-am găsit, Piotr Nikolaevici! Tot bolnav? Nu-mi place! *(văzând-o pe Mașa, bucuros)* Maria Ilinișna!

MAȘA: M-ai recunoscut? *(îi strânge mâna)*

TRIGORIN: Căsătorită?

MAȘA: De mult!

TRIGORIN: Fericită? *(îl salută pe Dorn și pe Medvedenko, apoi, nehotărât, se apropie de Treplev)* Irina Nikolaevna mi-a spus că ai uitat trecutul și nu mai ești supărat.

(Treplev îi întinde mâna)

ARKADINA *(către fiul ei)*: Boris Alexeevici a adus revista cu noua ta povestire.

TREPLEV *(luând revista)*: Mulțumesc. Ești foarte amabil. *(toți se așază)*

TRIGORIN: Admiratorii dumitale îți trimit salutări... La Petersburg și la Moscova lumea se interesează mult de dumneata și mă tot întreabă mereu. Vor să știe ce fel de om ești, câți ani ai, dacă ești blond sau brun... Toți cred – nu știu de ce – că nu mai ești tânăr. Și nimeni nu-ți știe numele adevărat, de vreme ce scrii

sub pseudonim. Ești misterios ca Masca de Fier.

TREPLEV: Pentru mult timp la noi?

TRIGORIN: Nu. Am de gând să plec chiar mâine la Moscova. Trebuie. Mă grăbesc să termin o nuvelă și apoi am făgăduit și ceva pentru o antologie. Într-un cuvânt, tot vechea poveste!

(în timp ce ei vorbesc, Arkadina și Polina Andreevna așază și desfac în mijlocul camerei o masă de joc; Șamraev aprinde lumânările, așază scaunele, apoi scoate din dulap un joc de loto.)

TRIGORIN: Vremea nu m-a primit prea bine. Bate un vânt aspru. Mâine dimineată, dacă s-o mai liniști, am să mă duc la lac să prind pește. Vreau să văd cu același prilej grădina și locul unde – ții minte – s-a jucat piesa dumitale. Mi-a venit în gând un subiect, pe care îl simt cum crește. Trebuie numai să-mi înprospătez în minte locul acțiunii.

MAȘA *(către tatăl ei)*: Tată, dă-i voie bărbatului meu să ia calul! Trebuie să plece acasă.

ȘAMRAEV *(îngână)*: Calul... acasă... *(sever)* Ai văzut doar și tu. Acum au venit caii de la gară. Nu-i pot porni iar.

MAȘA: Dar mai sunt și alți cai... *(văzând că nu-i răspunde, face un gest descurajat cu mâna)* Decât să ai de-a face cu voi...

MEDVEDENKO: Lasă, Mașa, că mă duc pe jos... Da...

POLINA ANDREEVNA *(oftând)*: Pe jos, pe o astfel de vreme... *(se așază la masa de joc)* Luați loc, vă rog!

MEDVEDENKO: Sunt numai șase verste... La revedere!... *(sărută mâna soției sale)* La revedere, mamă! *(Polina Andreevna îi întinde în silă mâna să i-o sărute)* N-aș fi supărat pe nimeni, dar e vorba de copil! *(salută pe toți ceilalți)* La revedere!... *(pleacă, cu aerul unui om vinovat)*

ȘAMRAEV: Nu face nimic. O ia el și pe jos, că doar nu-i general...

POLINA ANDREEVNA *(bate în masă)*: Rog pe toată lumea să poftească... Să nu pierdem vremea! În curând vom fi chemați la cină.

(Șamraev, Dorn și Mașa se așază la masă.)

ARKADINA *(către Trigorin)*: Când încep serile lungi de

toamnă, aici se joacă loto. Uită-te la lotoul ăsta de modă veche cu care jucam cu răposata maică-mea când eram copil! Nu vrei să joci cu noi o partidă până la cină? *(se așază cu Trigorin la masă)* Jocul e plictisitor, dar dacă te obișnuiești cu el, merge. *(împarte la toți câte trei cartoane)*

TREPLEV *(frunzărind revista)*: Nuvela lui a citit-o, la a mea însă nici n-a tăiat filele! *(pune revista pe masa de scris, apoi se îndreaptă spre ușa din stânga și trecând pe lângă Arkadina, îi sărută părul)*

ARKADINA: Kosteă, tu nu joci?

TREPLEV: Iartă-mă, dar n-am chef... Mă duc să mă plimb... *(iese)*

ARKADINA: Miza – zece copeici! Doctore, pune pentru mine.

DORN: Am înțeles!

MAȘA: Ați pus toți? Încep... Douăzeci și doi!

ARKADINA: Este!

MAȘA: Trei!...

DORN: Uite-l!

MAȘA: Ai pus trei? Opt! Optzeci și unu! Zece!

ȘAMRAEV: Nu așa de iute!

ARKADINA: Nu știți ce primire mi s-a făcut la Harkov, dragii mei! Și-acum sunt amețită!

MAȘA: Treizeci și patru!

(în spatele scenei se aude un vals melancolic)

ARKADINA: Studenții mi-au făcut ovații... Trei coșuri cu flori, două jerbe și asta... *(scoate de la piept o broșă și-o aruncă pe masă)*

ȘAMRAEV: E ceva...

MAȘA: Cincizeci!

DORN: Cincizeci în cap?

ARKADINA: Purtam o toaletă minunată! Orice s-ar zice, știu să mă-mbrac!

POLINA ANDREEVNA: Kosteă cântă. E trist, bietul băiat!

ȘAMRAEV: Îl înjură gazetele tare de tot.

MAȘA: Șaptezeci și șapte!

ARKADINA: Țsta să-i fie necazul!

TRIGORIN: N-are noroc. Nu-și poate găsi tonul adevărat. E la el ceva ciudat, neprecis, care de multe ori seamănă a aiureală. Niciun personaj nu e viu!

MAȘA: Unsprezece!

ARKADINA (*uitându-se la Sorin*): Petrușa, tu te plictisești! (*pauză*) Doarme.

DORN: Doarme consilierul nostru.

MAȘA: Șapte! Nouăzeci!

TRIGORIN: Mă întreb dacă aș mai scrie trăind la o moșie ca asta, lângă un lac! Mi-aș învinge patima asta și aș pescui toată ziua.

MAȘA: Douăzeci și opt!

TRIGORIN: Să prinzi un cosac sau un biban e o mare plăcere.

DORN: Eu cred în Konstantin Gavrilâci. Are ceva! E ceva în el! Gândește în imagini, povestirile lui sunt pitorești, colorate, le simți cu adevărat. Păcat numai că nu urmărește ținte bine hotărâte. Impresionează, dar atât. Și numai cu asta n-ajungi departe. Irina Nikolaevna, îți pare bine că fiul dumitale e scriitor?

ARKADINA: Închipuiți-vă că n-am citit încă nimic de el. N-am timp niciodată.

MAȘA: Douăzeci și șase!

(*Treplev intră încet și se îndreaptă spre masa lui de scris*)

ȘAMRAEV (*către Trigorin*): Boris Alexeevici, a rămas la noi ceva de-al dumneavoastră.

TRIGORIN: Ce anume?

ȘAMRAEV: Pescărușul pe care l-a împușcat într-o zi Konstantin Gavrilâci. Mi-ați spus să-l dau la împăiat...

TRIGORIN: Nu-mi aduc aminte. (*gândindu-se*) Nu-mi aduc aminte!

MAȘA: Șaizeci și șase! Unu!

TREPLEV (*deschide fereastra și ascultă*): Ce beznă! Nu înțeleg de ce sunt atât de neliniștit!

ARKADINA: Kostea, închide fereastra, e curent!

(*Treplev închide fereastra.*)

MAȘA: Optzeci și opt!

TRIGORIN: Domnilor, am câștigat partida!

ARKADINA (*veselă*): Bravo! Bravo!

ȘAMRAEV: Bravo!

ARKADINA: Omului ăstuia îi merge mereu în plin. (*se ridică*) Și acum, hai să mâncăm ceva! Celebritatea noastră n-a prânzit astăzi. Continuăm după masă. (*către fiul ei*) Kosteia, lasă-ți manuscrisele și hai să mâncăm!

TREPLEV: N-am chef, mamă. Nu mi-e foame!

ARKADINA: Cum vrei. (*îl trezește pe Sorin*) Petrușa, la cină! (*îl ia pe Șamraev de braț*) Am să vă povestesc cum am fost primită la Harkov.

(*Polina Andreevna stinge lumânările de pe masă, apoi împreună cu Dorn împinge scaunul lui Sorin; ies cu toții pe ușa din stânga; pe scenă rămâne Treplev, la masa de scris*)

TREPLEV (*se pregătește de scris; recitește ce a însemnat*): Am vorbit atât de mult despre forme noi, dar acum simt că lunec și eu spre rutină, puțin câte puțin. (*citește*) „Afișul de pe gard vestea”... „Fața palidă încadrată de un păr întunecat”... Vestea... încadrată... E banal. (*șterge*) Am să încep cu ploaia al cărei zgomot l-a trezit pe erou, iar restul am să-l șterg. Descrierea serii cu lună e lungă și căutată... Pentru Trigorin e ușor. Și-a făcut un fel al lui de a scrie... La el, pe un stăvilar strălucește gâtul unei sticle sparte, cade umbra roții de la moară, și noaptea cu lună e gata! Pe câtă vreme la mine e și lumină tremurătoare, și sclipirea lină a stelelor, sunt și sunetele îndepărtate ale unui pian, ce mor în aerul liniștit și aromat... E chinuit! (*pauză*) Da. Ajung din ce în ce mai mult să cred că nu e vorba nici de forme vechi și nici de forme noi și că omul scrie fără să se gândească la niciun fel de formă, scrie pentru că scrisul se revarsă liber din sufletul lui. (*cineva bate în geamul din dreptul mesei*) Ce-i asta? (*se uită pe fereastră*) Nu se vede nimic... (*deschide ușa de sticlă și privește în grădină*) Cineva a coborât în fugă scările. (*strigă*) Cine e? (*iese; se aude cum trece repede pe terasă; peste o clipă se întoarce cu Nina Zarecinaia*) Nina! Nina!

(Nina își lasă capul pe pieptul lui și plânge stăpânit.)

TREPLEV: Nina! Nina! Dumneata ești... Dumneata... *(pauză)* Parcă aveam un fel de presimțire! Toată ziua mi-a fost inima grea! *(îi scoate pălăria și pelerina)* O, buna mea, frumoasa mea, ai venit! Să nu plângem, nu!

NINA: E cineva pe-aici?

TREPLEV: Nimeni.

NINA: Încuie ușa. Altfel vor da peste noi!

TREPLEV: N-o să vină nimeni!

NINA: Știu că Irina Nikolaevna e aici. Încuie ușa...

TREPLEV *(încuie ușa din dreapta apoi se apropie de cea din stânga)*: Asta n-are cheie. Am să pun un fotoliu. *(pune un fotoliu în fața ușii)* Nu-ți fie teamă. N-are să intre nimeni.

NINA *(îl privește lung în față)*: Lasă-mă să te privesc! *(se uită în jurul ei)* E cald... E bine... Aici era pe vremuri salonul. M-am schimbat mult?

TREPLEV: Da, ai slăbit, și ochii îți sunt mai mari. Nina, ce ciudat e că te văd. De ce nu mi-ai dat voie să vin la dumneata? De ce n-ai venit până acum? Știu, ești de aproape o săptămână aici... în fiecare zi am încercat de câteva ori să te văd și am stat sub fereastra dumitale ca un cerșetor.

NINA: Mi-a fost teamă că mă urăști. În fiecare noapte visez că mă privești și că nu mă mai recunoști. O! Dac-ai ști! De când m-am întors rătăcesc mereu pe aici... prin jurul lacului. M-am oprit de multe ori prin preajma casei voastre, dar nu m-am hotărât să intru. Să ne așezăm! *(se așază)* Să ne-așezăm și să vorbim, să vorbim! Aici e bine, e cald și plăcut... Auzi cum urlă vântul? Turgheniev spune undeva: „Ferice de-acela care-n astfel de nopți are un acoperiș și-un colțișor cald”. Eu sunt un pescăruș... Nu, nu, n-am vrut să spun asta... *(își trece mâna pe frunte)* Despre ce vorbeam? Da... Turgheniev... „Și să le-ajute Domnul tuturor celor ce rătăcesc fără adăpost”... Nu-i nimic! *(plânge cu suspine)*

TREPLEV: Nina! Iar începi... Nina!

NINA: Nu-i nimic, îmi face bine... N-am mai plâns de doi ani. Aseară, târziu, m-am dus în grădină să văd dacă teatrul nostru mai

e acolo. Tot mai e. Și-am putut plânge după doi ani, pentru prima dată, și parcă mi-am ușurat sufletul și mi l-am luminat. Uite că nu mai plâng. (*îl ia de mână*) Și așa, acum ești scriitor... Dumneata ești scriitor și eu actriță... Ne-a luat același vârtej pe amândoi... Trăiam veselă ca un copil. Mă trezeam dimineața și începeam să cânt; te iubeam, visam glorie și-acum? Măine dis-de-dimineață trebuie să plec la Eleț, cu clasa a treia... la un loc cu țăranii; iar la Eleț, negustorii mai subțiri au să mă urmărească cu amabilitățile lor. Ce viață ticăloasă!

TREPLEV: De ce te duci la Eleț?

NINA: Am un angajament pe toată iarna. E timpul să plec.

TREPLEV: Nina, te-am blestemat, te-am urât, ți-am rupt scrisorile și fotografiile, dar în fiecare clipă simțeam că sufletul meu e pentru vecie legat de dumneata. Nu pot să nu te mai iubesc, Nina. Din clipa în care te-am pierdut și am început să tipăresc ce scriu, viața mea e un chin. Sufăr... Ca și cum tinerețea mea ar fi zburat deodată, parcă aș fi de nouăzeci de ani pe lume! Te strig, sărut pământul pe care-ai călcat; oriunde aș privi, văd numai chipul dumitale cu zâmbetul lui blajin, care mi-a luminat anii cei mai buni ai vieții...

NINA (*încurcată*): De ce-mi vorbește așa? De ce-mi vorbește așa?

TREPLEV: Sunt singur, nicio dragoste nu-mi încălzește inima. Mi-e frig de parcă aș trăi sub pământ, și tot ce scriu e searbăd, uscat, întunecat. Rămâi aici, Nina, te implor! Sau dacă nu, lasă-mă să vin cu dumneata!

(*Nina își pune repede pălăria și pelerina.*)

TREPLEV: Nina, de ce? Pentru numele lui Dumnezeu, Nina!... (*o privește cum se îmbracă; pauză*)

NINA: Trăsura mă așteaptă la poartă. Nu mă întovărăși. Mă duc singură... (*printre lacrimi*) Dă-mi puțină apă...

TREPLEV (*îi dă să bea*): Unde te duci acum?

NINA: În oraș. (*pauză*) Irina Nikolaevna e aici?

TREPLEV: Da... Joi, unchiul meu nu s-a simțit bine și i-am telegrafiat să vină.

NINA: De ce-mi spui că ai sărutat pământul pe care am călcat? Mai bine m-ai fi omorât! (*se apleacă pe masă*) Sunt atât de obosită! Dacă aş putea să mă odihnesc... Să mă odihnesc! (*ridicând capul*) Sunt un pescăruş. Nu, nu e asta... Eu sunt actriţă... Da! (*auzind râsul Arkadinei şi al lui Trigorin stă să asculte, apoi aleargă la uşa din stânga şi se uită pe gaura cheii*) Şi el e aici!... (*se întoarce la Treplev*) Da, da... Nu face nimic... Da... El nu credea în teatru, râdea de visurile mele, şi încetul cu încetul n-am mai crezut nici eu şi mi-am pierdut curajul... Şi-apoi, zbuliumul dragostei, gelozia, neîncetata frică pentru copilul meu... M-au copleşit meschinăriile, nimicurile, jucam fără viaţă... Nu ştiam ce să fac cu mâinile şi cum să stau pe scenă, nu eram stăpână pe vocea mea. Nu poţi înţelege starea asta, să simţi că joci îngrozitor de prost. Eu – sunt un pescăruş. Nu, nu e asta... Îţi mai aduci aminte că ai împuşcat odată un pescăruş? Un om a venit din întâmplare şi neavând ce face l-a nimicit... Uite un subiect pentru o scurtă povestire... Nu, nu-i asta... (*îşi trece mâna pe frunte*) Despre ce vorbeam? Da, despre teatru. Acum nu mai sunt ca atunci... Sunt o actriţă adevărată: joc cu plăcere, cu entuziasm. Scena mă îmbată şi simt că sunt frumoasă. Şi acum, de când sunt aici, am mers mult pe jos şi tot umblând m-am gândit şi am simţit cum cu fiecare zi ce trece cresc puterile sufletului meu... Acum ştiu, înţeleg, Kosteia, că în ceea ce facem noi, ori că am juca pe scenă, ori că am scrie, principalul nu e gloria, nu e strălucirea, nu e ceea ce visam eu, ci puterea noastră de a îndura. Să ştii să-ţi porţi crucea şi să-ţi păstrezi credinţa. Eu cred şi sufăr mai puţin. Şi atunci când mă gândesc la chemarea mea nu mă mai tem de viaţă.

TREPLEV (*trist*): Ți-ai găsit calea, ştii încotro mergi, pe câtă vreme eu tot mai orbecăiesc prin haosul visurilor şi al imaginilor, fără să ştiu la ce şi cui foloseşte. Nu cred şi nu ştiu care-i chemarea mea!

NINA (*ascultând*): Ssst... Şi-acum plec!... Rămâi cu bine. Când voi fi actriţă mare, vino să mă vezi. Îmi făgăduieşti? Şi-acum... (*îi strânge mâna*) E târziu. Abia mă mai țin picioarele... Sunt istovită, mi-e foame...

TREPLEV: Rămâi, am să-ți aduc de mâncare...

NINA: Nu, nu... Nu mă conduce. Ajung și singură... Trăsura e aproape... Așadar, l-a adus și pe el? Ei și? Mi-e totuna! Când îl vezi pe Trigorin să nu-i spui nimic... Îl iubesc. Îl iubesc chiar mai mult decât înainte... Un subiect pentru o scurtă povestire... Îl iubesc, îl iubesc cu patimă, până la deznădejde. Ce bine era înainte, Koste! Îți mai aduci aminte? Ce viață luminoasă, caldă, fericită, curată și ce simțăminte! – simțăminte ce semănau cu niște flori gingașe și delicate! Îți aduci aminte... (*declamă*) „Oamenii, leii, vulturii și potârnichile, renii cu coarne înrămurate, găștele, păianjenii, peștii cei tăcuți ai apelor, stelele de mare și cele ce nu puteau fi văzute cu ochiul, într-un cuvânt toate viețuitoarele, toate, toate s-au stins după ce au încheiat tristul cerc al vieții lor. Sunt mii de veacuri de când pământul nu mai poartă nicio ființă vie, și această biată Lună în zadar își mai aprinde candela. Cocorii nu se mai trezesc țipând prin lunci și cărăbușii nu se mai aud prin crânguri de tei...”

(*îl îmbrățișează și iese repede pe ușa de sticlă*)

TREPLEV (*după o pauză*): De n-ar întâlni-o cineva în grădină și de nu i-ar spune mamei! Asta ar putea-o supăra... (*timp de două minute rupe, în tăcere, toate manuscrisele și le aruncă sub masă, apoi deschide ușa din dreapta și iese*)

DORN (*încercând să deschidă ușa din stânga*): Ciudat. S-ar zice că ușa e închisă. (*intră și așază scaunul la loc*) Cursă cu obstacole...

(*intră Arkadina, Polina Andreevna, după ele Iakov cu sticlele și Mașa, apoi Șamraev și Trigorin*)

ARKADINA: Pune-le aici, pe masă. Vinul roșu și berea sunt pentru Boris Alexeevici. O să jucăm și o să bem. Luați loc, domnilor!

POLINA ANDREEVNA (*lui Iakov*): Servește și ceaiul. (*aprinde lumânările și se așază la masa de joc*)

ȘAMRAEV (*îl duce pe Trigorin la dulap*): Țăsta e obiectul despre care v-am vorbit... (*scoate din dulap pescărușul împăiat*) Comanda dumneavoastră.

TRIGORIN (*privind pescărușul*): Nu-mi aduc aminte!
(*gândindu-se*) Nu-mi aduc aminte!

(*în dreapta, în spatele scenei, se aude o împușcătură; toți tresar*)

ARKADINA (*speriată*): Ce s-a întâmplat?

DORN: Nimic. O fi plesnit ceva în trusa mea cu medicamente.
Nu vă neliniștiți. (*iese prin dreapta: peste o clipă se întoarce*)
Asta era. A plesnit sticla cu eter. (*fredonează*) „Din nou în fața ta
stau fermecat”...

ARKADINA (*se așază la masă*): Of, cum m-am speriat. Mi-am
amintit de... (*își acoperă fața cu mâinile*) Am văzut negru înaintea
ochilor...

DORN (*frunzărind revista, către Trigorin*): Acum două luni a
fost publicat aici un articol... O scrisoare din America... Și am
vrut să te-ntreb între altele... (*îl ia de talie și-l duce în fața
rampei*) Deoarece chestiunea asta mă interesează foarte mult...
(*cu glas scăzut*) Ia-o de-aici pe Irina Nikolaevna. Konstantin
Gavrilovici s-a împușcat...

CORTINA

Piesa *Pescărușul* a fost scrisă de Cehov între anii 1895-1896.

În scrisoarea sa către A. S. Suvorin din 21 octombrie 1895, Cehov spune:
„... Scriu și o piesă pe care o voi termina, probabil, tot pe la sfârșitul lui
noiembrie...” Iar într-o scrisoare către E. M. Șavrova și I. Șceglov, Cehov
amintește de intenția sa de a preda piesa Teatrului Mic din Moscova.

În scrisorile saie din 21 noiembrie, adresate lui A. S. Suvorin și A. I.
Urusov, Cehov le comunică că și-a dat piesa spre a fi dactilografiată, urmând
după aceea să le-o trimită spre consultare. Cehov își socotea piesa nefinisată;
ceea ce scrisese până atunci, după părerea lui, nu era decât „scheletul viitoarei
piese” sau un proiect „care până la începutul stagiunii următoare va mai fi
modificat de un milion de ori”.

La începutul anului 1896, Cehov își modifică piesa (vezi scrisoarea lui
Cehov adresată fratelui său, Alexandr Pavlovici, 8 martie 1896).

La 14 septembrie 1896, piesa a fost aprobată de cenzură, iar la 17
noiembrie 1896 pusă în scenă la Teatrul Alexandrinski din Petersburg.

Cu unele modificări și prescurtări, piesa a fost publicată în revista *Russkaia
mîsl*, nr. 12, 1896.

Cu alte mici modificări, piesa a fost inclusă în culegerea *Piese de teatru*,
Sankt-Petersburg, 1897; fără nicio modificare a intrat în culegerea de *Opere*

apărută în anii 1901-1902. Publicăm textul din 1902.

Lucrând la *Pescărușul*, Cehov își dădea seama că introduce elemente noi, neuzitate în dramaturgie și se îndoia de reușita piesei. De altfel, în scrisorile sale pomenește adesea de acest lucru: „Lucrez la piesă cu multă plăcere, deși îmi dau seama că păcătuiește îngrozitor împotriva canoanelor scenice. E o comedie cu trei roluri femeiești, șase bărbățești, are patru acte, un singur decor (vederea spre lac); multe discuții despre literatură, puțină acțiune și cinci puduri de dragoste.” (din scrisoarea către A. S. Suvorin, 21 octombrie 1895). În altă scrisoare adresată tot lui Suvorin (21 noiembrie 1895), găsim: „Mi-am isprăvit piesa. Sunt mai mult nemulțumit uecât mulțumit de ea. Acum când am recitit-o, mă conving din ce în ce mai mult că nu am stofă de dramaturg.” Într-o scrisoare adresată E. M. Șavrovei (18 noiembrie 1895), Cehov scrie: „Am terminat piesa și am intitulat-o *Pescărușul*. Nu prea mi-a reușit. Trebuie să recunosc că nu mă pricep în dramaturgie.”

Cehov s-a interesat îndeaproape de punerea în scenă a piesei sale la teatrul Alexandrinski. Asistând la repetiții (începând cu cea de a patra), Cehov observa orice nepotrivire între tradițiile și obiceiurile actoricești și noile cerințe ale piesei. E. P. Karpov (regizorul teatrului Alexandrinski) își amintește că „pe Cehov îl supăra orice notă falsă din replica actorilor, orice intonație cazonă. Cu toată delicatețea și sficiunea lui, Cehov îi întrerupea adesea pe actori și le explica importanța cutărei sau cutărei fraze, analiza caracterele eroilor, așa cum îi vedea el, dându-le de nenumărate ori același și același îndemn: «Lăsați teatralismul la o parte, dragii mei; acesta este lucrul cel mai important pe care-l aveți de făcut... Totul să fie simplu... Cât se poate de simplu... Eroii sunt oameni obișnuiți, oameni de rând...» Cehov simțea că jocul e lipsit de însuflețire, de elan.” (E. P. Karpov, *Istoricul primei reprezentări a „Pescărușului”*, din culegerea *Biblioteca cehoviană. Despre Cehov. Amintiri și articole*, Moscova, 1910. Tot el a scris articolul *Eșecul „Pescărușului” pe scena teatrului Alexandrinski*, almanahul literar *Krasnaia panorama*, Leningrad, iunie 1929) A. S. Suvorin menționează în jurnalul său că după repetiția generală, Cehov „era neliniștit de soarta piesei și voia ca aceasta să nu mai fie jucată” (Jurnalul lui A. S. Suvorin, Moscova—Petersburg, 1923, pag. 125). În scrisoarea lui Cehov, adresată surorii sale M. P. Cehova (12 octombrie), găsim următoarele rânduri: „Deocamdată *Pescărușul* se prezintă slab... Prevăd un spectacol mohorât, cenușiu. În general nu sunt mulțumit.” Cehov presimțea eșecul piesei. Sora sa, M. P. Cehova, notează în memoriile sale: „În ziua premierei *Pescărușului* pe scena teatrului Alexandrinski, am sosit la Petersburg. Fratele mă aștepta la gară. Din prima clipă m-a surprins aerul lui abătut. După chipul său se vedea că socotește totul iremediabil compromis. «Ce s-a-întâmplat?» l-am întrebat eu neliniștită. «Nu știu ce să fac, mi-a răspuns el, actorii nu-și cunosc rolurile, iar pe mine nu mă ascultă și nici nu mă înțeleg... Piesa nu merge.»” (M. P. Cehova, *Despre Cehov, Russkoie slovo*, nr. 13, 1910) Dintre toți actorii, singura V. F. Kommissarjevskaja, care interpreta rolul Ninei Zarecinaia, îl mulțumea pe Cehov. „Kommissarjevskaja joacă admirabil”, scrie el la 15

octombrie lui M. P. Cehov.

În prima reprezentație, care a avut loc pe scena teatrului Alexandrinski, la 17 octombrie 1896, piesa n-a avut succes. Ea n-a fost înțeleasă. Insuccesul se datora în primul rând faptului că atât regizorul, cât și actorii n-au înțeles și n-au știut să redea specificul inedit al dramaturgiei cehoviene. Analizând cauzele căderii piesei, regizorul E. Karpov scrie: „Majorității actorilor teatrului Alexandrinski, obișnuiți să joace în ultimii ani comedia ușoară de genul farsei, în special, piesele lui Viktor Krîlov, le-a fost deosebit de greu să interpreteze piesa lui A. P. Cehov, care redă însăși viața, o piesă plină de subtilități, de semitonuri și de profund conținut sufletesc” (E. Karpov, *Istoricul primei reprezentații a Pescărușului*. Din culegerea *Despre Cehov*, Moscova, 1910). În afară de aceasta, la insuccesul piesei a mai contribuit și faptul că publicul venit să asiste la un spectacol dat în beneficiul actriței de comedie E.I. Levkeeva, se aștepta să vadă o comedie, și, înșelat în așteptările sale, a rămas decepționat. „În teatru se aflau spectatorii veniți să se veselească, să petreacă o seară plăcută” (E. Karpov, *ibidem*). Dramatismul piesei, slab redat de actori (cu excepția actriței Kommissarjevskaja), a trecut neobservat. „Buna dispoziție a publicului pornit pe haz era greu s-o stăvilești; râdea la pasagiile cele mai neașteptate și nepotrivite, cu cel mai mic prilej” (*ibidem*).

Cehov, care era în sală, n-a mai așteptat sfârșitul spectacolului și extrem de deprimat a părăsit teatrul, iar a doua zi în zori a plecat la Moscova. În scrisoarea sa adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko (20 noiembrie 1896), Cehov scrie: „*Pescărușul* meu a suferit la Petersburg, în premieră, un eșec total. Teatrul vuia de mânie, aerul părea încărcat de ură, și eu – conform legilor fizice – am zburat ca o bombă din Petersburg.” Câteva zile mai târziu îi scrie lui A. S. Suvorin: „Mă simt ca împietrit, nu încerc decât dezgust pentru piesele mele și revizuiesc în silă corecturile... Vîna n-o poartă faptul că piesa a suferit un eșec – doar majoritatea pieselor mele au căzut și înainte... La 17 octombrie însă, nu piesa n-a avut succes, ci eu însumi. Încă din timpul primului act m-a uimit un lucru și anume: aceia cu care până la 17 octombrie vorbeam prietenește și cu toată sinceritatea, cu care luam mese colegiale, pentru care mă făceam de multe ori luntre și punte... toți aceștia aveau întipărită pe față o expresie ciudată, foarte ciudată... Într-un cuvânt, s-a petrecut ceea ce i-a dat prilej lui Leikin să-mi exprime în scris compătimirea pentru faptul că am atât de puțini prieteni, și totodată revistei *Nedelia* să întrebe: «Ce le-a făcut Cehov?»... Iar *Teatralul* să publice un vast articol (nr. 95), dezbătând pe larg manifestațiile dușmănoase ale confrăților mei într-ale scrisului.”

După această primă reprezentație, în ziare și în presa de teatru au apărut cele mai aspre și mai răuvoitoare rechizitorii.

Revista *Teatralul* scria: „Presa s-a năpustit asupra *Pescărușului* și a autorului său cu o înverșunare acerbă; s-a ajuns până acolo, încât i se contestă lui Cehov orice urmă de talent, fiind calificat drept o mărime umflată de alții... Bucuria răutăcioasă a unora dintre critici a ajuns până la cinism.”

Scrisori din Petersburg, Teatrul, nr. 95, 1896) Ziarele și revistele umoristice au început să publice fabule, pamflete și foiletoane satirice, care luau în derâdere pe autor și piesa acestuia.

Spectacolele următoare pe scena aceluiași teatru, însă cu unele modificări în interpretarea regizorală, s-au bucurat de un succes considerabil. După cel de al doilea spectacol, la 21 octombrie, V. Kommissarjevskaja îi scrie lui Cehov: „Vin de la teatru. Anton Pavlovici, dragule, am învins! E un succes deplin, un succes desăvârșit, un succes meritat și nici nu se putea să fie altfel! Cât de mult aș fi vrut să te văd acum, dar și mai mult aș fi dorit ca dumneata să fi asistat la spectacol și să fi auzit singur strigătul unanim al publicului: «Să vină autorul!»» *Pescărușul* dumitale, ba nu, al nostru, pentru că ne-am contopit sufletește cu el pentru totdeauna, este viu, suferă și simte cu atâta pasiune, încât îi va face pe mulți să simtă la fel.”

Despre succesul înregistrat de piesă la aceste spectacole i-au scris lui Cehov V. Bilibin, N. A. Leikin, A. F. Koni și alții. O telegramă de felicitare în acest sens i-a expediat lui Cehov și I. N. Potapenko. Răspunzând la scrisoarea lui V. V. Bilibin (noiembrie 1896), Cehov spune printre altele: „Se-nțelege că sunt bucuros, chiar foarte bucuros, totuși succesul celei de a 2-a și a 3-a reprezentații nu poate șterge din sufletul meu impresia produsă de primul spectacol. N-am stat până la sfârșit, însă ceea ce am văzut mi s-a părut nespus de plictisitor și de straniu. Actorii nu-și știau rolurile, jucau ca niște manechine, nesigur, s-au pierdut cu firea; s-a pierdut cu firea și Kommissarjevskaja, care n-a strălucit cu nimic. În teatru era o zăpușeală de infern. Se dezlănțuiseră parcă toate stihiiile împotriva piesei.” În schimb, la scrisoarea lui A. F. Koni, Cehov răspunde (11 noiembrie 1896) următoarele: „Te cunosc de mult, îți port un respect profund și am mai multă încredere în dumneata decât în toți criticii luați la un loc. Se vede că ai simțit profund ceea ce mi-ai scris și poate de aceea scrisoarea dumitale e atât de frumoasă și de convingătoare. M-am mai liniștit și-mi amintesc acum de piesă și de spectacol fără dezgustul de altădată.” Cehov și-a dat cu greu consimțământul pentru publicarea *Pescărușului* în *Ruskaia mîsl* (vezi scrisoarea către V. M. Lavrov din 11 noiembrie 1896 și cea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko la 20 noiembrie 1896).

Între timp piesa repurta succes după succes pe scenele teatrelor de provincie (Kiev, Astrahan, Taganrog etc). În această perioadă, revizuiindu-și piesele în vederea editării culegerii *Piese de teatru*, printre care erau *Pescărușul* și *Unchiul Vanea*, Cehov se îndoia dacă trebuie să le publice sau nu.

Un adevărat triumf al *Pescărușului* l-a constituit montarea spectacolului pe scena Teatrului de Artă din Moscova în stagiunea 1898-1899.

Multă vreme Cehov n-a vrut să-și dea consimțământul pentru noua punere în scenă a *Pescărușului*. În legătură cu aceasta, Vl. I. Nemirovici-Dancenko îi scrie: „... Sunt gata să răspund cu capul că toate aceste drame și tragedii lăuntrice ale *fiecărui* personaj, în cazul unei montări iscusite și conștiincioase, lipsite de banal, vor cuceri întreaga sală”. „Dacă nu mi-l dai, mă omori,

deoarece *Pescărușul* este singura piesă contemporană care m-a cucerit ca regizor, și tu ești singurul scriitor contemporan care prezintă un mare interes pentru un teatru cu un repertoriu întocmit cu exigență...” (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, Moscova, 1936, pp. 145-147) Cehov îi răspunde că nu mai vrea și nu mai este în stare să treacă prin acele emoții care i-au pricinuit atâta durere, invocând aceeași obiecțiune că el nu este un adevărat dramaturg, și că sunt alții mult mai buni decât el.

Drept mărturie a excepționalului succes repurtat de *Pescărușul* în montarea Teatrului de Artă din Moscova și a importanței deosebite pe care o avea această tratare scenică în istoria moștenirii dramatice lăsate de Cehov, stau nenumăratele telegrame și scrisori de felicitare trimise autorului, care se afla pe atunci la Ialta. După prima reprezentație (17 decembrie 1898), Vl. I. Nemirovici-Dancenko îi telegrafiază următoarele: „Am jucat *Pescărușul*. Succesul e colosal. Din primul act piesa a cucerit publicul. Am mers din triumf în triumf. Chemări la rampă cu nemiluita. După al treilea act, când am anunțat publicul că autorul nu se află în sală, mi s-a cerut să-ți trimit o telegramă din partea lui. Suntem nebuni de fericire.” (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, pag. 196) Despre emoția care a cuprins publicul după prima și următoarele reprezentații, i-a mai scris lui Cehov A. S. Lazarev-Gruzinski (Biblioteca de Stat V. I. Lenin, din materialele secției de manuscrise, fascicula nr. 8, pp. 42-43; scrisoarea lui V. M. Sobolevski (*ibidem*, pag. 61); scrisoarea lui A. I. Urusov (*Slovo*, nr. 2, pp. 286-287). La sfârșitul lui decembrie 1898, M. Gorki îi scrie lui Cehov: „Ai auzit, desigur, despre triumful *Pescărușului*. Ieri, cineva care cunoaște minunat teatrul și pe toți corifeii scenei, un foarte fin cunoscător și un om de gust, în vârstă cam de vreo șaizeci de ani, mi-a spus cu lacrimi de emoție în glas: «De aproape 40 de ani merg la teatru și am văzut multe! Dar niciodată n-am văzut o piesă atât de uimitor de *eretic-genială* cum este *Pescărușul*! Știi – nu e părerea unui singur om. N-am văzut *Pescărușul* pe scenă, dar l-am citit. E scris cu o mână puternică!” (Gorki —Cehov, ed. *Cartea Rusă*, 1954, pag. 29 – n. ed)

Cehov și-a văzut *Pescărușul* pe scena Teatrului de Artă la începutul lui mai 1899, la un spectacol jucat special pentru el (teatrul își încheia stagiunea). Spectacolul a avut loc fără decor, într-o montare care nu-i satisfăcea nici pe departe pe interpreți. Iată ce-i scrie Cehov lui Gorki în legătură cu acest spectacol: „Am văzut *Pescărușul* fără decoruri; nu pot să discut despre piesă cu sânge rece, deoarece *Pescărușul* a jucat oribil, plângea mereu în hohote, iar Trigorin (scriitorul) umbla și vorbea ca un paralytic; indicația mea că *nu are voință*, interpretul a înțeles-o în așa fel încât mi s-a făcut lehamite” (*ibidem*, pag. 49). Despre faptul că Cehov a fost nemulțumit de jocul Roksanovei (Zarecinaia) și al lui Stanislavski (Trigorin), povestesc O. L. Knipper-Cehova și însuși KS. Stanislavski (*Viața mea în artă*, *Cartea Rusă*, 1958, pag. 216 – n. ed). Totuși, în ansamblu, spectacolul i-a plăcut lui Cehov. Tot atunci, Cehov scrie lui P. F. Iordanov următoarele: „La Moscova s-a jucat pentru mine *Pescărușul* pe scena Teatrului de Artă. Regia este excepțională... Teatrul Mic se prezintă mult mai slab, iar în ce privește *mise en scene* și

montarea, Teatrul de Artă a întrecut cu mult trupa de la Meiningen...” Pe medalionul dăruit de Cehov lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko erau gravate următoarele cuvinte: „I-ai dat viață *Pescărușului* meu. Îți mulțumesc.”

Unchiul Vanea

SCENE DIN VIAȚA LA ȚARĂ, ÎN PATRU ACTE
(1897)

Traducere de Moni Ghelerter și R. Teculescu

PERSONAJE:

SEREBREAKOV ALEXANDR VLADIMIROVICI, *profesor universitar la pensie*

ELENA ANDREEVNA, *soția lui, 27 ani*

SOFIA ALEXANDROVNA (SONIA), *fiica lui din prima căsătorie*

VOINIȚKAIA MARIA VASILIEVNA, *văduvă de consilier, mama primei soții a profesorului*

VOINIȚKI IVAN PETROVICI (UNCHIUL VANEA), *fiul ei*

ASTROV MIHAIL LVOVICI, *medic*

TELEGHIN ILIA ILICI, *proprietar scăpătat*

MARINA, *dădacă bătrână*

Un argat

Acțiunea se petrece la conacul lui Serebrenikov

ACTUL ÎNTÂI

O grădină. Se vede o aripă de casă, cu terasă. Pe alee, sub un plop bătrân, o masă pregătită pentru ceai. Scaune, bănci, pe una dintre ele o chitară. Nu departe de masă, un scrânciob. Ora trei după masă. Cerul înnorat.

MARINA (*puhavă, bătrână, cu mișcări încete, stă lângă samovar, împletind un ciorap, în timp ce Astrov se plimbă în preajma ei; îi umple paharul*): Bea, tătucule!

ASTROV (*luând fără poftă paharul*): N-am chef!

MARINA: Dar un păhărel de votcă ai bea?

ASTROV: Nu, nu beau în fiecare zi. Și apoi, e și zăduf. (*pauză*) Câți ani să fie de când ne cunoaștem, dădacă?

MARINA (*pe gânduri*): Câți? Dumnezeu știe... Ai venit pe meleagurile astea... Ia să vedem... Trăia încă Vera Petrovna, mama Sonicikii. Pe vremea ei ai venit la noi două ierni în șir... Păi de atunci se cheamă că au trecut cam unsprezece ani. (*gândindu-se*) Ba, poate, și mai mult...

ASTROV: M-am schimbat mult de-atunci?

MARINA: Mult. Erai tânăr, frumos... Acum, ai îmbătrânit. Și parcă și frumusețea ți-e altfel. Și-apoi, dacă-i vorba, mai bei și câte un păhărel de votcă!

ASTROV: Da... În zece ani am ajuns să fiu alt om. Care o fi pricina? Am lucrat prea mult, mătușică. De dimineața până seară în picioare, să nu știi ce-i odihna, iar noaptea, când te vâri în așternut, ți-e tot frică să nu te cheme cumva la vreun bolnav. De când ne-am cunoscut n-am avut nicio zi liberă. Cum să numbătrânești? Că și viața e plicticoasă, idioată, murdară... Te trage la fund viața asta! În jurul tău numai oameni scrântiți, peste tot oameni scrântiți și dacă trăiești cu ei doi-trei ani, încetul cu încetul, fără să-ți dai seama, ajungi să te scrântești și tu... Asta e

soarta. (*își răsuțește mustața lungă*) Lungă mi-a mai crescut mustața! Tâmpită mustată! Am ajuns și eu să fiu un om scrântit, mătușă. De prostit încă nu m-am prostit, mulțumesc lui Dumnezeu, creierii îmi sunt încă la locul lor, dar parcă mi s-au tocit simțurile. Nu vreau nimic, nu-mi trebuie nimic, nu iubesc pe nimeni... Uite, numai pe tine te iubesc. (*o sărută pe cap*) Când eram copil, am avut și eu o dădacă. Semăna cu tine.

MARINA: Poate vrei să mănânci?

ASTROV: Nu. În postul mare, în a treia săptămână, am plecat la Malițkoe. Bântuia molima... Tifos exantematic. Zăceau toți în bordeie, claie peste grămadă... Murdărie, duhoare, fum... Viței pe jos, de-a valma cu bolnavii și purceii tot acolo. M-am zbatut toată ziua, n-am stat jos o clipă, nicio picătură de apă n-am pus în gură. Dar când m-am întors acasă, crezi că m-au lăsat să răsuflu? Mi-au adus un acar de la gară. L-am întins pe masă să-l operez, iar el s-a apucat să-mi moară sub cloroform. Și, uite, când nu trebuia, m-au năpădit simțămintele și a început să mă mustre cugetul, ca și cum aș fi vrut într-adins să-l omor. Și atunci m-am așezat, am închis ochii – uite-așa, ca acum – și m-am gândit: ne vor pomeni oare, cu o vorbă bună, cei ce vor trăi cu o sută, două sute de ani după noi și cărora azi le croim drumul? Eu cred că nu ne vor pomeni, mătușă!

MARINA: Oamenii nu! Dar Dumnezeu o să-și aducă aminte.

ASTROV: Bine-ai spus, dădacă! Uite, îți mulțumesc.

(*intră Voinițki*)

VOINIȚKI (*iese din casă, a dormit după dejun și-i e fața umflată de somn. Se așază pe bancă îndreptându-și cravata elegantă*): Da... (*pauză*) Da...

ASTROV: Ai dormit bine?

VOINIȚKI: Da, foarte bine. (*cască*) De curând trăiește aici profesorul cu nevastă-sa, viața mi s-a dat peste cap... Nu dorm la vreme, la masă mănânc fel de fel de sosuri picante, beau vin... Astea nu-s sănătoase. Înainte nu aveam nicio clipă de răgaz. Lucram împreună cu Sonia, cu cât spor nu mai e nevoie să-ți spun. Acum muncește numai Sonia. Eu dorm, mănânc, beau... Nu e bine!

MARINA (*dând din cap*): Și ce mai rânduială la noi! Profesorul se scoală la amiază, iar samovarul fierbe și-l așteaptă toată dimineața. Până n-au venit ei, ne așezam la masă la unu, ca toți oamenii, dar de când sunt ei aici mâncăm la șapte seara! Noaptea, profesorul citește și scrie, iar la două, deodată soneria... Ce s-a întâmplat, măicuță? Vrea ceai! Du-te de trezește toată lumea pentru el și pune-i samovarul... Ce mai rânduială!

ASTROV: Și mult o să mai stea pe-aici?

VOINIȚKI (*fluieră*): O sută de ani. Profesorul s-a hotărât să se stabilească aici.

MARINA: Uite și acum: de două ceasuri stă samovarul pe masă și ei s-au dus la plimbare.

VOINIȚKI: Iată-i că vin! Nu te prăpădi cu firea!

(*se aud glasuri; din fundul grădinii vin Serebreakov, Elena Andreevna, Sonia și Teleghin, care se întorc de la plimbare*)

SEREBREAKOV: Foarte frumos, foarte frumos. Priveliștile sunt minunate.

TELEGHIN: Într-adevăr deosebite, Excelență!

SONIA: Tată, mâine mergem la ocolul silvic. Vii cu noi?

VOINIȚKI: Pofțiți, vă rog, la ceai!

SEREBREAKOV: Fiți buni, dragii mei, și trimiteți-mi ceaiul în biroul meu. Mai am încă de lucru astăzi.

SONIA: Sunt sigură că o să-ți placă la ocolul silvic.

(*Elena Andreevna, Serebreakov și Sonia intră în casă; Teleghin se așază la masă, lângă Marina*)

VOINIȚKI: E cald și-i zăduf, dar marele nostru învățat cară cu el paltonul, galoșii, mănușile și umbrela.

ASTROV: Se îngrijește omul.

VOINIȚKI: Și ea ce frumoasă e! Ce frumoasă! În viața mea n-am văzut o femeie mai frumoasă!

TELEGHIN: Eu, Maria Timofeevna, fie că m-aș plimba pe câmp sau într-o grădină la umbră, fie că aș privi masa asta – simt întotdeauna o fericire nespusă. Vremea e minunată, păsările cântă, trăim în pace și bună-înțelegere... ce ne mai trebuie? (*luând paharul*) Îți mulțumesc din toata inima!

VOINIȚKI (*visător*): Ochii ei... Minunată femeie!

ASTROV: Povestește-ne ceva, Ivan Petrovici!

VOINIȚKI (*moale*): Ce să-ți povestesc?

ASTROV: Nu-i nimic nou?

VOINIȚKI: Nimic. Toate-s vechi. Eu sunt același ca pe vremuri, ba poate și mai rău, fiindcă m-am lăsat, m-am dat lenii, nu fac nimic, ci doar bombănesc toată ziua, ca moșnegii. *Maman*, bătrâna mea gaiță, tot mai ciripește despre emanciparea femeii. Cu un ochi se uită-n fundul gropii, și cu celălalt caută în cărțile ei savante semnele unei vieți noi!

ASTROV: Și profesorul?

VOINIȚKI: Profesorul, ca și mai înainte, stă în cabinetul lui și scrie de dimineață până noaptea târziu. „Scriem ode nesfârșite cu frunțile-ncruntate, dar laurii și fala nu vor să se arate...” Biata hârtie! Mai bine și-ar scrie biografia! Grozav subiect! Mă-nțelegi! Un profesor ieșit la pensie, un hodorog, o caricatură de savant bătrân. Podagră, reumatism, migrene, iar de gelozie și invidie i s-a umflat și ficatul. Și dihania asta trăiește pe moșia primei sale soții, și nu de plăcere ci pentru că buzunarul nu-i îngăduie să trăiască la oraș. Se plânge mereu de nenorocirile lui, deși în realitate e nespus de fericit. (*nervos*) Gândește-te numai ce noroc a avut! Fiul unui biet țârcovnic, intră la seminar, reușește apoi să obțină gradele universitare, ba și o catedră! Ajunge Excelență, ginerele unui senator și așa mai departe. De altfel, toate astea nu au nicio importanță. Dar ascultă altceva! De douăzeci și cinci de ani bătută pe muchie, omul acesta ține prelegeri și scrie despre artă, fără să înțeleagă o iotă! De douăzeci și cinci de ani rumegă părerile altora despre realism sau naturalism și alte bazaconii. De douăzeci și cinci de ani ține prelegeri și scrie despre ceea ce oamenii inteligenți știu de mult, iar pe proști nu-i interesează. Adică de douăzeci și cinci de ani bate apa în piuă. Și în același timp, ce îngâmfare! Ce ifose! A ieșit la pensie și nu-l cunoaște nimeni. E absolut necunoscut. Vasăzică, douăzeci și cinci de ani a ocupat locul altuia. Și uită-te la el cum calcă de parcă e un semizeu.

ASTROV: Pare-mi-se că-l invidiezi!

VOINIȚKI: Da. Află că-l invidiez! Și ce trecere are la femei! Niciun Don Juan n-a cunoscut un succes ca al lui. Nevasta lui dintâi, sora mea, era o ființă încântătoare, blajină, curată ca cerul ăsta albastru, nobilă, generoasă. A avut mai mulți adoratori decât a avut el elevi, dar îl iubea cum numai îngerii curați pot iubi alte ființe, tot atât de curate ca și ei. Mama mea, soacra lui, până și astăzi îl adoră și e cuprinsă în fața lui de un fel de teamă sacră. A doua soție, o femeie frumoasă și deșteaptă – ai văzut-o adineauri – s-a căsătorit cu el, om bătrân, și i-a jertfit tinerețea, frumusețea, libertatea și strălucirea ei. Și mă întreb de ce? Pentru ce?

ASTROV: Și îi este credincioasă profesorului?

VOINIȚKI: Din păcate, da!

ASTROV: De ce „din păcate”?

VOINIȚKI: Pentru că fidelitatea asta e falsă de la început până la sfârșit. Are multă retorică în ea, dar niciun pic de logică. E imoral să înșeli un soț bătrân, pe care nu-l poți suferi. Dar să înăbuși în tine tinerețea și sentimentele adevărate – asta nu e imoral?

TELEGHIN (*cu ton plângăreț*): Vanea, nu-mi place când te aud vorbind așa. Zău! spun drept... Și femeia care-și înșală soțul ca și bărbatul care-și înșală soția nu sunt oameni de credință. Asemenea oameni sunt în stare să-și trădeze și țara.

VOINIȚKI (*supărat*): Ține-ți gura, Ciupitule!

TELEGHIN: Lasă-mă să vorbesc, Vanea. Soția mea a fugit de la mine cu iubitul ei chiar a doua zi după nuntă, din cauza înfățișării mele nu prea atrăgătoare. Eu, după asta, nu m-am abătut de la datorie. O iubesc și acum și-i sunt credincios, o ajut cu ce pot și i-am dat toată averea pentru întreținerea copiilor pe care i-a avut cu bărbatul pe care l-a iubit. Am pierdut fericirea, dar mi-am păstrat mândria. Și ea? Tinerețea i s-a dus; frumusețea, sub puterea legilor firii, i s-a ofilit, omul pe care-l iubea a murit... Ce i-a rămas?

(*intră Sonia și Elena Andreevna, apoi Maria Vasilievna cu o carte; se așază și citește; i se dă ceai; ea bea fără a se uita la ceilalți*)

SONIA (*grăbită, către Marina*): Au venit țărani, doicuță. Du-te

și vorbește cu ei. Las' că servesc eu ceaiul. (*toarnă ceaiul*)

(*Marina pleacă; Elena Andreevna își ia ceașca și bea ceaiul, așezată în scrânciob*)

ASTROV (*către Elena Andreevna*): Am venit să-l văd pe soțul dumneavoastră. Mi-ați scris că e greu bolnav, că are reumatism și nu mai știu ce! Dar se pare că e sănătos tun.

ELENA ANDREEVNA: Aseară nu i-a fost bine. Se plângea de dureri de picioare. Dar astăzi i-au trecut...

ASTROV: Eu însă eram să-mi rup gâtul întinzând-o treizeci de verste! Nu face nimic. Nu-i pentru prima dată. Dar de vreme ce tot sunt aici, am să rămân până mâine și am să-mi scot din pagubă cu somnul. Cel puțin, am să dorm *quantum satis*¹⁹.

SONIA: Foarte bine. Rămâi atât de rar să dormi la noi! Sunt sigură că nici n-ai mâncat.

ASTROV: E-adevărat. N-am mâncat.

SONIA: Tocmai bine. Vei mânca la noi. Acum luăm prânzul la ora șapte. (*își bea ceaiul*) Da' ceaiul ăsta e rece!

TELEGHIN: Da, samovarul s-a răcit aproape de tot.

ELENA ANDREEVNA: Nu face nimic, Ivan Ivanîci, îl vom bea și rece.

TELEGHIN: Mă iertați, nu Ivan Ivanîci ci Ilia Ilici... Ilia Ilici Teleghin... Sau, cum îmi spun unii, din pricina feței mele ciupite de vărsat: Ciupitul. Am botezat-o pe Sonia, și Excelența Sa, soțul dumneavoastră, mă cunoaște foarte bine. Acum locuiesc pe proprietatea dumneavoastră și dacă ați binevoit să observați, iau în fiecare zi masa la dumneavoastră.

SONIA: Ilia Ilici e ajutorul nostru. Mâna noastră dreaptă. (*afectuoasă*) Nașule, să-ți mai pun o ceașcă, nașule?

MARIA VASILIEVNA: Ah!

SONIA: Ce e, bunicuță?

MARIA VASILIEVNA: Am uitat să-i spun ceva lui Alexandr... Mi-am pierdut memoria... Azi am primit o scrisoare de la Pavel Alexeevici de la Harkov... Ne-a trimis o nouă broșură de-a lui...

ASTROV: E interesantă?

MARIA VASILIEVNA: Interesantă, dar oarecum ciudată.

Tăgăduiește tot ce a apărat cu șapte ani în urmă. E înfiorător!

VOINIȚKI: Nu-i nimic înfiorător! *Maman*, bea-ți ceaiul!

MARIA VASILIEVNA: Bine, dar vreau să vorbesc!

VOINIȚKI: De cincizeci de ani nu facem altceva decât să vorbim și iar să vorbim și să citim broșuri. Ar fi timpul să-ncetăm.

MARIA VASILIEVNA: Nu știu de ce nu-ți place când vorbesc eu. Iartă-mă, Jean, dar în ultimul an te-ai schimbat atât, încât nu te mai recunosc... Erai un om cu convingeri precise, o personalitate luminoasă...

VOINIȚKI: O da, eram o personalitate luminoasă, care nu lumina pe nimeni. *(pauză)* Am fost o personalitate luminoasă! Altă glumă mai usturătoare nici nu mi s-ar putea spune. Am patruzeci și șapte de ani. Până acum un an m-am străduit, ca și voi, să-mi întunec într-adins vederea cu scolastica asta a voastră și să nu-mi dau seama de viața adevărată – și credeam că fac bine. Acum însă dac-ați ști! Nu dorm nopți de-a rândul de ciudă și de mânie, gândind ce prostește mi-am pierdut timpul, când aș fi putut avea tot ce nu-mi mai îngăduie acum bătrânețea să am!

SONIA: Unchiule Vanea, e plictisitor!

MARIA VASILIEVNA *(fiului ei)*: S-ar spune că vrei să dai vina pe convingerile tale de odinioară... Dar nu sunt ele de vină ci tu... Ai uitat că o convingere prin ea însăși nu e nimic, e literă moartă... Ar fi trebuit fapte.

VOINIȚKI: Fapte? Nu toată lumea e în stare să fie un *perpetuum mobile* mângălitor de hârtie, ca *Herr* profesor al dumatile.

MARIA VASILIEVNA: Ce vrei să spui cu asta?

SONIA *(rugător)*: Bunicuță, unchiule Vanea! Vă rog! Vă rog mult!...

VOINIȚKI: Tac! Tac și-mi cer iertare.

(pauză)

ELENA ANDREEVNA: Ce vreme frumoasă e azi. Nu e cald deloc...

(pauză)

VOINIȚKI: E o vreme tocmai bună să te spânzuri...

(Teleghin își acordează chitara; Marina umblă în jurul casei și cheamă găinile)

MARINA: Pui, pui, pui...

SONIA: Dădacă, de ce-au venit țărani?

MARINA: Vechea poveste. Tot locul ăla nelucrat. Pui, pui, pui...

SONIA: Pe cine chemi?

MARINA: Pestrița a scăpat cu puii. Să nu-i înhațe gaia. *(pleacă)*
(Teleghin cântă o polcă; toți ascultă în tăcere; intră un argat)

ARGATUL: Domnul doctor e aici? *(către Astrov)* Vă rog, Mihail Lvovici, au venit după dumneavoastră.

ASTROV: De unde?

ARGATUL: De la fabrică.

ASTROV *(înciudat)*: Foarte mulțumesc. Ce să-i faci?... Trebuie să mă duc. *(își caută șapca din ochi)* Ce păcat! Dracu să-i ia...

SONIA: Adevărat, e foarte neplăcut... De la fabrică întoarce-te să iei masa cu noi.

ASTROV: O să fie prea târziu. N-ai ce să-i faci!... *(argatului)* Uite ce e, drăguțule: adu-mi mai întâi un păhărel cu votcă. *(argatul pleacă)* N-ai ce să-i faci! *(găsește șapca)* Într-o piesă a lui Ostrovski e un personaj cu mustață mare și numai cu o fărâmbă de minte. Ala sunt eu... Așadar, doamnelor, domnilor, am onoarea! *(către Elena Andreevna)* Dacă o să vă abateți vreodată pe la mine, uitate, împreună cu Sofia Alexandrovna, o să mă bucur din toată inima. Am o moșioară nu prea mare, cu totul vreo treizeci de deseatine, dar dacă vă interesează, am o grădină model și o pepinieră cum nu găsești la o mie de verste împrejur. Alături de mine e ocolul silvic... Șeful ocolului e bătrân și mereu bolnav, așa că, la drept vorbind, eu duc toate treburile.

ELENA ANDREEVNA: Mi s-a spus că vă plac pădurile. Desigur că asta poate să fie de mare folos. Dar nu vă îndepărtează, oare, de la adevărata dumneavoastră menire? Sunteți medic!

ASTROV: Numai Dumnezeu știe care e adevărata noastră menire.

ELENA ANDREEVNA: Și vă interesează?

ASTROV: Da, este un lucru interesant.

VOINIȚKI (*ironic*): Grozav!

ELENA ANDREEVNA (*lui Astrov*): Sunteți încă tânăr. După înfățișare să tot aveți treizeci și șase, treizeci și șapte de ani. De aceea cred că nu e chiar atât de interesantă pe cât spuneți, îndeletnicirea asta. Pădure și iar pădure! Trebuie să fie monoton.

SONIA: Nu. E cât se poate de interesant! Mihail Lvovici sădește în fiecare an o pădure nouă și a primit chiar o medalie de bronz și o diplomă. Se trudește să nu fie distruse pădurile bătrâne... Când îl auzi vorbind, trebuie să fii de părerea lui! Spune că pădurile sunt podoaba pământului, că-l învață pe om să înțeleagă frumosul și-i dau o mare bucurie sufletească. Pădurile îndulcesc clima aspră, și în țările unde clima e mai blândă, omul își cheltuiește mai puțin puterile în luptă cu natura. De aceea și omul acolo e mai cumpătat și mai blând. Oamenii de acolo sunt frumoși, zvelți, sensibili. Vorba lor e mai aleasă, mișcările pline de grație. Acolo înfloresc științele și artele, filozofia lor nu e întunecată iar purtarea lor față de femei e plină de eleganță și noblete...

VOINIȚKI (*râzând*): Bravo! Bravo! Toate astea sunt frumoase, dar nu sunt convingătoare, așa că... (*lui Astrov*) Dă-mi voie, prietene, să fac focul în sobe tot cu lemne și să clădesc hambare tot din lemn!

ASTROV: Ai putea să faci foc în sobe cu turbă și să-ți clădești hambarele din piatră. Hai, să zic, să se taie pădurile pentru nevoi; dar de ce să le distrugi? Pădurile Rusiei trosnesc sub topoare. Pier miliarde de copaci. Se nimicesc adăposturile animalelor și păsărilor. Râurile scad și până la urmă seacă. Priveliști minunate dispar pentru totdeauna. Și toate astea pentru că omul leneș n-are atâta minte să se aplece și să ridice de pe jos cu ce să se încălzească. (*către Elena Andreevna*) Nu-i așa, doamnă? Trebuie să fii barbar, fără un pic de judecată, ca să arzi în sobă această frumusețe, să distrugi ceea ce nu ești în stare să faci. Omul e înzestrat cu inteligență și forță creatoare ca să sporească tot ce-i este dat, dar până acum el n-a creat, ci a distrus. Pădurile se împuținează mereu, râurile seacă, vânatul se rărește, clima s-a

înăspriț și pe zi ce trece pământul devine tot mai sărac și mai urât. (*către Voinițki*) Tu mă privești cu ironie și tot ce spun ți se pare lipsit de seriozitate. Se poate să fie într-adevăr o ciudățenie a mea. Totuși, când trec pe lângă pădurile țăranilor, pe care le-am scăpat de la tăiere, sau când aud freamătul lăstărișului sădit cu mâinile mele, simt că și clima e oarecum în stăpânirea mea și că dacă peste o mie de ani omul va fi fericit cât de cât, asta o să fie puțin și meritul meu. Când sădesc un mesteacăn și-l văd apoi cum înverzește și se leagănă în vânt mi se umple sufletul de mândrie și... (*văzându-l pe argat, care i-a adus pe tavă un păhărel de votcă*) Totuși... (*bea*) E timpul să plec! Dar toate astea, la urma urmei, sunt poate o ciudățenie de a mea. Am onoarea să vă salut! (*se îndreaptă spre casă*)

SONIA (*îl ia de braț și merg împreună*): Și când mai vii pe la noi?

ASTROV: Nu știu...

SONIA: Iar o să treacă o lună?...

(*Astrov și Sonia intră în casă; Maria Vasiliievna și Teleghin rămân lângă masă; Elena Andreevna și Voinițki se îndreaptă spre terasă*)

ELENA ANDREEVNA: Ivan Petrovici, iar te-ai purtat cum nu se poate mai urât! Era neapărată nevoie s-o superi pe Maria Vasiliievna vorbind de *perpetuum mobile*? Și azi-dimineață, la gustare, iar te-ai certat cu Alexandr! Ce lucruri meschine!

VOINIȚKI: Dacă îl urăsc?

ELENA ANDREEVNA: Pe Alexandr n-ai de ce să-l urăști. E și el ca toți ceilalți. Nu e mai rău decât dumneata.

VOINIȚKI: Dacă ai putea să-ți vezi fața și mișcărilor! Ce lene ți-e să trăiești! Ah, ce lene!

ELENA ANDREEVNA: Mi-e lene și mi-e silă! Toți îl vorbesc de rău pe soțul meu și toți mă privesc cu milă: „Nenorocita de ea, are un bărbat bătrân!” O, ce bine înțeleg compătimirea asta. Tocmai cum a spus Astrov adineauri: cu toții distrugeți pădurea fără să vă gândiți, și-n curând nu va mai rămâne nimic pe pământ. Și tot fără să vă gândiți îl distrugeți și pe om, și-n curând,

mulțumită vouă, nu va mai rămâne pe pământ nici credință, nici curățenie sufletească, nici putere de jertfă. De ce nu sunteți în stare să vă uitați cu indiferență la o femeie care nu e a voastră? Pentru că doctorul ăsta are dreptate: în voi toți stă demonul distrugerii! Nu vă e milă nici de păduri, nici de păsări, nici de femei, nu vă e milă de nimic...

VOINIȚKI: Nu-mi place filozofia asta!

(pauză)

ELENA ANDREEVNA: Doctorul ăsta are o față obosită, nervoasă. Interesantă figură! Fără îndoială că Soniei îi place. E îndrăgostită de el și eu o înțeleg. De când sunt aici, a venit de trei ori. Dar eu sunt timidă și n-am stat niciodată de vorbă cu el cum ar fi trebuit și nici n-am fost prea drăguță cu el. O fi crezând poate că sunt rea... Cred, Ivan Petrovici, că noi suntem atât de buni prieteni, fiindcă amândoi suntem așa de plictisiți și de plicticoși... Da, plicticoși! Nu mă privi așa, că nu-mi place!

VOINIȚKI: Cum te-aș putea privi altfel, dacă te iubesc! Ești fericirea mea, viața mea, tinerețea mea! Știu că n-am cum să fiu iubit. Sortii mei sunt egali cu zero. Dar eu nu vreau nimic. Lasă-mă să te privesc și să-ți ascult glasul...

ELENA ANDREEVNA: Vorbește mai încet. Poate să te audă cineva.

(pornesc spre casă)

VOINIȚKI *(mergând după ea)*: Dă-mi numai voie să-ți vorbesc de dragostea mea, nu mă goni! Doar atât. Și pentru mine va fi o fericire nespusă...

ELENA ANDREEVNA: Ce chin...

(amândoi intră în casă. Teleghin lovește stranele chitarei și cântă o polcă; Maria Vasilievna notează ceva pe marginea broșurii)

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Sufrageria din casa lui Serebreakov. Noapte. Se aude paznicul bătând toaca. Serebreakov stă într-un fotoliu în fața ferestrei deschise, picotind, și Elena Andreevna, alături de el, picotește și ea.

SEREBREAKOV (*trezindu-se*): Cine e? Tu ești, Sonia?

ELENA ANDREEVNA: Nu. Eu sunt.

SEREBREAKOV: Tu ești, Lenocika? Mă doare îngrozitor!

ELENA ANDREEVNA: Ți-a căzut pledul. (*îi învelește picioarele*) Alexandr, închid fereastra!

SEREBREAKOV: Nu, că mă înăbuș... Adormisem și am visat că piciorul meu stâng nu mai era al meu. M-a trezit o durere cumplită. Asta nu e podagră, mai degrabă reumatism. Cât e ceasul?

ELENA ANDREEVNA: Douăsprezece și douăzeci.

(*pauză*)

SEREBREAKOV: Mâine dimineață să mi-l cauți în bibliotecă pe Batiuşkov. Mi se pare că-l avem.

ELENA ANDREEVNA: Ce-ai spus?

SEREBREAKOV: Mâine dimineață să mi-l cauți pe Batiuşkov. Îmi aduc aminte că-l avem. De ce-oi fi respirând atât de greu?

ELENA ANDREEVNA: Ești obosit. Nu dormi de două nopți.

SEREBREAKOV: Se spune că Turgheniev din podagră a dat în angină pectorală. Mă tem să nu fie și cu mine la fel. Afurisită, nesuferită bătrânețe! Dracu s-o ia! De când am îmbătrânit, mi-e silă de mine. Iar vouă, tuturor, trebuie să vă fie scârbă să vă uitați la mine.

ELENA ANDREEVNA: Vorbești de bătrânețea ta ca și cum noi toți am fi vinovați de ea.

SEREBREAKOV: Tu ești cea dintâi căreia trebuie să-i fie silă

de mine. (*Elena Andreevna pleacă de lângă el și se așază mai departe*) Și desigur că ai dreptate. Nu sunt prost, te-nțeleg. Ești tânără, sănătoasă, frumoasă, vrei să trăiești, dar eu sunt bătrân, aproape un cadavru. Ce să-i fac? Parcă eu nu-nțeleg! E o prostie că mai trăiesc! Dar așteaptă că am să vă eliberez pe toți, pe curând. N-am s-o mai duc multă vreme.

ELENA ANDREEVNA: Nu mai pot. Pentru numele lui Dumnezeu, taci odată!

SEREBREAKOV: După voi s-ar zice că toți sunteți sleiți, că tânjiți, că vă pierdeți tinerețea din pricina mea și că numai eu mă bucur de viață. Nu-i așa?

ELENA ANDREEVNA: Taci! Nu vezi cât mă chinuiești?

SEREBREAKOV: Firește, chinuiesc pe toată lumea.

ELENA ANDREEVNA (*printre lacrimi*): Nu mai pot să rabd... Spune-mi odată ce vrei?

SEREBREAKOV: Nu vreau nimic.

ELENA ANDREEVNA: Atunci taci. Te rog să taci!

SEREBREAKOV: Curios! Când vorbește Ivan Petrovici sau bătrâna asta idioată de Maria Vasiliievna, toți ascultă fără să sufle. Și e destul ca să spun și eu o vorbă, pentru ca toți să vă simțiți nenorociți. Până și de glasul meu vă e silă. Să zicem că aș fi nesuferit, egoist, despot! Dar nici la bătrânețe să n-am dreptul să fiu egoist? Nici măcar atât n-am meritat? Uite, te-ntreb pe tine: n-am și eu dreptul la o bătrânețe tihnită, la atenție din partea oamenilor?

ELENA ANDREEVNA: Dar nimeni nu-ți tăgăduiește drepturile! (*fereastră se zguduie de vânt*) A început vântul, să-nchid fereastră! (*o închide*) O să plouă. Nimeni nu-ți tăgăduiește drepturile.

(*pauză; în grădină paznicul bate toaca și cântă ceva*)

SEREBREAKOV: Să-ți închini toată viața științei, să te obișnuiești cu cabinetul tău de lucru, cu auditoriul, cu colegii – oameni respectabili – și, deodată, din senin, să te trezești în cavoul ăsta, să nu vezi în fiecare zi decât oameni tâmpiți și să n-auzi decât nerozii... Eu vreau să trăiesc, îmi place succesul, faima,

zgomotul... Aici, parcă sunt în surghiun! Să ai în fiecare clipă nostalgia trecutului tău, să tot urmărești succesele altora, să-ți fie frică de moarte... Nu pot!... Asta e peste puterile mele. Și culmea e că nu-mi dau nici dreptul să-mbătrânesc!

ELENA ANDREEVNA: Mai așteaptă. Ai răbdare! Peste cinci-șase ani am să fiu bătrână și eu.

(intră Sonia)

SONIA: Tată, tu ne-ai spus să trimitem după doctorul Astrov și acum, după ce a venit, nu vrei să-l primești! Nu e frumos! Am pus degeaba omul pe drumuri...

SEREBREAKOV: Ce să-mi facă mie Astrov al tău? Se pricepe la medicină cum mă pricep eu la astronomie!

SONIA: Bine, nu putem aduce pentru podagra ta o întreagă facultate de medicină!

SEREBREAKOV: Nici nu vreau să stau de vorbă cu un smintit ca el.

SONIA: Cum crezi. *(se așază)* Mi-e totuna.

SEREBREAKOV: Cât e ceasul?

ELENA ANDREEVNA: Aproape unu.

SEREBREAKOV: Ce zăduf! Sonia, dă-mi picăturile de pe masă.

SONIA: Numaidecât! *(i le dă)*

SEREBREAKOV *(enervat)*: Ah, nu astea! Nimeni nu-i în stare să-ți facă ceva.

SONIA: Te rog, fără capricii! Unora le-o fi plăcând poate, dar pe mine scutește-mă! Nu-mi place. Și nici n-am timp, mâine trebuie să mă scol de dimineată că începe cositul fânului.

(intră Voinițki în halat și cu o lumânare)

VOINIȚKI: Vine furtuna. *(fulgeră)* Uite-o! Hélène și tu, Sonia, duceți-vă la culcare. Am venit să vă schimb!

SEREBREAKOV *(speriat)*: Nu, nu, nu mă lăsați cu el! O să mă omoare cu vorba!

VOINIȚKI: Dar trebuie să le lași să se odihnească. N-au dormit de două nopți.

SEREBREAKOV: N-au decât să se culce, dar pleacă și tu. Îți

mulțumesc. Te implor! În numele prieteniei noastre de altădată, nu stărui! O să stăm de vorbă mai târziu.

VOINIȚKI (*zâmbind*): În numele prieteniei noastre de altădată... de altădată...

SONIA: Da' taci odată, unchiule Vanea!

SEREBREAKOV (*soției*): Draga mea, nu mă lăsa cu el. O să mă omoare cu vorba!

VOINIȚKI: începe să fie caraghios!

(*intră Marina cu o lumânare*)

SONIA: Mai bine te-ai culca, dădacă, e târziu!

MARINA: Nici n-am luat samovarul de pe masă. Nu mai ajungi să te culci.

SEREBREAKOV: Vechea poveste! Nimeni nu doarme, toți sunt istoviți, numai eu sunt în culmea fericirii...

MARINA (*se apropie de Serebrenikov, ca duiosie*): Ce-i, tătucule? Te doare? Și pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie... (*îi îndreaptă pledul*) Asta e o boală veche la dumneata. Răposata Vera Petrovna, mama Soniei, nu dormea nopți de-a rândul, chinându-se cu îngrijirile... că tare mult te iubea... (*pauză*) Bătrânii sunt ca ai mici, vor să fie căinați. Dar nimeni nu-i plânge pe bătrâni. (*îl sărută pe umăr*) Haidem la culcare... tătucule. Haidem, sufletelul meu!... Am să-ți dau niște ceai de tei și am să-ți încălzesc piciorușele... Am să mă rog Domnului pentru tine...

SEREBREAKOV (*mișcat*): Să mergem, Marino!

MARINA: Și pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie! (*îl conduce ajutată de Sonia*) Și Vera Petrovna, pe vremuri, se necăjea și plângea mereu... Tu, Soniușka, erai încă mică și prostuță pe-atunci... Hai, tătucule, hai!...

(*Serebrenikov, Sonia și Marina ies*)

ELENA ANDREEVNA: Mă istovește. Abia mă țin picioarele!

VOINIȚKI: Pe dumneata te istovește el, dar eu mă istovesc pe mine! Asta e a treia noapte de când nu dorm.

ELENA ANDREEVNA: Parcă e un blestem pe casa asta! Mama dumitale, în afară de broșurile ei și de profesor, ne urăște pe toți;

profesorul e irascibil, în mine nu se încrede, iar de dumneata se teme; Sonia se supără pe tatăl ei, se supără pe mine și nu-mi vorbește de două săptămâni. Dumneata nu poți să-l suferi pe soțul meu și o disprețuiești pe față pe mama dumitale. Eu sunt enervată și mi-a venit astăzi de vreo douăzeci de ori să plâng... parcă e un blestem pe casa asta!

VOINIȚKI: Să lăsăm filozofia!

ELENA ANDREEVNA: Dumneata, Ivan Petrovici, ești un om cult și inteligent și ar trebui să înțelegi că lumea se prăpădește nu din cauza tâlharilor, nici din cauza incendiilor, ci din pricina urii ascunse dintre oameni, din pricina tuturor acestor ciondăneli mărunte... Rostul dumitale ar fi nu să bombănești, ci să-i împaci pe toți.

VOINIȚKI: Mai întâi împacă-mă cu mine însumi. Scumpa mea... (*îi ia mâna să o sărute*)

ELENA ANDREEVNA: Ce înseamnă asta? (*își trage mâna*) Pleacă, te rog!

VOINIȚKI: Ploaia o să treacă îndată și natura toată o să se înviioreze și o să respire în voie. Numai pe mine nimic n-o să mă înviioreze... Zi și noapte mă urmărește ca o stafie gândul că viața mea e pierdută pentru totdeauna. Trecut nu am, mi l-am irosit prosteste pe fleacuri, iar prezentul e groaznic și stupid. Astea-s viața și dragostea mea. Unde să le pun, ce să fac cu ele? Sentimentele mele se duc fără folos, ca o rază de soare care bate într-o groapă. Și mă duc și eu...

ELENA ANDREEVNA: Când îmi vorbești de dragostea dumitale, mintea mi se-ntunecă și nu știu ce să-ți răspund. Iartă-mă, dar nu-ți pot spune nimic. (*dă să plece*) Noapte bună!

VOINIȚKI (*așezându-i-se în cale*): Și dacă ai ști cât sufăr la gândul că în aceeași casă, alături de mine, se irosește o altă viață – a dumitale! Ce mai aștepti? Ce blestemată filozofie te ține? Înțelege odată, înțelege!...

ELENA ANDREEVNA (*cu ochii ațintiți asupra lui*): Ivan Petrovici, te-ai îmbătat!

VOINIȚKI: Se poate, se prea poate!

ELENA ANDREEVNA: Unde-i doctorul?

VOINIȚKI: E dincolo... la mine, doarme. Se poate, se prea poate... Toate-s cu putință!

ELENA ANDREEVNA: Și astăzi ai băut! De ce?

VOINIȚKI: Când bei, mai seamănă puțin a viață... Lasă-mă să beau, Hélène!

ELENA ANDREEVNA: Înainte nu beai niciodată și nu vorbeai atât de mult... Du-te și te culcă! Mă plictisești!

VOINIȚKI (*aplecându-se să-i sărute mâna*): Scumpa mea... minunea mea...

ELENA ANDREEVNA (*înciudată*): Lasă-mă în pace! La urma urmei, e dezgustător! (*iese*)

VOINIȚKI (*singur*): S-a dus... (*pauză*) Acum zece ani, pe când trăia soră-mea, am întâlnit-o la dânsa. Pe-atunci avea șaptesprezece ani, iar eu treizeci și șapte. De ce nu m-am îndrăgostit atunci de ea și n-am cerut-o în căsătorie? Ar fi fost atât de ușor! Acum ar fi fost soția mea... Da... Ne-ar fi trezit pe amândoi furtuna... Ea s-ar fi speriat de tunet, iar eu, luând-o în brațe, i-aș fi șoptit: „Nu-ți fie teamă, sunt aici”. O, gânduri minunate... Ce bine ar fi fost! Uite că-mi vine să și râd!... Dar, Doamne, Dumnezeuule, mi se încurcă gândurile în cap... De ce sunt bătrân? De ce nu mă-nțelege? Retorica ei, morala ei leneșă, gândurile ei absurde despre sfârșitul lumii, toate astea îmi sunt profund nesuferite! (*pauză*) O, cum m-am înșelat! L-am adorat pe profesorul ăsta, pe înțepenitul ăsta de podagră, am lucrat pentru el ca un animal! Sonia și cu mine am stors cât am putut din moșia asta. Ca niște culaci am făcut negoț cu undelemn, mazăre, brânză. Ne-am luat de la gură ca să strângem copeică cu copeică și să trimitem mii de ruble profesorului. Eram mândri de el și de știința lui, trăiam și respiram numai prin el. Tot ce scria și spunea mi se părea genial... Doamne, și acum? Acum a ieșit la pensie, acum se vede răbojul vieții lui. Nu va rămâne după el nicio pagină de muncă vrednică! E absolut necunoscut, un nimic. Un balon de săpun! M-am înșelat... Văd bine... M-am înșelat prosteste!

(*intră Astrov, în haină, fără jiletcă și fără cravată, puțin băut;*

după el, Teleghin cu chitara)

ASTROV: Haide, cântă!

TELEGHIN: Da' doarme toată lumea!

ASTROV: Cântă! *(Teleghin cântă în surdină)* Ești singur? *(către Voinițki)* Doamnele au plecat? *(punându-și mâinile în șold cântă încet)* „Casă și cuptor te cară, gospodarul doarme afară”... M-a trezit furtuna... Ce mai ploicică! Cât o fi ceasul?

VOINIȚKI: Dracu știe!

ASTROV: Parc-am auzit glasul Elenei Andreevna?...

VOINIȚKI: Adineauri a fost aici.

ASTROV: Strașnică femeie! *(privește flacoanele de pe masă)* Doctorii! De unde nu sunt rețete! De la Harkov, de la Moscova, de la Tuia... A umplut toate orașele cu podagra lui! E bolnav cu adevărat, sau se preface?

VOINIȚKI: Ba e bolnav!

(pauză)

ASTROV: De ce ești astăzi atât de trist? Ți-e milă de profesor?

VOINIȚKI: Lasă-mă-n pace!

ASTROV: Sau poate că ești îndrăgostit de nevasta lui?

VOINIȚKI: E prietena mea.

ASTROV: Atât de repede?

VOINIȚKI: Ce vrea să zică acest: „Atât de repede”?

ASTROV: O femeie nu poate fi prietenă cu un bărbat decât numai în ordinea următoare: mai întâi camaradă, apoi iubită, și abia la urmă prietenă.

VOINIȚKI: Trivială filozofie!

ASTROV: Ce-ai spus? Da... Trebuie să mărturisesc: încep să mă ticăloșesc. Vezi, sunt și beat! De obicei mă îmbăt cam o dată pe lună. Când sunt în starea asta, mă simt tare nerușinat și sunt cinic. Atunci nu-mi pasă de nimic. Fac cele mai grele operații, și-mi reușesc de minune; schițez cele mai mărețe planuri pentru viitor. În aceste clipe nu mai cred despre mine că sunt un trăsnet, ci sunt convins că aduc omenirii un folos uriaș... Uriaș! În clipele astea am un sistem filozofic al meu propriu și voi toți, fraților, îmi păreți niște gănganii... niște microbi. *(către Teleghin)* Cântă,

Ciupitule!

TELEGHIN: Din toată inima pentru tine, drăguțule, dar înțelege odată că dorm toți ai casei!

ASTROV: Cântă, îți spun! (*Teleghin cântă încet*) Ar trebui să bem ceva. Haidem dincolo! Mi se pare că ne-a mai rămas puțin coniac. Iar când s-o face ziuă, s-o ștergem la mine acasă. Ne-am înțeles? Am un infirmier care nu spune niciodată: „Ne-am înțeles” ci: „M-am înțeles”. Un pungaș fără pereche... Atunci „m-am înțeles”? (*văzând-o pe Sonia, care intră*) Iartă-mă, sunt fără cravată. (*pleacă repede; Teleghin îl urmează*)

SONIA: Și tu, unchiule Vanea, iar te-ai îmbătat cu doctorul! S-au împrietenit șoimii noștri. Ei, el e întotdeauna așa, dar ție ce ți-a venit? La vârsta ta nu-ți șade bine.

VOINIȚKI: Vârsta n-are ce căuta aici... Dacă n-ai o viață adevărată, trăiești cu nălucile. Tot e mai bine decât nimic!

SONIA: Tot fânul nostru a fost cosit, plouă în fiecare zi, totul putrezește, dar tu te ții de năluci. Te-ai lăsat cu totul de gospodărie! Muncesc singură... E peste puterile mele... (*speriată*) Unchiule, ai lacrimi în ochi!

VOINIȚKI: Da' de unde lacrimi? Nu-i nimic... Fleacuri. Te-ai uitat adineauri la mine cum se uita răposata maică-ta. Scumpa mea... (*îi sărută cu patimă mâna și obraji*) Sora mea... surioara mea dragă... De ce nu mai e printre noi? Dacă ar ști ea! O, Doamne, dacă ar ști!

SONIA: Ce anume să știe, unchiule?

VOINIȚKI: Mi-e greu, nu știu cum... Nimic, nimic, drăguțo... Lasă-mă... altă dată... Mă duc. (*pleacă*)

SONIA (*bate în ușă*): Mihail Lvovici, dormi? O clipă, te rog!

ASTROV (*de după ușă*): Numaidecât. (*apare după un timp; e în jiletcă și cu cravată*) Ce dorești, mă rog?

SONIA: Dacă îți place, bea dumneata singur, dar te implor, nu-l mai pune și pe unchiul să bea. Îi face rău.

ASTROV: Bine. N-o să mai bem. (*pauză*) Plec numaidecât la mine-acasă. Zis și făcut. Până înhamă caii, se crapă de ziuă.

SONIA: Plouă. Așteaptă până dimineată.

ASTROV: Furtuna ne ocolește. O să ne ajungă doar câțiva stropi. Plec. Și te rog să nu mă mai chemi la tatăl dumitale. Eu îi spun că e podagră, și el – că e reumatism. Eu îl rog să stea culcat, și el – șade în fotoliu, iar azi nici n-a vrut să vorbească cu mine.

SONIA: E un răsfățat. (*caută în bufet*) Vrei să mănânci ceva?

ASTROV: Bucuros.

SONIA: Îmi place să mănânc noaptea. Mi se pare că mai e ceva în bufet. Se spune că în viața lui a avut mare succes la femei și că femeile l-au răsfățat. Uite, brânză. (*stau amândoi lângă bufet și mănâncă*)

ASTROV: N-am mâncat nimic azi, am băut numai. Caracterul tatălui dumitale nu-i ușor de suportat. (*ia o sticlă din bufet*) Se poate? (*bea un păhărel*) Nu e nimeni aici și pot să vorbesc pe față. Cred că n-aș putea trăi nici măcar o lună la dumneavoastră. M-aș înăbuși... Tatăl dumitale, care s-a înfundat cu totul în podagra și în cărțile lui, unchiul Vanea cu melancolia lui, bunica dumitale și în sfârșit mama dumitale vitregă...

SONIA: Ce-i cu mama mea vitregă?

ASTROV: La om, totul trebuie să fie frumos; și fața și îmbrăcămintea și sufletul și gândurile. E frumoasă, fără îndoială, dar... te uiți la ea: mănâncă, doarme, se plimbă, ne vrăjește pe toți cu frumusețea ei.. Și asta-i tot. Nu cunoaște niciun fel de îndatorire. Alții trebuie să lucreze pentru ea. E sau nu e așa? Dar viața în trândăvie nu poate să rămână curată. (*pauză*) Poate că o judec prea aspru. Nici eu nu sunt mulțumit de viață, ca și unchiul Vanea al dumitale. De aceea și suntem așa de acri amândoi.

SONIA: Dumneata nu ești mulțumit de viață?

ASTROV: Viața în sine îmi place, dar viața asta a noastră rusească, de la țară, viața asta de burtăverde, nu pot s-o sufăr și-o disprețuiesc din adâncul sufletului. Iar întrucât privește viața mea proprie, zău că nu are nimic frumos în ea. Știi, când umbli noaptea printr-o pădure și vezi o lumină licărind în depărtare, nu mai știi nici de oboseală, nici de întuneric, nici de crengile țepoase ce-ți biciuiesc fața. Știi bine că eu muncesc ca nimeni altul în județ. Soarta mă urmărește fără răgaz. Sufăr uneori peste puteri și nu văd

nicăieri nicio lumină înaintea mea. Pentru mine nu mai aștept nimic. Pe oameni nu-i iubesc... De mult nu mai iubesc pe nimeni.

SONIA: Pe nimeni?

ASTROV: Pe nimeni. Simt o oarecare duioșie, ca un fel de obișnuință, pentru bătrâna dumitale dădacă. Țăranii parcă sunt toți la fel: neluminați și murdari, iar cu așa-zișii intelectuali e greu să te împaci. Te obosesc. Toți bunii noștri prieteni au gânduri mărunte, sentimente mărunte și nu văd mai departe de lungul nasului. Sunt proști, iar cei mai deștepți și mai răsăriți sunt niște isterici, roși de autoanalize și stăpâniți de reflexe... Ăștia se văietă, sunt mizantropi, bârfesc în mod bolnăvicios, se apropie de om tiptil, pe la spate, îl privesc chiondorâș și hotărăsc: „O, ăsta nu-i întreg la minte!” sau: „Ăsta e o gură spartă!” Iar dacă nu știu ce etichetă să-ți mai lipească pe frunte, spun: „E un om ciudat, da, foarte ciudat!” Iubesc pădurea – asta-i ciudat; nu mănânc carne – și asta-i ciudat. Nu mai există raporturi directe, curate, libere față de natură și de om! Nu și nu! (*vrea să bea*)

SONIA (*îl împiedică*): Nu, te rog, te implor, nu mai bea!

ASTROV: De ce?

SONIA: Nu-ți șade bine deloc! Ești un om deosebit, ai un glas care fură, ești cel mai frumos dintre toți oamenii pe care îi cunosc. De ce vrei să semeni cu oamenii de rând care beau și joacă cărți? Să nu mai faci asta, te implor! Dumneata spui întotdeauna că oamenii nu creează ci distrug doar ceea ce le e dat de sus. Acum, de ce te distrugi pe dumneata însuși? Nu, nu trebuie, te rog, te implor!

ASTROV (*îi întinde mâna*): N-am să mai beau.

SONIA: Dă-mi cuvântul.

ASTROV: Pe cuvântul meu de onoare.

SONIA (*îi strânge mâna cu putere*): Mulțumesc.

ASTROV: Gata. M-am trezit. Vezi, sunt treaz de-a binelea și așa voi rămâne până la sfârșitul zilelor mele. (*se uită la ceas*) Așadar, să urmăim: spuneam că mi-a trecut timpul și că pentru mine acum e prea târziu... Am îmbătrânit, am muncit prea mult, m-am banalizat, sentimentele mi s-au tocit și cred că nu m-aș mai putea

lega de nimeni. Nu iubesc pe nimeni și... nici nu voi mai iubi. Numai frumusețea mă mai atrage. Nu sunt nepăsător față de ea. Uite, cred că dacă Elena Andreevna ar vrea, ar putea să-mi sucească capul într-o singură zi... Dar vezi, asta nu mai e dragoste, nu mai e afecțiune... (*iși acoperă ochii cu mâna și tresare*)

SONIA: Ce-i cu dumneata?

ASTROV: Nu-i nimic. În postul mare mi-a murit un bolnav sub cloroform.

SONIA: E vremea să uiți povestea asta. (*pauză*) Spune-mi, Mihail Lvovici... Dacă aș avea o prietenă sau o soră mai mică și dacă ai afla că ea... să zicem... te iubește, ce-ai face?

ASTROV (*dând din umeri*): Nu știu. Probabil... nimic. I-aș da să înțeleagă că n-o pot iubi... Și nici nu-mi stă gândul la asta, acum. Cum-necum, e timpul să plec. La revedere, draga mea, altfel nu mai isprăvim până-n zori. (*îi strânge mâna*) Dacă-mi dai voie, am să trec prin salon; mă tem să nu mă oprească unchiul dumitale. (*pleacă*)

SONIA (*singură*): Nu mi-a spus nimic... Sufletul și inima lui îmi sunt încă ascunse... Dar de ce mă simt atât de fericită? (*râde de bucurie*) I-am spus: ești un om deosebit, nobil și ai un glas care fură. Să fi fost oare nepotrivit? Glasul lui vibrează, te mângâie... Uite, parcă-l aud încă răsunând aici... Când i-am vorbit însă de o soră mai mică, n-a înțeles... (*frângându-și mâinile*) Ce cumplit e să știi că nu ești frumoasă. Și eu o știu, o știu! Duminica trecută, când am ieșit de la biserică, am auzit cum se vorbea despre mine și o femeie a spus: „E bună, milostivă, dar păcat că e așa de urâtă”... Urâtă...

(*intră Elena Andreevna*)

ELENA ANDREEVNA (*deschide fereastra*): A trecut furtuna. Ce aer curat! (*pauză*) Unde e doctorul?

SONIA: A plecat.

(*pauză*)

ELENA ANDREEVNA: Sophie?

SONIA: Da?

ELENA ANDREEVNA: Până când ai să mai fii supărată pe mine? Doar nu ne-am făcut niciun rău una alteia! De ce să ne dușmănim? N-are rost...

SONIA: Și eu aveam același gând. *(o îmbrățișează)* Destul cu atâta supărare.

ELENA ANDREEVNA: Bine că s-a isprăvit! *(amândouă sunt emoționate)*

SONIA: Tata s-a culcat?

ELENA ANDREEVNA: Nu. E în salon... Nu ne vorbim săptămâni întregi și Dumnezeu știe de ce. *(văzând bufetul deschis)* Ce-i aici?

SONIA: A mâncat Mihail Lvovici.

ELENA ANDREEVNA: Uite și vin. Hai să bem „Bruderschaft”.

SONIA: Hai!

ELENA ANDREEVNA: Din același pahar... *(toarnă)* Mai bine-i așa! Vasăzică de acum încolo ne spunem „tu”?

SONIA: Da, da! *(beau și se sărută)* De mult voiam să ne împăcăm, dar, nu știu de ce, nu îndrăzneam. *(plânge)*

ELENA ANDREEVNA: De ce plângi?

SONIA: Nu știu ce am, mi-a venit așa dintr-odată.

ELENA ANDREEVNA: Haide, haide, fii cuminte!... *(plânge și ea)* Ce proastă sunt! Uite că acum plâng și eu... *(pauză)* Ești supărată pe mine fiindcă bănuiești că m-am măritat cu tatăl tău din interes. Dacă crezi în jurăminte, uite, mă jur: m-am căsătorit cu el din dragoste. Îmi plăcea fiindcă era un om învățat, celebru. Dar iubirea asta n-a fost adevărată, era ceva artificial. Pe atunci însă mi se părea că e adevărată. Nu e vina mea. Iar tu, chiar de la căsătoria noastră, n-ai încetat să mă chinui cu privirile tale bănuitoare.

SONIA: Ei, lasă acum, că doar ne-am împăcat. Să uităm!

ELENA ANDREEVNA: Nu trebuie să mă mai privești așa. Nu-ți șade bine... Trebuie să ai încredere în toată lumea, altfel nu se poate trăi.

(pauză)

SONIA: Spune-mi sincer, ca unei prietene. Ești fericită?

ELENA ANDREEVNA: Nu!

SONIA: Știam... Și încă o întrebare. Spune-mi cinstit: ai vrea să ai un soț tânăr?

ELENA ANDREEVNA: Ce copilă ești! Nici vorbă că aș vrea. (*râde*) Ei, mai întreabă-mă ceva...

SONIA: Îți place doctorul?

ELENA ANDREEVNA: Da, mult!

SONIA (*râde*): Îți par caraghioasă, nu-i așa? Iată, a plecat acum câteva clipe, dar parcă îi mai aud glasul și pașii... Îi văd chipul în fereastra asta întunecată! Lasă-mă să-ți spun totul... Dar nu pot vorbi aici, mi-e rușine. Mai bine să mergem în odaia mea, să stăm acolo de vorbă! Spune-mi drept, îți par o caraghioasă, nu-i așa?... Spune-mi ceva despre el!

ELENA ANDREEVNA: Ce anume?

SONIA: E deștept, se pricepe la toate, știe tot... Vindecă oameni și sădește păduri...

ELENA ANDREEVNA: Dar nu e vorba nici de medicină, nici de păduri... Înțelege, draga mea, are talent! Știi tu ce e talentul? Curaj, minte liberă, elan... Sădești un copac și te și gândești ce o să fie peste o mie de ani – întrezărești de pe acum fericirea omenirii. Astfel de oameni sunt rari. Ei trebuie iubiți... Bea, și uneori e chiar grosolan... Ei și? Un om de talent nu poate fi fără cusur. Gândește-te ce viață duce acest doctor?! Drumuri desfundate, pline de noroaie, geruri, vifornițe, distanțe uriașe, oameni grosolani și sălbatici, peste tot sărăcie și boală. În asemenea împrejurări îi este greu celui care muncește și se luptă zi de zi să se păstreze până la patruzeci de ani cumpătat și fără cusur... (*o sărută*) Îți doresc din suflet să fii fericită, o meriți... (*se ridică*) Iar eu sunt o ființă anostă, un personaj episodic... Și-n muzică, și-n casa soțului meu, și în toate romanele mele de dragoste am fost doar un personaj episodic. De fapt, Sonia, dacă mă gândesc bine, sunt foarte, foarte nenorocită. (*umblă emoționată pe scenă*) N-am parte de fericire pe lumea asta. Așa e! De ce râzi?

SONIA (*râde, cu fața în palme*): Ce fericită sunt!... Ce fericită!

ELENA ANDREEVNA: Aș vrea să cânt la pian... Aș cânta ceva...

SONIA: Cântă! (*o îmbrățișează*) Nu pot să dorm... Cântă!

ELENA ANDREEVNA: Numaidecât. Dar tatăl tău nu doarme și când e bolnav, muzica îl supără. Du-te și-l întreabă. Dacă ne dă voie, cânt. Du-te.

SONIA: Mă duc. (*iese*)

(*în grădină paznicul bate toaca*)

ELENA ANDREEVNA: De mult n-am mai cântat la pian. Am să cânt și am să plâng. Am să plâng ca o proastă. (*se apleacă pe fereastră*) Tu bați toaca, Efim?

GLASUL PAZNICULUI: Eu!

ELENA ANDREEVNA: Nu mai bate. Boierul e bolnav.

GLASUL PAZNICULUI: De-i așa, plec. (*fluieră, chemându-și câinii*) Ei, Jucika, Malcik, Jucika!

(*pauză*)

SONIA (*intrând în odaie*): Nu-i voie!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Salon în casa lui Serebrennikov. Trei uși: în dreapta, în stânga, la mijloc. E ziuă. Voinițki, Sonia stau jos; Elena Andreevna se plimbă pe scenă îngândurată.

VOINIȚKI: *Herr* profesor a binevoit să-și exprime dorința ca să ne adunăm cu toții, astăzi, în acest salon, la ora unu. (*se uită la ceas*) Unu fără un sfert. Vrea să comunice ceva omenirii.

ELENA ANDREEVNA: O fi având vreo treabă cu noi...

VOINIȚKI: Niciun fel de treabă. Scrie prostii, bombăne, e gelos și nimic mai mult.

SONIA (*pe un ton de mustrare*): Unchiule!

VOINIȚKI: Bine, iartă-mă. (*arătând-o pe Elena Andreevna*) Uitați-vă la ea. Umblă și se leagănă de lene ce-i e. Drăguț! Foarte drăguț!

ELENA ANDREEVNA: Iar dumneata nu ne mai slăbești cu bombăneala. Cum de nu ți s-a urât? (*cu tristețe*) Mor de plictiseală! Nu știu ce să fac.

SONIA (*dând din umeri*): Treabă e destulă, numai să vrei.

ELENA ANDREEVNA: De pildă?

SONIA: Vezi de gospodărie, învață oamenii, îngrijește bolnavii, nu e destul? Când tu și cu tata nu erați încă aici, unchiul Vanea și cu mine ne duceam singuri să vindem făină în piață.

ELENA ANDREEVNA: Nu mă pricep și nici nu mă interesează. Numai în romanele cu teză eroii îi instruiesc și-i lecuiesc pe țărani. Ce-ar fi așa, deodată, să m-apuc să-i lecuiesc sau să-i învăț?

SONIA: Eu una nu înțeleg de ce să nu faci asta? Așteaptă puțin și ai să te obișnuiești. (*o îmbrățișează*) Nu-i voie să te plictisești, draga mea. (*râde*) Știu că te plictisești de nu-ți mai găsești locul. Dar plictiseala și trândăvia sunt molipsitoare. Uite, unchiul Vanea

nu mai face nimic, se ține după tine ca o umbră, iar eu mi-am lăsat treburile și am venit să stau de vorbă cu tine. M-am lenevit, nu mai pot lucra! Înainte, doctorul Mihail Lvovici venea la noi foarte rar, o dată pe lună, era foarte greu să-l îndupleci, dar acum vine în fiecare zi. S-a lăsat și de păduri și de medicină. Ne-ai vrăjit pe toți, zău așa!

VOINIȚKI: După ce tânjești? (*cu vioiciune*) Haide, draga mea, minunată făptură, fii deșteaptă! În venele dumitale curge sânge de zână a apelor – fii zână! Dă-ți drumul măcar o dată în viață și îndrăgostește-te cât mai curând de vreun duh al apelor și bâldâbâc, aruncă-te cu capu-n bulboană pentru ca *Herr* profesor și noi toți să rămânem cu gura căscată!

ELENA ANDREEVNA: Lasă-mă să trec! (*cu mânie*) Ce cruzime! (*vrea să plece*)

VOINIȚKI (*nu o lasă*): Hai, odorul meu, iartă-mă... Îți cer iertare. (*îi sărută mâna*) Hai să ne împăcăm!

ELENA ANDREEVNA: Recunoaște că și un înger și-ar pierde răbdarea.

VOINIȚKI: În semn de pace și înțelegere, îți voi aduce chiar acum un buchet de trandafiri. L-am pregătit de azi-dimineață... Trandafiri de toamnă – trandafiri frumoși și triști... (*pleacă*)

SONIA: Trandafiri de toamnă, trandafiri frumoși și triști...
(*privesc amândouă pe fereastră*)

ELENA ANDREEVNA: Uite c-am ajuns și în septembrie! Cum o să ne petrecem iarna aici? (*pauză*) Unde-i doctorul?

SONIA: În odaia unchiului Vanea. Scrie nu știu ce. Îmi pare bine că a plecat unchiul Vanea. Vreau să-ți vorbesc.

ELENA ANDREEVNA: Despre ce?

SONIA: Despre ce? (*își pune capul pe pieptul ei*)

ELENA ANDREEVNA: Ei, ajunge, ajunge. (*îi mângâie părul*) Liniștește-te.

SONIA: Nu sunt frumoasă!

ELENA ANDREEVNA: Ai o minune de păr.

SONIA: Asta nu! (*privindu-se în oglindă*) Nu! Când o femeie nu e frumoasă, i se spune: „Ai ochi minunați, ai păr minunat...” Îl

iubesc de șase ani, îl iubesc mai mult decât pe mama, în fiecare clipă îl aud, îi simt strângerea mâinii și sunt cu ochii mereu la ușă, aștept și mi se pare mereu că va intra. Și după cum vezi, caut mereu să-ți vorbesc despre el. Acum vine în fiecare zi aici, dar nu se uită la mine, nu mă vede... Dacă ai ști ce chin e ăsta! Nu am nicio nădejde, niciuna, niciuna! (*disperată*) O, Doamne, Dumnezeule, dă-mi putere să îndur... Toată noaptea m-am rugat... Adeseori m-apropii de el, încep eu vorba, mă uit în ochii lui... Nu mai am mândrie, nu mai am putere să mă stăpânesc... N-am mai putut răbda și i-am mărturisit ieri unchiului Vanea că-l iubesc... Toți servitorii știu că-l iubesc... Toți o știu.

ELENA ANDREEVNA: Dar el?

SONIA: Nici nu mă vede.

ELENA ANDREEVNA (*gânditoare*): Ce om ciudat! Știi ce? Lasă-mă să vorbesc cu el... Cu băgare de seamă, numai să-i dau să înțeleagă... (*pauză*) Sincer vorbind, nu e mai bine să te lămurești odată? Lasă-mă să-i vorbesc. (*Sonia încuviințează din cap*)

ELENA ANDREEVNA: Foarte bine. Nu-i greu de aflat dacă te iubește sau nu te iubește. Nu fi neliniștită, draguța mea, nu te frământa. Am să-l iau pe departe, așa ca să nu bage de seamă... Atât să știm: da sau nu? (*pauză*) Și dacă e nu, să nu mai calce pe aici. Nu-i așa? (*Sonia aprobă dând din cap*) Ți-e mai ușor dacă nu-l vezi... Și n-o să mai amânăm multă vreme: o să-l întrebăm chiar acum... Tocmai voia să-mi arate niște planuri... Du-te și spune-i că vreau să-l văd.

SONIA (*puternic emoționată*): Ai să-mi spui tot adevărul?

ELENA ANDREEVNA: Da' desigur. Mi se pare că adevărul, oricare ar fi el, nu e atât de cumplit ca nesiguranța! Ai încredere în mine, draga mea.

SONIA: Da, da... să-i spun că vrei să vezi planurile... (*pornește, dar se oprește lângă ușă*) Nu, e mai bine să nu te lămurești... Tot îți mai rămâne nădejdea...

ELENA ANDREEVNA: Ce-ai spus?

SONIA: Nimic. (*iese*)

ELENA ANDREEVNA: Nu e nimic mai rău decât să cunoști taina cuiva și să nu-i poți ajuta. (*gândindu-se*) El nu o iubește, e limpede. Dar de ce să nu se însoare cu ea? Nu e frumoasă, dar pentru un medic de plasă și la vârsta lui ar fi o soție minunată. E deșteaptă, e bună și curată la suflet... Nu, dar nu-i asta, nu... (*pauză*) O înțeleg pe biata copilă. În plictiseala asta ucigătoare de aici, unde în loc de oameni răătăcesc în jurul tău doar niște pete cenușii, când nu auzi decât lucruri triviale, când toți nu știu decât să mănânce, să bea și să doarmă, vine uneori el – el care nu seamănă cu ceilalți, frumos, inteligent, seducător – așa cum răsare strălucind luna în mijlocul întunericului... Să te lași prinsă de farmecul unui om ca el, să uiți de toate... Mi se pare că și pe mine m-a prins puțin. Da, fără el mă plictisesc, și când mă gândesc la el, mă trezesc zâmbind... Vanea spune că în venele mele curge sângele unei zâne a apelor. „Dă-ți drumul măcar o dată în viață”. Știu eu? Poate că așa ar trebui... Ce-ar fi să-mi iau zborul de lângă voi toți, ca o pasăre liberă, să mă depărtez de mutrele voastre adormite, de discuțiile voastre, să uit că mai sunteți pe lume... Eu însă n-am curaj și sunt timidă... M-ar chinui conștiința. Vine aici în fiecare zi. Am ghicit de ce vine și mă simt vinovată, sunt gata să cad în genunchi în fața Soniei, să-i cer iertare și să plâng...

ASTROV (*intră cu o hartă*): Bună ziua. (*îi strânge mâna*) Doriți să vedeți picturile mele?

ELENA ANDREEVNA: Ieri mi-ai făgăduit că-mi arăți lucrările dumitale... Ai vreme acum?

ASTROV: O, mai e vorba? (*desface harta pe masa de joc și o fixează cu niște pioneze*) Unde v-ați născut?

ELENA ANDREEVNA (*ajutându-l*): La Petersburg.

ASTROV: Și unde v-ați făcut studiile?

ELENA ANDREEVNA: La conservator.

ASTROV: Atunci n-o să vă intereseze.

ELENA ANDREEVNA: De ce? E drept, nu cunosc viața la țară, dar am citit mult.

ASTROV: Aici, în casă, eu am masa mea de lucru... în camera lui Ivan Petrovici. Când sunt istovit și îndobitocit de oboseală las

lucrurile baltă și dau fuga până aici, să-mi trec un ceas, două, de urât, cu fleacurile astea... Ivan Petrovici și Sofia Alexandrovna tăcănesc cu abacul, în timp ce eu stau alături de ei, la masa mea și mâzgălesc. Și e cald, e liniște și cântă greierul. Dar plăcerea asta nu mi-o îngădui prea des, o dată pe lună... (*arătând harta*) Și, acum, uită-te colea. E tabloul județului nostru, cum era acum cincizeci de ani. Verdele închis și cel deschis arată pădurile. Jumătate din toată suprafața era pe-atunci acoperită de păduri. Pe unde vezi umbrit cu roșu peste verde acolo trăiau cerbi și capre... Eu arăt aici și flora și fauna. Pe lacul acesta, trăiau lebede, gâște, rațe și – după cum spun bătrânii – păsările zburau în stoluri uriașe, ca niște nori. Afară de sate și cătune, vezi că, pe ici, pe colo, sunt împrăștiate așezări diferite, case răzlețe, schiturile rascolnicilor, mori de apă... Erau multe cornute și cai. Asta se vede după câtă culoare albastră este. De exemplu, în plasa asta, culoarea albastră e densă; aici erau herghelii întregi. Veneau cam trei cai de fiecare gospodărie. (*pauză*) Acum să privim mai jos. Ce a fost în urmă cu douăzeci și cinci de ani. De astă dată pădurile nu mai ocupă decât o treime din întreaga suprafață. Nu mai sunt capre – cerbi însă, se mai găsesc. Verdele și albastrul sunt mai palide și așa mai departe, și așa mai departe. Să trecem la partea a treia. Planul județului cum este astăzi. Mai stăruie pe-alocuri culoarea verde, dar nu peste tot; doar câteva Pete; au dispărut cerbii și lebedele și cocoșii de munte... Nu mai e nicio urmă de așezare sau de schit. Morile de altădată nu mai există. În general, harta arată o degenerare progresivă și neîndoielnică, căreia îi mai trebuie vreo zece-cincisprezece ani ca să fie completă. Ai să spui că este aici o influență a civilizației, că e normal ca viața veche să facă loc unei vieți noi. Da, așa înțelege, dacă în locul acestor păduri distruse s-ar întinde șosele, cai ferate, dacă s-ar face uzine, fabrici, școli, dacă poporul ar fi mai sănătos, mai bogat, mai deștept... Dar nici vorbă de așa ceva! În județul nostru sunt aceleași mlaștini, aceiași țânțari, aceeași lipsă de drumuri. Pretutindeni bântuie sărăcia, tifosul, difteria, incendiile... Ne găsim în fața unei degenerări, din cauza unei crunte lupte pentru existență. E o degenerare pricinuită

de trândăvie, ignoranță, inconștiență, când omul înghețat, flămând, bolnav, pentru ca să-și păstreze rămășițele vieții și să-și scape copiii, se apucă instinctiv, necugetat, de orice, numai să-și potolească foamea și să se încălzească. Distruge totul, fără să se gândească la ziua de mâine... Aproape totul s-a distrus. În schimb nu s-a creat încă nimic. (*rece*) Văd pe fața dumitale că toate astea nu te interesează defel.

ELENA ANDREEVNA: Înțeleg atât de puțin din toate astea...

ASTROV: Nu-i nimic de înțeles. Adevărul e că nu vă interesează...

ELENA ANDREEVNA: La drept vorbind, gândurile îmi sunt în altă parte. Iartă-mă, dar trebuie să te supun unui mic interogatoriu... Sunt tulburată și nu știu de unde să încep.

ASTROV: Un interogatoriu?

ELENA ANDREEVNA: Da, dar destul de nevinovat. Să stăm jos! (*se așază*) E vorba de o ființă tânără. Să vorbim ca oameni cinstiți, ca doi prieteni, fără înconjur. Să vorbim și să uităm apoi despre ce am vorbit. Primești?

ASTROV: Da.

ELENA ANDREEVNA: E vorba de fiica-mea vitregă, de Sonia. Îți place?

ASTROV: Da, o stimez.

ELENA ANDREEVNA: Dar ca femeie îți place?

ASTROV (*după un timp*): Nu!

ELENA ANDREEVNA: Încă două-trei cuvinte și am isprăvit. N-ai băgat de seamă nimic?

ASTROV: Nimic.

ELENA ANDREEVNA (*îl ia de mână*): N-o iubești! Ți se citește în ochi... Ea suferă... înțelege... și nu mai veni pe aici!

ASTROV (*se scoală*): Vremea mea a trecut... Nici n-am timp să mă gândesc la așa ceva... (*dând din umeri*) Când aș mai putea... (*e stânjenit*)

ELENA ANDREEVNA: Uf! Ce convorbire neplăcută! Sunt atât de tulburată! Parcă aș fi dus în spate cine știe ce povară. Slavă Domnului că s-a terminat! Să uităm asta ca și cum nici n-am fi

vorbit și... pleacă! Ești un om deștept, ai să înțelegi... (*pauză*) M-am roșit toată.

ASTROV: Dacă mi-ai fi vorbit cu o lună-două mai înainte, cine știe, poate m-aș fi gândit, dar acum... (*dă din umeri*) Dar dacă suferă, atunci fără îndoială... Numai că nu înțeleg un lucru: de ce ai avut nevoie de interogatoriul ăsta? (*o privește în ochi și o amenință cu degetul*) Ești vicleană!

ELENA ANDREEVNA: Ce vrei să spui?

ASTROV (*râzând*): Ce vicleană ești! Să presupunem că Sonia suferă... Se prea poate! Dar la ce bun interogatoriul la care m-ai supus? (*împiedicând-o să vorbească, cu vioiciune*) Dă-mi voie, nu face pe mirata. Știi foarte bine de ce vin aici în fiecare zi... Știi și pentru ce, știi și pentru cine. Fiară mică și iubită, nu te uita așa la mine! Sunt și eu un mic animal de pradă!

ELENA ANDREEVNA: Fiară? Nu înțeleg nimic!

ASTROV: Ești un dihor frumos, cu blană pufoasă... Îți trebuiesc victime... De o lună nu mai fac nimic, am dat cu piciorul la toate. Te caut cu patimă și asta îți place grozav, grozav îți place... uite! Mă dau bătut. Și asta o știai și fără interogatoriul de adineauri. (*încrucișându-și mâinile și plecându-și capul*) Mă supun! Hai, sfășie-mă!

ELENA ANDREEVNA: Ai înnebunit!

ASTROV (*râde printre dinți*): Ești sfioasă!...

ELENA ANDREEVNA: O, sunt mai bună și mai presus decât mă crezi. Asta ți-o jur! (*vrea să plece*)

ASTROV (*punându-i-se în cale*): Voi pleca. De azi nu voi mai da pe-aici, dar... (*îi ia mâna și privește în jur*) Unde ne vedem? Spune-mi mai repede, unde? Poate să intre cineva. Spune mai repede! (*exaltat*) Ce minunată făptură... O sărutare, numai una... Vreau să-ți sărut părul parfumat...

ELENA ANDREEVNA: Îți jur...

ASTROV (*întrerupând-o*): De ce să juri? Nu-i nevoie. Nu-i nevoie de cuvinte de prisos... O, ce frumoasă ești, ce mâini! (*îi sărută mâinile*)

ELENA ANDREEVNA: Și-acum, destul! Pleacă! Du-te odată!

(*iși retrage mâinile*) Nu-ți dai seama ce faci!

ASTROV: Spune, spune unde ne vedem mâine? (*îi cuprinde mijlocul*) Îți dai seama că e un lucru inevitabil! Noi doi trebuie să ne vedem! (*o sărută. În acest timp intră Voinițki cu un buchet de trandafiri și se oprește în ușă*)

ELENA ANDREEVNA (*fără să-l vadă pe Voinițki*): Fie-ți milă de mine... Lasă-mă... (*iși lasă capul pe pieptul lui Astrov*) Nu! (*vrea să plece*)

ASTROV (*reținând-o de talie*): Vino mâine la ocolul silvic... pe la două... Da? Da? Ai să vii?

ELENA ANDREEVNA (*văzându-l pe Voinițki*): Lasă-mă. (*adânc zbuciumată, se depărtează spre fereastră*) E îngrozitor!

VOINIȚKI (*pune buchetul pe masă; emoționat își șterge cu batista fața și gâtul*): Nu-i nimic... Da... Nimic...

ASTROV (*supărat*): Vremea nu e rea azi, stimate Ivan Petrovici. Dimineața cerul era înnourat a ploaie, dar acum e soare. La drept vorbind, frumoasă toamnă am avut... și semănăturile sunt bunele. (*strânge harta sul*) Numai un singur lucru: s-au micșorat zilele... (*iese*)

ELENA ANDREEVNA (*se apropie repede de Voinițki*): Dă-ți toată silința, folosește toată trecerea dumitale ca eu și soțul meu să plecăm chiar azi de-aici. M-auzi? Chiar astăzi!

VOINIȚKI: Cum? Da... Bine... Eu, Hélène, am văzut totul, totul...

ELENA ANDREEVNA (*nervoasă*): Ai auzit? Chiar astăzi trebuie să plec de-aici!

(*intră Serebriakov, Sonia, Teleghin și Marina*)

TELEGHIN: Nici eu, Excelență, nu mă simt tocmai bine. De două zile bolesc. Am ceva la cap...

SEREBRIAKOV: Unde sunt ceilalți? Nu-mi place casa asta. Parcă e un labirint! Douăzeci și șase de camere imense, prin care poți să te rătăcești, și niciodată nu găsești pe nimeni... (*sună*) Chemați pe Maria Vasiliievna și pe Elena Andreevna.

ELENA ANDREEVNA: Sunt aici!

SEREBRIAKOV: Vă rog pe toți să luați loc.

SONIA (*apropiindu-se de Elena Andreevna, nerăbdătoare*): Ce-a spus?

ELENA ANDREEVNA: Ai să afli mai târziu.

SONIA: Tremuri, ești tulburată! (*o privește cercetător*) Înțeleg! A spus că n-are să mai vină pe-aici... nu-i așa? (*pauză*) Spune, așa e?

(*Elena Andreevna dă afirmativ din cap*)

SEREBREAKOV (*lui Teleghin*): Cu boala, Ilia Ilici, te mai poți împăca, îți mai trece. Dar cu ceea ce nu mă pot împăca defel e cu rânduiala vieții de la țară! Am impresia c-am căzut de pe pământ pe-o planetă străină. Luați loc, vă rog! Sonia! (*Sonia nu-l aude; a rămas în picioare cu capul plecat, tristă*) Sonia! (*pauză*) Nu aude. (*Marinei*) Dădacă, ia loc și dumneata! (*Marina se așază și împletește la ciorap*) Vă rog, domnilor, fiți numai urechi, cum s-ar zice! (*râde*)

VOINIȚKI (*foarte neliniștit*): Poate că nu aveți nevoie de mine. Pot pleca?

SEREBREAKOV: Nu. Tocmai de tine avem mai multă nevoie!

VOINIȚKI: Ce vrei dumneata de la mine?

SEREBREAKOV: Îmi spui dumneata? Dar de ce te superi? (*pauză*) Dacă am vreo vină față de tine, te rog să mă ierți.

VOINIȚKI: Lasă tonul ăsta. Intră în subiect. Ce dorești?

(*intră Maria Vasiliievna*)

SEREBREAKOV: Iat-o și pe *maman*. Domnilor, încep. (*pauză*) „V-am poftit, domnilor, pentru a vă aduce la cunoștință că vine la noi un revizor.²⁰ Dar să lăsăm glumele la o parte. Chestiunea e serioasă. V-am adunat să vă cer ajutor și sfat, și, cunoscându-vă bunăvoința, nădăjduiesc că le voi avea. După cum știți, sunt un savant, un cărturar, și-am fost totdeauna străin de viața practică. Nu pot să mă lipsesc de luminile oamenilor pricepuți. De aceea te rog, pe tine, Ivan Petrovici, pe dumneata, Ilia Ilici, pe dumneata, *maman*... *Manet omnes una nox*²¹, sau, cu alte cuvinte, toți suntem în mâna lui Dumnezeu. Sunt bătrân și bolnav. De aceea socot că a venit vremea să pun la punct chestiunile bănești în legătură cu familia mea. Eu nu mai am mult de trăit, așa că nu mă gândesc la

mine, dar am o soție tânără și o fată de măritat. (*pauză*) Mi-e cu neputință să mai trăiesc la țară! Noi nu suntem făcuți ca să trăim aici. Și nici să trăim la oraș nu ne-ajunge cu ceea ce avem de la moșie. Să zicem că am vinde pădurea. Ar fi o măsură excepțională pe care n-am putea-o folosi în fiecare an. Trebuie găsită deci o altă soluție care să ne asigure o cifră de venituri mai mult sau mai puțin stabilă. Cred că am găsit o astfel de soluție – și acum am cinstea s-o supun judecății Domniilor Voastre... O voi arăta în linii generale, trecând peste amănunte. Moșia noastră nu ne aduce, în mediu, mai mult de doi la sută din valoarea ei totală. Eu propun s-o vindem. Dacă banii pe care îi vom lua îi vom plasa în titluri de rentă, vom primi patru sau cinci la sută și cred că o să ne mai rămână și un excedent de câteva mii de ruble, cu care să ne îngăduim a cumpăra și o mică vilă în Finlanda.

VOINIȚKI: Stai puțin, am impresia că auzul mă-nșală! Vrei să-mi repeți ceea ce ne-ai spus?

SEREBREAKOV: Vom plasa banii în titluri de rentă, iar cu prisosul vom cumpăra o vilă în Finlanda.

VOINIȚKI: Lasă Finlanda! Ai mai spus încă ceva!

SEREBREAKOV: Propun să vindem moșia.

VOINIȚKI: Asta e... Ai să vinzi moșia. Nici că se poate mai bine! Strașnică idee!... Dar la mine, la bătrâna mea mamă și la Sonia te-ai gândit? Unde ne ducem?

SEREBREAKOV: Le vom chibzui pe toate la vremea lor... Nu totul deodată...

VOINIȚKI: Ia stai puțin! Se vede că până acum nu am avut niciun pic de judecată sănătoasă. Am fost atât de prost să cred că moșia aparține Soniei. Răposatul meu tată o cumpărase de zestre surorii mele. Se vede că până acum am fost un naiv și n-am înțeles legile pe turcește. Credeam că proprietatea surorii mele a trecut Soniei.

SEREBREAKOV: Firește că moșia e a Soniei. Cine tăgăduiește? Fără învoirea Soniei nu m-aș putea hotărî la vânzare. Și tocmai pentru că e în interesul Soniei am făcut propunerea asta.

VOINIȚKI: Nu pricep nimic, dar absolut nimic! Ori mi-am

pierdut eu mințile... Ori... ori...

MARIA VASILIEVNA: Jean, nu-l contrazice pe Alexandr. Crede-mă, știe el mai bine decât noi ce are de făcut!

VOINIȚKI: Dați-mi un pahar de apă! (*bea*) Acum spuneți ce-oți vrea, ce-oți vrea.

SEREBREAKOV: Nu înțeleg de ce te frământă? Nu spun că proiectul meu e ideal. Dacă toată lumea găsește că nu e bun, eu nu mai stărui.

(*pauză*)

TELEGHIN (*buimăcit*): Eu, Excelență, am pentru știință nu numai evlavie ci și sentimente de rudenie. Fratele soției fratelui meu, Grigori Ilici – poate binevoiți a-l cunoaște: Konstantin Trofimovici Lakedomonov – a fost doctor în...

VOINIȚKI: Lasă, Ciupitule. Acum vorbim de treburi serioase... Ne-o spui mai târziu... (*lui Serebrecikov*) Uite, pe el să-l întrebi. Moșia a fost cumpărată de la unchiul lui.

SEREBREAKOV: De ce să-l mai întreb? Parcă nu știu...

VOINIȚKI: Moșia a fost cumpărată pe-atunci cu nouăzeci și cinci de mii de ruble. Tata a plătit numai șaptezeci de mii și a rămas o datorie de douăzeci și cinci de mii. Și acum luați bine seama: moșia asta nu putea fi cumpărată dacă eu nu renunțam la moștenire, în favoarea surorii mele, pe care am iubit-o din toată inima. Și afară de asta, am muncit zece ani ca un cal de povară și am plătit toată datoria...

SEREBREAKOV: Îmi pare rău că am început discuția asta...

VOINIȚKI: În prezent moșia nu e grevată de nicio datorie și merge bine, dar asta mulțumită numai strădaniilor mele. Și acum, când am îmbătrânit, dumnealui vrea să mă dea pe ușă afară!

SEREBREAKOV: Nu înțeleg unde vrei să ajungi!

VOINIȚKI: Timp de douăzeci și cinci de ani am administrat această moșie muncind ca un rob, ți-am trimis regulat banii ca cel mai conștiincios vechil. Și în tot acest timp, nu te-ai gândit să-mi acorzi nici cea mai mică răsplată! În toți anii aceștia, mi-ai dat o leafă de cinci sute de ruble pe an – leafă de mizerie! – și nu ți-a trecut niciodată prin cap să mi-o mărești măcar cu o rublă!

SEREBREAKOV: De unde puteam să știu, Ivan Petrovici? Eu nu sunt un om cu simț practic și nu mă pricep. Ai fi putut să ți-o mărești singur cât ai fi vrut...

VOINIȚKI: Carevasăzică, de ce n-am furat? De ce nu-mi aruncați toți disprețul în față că n-am fost hoț? Așa ar fi trebuit să fac! Acum n-aș mai fi fost un cerșetor!

MARIA VASILIEVNA (*severă*): Jean!

TELEGHIN (*emoționat*): Vanea, frățioare! Să nu mai vorbești așa!... Tremur tot!... De ce să strici buna înțelegere? (*îl sărută*) Nu se cade!

VOINIȚKI: Douăzeci și cinci de ani am stat cu mama între patru ziduri, ca niște cârțițe... Toate gândurile și toate simțămintele noastre pentru tine erau. Ziua vorbeam de tine, de lucrările tale, ne mândream cu celebritatea ta, îți rosteam cu evlavie numele, iar nopțile ni le pierdeam cu cititul revistelor și cărților, pe care acum le disprețuiesc din adâncul sufletului!

TELEGHIN: Nu se cade să vorbești astfel, Vanea, nu se cade... Te implor!...

SEREBREAKOV (*iritat*): Nu înțeleg ce vrei!

VOINIȚKI: Pentru noi tu erai o ființă de ordin superior și articolele tale le știam pe dinafară... Abia acum mi s-au deschis ochii! Abia acum îmi dau seama că, scriind despre artă, habar n-aveai ce-nseamnă arta! Toate lucrările tale la care țineam atât nu fac nici o para chioară. Ne-ai tras pe sfoară!

SEREBREAKOV: Domnilor, vă rog să-l potoliți, altfel am să plec!

ELENA ANDREEVNA: Ivan Petrovici, îți cer să taci. M-ai auzit?

VOINIȚKI: N-am să tac! (*tăindu-i drumul lui Serebreakov*) Așteaptă, că n-am sfârșit! Mi-ai distrus viața! Eu n-am trăit, n-am trăit! Din cauza ta mi-am distrus, mi-am irosit cei mai frumoși ani ai vieții. Ești cel mai mare dușman al meu!

TELEGHIN: Nu mai pot suporta... nu mai pot!... Plec. (*iese foarte tulburat*)

SEREBREAKOV: Ce vrei de la mine și cu ce drept îmi vorbești

pe acest ton? Om de nimic ce ești! Dacă moșia e a ta, ia-ți-o! N-am nevoie de ea!

ELENA ANDREEVNA: Chiar acum am să plec din iadul ăsta! (*tipă*) Nu-l mai pot îndura!

VOINIȚKI: Mi-am prăpădit viața! Nu sunt lipsit de talent, nu sunt prost și am inițiativă... Dacă aș fi dus o existență normală ar fi ieșit poate din mine un Schopenhauer sau un Dostoievski... vorbesc aiurea! Înnebunesc!... Mamă, sunt deznădăjduit!... Mamă!

MARIA VASILIEVNA (*sever*): Ascultă ce-ți spune Alexandr!

SONIA (*se așază în genunchi în fața Marinei și se lipește de ea*): Doiculița mea dragă!

VOINIȚKI: Mamă, ce să fac? Nu, nu-mi spune nimic! Știu și singur ce trebuie să fac! (*lui Serebriakov*) Ai să mă ții minte! (*iese pe ușa din mijloc*)

(*Maria Vasilievna iese după el*)

SEREBRIKOV: Dar ce-i asta, domnilor, la urma urmei! Luați-l de aici pe nebunul ăsta! Nu mai pot să trăiesc sub același acoperiș cu el. Stă coala (*arată ușa din mijloc*) lângă mine... Ori se mută în sat sau în casa din curte, ori mă mut eu, dar nu mai pot să stau cu el sub același acoperiș...

ELENA ANDREEVNA (*soțului ei*): Chiar astăzi o să plecăm de-aici! Trebuie să ne pregătim chiar din clipa asta.

SEREBRIKOV: Ce om de nimic!

SONIA (*stând în genunchi se-ntoarce spre tatăl ei, nervoasă, printre lacrimi*): Tată, trebuie să fii îngăduitor. Și eu și unchiul Vanea suntem atât de nenorociți! (*stăpânindu-și disperarea*) Trebuie să fii îngăduitor. Adu-ți aminte când erai mai tânăr, unchiul Vanea și cu bunica traduceau noaptea cărți pentru tine, îți copiau manuscrisele nopți întregi de-a rândul... Eu și unchiul Vanea munceam fără răgaz. Nu ne înduram să cheltuim nicio copeică pentru noi și-ți trimiteam totul ție... Ne-am câștigat pâinea din greu... Nu asta am vrut să spun, nu asta... Dar trebuie să ne înțelegi, tată, trebuie să fii îngăduitor!

ELENA ANDREEVNA (*emoționată, către soțul ei*): Pentru

numele lui Dumnezeu, Alexandr, trebuie să ai o explicație cu el...
Te rog din tot sufletul!

SEREBREAKOV: Bine, o voi avea... Nici nu-l învinuiesc de nimic, nici nu sunt supărat, dar recunoașteți și voi că purtarea lui e cel puțin ciudată. Uite, mă și duc la el. (*iese pe ușa din mijloc*)

ELENA ANDREEVNA: Ia-l cu binele, liniștește-l! (*îl urmează*)

SONIA (*strângându-se lângă dădacă*): Doiculița mea dragă!

MARINA: Nu-i nimic, fetiço, lasă... Au să sâsâie gânsacii și apoi au să se potolească... Au să sâsâie și au să isprăvească.

SONIA: Doiculiță!

MARINA (*mângâindu-i părul*): Tremuri de parcă ai fi stat în ger! Lasă, fetița mea orfană! Mare e mila lui Dumnezeu! Am să-ți dau un ceai bun de tei sau de zmeură și o să-ți treacă. Nu te mai amări, fetița mea... (*privind spre ușa din mijloc, în ciudată*) S-au zbârlit gânsacii... Fir-ar să fie!...

(*în culise se aude o împușcătură și țipătul Elenei Andreevna;
Sonia tresare*)

MARINA: Uu! Fir-ar...

SEREBREAKOV (*intră în fugă, clătinându-se de spaimă*): Puneți mâna pe el, prindeți-l, a-nnebunit!

(*Elena Andreevna și Voinițki se luptă la ușa*)

ELENA ANDREEVNA (*străduindu-se să-i smulgă revolverul*): Dă-l încoace, dă-l încoace, îți spun!

VOINIȚKI: Lasă-mă, Hélène, lasă-mă! (*se desprinde, intră fugind și-l caută din ochi pe Serebreakov*) Unde-i? A, uite-l. (*trage în el*) Poc! (*pauză*) Nu l-am nimerit? Iar am dat greș? (*înfuriat*) Drace, drace... dracu să-l ia!... (*trânțește revolverul pe podea și se așază pe un scaun, sleit; Serebreakov e buimăcit; Elena Andreevna s-a lipit de perete; îi e rău*)

ELENA ANDREEVNA: Duceți-mă de aici! Duceți-mă, omorâți-mă, dar nu mai pot rămâne aici, nu mai pot!

VOINIȚKI (*disperat*): O, ce fac! Ce fac!

SONIA (*încet*): Doiculița mea, doiculiță!

Cortina

ACTUL AL PATRULEA

Odaia lui Ivan Petrovici. În aceeași cameră e și dormitorul lui și biroul proprietății. La fereastră, o masă mare, cu registre de venituri și cheltuieli și hârtii de tot felul; dulapuri, un pupitru, un cântar, o masă mai mică pentru Astrov; pe această masă, cele necesare pentru desen: culori, o mapă.

O colivie cu un graur. Pe perete o hartă a Africii, vădit inutilă în acest loc. Un divan mare îmbrăcat cu mușama. În stânga, o ușă duce spre odăile de locuit: în dreapta, ușa vestibulului, un preș în fața acesteia ca țaranii să nu murdărească podeaua. O seară de toamnă. Tăcere. Teleghin și Marina, unul în fața celuilalt, deapănă un scul de lână pentru ciorapi.

TELEGHIN: Mai repede, Marina Timofeevna, acuși ne cheamă să ne luăm rămas-bun. Au și poruncit să tragă caii la scară!

MARINA (*se grăbește cu depănatul*): N-a mai rămas mult.

TELEGHIN: Pleacă la Harkov. Au să locuiască acolo.

MARINA: Cu atât mai bine!

TELEGHIN: S-au speriat. „Nici măcar o oră, a spus Elena Andreevna, nu mai vreau să rămân aici... Să plecăm, să plecăm. O să ne oprim, zicea, la Harkov. Acolo om vedea ce-o mai fi și pe urmă om trimite după lucruri...” Pleacă fără mult bagaj. Asta înseamnă că soarta nu le-a hărăzit să trăiască aici, Marina Timofeevna! O predestinație fatală.

MARINA: E mai bine așa. Ce mai zarvă au făcut adineauri, au tras și cu pistolul... Mare rușine!

TELEGHIN: Da, un subiect demn de penelul lui Aivazovski.

MARINA: Mai bine nu-mi vedeau ochii toate astea!... (*pauză*) De-acum încolo vom trăi iar ca înainte. Dimineața la opt ceaiul, la unu masa de prânz, seara ne-om așeza ș-om cina. Toate s-or face după rânduiala lor, ca la oameni de omenie, ca la creștini. (*cu un*

oftat) De mult n-am mai mâncat tăiței, păcătoasa de mine!

TELEGHIN: Da, cam mult de când nu s-au mai gătit la noi tăiței. *(pauză)* E cam mult! Azi-dimineată, Marina Timofeevna, am trecut prin sat și băcanul a strigat după mine: „Ei, mă, linge-blide”, și nu știi cât m-am amărât!

MARINA: Da' nu-l lua în seamă, tătucule! Toți lingem blidele lui Dumnezeu. Nici tu, nici Sonia, nici Ivan Petrovici, nimeni nu stă fără treabă, toți muncim. Toți... Unde-i Sonia?

TELEGHIN: În grădină. Îl tot caută pe Ivan Petrovici cu doctorul. Se tem ca nu cumva să-și pună capăt zilelor.

MARINA: Dar unde-i pistolul lui?

Teleghin *(în șoaptă)*: L-am ascuns în pivniță!

MARINA *(surâzând)*: Păcatele mele!

(intră, venind din curte, Voinițki și Astrov)

VOINIȚKI: Lasă-mă-n pace! *(către Marina și Teleghin)* Hai, ștergeți-o și voi de-aici, lăsați-mă singur măcar un ceas. N-am nevoie de tutelă!

TELEGHIN: M-am și dus, Vanea! *(iese în vârful picioarelor)*

MARINA: Curat gânsac: ga-ga-ga! *(strânge lâna și iese)*

VOINIȚKI: Lasă-mă-n pace!

ASTROV: Bucuros! De mult trebuia să fiu plecat de aici, dar repet, nu plec până nu-mi dai înapoi ce mi-ai luat.

VOINIȚKI: Nu ți-am luat nimic!

ASTROV: Îți vorbesc serios, nu mă mai întârzia. De mult trebuia să fiu plecat.

VOINIȚKI: Nu ți-am luat nimic! *(amândoi se așază)*

ASTROV: Da? Ce să-i faci! Am să mai aștept puțin. Dar pe urmă, iartă-mă, o să fiu nevoit să fac uz de forță. O să te legăm și o să te căutăm. Ți-o spun foarte serios.

VOINIȚKI: Cum vrei! *(pauză)* Dar să se prostească cineva într-atât: să tragi de două ori și să nu nimerești! N-o să-mi iert asta niciodată.

ASTROV: Dacă ai avut chef de tras, de ce nu ți-ai tras ție un glonț în cap!

VOINIȚKI *(ridicând din umeri)*: Ciudat! O tentativă de omor și

nici nu mă arestează, nici nu mă dau în judecată! Înseamnă că mă socotesc nebun. (*râde cu răutate*) Bine! Sunt nebun! Dar cei care sub haina de profesori, de magi, de erudiți, își ascund incapacitatea, stupiditatea, lipsa lor de suflet strigătoare la cer, ăștia nu sunt nebuni! Nu sunt nebune nici acelea care se căsătoresc cu niște babalâci și apoi îi înșală în văzul tuturor! Te-am văzut când o strângeai în brațe!

ASTROV: Da, boierule, am strâns-o în brațe, și ție, na! (*îi dă cu tifla*)

VOINIȚKI (*uitându-se spre ușă*): Nebun e pământul care vă rabdă pe voi.

ASTROV: Ai spus o prostie!

VOINIȚKI: Ei și? Nu sunt nebun, iresponsabil? Am tot dreptul să spun prostii.

ASTROV: Glumă răsuflată. Nu ești nebun, ești doar caraghios. O paiată! Și eu credeam pe vremuri că toți caraghioșii sunt nebuni, anormali! Acum însă cred că starea normală a omului e să fie caraghios! Tu ești normal.

VOINIȚKI (*ascunzându-și fața în mâini*): Ce rușine! Dacă ai ști ce rușine mi-e de mine! Sentimentul acesta ascuțit al rușinii nu se poate asemăna cu nicio durere. (*se tânguie*) Nu mai pot! (*se apleacă pe masă*) Ce să fac? Ce să fac?

ASTROV: Nimic!

VOINIȚKI: Dă-mi ceva! O, Doamne, Dumnezeu! Am patruzeci și șapte de ani. Dacă – să zicem – voi trăi până la șaiszeci de ani, îmi mai rămân încă treisprezece. Prea mult! Cum voi trăi acești treisprezece ani? Ce-o să mă fac? Cu ce-am să-i umplu? O, înțelegi... (*îi strânge mâna convulsiv*) Înțelegi, dacă aș putea trăi ce-mi mai rămâne din viață în alt fel... Să te trezești într-o dimineată limpede și liniștită și să simți că ai început să trăiești din nou, că ai uitat tot trecutul, că s-a risipit ca un fum. (*plânge*) Să începi o viață nouă... Spune-mi, cu ce să încep?... De unde?

ASTROV (*înciudat*): Ei, asta-mi place! Ce e aceea viață nouă! În halul în care suntem, eu și cu tine, nu mai rămâne nicio nădejde...

VOINIȚKI: Crezi?

ASTROV: Sunt sigur.

VOINIȚKI: Dă-mi ceva... (*duce mâna la inimă*) Mă arde aici!

ASTROV (*supărat, strigă*): Isprăvește odată! (*mai blând*) Cei care vor trăi o sută, două sute de ani după noi și care ne vor disprețui pentru că ne-am trăit viața atât de searbăd și atât de prosteste – vor izbuti poate să găsească mijlocul să fie fericiți. Noi însă... Ție și mie o singură nădejde ne-a mai rămas. Nădejdea că odată și odată, atunci când ne vom odihni în coșciugele noastre, vom visa... Poate chiar visuri frumoase. (*oftând*) Da, frate! În tot județul acesta erau numai doi intelectuali cumsecade: tu și cu mine. Dar în zece ani, viața asta meschină, viața asta vrednică de dispreț ne-a năclăit. Ne-a otrăvit sângele cu miasmele ei putrede și am ajuns și noi niște făpturi josnice, ca toți ceilalți. (*cu vioiciune*) Dar nu mă duce cu vorba. Dă-mi înapoi ce mi-ai luat!

VOINIȚKI: Nu ți-am luat nimic.

ASTROV: Mi-ai luat din trusă un flacon cu morfină. (*pauză*) Ascultă, dacă vrei cu orice preț s-o sfârșești cu viața, du-te în pădure și împușcă-te acolo. Dar morfina dă-mi-o, că altfel vor ieși vorbe și bănuieli că ți-am dat-o chiar eu... Mi-e de ajuns că voi fi obligat să-ți fac autopsia... Crezi că e chiar atât de interesant? (*intră Sonia*)

VOINIȚKI: Lasă-mă-n pace!

ASTROV (*Soniei*): Sofia Alexandrovna, unchiul dumitale mi-a șterpelit din trusă un flacon cu morfină și nu vrea să mi-l dea înapoi. Spune-i că la urma urmelor ceea ce face nu-i lucru cu cap. Și nici nu mai am timp de pierdut. Trebuie să plec.

SONIA: Ai luat morfina, unchiule Vanea?

(*pauză*)

ASTROV: El a luat-o, sunt sigur!

SONIA: Dă-i-o înapoi! De ce să ne sperii? (*cu blândețe*) Dă-o, unchiule! Poate că nu sunt mai puțin nenorocită decât tine și totuși nu deznădăjduiesc. Îndur și voi îndura până când viața mi se va curma de la sine... Rabdă și tu. (*pauză*) Dă-i flaconul! (*îi sărută mâna*) Dragul meu, bunul meu, scumpul meu unchi, dă-i-l înapoi.

(*plânge*) Tu ești bun! O să-ți fie milă de noi și ai să i-l dai înapoi. Rabdă, unchiule, rabdă și tu!

VOINIȚKI (*scoate din sertar flaconul și-l dă lui Astrov*): Ia-ți-l! (*Soniei*) Dar trebuie stă ne apucăm de lucru cât mai curând, să facem cât mai repede ceva, că altfel nu mai pot!

SONIA: Da, o să lucrăm. Cum îi vom petrece pe ai noștri ne și apucăm de lucru. (*frunzărește nervos hârtiile de pe masă*) Am rămas cu toate în urmă.

ASTROV (*pune flaconul în trusă și strânge curelele*): Acum pot să-mi iau drumul.

ELENA ANDREEVNA (*intră*): Ivan Petrovici, ești aici? Suntem gata de plecare... Du-te la Alexandr, vrea să-ți spună ceva.

SONIA: Du-te, unchiule! (*îl ia pe Voinițki de braț*) Haidem! Tata și cu tine trebuie să vă împăcați. Nici nu mai încape vorbă! (*iese cu el*)

ELENA ANDREEVNA: Plec! (*îi întinde mâna lui Astrov*) Rămâi cu bine!

ASTROV: Așa de iute?

ELENA ANDREEVNA: Au înhămat caii.

ASTROV: Atunci... cu bine!...

ELENA ANDREEVNA: Mi-ai făgăduit să pleci chiar azi de aici.

ASTROV: Țin minte. Plec numaidecât. (*pauză*) Te-ai speriat? (*îi ia mâna*) E chiar atât de îngrozitor?

ELENA ANDREEVNA: Da.

ASTROV: Și dacă n-ai mai pleca? Ce zici? Măine, la ocolul silvic...

ELENA ANDREEVNA: Nu. M-am hotărât. De aceea te privesc cu atât curaj pentru că plecarea noastră e hotărâtă. Un singur lucru te rog: să ai o părere mai bună despre mine. Aș vrea să mă respecti.

ASTROV: Ei! (*gest de nerăbdare*) Rămâi, te rog... Recunoaște că pe lumea asta n-ai nimic de făcut, n-ai niciun țel în viață, că nimic nu-ți trezește interes și mai curând sau mai târziu, inevitabil,

ai să cedezi simțurilor. Și atunci, decât la Harkov sau la Kursk, sau în altă parte, e mai bine aici, în mijlocul naturii. Cel puțin e poetic, toamna e atât de frumoasă... Avem aici ocolul silvic, conace căzute în ruină, în stilul lui Turgheniev...

ELENA ANDREEVNA: Știi că ai haz? Sunt supărată pe dumneata și totuși... O să-mi aduc aminte cu plăcere de dumneata. Ești un om interesant, original. N-o să ne mai vedem niciodată, de aceea – de ce să-ți ascund! Chiar îmi plăceai puțin. Hai să ne strângem mâna și să ne despărțim tot prieteni! Să nu-mi porți pică.

ASTROV (*după ce i-a strâns mâna*): Bine. Pleacă!... (*gânditor*) Ai un suflet bun, pare-se, și totuși în întreaga dumitale faptură e ceva ciudat. Ai venit aici cu bărbatul dumitale și toți cei care munciau, roboteau, creau ceva, și-au lăsat treburile ca să se ocupe toată vara numai de podagra soțului dumitale și de dumneata. Dumneata și cu el, amândoi ne-ați molipsit cu trândăvia voastră. Și m-ați prins și pe mine. O lună întreagă n-am făcut nimic, și în vremea asta erau oameni bolnavi, iar în pădurile mele, în crânguri, țăranii își băgau vitele la păscut... Și, ca și la noi, oriunde-ați păși, dumneata și soțul dumitale aduceți prăpădul pretutindeni. Glumesc, desigur, și totuși... ce ciudat lucru! Sunt sigur că dacă ați fi rămas, prăpădul ăsta n-ar mai fi avut margini. Și eu aș fi pierit, dar nici dumitale nu ți-ar fi fost mai bine... Și-acum, pleacă! *Finita la comedia!*²²

ELENA ANDREEVNA (*ia de pe masă un creion și-l ascunde repede*): Iau creionul ăsta ca amintire.

ASTROV: Ce lucru ciudat. Ne cunoaștem, și, fără veste, nu se știe pentru ce, n-o să ne mai vedem niciodată. Așa sunt toate pe lumea asta. Cât nu e nimeni aici și n-a intrat unchiul Vanea cu un buchet... dă-mi voie să te sărut... de despărțire. Da? (*o sărută pe obraz*) Așa! Minunat!

ELENA ANDREEVNA: Îți doresc mult noroc. (*privind în jur*) Fie ce-o fi! Măcar o dată în viață. (*îl îmbrățișează cu elan; apoi se depărtează repede unul de celălalt*) Trebuie să plec.

ASTROV: Pleacă iute. Dacă au tras caii la scară, du-te.

ELENA ANDREEVNA: Mi se pare că vin. (*ascultă amândoi*)

ASTROV: *Finita!*

(intră Serebreakov, Voinițki, Maria Vasilievna cu o carte, Teleghin și Sonia)

SEREBREAKOV *(lui Voinițki)*: Jur că am uitat totul! După cele petrecute în aceste câteva ceasuri am trecut prin atâtea și am gândit atât de mult, încât mi se pare că aș putea să scriu ca învățătură pentru cei ce ne vor urma un întreg tratat despre arta de a trăi. Primesc bucuros scuzele tale și la rândul meu îți cer să mă ierți. Rămâi cu bine! *(se sărută de trei ori)*

VOINIȚKI: Ai să primești regulat și de-acum înainte ceea ce ai primit și până acum. Totul va fi ca pe vremuri.

(Elena Andreevna o îmbrățișează pe Sonia)

SEREBREAKOV *(sărută mâna Mariei Vasilievna)*: Maman...

MARIA VASILIEVNA *(sărutându-l)*: Alexandr, fotografiază-te cât mai curând și să ne trimiți fotografia. Știi cât de mult te iubesc!

TELEGHIN: La revedere, Excelență, și să nu ne uitați!

SEREBREAKOV *(sărutând-o pe Sonia)*: Rămâi cu bine... Rămas-bun la toată lumea!... *(întinzându-i mâna lui Astrov)* Îți mulțumesc pentru plăcuta dumitale tovărășie... Stimez felul dumitale de a gândi, entuziasmul dumitale, avântul dumitale, dar dați-mi voie, ca un bătrân ce sunt, să adaug la salutul meu de rămas-bun și o singură observație: domnilor, trebuie să lucrăm! Trebuie să lucrăm! *(îi salută pe toți)* Toate cele bune! *(pleacă. După el ies Maria Vasilievna și Sonia)*

VOINIȚKI *(sărută îndelung mâna Elenei Andreevna)*: Cu bine! Iartă-mă! Nu ne vom mai vedea niciodată!

ELENA ANDREEVNA *(mișcată)*: Cu bine, dragul meu! *(îl sărută pe frunte și pleacă)*

ASTROV *(lui Teleghin)*: Spune, Ciupitule, să înhame și caii mei.

TELEGHIN: Am înțeles, drăguțule! *(iese. Rămân numai Astrov și Voinițki)*

ASTROV *(strânge culorile de pe masă și le pune într-un geamantan)*: De ce nu te duci să-i petreci?

VOINIȚKI: Lasă-i să plece, eu nu pot... nu pot. Mi-e greu.

Trebuie să mă ocup de ceva, cât mai repede... Să lucrez! Să lucrez! (*frunzărește hârtiile de pe masă*)

(*pauză. Se aud clopoței trăsorii*)

ASTROV: Au plecat. Profesorul trebuie să fie mulțumit. N-o să mai dea pe-aici cât o fi lumea.

MARINA (*intrând*): Au plecat. (*se așază pe un scaun și împletește la ciorap*)

SONIA (*intră*): Au plecat. (*iși șterge lacrimile*) Dă, Doamne, să fie într-un ceas bun! Ei, unchiule Vanea, să facem ceva...

VOINIȚKI: Să lucrăm, să lucrăm!...

SONIA: N-am mai stat de mult împreună la masa asta... (*aprinde lampa pe masă*) Mi se pare că nu e cerneală... (*ia călimara, se duce la dulap și o umple*) Totuși, îmi pare rău că au plecat.

MARIA VASILIEVNA (*intră încet*): Au plecat. (*se așază și se adâncește în citit*)

SONIA (*se așază la masă și răsfoiește registrul*): Mai întâi de toate, unchiule Vanea, să trecem conturile. Totul s-a încurcat. Și azi au trimis după socoteli. (*scrie*) Tu scrie un cont, iar eu altul.

VOINIȚKI (*scrie*): „Contul... domnului...”

MARINA (*cască*): Mi-e somn...

ASTROV: Ce liniște! Penițele scârțâie, greierele cântă. E cald, te simți bine... Nu-mi vine să plec de aici. (*se aud clopoței*) Au tras caii la scară, nu-mi mai rămâne așadar decât să-mi iau rămas-bun de la voi, prietenii mei, de la masa asta și... apoi la drum! (*pune harta în mapă*)

MARINA: De ce te grăbești? Mai stai!

ASTROV: Nu se poate.

VOINIȚKI (*scrie*): „Rămân din datoria veche două ruble, șaptezeci și cinci”.

(*intră un argat*)

ARGATUL: Mihail Lvovici, caii au tras la scară!

ASTROV: Am auzit! (*îi dă trusa, geamantanul și mapa*) Uite, ia astea! Vezi să nu boțеști mapa!

ARGATUL: Am înțeles! (*pleacă*)

ASTROV: Haidem!... (*merge să-și ia rămas-bun*)

SONIA: Când o să ne mai vedem?

ASTROV: Până la vară nici nu poate fi vorba. Iarna e greu. Se înțelege de la sine că dacă se întâmplă ceva, îmi dați de știre și vin. (*dă mâna cu ea*) Mulțumesc pentru pâinea și sarea și pentru ospitalitatea voastră, într-un cuvânt pentru toate. (*o sărută pe Marina pe frunte*) Rămâi cu bine, bătrânico!

MARINA: Pleci fără să-ți fi băut ceaiul?

ASTROV: Nu beau, măicuță!

MARINA: Poate un păhărel de votcă?

ASTROV (*nehotărât*): Dacă zici dumneata...

(*Marina pleacă*)

ASTROV: Lăturașul meu din stânga a început să șchiopăteze! Am băgat de seamă ieri, când l-a dus Petrușka la adăpat!

VOINIȚKI: Trebuie să-l potcovești din nou.

ASTROV: Am să mă opresc la Rojdestvennoe, la potcovar. N-am încotro! (*se apropie de harta Africii și o privește*) Ce mai arșiță trebuie să fie acum în Africa asta! Grozav lucru!

VOINIȚKI: Tot ce se poate!

MARINA (*se întoarce cu tava pe care e un păhărel de votcă și o bucățică de pâine*): Poftește!

(*Astrov bea votca*)

MARINA: Să-ți fie de bine, tătucule! (*se închină adânc*) Da' o bucată de pâine nu iei?

ASTROV: Nu. Merge și așa!... Toate cele bune! (*către Marina*) Nu mă mai petrece, măicuță. Nu e nevoie!

(*pleacă. Sonia iese după el, ca să-l petreacă cu o lumânare.*)

(*Marina se așază în fotoliul ei*)

VOINIȚKI (*scrie*): „La două februarie douăzeci de funturi de untdelemn... La șaisprezece februarie iarăși ulei, douăzeci de funturi hrișcă”... (*pauză*)

(*se aud zurgălăii*)

MARINA: A plecat!

(*pauză*)

SONIA (*se întoarce și pune lumânarea pe masă*): A plecat...

VOINIȚKI (*calculând la abac*): În total cincisprezece...
douăzeci și cinci...

(*Sonia se așază și scrie*)

MARINA (*cască*): Of, păcatele noastre...

(*Teleghin intră în vârful picioarelor, se așază lângă ușă și-și
acordează încet chitara*)

VOINIȚKI (*Soniei, mângâindu-i părul*): Copila mea, ce greu
îmi este, dacă ai ști ce greu îmi este!

SONIA: Ce să-i faci, trebuie să trăiești! (*pauză*) Vom trăi,
unchiule Vanea. Vom trăi un șir lung, lung de zile, de seri
nesfârșite; vom îndura cu răbdare încercările pe care ni le va
trimite soarta; ne vom trudi pentru alții, și-acum și la bătrânețe,
fără să cunoaștem odihna, și când ne va sosi ceasul, vom muri
supuși, și-acolo, dincolo de mormânt, vom spune că am suferit, că
am plâns, că am fost amărâți și Dumnezeu o să se îndure de noi
amândoi, și noi, unchiule drag, vom vedea o viață luminoasă,
frumoasă, minunată! Ne vom bucura și vom privi nenorocirile
noastre de-acum zâmbind cu înduioșare – și o să ne odihnim. Cred
în asta, unchiule, cred cu tărie, cred din tot sufletul...
(*îngenunchează în fața sa și-și pune capul în mâinile lui. Cu glas
obosit*) Ne vom odihni!

(*Teleghin cântă încet din chitară*)

SONIA: Ne vom odihni! Vom auzi îngerii, vom vedea cerul
semănat cu diamante, vom vedea toate răutățile pământești, toate
suferințele noastre topite în îndurarea care va cuprinde întreaga
lume, și viața noastră va fi tihnită, duioasă și dulce ca o
dezmierdare. Cred, da, cred... (*îi șterge lacrimile cu batista*)
Unchiule Vanea, bietul meu unchi, tu plângi... (*printre lacrimi*)
N-ai cunoscut nicio bucurie în viață, dar așteaptă, unchiule Vanea,
mai așteaptă... Ne vom odihni! (*îl îmbrățișează*) Ne vom odihni!

(*paznicul bate toaca; Teleghin cântă încet din chitară, Maria
Vasilevna scrie pe marginea broșurii, Marina împletește la
ciorap*)

SONIA: Ne vom odihni!

CORTINA SE LASĂ ÎNCET

Piesa *Unchiul Vanea* este o versiune a comediei *Duhul pădurii*, scrisă de Cehov în anul 1889. Nu există niciun document referitor la perioada de transformare a *Duhului pădurii* în *Unchiul Vanea*.

Cehov amintește pentru prima dată de piesa *Unchiul Vanea* în scrisoarea adresată lui A. S. Suvorin (2 decembrie 1896), cu ocazia editării culegerii sale *Piese de teatru*: „Mi-au mai rămas neculese două piese mari: *Pescărușul* pe care îl cunoști și *Unchiul Vanea* pe care nu-l cunoaște nimeni”. În scrisoarea adresată lui M. Gorki (3 decembrie 1898), Cehov spune printre altele: „Piesa *Unchiul Vanea* a fost scrisă foarte demult”. În scrisoarea sa către S. P. Diaghilev (20 decembrie 1901), Cehov precizează că piesa *Unchiul Vanea* a fost scrisă în anul 1890. Piesa a apărut pentru prima oară în culegerea *Piese de teatru* (1897); cu mici modificări, a fost inclusă și în culegerea de *Opere*, vol. VII, editată în 1901. În cea de a 2-a ediție a volumului, apărută în 1902, textul piesei n-a avut nicio modificare. Publicăm textul din 1902.

După apariția culegerii *Piese de teatru* (1897), *Unchiul Vanea* a fost jucat cu succes pe scenele multor teatre de provincie (Odesa, Kiev, Nijni-Novgorod, Saratov, Tiflis etc). Succesul înregistrat de piesă a fost cu totul neașteptat pentru Cehov. „*Unchiul Vanea* al meu, scrie el fratelui său Mihail Pavlovici (26 octombrie 1898), circulă prin provincie și pretutindeni repurtează succese. Cum s-ar spune: Nu știi de unde sare iepurele! Nu prea îmi făcusem iluzii în legătură cu el.” Același lucru îi scrie și lui A. S. Suvorin (27 octombrie 1898), și surorii sale M. P. Cehova (17 decembrie 1898). Recenziile apărute în presă erau favorabile piesei.

După premiera care a avut loc la Nijni-Novgorod, Gorki îi scrie lui Cehov următoarele (noiembrie 1898): „Acum câteva zile am văzut *Unchiul Vanea*, am privit și am plâns ca o muiere, cu toate că sunt departe de a fi un om nervos... Găsesc că e o realizare formidabilă! *Unchiul Vanea* e un gen cu desăvârșire nou în dramaturgie, un ciocan cu care lovești în căpătâniile goale ale publicului... În ultimul act, când doctorul, după o pauză mai îndelungată, vorbește de arșița din Africa, am început să tremur de admirație pentru talentul dumitale și de groază pentru oameni, pentru viața noastră mizerabilă și cenușie...” (*Gorki—Cehov*, ed. *Cartea Rusă*, 1954, pag. 25 – n. ed) În scrisoarea sa de răspuns (3 decembrie 1898), Cehov îi scrie lui Gorki că *Unchiul Vanea* a fost scris demult, că el se simte depășit și că n-are nicio dispoziție să mai scrie pentru teatru. Referitor la această afirmație a scriitorului, Gorki face o caracterizare a dramaturgiei lui Cehov: „Declarația dumitale că nu-ți vine să mai scrii pentru teatru mă silește să spun câteva cuvinte despre atitudinea publicului, care te înțelege, față de piesele dumitale. Se spune, de pildă, că *Unchiul Vanea* și *Pescărușul* sunt un nou gen în dramaturgie, în care realismul se ridică până la valoarea unui simbol înalt și adânc gândit. Găsesc că e foarte just. Ascultându-ți piesa m-am gândit la viețile aduse ca jertfă unui idol, la pătrunderea năvalnică a frumuseții în viața

mizerabilă a oamenilor și la multe alte lucruri esențiale și importante. Piesele altor dramaturgi nu-l duc pe om de la realitate până la generalizări filozofice, pe când piesele duminale au acest dar.” (*ibidem*, pag. 28)

La o scrisoare a regizorului principal al Teatrului Mic, A. M. Kondratiev, Cehov răspunde la 20 februarie 1899: „Îți încredințez piesa mea *Unchiul Vanea*. Deoarece n-a fost văzută încă de Comitetul literar al teatrelor, te rog să ieși asupra duminale grija de a trimite acolo două exemplare spre a fi citite.” Secția din Petersburg a Comitetului literar formată din: prof. N. I. Storojenko, prof. A. N. Veselovski și prof. I. I. Ivanov, în ședința din 8 aprilie 1899, a apreciat că piesa lui Cehov „poate fi pusă în scenă cu condiția unei substanțiale revizuirii de către autor, urmând să fie trimisă din nou Comitetului spre aprobare”. În procesul verbal întocmit de Comitetul literar al teatrelor sunt enumerate următoarele „lipsuri” ale piesei: până la actul al treilea unchiul Vanea și Astrov se aseamănă între ei, amândoi reprezentând figuri tipice de ghinionști; izbucnirea patimașă a lui Astrov în timpul discuției cu Elena Andreevna nu este cu nimic justificată; este inexplicabilă schimbarea atitudinii lui Voinițki față de profesor, pe care înainte îl divinizase și cu atât mai mult este de neînțeles accesul de nebunie al lui Voinițki, când trage cu revolverul în Serebriakov; caracterul Elenei Andreevna trebuie să fie „mai bine conturat”, altfel acest personaj „nu va trezi interesul spectatorilor”; că trebuie înlăturate „lungimile” supărătoare ș. a.m. d. (vezi V. A. Teleakovski, *Amintiri din anii 1898-1917*, Petersburg, 1924, pp. 168-170). Cehov a citit cu atenție concluziile Comitetului. În dreptul frazei: „Pentru noi izbucnirea patimașă a lui Astrov în timpul discuției cu Elena Andreevna nu este cu nimic justificată”, Cehov a scris: „Adică cine «noi»!”. În dreptul observației „visele” Soniei la sfârșitul piesei, autorul a pus un semn de întrebare. Cehov și-a retras piesa de la Teatrul Mic și a trimis-o Teatrului de Artă.

Cehov a asistat la primele repetiții ale piesei; în scrisoarea sa adresată lui G. M. Cehov (2 iunie 1899), scrie printre altele; „La Ialta se va juca *Unchiul Vanea* în interpretarea artiștilor Teatrului de Artă. Am asistat la repetițiile primelor două acte. Merge admirabil.” În septembrie 1899, Cehov se afla la Ialta și, în scrisorile sale către O. L. Knipper, dădea unele indicații regizorale referitoare la piesă. În scrisoarea sa (26 septembrie 1899), O. L. Knipper îi scrie lui Cehov: „Mă nedumerește felul în care interpretează Alexeev (K. S. Stanislavski) ultima scenă dintre Astrov și Elena: Astrov apare în fața Elenei ca un îndrăgostit înflăcărat, își pune toată nădejdea în acest sentiment; dacă ar fi așa, Elena nu l-ar fi respins și n-ar fi putut să-i răspundă: «ești caraghios...» După părerea mea, dimpotrivă, în vorbele lui trebuie să se simtă mult cinism, de care el însuși să fie perfect conștient. Am dreptate sau nu?” În scrisoarea sa din 30 septembrie 1899, Cehov îi răspunde: „Îmi scrii că în această scenă Astrov apare în fața Elenei ca un îndrăgostit înflăcărat și că își pune toată nădejdea în acest sentiment. Bineînțeles că este o interpretare greșită! Elena îi place într-adevăr lui Astrov, frumusețea ei îl tulbură, dar în ultimul act el își dă foarte bine seama că nu poate fi nimic serios între ei, că Elena va dispărea pentru totdeauna din viața lui și discută cu ea în ultima scenă pe același ton ca

și atunci când vorbește despre arșița din Africa și o sărută într-o doară. Dacă Astrov va juca impetuos această scenă, se va compromite atmosfera actului patru, care este potolită, minoră.”

Premiera piesei *Unchiul Vanea* a avut loc pe scena Teatrului de Artă la 26 octombrie 1899. Numeroasele telegrame primite de Cehov anunțau succesul piesei.

Dintre scrisorile trimise de prietenii lui Cehov cu această ocazie, demnă de relevat este scrisoarea medicului P. I. Kurkin, vechi prieten al lui Cehov, autorul cartogramei județului Serpuhov, pe care o expune în piesă doctorul Astrov. P. I. Kurkin îi scrie următoarele: „Am avut impresia că mă aflu într-o lume depărtată, dar extrem de reală. Ecourile acestei lumi minunate mai răsună în sufletul meu și mă împiedică să revin la viața de fiecare zi. Toate în jur mi se par acum atât de banale și atât de anoste... Cred că explicația stă în tragismul acestor oameni, în tragismul cotidianului cenușiu care revine și îi încătușează pentru totdeauna pe acești oameni. Și mai e ceva: forța uriașă a adevăratului talent ne-a făcut să vedem aieva viața și sufletul oamenilor simpli, obișnuiți; pe oamenii aceștia îi întâlnești la tot pasul, și fiecare dintre noi le împărtășește simțămintele...” (Biblioteca de Stat V. I. Lenin, din materialele secției de manuscrise, fascicola nr. 8, pag. 40)

Din mărturiile participanților la spectacol, consacrarea binemeritată a piesei *Unchiul Vanea* n-a venit dintr-odată. „După lăsarea cortinei, scrie Vl. I. Nemirovici-Dancenko, ca de obicei, ne-am dus cu toții la un restaurant ca să așteptăm apariția ziarelor de dimineață, și, într-adevăr, dispoziția noastră nu era «strălucită». Aproape cu toate piesele lui Cehov se întâmpla la fel: se bucurau la început de un succes colosal numai din partea unui număr restrâns de spectatori – oameni înzestrați cu multă sensibilitate, care văd lucrurile mai departe și mai profund... Marele public, însă, n-a putut să priceapă dintr-odată nici pe *Unchiul Vanea*, nici *Trei surori*, nici *Livada de vișini*. Fiecare dintre aceste piese se bucurau de adevăratul succes abia în cea de a doua stagiune, ca apoi să și-l mențină pentru totdeauna.” (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, pp. 213-214) Același lucru îi spune și K. S. Stanislavski: „Cine ar mai crede acum că, după premiera *Unchiului Vanea*, ne-am strâns cu toții într-un restaurant și am plâns cu lacrimi amare pentru că spectacolul, după părerea generală, fusese o cădere! Timpul și-a făcut însă datoria: piesa și-a primit consacrarea meritată, rămânând în repertoriu mai bine de douăzeci de ani și ajungând să fie cunoscută în întreaga Rusie, în Europa și în America.” (K. S. Stanislavski, *Viața mea în artă*, Cartea Rusă, 1958, pag. 272 – n. ed)

În primăvara anului 1900, Teatrul de Artă din Moscova a dat câteva spectacole la Sevastopol și Ialta. Cehov și-a văzut aici pentru prima oară piesele jucate în condițiile unui spectacol public. El a rămas mulțumit de interpretare, totuși le-a dat actorilor unele indicații suplimentare. Referindu-se la rolul lui Astrov, Cehov i-a atras atenția lui KS. Stanislavski: „Ascultă-mă pe mine... Astrov fluieră! *Unchiul Vanea* plânge, iar Astrov fluieră!” (K. S. Stanislavski, *Viața mea în artă*, pag. 278) După cum relatează artista N. S.

Burova, Cehov, observând că în actul al treilea, la cuvintele: „Tată, trebuie să fim miloși”, Sonia îngenunchează și sărută mâna tatălui său, a făcut următoarea remarcă: „Nu e bine așa, că doar nu e o dramă. Tot sensul acțiunii și întreaga dramă se petrec în sufletul omului și nu în manifestările lui exterioare. Drama a existat în viața Soniei până în acest moment, ea va exista și mai târziu, aici e un simplu episod, urmarea împușcăturii. Iar împușcătura nu e o dramă, ci o întâmplare.” (Almanahul *Șipovnik*, nr. 23, 1914, pag. 194) După cum își amintește A. Feodorov, montarea și interpretarea piesei *Unchiul Vanea* l-au satisfăcut pe Cehov mai mult decât în cazul celorlalte piese ale sale (*Amintiri despre A. P. Cehov*, Societatea iubitorilor de literatură rusă, 1906, pag. 166).

În ziarele vremii piesa era apreciată drept „un eveniment de seamă în viața teatrală” (*Novosti dnia*, 1898, nr. 5898, 25 octombrie); un tablou veridic al „cotidianului cenușiu” (*ibidem*, nr. 5899, 26 octombrie); drama „vieții fără țel a intelectualității” în condițiile „realităților sumbre din Rusia” (*ibidem*, nr. 5903, 31 octombrie); „drama unor oameni obișnuiți, în monotonia cotidianului” (*Novosti*, nr. 306; *Moskovskie vedomosti*, nr. 301, 1 noiembrie etc). Presa sublinia actualitatea socială a piesei; faptul că ea scoate la iveală lăncezeala sufocantă a vieții: „Omul zilelor noastre este bolnav, bolnav moralicește, pentru că vrea să trăiască și nu știe cum” (*Severnîi kurier*, 1900, nr. 65, 7 ianuarie). Specificul procedeele scenice ale piesei făcea ca aceasta să fie apreciată ca o dramă „a sentimentelor”, spre deosebire de dramele „de acțiune”; „... Unitatea acțiunii este înlocuită aici prin unitatea sentimentelor” (*Russkie vedomosti*, 1899, nr. 298, 29 octombrie). Același lucru spunea și *Novosti*, 1899, nr. 306; *liza*, 1901, aprilie etc. Despre actualitatea stringentă a piesei vorbește și V. M. Sobolevski, care-i scrie lui Cehov (28 martie 1900) următoarele rânduri: „Nu mai departe decât în ultimele două săptămâni, întrunirile tineretului de la V. A. (Golțev) au fost consacrate exclusiv pieselor *Unchiul Vanea* și *Pescărușul*. Aceste două piese continuă să domine nu numai repertoriul teatrelor, dar și discuțiile intelectualității noastre. Ele sunt obiectul unor discuții însuflețite, ele îndeamnă tineretul să gândească, să înțeleagă viața, să caute o ieșire din impas ș.a.m.d. Iată ce înseamnă să atingi esența însăși, să atingi coardele cele mai dureroase.” (Biblioteca de Stat V. I. Lenin, din materialele secției de manuscrise, fascicula 8, pag. 61)

Trei surori

DRAMĂ ÎN PATRU ACTE
(1900-1901)

Traducere de Moni Ghelerter și V. Jianu

PERSONAJE:

PROZOROV ANDREI SERGHEEVICI

NATALIA IVANOVNA, *logodnica și mai apoi soția sa*

OLGA, MAȘA, IRINA, *surorile lui Andrei*

KULIGHIN FEODOR ILICI, *profesor de liceu, soțul Mașei*

VERȘININ ALEXANDR IGNATIEVICI, *locotenent-colonel, comandant de baterie*

TUZENBAH NIKOLAI LVOVICI, *baron, locotenent*

SOLIONÎI VASILI VASILIEVICI, *căpitan*

CEBUTIKIN IVAN ROMANOVICI, *medic militar*

FEDOTIK ALEXEI PETROVICI, *sublocotenent*

RODE VLADIMIR KARLOVICI, *sublocotenent*

FERAPONT, *bătrânul ușier al administrației zemstvei*

ANFISA, *bătrână doică, 80 de ani*

Acțiunea se petrece într-un oraș de provincie, capitală de

gubernie

ACTUL ÎNTÂI

Casa Prozorov. Salonul cu colonadă prin care se zărește în fund sala cea mare. E la amiază, afară o zi însorită, veselă. În sala din fund se pune masa mare pentru dejun. Olga, într-o uniformă bleumarin, de profesoară de liceu, cercetează întruna, când stând locului în picioare, când mergând, caietele elevelor. Mașa, în rochie neagră, cu pălăria pe genunchi, stă într-un fotoliu și citește o carte. Irina, în rochie albă, stă îngândurată.

OLGA: Acum un an, chiar în ziua de cinci mai, de ziua ta, Irina, a murit tata. Era foarte frig și ninge. Mi se părea că n-o să mai pot trăi. Îți pierduseși cunoștința și zăceai ca moartă. Dar a trecut anul și n-a mai rămas decât amintirea. Acum porți iar rochia albă. Obrazul îți strălucește din nou! (*ceasul bate ora 12*) Și atunci bătea ceasul! (*pauză*) Îmi amintesc cum l-au luat pe tata... Cânta muzica... La cimitir s-au tras salve... Fusesse general... comandant de brigadă... și totuși ce lume puțină era. Ploua prea tare, o ploaie amestecată cu ninsoare.

IRINA: Ce rost are să ne amintim de toate astea?

(în sala mare, de după colonade, apar lângă masă Tuzenbah, Cebutîkin și Solionîi)

OLGA: Azi e cald... Putem lăsa ferestrele larg deschise... dar mestecenii n-au înfrunzit încă. Acum unsprezece ani, tata a primit comanda brigăzii și a plecat cu noi din Moscova... Îrni aduc bine aminte că pe timpul ăsta, la începutul lunii mai, la Moscova e cald, totul e înflorit, scăldat în soare. Au trecut unsprezece ani, și îmi amintesc de parcă am fi plecat abia ieri de acolo. Doamne, Dumnezeu! Când m-am trezit azi-dimineață, am zărit soarele, lumina, primăvara și o nespusă bucurie mi-a cuprins sufletul. Și mi s-a făcut atâta dor să mă întorc în locurile acelea dragi!...

CEBUTÎKIN (*din fund, stând de vorbă cu Tuzenbah și*

Solionîi): Ei, pe dracu ghem!

TUZENBAH: Sigur că-i o nebunie!

(Maşa, visătoare, cu cartea în mână, fluieră o melodie)

OLGA: Nu mai fluiera, Maşa! Cum poţi face aşa ceva?... *(pauză)* Toată dimineaţa sunt la liceu, la lecţii; după-amiaza, până seara târziu, dau meditaţii, din pricina asta mă doare mereu capul şi mă frământă nişte gânduri de parcă am şi îmbătrânit! De patru ani de când sunt la liceu simt cum fiecare zi îmi secătuieşte, picătură cu picătură, puterile şi tinereţea. Numai o singură dorinţă stăruie şi creşte mereu în mine...

IRINA: Să plecăm la Moscova! Vindem casa, lichidăm tot ce avem aici... şi... la Moscova!

OLGA: Da! Cât mai curând la Moscova!

(Cebutîkin şi Tuzenbah râd în fund)

IRINA: Fratele nostru o să ajungă, desigur, profesor universitar şi n-o să mai poată rămâne aici. Dar ce-o să se facă biata Maşa?

OLGA: Maşa o să vină în fiecare vară la noi, la Moscova.

(Maşa fluieră încet o melodie)

IRINA: Cu ajutorul lui Dumnezeu se vor aranja toate. *(priveşte pe fereastră)* Ce vreme minunată! Nu ştiu de ce mi-e sufletul plin de bucurie! Azi-dimineaţă, când m-am deşteptat, mi-am adus aminte că e ziua mea şi m-am simţit fericită! Mi-am amintit copilăria şi timpul când trăia încă mama. Ce gânduri minunate mi-au trecut prin minte! Ce gânduri...

OLGA: Ce strălucitoare eşti astăzi! Pari neobişnuit de frumoasă. Şi Maşa e frumoasă! Nici Andrei n-ar fi urât, dar s-a îngrăşat prea mult şi nu-i stă bine. Eu însă am îmbătrânit, am slăbit mult, poate că mă supăr prea mult cu fetele la liceu. Uite, azi sunt liberă, stau acasă, şi nu mă doare capul, mă simt mai tânără decât ieri. Am numai douăzeci şi opt de ani... Totul e aşa cum trebuie să fie, totul e de la Dumnezeu; dar poate că dacă mă măritam şi stăteam acasă toată ziua era mai bine... *(pauză)* Mi-aş fi iubit bărbatul.

TUZENBAH *(către Solionîi, în fund)*: Vorbeşti prostii şi m-am săturat să te tot ascult! *(intră în salon)* Am uitat să vă spun! Azi vine în vizită Verşinin, noul comandant al bateriei noastre. *(se*

așază la pian)

OLGA: Să poftească. Suntem bucuroase!

IRINA: E bătrân?

TUZENBAH: Nu, nu tocmai. Cel mult patruzeci - patruzeci și cinci de ani. (*cântă încet la pian*) Pare băiat bun și cred că nu e prost. Numai că vorbește cam mult.

IRINA: E un om interesant?

TUZENBAH: Da, destul... Dar are o soție, o soacră și două fete. De altfel, e căsătorit a doua oară. Face vizite și spune tuturor că are nevastă și două fete. O s-o spună și aici. Soția lui e cam smintită, umblă cu cozile pe spate ca o fetișcană, vorbește numai despre lucruri înalte, filozofează, și, din când în când, încearcă să se sinucidă. Cred că o face ca să-și necăjească soțul. Dacă eram în locul lui, o lăsam de mult; dar el rabdă și se plânge altora.

SOLIONÎI (*venind din sala mare împreună cu Cebutîkin*): Cu o singură mână sunt în stare să ridic numai douăzeci și patru de kilograme, dar cu amândouă optzeci, chiar nouăzeci! Ceea ce înseamnă că doi oameni nu sunt numai de două ori mai puternici decât unul singur, ci de trei sau chiar de mai multe ori...

CEBUTÎKIN (*mergând, citește ziarul*): Împotriva căderii părului: douăzeci grame naftalină la jumătate litru de spirt... se dizolvă și se întrebuintează zilnic... (*își notează în carnețel*) Să notăm asta. (*către Solionîi*) Și, cum îți spuneam, se astupă sticluța cu un dop, și prin el se trece un tub de sticlă... apoi se ia sare de lămâie un vârf de linguriță...

IRINA: Ivan Romanici, dragul meu Ivan Romanici...

CEBUTÎKIN: Ce-i, fetița mea, bucuria vieții mele?

IRINA: Spune-mi, te rog, de ce mă simt atât de fericită azi? Parcă sunt dusă de-o barcă cu pânze, deasupra mea e cerul albastru nesfârșit, pe care plutesc păsări mari și albe... Spune-mi de ce... de ce?

CEBUTÎKIN (*sărutându-i afectuos amândouă mâinile*): Pasărea mea albă!

IRINA: Azi, când m-am deșteptat din somn, m-am sculat și m-

am spălat, mi s-a părut deodată că totul s-a deslușit pentru mine în lume, că știu cum trebuie să trăiesc. Ivan Romanici, dragul meu, știu tot! Omul e dator să muncească, să trudească în sudoarea frunții, oricine ar fi el. În asta e tâlcul și țelul vieții lui, în asta constă fericirea, încântarea lui! Ce bine e să fii muncitor, să fii un om care se scoală în zori și sparge piatră în drum, sau păstor, sau dascăl care învață copii, sau mecanic la calea ferată... Dumnezeuule, nu om, ci chiar bou sau cal de povară să fii, numai să muncești, decât să fii o femeie tânără care se scoală la amiază, ia cafeaua în pat și se îmbracă două ceasuri... E îngrozitor! Ard de dorul să muncesc și eu, cum arde cineva de sete în arșița verii. Ivan Romanici, să nu mă mai cinstești cu prietenia dumitale dacă nu mă voi scula în zori, dacă nu voi munci!

CEBUTÎKIN (*afectuos*): Bine, bine, draga mea!

OLGA: Tata ne-a obișnuit să ne sculăm devreme, la șapte. Și Irina se trezește la șapte, dar stă în pat cel puțin până la nouă și se gândește... cu o mutră nespus de serioasă. (*râde*)

IRINA: Te-ai obișnuit să mă consideri fetiță și te miră că pot avea o mutră serioasă. Dar am douăzeci de ani!

TUZENBAH: Doamne! Ce bine înțeleg eu dorul de muncă! N-am muncit în viața mea. M-am născut la Petersburg, oraș rece și trândav, dintr-o familie care n-a știut ce-i munca sau grija. Când mă întorceam de la școala militară, îmi scotea valetul cizmele, în timp ce eu făceam nazuri și mama mă privea cu adorație – ba se mira foarte mult când alții mă priveau altfel. M-au ferit de orice trudă. Numai că nu știu dacă au izbutit, cred că nu. A venit timpul și puhoiul se apropie de noi, se pregătește vijelia cea mare și binefăcătoare. Vine, e aproape – în curând va da năvală peste noi, măturând toată lenea, nepăsarea, toate prejudecățile față de muncă, toată plictiseala și putreziciunea. Voi munci! Dar peste douăzeci și cinci-treizeci de ani va munci fiecare om. Fiecare!

CEBUTÎKIN: Eu n-am să muncesc.

TUZENBAH: Dumneata nici nu intri în socoteală.

SOLIONÎI: Peste douăzeci și cinci de ani n-ai să mai fii pe lume, slavă Domnului! Peste doi-trei ani, o să te lovească

damblaua, sau ai să mă scoți din fire într-o bună zi și o să-ți trag un glonț în cap, îngerașule! (*scoate din buzunar o sticlută cu parfum și-și dă pe mâini și pe piept*)

CEBUTÎKIN (*râde*): Când stai să te gândești bine, e drept că n-am făcut nimic toată viața. Cum am ieșit din universitate, am tăiat frunze la câini. N-am pus mâna pe o carte... nu citesc decât ziare... (*scoate din buzunar alt ziar*) Vezi, din ziare am aflat că a existat un Dobroliubov, de pildă... dar habar n-am ce a scris... Dumnezeu știe! (*de la parter bate cineva în podea*) Ați auzit, mă cheamă jos... a venit cineva la mine. Mă întorc îndată... așteptați-mă... (*iese grăbit, pieptănându-și barba*)

IRINA: Să știți că pregătește ceva.

TUZENBAH: Fără îndoială... A plecat cu o mutră foarte solemnă. Să știi că-ți aduce un dar!

IRINA: Ar fi tare neplăcut!

OLGA: Da. E îngrozitor. Face întotdeauna prostii.

MAȘA: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan...”²³ (*se ridică, fredonând încet*)

OLGA: Nu prea ești veselă azi, Mașa.

(*Mașa își pune pălăria, fredonând*)

OLGA: Unde pleci?

MAȘA: Acasă.

IRINA: Ciudat...

TUZENBAH: Cum pleci tocmai acum, când e o zi onomastică?

MAȘA: Nu face nimic... Vin diseară. La revedere, draga mea!... (*o sărută pe Irina*) Încă o dată, îți urez sănătate și fericire. Altădată, pe când trăia bietul tata, era la noi de fiecare zi onomastică mare tămbălău. Veneau câte treizeci-patruzeci de ofițeri. Azi însă, nu sunt decât câțiva, și e liniște ca în deșert... Mă duc... sunt tristă azi... nu-mi găsesc locul... nu mă lua în seamă. (*râde printre lacrimi*) Lasă că stăm noi de vorbă mai târziu, drăguța mea. Acum, mă duc. La revedere!

IRINA (*nemulțumită*): Vezi cum ești?...

OLGA (*cu lacrimi în ochi*): Te înțeleg atât de bine, dragă Mașa!

SOLIONÎI: Când filozofează un bărbat, iese filozofie sau

s sofisticărie; dar când filozofează o femeie sau două iese... o nucă în perete!

MAȘA: Ce vrei să spui cu asta, ființă îngrozitoare?

SOLIONÎI: Nimic... „Nici să crâcnească n-a apucat, că pe el ursul s-a așezat!”

(*pauză*)

MAȘA (*către Olga, supărată*): Nu mai boci!

(*intră Anfisa și Ferapont, care aduce o tortă*)

ANFISA: Intră aici, tătucule, că ești curat pe picioare. (*către Irina*) E de la zemstvă, de la domnul Protopopov, de la Mihail Ivanîci. A adus o tortă.

IRINA: Mulțumesc frumos! Spune-i că-i mulțumesc. (*ia torta*)

FERAPONT: Cum ați spus?

IRINA (*mai tare*): Spune-i că-i mulțumesc.

OLGA: Dă-i niște cozonac, doiculiță. Ferapont, du-te să-ți dea cozonac!

FERAPONT: Cum ați spus?

ANFISA: Haide, Ferapont Spiridonîci, tătucule, să mergem!... (*iese cu Ferapont*)

MAȘA: Nu pot să-l sufăr pe acest Mihail Potapîci sau Ivanîci, pe Protopopov! Să nu-l poftești aici!

IRINA: Nici nu l-am poftit!

MAȘA: Cu atât mai bine!

(*intră Cebutîkin, urmat de soldat, care aduce un samovar de argint; un murmur de mirare și nemulțumire*)

OLGA (*ascunzându-și obrazul în mâini*): Un samovar!... Vai, e îngrozitor! (*trece în sala mare, unde e pusă masa*)

IRINA: Dragul meu Ivan Romanici, ce înseamnă asta?

TUZENBAH: Nu v-am spus eu? (*râde*)

MAȘA: Ivan Romanici, ar trebui să-ți fie rușine!

CEBUTÎKIN: Dragele mele, iubitele mele, voi sunteți tot ce mi-a rămas mai scump pe lume! Numai pe voi vă am! În curând împlinesc șaiszeci de ani. Sunt bătrân... singur... Un bătrân fără niciun rost! Dragostea ce v-o port e tot ce-i mai bun în mine. Dacă nu erați voi, de mult mă duceam din lumea asta... (*către Irina*)

Drăguțo!... Fetița mea, te cunosc de când te-ai născut... te-am ținut în brațe... o iubeam mult pe răposata maică-ta...

IRINA: Bine, da' de ce un dar atât de scump?

CEBUTÎKIN (*printre lacrimi, supărat*): Un dar atât de scump!... Ia să mă lăsați în pace! (*către ordonanță*) Du-l acolo... (*o imită*) Un dar atât de scump...

(*ordonanța duce samovarul în sala mare*)

ANFISA (*trecând prin salon*): Dragele mele, a venit un colonel necunoscut. Și-a scos paltonul, drăguțelor, și vine încoa. Irinușka, să te porți bine, să te porți frumos! (*plecând*) E de mult timpul să vă așezați la masă... of, Doamne!...

TUZENBAH: Să știți că e Verșinin.

(*intră Verșinin*)

TUZENBAH (*prezintă*): Locotenent-colonelul Verșinin.

VERȘININ (*către Mașa și Irina*): Am onoarea să mă prezint – Verșinin! Sunt nespus de fericit că am ajuns în sfârșit la dumneavoastră. Dar ce mult v-ați schimbat! Vai, vai!

IRINA: Luați loc, vă rog. Suntem foarte bucuroase!

VERȘININ: Nici nu vă închipuiți ce bine îmi pare!... (*vesel*) Îmi amintesc de cele trei fete... Erați trei surori! La față nu-mi aduc bine aminte cum erați. Știu că pe atunci colonelul Prozorov avea trei fete pe care le-am cunoscut. Cum trece vremea! Vai, cum trece vremea!...

TUZENBAH: Alexandr Ignatievici e din Moscova.

IRINA: Din Moscova? Sunteți din Moscova?

VERȘININ: Da, sunt din Moscova. Tatăl dumneavoastră a fost acolo comandant de baterie, iar eu am servit ca ofițer sub ordinele lui. (*către Mașa*) Mi se pare că încep să vă recunosc.

MAȘA: Eu, însă, nu-mi aduc aminte de dumneata!

IRINA: Olia, Olia! (*strigă spre sala cea mare*) Vino încoace, Olia!

(*Olga intră în salon*)

IRINA (*prezentând*): Locotenent-colonelul Verșinin, din Moscova.

VERȘININ: Prin urmare, dumneavoastră sunteți Olga

Sergheevna, sora cea mare... dumneavoastră, Maria... iar Irina e cea mică.

OLGA: Sunteți din Moscova?

VERȘININ: Da, mi-am făcut acolo studiile și am intrat apoi în armată, slujind mulți ani ca ofițer. Acum am primit comanda bateriei de aici și am venit, după cum vedeți. Prea bine însă nu-mi aduc aminte de dumneavoastră... Știu că erați trei surori. Întipărit în minte mi-a rămas însă chipul tatălui dumneavoastră, închid ochii și-l văd... îl vizitam deseori la Moscova.

OLGA: Și eu, care eram încredințată că-i țin minte pe toți...

VERȘININ: Mă numesc Alexandr Ignatievici.

IRINA: Alexandr Ignatievici... Sunteți din Moscova... Ce surpriză!

OLGA: O să ne întoarcem și noi curând la Moscova!

IRINA: Nădăjduim s-o facem până la toamnă. E orașul nostru natal, ne-am născut acolo. Am stat pe strada Staraia Basmannaia.

(amândouă izbucnesc în râs, fericite)

MAȘA: Nu ne așteptam să vedem un concetățean. *(vioaie)* Acum mi-aduc aminte! Ții minte, Olia, i se spunea „maiorul îndrăgostit”! Erai locotenent pe atunci și erai îndrăgostit de cineva; nu știu însă de ce toată lumea te sâcăia, spunându-ți maior?

VERȘININ: Da... da! Exact! „Maiorul îndrăgostit”!... Exact...

MAȘA: Pe vremea aceea nu aveai decât mustață... Cum ai îmbătrânit! *(cu lacrimi în ochi)* Vai, cum ai îmbătrânit...

VERȘININ: Da. Pe vremea când mi se spunea „maiorul îndrăgostit” eram încă tânăr, iubeam... Acum toate s-au schimbat!

OLGA: Dar n-ai încă niciun fir alb! Dumneata ai îmbătrânit, dar nu ești încă bătrân.

VERȘININ: Totuși am patruzeci și doi de ani! Ați plecat de mult din Moscova?

IRINA: De unsprezece ani. Mașa, de ce plângi ca o caraghioasă? *(printre lacrimi)* Încetează, că acum mă apucă și pe mine plânsul!

MAȘA: Nu plâng! Spune, te rog, pe ce stradă locuiai?

VERȘININ: Pe Staraia Basmannaia.

OLGA: Și noi am locuit acolo...

VERȘININ: Un timp am stat pe strada Nemțească; de acolo mă duceam la Cazarma Roșie; trebuia să trec peste un pod urât, pe sub care vuia apa; drumețul singuratic simțea un gol în suflet. (*pauză*) Aici însă aveți un râu mare și frumos, cu ape bogate... minunat râu!

OLGA: Da, dar e prea frig. E frig și sunt foarte mulți țăntari...

VERȘININ: Da' de unde! Aveți o climă cât se poate de bună, sănătoasă, o climă slavă! Pădure... râu... sunt și mesteceni! Din toți copacii, cel mai mult îmi plac mestecenii, gingași, sfioși. Ce bine se trăiește aici! Ciudat mi s-a părut însă că au așezat gara atât de departe... la douăzeci de kilometri de oraș... De ce oare? Nimeni nu știe...

SOLIONÎI: Eu însă, știu de ce. (*toată lumea se uită la el*) Dacă era gara aproape, însemna că nu era departe; și dacă e departe, înseamnă că nu-i aproape!

(*tăcere stânjenită*)

TUZENBAH: Glumeț Vasil Vasilici!

OLGA: Acum mi-aduc și eu aminte de dumneata, îmi amintesc.

VERȘININ: Am cunoscut-o pe mama dumneavoastră.

CEBUTÎKIN: Bună femeie era, Dumnezeu s-o ierte!

IRINA: Mama e îngropată la Moscova.

OLGA: La Mănăstirea Nouă de maici...

MAȘA: Închipuți-vă că am început să-i uit figura. Așa o să ne uite și pe noi lumea...

VERȘININ: Da, ne va uita! Asta ne e ursita tuturor, și n-avem încotro! Ceea ce ni se pare astăzi grav, însemnat, deosebit de important, cu timpul va fi dat uitării sau ne va părea un lucru de nimic. Interesant e că nu ne putem da seama dinainte de ceea ce va trece mai târziu drept măreț și plin de însemnătate, sau, dimpotrivă, ridicol și de neluat în seamă. Oare descoperirile unui Copernic, bunăoară, sau ale lui Columb n-au părut la început inutile și ridicole, în timp ce scrierile neghioabe ale unui smintit erau socotite drept adevăruri de netăgăduit? Și se prea poate ca viața noastră, cu care ne împăcăm atât de bine azi, mâine să treacă

drept ciudată, fără rost, prost organizată și chiar plină de păcate...

TUZENBAH: Cine știe? S-ar putea însă ca lumea să vorbească de viața noastră cu evlavie, ca despre ceva măreț. Timpul în care trăim nu cunoaște schingiuirile, osânda cu moartea, năvălirile străine de odinioară și cu toate astea, câtă suferință!

SOLIONÎI (cu vocea pițigăiată): Pui... pui... pui... Baronul nu se simte bine dacă nu filozofează...

TUZENBAH: Vasil Vasilici! Te rog să-mi dai pace! (*schimbă locul*) Devine plicticos până la urmă!

SOLIONÎI (cu vocea pițigăiată): Pui... pui... pui!...

TUZENBAH (*către Verșinin*): Și totuși, suferințele timpului nostru... nespuse de multe... sunt cheazășia nivelului moral superior la care a ajuns societatea.

VERȘININ: Da, da! Fără îndoială!

CEBUTÎKIN: Spuneai adineauri, baroane, că viața noastră va fi considerată măreață mai târziu; vezi însă că oamenii rămân mici. (*se ridică*) Ia te uită cât sunt de mic! Spre mângâierea mea sufletească, trebuie să se spună însă că viața mi-e măreață, înțeleasă de toți!

(*din culise se aude un cântec de vioară*)

MAȘA: Cântă Andrei, fratele nostru.

IRINA: El e savantul nostru. În curând va fi profesor universitar. Tata a fost militar, dar fiul său și-a ales meseria de cărturar.

MAȘA: A fost dorința tatei.

OLGA: Azi ne-am bătut joc de el! Mi se pare că este îndrăgostit.

Irina: Da, da, de o domnișoară de aici; desigur că o să vină azi pe la noi.

MAȘA: Vai! Cum se îmbracă și fata asta! Nu numai că tot ce pune pe ea e urât și demodat, dar îți face milă. O fustă galbenă cu niște franjuri vulgare, cu o bluză roșie. Pe față pare că e dată cu săpun. Nu! Andrei nu-i îndrăgostit de ea. Nu pot crede că e atât de lipsit de gust! Face pe nebunul ca să ne necăjească! Ieri am auzit că se mărită cu Protopopov, președintele zemstvei. Foarte bine... (*strigă spre ușa laterală*) Andrei, vino aici o clipă!

(*intră Andrei*)

OLGA: Fratele nostru, Andrei Sergheici.

VERȘININ: Verșinin.

ANDREI: Prozorov. *(se șterge cu batista pe obraz)* Sunteți noul comandant al bateriei?

OLGA: Închipuie-ți că Alexandr Ignatievici e din Moscova.

ANDREI: Da? Vă felicit. Acum surorile mele n-au să vă mai dea pace!

VERȘININ: Deocamdată, eu sunt acela care le-am plictisit.

IRINA: Priviți, vă rog, ce dar frumos am primit de la Andrei. *(arată cadrul pentru fotografii)* Cadrul ăsta e lucrat de mâna lui!

VERȘININ *(se uită la cadru și nu știe ce să spună)*: Da... e destul de frumos...

IRINA: Și cel de pe pian tot de el e făcut.

(Andrei dă din mână și se desprinde de grup)

OLGA: El e cărturarul nostru... Cântă și la vioară, face orice și e meșter în toate. Are numai prostul obicei de a fugi de lume. Andrei, vino încoa', nu pleca!

(Mașa și Irina îl iau de braț și-l aduc, râzând, înapoi)

MAȘA: Haide, haide!

ANDREI: Lăsați-mă, vă rog!

MAȘA: Ești un caraghios! Alexandr Ignatievici nu se supăra niciodată când i se spunea „maiorul îndrăgostit”.

VERȘININ: Niciodată!

MAȘA: Pe tine te vom porecli „scripcarul îndrăgostit”.

IRINA: Sau... „dascălul îndrăgostit”.

OLGA: Fără îndoială că e îndrăgostit. Andriușa e îndrăgostit!

IRINA *(aplaudă)*: Bravo, bravo, bis! Andriușa e îndrăgostit.

CEBUTÎKIN *(se apropie pe la spate de Andrei și-l ia, cu amândouă mâinile, de mijloc)*: „Am fost aduși pe lume pentru dragoste!” *(râde cu poftă. Ține tot timpul ziarul în mână)*

ANDREI: Ajunge!... Ajunge!... *(își șterge obrazul cu batista)* N-am dormit toată noaptea și acum nu mă prea simt în apele mele, cum s-ar spune. Am citit până la patru. Apoi m-am culcat, dar mi-a fost cu neputință să dorm. M-am gândit ba la una, ba la alta, până s-a crăpat de ziuă... acum se luminează devreme. În sfârșit a

răsărit soarele, care mi-a trimis razele de-a dreptul în pat. Vreau să traduc o carte din englezește, în timpul verii, cât mai sunt aici.

VERȘININ: Știți englezește?

ANDREI: Da. Tata, Dumnezeu să-l ierte, tare ne-a persecutat cu învățătura. E caraghios și straniu, dar trebuie să mărturisesc că, după ce a murit, am început să mă îngraș și m-am simțit ca scăpat de sub jug. Mulțumită lui știm azi, eu și surorile mele, franțuzește, nemțește și englezește; ba Irina știe și italienește. Dar nimeni nu-și poate închipui cât ne-au costat toate astea!

MAȘA: E un lux prea mare pentru orașul ăsta să cunoști trei limbi! Nici măcar lux nu e... E ca și când ai avea șase degete la o mână! Știm prea multe lucruri de prisos!

VERȘININ: Ia te uită! (*râde*) Știți prea multe lucruri de prisos! Mie mi se pare însă că nu există și nici nu poate exista pe lume un oraș atât de searbăd și plicticos, încât să nu aibă nevoie de un om inteligent și învățat! Să presupunem că între cei o sută de mii de locuitori ai acestui oraș – ce e drept, grosolani și înapoiați – numai trei vă seamănă. Fără îndoială că n-o să puteți învinge bezna mulțimii din jur. De-a lungul vieții veți fi nevoiți să cedați și să vă pierdeți cu vremea în mulțimea acestor o sută de mii; viața vă va înăbuși, dar nu veți dispărea cu toții, înrăurirea voastră va dăinui! Peste o vreme vor apărea șase, apoi doisprezece inși de seama voastră. Până la urmă cei de seama voastră vor ajunge cei mulți! Peste două-trei sute de ani, viața pe acest pământ va fi nespus de frumoasă, uimitoare. Omul are nevoie de o astfel de viață și chiar dacă nu s-a ajuns încă acolo, trebuie s-o presimtă, s-o aștepte, s-o viseze, să se pregătească pentru ea! Pentru asta, el e dator să vadă și să știe mai mult și mai bine decât părinții și bunicii lui. (*râde*) Și dumneavoastră vă mai plângeți că știți prea multe lucruri de prisos!

MAȘA (*scoțându-și pălăria*): Rămân la dejun.

IRINA (*oftând*): Într-adevăr, toate astea ar trebui însemnate...

(*Andrei a ieșit fără să fie observat*)

TUZENBAH: Ați spus că peste veacuri viața pe acest pământ va fi nespus de frumoasă, uimitoare! Aveți dreptate. Și ca să ne

împărtășim de pe acum din ea, măcar de departe, ar trebui să ne pregătim, trebuie să muncim...

VERȘININ: Da! Ce multe flori aveți aici! (*se scoală și se uită împrejur*) Toată casa e minunată! Vă invidiez! O viață întreagă am trăit în case mici, cu sobe care scoteau mereu fum, cu mobilă sărăcăcioasă... două scaune și un divan... Mi-au lipsit în viață flori ca astea... (*își freacă mâinile*) Ei, ce să mai vorbim!

TUZENBAH: Da, trebuie să muncim! Sunt încredințat că spuneți în sinea dumneavoastră: „Uite un neamț sentimental!” Vă asigur însă că sunt rus și că nici nu știu nemțește... și tata era ortodox...

(*pauză*)

VERȘININ (*plimbându-se pe scenă*): Mă gândesc adeseori ce-ar fi dacă aș putea începe viața de la capăt... dar de data asta în mod conștient... dacă aceea pe care am trăit-o ar rămâne în urmă ca o ciornă... iar cealaltă, cea nouă, ar fi adevărată! Dacă ar fi cu puțință una ca asta, cred că ne-am strădui cu toții, înainte de toate, să nu ne mai repetăm. Atunci cred că fiecare si-ar înfiripa cel puțin un alt cadru de viață, cu o casă plină de flori și lumină, ca asta de pildă... Am o nevastă și două fete. Nevasta mea e o persoană suferindă... și așa mai departe, și așa mai departe. Dacă ar fi să încep o viață nouă, sunt sigur că nu m-aș mai însura. Nu... nu!

(*intră Kulîghin în frac-uniformă*)

KULÎGHIN (*se apropie de Irina*): Surioară dragă, dă-mi voie să te felicit de ziua ta onomastică, să-ți urez sănătate și tot ce se poate dori unei fete de vârsta ta. Uite, ți-am adus în dar o carte. (*îi dă cartea*) E istoria liceului nostru din ultimii cincizeci de ani, scrisă de mine. Nu-i o lucrare de mare însemnătate. Am scris-o așa, neavând ce face. Totuși, te sfătuiesc s-o citești. Bună ziua, domnilor. (*către Verșinin*) Kulîghin, profesor la liceul din localitate, consilier. (*către Irina*) O să găsești în carte și o listă a tuturor absolvenților în răstimpul acestor cincizeci de ani. *Feci quod potui, faciant meliora potentes.*²⁴ (*o sărută pe Mașa*)

IRINA: Cartea asta mi-ai adus-o și de Paști.

KULÎGHIN (*râde*): Nu se poate! În cazul ăsta, dă-mi-o înapoi.

Sau mai bine s-o dăm colonelului. Luați-o, domnule colonel, poate că o veți citi într-o zi, ca să vă alungați plictiseala.

VERȘININ: Vă mulțumesc! (*se scoală să plece*) Sunt încântat de cunoștință.

OLGA: Cum? Plecați? Nu se poate!

IRINA: Vă rog să rămâneți la noi, la dejun.

OLGA: Vă rog!

VERȘININ (*salută*): Mi se pare că am nimerit aici de o zi onomastică. Îmi cer scuze că nu am știut și nu v-am felicitat... (*trece cu Olga în sala mare*)

KULÎGHIN: Domnilor, azi e duminică! Zi de odihnă! Să ne odihnim deci și fiecare să se veselească conform vârstei și situației sale. Va trebui să strângeți covoarele în timpul verii, să le puneți bine pentru la iarnă... la naftalină sau praf persan... Romanii erau sănătoși pentru că știau să muncească și să se odihnească. Nu degeaba aveau: *Mens sana in corpore sano!* Viața lor era orânduită după anumite forme. Directorul nostru spune: „Esențialul pentru orice fel de viață e forma. Tot ce-și pierde forma încetează de a mai exista...” După cum se întâmplă și în viața de toate zilele. (*o prinde pe Mașa de mijloc, râzând*) Mașa mă iubește. Soția mea mă iubește! Ar trebui să puneți și perdelele la naftalină odată cu covoarele... Azi sunt vesel, sunt binedispus! Mașa, domnul director ne-a poftit la ora patru... Se face o excursie cu profesorii și familiile lor.

MAȘA: Nu mă duc!

KULÎGHIN (*amărat*): Dar de ce, dragă Mașa?

MAȘA: Lasă, că vorbim mai târziu... (*supărată*) Bine!... O să merg! Acum, însă, te rog să mă lași în pace! (*se depărtează de el*)

KULÎGHIN: Apoi seara, după excursie, suntem invitați la director acasă. Cu toată sănătatea lui șubredă, omul ăsta se străduiește înainte de toate să fie sociabil. E o personalitate superioară! Un om minunat. Ieri, după consiliu, îmi spune: „Tare sunt obosit, Feodor Ilici!” (*se uită la ceasul din perete și pe urmă la al său*) Ceasul vostru merge cu șapte minute înainte. Da! Așa îmi spunea: „Sunt tare obosit”.

(din culise se aude o vioară)

OLGA: Pofțiți la masă, domnilor! Plăcinta e pe masă!

KULÎGHIN: Olga, drăguța mea! Ieri am muncit de dimineață până la unsprezece noaptea, eram obosit. Dar azi mă simt fericit. *(se îndreaptă spre sala cea mare unde este pusă masa)* Drăguța mea...

CEBUTÎKIN *(pune ziarul în buzunar și își aranjează barba)*: Aha, plăcintă, foarte bine!

MAȘA *(către Cebutîkin, cu severitate)*: Ascultă; să nu bei nimic astăzi! Ai auzit? Știi că băutura îți face rău.

CEBUTÎKIN: Aș! Acum m-am lecuit! Sunt doi ani de când nu mai beau! *(nerăbdător)* Și la urma urmei, parcă nu-i totuna!

MAȘA: Oricum ar fi, tot nu-ți dau voie să bei. *(supărată, vorbind ca să n-o audă bărbatul ei)* Ei, drăcie! Iar o să mor de plictiseală toată seara, la director.

TUZENBAH: În locul dumitale nu m-aș duce... Foarte simplu!

CEBUTÎKIN: Nu te duce, inimioară scumpă!

MAȘA: Da, nu te duce!... Blestemată, nesuferită viață!... *(trece în sala mare)*

CEBUTÎKIN *(urmând-o)*: Haide, haide!

SOLIONÎI *(trecând și el în sala mare)*: Pui... pui... pui...

TUZENBAH: încetează, Vasil Vasilici! Ajunge!

SOLIONÎI: Pui... pui... pui...

KULÎGHIN *(vesel)*: În sănătatea dumitale, domnule colonel! Eu sunt profesor, sunt de-al casei, soțul Mașei!... Mașa e o fată bună, foarte bună...

VERȘININ: O să beau din votca asta mai închisă. *(bea)* În sănătatea dumitale! *(către Olga)* Ce bine mă simt în casa dumneavoastră!

(Irina și Tuzenbah au rămas în salon)

IRINA: Mașa e prost dispusă azi. S-a măritat la optsprezece ani. Atunci i se părea că soțul ei este cel mai deștept om din lume! Acum e de altă părere. E cel mai bun, dar nu și cel mai deștept!

OLGA *(nerăbdătoare)*: Andrei, ce faci, n-ai de gând să vii?

ANDREI *(vorbind din culise)*: Numaidecât. *(apare și se*

îndreaptă spre masă)

TUZENBAH: La ce te gândești?

IRINA: La nimic! Nu-mi place Solionîi ăsta al dumitale, mi-e chiar teamă de el! Vorbește numai prostii...

TUZENBAH: Un om ciudat! Mi-e și milă, mi-e și necaz pe el câteodată, dar mai mult mi-e milă. De fapt, cred că e un timid... De câte ori suntem singuri, pare foarte deștept și drăguț... în societate însă e grosolan și certăreț. Nu te duce încă acolo, lasă-i să se așeze la masă. Dă-mi voie să mai stau câteva clipe cu dumneata. La ce te gândești? (*pauză*) Ai numai douăzeci de ani, și eu nu am împlinit încă treizeci. Avem atâția ani în fața noastră, un șir lung de zile, pline de dragostea ce ți-o port...

IRINA: Nikolai Lvovici, nu-mi vorbi de dragoste!

TUZENBAH (*fără s-o asculte*): Simt o sete cumplită de viață, de luptă, de muncă! Și setea asta s-a contopit în sufletul meu cu dragostea pentru dumneata, Irina! Parcă înadins ești atât de fermecătoare, ca viața să mi se pară și mai plină de farmec. Spune, la ce te gândești?

IRINA: Spui că viața e frumoasă! Dar dacă pare numai frumoasă? Pentru noi, cele trei surori, viața n-a fost încă frumoasă, ne-a înăbușit ca o buruiană... Vezi, încep să plâng... Nu, nu trebuie... (*iși șterge iute lacrimile; surâde*) Trebuie să muncim... să muncim! N-avem bucurii... viața ni se pare tristă și fără rost tocmai pentru că nu știm ce înseamnă munca! Ne-am născut printre cei care o disprețuiesc.

(*intră Natalia Ivanovna; poartă o rochie roz și un cordon verde*)

NATAȘA: Lumea se și așază la masă... Am întârziat. (*trecând, se uită în oglindă și își aranjează pieptănătura*) Mi se pare că sunt destul de bine pieptănată... (*o zărește pe Irina*) Draga mea Irina Sergheevna, te felicit! (*o sărută lung și cu foc*) Aveți lume multă! Zău, mă simt foarte stingherită! Bună ziua, domnule baron.

OLGA (*intrând în salon*): Uite-o și pe Natalia Ivanovna! Bună ziua, draga mea. (*se sărută*)

NATAȘA: Vă felicit! E ziua onomastică a Irinei. Ce mulți musafiri! Sunt tare intimidată!...

OLGA: N-ai de ce... sunt numai de-ai casei. (*șoptește cu vocea speriată*) Vai de mine, ce cordon verde! Draga mea, dar nu se poate!

NATAȘA: Cum? Crezi că poartă ghinion?

OLGA: Nu... dar nu merge... e chiar nepotrivit...

NATAȘA (*cu o voce plângăreată*): Da? Crezi? Dar nu e un verde țipător, e mai degrabă șters... (*o urmează pe Olga în sala mare*)

(*în sală lumea se așază la masă, în salon nu e nimeni*)

KULÎGHIN: Irina, să-ți dea Dumnezeu un bărbat bun! E timpul să te măriți!

CEBUTÎKIN: Natalia Ivanovna, și dumitale la fel!

KULÎGHIN: Lasă că Natalia Ivanovna a și pus ochii pe unul!

MAȘA (*bate cu furculița în marginea farfuriei*): Vreau și eu un păhărel de vin! Ei, fie ce-o fi!

KULÎGHIN: Mașa, trei cu minus la purtare!

VERȘININ: Votca e foarte bună! Cu ce e făcută?

SOLIONÎI: Cu gândaci.

IRINA (*cu voce plângăreată*): Vai! Ce oroare!

OLGA: Diseară avem un curcan și o plăcintă cu mere. Slavă Domnului, azi sunt acasă toată ziua. Și seara la fel... Domnilor, să poftiți și diseară...

VERȘININ: Îmi permiteți să vin?

IRINA: Vă rog, cu toată plăcerea!

NATAȘA: Aici se vine fără multe mofturi.

CEBUTÎKIN: „Am fost aduși pe lume pentru dragoste!” (*râde*)

ANDREI: Încetați, domnilor! Nu v-ați plictisit încă?

(*intră Fedotik și Rode, cu un coș mare cu flori*)

FEDOTIK: Mi se pare că s-au așezat la masă.

RODE (*vorbind tare și graseind*): S-au așezat la masă? Da, ai dreptate...

FEDOTIK: Așteaptă o clipă. (*fotografiază*) Una! Te rog, mai așteaptă nițel. (*face încă o fotografie*) Două! Acum am terminat. (*amândoi apucă coșul și se îndreaptă spre sala cea mare, unde sunt primiți cu mare gălăgie*)

RODE (*vorbind tare*): Vă felicit și vă doresc toate cele bune! Afară este o vreme minunată! Toată dimineața ne-am plimbat cu elevii. Știți că dau lecții de gimnastică la liceu...

FEDOTIK: Irina Sergheevna, vă puteți mișca... (*face o fotografie*) Sunteți atât de frumoasă astăzi! (*scoate din buzunar o sfârlează*) Iată și o sfârlează... Are un sunet neobișnuit...

IRINA: Ce minune!

MAȘA: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan...” (*plângător*) Ei, pentru ce spun asta? Versurile astea mă obsedează... de azi-dimineață îmi vin mereu în minte...

KULÎGHIN: Suntem treisprezece la masă.

RODE (*tare*): Vai de mine, domnilor! Nu cumva sunteți superstițioși?!

(*râsete*)

KULÎGHIN: Dacă suntem treisprezece la masă, să știți că avem printre noi îndrăgostiți. Nu cumva ești dumneata acela, Ivan Romanovici?

(*râsete*)

CEBUTÎKIN: Sunt un bătrân păcătos, o mărturisesc! Dar nu înțeleg de ce s-a roșit Natalia Ivanovna!

(*toată lumea izbucnește în râs zgomotos;*

Natașa se scoală și fugе în salon, urmată de Andrei)

ANDREI: Te rog nu-i lua în seamă! Așteaptă, te rog, nu pleca...

NATAȘA: Mi-e rușine! Nu știu ce-i cu mine... De ce își bat joc de mine? Știu că o să par prost crescută pentru că m-am sculat de la masă, dar n-am încotro... nu pot... (*își ascunde obrazul în mâini*)

ANDREI: Nu fi supărată, draga mea, te rog din suflet! Ei nu fac decât să glumească, dar fără răutate! Sunt buni! Au inimi de aur. Te încredințez că amândoi le suntem dragi! Vino aici, lângă fereastră... De aici nu ne văd... (*se uită împrejur*)

NATAȘA: Eu nu prea sunt obișnuită cu lumea!...

ANDREI: O, tinerețe! Minunată, frumoasă tinerețe! Draga mea, buna mea, nu te necăji! Tot ce te rog e să ai încredere în mine... Ce bine mă simt, sufletul mi-e plin de dragoste, de bucurie! Nu ne

vede nimeni, nimeni! De ce, de ce m-am îndrăgostit de dumneata
și când? Nu înțeleg nici eu nimic! Draga mea bună și nevinovată,
te rog să-mi fii soție! Te iubesc... te iubesc... așa cum n-am iubit
pe nimeni înainte... *(se sărută)*

*(în aceeași clipă intră doi ofițeri, care, văzând scena, se opresc
foarte nedumeriți)*

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Același decor ca și în actul întâi. E ora opt seara. Dincolo de scenă, pe stradă, cântă cineva abia auzit din armonică. Pe scenă e întuneric. Intră Natalia Ivanovna în capot și cu o lumânare în mână. Se oprește în fața ușii care dă în odaia lui Andrei.

NATAȘA: Ce faci acolo, Andriușa? Citești? Nu face nimic... întrebam așa, într-o doară. *(se duce și deschide altă ușă, se uită înăuntru și închide ușa la loc)* N-au lăsat lumina...

ANDREI *(iese din cameră cu o carte în mână)*: Ce-i, Natașa?

NATAȘA: Mă uitam dacă nu-i lumină. Acum, de carnaval, slugile și-au pierdut capul. Te poți aștepta la orice!... Ieri, la miezul nopții, am trecut prin sufragerie și ardea o lumânare... N-am putut afla cine a lăsat-o aprinsă. *(pune jos lumânarea)* Cât e ceasul?

ANDREI *(se uită la ceas)*: E opt și un sfert.

NATAȘA: Nu s-au întors nici Olga, nici Irina. Prea muncesc mult sărmanele fete! Olga are consiliu pedagogic, și Irina e la telegraf. *(oftează)* I-am spus azi-dimineață surorii tale: „Mai cruță-te, Irino dragă!” Dar nu vrea să asculte. Ai spus că-i ora opt și un sfert? Tare mi-e teamă că-i bolnav Bobik al nostru! De ce o fi atât de rece? Ieri avea febră, și azi e rece de tot... Tare mi-e teamă...

ANDREI: Lasă, Natașa, că n-are nimic băiatul. E sănătos tun!

NATAȘA: Totuși, am să-l țin la regim. Mi-e teamă. Când te gândești că azi e vorba să vină mascații la noi, pe la zece! Andriușa, ar fi mai bine să nu vină...

ANDREI: Nu știu ce să-ți spun... Au fost poftiți.

NATAȘA: Știi că azi-dimineață când s-a deșteptat pușorul, s-a uitat la mine și deodată mi-a surâs. Vezi că m-a recunoscut. I-am spus: „Bună dimineața, Bobik, bună dimineața, drăguțule!” și el râdea. Să știi că înțelege totul. Așadar, ne-am înțeles, Andriușa!

Mă duc să spun că nu primim mascații.

ANDREI (*nehotărât*): Mda... Vezi însă, că asta este dorința surorilor mele... și... ele sunt stăpâne aici.

NATAȘA: Lasă că le spun eu! Sunt bune și au să înțeleagă. (*plecând*) Pentru cină am dat ordin să ți se dea iaurt. Doctorul a spus că numai cu iaurt o să izbutești să slăbești. (*se oprește*) Bobik e atât de rece! Mi-e teamă că-i prea frig la el în odaie. Ar trebui să-i dăm alta... cel puțin până la primăvară... Camera Irinei, de pildă, s-ar potrivi de minune pentru copil... e uscată și are toată ziua soare. O să-i propun asta. Irina poate sta împreună cu Olga, deocamdată... Tot vin ele numai la culcare! Sunt plecate ziua întreagă... (*pauză*) Dragul meu Andrei, de ce nu spui nimic?

ANDREI: Ce să mai zic?... Mă gândesc și eu...

NATAȘA: Da... voiam parcă să-ți spun ceva... A, da! A venit Ferapont de la zemstvă. Vrea să-ți vorbească.

ANDREI (*căscând*): Cheamă-l aici.

(*Natașa iese; Andrei citește o carte, aplecat spre lumânarea lăsată de ea pe masă; intră Ferapont, îmbrăcat într-un palton vechi și rupt, cu gulerul ridicat; e legat la urechi*)

ANDREI: Bună seara, ce vrei să-mi spui?

FERAPONT: Președintele vă trimite o carte și o hârtie. Poftim! (*îi dă cartea și un pachet*)

ANDREI: Mulțumesc. Bine. Dar de ce ai venit atât de târziu? E trecut de ora opt!

FERAPONT: Cum ați spus?

ANDREI (*vorbind tare*): Îți spun că ai venit târziu. E ora opt trecut!

FERAPONT: Da. Așa-i. Am venit de când era lumină, dar nu m-au lăsat. Boierul – ziceau – are treabă. Ce să-i faci? Treaba-i treabă! Eu nu mă grăbesc... (*crezând că Andrei îl întreabă ceva*) Cum ați spus?

ANDREI: N-am spus nimic. (*se uită la carte*) Mâine e vineri și n-avem slujbă. Eu însă tot mă duc... acasă mă plictisesc. (*pauză*) Ei, moșule, moșule, ce ciudat se schimbă toate și cum te mai amăgește viața! Neavând ce face azi, am pus mâna pe cartea asta,

un vechi curs universitar... Mi-a venit să râd! Doamne, Doamne! Iată-mă secretar la zemstvă, unde Protopopov e președinte, pe câtă vreme eu nu sunt decât secretar... tot ce pot spera, în cel mai bun caz, e să ajung membru în consiliu! Eu să fiu membru în consiliul zemstvei de-aici, eu, care visez în fiecare seară că sunt profesor la Universitatea din Moscova. Un cărturar de vază... Mândria țării rusești!...

FERAPONT: Ce pot să spun eu?... A început să-mi slăbească auzul.

ANDREI: Dacă auzeai bine poate că n-aș fi vorbit cu tine! Simt nevoia să vorbesc cu cineva, dar nevastă-mea nu mă înțelege și – nu știu de ce – de surori mă tem. Mă tem... să nu râdă de mine... nu beau, nu-mi place cârciuma, dar tare m-aș fi dus acum pe la Testov sau la Restaurantul Mare din Moscova. Da... dragul meu!

FERAPONT: Știți că mai deunăzi a venit pe la zemstvă un antreprenor care povestea despre niște negustori din Moscova. Cică au mâncat patruzeci de blinele și că unul dintre ei ar fi murit... nu țin bine minte, au mâncat patruzeci sau cincizeci.

ANDREI: La Moscova sunt restaurante cu săli mari, unde nimeni nu te cunoaște și totuși nu te simți străin. Aici te cunoaște toată lumea și ești străin. Singur și străin!...

FERAPONT: Cum ați spus? (*pauză*) Tot el povestea, dar ce poți să știi, s-ar putea să mintă... Cică de-a lungul Moscovei este întinsă o funie...

ANDREI: Cu ce scop?

FERAPONT: Habar n-am. Așa zicea antreprenorul.

ANDREI: Fleacuri! (*citește din carte*) Ai fost vreodată la Moscova?

FERAPONT (*după o pauză*): N-am fost, n-a vrut Dumnezeu! (*pauză*) Pot să plec?

ANDREI: Da. Du-te sănătos! (*Ferapont pleacă*) Fii sănătos! (*citește*) Să vii mâine dimineață să iei hârtiile astea... Poți să pleci... (*pauză*) A plecat. (*se aude soneria*) Da, așa e... (*casă, se întinde și se îndreaptă, fără grabă, spre camera sa*)

(*din culise se aude doica, care adoarme copilul; intră Mașa și*

Verșinin; în timp ce stau de vorbă, intră jupâneasa și aprinde lampa și lumânările)

MAȘA: Știu și eu? (*pauză*) Nu știu. Desigur, obișnuința e mare lucru. Bunăoară, după moartea tatei, ne venea foarte greu să ne obișnuim fără ordonanțe. Cred însă că în afara obișnuinței mai vorbește în mine și simțul de dreptate. Nu știu cum o fi în alte orașe, dar aici singurii oameni de treabă, de neam și cu creștere mai aleasă sunt militarii.

VERȘININ: Mi-e tare sete, aș bea un ceai...

MAȘA (*uitându-se la ceas*): Ne servește îndată. Știi... m-au măritat la optsprezece ani... Mi-era teamă de soțul meu... pentru că era profesor la liceu... iar eu abia ieșisem atunci din școală. Mi se părea grozav de învățat, de inteligent și de important. Acum însă, din păcate, nu mai sunt de aceeași părere.

VERȘININ: Așa-i... Da, da!

MAȘA: Nu spun nimic despre soțul meu, m-am obișnuit cu el. Dar printre civili sunt atâția oameni lipsiți de creștere, grosolani și care nu știu să se poarte. Grosolănia mă tulbură și mă jignește. Sufăr când văd că un om nu e îndeajuns de sensibil, de blând și de politicos. Când mi se întâmplă să fiu între profesori – colegii soțului meu – sufăr!

VERȘININ: Da... Așa-i. Mi se pare însă că nu prea este mare deosebire între militari și ceilalți, mai cu seamă în acest oraș. Toți sunt la fel. Când stai de vorbă cu un intelectual de aici, fie civil, fie militar, afli că e chinuit... ba de nevastă, ba de moșie, de casă, de cai și așa mai departe... Vezi, noi, rușii, suntem în stare să ajungem la cele mai înalte culmi ale gândirii, dar spune-mi... de ce oare ne lăsăm robiți de toate mărunțișurile vieții? De ce?

MAȘA: De ce?

VERȘININ: De ce sunt ei chinuiți... chinuiți de copii, de neveste? Și de ce, la rândul lor, copiii și nevestele sunt chinuiți de ei?

MAȘA: Văd că azi ești cam prost dispus.

VERȘININ: Se prea poate. Azi n-am mâncat nimic. De dimineață n-am pus nimic în gură. Mi-e fata cam bolnavă... Când

se îmbolnăvește una dintre fetițe, simt cum mă sugrumă neliniștea! Mă muștră conștiința: cum de am fost în stare să le dau o astfel de mamă! O, dacă ai fi văzut-o astăzi! Ce nulitate! Am început să ne certăm de la șapte dimineața, iar la nouă am plecat trântind ușa. *(pauză)* Nu-mi place să vorbesc altora despre asta, și, ciudat lucru, mă plâng tocmai dumitale! *(îi sărută mâna)* Te rog să nu te superi pe mine! Nu am pe nimeni pe lume în afară de dumneata. Pe nimeni...

(pauză)

MAȘA: Cum mai viațuiește soba! Așa era cu puțin înainte de a muri bietul tata. Așa viața și atunci coșul... Chiar așa...

VERȘININ: Nu cumva ești superstițioasă?!

MAȘA: Ba da.

VERȘININ: Ce ciudat! *(îi sărută mâna)* Ești o femeie minunată, fermecătoare! Minunată, fermecătoare! Cu toate că-i întuneric aici, îți văd strălucirea ochilor.

MAȘA *(se așază pe alt scaun)*: Aici e mai multă lumină...

VERȘININ: Te iubesc, te iubesc, te iubesc! Cât îmi sunt de dragi ochii, mișcările dumitale! Adesea te visez... Minunată, fermecătoare femeie!

MAȘA *(râde încet)*: Nu știu de ce îmi vine să râd când îmi vorbești astfel. Adevărul însă e că mi-e teamă... Nu mai spune nimic. Te rog! *(aproape în șoaptă)* Ba nu! Vorbește! Mi-e totuna... *(își ascunde fața în mâini)* Mi-e totuna. Vine cineva. Să schimbăm vorba.

(intră Irina și Tuzenbah prin sala mare)

TUZENBAH: Știi, numele meu e alcătuit din trei nume. Mă numesc baron Tuzenbah-Kjone-Altschauer, dar sunt rus, ortodox ca și dumneata. Mi-a rămas puțin din firea nemțească... Poate răbdarea și îndărătnicia cu care te plictisesc în fiecare seară, când vin și te conduc acasă!

IRINA: Cât de obosită sunt!

TUZENBAH: Am să vin astfel în fiecare seară și am să te conduc acasă, zece-douăzeci de ani, cât timp nu mă vei goni... *(îi zărește pe Mașa și pe Verșinin; se îndreaptă spre ei, vesel)* Voi

erați? Bună seara.

IRINA: Iată-mă în sfârșit acasă! (*către Mașa*) Azi a venit la poștă o cucoană care voia să telegrafieze la Saratov. Voia să-și vestească fratele că-i murise fiul și nu-și putea aminti adresa. Până la urmă, am trimis telegrama fără adresă, la Saratov. Se tânguia întruna și eu am fost rea cu ea, fără niciun motiv. I-am spus: „N-am timp”. M-am purtat prosteste cu ea... Azi vin mascații la noi?

MAȘA: Da.

IRINA (*se așază în fotoliu*): O să mă odihnesc o clipă... Sunt obosită!

TUZENBAH (*surâzând*): Ești ca o fetiță oropsită când te întorci de la slujbă...

(*pauză*)

IRINA: Am obosit. Nu-mi place slujba la poștă. Nu-mi place.

MAȘA: Ai slăbit... (*fluieră încet*) Ai întinerit. Acum semenii a băiat la față.

TUZENBAH: O schimbă pieptănătura.

IRINA: Trebuie să-mi caut altă slujbă. Asta nu-i pentru mine. Nu găsesc acolo ceea ce am dorit, ceea ce am visat... E o muncă fără poezie... lipsită de idei... (*bate cineva în podea*) E doctorul. (*către Tuzenbah*) Dragul meu, răspunde-i. Eu nu sunt în stare, sunt istovită... (*Tuzenbah răspunde, bătând în podea*)

IRINA: O să apară îndată. Ar trebui să luăm măsuri. Doctorul a fost ieri cu Andrei la club și iar au pierdut. Se spune că Andrei a pierdut la joc două sute de ruble.

MAȘA (*indiferentă*): Ce să-i faci?!

IRINA: A mai pierdut acum două săptămâni... ca și în decembrie... Ce bine ar fi să piardă mai repede tot! Poate că atunci am pleca din orașul ăsta. Doamne, Dumnezeu! Visez Moscova în fiecare noapte! Parcă aș fi nebună!... (*râde*) Abia în iunie o să plecăm... Dar până atunci au mai rămas... februarie, martie, aprilie și mai... aproape jumătate de an.

MAȘA: Natașa n-ar trebui să afle că a pierdut.

IRINA: Cred că puțin îi pasă!

(*prin sala mare intră Cebutîkin, încă somnoros după siesta de*

după-amiază; după ce își piaptănește barba, se așază și scoate din buzunar ziarul)

MAȘA: Ia te uită... a sosit! Și-a plătit chiria?

IRINA (*râde*): Da' de unde! N-a plătit-o de opt luni. A uitat, pesemne.

MAȘA (*râde*): Ia priviți ce grav stă!

(râd cu toții; pauză)

IRINA: De ce nu spui ceva, Alexandr Ignatievici?

VERȘININ: Știu și eu? Tare aș bea un ceai! Mi-aș da jumătate din viață pentru un pahar cu ceai! De azi-dimineață n-am băgat nimic în gură...

CEBUTÎKIN: Irina Sergheevna!

IRINA: Ce poțtești?

CEBUTÎKIN: Vino aici, te rog... *venez ici...* (*Irina se duce și se așază lângă el, la masă*) Nu pot fără dumneata. (*Irina ia cărțile de joc și începe o pasiență*)

VERȘININ: Ce să-i faci! Văd că nu ne mai aduce ceaiul... Să facem și noi atunci puțină filozofie.

TUZENBAH: Prea bine! Despre ce să vorbim?

VERȘININ: Despre ce? Hai să visăm... bunăoară... la viața de peste două-trei sute de ani!...

TUZENBAH: Ce crezi? O să zboare lumea cu aerostatele! Hainele își vor schimba croiala... Se va descoperi poate un al șaselea simț, care se va fi dezvoltat... Viața, însă, va rămâne aceeași! Grea, plină de taine și fericire... Chiar peste o mie de ani, omul tot la fel o să se tânguiască, zicând: „Vai, ce grea e viața!” Și tot așa, ca și acum, o să se teamă de moarte și n-o să vrea să moară.

VERȘININ (*stă pe gânduri*): Cum să-ți spun? Mie mi se pare că totul va trebui să se schimbe încetul cu încetul și că a și început să se schimbe chiar sub ochii noștri. Peste două-trei sute sau o mie de ani... căci anii nu înseamnă mai nimic... o să înceapă o viață fericită, o viață nouă! Noi nu vom avea parte de ea, firește; însă pentru ea trăim astăzi, ne trudim și suferim. Noi o înfăptuim... și asta e sensul existenței noastre și chiar am putea spune, fericirea

noastră.

(Maşa râde încet)

TUZENBAH: Ce-i cu dumneata?

MAŞA: Nici eu nu ştiu! De azi-dimineaţă îmi vine întruna să râd.

VERŞININ: Mi-am terminat studiile în acelaşi loc cu dumneata. Dar n-am urmat cursuri la Academia militară. Citesc mult, însă nu ştiu să-mi aleg cărţile. Poate nu citesc ceea ce ar trebui. Cu toate astea, cu cât trăiesc mai mult, cu atât simt în mine mai aprigă setea de a cunoaşte. Încărunţesc, sunt aproape bătrân, şi ştiu atât de puţin, atât de puţin! Totuşi mi se pare că ştiu bine ceea ce este esenţial şi adevărat. Cât aş vrea să vă dovedesc că fericirea nu-i pentru noi, că nu trebuie să fie şi nici nu va fi... Noi trebuie să muncim, să muncim mereu. Fericirea? Fericirea e hărăzită urmaşilor noştri îndepărtaţi. *(pauză)* Dacă nu mie, cel puţin urmaşilor urmaşilor mei.

(în sala mare apar Fedotik şi Rode, care se aşază şi cântă încet, acompaniindu-se la chitară)

TUZENBAH: După dumneata, nici să visăm la fericire n-avem voie. Dar dacă eu mă simt fericit!

VERŞININ: Nu-i așa...

TUZENBAH *(dă din mâini, râzând)*: Se vede ca nu ne putem înţelege! Nu ştiu însă cum aş face să te conving.

(Maşa râde încet)

TUZENBAH *(ameninţând-o cu degetul)*: Râzi, râzi. *(către Verşinin)* Nici peste două-trei sute de ani, ba nici peste un milion de ani, viaţa nu se va schimba cu o iotă! Ea rămâne aceeaşi, urmându-şi legile ei proprii, pe care noi nu le putem pătrunde şi pe care nu le vom cunoaşte niciodată. Păsările călătoare, cocorii de pildă, îşi urmează neobosite zborul! Oricare ar fi gândurile ce le frământă mintea – meschine sau măreţe – îşi vor continua mereu zborul, fără să ştie încotro şi de ce. Ei zboară şi vor continua să zboare în ciuda filozofilor ce s-ar putea ivi printre ei. Aceştia vor putea să filozofeze în linişte, numai să nu tulbure zborul celorlalţi.

MAŞA: Bine, dar pentru ce?

TUZENBAH: Pentru ce? Uite, afară ninge. Pentru ce?

(pauză)

MAȘA: Mie, însă, mi se pare că tot omul trebuie să aibă o credință sau cel puțin să o caute. Altfel existența lui e goală, goală... Să trăiești și să nu știi de ce zboară cocorii? De ce se nasc copiii?... De ce sunt stele pe cer?... Ori știi de ce trăiești, ori toate pe lume sunt fleacuri... nimicuri...

(pauză)

VERȘININ: Și totuși, ce păcat că s-a dus tinerețea!

MAȘA: Gogol spunea: „Plicticos lucru să trăiești pe lume, domnilor!”

TUZENBAH: Și eu am să spun: „Greu lucru să se înțeleagă cineva cu dumneavoastră, domnilor!” Mai lăsați-o.

CEBUTÎKIN (*citește din ziar*): Balzac s-a cununat la Berdicev... (*Irina cântă încet*) Asta trebuie să mi-o însemn în carnet. (*scrie*) Balzac s-a cununat la Berdicev. (*citește mai departe ziarul*)

IRINA (*făcând pasiența îngândurată*): Balzac s-a cununat la Berdicev...

TUZENBAH: Zarurile au fost aruncate! Știi, Maria Sergheevna, mi-am dat demisia!

MAȘA: Am auzit. Nu văd nimic bun în asta. Nu-mi plac civilii.

TUZENBAH: E totuna! (*se ridică*) Nu prea sunt eu chipeș! Vezi dar, că nu fac de militar! Dar parcă nu-i totuna?... Am de gând să muncesc. Vreau cel puțin o dată în viața mea să muncesc atât, încât să vin seara istovit acasă, să mă trântesc pe pat și să adorm numaidecât. (*trece în sala mare*) Cred că numai muncitorii dorm bine noaptea!

FEDOTIK (*către Irina*): Venind aici pe strada Moscovei, am intrat în prăvălia lui Pîjikov și ți-am cumpărat niște creioane colorate și briceagul ăsta.

IRINA: Firește! Voi toți mă considerați încă o fetiță... dar eu am crescut! (*ia creioanele și briceagul, cu vădită bucurie*) Ce drăguțe sunt!

FEDOTIK: Pentru mine am cumpărat un briceag mai mare. Ia

uitați-vă! O lamă, încă una, și-a treia. Asta e pentru scobit în urechi; uite și o forfecuță și o pilă de unghii.

RODE (*tare*): Doctore, câți ani ai?

CEBUTÎKIN: Eu? Treizeci și doi.

(*râs general*)

FEDOTIK: Hai să vă arăt o pasiență nouă. (*așază cărțile*)
(*jupâneasa intră cu samovarul, Anfisa rămâne pe lângă el; după un timp intră Natașa și se învârtește și ea în jurul mesei, apoi intră Solionîi, care salută lumea și ia loc la masă*)

VERȘININ: Ce vreme urâtă e afară! Ce vânt!

MAȘA: Da, m-am săturat de atâta iarnă. Am și uitat cum e vara.

IRINA: Mi se pare că iese pasiența. Să știi că plecăm la Moscova.

FEDOTIK: Ba nu iese deloc. Ia te uită cum a închis optul acela pe doi de pică. (*râde*) Asta înseamnă că nu plecați la Moscova!

CEBUTÎKIN (*citește din ziar*): Tsi-tsi-car... Acolo-i molimă. Bântuie vărsatul negru!

ANFISA (*vine spre Mașa*): Mașa, măicuță, poftește lumea la ceai! (*către Verșinin*) Poftiți la ceai, domnule colonel... Iertați-mă, tătucule, v-am uitat numele.

MAȘA: Adu-l aici, doiculiță, nu mă mai duc acolo!

IRINA: Doiculiță!

ANFISA: Iacă, vin îndată!

NATAȘA (*către Solionîi*): Știi, pruncii ăștia înțeleg foarte bine tot! Mai deunăzi îi spun: „Bună ziua, Bobik, bună ziua, drăguțule!” Să fi văzut numai cum m-a privit! Să nu crezi că vorbesc așa pentru că-i sunt mamă, te rog să mă crezi! Bobik însă este un copil excepțional!

SOLIONÎI: Dacă copilul ăsta era al meu, îl puneam în tigaie și-l mâncam fript. (*iși ia paharul de ceai și trece în salon, așezându-se într-un colț*)

NATAȘA (*ascunzându-și fața în mâini*): Vai, ce om brutal și prost crescut!

MAȘA: Fericit cel ce nu vede dacă acum e iarnă sau vară... Cred că dacă aș fi fost la Moscova, nu m-aș fi sinchisit de timp!

VERȘININ: Mai deunăzi citeam niște memorii scrise de un ministru francez la închisoare. A fost osândit pentru afacerea Panama. Nu vă puteți închipui cu ce încântare și însuflețire vorbea de păsările pe care le vedea prin gratiile ferestrei, despre păsările pe care nu le observase niciodată atâta vreme cât fusese ministru. Firește că acum, după ce și-a recăpătat libertatea, nu le mai bagă în seamă – ca înainte. La fel se va întâmpla și cu dumneata. Când vei locui la Moscova, n-o să ți se mai pară minunată, ca acum. Fericirea nu există pentru noi și n-o atingem niciodată, o dorim numai.

TUZENBAH (*ia de pe masă o cutie de bomboane*): Dar unde sunt bomboanele?

IRINA: Le-a mâncat Solionîi.

TUZENBAH: Cum? Pe toate?

ANFISA (*servind ceaiul*): Domnule colonel, aveți o scrisoare!

VERȘININ: Eu? (*ia scrisoarea*) E de la fiica mea. (*citește*) Da... firește! Maria Sergheevna, nu te supăra... o să plec pe neobservate... nici ceaiul nu-l pot bea... (*se ridică emoționat*) Veșnica poveste...

MAȘA: Ce s-a întâmplat? Nu se poate spune?

VERȘININ (*vorbește încet*): Iar s-a otrăvit soția mea! Sunt nevoit să plec. Voi trece fără să fiu observat. Ce neplăcute sunt toate astea! (*sărută mâna Mașei*) Draga mea, buna mea... frumoasa mea... o s-o iau încetișor pe-aici. (*pleacă*)

ANFISA: Dar unde se duce? Tocmai acum când am servit ceaiul! Ce om ciudat!...

MAȘA (*supărată*): Vezi-ți de treabă! Nu dai omului pace niciodată! (*cu ceașca de ceai în mână se îndreaptă spre masă*) M-ai plictisit, bătrâno...

ANFISA: Nu te mai supăra, măicuță!

ANDREI (*din culise*): Anfiso!

ANFISA (*îngână*): „Anfiso...” Stă colea și... (*se duce*)

MAȘA (*în sala mare, lângă masă; supărată*): Faceți-mi loc și mie la masă! (*răvășește cărțile așezate pentru pasiență*) De ce v-ați așezat aici, cu cărțile astea? Beți ceaiul acum!

IRINA: Ce răutăcioasă ești, Mașa!

MAȘA: Foarte bine! Dacă sunt rea, să nu mai vorbești cu mine. Să mă lăsați în pace!

CEBUTÎKIN (*râzând*): Auzi dumneata! S-o lăsăm în pace!

MAȘA: Ai șaizeci de ani, dar bolborosești întotdeauna dracu știe ce năzbâtii. Parcă ai fi copil!

NATAȘA (*oftând*): Mașa, draga mea, nu-i frumos să folosești în conversație astfel de expresii! Drept să-ți spun, frumoasă cum ești și făcând parte dintr-o lume aleasă, ai putea fi fermecătoare dacă n-ai folosi aceste cuvinte nepotrivite. *Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des manières un peu grossières.* ²⁵

TUZENBAH (*stăpânindu-se cu greu să nu izbucnească în râs*): V-aș ruga... să-mi dați... să-mi dați... mi se pare că acolo este coniac...

NATAȘA: *Il paraît que mon Bobik ne dort plus*²⁶, s-a deșteptat. Azi e bolnav mititelul... Mă iertați... mă duc să văd ce face. (*pleacă*)

IRINA: Unde s-a dus Alexandr Ignatievici?

MAȘA: Acasă. Iar are un bucluc cu nevastă-sa.

TUZENBAH (*se îndreaptă spre Solionîi cu sticla de coniac în mână*): Stai mereu îngândurat și singurel și nu pot pricepe la ce te gândești! Hai să ne împăcăm! Să bem un păhărel cu coniac! (*beau*) Fără îndoială că va trebui să cânt toată noaptea la pian... tot felul de fleacuri... Ce să-i faci?

SOLIONÎI: Nu înțeleg de ce vrei să ne împăcăm? Eu nu m-am certat cu dumneata.

TUZENBAH: Nu știu de ce dar stârnești în mine un simțământ ciudat, ca și cum ar fi întotdeauna o neînțelegere între noi. Trebuie să recunosc că ai un caracter destul de straniu...

SOLIONÎI (*declamă*): „Sunt ciudat, dar cine nu-i astfel? Deci nu te supăra, Aleko.”

TUZENBAH: Dar ce caută aici Aleko?

(*pauză*)

SOLIONÎI: Vezi... de câte ori sunt singur cu cineva, merge, sunt ca toți oamenii. În lume însă sunt plicticos, sfios... Spun

numai prostii... Și totuși, sunt mai de treabă și mai cinstit decât mulți, mulți alții. Și o pot dovedi.

TUZENBAH: De multe ori mă supăr pe dumneata. Veșnic te legi de mine când suntem împreună în lume! Și totuși, mi-ești simpatic, nu știu de ce. Azi mă îmbăt... fie ce-o fi! Să bem!

SOLIONÎI: Să bem! (*beau*) N-am nimic împotriva dumitale, baroane, și nici n-am avut vreodată. Dar am caracterul lui Lermontov. (*încet*) Și se spune că semăn puțin cu el... (*scoate sticluta cu parfum din buzunar și își dă pe mâini*)

TUZENBAH: Să știi că demisionez. Ajunge! De cinci ani de când mă tot gândesc și răzgândesc. În sfârșit, m-am hotărât! Am de gând să muncesc...

SOLIONÎI (*declamă*): „O, nu te supăra, Aleko! Ci uită ale tale visuri!”

(*în timp ce stau de vorbă, apare Andrei; are o carte în mână, trece încet și se așază lângă lumânare*)

TUZENBAH: Da! Am să muncesc!

CEBUTÎKIN (*vine în salon cu Irina*): Firește că și mâncarea a fost caucaziană. Ciorbă cu ceapă și al doilea fel cehartma; asta în loc de friptură.

SOLIONÎI: Ceremșa nu-i friptură. E o legumă... Seamănă cu ceapa.

CEBUTÎKIN: Ba s-avem iertare, îngerașule. Cehartma nu e ceapă, ci friptură de berbec.

SOLIONÎI: Și eu îți spun că ceremșa e ceapă.

CEBUTÎKIN: La urma urmei, de ce m-aș certa cu dumneata, care n-ai fost niciodată în Caucaz și n-ai mâncat cehartma?

SOLIONÎI: N-am mâncat, pentru că nu pot suferi mâncarea asta. Miroase a usturoi.

ANDREI (*rugător*): Vă rog, domnilor, încetați!

TUZENBAH: Când vin mascații?

IRINA: Au făgăduit să vină pe la ora nouă. Vor sosi în curând.

TUZENBAH (*îl îmbrățișează pe Andrei și cântă*):

Măi pridvoare, pridvoraș,
Pridvorașul meu cel nou.

ANDREI (*joacă și cântă mai departe*):

Măi pridvoare, pridvoraș,
Pridvorașul meu cel nou.

CEBUTÎKIN (*tot așa joacă și cântă*):

Măi pridvoare, pridvoraș,
Meșterit din păltinaș.

(*toată lumea râde*)

TUZENBAH (*sărutându-l pe Andrei*): Mai dă-o naibii de treabă! Hai să bem, Andriușa... hai să bem și să ne tutuim! Să știi, Andriușa, că plec cu tine la Moscova, la universitate!

SOLIONÎI: La care? Moscova are două universități.

ANDREI: Moscova n-are decât o singură universitate.

SOLIONÎI: Și eu vă spun că are două.

ANDREI: Poate să aibă și trei! Cu-atât mai bine.

SOLIONÎI: Moscova are două universități! (*toată lumea protestează zgomotos, strigând: Șt... Șt...*) Vă spun că Moscova are două universități: cea veche și cea nouă. Dacă nu vreți să mă ascultați și vă supăra vorbele mele, pot să și tac, ba mă pot duce și în altă cameră... (*iese pe una dintre uși*)

TUZENBAH: Bravo! Bravo! (*râde*) Domnilor, vă rog să începem. Eu o să cânt la pian. Caraghios mai e și Solionîi ăsta. (*se așază la pian și începe un vals*)

MAȘA (*dansând singură*): Baronul a băut! Baronul s-a îmbătat! S-a îmbătat!

(*intră Natașa*)

NATAȘA (*lui Cebutîkin*): Ivan Romanici! (*îi spune ceva lui Cebutîkin, apoi pleacă călcând cu grijă; Cebutîkin se duce la Tuzenbah, îi pune mâna pe umăr și îi șoptește ceva la ureche*)

IRINA: Ce s-a întâmplat?

CEBUTÎKIN: E timpul să plecăm. Rămâneți sănătoase!

TUZENBAH: Noapte bună. Trebuie să plecăm!

IRINA: Dar ce mai e și asta? Nu știți că vin mascații?

ANDREI (*foarte încurcat*): Să vedeți... mascații nu mai vin. Știi, Irino dragă... Natașa a spus că Bobik nu se simte bine și de aceea... dar la urma urmei... habar n-am ce se petrece și nici nu-

mi pasă!

IRINA (*dând din umeri*): Auzi, mă rog! Bobik nu se simte bine!

MAȘA: Asta să ne fie toată paguba! Ce să-i faci? Când te dă afară, trebuie să pleci! (*Irinei*) Nu Bobik e bolnav... ea este... uite-aici... (*arată cu degetul la cap*) Mahalagioaică! Asta-i!

(*Andrei intră în camera lui prin ușa din dreapta, Cebutîkin îl urmează; în sala mare toată lumea își ia rămas-bun*)

FEDOTIK: Ce rău îmi pare! Eram atât de sigur că voi petrece bine astă-seară! Dar ce să-i faci?... Dacă-i copilașul bolnav... N-avem încotro. Mâine o să-i aduc jucării...

RODE (*tare*): Când te gândești că m-am culcat dinadins după masă ca să pot dansa mai bine toată noaptea! E abia ora nouă!

MAȘA: Hai să ieșim în stradă... continuăm acolo conversația!... Găsim noi ce să facem!

(*se aude din vestibul cum își iau rămas-bun, apoi râsul vesel al lui Tuzenbah; au plecat cu toții; Anfisa și jupâneasa strâng masa, sting luminile; din culise se aude cântul doicii care adoarme copilul; Andrei iese încet din camera lui, îmbrăcat în palton, cu pălărie, urmat de Cebutîkin*)

CEBUTÎKIN: N-am mai apucat să mă însor... viața a trecut ca un fulger. Și apoi, o iubeam nebunește pe maică-ta... și ea era măritată...

ANDREI: Nu-i bine să te căsătorești! E plicticos!

CEBUTÎKIN: Să știi că ai dreptate! Dar singurătatea? Oricât ai filozofa, singurătatea e ceva înspăimântător, dragul meu! Și totuși la urma urmei poate că-i totuna!

ANDREI: Să plecăm mai repede!

CEBUTÎKIN: De ce să ne grăbim? Avem tot timpul!

ANDREI: Mă tem să nu mă oprească nevastă-mea.

CEBUTÎKIN: Aha!

ANDREI: În seara asta n-am să joc... o să privesc numai... Nu prea mă simt bine... Ia spune, Ivan Romanici, ce să fac? Răsuflu atât de greu...

CEBUTÎKIN: De ce mă întrebi? Am uitat tot, dragul meu... nu mai știu...

ANDREI: Să ieșim prin bucătărie! (*ies împreună*)
(*se aude soneria, apoi voci și râsete*)

IRINA (*intră*): Ce este?

ANFISA (*în șoaptă*): Au venit mascații.
(*sună din nou*)

IRINA: Spune-le, doică, că nu-i nimeni acasă. Să ne ierte.
(*Anfisa pleacă, Irina se plimbă îngândurată prin cameră; este emoționată; intră Solionîi*)

SOLIONÎI (*nedumerit*): Nu-i nimeni? Dar unde s-au dus cu toții?

IRINA: Au plecat acasă.

SOLIONÎI: Ciudat! Și dumneata ești singură aici?

IRINA: Singură. (*pauză*) La revedere!

SOLIONÎI: M-am purtat adineauri fără tact. Dar dumneata nu ești ca toți ceilalți. Ai un suflet mare și curat. Dumneata știi să înțelegi adevărul... Numai dumneata mă poți înțelege. Te iubesc nespus de mult, te iubesc din toată inima!

IRINA: Te rog să pleci! Bună seara!

SOLIONÎI: Nu pot trăi fără dumneata! (*mergând după ea*)
Bucuria mea! (*cu lacrimi în ochi*) Fericirea mea! Ce ochi luminoși, adânci și plini de vrajă! Până acum n-am întâlnit la nicio femeie ochi ca ai dumitale!

IRINA (*rece*): Te rog să încetezi, Vasil Vasilici!

SOLIONÎI: E prima oară că-ți vorbesc de dragostea mea. Mi se pare că nu mai sunt pe pământ, ci pe altă planetă! (*se freacă pe frunte*) Dar n-are niciun rost... dragoste cu sila nu se poate... firește! Nu voi îngădui însă niciodată ca altul să fie fericit în locul meu. Jur pe tot ce am mai sfânt că voi ucide pe oricare rival... O, minunea mea!

(*Natașa trece ținând o lumânare în mână*)

NATAȘA (*deschide ușile, privind în odăi; numai pe aceea care dă în camera lui Andrei n-o deschide*): Aici e Andrei. Să-l lăsăm să citească. Iartă-mă, Vasil Vasilici. Nu știam că ești aici. Nu sunt îmbrăcată.

SOLIONÎI: Mi-e totuna. La revedere! (*pleacă*)

NATAȘA: Fetițo dragă, pari foarte obosită! (*o sărută*) Ar fi bine să te culci mai devreme azi.

IRINA: Bobik doarme?

NATAȘA: Da, dar cam agitat. Apropo, drăguță, voiam să-ți spun ceva. Vezi așa se întâmplă mai întotdeauna, ba eu cu treaba, ba tu nu ești acasă... Știi, odaia lui Bobik mi se pare cam umedă și rece. A ta ar fi tocmai bună pentru copil. Scumpa mea, ce-ar fi dacă te-ai muta deocamdată la Olia?

IRINA (*nu înțelege*): Unde?

(*se aude o troică cu clopoței care se oprește în fața casei*)

NATAȘA: O să stai deocamdată cu Olia într-o odaie, și pe Bobik îl mut la tine. E atât de drăgălaș, mititelul! Azi îi spuneam: „Bobik, tu ești al meu, al meu!” Și să fi văzut cum mă privea cu ochișorii lui. (*se aude soneria*) Trebuie să fie Olga. Ce târziu vine!

(*intră jupâneasa care șoptește ceva la urechea Natașei*)

NATAȘA: Protopopov? Ce om caraghios! A venit să mă poftască la o plimbare cu troica... (*râde*) Ce curioși mai sunt și bărbații ăștia! (*soneria*) Cine-o fi venit? Mă duc să mă plimb pentru un sfert de oră... (*către jupâneasă*) Spune-i că vin numaidecât. (*soneria*) Iar sună... probabil că-i Olga. (*pleacă*)

(*jupâneasa iese în fugă, Irina stă jos, îngândurată; intră Kulîghin, apoi Olga și după ei, Verșinin*)

KULÎGHIN: Dar ce-i asta? Era vorba să fie o serată!...

VERȘININ: Ce ciudat! Am plecat de-aci acum o jumătate de oră și așteptau să vină mascații...

IRINA: Au plecat cu toții.

KULÎGHIN: Și Mașa a plecat? Dar unde s-a dus? De ce așteaptă Protopopov afară în troică? Pe cine așteaptă?

IRINA: Vă rog să nu mă mai întrebați atâta. Sunt foarte obosită.

KULÎGHIN: Iar faci nazuri!

OLGA: Consiliul s-a terminat abia acum. Ce ostenită sunt! Directoarea e bolnavă și eu o înlocuiesc. Vai cum mă doare capul!... (*se așază*) Andrei a pierdut ieri două sute de ruble... tot orașul vorbește...

KULÎGHIN: Și pe mine m-a obosit consiliul de azi! (*stă jos*)

VERȘININ: Soția mea a vrut iar să mă sperie și a încercat să se otrăvească. Totul s-a sfârșit însă cu bine! Acum sunt mulțumit! Pot să mă odihnesc. Ce păcat că trebuie să plecăm! Vă urez toate cele bune. Feodor Ilici, să plecăm undeva împreună. Nu mă pot întoarce acasă. Mi-e cu neputință... Să mergem...

KULÎGHIN: Sunt obosit. Nu merg! (*se ridică*) Sunt obosit. Nevastă-mea a plecat acasă?

IRINA: Cred că da.

KULÎGHIN (*sărută mâna Irinei*): La revedere. Mâine și poimâine mă odihnesc. Toate cele bune! (*plecând*) Cu ce plăcere aş bea un ceai! Mă pregăteam să petrec seara într-o societate plăcută și... *O, fallacem hominum spem!*²⁷... Acuzativ cu exclamație!...

VERȘININ: Atunci sunt nevoit să mă duc singur... (*pleacă, fluierând, după Kulîghin*)

OLGA: Mă doare capul... capul... Andrei a pierdut la cărți... tot orașul vorbește... Mă duc să mă culc. (*plecând*) Mâine sunt liberă... ce fericire, Doamne! Mâine liberă și poimâine la fel... Mă doare capul, capul... (*pleacă*)

IRINA (*singură*): Au plecat cu toții! Nu mai e nimeni! (*din stradă se aude o armonică, iar dintr-o odaie, cântecul doicii*)

NATAȘA (*îmbrăcată în șubă, cu pălărie îmblănită, trece prin sala mare. După ea vine jupâneasa*): Mă întorc peste o jumătate de oră! Mă duc să mă plimb puțin. (*pleacă*)

IRINA (*rămasă singură, cu tristețe*): La Moscova! La Moscova! La Moscova!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Camera Olgăi și a Irinei. La dreapta și la stânga, paturile care au în față paravane. E ora trei noaptea.

Din depărtare se aud clopote de alarmă. E un incendiu mare în oraș. Lumea din casă nu s-a culcat. Pe dormeză stă întinsă Mașa îmbrăcată ca de obicei într-o rochie neagră. Intră Olga, urmată de Anfisa.

ANFISA: S-au adunat cu toții jos, sub scară... le-am spus: „Poftiți sus, vă rog, nu se poate să stați aici”. Dar ei au început să se tânguie și să jelească. Spuneau: „Nu știm unde e tata. Vai, ferească sfântul să nu fi pierit în flăcări!” Auzi vorbă! Mai sunt și alții în curte... tot dezbrăcați...

OLGA (*scoate niște rochii din dulap*): Ia, doiculiță... uite, rochia asta cenușie... și asta... mai ia și bluza... și fusta... Ce nenorocire, Doamne, Dumnezeule! Se spune că ulicioara Kirsanova a ars de la un cap la altul! Mai ia și asta, și asta. (*aruncă toate rochiile în brațele doicii*) Și lui Verșinin era să-i ardă casa! S-au speriat și ei, sărmanii! Spune-le să doarmă la noi în noaptea asta... Nu trebuie să-i lăsăm să plece... Sărmanul Fedotik! I-a ars tot ce avea, nimic nu i-a rămas!

ANFISA: Olicika, eu n-am putere să le duc toate... să chemăm pe Ferapont.

OLGA (*sună*): Degeaba sun acum! (*strigă spre ușă*) Cine-i pe-acolo... să vină încoace! (*prin ușa care a deschis-o se zăresc, pe fereastră, luminile pârlolului; se aude cum prin fața casei trec pompierii*) Ce grozăvie! De s-ar isprăvi odată!

(*intră Ferapont*)

OLGA: Ia toate astea și du-le jos... Sub scară o să le găsești pe domnișoarele Kolotilin... să le dai rochiile astea... uite, și astea.

FERAPONT: S-a făcut. Și Moscova a ars în 1812. Doamne,

Dumnezeul nostru, până și franțujii se minunau!

OLGA: Du-te! Du-te!

FERAPONT: S-a făcut. (*pleacă*)

OLGA: Doică dragă, să le dai tot. Nu ne trebuie nimic... Dă-le tot, doiculiță... Abia mă mai țin picioarele... sunt obosită! Pe Verșinini nu se poate să-i lăsăm să se ducă acasă... pe fete le culcăm în salon... iar Alexandr Ignatievici va dormi jos, la baron... Fedotik să se culce tot acolo... sau să-i facem loc în sala mare. Doctorul s-a-mbătat parcă-ntr-adins! E beat mort! Nu putem culca pe nimeni la el. Pe soția lui Verșinin o s-o culcăm tot în salon.

ANFISA (*obosită*): Olicika, sufletelul meu, nu mă goni... nu mă goni!

OLGA: Nu mai vorbi prostii, doiculiță! Cine te gonește?

ANFISA (*iși cuibărește capul la pieptul Olgăi*): Draga mea, inimioara mea... eu fac treabă... muncesc... în curând însă n-o să mai pot... din pricina bătrâneții! Și atunci or spune: Pleacă! Dar unde să mă duc? Încotro? Am peste optzeci de ani... am împlinit optzeci și unu...

OLGA: Lasă, doiculiță... stai jos... Ai obosit, sărăcuța de tine! (*o așază pe scaun*) Să te odihnești, buna mea doică! Ce palidă ești la față!

(*intră Natașa*)

NATAȘA: Toată lumea spune că trebuie organizat un comitet de ajutorare pentru sinistrați! Ideea e minunată! Săracii trebuie ajutați cât mai grabnic... asta e doar îndatorirea celor bogați!... Bobik și Sofocika dorm de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Ce multă lume e la noi în casă... Unde te duci, dai peste ei... În oraș bântuie gripa... mi-e teamă să nu se molipsească copiii.

OLGA (*fără să-i dea ascultare*): Din odaia asta nu se vede focul... Aici e liniște...

NATAȘA: Da... Mi se pare că mi s-a stricat coafura... (*se uită în oglindă*) Se spune că m-am îngrășat... nu-i adevărat! Nici pic. Mașa a adormit! E tare ostenită, sărăcuța! (*către Anfisa, rece*) Nu-ți dau voie să stai jos în fața mea! Scoală-te! Pleacă de aici!

(*Anfisa pleacă*) Nu înțeleg de ce o mai ții pe bătrâna asta!

OLGA (*buimăcită*): Iartă-mă, dar nu înțeleg nici eu...

NATAȘA: N-are ce căuta aici. E de la țară și să stea acolo... Ce sunt mofturile astea? Mie îmi place ordinea în casă! N-am nevoie de oameni de prisos! (*o mângâie pe Olga pe obraz*) Vai, ce obosită ești! Directoarea noastră e obosită! Când se va face mare Sofocika și va merge la școală, o să-mi fie frică de tine.

OLGA: N-am să fiu directoare!

NATAȘA: Ba o să fii aleasă! E lucru hotărât!

OLGA: N-o să primesc. De altfel, nici nu pot... e peste puterile mele! (*bea un pahar cu apă*) Te-ai purtat adineauri îngrozitor cu doica! Iartă-mă, dar nu pot trece peste lucrurile astea... mi s-a făcut rău când am auzit!...

NATAȘA (*cu vioiciune*): Iartă-mă, Olia, iartă-mă... n-am vrut să te supăr...

(*Mașa se ridică, își ia perna și pleacă supărată*)

OLGA: Trebuie să înțelegi, draga mea... am primit o creștere care ți se pare curioasă, dar nu pot suferi una ca asta. Ieșirile de acest fel mă doboară, mă îmbolnăvesc, îmi iau orice curaj...

NATAȘA: Iartă-mă, iartă-mă!... (*o sărută*)

OLGA: Orice grosolănie, chiar numai un cuvânt răstit mă fac să sufăr...

NATAȘA: E adevărat că mi se întâmplă adesea să vorbesc cum nu se cade. Dar de ce să nu înțelegi și tu, draga mea, că poate foarte bine să stea și la țară!

OLGA: E de treizeci de ani în casa noastră!

NATAȘA: Foarte bine! Dar acum nu mai e în stare să muncească! Văd că nu ne prea înțelegem! Sau nu vrei să mă înțelegi. Nu mai poate munci! Toată ziua nu face decât să doarmă sau să stea!

OLGA: Las-o să stea!

NATAȘA (*mirată*): Dar cum se poate să stea? E doar servitoare! (*cu o voce plângăreată*) Nu te înțeleg deloc, Olia! Am doică la copil, guvernantă; avem jupâneasă, bucătăreasă! Ce ne mai trebuie și bătrâna asta? De ce?

(de departe se aud clopotele de alarmă)

OLGA: Noaptea asta m-a îmbătrânit cu zece ani!

NATAȘA: Olia, să ne înțelegem o dată pentru totdeauna! Tu ești la liceu, iar eu în casă. Tu cu învățătura... Eu cu gospodăria. Când vorbesc de slugi, știu eu ce spun! Măine să n-o mai prind aici pe hoața asta bătrână, pe pomanagioaica asta! *(dă din picior)* Pe zgriptoroaica asta bătrână! Să nu cumva să mă scoateți din sărite! Să nu mă contraziceți! *(își dă singură seama că a mers prea departe)* O să ne certăm întruna dacă n-o să te muți de-acî, jos la parter! E îngrozitor!

(intră Kulîghin)

KULÎGHIN: Unde e Mașa? E timpul să plecăm și noi acasă. Se spune că s-a potolit focul. *(se întinde)* A ars numai un cartier... La început bătea vântul și se credea că va lua foc tot orașul! *(stă jos)* Am obosit! Scumpa mea Olga... mă gândesc adesea că dacă nu era Mașa pe lume, m-aș fi căsătorit cu tine... Ești atât de bună... Sunt istovit... *(ascultă încordat)*

OLGA: Ce e?

KULÎGHIN: Doctorul bea întruna. Parc-o face înadins! E beat turtă! *(se ridică)* Mi se pare că vine înapoi. Ai auzit? Da... da, vine aici. *(râde)* Vezi ce face... Mă ascund. *(se duce și se ascunde în colț după dulap)* Ce bandit!

OLGA: De doi ani n-a mai băut. I s-a năzărit dintr-odată și s-a îmbătat! *(se retrage cu Natașa în fundul odăii)*

(Cebutîkin intră, trece prin odaie fără să se clatine, ca un om treaz, se oprește, se uită jur împrejur, apoi se duce la lavabou și începe să se spele pe mâini)

CEBUTÎKIN *(mohorât)*: Dracu să-i ia pe toți!... Da... toți cred că sunt doctor... că știu să lecuiesc tot felul de boli... Eu însă nu știu nimic... am uitat tot... Nu-mi amintesc nimic... nimic... *(Olga și Natașa ies fără să fie văzute de Cebutîkin)* Să-i ia dracu pe toți... Miercurea trecută m-au chemat într-o mahala, la o femeie bolnavă, s-o lecuiesc! Dar femeia a murit... Și eu sunt vinovat! Da, da... Acum douăzeci și cinci de ani mai știam ceva! Acum însă, am uitat tot! Poate că nici nu mai sunt om... poate mă

prefac numai... Mă prefac că am brațe... cap... picioare! Poate că nici nu mai sunt și mi se pare numai că umblu... mănânc, dorm. (*plânge*) O, ce bine ar fi să nu mai exist! (*nu mai plânge; mohorât*) Dracu să mai știe... Acum trei zile vorbeau la club... ziceau: Shakespeare... Voltaire... N-am citit nimic... nimic! Dar m-am prefăcut că știu de toate... și alții făceau la fel. Josnicie! Dobitocie! Mi-am adus aminte de femeia aceea pe care am lăsat-o să moară miercurea trecută! Mi-am adus aminte de toate... Simțeam o greutate pe suflet! Mi-era silă de mine... M-am dus și m-am îmbătat...

(*intră Irina cu Verșinin și Tuzenbah; Tuzenbah este îmbrăcat în haine civile, noi, elegante*)

IRINA: Să rămânem aici... N-o să intre nimeni.

VERȘININ: Dacă nu erau soldații, ardea tot orașul. Buni băieți! (*își freacă mâinile de plăcere*) Buni băieți! Suflete de aur!...

KULÎGHIN (*se apropie de ei*): Cât e ceasul, domnilor?

TUZENBAH: Trei trecute. Începe să se lumineze!

IRINA: S-au adunat cu toții în sala cea mare și nimeni nu pleacă. E și Solionîi al vostru cu ei!... (*către Cebutîkin*) Doctore! Mai bine te-ai duce să te culci!

CEBUTÎKIN: Nu-i nimic... Vă mulțumesc... (*își piaptână barba*)

KULÎGHIN (*râde*): S-a ciupit bine Ivan Romanici. (*îl bate pe umăr*) Bravo!... *In vino veritas*... spuneau anticii.

TUZENBAH: Toată lumea mă roagă să dau un concert în folosul sinistraților.

IRINA: Da! Dar cu cine?

TUZENBAH: S-ar putea aranja! Maria Sergheevna, după părerea mea, cântă minunat la pian!

KULÎGHIN: Da... cântă într-adevăr foarte bine!

IRINA: A mai uitat... n-a mai cântat de trei sau patru ani!

TUZENBAH: Aici, în oraș, absolut nimeni nu înțelege muzica. Nimeni. Eu însă mă pricep și vă încredințez că Maria Sergheevna cântă admirabil! Aș zice cu talent chiar!

KULÎGHIN: Să știi că ai dreptate, baroane! O iubesc mult pe

Maşa. E foarte drăguţă!

TUZENBAH: Ce greu trebuie să fie să ai un dar atât de minunat şi să nu te înţeleagă nimeni! Nimeni...

KULÎGHIN (*oftează*): Ehe!... da... Credeţi însă că se cade ca Maşa să cânte la concert? (*pauză*) Eu nu prea mă pricep. Poate că da... ştiţi, domnilor, directorul nostru e un om bun, chiar foarte bun şi deştept, dar are concepţii cam ciudate... Bineînţeles că asta n-ar fi treaba lui, dar dacă vreţi, pot să-i vorbesc... (*Cebutîkin ia ceasul de porţelan şi-l priveşte cu încordare*)

VERŞININ: Uitaţi-vă în ce hal de murdărie sunt! Asta s-a întâmplat acolo, la stingerea focului. (*pauză*) Ieri am auzit în treacăt că e vorba să ne mutăm undeva departe, cu brigada... Unii spun în Polonia... alţii la Cita.

TUZENBAH: Aşa-i... şi eu am auzit! În cazul ăsta o să rămână oraşul pustiu...

IRINA: Şi noi o să plecăm...

CEBUTÎKIN (*scapă din mână ceasul, care se sparge în bucăţi*): Praf s-a făcut!...

(*tăcere; toată lumea e necăjită şi jenată*)

KULÎGHIN (*adunând cioburile de pe jos*): Ivan Romanici, Ivan Romanici! Să spargi un lucru atât de scump! O să-ţi punem notă rea la purtare!

IRINA: Era ceasul mamei!

CEBUTÎKIN: Se prea poate... al mamei... într-adevăr! Cine ştie? Poate că nici nu l-am spart. Vi se pare numai că e spart... poate ni se pare numai că trăim... dar de fapt nici nu existăm... nimeni nu ştie nimic! Nici eu, nici ceilalţi! (*îndreptându-se spre uşă*) Ce vă uitaţi aşa? Habar n-aveţi de nimic! Uite, Nataşa, de pildă... are o aventură cu Protopopov... dar voi nu ştiţi nimic... staţi aici... nu vedeţi şi nu auziţi nimic, dar Nataşa are o aventură cu Protopopov. (*cântă*) Ehe!... O s-o înghiţiţi voi şi p-asta! (*pleacă*)

VERŞININ: Mda! (*râde*) Ce curioase sunt toate astea... (*pauză*) Când a izbucnit focul, am dat repede fuga acasă... Când să mă apropiu... ce văd? Casa neatinsă... nicio primejdie... dar fetiţele

stăteau în prag, dezbrăcate... părăsite de mama lor... împrejur, lumea se agita, caii goneau, câinii lătrau. Micuțele de ele, înspăimântate, buimăcite... și aveau priviri atât de rugătoare... Mi s-a strâns inima când le-am văzut chipurile. Doamne, Dumnezeule, m-am gândit, câtă suferință le-o mai fi hărăzită și lor în viață! Le-am luat cu mine și am dat fuga cu ele înapoi... Dar mă gândeam mereu la suferințele care le așteaptă... (*se aud clopotele de alarmă; pauză*) Când sosesc aici, dau de nevastă-mea, supărată foc... care mai face și scandal... (*intră Mașa cu perna și se așază pe dormeză*) Când mi-am văzut fetițele în prag, dezbrăcate, în strada înroșită de văpaia focului, cu vuietul și larma dimprejur... m-am gândit la vremurile de demult... Odinioară, se întâmpla la fel... atunci când năvăleau pe neașteptate vrăjmașii, prădând și pârjolind... și totuși... ce mare deosebire între ce a fost și ce este acum!... Sunt încredințat că peste două-trei sute de ani lumea va privi înapoi spre vremurile noastre cu groază, cu batjocură. Viața noastră de azi li se va părea greoaie, apăsătoare și stranie... Firește! Ce viață frumoasă va fi atunci! (*râde*) Iertați-mă, am început iar să filozofez! Îmi dați voie să continui, dragii mei? Azi am o poftă grozavă să fac pe filozoful... Mă simt inspirat. (*pauză*) Aici, parcă a adormit toată lumea... Și cum vă spuneam, ce viață frumoasă va fi atunci! Închipuiți-vă numai... Acum sunteți numai trei în tot orașul. Dar în generațiile viitoare, numărul celor de-o seamă cu voi va fi mai mare, din ce în ce mai mare... Și va veni vremea când totul se va schimba și se va trăi după cum gândiți voi. Dar și voi veți îmbătrâni. Se va naște o lume nouă... mai bună, din ce în ce mai bună... (*râde*) Nu știu ce am azi... am o poftă sălbatică de viață... (*cântă*) „Iubirea a fost creată pentru orice vârstă. Avântul ei e binefăcător...” (*râde*)

MAȘA: Tram... tam... tam...

VERȘININ: Tam... tam...

MAȘA: Tra... ra... ra...

VERȘININ: Tra... ta... ta... (*râde*)

FEDOTIK (*intră, țopăind*): Mi-a ars totul. Totul! Nu mi-a rămas nimic!

(*râd cu toții*)

IRINA: Lasă glumele astea. Ți-a ars tot?

FEDOTIK (*râzând*): Nu mi-a rămas un fir. Nimic. A ars și chitara și aparatul fotografic. Au ars și scrisorile... Voiam să-ți dăruiesc un carnet... și el a ars.

(*intră Solionîi*)

IRINA: Nu, nu se poate să intri aici. Te rog pleacă, Vasil Vasilici.

SOLIONÎI: Dar cum, baronul poate sta și eu nu?

VERȘININ: Are dreptate, trebuie să plecăm și noi. Ce-o mai fi cu incendiul?

SOLIONÎI: Se spune că s-a mai potolit. Ce ciudat! De ce baronul o fi având voie să stea și eu nu? (*scoate sticluța cu parfum din buzunar și se parfumează*)

VERȘININ (*cântă iar*): Tram... tam... tam...

MAȘA: Tam... tam...

VERȘININ (*râzând către Solionîi*): Haideți în sala mare!

SOLIONÎI: Prea bine. O vom însemna și pe asta. „Toate acestea mai îndelung le-aș tălmăci, dacă de găște teamă nu mi-ar fi...” (*privindu-l pe Tuzenbah*) Pui... pui... pui... (*iese cu Verșinin și Fedotik*)

IRINA: Solionîi ăsta a umplut odaia de fum! (*nedumerită*) Nu cumva a adormit baronul? Nikolai Lvovici! Trezește-te!

TUZENBAH (*buimac*): Vai, ce obosit eram... fabrica de cărămizi... Să nu credeți că visez... tot ce spun e adevărat... Plec în curând la fabrica de cărămizi, încep să muncesc. A mai fost vorba despre asta. (*Irinei, cu dragoste*) Ești atât de palidă! Ești fermecătoare, minunată... Am impresia că risipești toată bezna dimprejur cu paloarea dumitale, ca o lumină... Ești tristă... nu te împaci cu viața... De ce nu vii cu mine? Vino, vino să muncim împreună!

MAȘA: Te rog să pleci de aici, Nikolai Lvovici!

TUZENBAH (*râzând*): Erai aici? Nu te vedeam. (*îi sărută Irinei mâna*) La revedere, plec!... Acum, când te privesc, mi-aduc aminte cum erai de ziua dumitale... E mult de-atunci, erai veselă,

plină de avânt și vorbeai cu înflăcărare despre bucuria de a munci... Pe-atunci mai puteam întrezări o viață fericită. Dar astăzi? (*îi sărută mâna*) Ai lacrimi în ochi... culcă-te... se luminează... E aproape ziuă... Dacă mi-ar fi îngăduit să-mi dau viața pentru dumneata!

MAȘA: Pleacă, Nikolai Lvovici! Te rog...

TUZENBAH: Plec... (*pleacă*)

MAȘA (*culcându-se*): Feodor, dormi?

KULÎGHIN: Cum?

MAȘA: Ai face bine să te duci acasă.

KULÎGHIN: Draga mea Mașa! Scumpa mea Mașa!

IRINA: Las-o să se odihnească, Fedea. E obosită.

KULÎGHIN: Plec numaidecât... soția mea scumpa și dragă... te iubesc, tu ești singura mea dragoste...

MAȘA (*supărată*): *Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant...*

KULÎGHIN (*râde*): Ești într-adevăr extraordinară! De șapte ani sunt căsătorit cu tine și am impresia că ieri ne-am cununat! Pe cuvântul meu, ești o femeie excepțională. Ce mulțumit sunt! Ce mulțumit sunt!

MAȘA: Ce plictisită sunt! Ce plictisită sunt! (*se ridică pe jumătate și vorbește, așezată pe divan*) Uite, mă rog, e ceva ce nu mi iese din cap... e revoltător. Îmi stă ca un cui în minte și nu pot să tac. Vorbesc de Andrei. A ipotecat casa la bancă și nevastă-sa a luat toți banii... Casa nu e numai a lui, e și a noastră. Asta trebuie s-o știe, dacă e un om cinstit...

KULÎGHIN: Dar cum îți vine să vorbești așa, Mașa? Ce-ai tu nevoie de toate socotelile astea? Bietul Andriușa e îndatorat până-n gât!... Lasă-l în plata Domnului!

MAȘA: Oricum, să știți că e revoltător! (*se culcă iar*)

KULÎGHIN: Slavă Domnului, nu suntem săraci. Eu muncesc la liceu și mai dau și meditații. Sunt om cinstit, fără pretenții... *Omnia mea mecum porto*²⁸, cum s-ar spune.

MAȘA: N-am nevoie de nimic, dar mă revoltă nedreptatea! (*pauză*) Du-te, Feodor.

KULÎGHIN (*o sărută*): Odihnește-te puțin, ești obosită. Eu stau

dincolo și te aștept... dormi! (*se îndreaptă spre ușă*) Sunt foarte mulțumit, sunt atât de mulțumit! (*pleacă*)

IRINA: E adevărat! Andrei al nostru s-a făcut atât de meschin! Cum a decăzut și a îmbătrânit alături de femeia asta! Altădată se pregătea să devină profesor universitar, și ieri se lăuda că a intrat în sfârșit în consiliul zemstvei. El, un membru oarecare... și Protopopov, președinte... Tot orașul cârtește, își bate joc... numai el nu vede, nu știe nimic... Ia te uită cum au dat fuga cu toții să ajute la stingerea focului... Numai el stă închis în camera lui, ca și cum nimic nu s-ar întâmpla. Atâta știe și el... să cânte la vioară. (*nervoasă*) E îngrozitor, îngrozitor! (*izbucnește în plâns*) Nu mai pot! Nu mai pot! Nu mai pot îndura! Nu mai pot!

(*intră Olga; orânduiește lucrurile pe măsuta ei*)

IRINA (*plânge cu hohote*): Goniți-mă de aici! Dați-mă afară! Nu mai pot!

OLGA (*speriată*): Ce e cu tine, draga mea, ce s-a întâmplat?

IRINA (*hohotind*): Unde? Unde s-a dus totul? Cum de s-a spulberat? Doamne, Dumnezeu! Am uitat tot, tot! Totul s-a învălmășit în mintea mea... nu mai știu cum se spune fereastră în italienește, sau tavan... În fiecare zi uit câte ceva... și viața trece, vremea nu se mai întoarce. N-o să mai plecăm niciodată la Moscova, niciodată! Acum îmi dau seama că n-o să mai plecăm!...

OLGA: O, draga mea, draga mea.

IRINA (*încearcă să se stăpânească*): Ce nenorocită sunt! Nu pot să muncesc, n-o să mai muncesc. Ajunge, ajunge! Am fost telegrafistă... acum sunt la zemstvă... urăsc și disprețuiesc tot ce mi se dă să lucrez... Am douăzeci și patru de ani. Muncesc de mult. Parcă mi s-a uscat mintea... am slăbit, m-am slujit, am îmbătrânit... și nicio mulțumire sufletească. Vremea trece. Am impresia că mă scufund, că mă depărtez de viața adevărată, frumoasă. Mi se pare că mă prăvălesc în beznă, în prăpastie. Deznădejdea mă sugrumă. Cum de mai trăiesc? Cum de nu m-am sinucis până acum? Nici eu nu știu...

OLGA: Nu mai plânge, fetița mea, nu mai plânge!... Mi se rupe

inima!

IRINA: Nu, nu. N-o să mai plâng! Destul... Uite că nu mai plâng! Ajunge, ajunge!

OLGA: Scumpa mea, îți vorbesc acum ca un bun prieten, ca o soră! Ascultă-mă, urmează-mi sfatul! Mărită-te cu baronul! (*Irina plânge încet*) Știu că îl prețuiești... că-l stimezi... E adevărat că nu-i frumos, dar e atât de cumsecade, de curat la suflet!... Și apoi nu se căsătorește omul numai din dragoste, ci și ca să îndeplinească o anumită îndatorire. Așa gândesc eu și sunt încredințată că aș putea să mă mărit fără să iubesc! Aș primi orice cerere în căsătorie, dacă omul ar fi cumsecade!... Chiar dacă ar fi bătrân...

IRINA: Am așteptat întruna și am nădăjduit că ne vom muta la Moscova, că voi găsi acolo un om adevărat, un om al visurilor mele, al dorințelor mele... Dar iată că totul e în zadar... În zadar...

OLGA (*îmbrățișând-o*): Surioara mea dragă, scumpa mea surioară. Te înțeleg! Când și-a dat demisia baronul și a apărut în haine civile, mi s-a părut atât de urâțel, bietul băiat, încât m-au podidit lacrimile... M-a întrebat: „De ce plângi?” Ce era să-i spun? Și totuși, dacă Dumnezeu îl va ajuta și te va lua de soție, voi fi fericită, căci asta e altceva, cu totul altceva!

(intră Natașa cu o lumânare în mână; trece prin odaie, de la dreapta spre stânga, fără să spună un cuvânt)

MAȘA (*se așază pe dormeaza pe care era culcată*): Asta umblă de parcă ea ar fi dat foc orașului!

OLGA: Ești proastă, Mașa. Iartă-mă, te rog, dar tu ești cea mai proastă din familia noastră.

MAȘA: Dragele mele, surorile mele, vreau să mă spovedesc vouă! Mi-e sufletul încătușat! Vouă mă voi spovedi! Și nimănui după aceea niciodată! Uite că încep... (*încet*) E taina mea cea mai adâncă... voi însă trebuie s-o aflați... nu mai pot să tac... (*pauză*) Iubesc... iubesc... îl iubesc... l-ați văzut adineauri!... Ei bine, ce să mai spun... într-un cuvânt, îl iubesc pe Verșinin!...

OLGA (*trece după paravanul care se află în fața patului ei*):

Lasă asta, Maşa, eu tot nu te aud.

MAŞA: Ce vrei să fac? (*işi ia capul în mâini*) La început mi s-a părut un om ciudat! Apoi mi s-a făcut milă de el... şi până la urmă am început să-l iubesc! Îl iubesc aşa cum este... cu vocea, cu cuvintele lui... cu nenorocirile, cu cele două fete...

OLGA (*vorbeşte de după paravan*): Să ştii că nu aud nimic! Poţi spune orice prostie, că tot nu aud!

MAŞA: Tu eşti proastă, Olga! Iubesc... pesemne că aşa mi-a fost scris... că asta mi-e ursita... şi el mă iubeşte... Mă tem grozav... Da! Nu e bine? (*o trage de mână pe Irina către ea*) O, drăguţa mea! Cum o să ne trăim viaţa asta? Ce-o să ni se mai întâmple? Când le citeşti în cărţi, toate ți se par învechite, de parcă le-ai fi ştiut de mult, dar când iubeşti tu însuţi, îţi dai seama că nimeni nu ştie nimic! Că fiecare trebuie să hotărască singur pentru el. Dragele mele... scumpele mele surioare... Acum v-am spus tot... acum o să tac... Voi grăi numai ca nebunul lui Gogol: Tăcere, tăcere!...

(*intră Andrei şi după el Ferapont*)

ANDREI (*supărat*): Ce tot vrei? Nu mai înţeleg nimic!

FERAPONT (*din uşă, nerăbdător*): Eu, Andrei Sergheevici, v-am spus cel puţin de zece ori până acum...

ANDREI: În primul rând nu sunt Andrei Sergheevici pentru tine, ci Înălţimea Voastră.

FERAPONT: Vă roagă pompierii, Înălţimea Voastră, să le daţi voie să treacă prin grădină spre râu, că până acum au tot ocolit şi le vine foarte greu.

ANDREI: Bine! Spune-le să treacă. (*Ferapont pleacă*) M-au plictisit. Unde e Olga? (*Olga iese de după paravan*) Te-aş ruga să-mi dai cheia ta de la dulap. Pe a mea am pierdut-o... Aveai o cheiţă mică...

(*Olga îi întinde cheia, fără un cuvânt; Irina se duce după paravanul din faţa patului ei. Pauză*)

ANDREI: Ce foc mare! Bine că s-a mai potolit. Să-i ia dracu pe toţi! M-a scos din sărite acest Ferapont!... I-am spus o prostie... Înălţimea voastră... (*pauză*) De ce nu spui nimic, Olia? (*pauză*)

Cred că ar fi timpul să lași la o parte prostiile și să nu te mai superi pentru toate fleacurile... Acum, că suntem cu toții aici, și Mașa, și tu, și Irina, ar fi bine să ne lămurim o dată pentru totdeauna. Ce aveți împotriva mea? Ce aveți?

OLGA: Lasă, Andriușa! E și mâine zi. (*tulburată*) Ce noapte zbuciumată!

ANDREI (*intimidat*): Nu te supăra. Eu întreb foarte liniștit: ce aveți împotriva mea? Spuneți-mi pe față!

(*se aude din culise vocea lui Verșinin: Tram, tam, tam*)

MAȘA (*se ridică și cântă tare*): Tra, ta, ta. (*Olgăi*) La revedere, Olia, Dumnezeu să te păzească! (*se duce după paravan și o sărută pe Irina*) Somn ușor... La revedere, Andrei! Te rog, du-te... Fetele sunt prea obosite... Mâine o să lămuriți totul... (*pleacă*)

OLGA: Da, Andriușa, ar fi bine să amânăm pe mâine... (*se duce după paravanul ei*) Trebuie să ne culcăm!

ANDREI: Am să spun ce am de spus și după aceea plec. Uite! Mai întâi aveți ceva împotriva Natașei, nevastă-mea. Mi-am dat seama de asta din prima zi a căsniciei mele. Trebuie să vă spun însă că Natașa este o fată minunată, cinstită, dreaptă și mărinimoasă. Asta e părerea mea. O iubesc și o stimez! Ați înțeles? Și cer ca și ceilalți să facă la fel. Încă o dată vă spun, e dreaptă, cinstită și mărinimoasă. Toate nemulțumirile voastre, iertați-mă, nu sunt decât mofturi... (*pauză*) Apoi mi se pare că sunteți supărate pe mine pentru că nu am devenit profesor, pentru că nu mă ocup cu știința. Vedeți însă că am slujbă la zemstvă, am intrat în consiliul de conducere. Cred că ceea ce fac acum e tot atât de bun și sfânt ca și când aș fi slujit știința. Dacă vreți să știți, sunt chiar mândru de mine... (*pauză*) În sfârșit, mai am ceva de spus!... Am ipotecat casa fără să vă cer consimțământul... Recunosc că sunt vinovat și vă cer iertare. Am fost forțat de datorii ... Treizeci și cinci de mii... Nu mai joc cărți, m-am lăsat de mult... Tot ce pot să spun e că voi aveți pensia tatei, în timp ce eu n-am avut nimic... niciun venit, cu alte cuvinte...

(*pauză*)

KULÎGHIN (*din ușă*): Mașa e aici? (*îngrijorat*) Dar unde e?

Ciudat... (*pleacă*)

ANDREI: Nimeni nu vrea să mă asculte! Natașa e o fată minunată, cinstită. (*se plimbă neliniștit pe scenă, apoi se oprește*) Când m-am însurat mă gândeam că o să fim fericiți... cu toții! Doamne, Dumnezeu! (*izbucnește în plâns*) Surorile mele dragi, scumpele mele, să nu mă credeți, să nu credeți un cuvânt din tot ce v-am spus... Să nu mă credeți!.. (*pleacă*)

KULÎGHIN (*apare în ușă neliniștit*): Unde e Mașa? Nu-i aici? Ce ciudat! (*pleacă*)

(*se aud clopotele pompierilor; scena e pustie*)

IRINA (*de după paravan*): Olia! Cine bate în podea?

OLGA: Ivan Romanîci. E beat.

IRINA: Ce noapte zbuciumată! (*pauză*) Olia! (*scoate capul de după paravan*) Ai auzit? E vorba să plece brigada de aici... o mută undeva, departe...

OLGA: Zvonuri...

IRINA: Vom rămâne singure, singure de tot... Olia!

OLGA: Ei și?

IRINA: Scumpa, draga mea! Tu știi cât îl prețuiesc, cât îl stimez pe Tuzenbah. E un om cumsecade. Mă voi mărita cu el, sunt hotărâtă să fac orice, numai să plecăm la Moscova! Te rog din suflet, să plecăm! Nu e nimic pe lume mai frumos ca Moscova! Să plecăm, Olia, să plecăm!

Cortina

ACTUL AL PATRULEA

Grădina cu copaci bătrâni ai casei Prozorov. În fundul aleii lungi de brazi se zărește râul, mărginit pe o parte de pădure. În dreapta e terasa casei. Pe terasă e pusă masa, pahare, sticle, s-a băut șampanie. E ziuă, spre amiază. Dinspre stradă spre râu trece din când în când, traversând grădina, câte cineva, în grabă. Apoi mai trec și cinci soldați. În tot timpul actului, Cebutîkin e foarte binedispus. Stă în grădină în fotoliu și așteaptă să fie chemat. E cu chipiu și baston. Pe terasă stau Tuzenbah, Irina și Kulîghin, care e cu mustața rasă și poartă decorația atârnată de gât. Fedotik și Rode coboară de pe terasă în grădină, petrecuți de ceilalți. Amândoi sunt în ținută de campanie.

TUZENBAH *(se sărută cu Fedotik)*: Dragul meu, am trăit ca doi prieteni buni! *(se sărută cu Rode)* Încă o dată... adio... dragul meu!

IRINA: La revedere!

FEDOTIK: Adio! Nu la revedere, căci n-o să ne mai vedem niciodată!

KULÎGHIN: Cine știe? *(își șterge ochii și surâde)* Ia te uită! M-au podidit lacrimile!

IRINA: Poate să ne mai întâlnim vreodată!

FEDOTIK: Da. Peste zece-cincisprezece ani! Atunci însă abia ne vom recunoaște și ne vom saluta cu răceală! *(ia un instantaneu)* Stați!... E pentru ultima oară!

RODE *(îl îmbrățișează pe Tuzenbah)*: N-o să ne mai vedem. *(sărută mâna Irinei)* Vă mulțumesc din suflet pentru tot, pentru tot!

FEDOTIK *(înciudat)*: Stai puțin!...

TUZENBAH: Cu voia lui Dumnezeu, ne vom mai întâlni... Să ne scrieți... neapărat...

RODE (*aruncând o privire prin grădină*): Adio, copaci bătrâni! (*strigă*) Hop! Hop! (*pauză*) Adio, frumos ecou!

KULÎGHIN: Ei, cine știe? Poate că vă veți însura acolo, în Polonia... Nevestele voastre poloneze vă vor îmbrățișa, spunându-vă: *cohane!*²⁹ (*râde*)

FEDOTIK (*se uită la ceas*):. Nu mai avem nici o oră! Din toată bateria, numai Solionîi pleacă cu șlepul. Noi o pornim cu coloana. Azi vor pleca trei baterii cu câte un divizion, mâine alte trei. Peste orașul ăsta se vor așterne apoi liniștea și tăcerea...

TUZENBAH: Și o plictiseală fără margini...

RODE: Unde e Maria Sergheevna?

KULÎGHIN: Mașa e în grădină.

FEDOTIK: Trebuie să ne luăm rămas-bun și de la dânsa.

RODE: Adio, trebuie să plec, altfel simt că mă apucă plânsul! (*îi îmbrățișează în grabă pe Tuzenbah și pe Kulîghin și sărută mâna Irinei*) Ce bine am trăit aici!

FEDOTIK (*către Kulîghin*): Iată o amintire... un carnețel cu creionaș... Hai s-o luăm spre râu... (*pleacă amândoi și se întorc de câteva ori, ca să mai privească casa*)

RODE (*strigă*): Hop! Hop!

KULÎGHIN (*strigă*): Adio!

(*se vede cum se întâlnesc în fundul scenei cu Mașa, își iau rămas-bun și pleacă împreună cu ea*)

IRINA: Au plecat!... (*se așază pe ultima treaptă a terasei*)

CEBUTÎKIN: Au uitat să-și ia rămas-bun de la mine!

IRINA: Dar dumneata ce-ai păzit?

CEBUTÎKIN: Drept să-ți spun, am uitat și eu! Îi voi întâlni în curând, de altfel, pentru că mâine plec... Da! Mai am o zi de stat aici! Peste un an ies la pensie. Mă întorc aici ca să-mi petrec restul zilelor alături de voi. Nu mi-a mai rămas decât un anișor până la pensie!... (*pune ziarul în buzunar și scoate un altul*) O să vin aici... pe lângă voi o să-mi schimb cu totul viața... O să devin atât de liniștit, atât de cuminte și potolit că n-o să mă mai recunoașteți!

IRINA: Ai dreptate! Să știi că ar trebui să-ți schimbi felul de viață! Da, da, ar trebui să încerci.

CEBUTÎKIN: Da. Asta o simt și eu. (*fredonează încet*) Tarara-bumbia... tarara-bumbia...

KULÎGHIN: Ești incorigibil, Ivan Romanîci, incorigibil!

CEBUTÎKIN: Ce-ar fi să te mai ocupi de mine? Poate că m-aș îndrepta...

IRINA: Feodor și-a ras mustățile! Nu pot să-l văd!

KULÎGHIN: De ce?

CEBUTÎKIN: Ți-aș spune eu cu ce semeni, dar nu pot!!

KULÎGHIN: Ce să-i faci? Ăsta-i un *modus vivendi*. Directorul n-are mustață... Când m-au făcut inspector... mi-am ras-o și eu! Nu place nimănui, dar nu-mi pasă! Cu sau fără mustață, sunt tot atât de mulțumit!... (*se așază*)

(*în fundal scenei apare Andrei, împingând căruciorul copilului*)

IRINA: Dragul meu Ivan Romanîci, sunt foarte îngrijorată! Dumneata ai fost aseară pe bulevard; spune-mi, te rog, ce s-a întâmplat acolo?

CEBUTÎKIN: Ce să se întâmple? Nimic! Fleacuri! (*citește ziarul*) Parcă nu-i totuna?

KULÎGHIN: Se zice că s-a întâlnit Solionîi cu baronul pe bulevard, în fața teatrului...

TUZENBAH: Încetează! Ce rost are... (*dă apoi plictisit din mână și intră în casă*)

KULÎGHIN: S-au întâlnit în fața teatrului... Solionîi s-a legat de baron. Baronului i-a sărit țandăra și l-a insultat...

CEBUTÎKIN: Habar n-am de nimic... Fleacuri!

KULÎGHIN: Se zice că Solionîi o iubește pe Irina... din pricina asta îl urăște pe baron. E foarte ușor de înțeles... Irina e o fată frumoasă! După părerea mea, seamănă nițel cu Mașa... e tot atât de visătoare... Dar tu, Irino, ai o fire mai blândă... De altfel, și Mașa are un caracter bun. O iubesc nespus de mult pe Mașa.

(*din fundul scenei se aude: Oho... hop, hop!*)

IRINA (*tresare*): Nu știu de ce mă sperie totul azi! (*pauză*) Totul e pregătit... după masă trimit lucrurile... Măine mă cunun cu baronul și plecăm îndată la fabrica de cărămizi... Poimăine începe școala... încep și eu o viață nouă! De mi-ar ajuta

Dumnezeu! La examenul de profesorat eram atât de emoționată, atât de fericită! Îmi venea să plâng de bucurie... (*pauză*) Trebuie să sosească dintr-un moment într-altul și căruța... după lucruri...

KULÎGHIN: Prea bine, prea bine! Numai că mi se pare totul cam nesperios... Prea multă filozofie și prea puțină seriozitate... Totuși îți doresc noroc... din tot sufletul!

CEBUTÎKIN (*mișcat*): Drăguța mea, draga mea, buna mea... inimioara mea de aur... Ați luat-o mult prea înainte... nu vă mai pot ajunge. Am rămas în urmă... precum pasărea zburătoare, care îmbătrânind, nu mai poate zbura. Avântați-vă, pușorii mei, tot mai sus, în văzduhuri... cu Dumnezeu! (*pauză*) Degeaba ți-ai ras mustața, Feodor Ilici!

KULÎGHIN: Dă-o încolo de mustață! (*oftează*) Azi se duc militarii noștri! Viața o să reîntre în vechile făgașe... Orice s-ar spune, Mașa e o femeie bună și cinstită! O iubesc mult și-i sunt recunoscător pentru soarta mea. Vezi... oamenii au ursite atât de deosebite! Bunăoară... e aici un funcționar... se numește Kosîrev... a fost coleg cu mine în clasa a cincea. L-au dat afară, pentru că nu putea pricepe *ut consecutivum*. Acum o duce foarte prost. E sărac, bolnav. Când îl întâlnesc îi spun: „Bună ziua, *ut consecutivum!*”... „Da, îmi răspunde, chiar așa-i... *consecutivum!*” și tușește. Eu însă am avut întotdeauna noroc. Sunt fericit, am fost decorat cu Ordinul Stanislav gradul II și am ajuns dascăl. Învăț pe alții acum acest *ut consecutivum*... Firește... Sunt un om deștept, mai deștept decât mulți alții... dar fericirea nu stă în asta...

(*în casă cântă cineva la pian „La prière d’une vierge”*³⁰)

IRINA: Mâine seară n-o să mai aud „*La prière d’une vierge*”! N-o să-l mai văd pe acest Protopopov!... (*pauză*) A venit și azi! Stă acolo în salon...

KULÎGHIN: N-a venit încă directoarea?

IRINA: Nu. Au trimis s-o cheme. Nici nu vă puteți închipui ce greu e pentru mine să stau aici fără Olia... Acum locuiește la liceu... unde e directoare... Toată ziua are treabă și eu sunt singură, mi-e urât, n-am ce face, nu pot să sufăr odaia în care

stau... și m-am gândit așa: dacă nu mi-e dat să mă duc la Moscova, așa să fie. Pesemne că asta mi-e soarta. N-ai ce face împotriva ei! Totul e în mâna lui Dumnezeu... Țasta-i adevărul. Nikolai Lvovici m-a cerut în căsătorie. M-am gândit bine și până la urmă m-am hotărât. E un om bun, chiar uimitor de bun... Și, deodată, parcă mi-au crescut aripi, veselia mi-a înviorat sufletul, m-am simțit ușurată și dorul de muncă m-a cuprins din nou... Iată însă că aseară s-a întâmplat ceva... mă pândește ceva tainic și de neînțeles...

CEBUTÎKIN: Fleacuri!... Prostii!...

NATAȘA (*strigă din fereastră*): Directoarea!

KULÎGHIN: A venit directoarea! Să mergem! (*intră împreună cu Irina în casă*)

CEBUTÎKIN (*citește ziarul și fredonează încet*): Tarara-bumbia... tarara-bumbia.

(*se apropie Mașa; prin fund trece din nou Andrei cu căruciorul*)

MAȘA: Stă aici și puțin îi pasă!

CEBUTÎKIN: Dar ce s-a întâmplat?

MAȘA (*se așază*): Nimic! (*pauză*) Ai iubit-o mult pe mama?

CEBUTÎKIN: Nespus de mult!

MAȘA: Dar ea... te-a iubit?

CEBUTÎKIN (*după o pauză*): Asta nu mai țin minte!

MAȘA: „Al meu” e aici?... Așa zicea pe vremuri bucătăreasa noastră, Marfa, când vorbea de sergentul ei!... „Al meu” e aici?

CEBUTÎKIN: Nu... încă nu!

MAȘA: E firesc să devii grosolan și răutăcios când ți se măsoară cu atâta zgârcenie clipele de fericire, când le câștigi cu atâta greutate... și mai cu seamă când le pierzi așa cum le pierd eu acum!... (*arată spre piept*) Aici... uite, aici clocotește totul. (*se uită la Andrei care plimbă întruna căruciorul*) Uite-l și pe fratele nostru, pe Andrei... Cum s-au mai spulberat toate nădejdlile! Atâția oameni se străduiesc, de pildă să înalțe un clopot, își irosesc truda și paralele, ca până la urmă clopotul să se prăbușească, spărgându-se în bucăți... fără nicio pricină! Același lucru s-a întâmplat și cu Andrei!...

ANDREI: Când o să se facă liniște și în casa asta? Doamne, ce gălăgie!

CEBUTÎKIN: Foarte curând! (*se uită la ceas*) Am un ceas, ca pe timpuri! Vestește orele prin bătai. (*îl întoarce; ceasul bate*) La unu, pleacă bateria întâia, a doua și a cincea. (*pauză*) Eu o să plec mâine.

ANDREI: Pentru totdeauna?

CEBUTÎKIN: Nu știu. O să mă întorc, poate, peste un an... dar dracu știe? Parcă nu-i totuna?

(*din depărtare se aude muzică de harpă și vioară*)

ANDREI: Orașul se golește... pustiul se va așterne peste el... (*pauză*) Ieri s-a întâmplat ceva în fața teatrului... toată lumea vorbește... numai eu n-am habar de nimic!...

CEBUTÎKIN: Nu-s decât prostii! Solionîi s-a legat de baron. Baronul și-a ieșit din fire și l-a repezit. Până la urmă, Solionîi a trebuit să-l provoace la duel. (*se uită la ceas*) Mi se pare că ar fi timpul... La ora douăsprezece și jumătate ne întâlnim în dumbravă... uite, aceea care se zărește dincolo de râu... pif... paf... (*râde*) Solionîi își închipuie că-i Lermontov... Știi că scrie și versuri? Dar, să-ți spun drept, asta nu mai e glumă! Are până acum trei dueluri pe conștiință!

MAȘA: Cine?

CEBUTÎKIN: Solionîi.

MAȘA: Dar baronul?

CEBUTÎKIN: Ce-i cu baronul?

MAȘA: Totul mi se încurcă în cap... Îți spun că nu trebuie să-i lași să se bată... Poate să-l rănească pe baron... Poate să-l ucidă.

CEBUTÎKIN: Baronul e băiat bun! Dar cu un baron mai mult sau mai puțin pe lume nu e totuna? N-au decât! Totuna e! (*din grădină strigă cineva: Oho, hop, hop!*) Să mai aștepte! Ăsta e Skvorțov, al doilea martor! E jos, în barcă!

(*pauză*)

ANDREI: Eu unul cred că e imoral să te bați în duel sau să iei parte la un duel, fie și în calitate de medic.

CEBUTÎKIN: Ți se pare numai!... De fapt... nu suntem... nu

există nimic pe lume!... Ni se pare numai că trăim... Dar la urma urmei, totuna e.

MAȘA: Toată ziua vorbesc și iar vorbesc... (*merge*) Ca și cum n-ar fi de ajuns clima asta, în care te poți aștepta să ningă oricând; trebuie să mai auzi și toate discuțiile astea! (*se oprește*) Nu! Nu vreau să intru în casă... nu pot!... Când vine Verșinin, să mă chemați... (*pleacă pe alee*) Păsările călătoare au început să plece... (*privește în sus*) Lebede sau găște sălbatice... dragele mele, fericitele mele! (*pleacă*)

ANDREI: O să rămână casa pustie... Băieții se duc, te duci și dumneata... Irina se mărită... eu rămân singur în toată casa...

CEBUTÎKIN: Dar nevasta dumitale?

(*intră Ferapont cu un teanc de hârtii în mână*)

ANDREI: Nevasta ca nevasta! N-am ce zice... E cinstită... cumsecade, să spunem, chiar bună... Și cu toate astea, are în ea ceva ce o reduce la nivelul animalului aceluia orb... mărunț... țepos! În orice caz, nu e un om. Acum îți vorbesc sincer, ca unui prieten adevărat! Ești singurul om căruia îi pot mărturisi totul! Firește... o iubesc pe Natașa... Câteodată, însă, mi se pare atât de vulgară... Și atunci îmi pierd capul... Nu mai știu de ce o iubesc sau, în orice caz, de ce am iubit-o.

CEBUTÎKIN (*se ridică*): Ehe!... dragul meu! Măine plec... poate nu ne mai vedem niciodată. Iată însă sfatul meu: Pune mâna pe pălărie și pe baston și ia-o din loc!... Pleacă!... Du-te!... Du-te, fără să întorci capul. Și cu cât te vei duce mai departe, cu atâta va fi mai bine!

(*în fundul scenei trece Solionîi cu doi ofițeri; îl zărește pe Cebutîkin și vine spre dânsul, lăsându-i pe ceilalți să-și urmeze drumul*)

SOLIONÎI: Doctore! E douăsprezece jumătate! E timpul să plecăm. (*dă mâna cu Andrei*)

CEBUTÎKIN: Vin numaidecât! M-ați plictisit cu toții! (*către Andrei*) Andriușa, dacă întreabă cineva de mine, să spui că vin numaidecât!... (*oftează*) Of, of, of!

SOLIONÎI: „Nici să crâcnească n-a apucat că pe el ursul s-a

așezat!” (*pleacă cu doctorul*) De ce tot oftezi, moșulică?

CEBUTÎKIN: Hm!

SOLIONÎI: Cum o duci cu sănătatea?

CEBUTÎKIN (*furios*): Vezi-ți de treabă!

SOLIONÎI: Degeaba te necăjești, moșulică! N-o să fac mai nimic! O să trag numai în el ca într-o potârniche! (*scoate sticluta de parfum și își dă pe mâini*) Am golit azi toată sticluta și miros întruna! Miros a cadavru mâinile astea! (*pauză*) Așa... îți mai aduci aminte versurile? „Dar ea numai furtună vrea; parc-ar fi liniște-n furtună!”

CEBUTÎKIN: Da! Firește! „Nici să crâcnească n-a apucat că pe el ursul s-a așezat!” (*pleacă cu Solionîi*)

(*de departe se aude strigând: Hop! Hop!*)

(*apoi intră Andrei și Ferapont*)

FERAPONT: Vă rog să iscăliți hârtiile astea.

ANDREI (*nervos*): Lasă-mă în pace! Lasă-mă! Te rog! (*pleacă cu căruciorul*)

FERAPONT: Țasta-i rolul hârtiilor, să fie iscălite. (*pleacă spre fundul scenei*)

(*intră Irina cu Tuzenbah care poartă pălărie de pai; Kulîghin trece prin scenă strigând: Mașa! Mașa!*)

TUZENBAH: Mi se pare că el e singurul om din tot orașul care se bucură de plecarea militarilor!

IRINA: E ușor de înțeles! (*pauză*) Orașul nostru va rămâne pustiu.

TUZENBAH: Draga mea! Mă întorc într-o clipă.

IRINA: Unde te duci?

TUZENBAH: Am puțină treabă în oraș... apoi... trebuie să-mi iau rămas-bun de la camarazi...

IRINA: Nu-i adevărat!... Nikolai... de ce ești atât de distrat astăzi? (*pauză*) Ce s-a întâmplat ieri în fața teatrului?

TUZENBAH (*face un gest*): Mă întorc... peste o oră voi fi iar cu tine... (*îi sărută mâinile*) Neprețuita mea! (*se uită lung la ea*) De cinci ani te iubesc... și tot nu mă pot obișnui! Îmi pari din ce în ce mai frumoasă! Ce păr minunat! Ce ochi! Măine te iau de-ac.

Vom munci, vom fi bogați, visurile mele se vor realiza... Vei fi fericită! Un singur lucru mai lipsește, unul singur: dragostea ta!

IRINA: Asta nu stă în puterile mele! Voi fi soția ta, îți voi fi credincioasă și supusă... dar de iubit... ce pot să fac? (*izbucnește în lacrimi*) N-am iubit niciodată! O! Visam zi și noapte o dragoste, o dragoste mare! Dar sufletul mi-e ca un pian prețios și închis, a cărui cheie s-a pierdut! (*pauză*) De ce ai o privire atât de rătăcită?

TUZENBAH: N-am dormit toată noaptea. Nimic nu mă înspăimântă în viața asta! Și totuși, cheia asta pierdută îmi sfâșie inima, nu mă lasă să dorm. Spune-mi ceva! (*pauză*) Spune-mi ceva...

IRINA: Ce? Ce să-ți spun? Ce să-ți spun?

TUZENBAH: Spune-mi ceva!

IRINA: Ajunge! Ajunge!

(*pauză*)

TUZENBAH: Ce fleacuri, ce nimicuri stupide pot să capete așa din senin, o însemnătate fără de margini în viața unui om! Râzi de ele, ca de obicei, îți dai seama ce sunt și totuși mergi înainte, simțind că n-ai puterea să te oprești. Nu! Mai bine să nu vorbim despre asta! Sunt atât de vesel azi! Mi se pare că văd acum, pentru întâia oară, și brazii, și paltinii, și mestecenii ăștia! Și totul mă privește parcă ciudat, așteptând ceva! Ce copaci minunați! Viața ar trebui să fie neasemuit de frumoasă în preajma lor! (*se aude strigând: Hop! Hop!*) Trebuie să mă duc! E timpul... Ia te uită la copacul ăsta uscat! Se leagănă în vânt împreună cu ceilalți. Mi se pare că dacă voi muri, voi avea totuși, ca și el, partea mea de viață, într-un fel sau altul! Rămâi cu bine, scumpa mea!... (*îi sărută manile*) Actele pe care mi le-ai dat sunt pe masa mea de scris, sub calendar.

IRINA: Vin și eu cu tine.

TUZENBAH (*îngrijorat*): Nu, nu! (*pleacă repede, dar se oprește pe alee*) Irina!

IRINA: Ce e?

TUZENBAH (*neștiind ce să spună*): N-am luat azi cafeaua... te rog să spui să mi-o pregătească... (*pleacă în grabă*)

(Irina rămâne îngândurată, apoi se duce în fundul scenei și se așază în leagăn, legănându-se încet; Andrei intră cu căruciorul, urmat de Ferapont)

FERAPONT: Andrei Sergheevici! Doar nu sunt ale mele hârtiile, ci ale statului! Nu le-am născocit eu!

ANDREI: O! Unde sunt zilele de odinioară! Pe atunci eram tânăr, voios, cu mintea deschisă!... Visam și gândeam atât de frumos! Când prezentul și viitorul erau luminate de speranțe! De ce oare devenim atât de goi, de cenușii, atât de trândavi, nepăsători, netrebnici și nenorociți când începem să trăim?!... Iată! Orașul ăsta are două sute de ani și o sută de mii de locuitori... și nu e niciunul care să nu semene cu ceilalți! Nici în trecut și nici în vremurile noastre nu s-a ivit printre ei vreun mare înfăptuitor, un cărturar, un pictor sau vreun om cât de puțin însemnat care să stârnească invidia sau dorința fierbinte de a-i semăna! Nu fac decât să bea și să mănânce, să doarmă și până la urmă... să moară! Apoi se nasc alții... care trăiesc la fel! Ca să nu se tâmpească de plictiseală, se distrează clevetind, își umplu viața cu jocurile de cărți și cu băutura, cu judecăți fără rost. Nevestele își înșală bărbații, iar aceștia mint, prefăcându-se că nu știu, că nu aud nimic! O educație grosolană otrăvește sufletul copiilor, înăbușind în ei orice scânteie divină. Așa cresc, devenind niște cadavre ce seamănă între ele, tot atât de jalnici ca și părinții lor... *(către Ferapont, cu ciudă)* Ce vrei?

FERAPONT: Ce să vreau? Să iscăliți hârtiile astea!

ANDREI: M-ai plictisit!

FERAPONT *(înmânându-i hârtiile)*: Să vedeți... Portarul de la administrația zemstvei povestea mai deunăzi că la Petersburg ar fi fost iarna un ger de două sute de grade!

ANDREI: E înfiorător prezentul! Dar în schimb când mă gândesc la viitor, ce minune! Sufletul mi se ușurează, aripile îmi cresc... în depărtări zăresc lumină, libertate... eu și copiii mei ne vom descătușa de trândăvie, de cvas și găscă pe varză, de somnul de după-amiază, de toată lenea asta mârșavă!...

FERAPONT: Cică au înghețat două mii de oameni! Lumea era

îngrozită! Vezi, nu-mi aduc aminte dacă era la Petersburg sau la Moscova!

ANDREI (*înduioșat*): Dragele mele, surioarele mele dragi! (*cu lacrimi în ochi*) Mașa, sora mea dragă...

NATAȘA (*apare la fereastră*): Cine face atâta gălăgie? Tu erai, Andriușa? O s-o trezești pe Sofocika! *Il ne faut pas faire du bruit, la Sophie dort déjà! Vous êtes un ours!*³¹ (*supărată*) Dacă ai poftă de vorbă... dă altcuiva căruciorul... Ferapont, ia căruțul!

FERAPONT: Am înțeles, coniță! (*ia căruțul*)

ANDREI (*intimidat*): Vorbesc încet...

NATAȘA (*la fereastră își mângâie băiețașul*): Bobik! Râzgâiatule! Bobicelul meu cel rău!

ANDREI (*răsfoind hârtiile*): Bine... bine! O să le revăd! Iscălesc ceea ce trebuie și apoi le duci la administrația zemstvei... (*pleacă în casă, citind hârtiile. Ferapont duce căruțul în fundul grădinii*)

NATAȘA (*din fereastră*): Bobik! Ia să spui tu cum se numește mămica ta! Drăguțule! Dragul meu! Dar asta cine e? Asta-i mătușa Olia? Spune bună ziua mătușichii!

(*intră doi cântăreți ambulanți care cântă la harpă și la vioară: un bărbat și o femeie; din casă ies Verșinin, Olga și Anfisa și ascultă o clipă pe cântăreți; după ei, Irina*)

OLGA: Acum trece toată lumea prin grădina noastră; trec oameni și căruțe! Doiculiță! Dă ceva cântăreților.

ANFISA (*le dă niște gologani*): Duceți-vă cu Dumnezeu, oameni buni! (*cântăreții salută și pleacă*) Sărmanii! Nimeni nu cântă pe drumuri de prea mult bine! (*către Irina*) Bună ziua, Irinușka mea! (*o îmbrățișează*) Ehei, fetița mea! Dacă ai ști ce bine o duc acum... da, da! Stau cu Oliușka la liceu, avem o locuință mare și frumoasă. S-a îndurat Domnul Dumnezeu de bătrânețile mele. De când mă știu, păcătoasa de mine, n-am avut trai mai bun... Casa e tare frumoasă... și eu am o odaie numai pentru mine, cu o minunăție de pat. Adesea mă deștept în mijlocul nopții și mulțumesc preasfântului și Maicii Preciste. Drept să-ți spun, nu cred să fie om mai fericit pe lume ca mine!

VERȘININ (*se uită la ceas*): Plecăm îndată, Olga Sergheevna! E timpul! (*pauză*) Vă doresc, din toată inima, tot ce e mai bun pe lume... Unde e Maria Sergheevna?

IRINA: Undeva prin grădină. Mă duc s-o caut.

VERȘININ: Fii, te rog, atât de drăguță! Mă grăbesc!

ANFISA: Mă duc și eu s-o caut. (*strigă*) Mașenka! Mașa! (*se duce cu Irina în fundul grădinii*)

VERȘININ: Orice lucru are un sfârșit. Acum ne despărțim. (*se uită la ceas*) Oficialitățile orașului ne-au dat un dejun. S-a băut șampanie. Primarul a ținut o cuvântare; eu mâncam, ascultam, dar eram cu sufletul aici, la dumneavoastră... (*privește grădina*) M-am obișnuit cu dumneavoastră.

OLGA: O să ne mai vedem vreodată?

VERȘININ: Se prea poate să nu ne mai revedem! (*pauză*) Nevastă-mea mai rămâne aici vreo două luni, împreună cu fetițele; v-aș ruga mult, în caz de nevoie...

OLGA: Da, firește! Te rog să nu ai nicio grijă! (*pauză*) Măine n-o să mai fie nici urmă de militar în oraș... se va șterge totul, nu va rămâne decât o amintire... iar noi vom începe o viață nouă! (*pauză*) Totul se întâmplă independent de voința noastră. Nu voiam să fiu directoare... A trebuit s-o fac și pe asta! Acum sunt încredințată că nu voi mai pleca la Moscova!...

VERȘININ: Ei, vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut! Vă rog să mă iertați dacă v-am supărat cu ceva... Știți, vorbesc uneori prea mult... Vă rog să mă iertați și să-mi păstrați o bună amintire...

OLGA (*iși șterge lacrimile*): De ce n-o fi venind și Mașa?

VERȘININ: Ce să vă mai spun, acum, la plecare?... Despre ce să mai filozofăm? (*râde*) Viața e grea. Multora ni se arată vitregă și lipsită de nădejde. Totuși trebuie să recunoaștem că devine din ce în ce mai bună și că nu e departe vremea când se va lumina cu desăvârșire. (*se uită la ceas*) E târziu, târziu. Odinioară, omenirea se îndeletnicea cu războaiele, își umplea viața cu expediții, năvăliri și izbânzi. Azi, toate acestea au rămas în trecut, lăsând un mare gol, pe care nu știm cum să-l umplem. Omenirea întreagă caută cu patimă... Și fără îndoială că va găsi. Ar trebui s-o facă

mai repede! (*pauză*) Dacă ar fi cu puțință să adaugi la dragostea de muncă și puțină cultură, iar la cultură un dram de dragoste de muncă, atunci... (*se uită la ceas*) Dar e timpul să plec...

OLGA: Uite-o vine!

(*intră Mașa*)

VERȘININ: Am venit să-mi iau rămas-bun... (*Olga se retrage mai departe, ca să nu-i stingherească*)

MAȘA (*se uită drept în ochii lui Verșinin*): Adio! (*se sărută prelung*)

OLGA: Sfârșește!... Ajunge!...

(*Mașa plânge în hohote*)

VERȘININ: Să-mi scrii... să nu mă uiți! Dă-mi drumul!... E timpul să plec! Luați-o... Olga Sergheevna, trebuie... să plec... am întârziat! (*emoționat, sărută mâinile Olgăi, o îmbrățișează din nou pe Mașa, apoi pleacă în grabă*)

OLGA: Haide, Mașa, ajunge! Încetează, draga mea.

(*intră Kulîghin*)

KULÎGHIN (*intimidat*): Nu face nimic... las-o să plângă. Las-o! Buna mea Mașa, draga mea Mașa!... Tu ești soția mea... sunt fericit, orice s-ar întâmpla. Nu mă voi plânge și nu-ți voi face nicio mustrare... Oia e martoră... O să ne trăim viața ca și înainte... Niciodată nu-ți voi spune ceva... niciun cuvânt de dojană!...

MAȘA (*încearcă să-și stăpânească plânsul*): „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan...” Simt că înnebunesc! „Pe plaiu-ntins sub geana mării...”

OLGA: Liniștește-te, Mașa, liniștește-te!... Dă-i un pahar cu apă!

MAȘA: Uite că nu mai plâng...

KULÎGHIN: Uite că nu mai plânge... Mașa e bună...

(*de departe se aude o împușcătură surdă*)

MAȘA: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan...” Motanul de aur, tufanul de aur... Mă încurc. (*bea apă*) O viață irosită... Nu-mi mai trebuie nimic de azi încolo... Am să mă liniștesc îndată... Acum totul e în zadar... Ce înseamnă „plaiu-ntins”? De ce nu-mi ies din cap aceste cuvinte? Gândurile mi se

încurcă...

(*intră Irina*)

OLGA: Liniștește-te, Mașa... Așa... Fii cuminte. Să intrăm în casă!

MAȘA (*supărată*): Nu intru acolo! (*începe din nou să plângă, dar apoi se stăpânește*) Eu nu mai calc acolo și nici nu vreau...

IRINA: Să stăm câteva clipe împreună... Chiar fără să vorbim. Măine plec de aici...

(*pauză*)

KULÎGHIN: Știți că ieri, în clasa a treia, am găsit la un elev barba și mustățile astea. (*și le pune pe față*) Nu-i așa că semăn cu profesorul de germană?... (*râde*) Ce băieți caraghioși!

MAȘA: E adevărat! Semenii cu neamțul vostru!

OLGA (*râde*): Da!

(*Mașa plânge*)

IRINA: Ajunge, Mașa!

KULÎGHIN: Să știi că semăn bine de tot!

(*intră Natașa*)

NATAȘA (*către jupâneasă*): Ce este? Protopopov o să stea cu Sofocika și pe Bobik o să-l plimbe Andrei Sergheici. Ce de mai griji și cu copiii ăștia! (*către Irina*) Irino! Pleci mâine? Ce rău îmi pare! Trebuie să mai rămâi, cel puțin o săptămână. (*îl zărește pe Kulîghin și dă un țipăt. Acesta râde și își scoate barba și mustățile*) Vai! Cum m-am speriat! (*către Irina*) M-am obișnuit cu tine... să nu crezi că-mi vine ușor când e vorba să ne despărțim. O să-l mut pe Andrei cu vioara lui în odaia ta. Acolo poate să scârțâie cât pofteste. În camera lui o mut pe Sofocika... Ce copil minunat! Ce fetiță drăgălașă! Azi se uita la mine cu niște ochișori de-ți venea să-i mănânci și zicea: Mama!

KULÎGHIN: E adevărat! Fetița e foarte drăguță!

NATAȘA: Prea bine... Măine o să fiu singură aici! (*oftează*) Mai întâi o să poruncesc să se taie toată aleea de brazi și apoi fagul ăsta! E tare urât aici pe înserat! (*către Irina*) Draga mea, nu-ți stă bine deloc cordonul ăsta! E lipsit de gust! Ar trebui ceva mai vesel, mai colorat!... Am să pun să sădească peste tot flori...

Floricele multe, cu miresme plăcute... (*supărată*) Dar cine a îndrăznit să pună furculița asta pe bancă? (*intră în grabă în casă și o ceartă pe jupâneasă*) Cine a îndrăznit să lase furculița pe bancă? (*șipă*) Tu să taci!

KULÎGHIN: A început!

(*se aude muzica militară care intonează un marș*)

OLGA: Pleacă!

(*intră Cebutîkin*)

MAȘA: Pleacă băieții noștri! Ce să faci? Drum bun! (*către soțul ei*) Hai acasă! Unde-mi sunt pălăria și pelerina?

KULÎGHIN: În casă! Le aduc numaidecât...

OLGA: Da, acum putem să ne ducem pe la casele noastre. E timpul!

CEBUTÎKIN: Olga Sergheevna!

OLGA: Ce-i? (*pauză*) Ce s-a întâmplat?

CEBUTÎKIN: Nimic... Nu știu cum să vă spun... (*îi șoptește la ureche*)

OLGA (*însălmântată*): Nu se poate!

CEBUTÎKIN: Ba da... Asta-i toată povestea... sunt istovit, chinuit! Nu mai pot... nu mai vreau să vorbesc. (*furios*) Și la urma urmei, mi-e totuna!

MAȘA: Ce s-a întâmplat?

OLGA (*o îmbrățișează pe Irina*): Ziua de azi e înfiorătoare! Nu știu cum... cum să ți-o spun?... Draga mea...

IRINA: Ce este? Spune-mi mai repede! Ce este? Pentru numele lui Dumnezeu!... (*izbucnește în lacrimi*)

CEBUTÎKIN: Baronul a fost ucis în duel.

IRINA (*plânge încet*): Am știut... Am știut...

CEBUTÎKIN (*se retrage în fundul scenei și se așază pe bancă*): Sunt istovit... (*scoate ziarul din buzunar*) Lăsați-le să plângă... (*fredonează încet*) Tarara-bumbia, tarara-bumbia... Și, la urma urmei, mi-e totuna...

(*cele trei surori formează un grup. Stau strânse una lângă alta*)

MAȘA: O! Cum mai cântă muzica! Pleacă! Se duc de la noi... unul dintre ei s-a dus pentru totdeauna... pentru totdeauna!

Rămânem singure, ca să ne începem viața de la început... Trebuie să trăim... trebuie să trăim!

IRINA (*iși cuibărește capul la pieptul Olgăi*): Va veni vreodată timpul când vom afla cu toții tâlcul acestor suferințe și când ni se vor dezvălui aceste taine. Până atunci trebuie să trăim... să muncim... doar să muncim! Voi pleca singură mâine! Voi învăța copiii, toată viața mi-o voi jertfi pentru cei care au, poate, nevoie de ea! E toamnă... În curând vine iarna, care-și așterne giulgiul de zăpadă peste toate... eu însă voi munci... voi munci!...

OLGA (*iși îmbrățișează surorile*): Ce voioasă! Ce plină de viață e această muzică! Parcă te îndeamnă să trăiești!... O! Doamne, Dumnezeu! Ni s-o împlini și nouă odată sorocul și ne vom duce pentru totdeauna. Lumea ne va uita; ne va uita chipurile, glasul și toate câte au fost! Dar suferințele noastre se vor prefăce în bucurii pentru cei care vor trăi după noi. Pacea și fericirea vor coborî pe pământ, iar noi cei de azi vom fi pomeniți cu recunoștință și binecuvântați! Surorile mele dragi, viața noastră nu s-a sfârșit încă! S-o trăim deci! Uite! Muzica asta e atât de veselă, e atâta bucurie în ea! Încă puțin și poate o să știm pentru ce trăim, pentru ce suferim! Dacă am ști! Dacă am ști!

(Muzica se pierde cu încetul în depărtare.

Kulîghin aduce vesel și surâzător pălăria și pelerina Mașei.

Andrei plimbă întruna căruciorul cu copilul.)

CEBUTÎKIN (*fredonează încet*): Tarara-bumbia... Tarara-bumbia. (*citește ziarul*) E totuna, e totuna!

OLGA: Dacă am ști! Dacă am ști!

CORTINA

Piesa a fost scrisă în anul 1900. Cehov amintește prima dată despre ea în scrisoarea sa adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko la 24 noiembrie 1899: „În prezent nu scriu piese. Am însă un subiect pentru o piesă ce se va intitula *Trei surori*, dar până când nu voi termina ciclul de nuvele, care-mi apasă de multă vreme conștiința, n-am să mă apuc de ea. M-am hotărât – stagiunea viitoare va trece fără această piesă.” La 3 decembrie 1899, Cehov îi scrie din nou: „Îmi ceri ca piesa să fie neapărat gata până la începutul stagiunii viitoare.

Dar dacă n-am să pot s-o scriu? Se-nțelege că am să încerc, dar mă îndoiesc s-o pot face și nu-ți pot promite nimic.” La noile întrebări și rugăminți ale lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko, Cehov îi răspunde (10 martie 1900) printr-o scrisoare tot atât de evazivă: „Mă întrebi dacă scriu piesa. Deocamdată se cristalizează în cap, dar de scris nu m-am apucat. Nici nu prea am poftă, și apoi trebuie să aștept până se va mai încălzi vremea.”

Știrea despre noua piesă a lui Cehov pătrunde curând în cercurile literare și teatrale. Oamenii încep să vorbească despre ea. Acest lucru îi comunică O. L. Knipper lui Cehov în scrisoarea sa din 22 martie, la care Cehov îi răspunde următoarele (26 martie): „Nu am nicio piesă nouă. Ziarele mint.” Abia la 5 august 1900, în scrisoarea adresată lui A. L. Vișnevski, Cehov recunoaște că lucrează la noua sa piesă: „Lucrez la piesă, am scris destul de mult, dar atâta timp cât nu mă aflu la Moscova, nu pot să-mi dau seama ce-am făcut. Se prea poate ca în loc de piesă să-mi iasă o descriere anostă a vieții din Crimeea. Se numește *Trei surori* (după cum ai aflat mai demult), ți-am pregătit în ea rolul unui inspector de liceu, soțul uneia dintre surori. Ai să porți un surtuc de uniformă și o decorație la gât. Dacă în actuala stagiune piesa nu va fi la înălțime, o voi transforma pentru stagiunea viitoare.”

Tot în acele zile Cehov promite teatrului că îi va trimite piesa la începutul stagiunii. În scrisoarea sa către O. L. Knipper (9 august), Cehov îi comunică: „Ieri a trecut pe la mine Alexeev (K. S. Stanislavski). Am discutat despre piesă și i-am dat cuvântul că nu mai târziu de septembrie am s-o termin.” Toată luna august Cehov a lucrat la piesă. La 14 august, într-o scrisoare către O. L. Knipper, el spune: „Am impresia că nu scriu o piesă, ci un talmeș-balmeș. Sunt prea multe personaje și mi-e teamă că am să mă încurc în ele și am să renunț să mai scriu.” În scrisorile către O. L. Knipper din 17, 18 și 20 august, Cehov se plânge că nu este lăsat în pace să-și scrie piesa și că a fost nevoit de câteva ori s-o ia de la început. „Cu toate acestea, scrie el, piesa s-a cristallizat, s-a limpezit, și se cere să fie pusă pe hârtie...” La 25 august, într-o scrisoare de răspuns către V. F. Kommissarjevskaja, care-i ceruse piesa pentru a o juca cu ocazia jubileului său, Cehov insistă asupra vechiului termen fixat de el: „Totuși continui să scriu piesa și am s-o termin probabil prin septembrie. Atunci am să ți-o trimit.”

Se vede că procesul de elaborare a piesei a fost încet și dificil (vezi scrisorile lui A. P. Cehov către O. L. Knipper din 30 august, 5, 6 și 8 septembrie 1900; către A. B. Tarahovski din 6 septembrie și către M. P. Cehova din 9 septembrie). De asemenea, îl împiedica să muncească și boala de care suferea (vezi scrisorile către V. F. Kommissarjevskaja din 13 septembrie și către O. L. Knipper din 14 septembrie și 4 octombrie). Cehov își exprimă convingerea că piesa nu va putea fi jucată decât în stagiunea viitoare.

La 16 octombrie Cehov îl anunță pe Gorki că și-a isprăvit piesa: „Închipuie-ți că am terminat piesa. Dar pentru că nu se va juca acum, ci abia în stagiunea viitoare, n-am copiat-o pe curat. Las' să rămână așa. A fost foarte greu de scris *Trei surori*. Gândește-te, e vorba de trei eroine, fiecare trebuie să fie în genul ei și toate trei – fiice de general! Acțiunea se petrece într-un oraș

de provincie, cum ar fi Perm. Mediul: militari, artileriști.”

La 23 octombrie 1900, Cehov sosește din Ialta la Moscova, aducând cu el piesa. Aici a fost transcrisă și apoi citită de actorii Teatrului de Artă. Cehov a asistat la primele repetiții. La 11 decembrie 1900, el părăsește Moscova și pleacă la Nisa. Transcrierea și corectura piesei a continuat-o acolo. Pe măsură ce-și corecta și transcria textul, Cehov îl trimitea Teatrului de Artă, unde se pregătea cu febrilitate punerea ei în scenă. Către sfârșitul lunii decembrie, sosește la Nisa Vl. I. Nemirovici-Dancenko; Cehov îi dă unele indicații noi și face mici modificări ale textului. Alte modificări și precizări asupra textului și asupra interpretării rolurilor, Cehov le comunica actorilor și regizorului prin scrisori și telegrame (vezi scrisorile către A. L. Vișnevski, din 25 ianuarie 1901: către O. L. Knipper din 2, 20, 24 și 28 ianuarie și către KS. Stanislavski din 15 ianuarie etc).

De la Nisa, Cehov intenționa să plece în Algeria și-și comunicase viitoarea adresă cunoștințelor sale, dar din cauza bolii proiectatului său însoțitor, prof. M. M. Kovalevski, călătoria n-a mai avut loc. În schimb, Cehov pleacă în Italia (Pisa, Florența, Roma etc), iar de acolo se întoarce la Ialta. În toată această perioadă de timp (sfârșitul lui ianuarie și prima jumătate a lui februarie 1901), legăturile cu Moscova au fost întrerupte, astfel încât primele spectacole ale piesei *Trei surori* pe scena Teatrului de Artă din Moscova au avut loc în lipsa autorului. Tot în acest timp piesa a fost publicată în revista *Russkaia mîsl*, februarie 1901.

Textul apărut în revistă, cu mici modificări, a fost inclus în culegerea de *Opere* din 1902, volumul VII. Publicăm textul din 1902.

În septembrie 1901, în perioada repetițiilor piesei *Trei surori* pentru noua stagiune, Cehov participă activ la punerea ei în scenă. În scrisoarea sa către O. L. Knipper (1 septembrie 1901), Cehov scrie: „Transmite-i lui Vișnevski că plec din Ialta ca să pot asista la repetițiile piesei *Trei surori*, mai precis, pe meleagurile voastre mă voi afla la 16 septembrie... Dacă nu voi asista la repetiții, nici nu vreau să văd piesa.” Iată ce povestește V. V. Lujski despre participarea lui Cehov la repetiții: „Primele spectacole au avut loc fără participarea lui Anton Pavlovici. În schimb, în stagiunea următoare a asistat la toate repetițiile, dând indicații regizorale foarte amănunțite, reconstituind singur sunetele de alarmă în scena incendiului din actul trei. Jocul meu nu i-a plăcut, așa încât m-a poftit la el și împreună cu mine, cu multă răbdare și migală, a repetat rolul lui Andrei. Am studiat rolul cu Anton Pavlovici de câteva ori și de fiecare dată repetițiile noastre au durat cel puțin câte o oră. Îmi cerea ca în ultimul său monolog Andrei să vorbească cu mai multă patimă: «Vezi, trebuie să se simtă ca o amenințare la adresa publicului!», îmi spunea Anton Pavlovici.” (*Solnțe Roșii*, nr. 28, iunie 1914) Cehov s-a arătat mulțumit de regie și de interpretare. La 24 septembrie 1901, Cehov scrie din Moscova lui L. V. Sredin: „*Trei surori* merge cu brio. Piesa e mai frumoasă decât am scris-o. Am dat unele indicații de regie și mici precizări de text, astfel că spectacolul merge acum mai bine decât în stagiunea trecută.” La 10 noiembrie, din Ialta, Cehov îi scria lui Iordanov: „Reprezentările cu *Trei*

surori merg minunat”.

După cum relatează K. S. Stanislavski, premiera piesei *Trei surori* nu s-a bucurat de un succes deosebit: „Actul întâi a avut un mare succes. Am fost chemați de nenumărate ori la rampă. Dar după celelalte acte și chiar la sfârșitul spectacolului, aplauzele au devenit atât de rare, încât abia dacă am avut prilejui să ieșim o singură dată la rampă... A trebuit să treacă mult timp pentru ca lucrarea lui Cehov și creația lui să pătrundă până la public.” (*Viața mea în artă*, pag. 280) V. M. Lavrov îi scrie lui Cehov (1 februarie 1901) referitor la premieră: „Cum să-ți spun, succesul n-a fost atât de răsunător ca cel înregistrat de *Pescărușul*, dar – după părerea mea – e mult mai profund și mai semnificativ pentru că noi, spectatorii, i-am simțit toată profunzimea. De aceea zic că-i un mare succes. Citind piesa constați, îți dai seama că este o admirabilă operă literară, dar abia în timpul interpretării ei, apar în relief neîndurător, fără cruțare, acele profunzimi care ți-au scăpat la început.” (Biblioteca de Stat V. I. Lenin, din materialele secției de manuscrise, fascic. 8, pag. 41)

M. Gorki, care văzuse piesa la Petersburg, în timpul turneului Teatrului de Artă, îi scrie lui Cehov spre sfârșitul lui martie 1901 următoarele: „*Trei surori* este minunat interpretată. Mai bine decât *Unchiul Vanea*. Nu e joc de scenă, ci o armonie divină.” V. Posse îi scrie lui Cehov din Petersburg (8 martie 1901): „Cu toate că preocupările teatrale au trecut acum pe al doilea plan, piesa dumitale *Trei surori* o privești cu răsuflarea tăiată”. (În perioada aceea, la Petersburg, spiritele erau foarte agitate în legătură cu demonstrația studentească de lângă catedrala Kazanski din 4 martie 1901) Referitor la punerea în scenă a piesei *Trei surori* de către Teatrul de Artă din Moscova, Vl. I. Nemirovici-Dancenko scrie următoarele: „Atât din punct de vedere al ansamblului, al căldurii cu care a fost interpretată și a maturității formei, piesa *Trei surori* a fost considerată ca cel mai bun spectacol cehovian” (din prefața la cartea lui N. Efros, „*Trei surori*” pe scena Teatrului de Artă din Moscova, Petersburg, 1919, pag. 11).

Presa sublinia în unanimitate forța dramatică cu care este redată în piesă viața „de toate zilele”, această viață „cenușie cu obsedanta, veșnica nemulțumire a omului. Văicărelile acestor oameni cenușii le înțelegem atât de bine, ne sunt atât de cunoscute, încât am da orice ca să nu le mai auzim în jurul nostru.” (*Kurier*, 1901, nr. 32) „Piesa are la baza ei două motive distincte: «un cântec plin de durere despre inutilitatea vieții și totodată despre inevitabilitatea acestei vieți lipsite de țel», (ibidem, nr. 34 și 35). „Este marea tragedie a cotidianului cenușiu, unde locul rațiunii îl ocupă trivialitatea atotputernică a filistinului provincial, iar eroii ei sunt oameni slabi, lipsiți de voință, deși au suflet minunat...” (*Novosti*, 1901, nr. 41) „întreaga piesă îți sugerează următoarea replică: «Nu se mai poate trăi așa!» În sensul acesta Cehov este unul dintre cei mai intransigenți artiști.” (*Novosti dnia*, 1901, nr. 6361) „Piesa impresionează puternic, am zice chiar, îl copleșește pe spectator. Urâtul, plictiseala, monotonia vieții de provincie – toate acestea îi apasă, îi chinuie pe eroii piesei, care suferă, dar nu găsesc nicio ieșire.” „Unii dintre

eroii dramei ne sunt cunoscuți din alte opere ale lui Cehov, dar de data aceasta apar într-o cu totul nouă interpretare și în condițiuni cu totul noi.” (*Russkoie slovo*, 1901, nr. 31; aceleași aprecieri se găseau și în *Russkie vedomosti*, 1901, nr. 32, 33; *Mir iskusstva*, nr. 2, 3; *Novosti dnia*, nr. 6360, 6361; *Moskovski listok*, nr. 34) „*Trei surori* nu este o dramă obișnuită, ci o piesă cu caracter simbolic-filozofic. Soția lui Andrei simbolizează trivialitatea, Moscova e simbolul «depărtatelor idealuri...».” (*Russkie vedomosti*, 1901, nr. 33) „*Trei surori* e o piesă «încâlcită»... Și totuși respiră un mare adevăr al vieții. În viață «nu există intrigă», totul este întâmplător și neașteptat. Și acest lucru te îngrozește tocmai pentru că e atât de absurd...” (*Peterburgskaia gazeta*, 1901, nr. 59) *Russki invalid* sublinia fidelitatea cu care este zugrăvit mediul militar (1901, nr. 56).

În schimb, presa reacționară a fost unanim nefavorabilă (*Novoe Vremea*, 1901, nr. 8984; *Moskovskie vedomosti*, 1901, nr. 33, 38, 42).

Despre efectul dăunător al tutunului

SCENETĂ-MONOLOG ÎNTR-UN ACT
(1902)

Traducere de M. Sorbul și I. Alexandrescu.

PERSONAJE:

IVAN IVANOVICI NIUHIN, *bărbatul soției sale, care are o școală de muzică și un pension de fete*

Scena reprezintă o stradă, într-un club de provincie.

NIUHIN (*cu favoriți lungi, fără mustăți, îmbrăcat într-un frac ponosit, intră solemn, se înclină și-și îndreaptă vesta*): Stimate doamne și, ca să zic așa, stimați domni. (*iși netezește favoriții*) I s-a propus soției mele ca eu să țin aici, în scop de binefacere, o conferință de popularizare. De ce nu? Dacă-i vorba de conferință, conferință să fie – mie îmi este totuna! Eu, ca să vă spun drept, nu s profesor și-mi este cu totul străină cariera academică, dar cu toate acestea, de treizeci de ani, fără întrerupere și, s-ar mai putea spune, cu zdruncinarea propriei mele sănătăți etcetera, lucrez la probleme cu caracter strict științific, meditez și – câteodată –

închipuiți-vă, scriu și articole științifice... adică nu chiar științifice, dar, îngăduiți-mi expresia, cu caracter oarecum științific. Printre altele, zilele astea, am scris un articol amplu, intitulat: „Despre răul pe care ni-l aduc unele insecte”. Fetițelor mele le-a plăcut în special pasajul cu privire la ploșnițe... Iar eu, după ce l-am citit, l-am rupt cu mâna mea. Fiindcă m-am gândit că, oricât ai scrie, de un praf contra insectelor tot nu te poți lipsi. La noi acasă, de pildă, până și în pian sunt ploșnițe... Ca obiect al conferinței de astăzi am ales, ca să spun așa, răul pe care-l aduce omenirii folosirea tutunului. Și eu fumez... numai că astăzi, nevastă-mea mi-a ordonat să țin o conferință despre efectele tutunului... așa că... trebuie s-o fac și gata... Dacă-i vorba despre tutun, despre tutun să fie. Da' pentru mine asta n-are nicio importanță! Domniilor voastre, în schimb, stimați domni, vă propun... să ascultați cu multă seriozitate conferința mea, căci altfel nu știu ce o să se întâmple! Cine se sperie însă de o conferință științifică, cine nu poate să asculte n-are decât să plece. *(își îndreaptă vesta)* Cer însă o atenție deosebită domnilor medici care s-ar afla în această sală, deoarece dumnealor pot trage multe învățăminte din conferința mea... întrucât tutunul, în ciuda efectelor lui dăunătoare, se întrebuintează și în medicină! De pildă, dacă introducem o muscă într-o tabacheră plină cu tutun, musca moare! Probabil din pricina unui șoc nervos. Tutunul este, prin excelență, un element vegetal... Când țin o conferință, de obicei... clilesc din ochiul drept... da' vă rog să nu luați asta în seamă... e din pricina emoției! Eu, în general, sunt un om foarte nervos, cât despre ticul ăsta, la ochi, l-am căpătat în ziua de 13 septembrie 1889, exact în ziua în care nevastă-mea mi-a adus pe lume, ca să zic așa, cea de-a patra fată: Varvara. Toate fetele mele s-au născut într-o zi de 13. Dar *(se uită la ceas)*, timpul fiind limitat, să nu ne depărtăm de obiectul conferinței noastre. Totuși, ar trebui să știți că nevastă-mea are o școală de muzică și un pension de fete, adică nu chiar un pension, ci ceva asemănător. Între noi fie vorba, nevastei mele îi place să se plângă de lipsuri, totuși are ceva bani puși deoparte. Vreo patruzeci sau cincizeci de

mii de ruble, pe când eu n-am nicio lețcaie. Da' e de prisos să mai vorbim de asta! La pension, eu fac pe administratorul... Mă ocup cu aprovizionarea, supraveghez servitorii, notez cheltuielile, leg caiete, vânez ploșnițele, plimb câinele nevesti-mii, pun curse pentru șoareci... Ieri seara am avut sarcina să dau în primire bucătăresei făină și unt, deoarece s-au prevăzut pentru masă blinele. Pe scurt, astăzi, când blinelele erau gata, nevastă-mea a intrat în bucătărie și a anunțat că trei eleve n-au voie să mănânce blinele, fiindcă s-au îmbolnăvit de gâlci. Așadar, s-a constatat că făcusem câteva blinele în plus. Am întrebat-o ce să facem cu ele? La început, nevastă-mea a ordonat să fie puse în beci, la rece, apoi însă, s-a răzgândit și mi-a spus: „Mănâncă-le tu, momâie!” Dânsa, când e supărată așa-mi spune: *momâie*, sau *monstru*, sau *diavol*... Da' aduc eu, oare, a diavol? Așa-i dânsa, mereu e supărată! Și... și n-am mâncat blinelele, nu, le-am devorat! Fără să le mai mestec! Asta fiindcă nevastă-mea mă lasă mereu nemâncat. Ieri, de pildă, nu mi-a dat să mănânc. „Tu, momâie, mi-a spus, n-ai de ce să mănânci...” Ia te uită, domnule (*se uită la ceas*), ne-am cam luat cu vorba și ne-am depărtat puțin de subiect. Ei... da' să ne întoarcem... Fără îndoială că dumneavoastră, acum, ați prefera să ascultați o romanță sau o simfonie, sau vreo arie... „În focul luptei nici n-om clipi...” Nu-mi mai amintesc de unde-i aria asta... Printre altele, am uitat să vă spun că în școala de muzică a nevestei mele, pe lângă faptul că mă ocup de administrație, dau și lecții de matematică, de fizică, chimie, geografie, istorie, solfegii, literatură etc. Pentru lecțiile de dans, canto și desen, nevastă-mea ia o taxă în plus, cu toate că și dansul, și cântul, tot eu le predau... Școala noastră de muzică se află pe strada Celor cinci câini, nr. 13. Pesemne că de aia nu-mi merge bine în viață: stau la numărul 13. Fetele mele sunt născute în 13, casa noastră are 13 ferestre... Ei, dar ce să mai vorbim... Pentru orice informații, nevastă-mea poate fi găsită acasă la orice oră, iar programul școlii, dacă doriți, îl puteți cumpăra cu 30 de copeici bucata, la portarul școlii. (*scoate din buzunar câteva exemplare*) Poftim, dacă doriți, pot să vi-l vând chiar acum. 30 de copeici bucata! Dorește careva? (*pauză*)

Nimeni? Las la douăzeci de copeici! (*pauză*) Păcat! Da, da, casa are numărul 13! N-am noroc la nimic!... Am îmbătrânit, m-am prostit... În timp ce țin o conferință par vesel, de fapt, însă, îmi vine să urlu cât mă ține gura sau să fug undeva la capătul pământului! N-am nici măcar cui să-mi spun păsul... Îmi vine să și plâng... Îmi veți spune desigur: Păi n-ai fetele?... Ce folos!... Eu le vorbesc, și ele îmi râd în nas... Nevastă-mea are șapte fete... Nu, iertați-mă, mi se pare că numai șase... (*iute*) Șapte! A mai mare, Anna, e de 27 de ani... cea mai mică de 17... Stimați domni! (*privește înapoi*) Sunt nefericit, am ajuns un imbecil, un om de nimic, și totuși aveți în față pe cel mai fericit dintre tați!... În realitate, așa ar trebui să fie, și eu nu îndrăznesc să spun altfel! Ehe, dacă ați ști!... De 33 de ani trăiesc cu nevastă-mea și pot să spun că ăștia au fost anii cei mai frumoși ai vieții mele... adică... nu chiar cei mai frumoși, dar în general, da!... Anii ăștia, ca să fiu scurt, au trecut ca o clipă frumoasă, sau, mai bine zis, să-i ia dracu! (*se uită în jur*) După cât mi se pare, nevastă-mea n-a venit încă... așa că, nefiind aici, pot să spun tot... Mi-e frică, tremur de frică... ori de câte ori se uită la mine!... Da, vasăzică, ce vă spuneam? Fetele mele sunt încă nemăritate și asta, pesemne, fiindcă sunt timide și fiindcă nu au prilejul să vadă bărbați. Nevastă-mea nu vrea să dea o serată... nu invită pe nimeni la masă... e o doamnă atât de avară, de nervoasă, de cicălitoare, încât nimeni n-are curaj să intre în casa noastră, dar... pot să vă fac o confidență... (*se apropie de rampă*) La zile mari, fetele mele pot fi găsite la mătușa lor, Natalia Semionovna, care suferă de reumatism și poartă o rochie galbenă cu un fel de picățele negre, de ți se pare că e presărată cu gândaci... La mătușa Natalia se servesc fel de fel de gustări... Și când nu vine și nevastă-mea, se poate chiar... (*face gestul băutului zdravăn*) Da, da... Trebuie să știți că pe mine un singur păhărel mă turtește! În schimb, sufletul mi se umple de mulțumire și, în același timp, de o tristețe de nedescris! Îmi vin în minte, tam-nesam, anii tinereții... și-mi vine, dracu știe de ce, așa, o poftă de ducă... Ehe!... Dacă ați ști ce poftă!... (*cu însuflețire*) S-o șterg... Să las totu baltă și s-o șterg,

fără să mă mai uit înapoi... Unde? N-are importanță unde... numai să fug de viața asta nesuferită, meschină, mărunță, care a făcut din mine un biet neghiob bătrân, un biet idiot ramolit... Să fug cât mai departe de tâmpa de nevastă-mea... de zgârcita asta, care mai e și rea, rea, rea! Care m-a chinuit 33 de ani... Să scap de muzică, de bucătărie, de banii ei, de toate lucrurile astea mărunte și josnice... și să mă opresc într-un loc oarecare, departe de tot, în mijlocul unei câmpii, și să rămân acolo înrădăcinat ca un copac, ca un arac, ca o sperietoare de ciori, sub întinsul cerului, și să privesc toată noaptea cum luna-și cerne liniștită lumina... și să uit, să uit... Oh! Cât aș vrea să nu-mi aduc aminte de nimic!... Cât aș vrea să-mi sfâșii fracul ăsta vechi, nesuferit, cu care acum 30 de ani m-am cununat... (*își scoate cu violență fracul*)...În care țin mereu conferințele mele cu scop de binefacere... Așa!... (*calcă în picioare fracul*) Așa!... Îs bătrân, sărac, jerpelit ca și vesta asta de pe mine, cu spatele ponosit, zdrențuit! (*se întoarce și-și arată spatele de la vestă*) Nu-mi trebuie... N-am nevoie de nimic!... Sunt mai curat și mai presus de toate astea!... A fost o vreme când eram tânăr, inteligent... studiam la universitate... visam, mă consideram om! Acu nu mai îmi trebuie nimic! Nimic!... Vreau doar un pic de liniște... Un pic de liniște! (*după ce s-a uitat într-o parte, îmbracă iute fracul*) Ei, dar uite-o pe nevastă-mea în culise! A venit și mă așteaptă... (*se uită la ceas*) A trecut ora... Dacă o să vă întrebe ceva, vă rog să-i spuneți că am ținut conferința... că momâia – adică eu – și-a îndeplinit cu demnitate misiunea. (*se uită iar într-o parte, tușește*) Ssst! Se uită aici... (*ridicând vocea*) Așadar, ținând seama de faptul că tutunul conține o otravă puternică, despre care am vorbit până acum, în niciun caz nu trebuie să fumăm... Și-mi permit ca să zic așa, să nădăjduiesc că această conferință a mea despre „efectul dăunător al tutunului” va fi folositoare. Ce era de spus am spus. *Dixi et animam levavi!*³² (*se înclină și iese solemn*)

CORTINA

A fost scrisă în septembrie 1902 și publicată pentru prima oară în culegerea de *Opere* din 1903, vol. XIV. Publicăm textul din 1903.

Sceneta *Despre efectul dăunător al tutunului* (intitulată la fel ca și vodevilul scris în 1886) urma să apară în culegerea de *Opere*, vol. VII. La 1 octombrie 1901. Cehov îi scrie lui A. F. Marks, editorul operelor sale, următoarele: „Printre piesele mele, pe care vi le-am predat, există și vodevilul *Despre efectul dăunător al tutunului*; el face parte din acele piese pe care v-am rugat să le excludeți din culegerea de *Opere* și să nu le publicați niciodată. Acum am scris o piesă cu totul nouă, intitulată la fel, păstrând doar numele personajului și v-o trimit ca să o includeți în vol. VII.” În scrisoarea sa de răspuns (14 octombrie), Marks îi adresează lui Cehov următoarea rugămintă: „Dat fiind că această piesă este cu totul nouă, îngăduiți-mi s-o public mai întâi în *Niva* și numai după aceea s-o includ în vol. VII”. Cehov nu și-a dat consimțământul. La 16 octombrie îi scrie lui Marks: „Sceneta *Despre efectul dăunător al tutunului* este scrisă exclusiv pentru scenă. Publicată într-o revistă ar putea să n-aibă efect. De aceea vă rog să n-o publicați în revistă.” Până la urmă, piesa n-a intrat în culegerea de *Opere*, vol. VII, ci a apărut în vol. XIV al culegerii de *Opere* din anul 1903.

Livada de vișini

COMEDIE ÎN PATRU ACTE
(1903-1904)

Traducere de Moni Ghelerter și R. Teculescu

PERSONAJE:

RANEVSKAIA LIUBOV ANDREEVNA, *moșierică*

ANIA, *fiica ei, 17 ani*

VARIA, *fiica ei adoptivă, 24 de ani*

GAEV LEONID ANDREEVICI, *fratele ei*

LOPAHIN IERMOLAI ALEXEEVICI, *negustor*

TROFIMOV PIOTR SERGHEEVICI, *student*

SIMEONOV-PIȘCIK BORIS BORISOVICI, *moșier*

CHARLOTTA IVANOVNA, *guvernanta*

EPIHODOV SEMION PANTELEEVICI, *contabil*

DUNIAȘA, *fată în casă*

FIRS, *lacheu, un moșneag, 87 de ani*

IAȘA, *tânăr lacheu*

Un trecător – Șeful gării – Un funcționar de la poștă

Oaspeți – Servitori

Acțiunea se petrece la moșia Liubovei Andreevna Ranevskaia

ACTUL ÎNTÂI

O cameră, care și acum mai e numită „a copiilor”. Una dintre uși dă în camera Aniei. Se crapă de ziuă. În curând va răsări soarele. Începutul lui mai; vișinii au înflorit, dar în livadă e încă frig; a căzut bruma. Ferestrele camerei sunt închise. Intră Duniașa cu o lumânare și Lopahin cu o carte în mână.

LOPAHIN: A dat Dumnezeu și a sosit trenul! Cât să fie ceasul?

DUNIAȘA: Aproape două. (*stinge lumânarea*) Se crapă de ziuă.

LOPAHIN: Cu cât să fi întârziat trenul? Cel puțin cu două ore. (*cască și se întinde*) Mare tâmpit mai sunt! Iau drumul până aici ca să-i întâmpin la gară și când colo mă las furat de somn... Am adormit pe un scaun... Ce rău îmi pare! Ai fi putut să mă trezești.

DUNIAȘA: Credeam că ați plecat. (*trage cu urechea*) Auzi-i! Mi se pare că vin...

LOPAHIN (*ascultă*): Nu. Până își scot bagajele... Ba una, ba alta... (*pauză*) Liubov Andreevna a stat cinci ani în străinătate... Cum o mai fi? Ce ființă cumsecade! Simplă, cu care te-nțelegi de minune!... Țin minte că pe când eram un mânz, să fi avut cincisprezece ani, răposatul taică-meu, care pe-atunci ținea o dugheană în sat, mi-a tras un pumn în față de m-a podidit sângele pe nas... Veniserăm amândoi la curte, nu mai țin minte pentru ce, și el era cam făcut. Liubov Andreevna, tânără și subțirică pe vremea aceea, m-a dus la spălător, chiar aici, în camera asta a copiilor și mi-a spus: „Nu mai plânge, țărănușule, că-ți trece până t-ei însura...” (*pauză*) Țărănușule! E drept că tata era țaran, iar eu port vestă albă și pantofi galbeni. Dă-mi, Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit... Așa și cu mine. De îmbogățit m-am îmbogățit, am parale cu carul... Dar când stau să chibzuiesc și să judec mai bine, tot țaran am rămas... (*răsfoiește cartea*) Uite! M-am apucat să citesc cartea asta și n-am priceput o boabă. Am

adormit citind.

(*pauză*)

DUNIAȘA: Căinii nu s-au liniștit toată noaptea. Au simțit că li se întorc stăpânii.

LOPAHIN: Ce-i cu tine, Duniașa?

DUNIAȘA: Îmi tremură mâinile. Am să leșin...

LOPAHIN: Prea ești gingașă, Duniașa. Te piepteni și te îmbraci ca o domnișoară. Nu se cade. Nu trebuie să uiți cine ești.

(*intră Epihodov cu un buchet de flori; e în haină și cizme lustruite, care scârțâie; intrând, scapă buchetul din mână*)

EPIHODOV (*ridicând buchetul*): L-a trimis grădinarul ca să-l pui în sufragerie. (*îl dă Duniașei*)

LOPAHIN: Adu-mi și niște cvas.

DUNIAȘA: Vă aduc. (*iese*)

EPIHODOV: A căzut brumă, e ger, trei grade, și vișinii sunt toți în floare. Nu pot să mă-mpac cu clima asta de la noi! (*oftează*) Nu pot. Clima noastră nu ne ajută niciodată cum se cuvine. Și, dați-mi voie să mai adaug, Iermolai Alexeevici, că mi-am cumpărat alaltăieri cizmele astea și îndrăznesc să afirm că scârțâie încât nu mai pot suporta! Cu ce să le ung?

LOPAHIN: Da' dă-mi pace, că mă plictisești!

EPIHODOV: Nu e zi de la Dumnezeu să nu mi se întâmple vreo nenorocire. Și nu mă plâng. M-am obișnuit, ba și zâmbesc.

(*intră Duniașa și-l servește pe Lopahin cu cvas*)

EPIHODOV: Eu mă duc. (*se împiedică de un scaun și-l răstoarnă*) Uite... (*parcă ar triumfa*) Uite, vedeți? Iertați-mi expresia, ce ghinion, ca să zic așa... e pur și simplu nemaipomenit! (*iese*)

DUNIAȘA: Iermolai Alexeevici, am să-ți mărturisesc că Epihodov m-a cerut în căsătorie.

LOPAHIN: A!

DUNIAȘA: Nu știu ce să fac... E un om cumsecade, dar adeseori, când începe să-ți vorbească, nu pricepi nimic! E frumos ce-ți spune el, te mișcă, dar nu e de înțeles! Mie, chipurile, îmi place... Mă iubește la nebunie, dar se țin scai de el nenorocirile. În

fiecare zi i se-ntâmplă câte ceva. Lumea l-a poreclit „Omul cu nouăzeci și nouă de nenorociri”...

LOPAHIN (*trăgând cu urechea*): Mi se pare că sosesc...

DUNIAȘA: Ei sunt. Da' ce-i cu mine? Simt că mă prinde un fior...

LOPAHIN: Într-adevăr, au sosit! Să mergem să-i întâmpinăm. O să mă recunoască oare? De cinci ani nu ne-am văzut!

DUNIAȘA (*emoționată*): Îmi vine rău, nu mă mai țin picioarele! (*se aud venind două trăsură; Lopahin și Duniașa pleacă grăbiți; scena e goală; în camerele vecine se aude zgomot; prin scenă trece repede Firs, sprijinit în baston; a fost s-o întâmpine pe Liubov Andreevna; poartă o livrea de modă veche și joben; vorbește cu sine însuși, dar nu se înțelege ce; zgomotul de după scenă crește; un glas: „Să trecem pe aici...” Liubov Andreevna, Ania și Charlotta Ivanovna, cu un câine legat de un lanț subțire, toate trei în costume de călătorie, Varia cu palton și broboadă pe cap, Gaev, Simeonov-Pișcik, Lopahin, Duniașa cu un balot și o umbrelă, o servitoare cu niște lucruri; toți trec prin cameră*)

ANIA: Să trecem pe-aici! Mamă, ți-aduci aminte ce odaie e asta?

LIUBOV ANDREEVNA (*bucuroasă, printre lacrimi*): Odaia copiilor!

VARIA: Ce frig e! Mi-au înghețat mâinile! (*către Liubov Andreevna*) Mamă, odăile duminale, cea albă și cea violetă, au rămas aceleași.

LIUBOV ANDREEVNA: Odaia copiilor! Ce frumoasă și ce dragă-mi ești! Aici dormeam când eram mică... (*plânge*) Mă simt parcă și acum copil. (*îl sărută pe Gaev, apoi pe Varia și din nou pe Gaev*) Și Varia tot mai seamănă cu o călugăriță, ca și odinioară! Și pe Duniașa am recunoscut-o... (*o sărută pe Duniașa*)

GAEV: Trenul a întârziat cu două ore. Ce zici de asta? Ce rânduială!

CHARLOTTA (*către Pișcik*): Câinele meu mănâncă și alune!

PIȘCIK (*mirat*): Nu mai spune!

(*ies toți, afară de Ania și Duniașa*)

DUNIAȘA: De când v-așteptăm!... (*o ajută pe Ania să-și scoată paltonul și pălăria*)

ANIA: De patru nopți n-am închis ochii pe drum... Și acum sunt înghețată.

DUNIAȘA: Când ați plecat, în postul mare, era zăpadă, ger, nu ca acum! Draga mea! (*râde și-o sărută*) V-am așteptat mult, bucuria mea... luminița mea... Trebuie să vă spun ceva numaidecât! Nu pot să mai aștept nicio clipă...

ANIA (*obosită*): Iar o poveste de-a ta?

DUNIAȘA: După Paști, contabilul Epihodov m-a cerut în căsătorie!

ANIA: Numai la asta ți-e gândul... (*îndreptându-și părul*) Mi-am pierdut toate acele... (*e foarte obosită, se clatină*)

DUNIAȘA: Nici nu știu ce să fac. Mă iubește, mă iubește așa de mult!

ANIA (*privește cu duioșie spre ușa ce dă în odaia ei*): Odaia mea, ferestrele mele, parcă nici n-aș fi fost plecată. Sunt acasă la mine! Măine mă scol dimineată și alerg în livadă... Dac-aș putea să adorm! N-am dormit tot timpul călătoriei! M-a chinuit nu știu ce neliniște...

DUNIAȘA: Piotr Sergheevici a sosit alaltăieri.

ANIA (*bucuroasă*): Petea!

DUNIAȘA: Doarme în pavilionul băii! Acolo locuiește. Mi-e teamă – zice el – să nu deranjez. (*se uită la ceasul ei de buzunar*) Ar fi trebuit să-l trezesc, dar Varvara Mihailovna nu mi-a dat voie. Tu, zice, să nu-l scoli.

(*intră Varia cu o legătură de chei la brâu*)

VARIA: Duniașa, fă repede cafeaua!... Mama vrea cafea!

DUNIAȘA: Numaidecât. (*iese*)

VARIA: Slavă Domnului că ați venit! Iată-te iarăși acasă. (*cu duioșie*) S-a întors sufletețul meu... Frumusețea mea a venit!...

ANIA: Prin câte am trecut!

VARIA: Cred!

ANIA: Când am plecat în săptămâna patimilor era frig. Tot drumul Charlotta n-a făcut decât să vorbească și să ne arate fel de

fel de scamatorii. De ce mi-ai mai dat-o pe cap pe Charlotta?

VARIA: Bine, drăguță, dar la șaptesprezece ani nu puteai pleca singură în străinătate!

ANIA: Iată-ne și la Paris! E frig și ninge. Eu vorbesc o franțuzească îngrozitoare. Mama locuiește la al cincilea etaj. Intru la ea și dau peste niște francezi, niște cucoane, un preot bătrân cu o carte în mână și fum mult de tutun... O casă neprimitoare. Mi s-a făcut deodată milă de mama. I-am luat atunci capul în mâini și l-am strâns la piept, de nu-mi venea să-i mai dau drumul. Iar mama mă mângâia întruna și plângea...

VARIA (*printre lacrimi*): Nu-mi mai spune, nu-mi mai spune...

ANIA: Vânduse vila de la Menton și nu-i mai rămăsese niciun ban. Nici mie nu-mi mai rămăsese nicio copeică. Abia am avut cu ce să ne-ntoarcem. Și mama nu înțelege nimic. În timpul călătoriei mâncam la bufetele din gară; cerea tot ce era mai scump și dădea chelnerilor câte o rublă bacșiș. Charlotta, la fel. Iașa cerea și el o masă întreagă. Era groaznic, Iașa e lacheul mamei; l-am adus cu noi...

VARIA: L-am văzut, ticălosul!

ANIA: Ei, ia spune-mi, Varia, ați plătit dobânda?

VARIA: Da' de unde?!

ANIA: Doamne, Doamne...

VARIA: În august au să vândă moșia...

ANIA: Doamne, Dumnezeu...

LOPAHIN (*se uită pe ușă și behăie*): Me-e-e!... (*pleacă*)

VARIA (*printre lacrimi*): Ce pumni i-aș mai da!... (*amenință cu pumnul*)

ANIA (*o îmbrățișează pe Varia, în șoaptă*): Varia, te-a cerut în căsătorie? (*Varia dă din cap, tăgăduind*) Doar te iubește... De ce nu lămuriți între voi lucrurile? Ce mai așteptați?

VARIA: Cred că n-o să se facă... Nu-și vede capul de treabă, și apoi nu-i arde lui de mine... Nici nu-mi dă atenție. Țină-l Dumnezeu! Tare mi-e greu să-l întâlnesc... Toți vorbesc de căsătoria noastră, toți mă felicită, și pentru ce? Pentru nimic! Totul e ca un vis. (*cu alt ton*) Ce frumoasă broșă ai. Ce-i asta? O albină?

ANIA (*cu tristețe*): Mi-a cumpărat-o mama. (*intră în odaia ei, vorbind vesel, copilărește*) La Paris m-am suit în balon!

VARIA: S-a întors sufletețul meu. Frumusețea mea a venit.

(*Duniașa a intrat între timp cu serviciul de cafea și fierbe cafeaua*)

VARIA (*din ușă*): Toată ziua cu treburile gospodăriei nu mă gândesc decât la un singur lucru: să te văd odată măritată cu un om bogat. Atunci o să mă liniștesc și eu și am să colind mănăstirile. Am să mă duc la Kiev... la Moscova, la toate locurile sfinte... Aș tot umbla... Ce dumnezeiască fericire!

ANIA: Cântă păsările în livadă. Cât să fie ceasul?

VARIA: Aproape trei. E timpul să te culci, draga mea. (*trece în camera Aniei*) Ce dumnezeiască fericire!

(*intră Iașa cu un pled și o geantă de călătorie*)

IAȘA (*trece prin scenă, cu delicatețe*): Pot să trec?

DUNIAȘA: Cât p-aci să nu te mai recunosc, Iașa. Cum te-ai schimbat în străinătate!

IAȘA: Hm!... Dar dumneata cine ești?

DUNIAȘA: Când ai plecat eram de-o șchioapă... (*arată distanța de la dușumea*) Duniașa, fiica lui Feodor Kozloedov... Nu-ți mai aduci aminte?

IAȘA: Hm!... Ștrengăroaico! (*privește-n jur și o îmbrățișează. Ea țipă și scapă o farfurioară. Iașa iese grăbit*)

VARIA (*în ușă, cu glas nemulțumit*): Ce s-a mai întâmplat?

DUNIAȘA (*printre lacrimi*): Am spart o farfurioară...

VARIA: Poartă noroc...

ANIA (*ieșind din camera ei*): Ar fi trebuit s-o vestim pe mama că Petea e aici.

VARIA: Am spus să nu-l trezească.

ANIA (*furată de gânduri*): Sunt șase ani de când a murit tata. O lună după aceea s-a înecat în râu fratele meu, Grișa. Un băiețel drăguț, de șapte ani. Mama n-a mai putut îndura și atunci a plecat, a plecat fără să mai privească înapoi... (*tresare*) Ah! Dac'ar ști cum o înțeleg! (*pauză*) Petea Trofimov era învățătorul lui Grișa. Întâlnirea cu el ar putea să-i reamintească totul...

(intră Firs, în haină și jiletcă albă)

FIRS *(se îndreaptă preocupat spre ibric)*: Doamna își va bea cafeaua aici... *(își pune mânușile albe)* E gata? *(către Duniașa, sever)* Duniașa, dar frișca?

DUNIAȘA: Ah, Doamne!... *(iese grăbită)*

FIRS *(trebăluiește în jurul ibricului)*: Neisprăvito! *(bombănește pentru sine)* S-au întors de la Paris... Și boierul pleca odinioară la Paris, da' cu rădvanul... *(râde)*

VARIA: De ce râzi, Firs?

FIRS: Aud? *(bucuros)* S-a întors stăpâna. Dacă am apucat ziua asta, acum pot să mor liniștit... *(plânge de bucurie)*

(intră Liubov Andreevna, Gaev și Simeonov-Pișcik. Simeonov-Pișcik poartă o haină de postav subțire încrețită în talie și șalvari; Gaev, intrând, face mișcări cu mâinile și din tot corpul, ca și cum ar juca biliard)

LIUBOV ANDREEVNA: Cum vine asta? Stai să-mi aduc aminte... Bila galbenă e în colț! Iei dubletul la mijloc!

GAEV: Și sari în colț, după ea... Când te gândești, surioară, că a fost o vreme când dormeam amândoi în odaia asta și acum am cincizeci și unu de ani! Ce ciudat!

LOPAHIN: Da, vremea trece.

GAEV: Ce ai spus?

LOPAHIN: Am spus că vremea trece.

GAEV: Aici mai miroase încă a paciuli.

ANIA: Mă duc să mă culc. Noapte bună, mamă! *(o sărută)*

LIUBOV ANDREEVNA: Copilul meu drag. *(îi sărută mâinile)* Ești mulțumită că te-ai întors acasă? Eu tot nu pot să-mi vin în fire!

ANIA: Noapte bună, unchiule!

GAEV *(îi sărută obrazii și mâinile)*: Dumnezeu să te aibă în pază. Ce mult semeni cu mama ta! *(către soră-sa)* La vârsta ei, Liuba, erai la fel.

(Ania dă mâna cu Lopahin și Pișcik, iese și închide ușa)

LIUBOV ANDREEVNA: E foarte obosită.

PIȘCIK: Ce vrei? Drum lung...

VARIA (*lui Lopahin și Pișcik*): Domnilor, ceasul e trei... Ar fi timpul să ne retragem.

LIUBOV ANDREEVNA (*râde*): Ai rămas aceeași, Varia! (*o trage spre ea și o sărută*) Să beau cafeaua și apoi plecăm cu toții. (*Firs îi pune sub picioare o pernă*) Mulțumesc, dragul meu. Am luat năravul cafelei... Beau oricând, ziua și noaptea... Mulțumesc, bătrânelul meu. (*îl sărută*)

VARIA: Mă duc să văd dacă s-au adus toate lucrurile. (*iese*)

LIUBOV ANDREEVNA: Să fie oare adevărat? Sunt eu? Și sunt aici? (*râde*) Îmi vine să sar și să fac nebunii. (*își ascunde fața cu mâinile*) Să fie numai un vis? Dumnezeu mă știe că-mi iubesc țara, și o iubesc mult. Nu puteam să privesc pe fereastra vagonului fără să plâng. (*printre lacrimi*) Trebuie să-mi beau cafeaua... Îți mulțumesc, Firs, îți mulțumesc, bătrânelul meu. Îmi pare atât de bine că mai trăiești!

FIRS: Alaltăieri.

GAEV: Nu mai aude bine!

LOPAHIN: Trebuie să plec pe la cinci la Harkov. Ce păcat! Aș fi vrut să mai rămân, să mai vorbim... Sunteți tot atât de minunată...

PIȘCIK (*respiră greu*): Ba s-a făcut și mai frumoasă. Îmbrăcată ca la Paris... Te dă gata!...

LOPAHIN: Fratele dumneavoastră, Leonid Andreevici, spune că sunt un bădăran, un țărănoi îmbogățit, dar mie puțin îmi pasă. N-are decât să vorbească! Aș vrea numai ca dumneavoastră să aveți încredere în mine, ca altădată, ca ochii aceștia minunați și duioși să mă privească tot ca înainte. Doamne, Dumnezeule! Tatăl meu a fost iobag la bunicul și la tatăl dumneavoastră, dar dumneavoastră ați făcut odinioară atâta pentru mine, încât am uitat totul și vă iubesc ca pe o rudă... Mai mult decât pe o rudă...

LIUBOV ANDREEVNA: Nu mai pot sta locului! Nu sunt în stare. (*sare de pe scaun și se plimbă, puternic emoționată*) Cum am să îndur atâta bucurie? Puteți să și râdeți de mine... Sunt o nebună... Dragul meu dulap. (*sărută dulapul*) Și măsuța mea scumpă...

GAEV: În lipsa ta a murit doica noastră.

LIUBOV ANDREEVNA (*se așază și bea cafeaua*): Da, fie-i țărâna ușoară. Mi s-a scris.

GAEV: Și Anastasi a murit. Petrușka Chiorul a plecat de la mine și acum stă la un comisar de poliție, la Harkov. (*scoate din buzunar o cutie cu bomboane și bagă una în gură*)

PIȘCIK: Fiica mea, Dașenka... vă trimite salutări...

LOPAHIN: Aș fi vrut să vă spun ceva foarte plăcut și care să vă bucure. (*uitându-se la ceas*) Plec numaidecât și n-am timp să vorbesc prea mult... Dar în două-trei vorbe... Ați aflat, cred, că livada dumneavoastră de vișini se vinde pentru datorii. Data licitației e la douăzeci și două august. Dar nu vă speriați, dragă Liubov Andreevna, dormiți liniștită, că mai e o scăpare... Iată planul meu; vă rog numai să mă ascultați. Proprietatea dumneavoastră se află la numai douăzeci de verste de oraș, aproape de noua cale ferată, și dacă livada de vișini și pământul de pe malul râului s-ar împărți în loturi pe care le-ați arenda pentru vile, ați avea un venit de cel puțin douăzeci și cinci de mii de ruble pe an!

GAEV: Iartă-mă, dar e o prostie!

LIUBOV ANDREEVNA: Nu te-nțeleg prea bine, Iermolai Alexeici...

LOPAHIN: Veți lua de la arendași cel puțin câte douăzeci și cinci de ruble pe an de deseatină. Și dacă veți anunța asta chiar acum, până la toamnă, uite, mă prind pe orice, nu va rămâne nicio bucățică liberă. Eu cred că vă pot felicita! Sunteți salvați! Poziția e minunată, râul, adânc... Numai că va trebui făcută puțină rânduială, puțină curățenie. De exemplu, vor trebui dărâmate toate hardughiiile cele vechi și casa asta, care nu mai e bună la nimic. Va trebui de asemenea să tăiați și vișinii bătrâni din livadă...

LIUBOV ANDREEVNA: Să-i tăiem? Iartă-mă, dragul meu, dar nu pricepi nimic! Dacă există ceva interesant în toată gubernia, aș putea spune chiar fără seamăn, apoi numai livada noastră de vișini e!

LOPAHIN: Livada dumneavoastră nu-i fără seamăn decât prin

întinderea ei. Vișinii rodesc o dată la doi ani și atunci nu știți ce să faceți cu vișinele, că nu le cumpără nimeni.

GAEV: Până și în „Dicționarul Enciclopedic” scrie despre livada noastră.

LOPAHIN (*uitându-se la ceas*): Dacă nu vom găsi nimic și nu vom lua nicio hotărâre, atunci, la douăzeci și două august, livada de vișini și întreaga proprietate vor fi vândute la licitație! Hotărâți-vă! Vă jur că altă scăpare nu e! Niciuna!

FIRS: Pe vremuri, acum patruzeci-cincizeci de ani, vișinele se puneau la uscat sau se păstrau în oțet, ori se făcea din ele vișinată, sau se fierbeau pentru dulceață. Pe-atunci...

GAEV: Ia mai taci, Firs!

FIRS: ...se trimiteau la Moscova sau la Harkov căruțe întregi de vișine uscate. Și ieșeau bani, nu glumă. Și vișinele uscate pe vremea aceea erau fragede, zemoase, dulci, parfumate!... Se cunoștea un meșteșug anumit pentru ele...

LIUBOV ANDREEVNA: Și acum cine mai știe meșteșugul ăsta?

FIRS: Nimeni. L-a uitat toată lumea.

PIȘCIK (*către Liubov Andreevna*): Ce mai e nou la Paris? Cum e? Broaște ați mâncat?

LIUBOV ANDREEVNA: Ba și crocodili!

PIȘCIK: Auzi, frate!

LOPAHIN: Până acum la țară stăteau numai proprietarii și țăranii, dar acum s-au ivit și vilegiaturiști. Toate orașele, chiar și cele mici, sunt înconjurate de vile. Și am putea spune că peste douăzeci de ani, vilele astea se vor înmulți foarte mult. Acum, cei care vin pe timpul verii se mulțumesc să-și bea ceaiul în cerdac. Dar s-ar putea întâmpla ca în viitor să-și înjghebeze pe deseatina lor de pământ o adevărată gospodărie, și-atunci livada dumneavoastră de vișini va ajunge o regiune de îndestulare, frumusețe și bogăție...

GAEV (*indignat*): Ce prostie!

(*intră Varia și Iașa*)

VARIA: Mamă, ai primit două telegrame. (*alege o cheie și*

descuie cu zgomot dulapul vechi). Iată-le!

LIUBOV ANDREEVNA: De la Paris. (*rupe telegramele fără să le citească*) S-a sfârșit cu Parisul!...

GAEV: Știi tu, Liuba, câți ani are dulapul ăsta? Acum o săptămână, trăgând sertarul de jos, am văzut niște date arse cu fierul. Dulapul a fost făcut exact acum o sută de ani. Ce spui? Am putea să-i serbăm jubileul! Fără îndoială, e un lucru neînsuflețit, totuși, oricum ar fi, e un dulap de cărți...

PIȘCIK (*mirat*): O sută de ani... Ia te uită!

GAEV: Da... e ceva... (*pipăind dulapul*) Dulap scump și stimat! Salut existența ta, care de o sută de ani e destinată idealului luminos al binelui și dreptății! Chemarea ta tăcută pentru o muncă rodnică n-a slăbit de-a lungul unui veac întreg, susținând (*printre lacrimi*) în familia noastră, din tată în fiu, curajul și credința generațiilor într-un viitor mai bun, crescându-ne în spiritul idealurilor de bine și ale conștiinței sociale.

(*pauză*)

LOPAHIN: Da...

LIUBOV ANDREEVNA: Ești același, Leonea!

GAEV (*puțin jenat*): Bilă în colțul drept! Eu joc de la mijloc!

LOPAHIN (*uitându-se la ceas*): Ei, e timpul să plec!...

IAȘA (*îi dă Liubovei Andreevna medicamentele*): Nu doriți să luați pilulele?

PIȘCIK: Nu mai trebuie să luați doctorii... Nu fac nici rău, dar nici folos n-aduc. Dați-le-ncoace, stimată doamnă... (*ia pilulele, le răstoarnă-n palmă, suflă peste ele, le vâără în gură și bea cvas*) Iată!

LIUBOV ANDREEVNA (*speriată*): Ți-ai ieșit din minți!

PIȘCIK: Le-am înghițit pe toate!

LOPAHIN: Ce prăpastie fără fund!

(*râd toți*)

FIRS: Dumnealui a fost la noi de Paști și a mâncat o jumătate de găleată de murături. (*bombănește*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce tot spune?

VARIA: De trei ani bombăne întruna. Ne-am obișnuit...

IAȘA: Vârsta înaintată!...

(Charlotta Ivanovna, foarte slabă, strânsă în corset, cu o lornietă la brâu, trece, într-o rochie albă, prin scenă)

LOPAHIN: Iertați-mă, Charlotta Ivanovna, n-am avut timp să vă salut. *(vrea să-i sărute mâna)*

CHARLOTTA IVANOVNA *(își retrage mâna)*: Dacă ți-aș da voie să-mi săruți mâna, după aceea ai dori cotul, apoi umărul...

LOPAHIN: Astăzi îmi merg toate pe dos. *(toți râd)* Charlotta Ivanovna, fă-ne o scamatorie de-a dumitale!

LIUBOV ANDREEVNA: Hai, Charlotta, fă-ne o scamatorie!

CHARLOTTA IVANOVNA: Acum nu, mi-e somn. *(iese)*

LOPAHIN: Ne vom revedea peste trei săptămâni. *(sărută mâna Liubovei Andreevna)* Până atunci rămâneți cu bine. E timpul să plec. *(lui Gaev)* La revedere! *(îl sărută pe Pișcik)* La revedere! *(dă mâna cu Varia, apoi cu Firs și cu Iașa)* Nu-mi vine să plec! *(către Liubov Andreevna)* Dacă vă mai gândiți la cele ce v-am spus cu privire la parcelare și luați vreo hotărâre, dați-mi de știre. Aș putea să vă fac rost de-un împrumut de cincizeci de mii de ruble. Gândiți-vă serios!

VARIA *(supărată)*: Da' pleacă odată!

LOPAHIN: Plec. Uite, mă duc. *(iese)*

GAEV: Ce bădăran! Iertați-mă, vă rog... Știu că Varia se căsătorește cu el. E logodnicul ei.

VARIA: Unchiule! Nu vorbi prea mult!

LIUBOV ANDREEVNA: Și adică de ce nu, Varia? Eu m-aș bucura foarte mult. E un om de ispravă.

PIȘCIK: E într-adevăr un om foarte de ispravă. Și Dașenka mea... spune și ea că... fel de fel de vorbe... *(ațipește sforăind, dar se trezește imediat)* Dar să nu uit, mult stimată doamnă! Dați-mi două sute patruzeci de ruble... cu împrumut... mâine trebuie să plătesc dobânzile ipotecii mele...

VARIA *(speriată)*: N-avem! N-avem bani!

LIUBOV ANDREEVNA: Într-adevăr, n-am un ban!

PIȘCIK: Și totuși banii ăștia trebuie găsiți! *(râde)* Eu nu pierd niciodată nădejdea. Socoteam că totul e pierdut, fără scăpare, când

deodată, iată, calea ferată trece pe pământul meu și totul mi se plătește! Mâine, poimâine, se mai poate schimba ceva în bine... Dașenka va câștiga lozul cel mare, că are un bilet!

LIUBOV ANDREEVNA: Am băut cafeaua. Putem să mergem la culcare.

FIRS (*îl perie pe Gaev, dojenindu-l ca pe un copil*): Iar v-ați pus pantalonii ăștia! Nu știu ce să mă mai fac cu dumneavoastră!

VARIA (*încet*): Sst! Ania doarme. (*deschide încet fereastra*) A răsărit soarele și nu mai e frig. Uite, mamă, ce minunați sunt pomii! Doamne, ce aer! Cântă graurii!

GAEV (*deschide cealaltă fereastră*): Toată livada e albă. Ții minte, Liuba? Alea asta lungă care se întinde ca un brâu nesfârșit și strălucește în nopțile cu Lună! O mai ții minte? N-ai uitat-o?

LIUBOV ANDREEVNA (*privește pe fereastră în grădină*): O, zile nevinovate ale copilăriei mele! Dormeam în odaia asta. De aici priveam livada. Fericirea se trezea odată cu mine, în fiecare dimineață și livada era ca și-acum... Nimic nu s-a schimbat. (*râde bucuroasă*) Totul, totul e alb! O, livada mea, după o toamnă grea și o iarnă rece, iată-te iarăși tânără, plină de fericire! Îngerii cerului nu te-au părăsit. O, de-aș putea să lepăd povara asta din inimă și de pe umerii mei, de-aș putea să uit trecutul!

GAEV: Și livada asta s-o vândă pentru datorii! Nici nu-ți vine să crezi!

LIUBOV ANDREEVNA: Ia priviți! Mama, răposata mea mamă trece prin grădină... E în rochie albă. (*râde de bucurie*) Ea e...

GAEV: Unde o vezi?

VARIA: Doamne, mamă, ce-ți vine să spui?

LIUBOV ANDREEVNA: Nu e nimeni. Mi s-a părut. Colo în dreapta, la cotitura dinspre chioșc, s-a aplecat un pomișor alb, parcă ar fi fost o femeie.

(*intră Trofimov, într-o uniformă uzată de student, cu ochelari*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce livadă minunată! Grămezi albe de flori, un cer albastru...

TROFIMOV: Liubov Andreevna! (*ea se întoarce spre el*) Vreau numai să vă urez bun venit, și-apoi plec. (*îi sărută cu căldură*

mâna) Mi-au spus să aștept până dimineața, dar n-am avut răbdare.

(Liubov Andreevna îl privește nedumerită)

VARIA *(printre lacrimi)*: E Petea Trofimov...

TROFIMOV: Petea Trofimov, fostul învățător al lui Grișa. Să mă fi schimbat atât de mult?

(Liubov Andreevna îl îmbrățișează și plânge încet)

GAEV *(mișcat)*: Ajunge, Liuba, ajunge!

VARIA *(plânge)*: Ți-am spus, Petea, să aștepti până dimineață!

LIUBOV ANDREEVNA: Grișa al meu... băiețașul meu... Grișa... copilul meu...

VARIA: Ce să faci, mamă? Așa a vrut Dumnezeu!

TROFIMOV *(blând, printre lacrimi)*: Liniștiți-vă... liniștiți-vă...

LIUBOV ANDREEVNA *(plânge încet)*: Copilul meu a murit... s-a înecat... De ce? De ce, prietene drag? *(mai încet)* Ania doarme acolo... și eu vorbesc tare... fac prea mult zgomot... Ce-i, Petea? De ce te-ai schimbat așa? De ce-ai îmbătrânit?

TROFIMOV: În tren, o babă mi-a spus „boier năpârlit”.

LIUBOV ANDREEVNA: Când am plecat erai încă un copil, un student chipeș, iar acum ți s-a rărit părul, porți ochelari... Tot student ești? *(se îndreaptă spre ușă)*

TROFIMOV: Da, și poate am să rămân student pe viață!

LIUBOV ANDREEVNA *(își sărută fratele, apoi pe Varia)*: Ei, și-acum, cu toții la culcare... Ai îmbătrânit și tu, Leonid...

PIȘCIK *(o urmează)*: Și trebuie să dormim? Of, guta mea! Rămân la voi... Liubov Andreevna, sufletul meu, mâine dimineață mi-ar trebui... două sute patruzeci de ruble...

GAEV: Ți-a dat înaintea cu ce știe el!

PIȘCIK: Două sute patruzeci de ruble... să plătesc dobânzile la ipotecă.

LIUBOV ANDREEVNA: Nu am bani, dragul meu...

PIȘCIK: Am să vi-i înapoiez, draga mea; e o nimica toată...

LIUBOV ANDREEVNA: Ei bine, ți-i va da Leonid. Dă-i banii, Leonid!

GAEV: Las' că-i dau eu! Să aștepte!

LIUBOV ANDREEVNA: Ce să-i faci? Are nevoie... ți-i va înapoia.

(Liubov Andreevna, Trofimov, Pișcik și Firs pleacă; rămân Gaev, Varia și Iașa)

GAEV: Soră-mea încă nu s-a dezobișnuit să-și risipească banii. *(lui Iașa)* Ia mai depărtează-te, stimabile, că miroși a coteț!

IAȘA *(zâmbind ironic)*: Și dumneavoastră, Leonid Andreevici, ați rămas același...

GAEV: Ce? *(către Varia)* Ce-a spus?

VARIA *(lui Iașa)*: A venit de ieri maică-ta din sat; stă în camera servitorilor și te așteaptă. Vrea să te vadă...

IAȘA: Să-i fie de bine!

VARIA: Nerușinatule!

IAȘA: Nu mă grăbesc deloc, putea să vină și mâine. *(iese)*

VARIA: Măicuța a rămas aceeași. Nu s-a schimbat deloc. Dacă ar fi după ea, ar împărți totul.

GAEV: Asta așa e! *(pauză)* Dacă pentru o boală se prescriu multe leacuri, să știi că boala e de nelecuit. Gândesc toată vremea, îmi frământ creierul, găsesc multe căi, foarte multe chiar; de fapt însă, niciuna. Ar fi bine dacă am moșteni pe cineva. Ar fi bine, poate, s-o mărităm pe Ania cu un bărbat foarte bogat. Ar fi bine chiar să mergem la Iaroslavl și să ne încercăm norocul cu mătușa noastră, contesa. E bogată, foarte bogată!

VARIA *(plânge)*: De ne-ar ajuta Dumnezeu!

GAEV: Nu mai scânci! Mătușa noastră e foarte bogată, dar nu ne iubește. Mai întâi pentru că soră-mea s-a căsătorit cu un avocat și nu cu un nobil...

(Ania se arată în ușă)

GAEV: Nu s-a căsătorit cu un nobil și nici n-a fost prea virtuoasă. Are mult suflet, e bună, drăguță, o iubesc foarte mult, dar oricâte circumstanțe atenuante am născoci, trebuie să recunoaștem că e o femeie vicioasă. Lucrul ăsta se simte până în cele mai mărunte mișcări ale ei.

VARIA *(în șoaptă)*: Uite-o pe Ania acolo!

GAEV: Ce-ai spus? (*pauză*) Nu știu ce mi-a intrat în ochiul drept... că nu mai văd bine... Știi că joi, când am fost la tribunal...

(*intră Ania*)

VARIA: De ce nu dormi, Ania?

ANIA: Nu pot să dorm!

GAEV: Micuța mea! (*îi sărută obrazii și mâinile*) Copilul meu drag... (*printre lacrimi*) Tu pentru mine nu ești numai nepoata mea, ci îngerul meu păzitor... Totul... Crede-mă, crede-mă...

ANIA: Te cred, unchiule. Toți te iubesc și te stimează, dar ar trebui să nu vorbești, ci să taci mereu. Ce-ai spus acum despre mama, despre sora ta? De ce le-ai spus toate astea?

GAEV: Da, ai dreptate. (*își acoperă fața cu mâna ei*) E îngrozitor! Doamne, Doamne, fie-ți milă de mine! Dar cuvântarea pe care am ținut-o astăzi, în fața dulapului! Ce tâmpit am fost! Numai după ce am isprăvit mi-am dat seama de toată tâmpenia ei!

VARIA: Într-adevăr, unchiule, ar trebui să taci. Să taci mereu!

ANIA: Dacă ai vorbi mai puțin, te-ai simți mai liniștit...

GAEV: O să tac. (*sărută mâinile Aniei și Variei*) O să tac. Două cuvinte numai, să vă spun ce începusem: joi am fost la tribunal; s-au strâns mulți prieteni și au început discuții despre una, despre alta și uite, până la sfârșit am înțeles că am putea obține un împrumut pe polițe ca să plătim procentele la bancă.

VARIA: De ne-ar ajuta Dumnezeu!

GAEV: Marți mă duc să mai vorbesc o dată. (*către Varia*) Nu mai plânge. (*către Ania*) Maică-ta o să vorbească cu Lopahin. Desigur, n-o s-o refuze... Iar tu, după ce te vei odihni, vei pleca la Iaroslavl, la contesa, mătușa noastră. Așa că vom acționa din trei părți și treaba e ca și făcută; vom plăti procentele, sunt sigur... (*ia o bomboană*) Pe cinstea mea, jur pe ce vrei, că proprietatea nu se va vinde! (*înfierbântat*) Jur pe fericirea mea! Bate mâna! Cârpă să-mi spui, om fără cinste, cum vrei, dacă las s-ajungă la licitație! Ți-o jur pe viața mea!

ANIA (*a redevenit calmă, e fericită*): Ce bun ești, unchiule, și ce deștept ești! (*îl îmbrățișează*) Acum sunt liniștită. Sunt liniștită.

Chiar fericită!

(*intră Firs*)

FIRS (*muștrător*): Leonid Andreici, nu te temi de Dumnezeu? Când ai de gând să te culci?

GAEV: Numaidecât! Numaidecât! Du-te, Firs. Ce să fac, astăzi mă voi dezbrăca și singur. Hai, copilașilor, nani, nani! Amănuntele pe mâine. Acum duceți-vă la culcare. (*le sărută*) Eu sunt din generația de la 1880... Nu e ea lăudată prea mult, totuși... vă pot spune că pentru convingerile mele am îndurat destul. Nu degeaba mă iubesc țăranii. Pe țăran trebuie să-l cunoști. Trebuie să știi în ce fel...

ANIA: Iar începi, unchiule?

VARIA: Taci, unchiule, taci!

FIRS (*supărat*): Leonid Andreici!

GAEV: Mă duc, mă duc... Culcați-vă și voi. Iau bandă de două ori și apoi la mijloc. Merg la sigur. (*pleacă; după el Firs iese cu pași mărunți*)

ANIA: Acum sunt liniștită. La Iaroslavl nu vreau să mă duc, n-o iubesc pe mătușa, totuși sunt liniștită. Mulțumită unchiului. (*se așază*)

VARIA: Trebuie să ne culcăm. Eu mă duc. Vezi, Ania, în lipsa ta s-au întâmplat pe-aici fel de fel de lucruri neplăcute. Știi că în vechile odăi ale slugilor stau numai bătrânii servitori, Efimiușka, Polia, Evstignei și Karp? Au început să îngăduie să înnopteze la ei niște vagabonzi. N-am spus nimic. Dar uite că s-a răspândit zvonul că eu aș fi poruncit din zgârcenie să fie hrăniți numai cu mazăre... Vezi, din zgârcenie... Evstignei le născocea pe toate. Bine, zic eu, dacă-i așa, așteaptă! Îl chem pe Evstignei. (*cascade*) Vine... Cum se poate, zic, Evstignei... nătarău ce ești! (*se uită la Ania*) Anicika! (*pauză*) A adormit. (*o ia de braț*) Hai la culcare. Hai! (*o conduce*) A adormit, sufletețul meu! Să mergem!... (*pornesc*) (*departe, dincolo de grădină, un cioban cântă din fluier. Trofimov trece. Văzându-le pe Ania și pe Varia, se oprește*)

VARIA: Ssst! Doarme... doarme. Haidem, dragostea mea!

ANIA (*încet, pe jumătate adormită*): Sunt atât de obosită... Toți

clopoței aceia... Unchiule drag... Și mama, și unchiul...

VARIA: Să mergem, draga mea, să mergem! (*intră în camera Aniei*)

TROFIMOV (*înduioșat*): Soarele meu! Primăvara mea!

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Pe câmp. O bisericuță veche cu ziduri înclinate, părăsită de mult. Lângă ea o fântână și niște pietre care desigur au fost pe vremuri lespezi de morminte, și o bancă veche. Se vede drumul ce duce la proprietatea lui Gaev. Într-o parte, o perdeă de plopî întunecați: acolo începe livada de vișini. În fund, un rând de stâlpi de telegraf și departe, în zare, un oraș mare, ale cărui contururi nu se deslușesc decât pe vreme frumoasă. Soarele va apune în curând. Charlotta Ivanovna, Iașa și Duniașa stau pe bancă. Epihodov stă lângă ei și cântă din chitară.

Toți sunt furați de gânduri. Charlotta poartă o șapcă veche pe cap; și-a luat pușca de pe umăr și-și îndreaptă catarama curelei.

CHARLOTTA IVANOVNA (*gânditoare*): Pașaportul meu nu e în regulă, de aceea nici nu știu câți ani am și mereu mi se pare că sunt încă tânără. Când eram mică, tata și mama treceau de la un bâlci la altul și dădeau reprezentații foarte frumoase. Eu făceam saltul-mortal și alte diferite figuri. Când au murit tata și mama, m-a luat o doamnă, o nemțoaică, care mi-a făcut educație. Așa. Apoi am crescut și m-am făcut guvernantă. Dar de unde sunt eu, cine sunt eu – nu știu... Cine sunt părinții mei? Poate că n-au fost căsătoriți niciodată?! Habar n-am. (*scoate din buzunar un castravete și-l mănâncă*) Nu știu nimic. (*pauză*) Am atâta nevoie să vorbesc cu cineva și n-am cu cine... Nu am pe nimeni...

EPIHODOV (*cântă din chitară*): „Nu-mi pasă de lumea-nvrăjbită, de frați și vrăjmași nici că-mi pasă...” Ce plăcut e să cânti din mandolină!

DUNIAȘA: Asta e chitară, nu e mandolină! (*se uită în oglindă și se pudrează*)

EPIHODOV: Pentru un nebun îndrăgostit e o mandolină. (*cântă*) „Când dragostea mi-e-mpărtășită de-a inimii aleasă.”

(Iaşa îi ține isonul)

CHARLOTTA IVANOVNA: Groaznic mai cântă oamenii ăştia... Ptiu! Ca şacalii!

DUNIAŞA *(lui Iaşa)*: Totuşi, ce noroc să fi fost în străinătate!

IAŞA: Da, sigur. Nu pot decât să fiu de acord. *(cască, apoi îşi aprinde o ţigară de foi)*

EPIHODOV: Ei, ce vrei! În străinătate, de multă vreme, totul merge ca pe roate!

IAŞA: Se înţelege!

EPIHODOV: Eu sunt un om cultivat. Citesc diferite cărţi extraordinare dar n-am ajuns încă să ştiu ce vreau. N-am ajuns încă să ştiu dacă trebuie să trăiesc sau – ca să spun așa – dacă trebuie să mă împuşc. Totuşi port întotdeauna cu mine un revolver. Iată-l! *(arată revolverul)*

CHARLOTTA IVANOVNA: Am isprăvit. Acum mă duc. *(pune puşca pe umăr)* Tu, Epihodov, ești un om foarte deştept și foarte primejdios. Fără îndoială că femeile te iubesc la nebunie! Brrr! *(pleacă)* Ce proști sunt toți deștepții ăştia! N-am cu cine schimba o vorbă... Singură, singură... mereu, n-am pe nimeni! Și... Nu ştiu nici cine sunt, nici de ce trăiesc... *(pleacă fără să se grăbească)*

EPIHODOV: Întrucât mă privește, la drept vorbind, fără să mă ating de alte lucruri, trebuie să vă spun între altele că soarta se poartă cu mine fără milă precum furtuna cu o coajă de nucă. Admițând că mă-nșel, atunci de ce, de exemplu, azi-dimineață, când m-am trezit, am văzut pe pieptul meu un păianjen de o mărime nemaipomenită! Uite-așa de mare! *(arată cu amândouă mâinile mărimea păianjenului)* Când dau să beau cvas, văd în el ceva scârbos de tot, ca un gândac. *(pauză)* L-ați citit pe Buckle? *(pauză)* Avdotia Feodorovna, îmi dai voie să te deranjez cu două-trei cuvinte?

DUNIAŞA: Vorbește!

EPIHODOV: Aș dori între patru ochi. *(oftează)*

DUNIAŞA *(stânjenită)*: Fie! Dar adu-mi mai întâi pelerina. E lângă dulap... E cam umed aici!...

EPIHODOV: Bine... Ți-o aduc... Acum însă ştiu ce voi face cu

revolverul... (*ia chitara și pleacă cântând*)

IAȘA: Omul cu nouăzeci și nouă de nenorociri! Mare tâmpit, între noi fie vorba. (*cască*)

DUNIAȘA: Doamne, numai de nu s-ar împușca! (*pauză*) M-am făcut nervoasă. N-am astâmpăr. De mică m-au băgat la boieri și m-am dezobișnuit de viața de la țară. Uite ce albe îmi sunt mâinile. Albe ca ale unei domnișoare. Acum sunt plăpândă... delicată... Mă tem de te-miri-ce... E îngrozitor. Iașa, dacă m-ai înșela, nu știu ce s-ar întâmpla cu nervii mei.

IAȘA (*o sărută*): Dulceața mea! Desigur că o fată tânără trebuie să fie cuminte; niciodată nu mi-au plăcut fetele cu purtări nechibzuite.

DUNIAȘA: Eu m-am îndrăgostit de dumneata ca o nebună, Iașa. Dumneata știi multe și poți să vorbești despre toate.

(*pauză*)

IAȘA (*cască*): Mda! Uite care e părerea mea: când o fată iubește pe cineva, înseamnă că e imorală. (*pauză*) Ce plăcut e să fumezi o țigară de foi în aer curat! (*ascultă*) Vine cineva... Sunt boierii...

(*Duniașa îl îmbrățișează grăbită*)

IAȘA: Fă-te că te duci acasă ca și când ai veni de la râu, de la scăldat și ia-o pe drumul ăsta, altfel te lovești de ei și au să creadă că am avut întâlnire. Nu pot să sufăr una ca asta!

DUNIAȘA (*tușește încet*): Țigara asta mi-a dat dureri de cap! (*pleacă*)

(*Iașa rămâne lângă bisericuță; intră Liubov Andreevna, Gaev și Lopahin*)

LOPAHIN: Trebuie să vă hotărâți până la urmă! Timpul trece. Chestiunea e foarte simplă. Vreți să vă împărțiți pământul în parcele și să-l arendați? Răspundeți: da sau nu? Numai cu un singur cuvânt!

LIUBOV ANDREEVNA: Cine fumează aici țigări de astea nesuferite? (*se așază*)

GAEV: Nu e rău că s-a făcut o cale ferată... (*se așază*) Uite am putea merge până la oraș, să prânzim... Galbena la mijloc! Ar trebui să intru în casă, să joc o partidă...

LIUBOV ANDREEVNA: Mai ai timp.

LOPAHIN: Numai un singur cuvânt. (*o imploră*) Răspundeți-mi!

GAEV (*căscând*): Ce?

LIUBOV ANDREEVNA (*se uită în portmoneu*): Ieri, nu mai departe, mai aveam încă foarte mulți bani; azi, nu mai am aproape nimic! Biata mea Varia face toate economiile din lume, îi hrănește pe oameni cu supă de lapte, iar la bucătărie, bătrânilor le dă numai mazăre, și eu cheltuiesc banii fără nicio noimă. (*scapă portmoneul. Se risipesc niște monede de aur*) Ei, asta mai lipsea... (*îi e ciudă*)

IAȘA: Dați-mi voie să-i strâng. (*strânge monedele*)

LIUBOV ANDREEVNA: Da, Iașa, fii te rog atât de bun! De ce m-am mai dus să prânzesc în oraș? Restaurantul ăsta al vostru e prost și muzica la fel; fețele de masă duhnesc a săpun. Și tu, Leonea, de ce-ai băut atât de mult? De ce ai mâncat atâta? De ce ai vorbit atât? Azi, la restaurant, ai vorbit iar vrute și nevrute. Iar despre generația ta, despre deceniul al optulea, despre decadenți... Și cui? Le-ai vorbit chelnerilor despre decadenți!

LOPAHIN: Da.

GAEV (*dă din mână*): Fără îndoială, cu mine nu mai e nimic de făcut! (*enervat, către Iașa*) Și ce te tot învârtești în nasul nostru?

IAȘA (*râde*): Nu pot să vă aud glasul fără să râd!

GAEV (*către soră-sa*): Ai auzit? Ei bine, alege: sau eu sau el!

LIUBOV ANDREEVNA: Pleacă, Iașa! Pleacă de aici!...

IAȘA (*dă Liubovei Andreevna portmoneul*): Plec numaidecât! (*abia stăpânindu-și râsul*) Imediat... (*pleacă*)

LOPAHIN: Am auzit că bogătașul Deriganov vrea să vă cumpere moșia. Se zice că va lua chiar el parte la licitație.

LIUBOV ANDREEVNA: De unde știi?

LOPAHIN: Se vorbește în oraș...

GAEV: Mătușa din Jaroslavl a făgăduit să ne trimită bani, dar când și câți... nu se știe!

LOPAHIN: Cam câți ar putea să vă trimită? O sută, două sute de mii?

LIUBOV ANDREEVNA: Doamne! Dacă ne-ar trimite zece-cincisprezece mii, am fi mulțumiți!

LOPAHIN: Vă rog să mă iertați, dar n-am mai întâlnit niciodată oameni atât de nechibzuiți, atât de nepractici și de ciudați ca dumneavoastră. Vi se spune verde în față că vi se vinde proprietatea și nu vreți să înțelegeți defel!

LIUBOV ANDREEVNA: Bine, dar ce putem face? Învăță-ne!

LOPAHIN: În fiecare zi nu fac decât asta! În fiecare zi vă spun același lucru. Și livada de vișini și pământul trebuiesc neapărat date în arendă pentru vile, și asta chiar acum, cât mai repede, licitația e aproape! Înțelegeți! De îndată ce o să vă hotărâți, vă vor da bani câți vreți și veți fi salvați!

LIUBOV ANDREEVNA: Vile și vilegiaturiști. Iartă-mă, dar e atât de banal!

GAEV: Sunt cu totul de părerea ta!

LOPAHIN: Eu sau am să încep să plâng, sau să urlu, sau am să leșin. Nu mai pot! M-ați scos din fire. (*lui Gaev*) Ești o muiere!

GAEV: Ce?

LOPAHIN: Muiere! (*vrea să plece*)

LIUBOV ANDREEVNA (*speriată*): Nu! Nu pleca! Rămâi, dragul meu! Te rog! Poate să găsim ceva!

LOPAHIN: Ce să mai găsiți?

LIUBOV ANDREEVNA: Nu pleca, te rog! Când ești aici, îmi pare totul mai vesel... (*pauză*) Tot aștept să se întâmple ceva. Parcă mi-e teamă că se dărâmă casa peste noi...

GAEV (*foarte îngândurat*): Dubleu în colț... croazeu la mijloc...

LIUBOV ANDREEVNA: Multe păcate mai avem!

LOPAHIN: Ce păcate?

GAEV (*luând o caramela*): Se zice că mi-am cheltuit toată averea pe caramele... (*râde*)

LIUBOV ANDREEVNA: Da, multe păcate!... Totdeauna am risipit banii ca o nebună și m-am căsătorit cu un om care făcea numai datorii. Soțul meu bea îngrozitor. A murit din cauza șampaniei. Din nefericire, m-am îndrăgostit de un altul și m-am

dat lui, dar tocmai în acea vreme, o primă pedeapsă m-a izbit ca o măciucă în creștet: băiețelul meu s-a înecat, uite colo, în râul acela! Atunci am plecat în străinătate, am plecat ca să nu mă mai întorc niciodată și să nu mai văd râul ăsta. Am fugit cu ochii închiși, deznădăjduită... Dar „el” m-a urmărit fără milă; nu m-a cruțat. Am cumpărat o vilă lângă Menton. Acolo s-a îmbolnăvit. Trei ani n-am știut ce-i odihna, nici ziua, nici noaptea. Mi-am sleit puterile căutându-l, mi s-a uscat sufletul. Anul trecut, când am vândut vila ca să plătim datoriile și am plecat la Paris, el mi-a luat tot și m-a părăsit pentru alta. Am încercat să mă otrăvesc... E așa de stupid și așa de rușinos... Apoi, dintr-odată, mi s-a făcut dor de Rusia, de țara mea; mi s-a făcut dor de fata mea... (*își șterge lacrimile*) Doamne, Doamne, îndură-te și iartă-mi păcatele! M-ai pedepsit destul! (*scoate o telegramă din buzunar*) Am primit-o astăzi de la Paris. E tot de la el. Mă roagă să-l iert și să mă întorc. (*rupe telegrama*) Parcă se aude o muzică undeva. (*ascultă*)

GAEV: E faimoasa noastră orchestră evreiască. Îți amintești: patru viori, un flaut și un contrabas.

LIUBOV ANDREEVNA: Tot mai există? Ar trebui să-i chemăm odată la noi și să dăm o petrecere.

LOPAHIN (*trage cu urechea*): N-aud nimic. (*cântă încet*) „Pentru bani, nemții fac din rus franțuz.” (*râde*) Aseară la teatru am văzut o piesă tare nostimă...

LIUBOV ANDREEVNA: Sunt sigură că nu era deloc nostimă. Ar fi mai bine să vedeți mai puține piese și să vă cercetați mai des pe voi înșivă. Cât e de cenușie viața voastră, a tuturor, și câte vorbe de prisos mai spuneți!

LOPAHIN: Asta-i adevărat! Și ca să vorbim deschis, viața noastră e stupidă! (*pauză*) Taică-meu era un țăran necioplit, care nu pricepea nimic. Nu m-a dat la învățătură, dar știa să-mi care cu bățul, când se-mbăta! La drept vorbind, sunt și eu tot atât de necioplit și incult ca și el. Nu știu nimic. Și când scriu, mi-e și mie rușine de scrisul meu. Fac niște berze!

LIUBOV ANDREEVNA: Trebuie să te însori, dragul meu.

LOPAHIN: Da, asta-i adevărat!

LIUBOV ANDREEVNA: Dacă ai lua-o pe Varia! E fată bună!

LOPAHIN: Da.

LIUBOV ANDREEVNA: E o fată modestă, nu-i e frică de muncă și mai ales, te iubește. Știu că-ți place de multă vreme!

LOPAHIN: Firește, eu nu m-aș da în lături. E fată bună.

(pauză)

GAEV: Mi s-a propus o slujbă la o bancă. Șase mii de ruble pe an... Ce zici?

LIUBOV ANDREEVNA: Nu-i de tine. Vezi-ți de treabă!

(intră Firs; a adus un palton)

FIRS *(lui Gaev)*: Conașule, îmbrăcați-l vă rog. E umezeală.

GAEV *(îmbracă paltonul)*: Mă plictisești, frate!

FIRS: Nu face nimic. Azi-dimineață iar ați plecat fără să-mi spuneți. *(îl examinează)*

LIUBOV ANDREEVNA: Ai îmbătrânit, Firs!

FIRS: Aud?

LOPAHIN: Spune c-ai îmbătrânit!

FIRS: Trăiesc cam de mulțisor. Nici nu era născut tatăl dumneavoastră, și pe mine voiau să mă însoare! *(râde)* Când s-a făcut dezrobirea, ajunsesem prim-valet. N-am primit să fiu liber, și-am rămas la boieri. *(pauză)* Țin minte că toți ăilalți erau bucuroși, dar de ce, nici ei nu știau.

LOPAHIN: Ce bine era înainte! Cel puțin putea să vă snopească în bătai.

FIRS *(fără să-l audă)*: Cred și eu! Țăranii erau cu boierii, boierii erau cu țăranii. Acum, fiecare o apucă în altă parte. Cine mai pricepe ceva?

GAEV: Mai taci din gură, Firs. Mâine trebuie să plec la oraș. Mi-a făgăduit cineva să mă prezinte unui general care ar putea să ne împrumute pe polițe.

LOPAHIN: Nu folosește la nimic. Vă asigur că n-o să plătiți nici dobânzile!

LIUBOV ANDREEVNA: Aiurează. Nu există niciun general.

(intră Trofimov, Ania și Varia)

GAEV: Uite și pe ai noștri!

ANIA: Iat-o pe mama!

LIUBOV ANDREEVNA (*cu afecțiune*): Veniți, veniți, dragele mele! (*îmbrățișează fetele*) Dacă ați ști amândouă cât vă iubesc! Stați lângă mine... aici.

(*toți se așază*)

LOPAHIN: Veșnicul student mereu printre domnișoare!

TROFIMOV: Asta nu e treaba dumitale.

LOPAHIN: În curând o să împlinescă cincizeci de ani și tot student e!

TROFIMOV: Lasă glumele tâmpite.

LOPAHIN: De ce te superi, om sucit?

TROFIMOV: Lasă-mă-n pace!

LOPAHIN (*râzând*): Îngăduie-mi să te întreb: care e părerea dumitale despre mine?

TROFIMOV: Uite ce cred eu despre dumneata, Iermolai Alexeici. Ești un om bogat și în curând vei fi milionar, dar rostul dumitale în jocul marilor prefaceri este acela al unui animal de pradă care înghite tot ce-i iese înaintea.

(*toți râd*)

VARIA: Petea, mai bine spune-ne ceva despre planete.

LIUBOV ANDREEVNA: Nu. Să continuăm discuția noastră de-aseară.

TROFIMOV: Despre ce vorbeam?

GAEV: Despre omul mândru.

TROFIMOV: Am vorbit ieri mult, dar n-am ajuns la nicio concluzie. După părerea dumneavoastră, omul mândru ar avea ceva mistic în el. Poate să aveți dreptate în felul dumneavoastră de a vedea lucrurile. Dar judecând simplu fără speculații, despre ce mândrie poate fi vorba, ce sens poate avea ea, atât timp cât, fiziologic, omul este rău alcătuit, iar în marea noastră majoritate suntem grosolani, lipsiți de inteligență și profund nefericiți! Trebuie să încetăm odată să ne încântăm de noi înșine. Trebuie să ne apucăm să muncim.

GAEV: Da' de murit, tot vom muri!

TROFIMOV: Cine știe? Și ce înseamnă a muri? S-ar putea ca

omul să aibă o sută de simțuri și când moare să-i dispară numai cele cinci, cunoscute nouă, iar restul de nouăzeci și cinci să rămână vii.

LIUBOV ANDREEVNA: Ce deștept ești, Petea!

LOPAHIN (*ironic*): Lucru mare!

TROFIMOV: Omenirea merge înainte și își desăvârșește forțele. Tot ceea ce ne depășește azi într-o zi va fi un lucru pe înțelesul tuturor, obișnuit. Numai că trebuie să muncim, să-i ajutăm din toate puterile noastre pe cei ce caută adevărul. La noi, în Rusia, deocamdată nu sunt decât foarte puțini cei care lucrează. Marea majoritate a intelectualilor pe care îi cunosc nu caută nimic, nu fac nimic și până acum nu sunt în stare să muncească. Își spun „intelectuali”, dar își tutuiesc servitorii și se poartă cu țăranii cum te-ai purta cu niște vite. Nu se trudesă să învețe, nu citesc nimic serios, nu fac absolut nimic. Despre știință nu fac decât să vorbească, iar arta nu o înțeleg. Toți își iau aere grave, fac niște mutre întunecate și vorbesc numai despre lucruri importante, filozofează, în timp ce, în văzul tuturor, muncitorii se hrănesc ca vai de lume, dorm fără perne, câte treizeci-patruzeci într-o cameră, năpădiți de ploșnițe, în duhoare, umezeală și promiscuitate... Cum ne-am mai putea îndoi că frumoasele noastre discursuri nu sunt decât pentru a ne păcăli pe noi și pe alții? Arătați-mi unde sunt leagănele de copii despre care se vorbește atât, unde sunt bibliotecile? Nu se știe de ele decât din romane. În realitate, ele nu există. Totul nu e decât murdărie, vulgaritate, sălbăticie asiatică... Eu mă tem de mutrele prea grave, nu-mi plac. Mie mi-e frică și de discuțiile serioase. Mai bine să tăcem cu toții.

LOPAHIN: Ei bine, află că eu mă scol înainte de ora cinci dimineața, muncesc din zori până seara, toată ziua mânuiesc banii mei și ai altora, și văd cum sunt oamenii din jurul meu. Trebuie să te-apuci să faci ceva ca să-ți dai seama cât sunt de puțini oamenii cinstiți și cumsecade. Câteodată când nu pot să dorm, mă gândesc: „Doamne, tu ne-ai dat păduri nesfârșite, câmpii cât vezi cu ochii, zări fără de margini, și trăind în ele, ar fi trebuit să fim și noi niște uriași...”

LIUBOV ANDREEVNA: Uriași? La ce bun? Nu sunt frumoși decât în basme. În viața de toate zilele, te sperie.

(în fundul scenei trece Epihodov, cântând din chitară)

LIUBOV ANDREEVNA (*gânditoare*): Vine Epihodov...

ANIA (*gânditoare*): Vine Epihodov...

GAEV: A apus soarele, domnilor!

TROFIMOV: A apus.

GAEV (*încet, parcă ar declama*): O, dumnezeiască natură! Tu te îmbraci cu veșnica ta strălucire, în splendoarea și indiferența ta. Tu, pe care noi te numim mamă, îmbini în tine viața și moartea! Tu crezi și distrugi...

VARIA (*rugătoare*): Dragă unchiule!

ANIA: Iar începi, unchiule!?

TROFIMOV: Mai bine ai lua galbena în dubleu.

GAEV: Tac. Uite că tac!

(toți stau, furați de gânduri; liniște; se aude doar Firs care bombăne; deodată ajunge la ei un zgomot depărtat, ca din cer, ca sunetul unei coarde care plesnește, trist, stingându-se încet.)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce-i asta?

LOPAHIN: Nu știu. Poate undeva, departe, într-un puț de mină s-a rupt funia ascensorului. Dar trebuie să fie foarte departe...

GAEV: Sau poate să fie și o pasăre... vreun bătlan...

TROFIMOV: Sau vreo bufniță...

LIUBOV ANDREEVNA (*înflorată*): Nu știu de ce, e ceva neplăcut.

(pauză)

FIRS: Înainte de nenorocire tot așa s-a întâmplat: a țipat o cucuvea și samovarul a șuierat fără întrerupere.

GAEV: Înainte de ce nenorocire?

FIRS: Înainte de dezrobire!

(pauză)

LIUBOV ANDREEVNA: Știți ce, prieteni, să mergem, e târziu! (*Aniei*) Ce-i cu tine, fetiço? Ai ochii plin de lacrimi. (*o îmbrățișează*)

ANIA: N-am nimic, mamă!

TROFIMOV: Vine cineva.

(*se arată un trecător cu un chipiu alb, uzat, în palton; e puțin beat*)

TRECĂTORUL: Iertați-mă, dar spre gară o iau drept înainte?

GAEV: Da. Ține-o pe drumul ăsta!

TRECĂTORUL: Vă mulțumesc foarte mult! (*tușește*) Ce vreme frumoasă. (*declamă*) „Frate, frate-al meu care suferi... vino la Volga... al cărei geamăt...” (*Variei*) *Mademoiselle*, dați-i unui rus flămând treizeci de copeici.

(*Varia se sperie, scoate un țipăt*)

LOPAHIN (*supărat*): Și obrăznicia are o margine!...

LIUBOV ANDREEVNA (*speriată*): Ia te uită, ia... (*caută-n portmoneu*) N-am argint... N-are importanță. Îți dau o monedă de aur...

TRECĂTORUL: Vă mulțumesc foarte mult... (*pleacă*)
(*râs general*)

VARIA (*speriată*): Eu mă duc, plec! Ah, mamă! Acasă oamenii n-au ce să mănânce și dumneata îi dai o monedă de aur.

LIUBOV ANDREEVNA: Ce poți face cu o neroadă ca mine! Acasă am să-ți dau tot ce am. Ai să mă mai împrumuți, Iermolai Alexeici?

LOPAHIN: Sunt la dispoziția dumneavoastră.

LIUBOV ANDREEVNA: Să mergem, domnilor, să mergem! Știi, Varia, că am pus la cale căsătoria ta. Te felicit!

VARIA (*printre lacrimi*): Mamă, cu asta nu se glumește.

LOPAHIN: Du-te la mănăstire, Ohmelia...

GAEV: Au început să-mi tremure mâinile, n-am mai jucat de mult biliard.

LOPAHIN: Ohmelia, o, nimfă, pomenește-mă în rugăciunile tale!

LIUBOV ANDREEVNA: Să mergem, domnilor! În curând se servește cina.

VARIA: Cum m-a speriat. Și-acum îmi bate inima.

LOPAHIN: Vă mai aduc aminte că la douăzeci și două august se va vinde livada de vișini. Gândiți-vă la asta... gândiți-vă bine.

(pleacă toți, afară de Trofimov și Ania)

ANIA (*râzând*): Îi mulțumesc trecătorului că a speriat-o pe Varia. Acum suntem singuri.

TROFIMOV: Varia se teme să nu ne îndrăgostim unul de altul și se ține toată ziua de noi. Cu mintea ei strâmtă, ea nu poate înțelege că noi suntem mai presus de dragoste, că năzuim să ne ridicăm peste tot ce e meschin și trecător, peste tot ceea ce ne împiedică să fim liberi și fericiți. Iată adevăratul înțeles și țelul vieții noastre. Înainte! Nimic nu ne va opri să ne urmăm calea spre steaua ce strălucește aprinsă în depărtare, înainte deci, să nu rămâneți în urmă, prieteni!

ANIA (*bătând din palme*): Ce frumos vorbești! (*pauză*) Ce minunat e azi aici!

TROFIMOV: Da, vremea e frumoasă.

ANIA: Ce-ai făcut din mine, Petea? Simt că nu mai țin la livada de vișini ca până acum! Cât mi-era de dragă înainte! Mi se părea că pe pământ nu-i alt loc mai frumos ca livada noastră.

TROFIMOV: Toată Rusia e livada noastră. Pământul e mare și frumos și are multe locuri minunate. (*pauză*) Gândește-te numai, Ania, că bunicul dumitale, străbunicul și toți strămoșii dumitale au fost boieri, stăpâni peste robi, peste suflete vii. Nu simți cum sufletele astea te privesc din fiecare vișin din livadă, din fiecare frunză, din fiecare trunchi? Nu le-auzi glasurile? Ați fost stăpâni peste suflete vii și asta v-a stricat într-atât pe toți, toți care au trăit înainte și care trăiesc și acum, încât nici mama dumitale, nici dumneata, nici unchiul dumitale nu băgați de seamă că trăiți pe datorie, pe spinarea altora, pe socoteala acelor pe care nici nu-i lăsați măcar să vă intre în casă! Noi am rămas în urmă cu cel puțin două sute de ani, nu am făcut încă nimic, nu avem încă un gând limpede despre trecutul nostru. Noi filozofăm doar, ne plângem de plictiseală și bem votcă. Vezi, e atât de limpede că pentru a începe să trăiești cu adevărat trebuie mai întâi să-ți răscumperi trecutul, să isprăvești cu el! Și nu poți să-l răscumperi decât prin suferință, printr-o muncă uriașă și neîntreruptă. Înțelege asta, Ania!

ANIA: Casa în care trăim nu mai e de mult a noastră și eu am să

plec din ea, îți dau cuvântul meu!

TROFIMOV: Dacă ai cheile casei, aruncă-le în fântână și pleacă. Fii liberă ca vântul!

ANIA (*entuziasmată*): Câtă dreptate ai!

TROFIMOV: Crede-mă, Ania, crede-mă! N-am încă treizeci de ani, sunt tânăr, sunt încă student, dar am îndurat atâtea! Cum vine iarna, sunt flămând, bolnav, neliniștit, sărac, ca un cerșetor. Și pe unde nu m-a mânat încă soarta? Unde n-am fost încă! Și totuși, întotdeauna, zi și noapte, în fiecare clipă, sufletul meu a fost plin de presimțiri nelămurite. Eu presimt fericirea, Ania, o văd de pe acum...

ANIA (*visătoare*): Răsare Luna.

(*se aude Epihodov cântând din chitară același cântec trist; răsare Luna; undeva, lângă plop, Varia o caută pe Ania și-o strigă:*
Ania, unde ești?)

TROFIMOV: Da. Răsare Luna. (*pauză*) Iată fericirea! Uite-o, vine, se apropie tot mai mult, tot mai mult, îi și aud pașii. Și chiar dacă noi n-o vom vedea, n-o vom cunoaște, n-are nicio importanță... Vor vedea-o alții!

GLASUL VARIEI: Ania, unde ești?

TROFIMOV: Iar Varia! (*supărat*) E revoltător!

ANIA: Ce să-i faci? Haidem la râu. Acolo e bine!

TROFIMOV: Să mergem!

(*pleacă*)

GLASUL VARIEI: Ania! Ania!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Salon, despărțit de o sală mare printr-o arcadă. Candelabrul e aprins. Se aude din antreu orchestra evreiască amintită în actul al doilea. Seara. În sală se dansează cadrilul. Glasul lui Simeonov-Pișcik: „Promenade à une paire!” Intră în sufragerie prima pereche: Pișcik și Charlotta Ivanovna; a doua: Trofimov și Liubov Andreevna; a treia: Ania și funcționarul de la poștă; a patra: Varia cu șeful de gară etc. Varia plânge încet și își șterge ochii dansând. În ultima pereche Duniașa. Toate perechile traversează salonul. Pișcik strigă: „Grand rond, balancez” și „Les cavaliers a genoux et remerciez vos dames!” Firs, în frac, servește pe o tavă sifon. Intră în salon Pișcik și Trofimov.

PIȘCIK: De felul meu sunt pletoric! Am și avut până acum două atacuri. Mi-e greu să dansez. Dar vorba aia: când ești cu lupii, trebuie să urli... Sunt sănătos ca un cal. Răposatul taică-meu, mare ghiduș – fie-i țărâna ușoară – spunea că vechiul nostru neam al Simeonov-Pișcikilor se trage din calul pe care Caligula l-a făcut senator... (se așază) De altceva însă mă plâng: n-am bani. Flămândul codri visează... (adoarme și se trezește sforăind) Așa sunt și eu... nu mi-e gândul decât la bani...

TROFIMOV: E adevărat că aduci oarecum cu un cal!

PIȘCIK: Ei, și ce e cu asta? Calul e un animal de nădejde... Poți să-l și vinzi...

(din camera vecină se aude zgomotul bilelor de biliard; Varia apare sub arcadă)

TROFIMOV (o tachinează): Madame Lopahina! Madame Lopahina!

VARIA (supărată): Boierul năpârlit!

TROFIMOV: Da, eu sunt boierul năpârlit și mă mândresc cu asta!

VARIA (*cu amărăciune*): I-am chemat pe muzicanți, dar cu ce o să-i plătim? (*pleacă*)

TROFIMOV (*lui Pișcik*): Dacă ai fi folosit în alt fel energia pe care ai cheltuit-o toată viața dumitale, umblând după bani pentru plata dobânzilor, ai fi putut până la sfârșit să răstorni pământul!

PIȘCIK: Nietzsche... Filozoful... marele, celebrul gânditor, acest om cu mintea colosală, spune undeva în operele lui că ai voie să falsifici bani.

TROFIMOV: L-ai citit dumneata pe Nietzsche...

PIȘCIK: De citit chiar, nu! Dar mi-a spus Dașenka. În situația în care sunt eu acum, nu-mi mai rămâne decât să fabric bani falși... Poimâine trebuie să plătesc trei sute și zece ruble... De-o sută treizeci am făcut rost. (*își pipăie buzunarul, speriat*) Au dispărut banii! I-am pierdut! (*printre lacrimi*) Unde-s banii? (*bucuros*) Uite-i, în căptușeală... M-au trecut sudorile...

(*intră Liubov Andreevna și Charlotta Ivanovna*)

LIUBOV ANDREEVNA (*cântă încet o lezghincă*): De ce întârzie atât Leonid? Ce face la oraș? (*către Duniașa*) Duniașa, dă-le ceai muzicanților...

TROFIMOV: Pesemne nu s-a ținut licitația.

LIUBOV ANDREEVNA: Nu era nimerit să chemăm muzicanții și nici să dăm balul... Ei, nu-i nimic... (*se așază și fredonează încet*)

CHARLOTTA (*îi dă lui Pișcik un joc de cărți*): Uite un pachet de cărți. Gândește-te la o carte.

PIȘCIK: M-am gândit!

CHARLOTTA: Acum amestecă-le! Așa! Dă-le-ncoace, dragă domnule Pișcik. *Eins, zwei, drei!*³³ Și acum caut-o în buzunarul dumitale.

PIȘCIK (*scoate cartea din buzunar*): Opt de pică. E adevărat! (*mirându-se*) Ia te uită!

CHARLOTTA (*ținând cărțile în palmă către Trofimov*): Spune-mi repede ce carte e deasupra?

TROFIMOV: Dama de pică.

CHARLOTTA: Este! (*către Pișcik*) Și ce carte e dedesubtul ei?

PIȘCIK: Asul de cupă.

CHARLOTTA: Este! (*iși bate palma. Cărțile dispar*) A, ce vreme frumoasă e azi! (*îi răspunde un glas tainic de femeie ca de sub podea*) „O, da, vremea-i splendidă, domnișoară!” Ești idealul meu... (*glasul*) „Și dumneata, domnișoară, îmi placi foarte mult”.

ȘEFUL GĂRII (*aplaudând*): Bravo, doamnă ventrilocă!

PIȘCIK (*mirându-se*): Ia te uită! Fermecătoarea mea Charlotta Ivanovna. Sunt îndrăgostit lulea de dumneata.

CHARLOTTA: Îndrăgostit? (*dând din umeri*) Dumneata poți să iubești? *Gutter Mensch, aber schlechter Musikant!*³⁴

TROFIMOV (*îl bate pe Pișcik pe umăr*): Ei, ce mai spui, cal bătrân?

CHARLOTTA: Rog atenție. Altă scamatorie, (*ia de pe scaun un pled*) Iată un pled, foarte frumos, de vânzare. (*îl scutură*) Nu vrea nimeni să-l cumpere?

PIȘCIK (*mirându-se*): Ia te uită!

CHARLOTTA: *Eins, zwei, drei!* (*ridică repede pledul; după pled se află Ania; face o reverență, aleargă spre mama ei, o îmbrățișează și se întoarce repede în sală; entuziasm general*)

LIUBOV ANDREEVNA (*aplaudă*): Bravo! Bravo!

CHARLOTTA: Încă ceva. *Eins, zwei, drei!* (*ridică pledul; după pled se află Varia și se înclină*)

PIȘCIK (*mirându-se*): Ia te uită!

CHARLOTTA: Gata! (*aruncă pledul pe Pișcik, face o reverență și fuge în sală*)

PIȘCIK (*aleargă după ea*): A, hoțoaico! Ați văzut-o? (*iese*)

LIUBOV ANDREEVNA: Leonid tot n-a venit!... Nu înțeleg ce face atâta în oraș! Cred că totul trebuie să se fi isprăvit. Ori s-a vândut proprietatea, ori nu s-a ținut licitația. De ce să ne lase atâta vreme în nesiguranță?

VARIA (*câutând s-o liniștească*): Sunt sigură că unchiul a răscumpărat-o!

TROFIMOV (*cu ironie*): Da.

VARIA: Mătușica i-a trimis o procură să cumpere proprietatea pe numele ei, cu trecerea datoriei. O fi făcut asta pentru Ania. Sunt

sigură că Dumnezeu l-a ajutat pe unchiul s-o cumpere.

LIUBOV ANDREEVNA: Mătușica din Jaroslavl a trimis cincisprezece mii de ruble ca să cumpărăm proprietatea pe numele ei, în noi nu are încredere. Dar banii ăștia nu ajung nici ca să plătească dobânzile. (*iși acoperă fața cu mâinile*) Astăzi se hotărăște soarta mea, soarta...

TROFIMOV (*o tachinează pe Varia*): Madame Lopahina!

VARIA (*supărată*): Veșnicul student! De două ori te-au dat afară din universitate!

LIUBOV ANDREEVNA: De ce te superi, Varia? Te tachinează cu Lopahin, ei și ce? Vrei să te măriți cu el?... Mărită-te. E un om bun și interesant. Nu vrei? Nu te mărita, nimeni nu te silește, drăguța mea...

VARIA: Trebuie să ți-o spun fără înconjur, măicuță: mă gândesc serios la asta. E un om bun și îmi place.

LIUBOV ANDREEVNA: Atunci mărită-te! Nu înțeleg ce mai aștepti!

VARIA: Dar bine, mamă, doar n-o să-l cer eu în căsătorie! Sunt doi ani de când toți îmi vorbesc de el, și numai el nu spune nimic, sau face glume. Eu îl înțeleg. Acum umblă după avere, își are treburile lui și n-are timp să se gândească la mine. Dacă aș avea bani, măcar o sută de ruble, aș lăsa toate și m-aș duce departe. Aș intra la mănăstire.

TROFIMOV: Ce dumnezeiască fericire!

VARIA (*lui Trofimov*): Un student n-ar trebui să spună prostii! (*cu blândețe printre lacrimi*) Ce urât te-ai făcut, Petea. Cum ai îmbătrânit! (*către Liubov Andreevna, încetând a mai plânge*) Dar uite, mamă, eu nu pot să stau fără treabă. În fiecare clipă trebuie să fac ceva!

(*intră Iașa*)

IAȘA (*abia stăpânindu-și râsul*): Epihodov a rupt un tac... (*iese*)

VARIA: Ce caută Epihodov aici? Cine i-a dat voie să joace biliard? Eu nu mai înțeleg oamenii ăștia! (*iese*)

LIUBOV ANDREEVNA: Nu o mai tachina, Petea. Nu vezi că

și așa e destul de mâhnită?

TROFIMOV: Prea se prăpădește cu firea! Prea se amestecă în câte nu o privesc. Toată vara nu ne-a dat pace, Aniei și mie. Se temea să nu ne îndrăgostim unul de altul! Ce-i pasă ei? Și afară de asta, nu i-am dat niciun prilej să gândească așa cum gândește! Sunt atât de departe de astfel de banalități! Noi suntem mai presus de dragoste!

LIUBOV ANDREEVNA: Eu însă, din păcate, cred că sunt mai prejos! (*foarte neliniștită*) Dar de ce nu se-ntoarce Leonid? Aș vrea numai să știu: s-a vândut sau nu? Mi-e atât de greu să-mi închipui că s-ar putea întâmpla o astfel de nenorocire, încât nici nu mai știu ce să cred! Îmi pierd capul. Sunt în stare să țip, să fac vreo prostie. Salvează-mă, Petea! Spune ceva, vorbește!

TROFIMOV: Dacă s-a vândut sau nu s-a vândut astăzi proprietatea, nu-i totuna? De mult s-a hotărât cu ea, fără putință de revenire. Liniștiți-vă, dragă doamnă! Nu trebuie să vă mai mințiți singură. Măcar o dată priviți adevărul în față.

LIUBOV ANDREEVNA: Adevărul? Care adevăr? Dumneata știi unde e adevărul și unde nu e. Dar eu parcă am orbit. Nu mai văd nimic. Dumneata rezolvi curajos toate problemele mari ale vieții. Dar spune-mi, dragul meu: nu cumva pentru că ești tânăr și pentru că n-ai avut încă timp să suferi din cauza vreuneia dintre aceste probleme? Și dacă privești viitorul cu încredere, să nu fie pentru că nu vezi și nu aștepti nimic care să te îngrozească, deoarece viața e încă ascunsă ochilor dumitale tineri? Ești mai îndrăzneț, mai cinstit, mai adânc decât noi. Dar gândește-te mai bine și fii cât de cât mai mărinimos. Cruță-mă! M-am născut aici, aici au trăit tata și mama, aici a trăit și bunicul meu. Iubesc casa asta. Nu-mi vine să cred că aș putea trăi fără livada de vișini. Și dacă ea trebuie neapărat să fie vândută, ei bine, vindeți-mă și pe mine împreună cu ea... (*îl îmbrățișează pe Trofimov și-l sărută pe frunte*) Și fiul meu s-a înecat tot aici... (*plânge*) Fie-ți milă de mine. Ești un om bun.

TROFIMOV: Știți, vă compătimesc din toată inima.

LIUBOV ANDREEVNA: Altfel ar fi trebuit să spui lucrul

ăsta... altfel... (*scoate batista, îi cade o telegramă*) Nici nu știi ce povară simt astăzi pe suflet! Aici e prea mult zgomot. Inima îmi tresare la fiecare mișcare. Tremur toată. Și nu pot nici să mă închid în odaia mea. Mi-e frică de singurătate. Nu mă judeca aspru, Petea... Țin foarte mult la dumneata, ca la o rudă apropiată. Bucuroasă ți-aș da-o pe Ania, ți-o jur! Dar vezi, dragul meu, trebuie mai întâi să-ți isprăvești studiile. Nu faci nimic. Lași să te arunce soarta dintr-un loc într-altul. E foarte ciudat... Nu-i așa? Și cu barba ce ai de gând, că nu vrea să crească deloc... (*râde*) Ce caraghios ești!

TROFIMOV (*ridică telegrama*): Nu țin să fiu frumos!

LIUBOV ANDREEVNA: E o telegramă de la Paris. În fiecare zi primesc câte una. Ieri una, azi alta. Nebunul acela iar s-a îmbolnăvit, iar îi merge prost, îmi cere iertare, mă imploră să vin și, într-adevăr ar trebui să plec la Paris, să stau lângă el. Te uiți la mine aspru, dar ce pot face, Petea? Ce pot să fac? E bolnav, singur și nenorocit! Cine o să-l îngrijească acolo? Cine o să-l împiedice să facă prostii? Cine o să-i dea doctoriile la timp? Și de ce m-aș mai ascunde și aș tăgădui, când e limpede că-l iubesc. Îl iubesc... îl iubesc... E ca o piatră care-mi stă legată de gât și mă trage la fund, dar vezi, eu iubesc piatra asta și nu pot fără ea. (*îi strânge mâna lui Trofimov*) Nu mă judeca rău, Petea. Mai bine taci și nu-mi spune nimic...

TROFIMOV (*printre lacrimi*): Dar pentru numele lui Dumnezeu, vă rog, iertați-mi sinceritatea: uitați că v-a furat?

LIUBOV ANDREEVNA: Nu, nu, nu! Să nu spui așa ceva! (*își astupă urechile*)

TROFIMOV: E o secătură. Dumneavoastră sunteți singura care n-ați aflat-o încă. E un ticălos, un om de nimic.

LIUBOV ANDREEVNA (*supărată, dar reținută*): Cu toți cei douăzeci și șase sau douăzeci și șapte de ani ai dumitale, Petea, nu ești decât un licean.

TROFIMOV: Ei și?!

LIUBOV ANDREEVNA: La vârsta dumitale e timpul să fii bărbat, să-i înțelegi pe cei ce iubesc și să fii iubit la rândul

dumitale... să te îndrăgostești și dumneata! (*supărată*) Da, da! Așa e! Și nu-mi mai vorbi de curățenia dumitale sufletească, că nu ești decât un bleg, un biet caraghios, o pocitanie...

TROFIMOV (*îngrozit*): Ce spune?!

LIUBOV ANDREEVNA: „Sunt mai presus de iubire!” Nu ești mai presus de iubire, ci cum spune Firs, ești un târâie-brâu. La vârsta dumitale să nu ai o iubită!...

TROFIMOV (*îngrozit*): E înspăimântător! Ce spune?! (*se îndreaptă repede spre sală, apucându-se de cap*) E înspăimântător... Nu mai pot!... Mă duc... plec! (*iese, dar se întoarce în aceeași clipă*) Între noi totul s-a sfârșit! (*iese în antreu*)

LIUBOV ANDREEVNA (*îi strigă din urmă*): Petea, nu pleca! Caraghiosule! Am glumit, Petea!

(*din antreu se aud pași grăbiți pe scară, apoi deodată cineva se prăbușește cu zgomot – Ania și Varia scot un țipăt; în același timp se aud râsete*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce s-a întâmplat?

(*intră Ania*)

ANIA (*râzând*): Petea a căzut pe scară. (*iese repede*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce om sucit mai e și Petea!

(*șeful de gară se oprește în mijlocul sălii și declamă „Păcătoasa” de Alexei Tolstoi; toți îl ascultă; dar abia a declamat câteva versuri și din antreu se aude un vals; șeful de gară tace; toți dansează; din antreu intră Trofimov, Ania, Varia și Liubov Andreevna*)

LIUBOV ANDREEVNA: Hai, Petea, suflet curat... Îți cer iertare... Hai să dansăm... (*valsează cu Petea*)

(*Ania și Varia dansează împreună; Firs intră și își pune bastonul lângă ușa laterală, Iașa intră și el din salon și privește dansul*)

IAȘA: Ce mai spui, moșule?

FIRS: Nu sunt în apele mele. Înainte, la balurile noastre dansau generali, baroni, amirali, dar acum trimitem după funcționarul de la poștă și după șeful de gară. Și nici ăștia nu vin cu plăcere. Simt că mă duc. Răposatul meu stăpân, bunicul dumnealor, ne dădea la toți, orice boală am fi avut, să înghițim ceară roșie. De douăzeci de

ani iau ceară roșie în fiecare zi, ba chiar și mai de mult. Poate de aia mai trăiesc.

IAȘA: M-ai plictisit, moșule. (*cască*) Măcar de-ai crăpa mai repede!

FIRS: Ei, și tu, târâie-brâu! (*bombănește*)

(*Trofimov și Liubov Andreevna dansează în sală și apoi în salon*)

LIUBOV ANDREEVNA: Merci. Vreau să stau jos... (*se așază*)
Am obosit.

(*intră Ania*)

ANIA (*emoționată*): Chiar acum spunea un om la bucătărie că livada de vișini a fost vândută azi!

LIUBOV ANDREEVNA: Și cine a cumpărat-o?

ANIA: A plecat fără să spună. (*dansează cu Trofimov și trec în sală*)

IAȘA: A fost un bătrân care flecărea la bucătărie. Nu-i de pe la noi.

FIRS: Și Leonid Andreevici tot n-a venit! Și-a luat un pardesiu subțire. O să răcească. Of, ce ți-e și cu tinerețea asta!

LIUBOV ANDREEVNA: Simt că-nnebunesc! Du-te, Iașa, și află cui a fost vândută livada!

IAȘA: Da' bătrânul a plecat de mult! (*râde*)

LIUBOV ANDREEVNA (*puțin înciudată*): De ce râzi? De ce te bucuri?

IAȘA: Caraghios mai e și Epihodov ăsta. Un tont. Nouăzeci și nouă de nenorociri!

LIUBOV ANDREEVNA: Încotro o să apuci, Firs, dacă s-a vândut livada?

FIRS: Încotro îmi veți porunci.

LIUBOV ANDREEVNA: Dar ce-i cu tine? Ești bolnav? Du-te și te culcă!

FIRS: Da... (*zâmbind*) Să mă duc să mă culc? Și dacă mă duc, cine mai servește aici? Cine se mai gândește la toate? Sunt singur pentru toată casa!

IAȘA (*către Liubov Andreevna*): Dacă sunteți bună, dați-mi voie să vă fac o rugămintă: de mai plecați cumva la Paris, fie-vă

milă și luați-mă cu dumneavoastră. Hotărât lucru, aici nu mai pot rămâne. (*privește în jur, cu jumătate glas*) Ce să vă mai spun! Le știți și dumneavoastră: țara asta incultă, oameni stricați, fără să mai vorbesc de plictiseală, de mâncare proastă la bucătărie și de acest Firs care umblă prin toată casa și bodogănește numai nerozii! Fiți bună și luați-mă cu dumneavoastră!

(*intră Pișcik*)

PIȘCIK: Un vals, frumoasa mea? (*Liubov Andreevna pleacă cu el*) Voi împrumuta totuși de la dumneavoastră, fermecătoarea mea Liubov Andreevna, o sută optzeci de ruble. (*dansează*) Da, da! O sută optzeci de ruble!... (*trec în sală*)

IAȘA (*cântă încet*): „Vei înțelege oare zbuciumul sufletului meu?”

(*în sală, guvernanta, cu joben cenușiu și pantaloni cadrilați, dă din mâini și țopăie; se aud strigăte: „Bravo, Charlotta Ivanovna!”*)

DUNIAȘA (*se oprește să se pudreze*): Domnișoara mă pune să dansez că sunt prea mulți cavaleri și prea puține doamne. Dar mie dansul îmi dă amețeli și bătaie de inimă, Firs Nikolaevici! Funcționarul de la poștă mi-a spus adineauri niște lucruri care mi-au tăiat răsuflarea.

(*muzica încetează*)

FIRS: Ce ți-a spus?

DUNIAȘA: Dumneata, zice, ești ca o floare...

IAȘA (*cască*): Auzi, necioplitul... (*iese*)

DUNIAȘA: Ca o floare! Sunt o fată atât de simțitoare! Mă înnebunesc după vorbele dragăstoase.

FIRS: N-ai să sfârșești bine.

(*intră Epihodov*)

EPIHODOV: Dumneata, Avdotia Feodorovna, nici nu mă bagi în seamă... Parc-aș fi un gândac. (*oftează*) Așa e viața!

DUNIAȘA: Ce dorești?

EPIHODOV: Fără nicio îndoială, poate că ai dreptate. (*oftează*) Dar, desigur, privind din punct de vedere, atunci dumneata – îmi permiți să mă exprim astfel și iartă-mă pentru sinceritatea mea –

dumneata m-ai adus în stare de spirit. Eu îmi cunosc soarta. În fiecare zi mi se întâmplă câte o nenorocire și m-am obișnuit într-atâta, încât îmi privesc viața cu un zâmbet pe buze. Mi-ai dat cuvântul și, deși eu...

DUNIAȘA: O să vorbim noi de asta mai târziu. Acum lasă-mă-n pace, te rog. Sunt furată de visurile mele... *(se joacă cu evantaiul)*

EPIHODOV: În fiecare zi mi se întâmplă câte o nenorocire, dar îmi voi permite să mă exprim astfel: eu la toate zâmbesc, ba și râd.
(intră Varia din sală)

VARIA: Tot n-ai plecat, Semion? Ce lipsă de respect! *(către Duniașa)* Pleacă de-aici, Duniașa. *(lui Epihodov)* Ba joci biliard și rupi tacul, ba te plimbi prin salon ca un musafir.

EPIHODOV: Dă-mi voie să mă exprim așa, că dumneata n-ai de ce să-mi ceri socoteală!

VARIA: Nu-ți cer socoteală. Îți vorbesc. Umbli tot timpul de colo până colo și nu faci nimic. Ținem un contabil și nu știm de ce!

EPIHODOV *(ofensat)*: Dacă lucrez, sau mă plimb, sau mănânc, sau joc biliard, asta s-o judece numai cei care se pricep și sunt superiorii mei.

VARIA: Îndrăznești să-mi răspunzi astfel? *(izbucnește)* Îndrăznești? Adică eu nu pricep nimic? Ieși afară! Să nu te mai văd!

EPIHODOV *(înfricoșat)*: Vă rog să vă exprimați într-un mod mai delicat.

VARIA *(ieșindu-și din fire)*: Ieși afară! Imediat! Afară! *(el se îndreaptă spre ușă, ea după el)* Nouăzeci și nouă de nenorociri! Să nu te mai prind pe aici! Să nu te mai văd în ochi! *(Epihodov iese; de după ușă se aude glasul lui: „Mă voi plânge de dumneata.”)* A, te mai întorci? *(apucă bastonul pe care Firs l-a pus lângă ușă)* Vino! Vino, că-ți arăt eu ție! Ai venit? Ai venit? Atunci poftim! *(învârtește bastonul; în clipa aceasta intră Lopahin)*

LOPAHIN: Vă foarte mulțumesc!

VARIA *(supărată, pe un ton glumeț)*: Te rog să mă ierți!

LOPAHIN: Nu face nimic. Îți mulțumesc numai pentru amabila

dumitale primire.

VARIA: N-ai pentru ce! (*se îndepărtează, apoi privește înapoi și întreabă blând*) Te-am lovit?

LOPAHIN: Nu-i nimic. O să-mi iasă un cucui cât toate zilele și atâta tot!

GLASURI ÎN SALĂ: A venit Lopahin! Iermolai Alexeici!

PIȘCIK: El e! În carne și oase! (*Pișcik și Lopahin se sărută*) Dragul meu, sufletul meu, miroși a coniac. Și noi ne veselim aici.
(*intră Liubov Andreevna*)

LIUBOV ANDREEVNA: Dumneata ești, Iermolai Alexeici? De ce așa târziu? Unde-i Leonid?

LOPAHIN: Leonid Andreici a venit cu mine. E aici...

LIUBOV ANDREEVNA (*agitată*): Ei? S-a ținut licitația? Vorbește!

LOPAHIN (*stânjenit, temându-se să-și arate bucuria*): Licitația s-a sfârșit pe la ora patru... Dar noi am pierdut trenul. A trebuit să-l așteptăm pe cel de nouă și jumătate. (*oftând din greu*) Uf! Sunt puțin amețit...

(*intră Gaev; în mâna dreaptă are niște pachete, cu stânga își șterge lacrimile*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ce e, Leonea? Vorbește! (*nerăbdătoare, printre lacrimi*) Pentru numele lui Dumnezeu, vorbește!...

GAEV (*nu-i răspunde nimic, făcând doar un gest evaziv cu mâna; către Firs, plângând*): Ia astea... uite anchois, cherci... Am fost în așa hal că n-am mâncat nimic azi. (*ușa sălii de biliard e deschisă, se aude zgomotul bilelor și glasul lui Iașa: „Șapte și optsprece!”; expresia feței lui Gaev se schimbă, nu mai plânge*) Sunt foarte obosit! Ajută-mă să mă schimb, Firs.

(*pleacă din sală, după el Firs*)

PIȘCIK: Ce-a fost la licitație? Povestește!

LIUBOV ANDREEVNA: S-a vândut livada de vișini?

LOPAHIN: S-a vândut!

LIUBOV ANDREEVNA: Cine a cumpărat-o?

LOPAHIN: Eu am cumpărat-o!

(pauză)

(Liubov Andreevna e distrusă; ar cădea dacă nu s-ar rezema de scaun și de masă; Varia scoate cheile de la brâu, le aruncă pe dușumea, în mijlocul salonului și pleacă)

LOPAHIN: Eu am cumpărat-o! Stați, domnilor, vă rog, că mi se-ntunecă mintea! Nu pot să vorbesc! *(râde)* Când am ajuns la licitație, Deriganov era acolo. Leonid Andreici n-avea decât cincisprezece mii de ruble la el, și Deriganov a luat-o de la treizeci de mii peste datorie. Când am văzut cum stau lucrurile m-am încăierat cu el și am dat patruzeci de mii. El – patruzeci și cinci, eu – cincizeci și cinci de mii. Așadar, el urca din cinci în cinci, iar eu din zece în zece... Și așa am mers până la sfârșit! Eu am dat nouăzeci de mii peste datorie și mie mi-a rămas. Livada de vișini e acum a mea. A mea! *(râde ca hohote)* Doamne, Dumnezeu, livada de vișini e a mea! Spuneți-mi, sunt beat, sunt în toate mințile mele, nu mi se năzare? *(tropăind)* Nu râdeți de mine! Dacă tata și bunicul s-ar scula din mormintele lor să vadă ce s-a întâmplat, cum Iermolai al lor, cel bătut, care abia știa să citească, care umbla desculț iarna, a cumpărat cea mai frumoasă proprietate din lume! Eu am cumpărat moșia unde bunicul și tata au fost robi, unde nu erau lăsați nici în bucătărie... Visez... aiurez, poate că mi se pare... E o scornire a închipuirii voastre, învăluită de întunecimea necunoscutului. *(ridicând cheile și zâmbind ca blândețe)* A aruncat cheile! Vrea s-arate că nu mai e stăpână aici!... *(sună din chei)* Bine. Nu-i nicio supărare! *(orchestra își acordează instrumentele)* Ei, muzicanți, cântați! Vreau să v-aud! Am să vă chem pe toți să priviți cum Iermolai Lopahin va izbi cu toporul în livada de vișini și cum vor cădea pomii la pământ. Vom construi vile, și nepoții și strănepoții noștri vor apuca aici o viață nouă... Să cânte muzica!

(orchestra cântă; Liubov Andreevna s-a lăsat pe un scaun și plânge amar.)

LOPAHIN *(pe un ton de mustrare)*: De ce, de ce nu m-ați ascultat? Sărmana mea, draga mea Liubov Andreevna, acum nu mai putem întoarce lucrurile! *(printre lacrimi)* O, de-ar trece toate

astea mai repede. De s-ar schimba odată viața noastră absurdă și nefericită!

PIȘCIK (*îl ia de mână, cu jumătate de glas*): Plânge. Hai să mergem în sală... să o lăsăm singură... Vino cu mine! (*îl ia de braț*)

LOPAHIN: Ei, ce e cu voi? Cântați mai tare! Faceți cum vă poruncesc eu! (*cu ironie*) Vine noul proprietar, stăpânul livezii de vișini! (*lovește din greșeală o măsuță, gata să răstoarne un candelabru*) Pot să plătesc tot! (*iese cu Pișcik*)

(*în sală și salon nu-i nimeni, afară de Liubov Andreevna, care stă ghemuită și plânge amarnic; orchestra cântă în surdină;*

intră repede Ania și Trofimov; Ania se apropie de mama ei și îngenunchează în fața ei, Trofimov rămâne la intrarea în sală)

ANIA: Mamă! Plângi, mamă? Buna, draga, scumpa mea mamă, frumoasa mea, te iubesc... te binecuvântează. Livada de vișini a fost vândută, nu mai există. E adevărat, dar nu mai plânge, mamă! Ți-a mai rămas viața înaintea ta, ți-a rămas sufletul tău frumos și curat... Să plecăm de aici, să plecăm, scumpa mea, vino cu mine! Vom sădi o livadă nouă, mai frumoasă decât asta, o vei vedea și ai să înțelegi. Și o bucurie liniștită, o bucurie adâncă se va lăsa peste sufletul tău, ca soarele în amurg peste zare, și vei zâmbi, mamă! Să mergem, scumpa mea, să mergem!

Cortina

ACTUL AL PATRULEA

Decorul din actul întâi. Nu mai sunt nici perdele la ferestre, nici tablouri, doar puțină mobilă strânsă toată într-un colț, ca pentru vânzare. O senzație de gol. Lângă ușa de ieșire și în fundul scenei sunt strânse geamantanele, baloturile de călătorie etc. În stânga, ușa e deschisă și se aud glasurile Variei și Aniei. Lopahin așteaptă în picioare. Iașa ține o tavă cu pahare de șampanie. În antreu Epihodov leagă cu sfoară o ladă. În fund, din culise se aude zgomot de voci. Au venit țăranii să-și ia rămas-bun. Glasul lui Gaev: „Vă mulțumesc, fraților, vă mulțumesc!”

IAȘA: Au venit oamenii să-și ia rămas-bun. După mine, Iermolai Alexeici, țăranul e de treabă, măcar că-i necioplit.
(zgomotul de voci încetează; prin antreu trec Liubov Andreevna și Gaev; Liubov Andreevna nu plânge, dar e palidă, buzele îi tremură, nu poate vorbi)

GAEV: Le-ai dat punga ta, Liuba. Așa nu se mai poate! Nu se poate!

LIUBOV ANDREEVNA: N-am putut să mă stăpânesc. N-am putut!

(pleacă amândoi)

LOPAHIN *(în ușa, în urma lor)*: Pofțiți, vă rog! Câte un păhărel de șampanie, de adio. Nu mi-a dat prin cap să iau din oraș. N-am găsit decât o singură sticlă la bufetul gării. Vă rog. *(pauză)* Nu doriți? Nu vreți să-mi faceți cinstea? *(se depărtează de ușa)* Să fi știut, n-aș mai fi cumpărat. Dacă-i așa, nu beau nici eu. *(Iașa pune tava pe scaun, cu precauție)* Bea măcar tu, Iașa!

IAȘA: În sănătatea celor care pleacă! Iar dumitale, noroc bun aici! *(bea)* Șampania asta nu e veritabilă, crede-mă!

LOPAHIN: Opt ruble sticla. *(pauză)* E frig al dracului!

IAȘA: N-am făcut focul astăzi, că tot plecăm. *(râde)*

LOPAHIN: De ce râzi?

IAȘA: De bucurie.

LOPAHIN: Suntem în octombrie, dar e soare și liniște, ca vara. Bună vreme pentru construcții. (*în ușa, uitându-se la ceasul de perete*) Nu uitați, vă rog, că nu mai aveți decât patruzeci și șapte de minute până la plecarea trenului. Asta înseamnă că peste douăzeci de minute trebuie să plecați la gară. Grăbiți-vă!

(*Trofimov, în pardesiu, intră din curte*)

TROFIMOV: Cred că a sosit vremea plecării. Trăsura e la scară. Unde dracu or fi galoșii mei, că nu-i mai găsesc. (*în prag*) Ania, nu-mi găsesc galoșii, nu sunt nicăieri.

LOPAHIN: Mă duc la Harkov. Iau același tren cu voi. O să rămân toată iarna la Harkov. Mi-am pierdut timpul cu voi. Am obosit stând degeaba. Nu pot fără muncă. Uite, nu mai știu ce să fac cu mâinile. Îmi atârnă de parcă n-ar mai fi ale mele!

TROFIMOV: Las' că plecăm numaidecât și o să te poți apuca iar de rodnică ta muncă.

LOPAHIN: Ia un păhărel!

TROFIMOV: Nu, nu beau!

LOPAHIN: Așadar, te duci la Moscova?

TROFIMOV: Da. Îi petrec până la oraș și mâine plec la Moscova.

LOPAHIN: Uite, pun rămașag că profesorii nu și-au început cursurile, așteptându-te!

TROFIMOV: Asta nu te privește.

LOPAHIN: De câți ani ești la universitate?

TROFIMOV: Caută ceva mai nou. E veche și răsuflată. (*își caută galoșii*) Cred că tot nu ne vom mai vedea niciodată. De aceea, dă-mi voie la despărțire să-ți dau un sfat: nu mai da atâta din mâini. Lasă-te de obiceiul ăsta. Nu mai da din mâini. Pentru că ți-aș mai spune că a construi vile și a socoti că vilegiaturiști vor ajunge cu timpul gospodari, și asta înseamnă să dai din mâini degeaba... Totuși, oricum ai fi, eu țin la tine. Ai degete subțiri și delicate ca un artist, ai un suflet delicat și ales...

LOPAHIN (*îl îmbrățișează*): La revedere, dragul meu! Îți

mulțumesc pentru tot! Spune-mi dacă ai nevoie de bani de drum.

TROFIMOV: Ce să fac cu ei? N-am nevoie!

LOPAHIN: Dar n-aveți bani!

TROFIMOV: Avem. Îți mulțumesc. Am primit pentru o traducere. Îi am aici, în buzunar. (*neliniștit*) Dar unde-or fi galoșii mei?

VARIA (*din camera vecină*): Ia-ți vechiturile! (*aruncă pe scenă o pereche de galoși*)

TROFIMOV: De ce te superi, Varia? Hm... Dar ăștia nu sunt galoșii mei!

LOPAHIN: Astă-primăvară am semănat o mie de desetine de mac și am câștigat curat patruzeci de mii de ruble. Și ce privesc, când erau toți macii înfloriți! Am câștigat așadar patruzeci de mii de ruble. Așa că dacă vreau să-ți împrumut niște bani, am de unde! De ce ții nasul sus? Sunt un țăran. Și îți vorbesc fără ocoluri.

TROFIMOV: Tatăl tău a fost țăran, al meu farmacist, dar asta n-are nicio importanță. (*Lopahin scoate portofelul*) Lasă, lasă... Să-mi dai două sute de mii de ruble și tot n-aș lua. Sunt un om liber. Tot ceea ce voi ceilalți, bogați sau săraci, prețuiți atât de mult, asupra mea n-are mai multă putere decât un fulg luat de vânt. Eu pot să mă lipsesc de voi, pot să nici nu vă iau în seamă, sunt puternic și mândru. Omenirea merge spre adevărul cel mai înalt, spre cea mai înaltă fericire din câte există – și eu sunt în primele rânduri.

LOPAHIN: Și ai să ajungi vreodată?

TROFIMOV: Am să ajung! (*pauză*) Am să ajung sau am să le arăt altora calea.

(*în depărtare se aud topoare lovind pomii*)

LOPAHIN: Și acum, la revedere, dragul meu! E timpul să plecăm. Ne umflăm în pene unul în fața altuia, dar viața trece. Când muncesc din greu timp îndelungat, mi-s gândurile mai sprintene și mi se pare că știu și eu pentru ce trăiesc. Dar câți oameni sunt, frate, în Rusia, care nici nu știu de ce sunt pe pământ! N-are însă nicio importanță. Mersul treburilor nu ține de asta. Se zice că Leonid Andreici a primit o slujbă la bancă cu șase

mii de ruble pe an... Dar n-o să rămână mult. Prea e leneș!

ANIA (*în ușă*): Te roagă mama ca până pleacă să nu se mai taie livada...

TROFIMOV: Adevărat! N-ai avut nici măcar atâta tact... (*iese prin antreu*)

LOPAHIN: Îndată, îndată... Ce oameni, zău! (*iese după el*)

ANIA: L-au dus pe Firs la spital?

IAȘA: Am spus de azi-dimineață. Probabil că l-au trimis.

ANIA (*lui Epihodov care trece prin sală*): Semion Panteleici, fii bun și află dacă l-au dus pe Firs la spital!

IAȘA (*ofensat*): I-am spus de dimineață lui Egor. De ce să întrebe de zece ori?

EPIHODOV: După părerea mea definitivă, preavârstnicul Firs nu mai e de dres. Trebuie să ia calea strămoșilor. Eu unul nu pot decât să-l invidiez. (*pune un geamantan pe o cutie de pălării și o strivește*) Ei, poftim! Sigur! Știam eu! (*iese*)

IAȘA (*batjocoritor*): Nouăzeci și nouă de nenorociri!

VARIA (*de după ușă*): L-au dus pe Firs la spital?

ANIA: L-au dus.

VARIA: De ce n-au luat scrisoarea pentru doctor?

ANIA: Trebuie ajunși din urmă. Să li se dea scrisoarea! (*iese*)

VARIA (*din camera vecină*): Unde-i Iașa? Spuneți-i că i-a venit mama și că vrea să-și ia rămas-bun.

IAȘA (*dă din mână*): Mă scot din sărite!

(*Duniașa s-a ocupat tot timpul de bagaje; acum, când Iașa a rămas singur, se apropie de el*)

DUNIAȘA: Dacă m-ai privi măcar o dată, Iașa! Pleci... Mă părăsești... (*plânge și i se aruncă de gât*)

IAȘA: Ce să mai plângi? (*bea șampanie*) Peste șase zile sunt din nou la Paris. Mâine ne suim în expres și pornim, de parcă nici n-am fi fost aici. Nici nu-mi vine a crede. *Vive la France!* Nu-i de mine pe meleagurile astea!... Nu pot trăi aici... Ce să-i faci? Am văzut destulă mârłanie. Mi-ajunge. (*bea șampanie*) Ce să mai plângi? Poartă-te cum trebuie și n-ai să mai plângi.

DUNIAȘA (*se pudrează, privindu-se în oglindă*): Să-mi scrii de

la Paris. Te-am iubit doar! Te-am iubit atât de mult, Iaşa! Sunt o fiinţă gingaşă, Iaşa!

IAŞA: Uite-i că vin! (*se ocupă de geamantane, cântând încet*)
(*intră Liubov Andreevna, Gaev, Ania şi Charlotta Ivanovna*)

GAEV: E timpul să plecăm. Ne-au mai rămas numai câteva minute! (*privindu-l pe Iaşa*) Cine miroase a scrumbie?

LIUBOV ANDREEVNA: Peste zece minute trebuie să ne urcăm în trăsură. (*priveşte odaia*) Rămâi cu bine, casă dragă, casa bunicilor! Va trece iarna. O să vină primăvara şi-atunci n-ai să mai fii, au să te dărâme. Câte n-au văzut zidurile astea! (*işi sărută cu pasiune fiica*) Odorul meu! Eşti înseninată! Ochii-ţi sclipesc ca două diamante. Eşti mulţumită, nu? Foarte mulţumită?

ANIA: Foarte. Începe o viaţă nouă, mamă.

GAEV (*vesel*): Într-adevăr, acum e totul bine. Până la vânzarea livezii de vişini, ne frământam, sufeream. Apoi când lucrurile s-au hotărât şi nu s-a putut schimba nimic, toţi ne-am liniştit, ba ne-am şi înveselit... Sunt funcţionar de bancă, un financiar, mă rog... Galbena la mijloc... Oricum şi tu, Liuba, arăţi mult mai bine... fără îndoială.

LIUBOV ANDREEVNA: Da, într-adevăr, m-am mai liniştit. (*i se dă paltonul şi pălăria*) Dorm bine. Ia lucrurile mele, Iaşa! E timpul să plecăm! (*Aniei*) Copila mea, ne vom vedea curând... Plec la Paris... Voi trăi cu banii pe care i-a trimis mătuşa din Iaroslavl ca să ne răscumpărăm livada. Trăiască mătuşica! Numai că banii ăştia n-or să ţină prea mult.

ANIA: Nu-i aşa, mamă, că ai să te întorci în curând, în curând? Eu mă voi pregăti, voi da examenul la liceu şi apoi voi lucra, o să te ajut. Vom citi împreună, mamă, fel de fel de cărţi, nu-i aşa? (*îi sărută mâinile*) În serile de toamnă vom citi cărţi multe şi în faţa noastră se va deschide o lume nouă, plină de minuni... (*visătoare*) Să te-ntorci, mămico, să te-ntorci!...

LIUBOV ANDREEVNA: Am să mă-ntorc, comoara mea! (*o îmbrăţişează*)

(*intră Lopahin; Charlotta fredonează încet un cântec*)

GAEV: Ferice de Charlotta! Ea poate să cânte.

CHARLOTTA (*ia o legătură ce seamănă cu un copil în fașă*): Dormi, copilașul meu, nani, nani... (*se aude plâns de copil: Uaa! Uaa!*) Taci, copilașul meu drag, să fii cuminte... (*Uaa! Uaa!*) Tare mi-e milă de tine... (*aruncă balotul la loc*) Vă rog să-mi găsiți un loc undeva. Nu pot să stau fără să fac ceva.

LOPAHIN: Îți vom găsi, Charlotta Ivanovna, n-avea grijă.

GAEV: Toată lumea ne părăsește. Varia pleacă. Acum nimeni nu mai are nevoie de noi.

CHARLOTTA: La oraș n-am unde să stau. Trebuie să plec... (*fredonează*) Fie ce-o fi...

(*intră Pișcik*)

LOPAHIN: Uite și minunea pământului!

PIȘCIK (*gâfâind*): Uf, lăsați-mă să-mi trag sufletul... Am obosit... Dragii mei... Dați-mi un pahar de apă...

GAEV: Iar ai nevoie de bani? Sluga dumitale! Fug să scap de pacoste. (*iese*)

PIȘCIK: E mult de când n-am mai fost pe la dumneavoastră... (*lui Lopahin*) Ești aici... Ce mulțumit sunt că te văd... Om cu mintea strașnică... Poftim datoria. (*îi dă lui Lopahin bani*) Patru sute de ruble; mai rămân opt sute patruzeci...

LOPAHIN (*dă din umeri nedumerit*): Nu-mi vine să cred ochilor. De unde ai luat banii?

PIȘCIK: Așteaptă... Mi-e cald... O întâmplare extraordinară: au venit niște englezi la mine pe moșie și au găsit în pământ un fel de argilă albă... (*către Liubov Andreevna*) Și dumitale ți-am adus patru sute de ruble, prea frumoasa mea, scumpa mea... (*îi dă banii*) Restul mai târziu. (*bea apă*) Adineauri, în tren, un tânăr povestea că nu știu care mare filozof sfătuia oamenii să sară de pe acoperiș... „Sari!” spunea el. Aici e aici. (*mirat*) Ei, ce spuneți? Mai dați-mi apă!

LOPAHIN: Și ce-i cu englezii?

PIȘCIK: Le-am arendat o bucată de pământ, de ăsta argilos, pentru douăzeci și patru de ani... Și acum, iertați-mă, nu am timp, trebuie să alerg... mai departe... Trebuie să mă duc la Znoikov, la Kardamonov... Le sunt dator la toți... (*bea*) Vă doresc sănătate...

Mai dau eu joi pe-aici...

LIUBOV ANDREEVNA: Plecăm chiar acum la oraș, iar eu plec mâine în străinătate...

PIȘCIK: Cum? (*alarmat*) De ce la oraș? Tocmai c-am văzut toată mobila asta... geamantanele... Ei, las' că nu-i nimic... (*printre lacrimi*) Nu-i nimic... Ce oameni deștepți... englezii ăștia... Nu-i nimic!... Fiți fericiți, Dumnezeu să vă ajute... Nu-i nimic... Totul are un sfârșit pe lumea asta... (*îi sărută Liubovei Andreevna mâna*) Și dacă vă ajunge vreodată vestea că mi-am dat sfârșitul, aduceți-vă aminte de acest biet cal și spuneți: „A trăit odată pe lume un trăsnet... un oarecare Simeonov-Pișcik... fie-i țărâna ușoară!” Ce vreme minunată!... Da!... (*pleacă puternic emoționat, dar se întoarce în aceeași clipă și vorbește din ușă*) Fiica mea Dașenka vă salută! (*iese*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ei, și acum putem pleca. Plec însă cu două griji: mai întâi boala lui Firs. (*uitându-se la ceas*) Mai avem cinci minute...

ANIA: Mamă, pe Firs l-au și dus la spital. Iașa l-a trimis azidimineață.

LIUBOV ANDREEVNA: Și a doua mea grijă e Varia. Ea e obișnuită să se scoale dimineața și să lucreze. Acum fără muncă e ca peștele fără apă. A slăbit, e palidă și plânge mereu, sărăcuța de ea... (*pauză*) Îți aduci aminte, Iermolai Alexeici, că visul meu era să vă văd căsătoriți și lucrurile parcă mergeau bine. (*șoptește ceva Aniei, face semn Charlottei, și amândouă pleacă*) Ea te iubește și știu că și duminică îți place. Nu pricep atunci de ce fugiți unul de celălalt! Nu înțeleg!

LOPAHIN: Să fiu sincer, nici eu nu știu. E ciudat... Dacă mai e timp, sunt gata chiar acum. S-o sfârșim odată! Simt însă că fără dumneata n-am s-o cer în căsătorie.

LIUBOV ANDREEVNA: Minunat. Ne trebuie numai o clipă. O chem numaidecât...

LOPAHIN: Avem și șampanie. (*privește paharele*) Sunt goale. A băut-o cineva. (*Iașa tușește*) A dat-o gata.

LIUBOV ANDREEVNA (*cu vioiciune*): Foarte bine... Noi ne

ducem... Iaşa, *allez!* O chem! (*spre uşă*) Varia, lasă tot, vino aici. Vino! (*iese cu Iaşa*)

LOPAHIN (*se uită la ceas*): Da...

(*pauză*)

(*după uşă râsete reţinute, şoapte, în sfârşit intră Varia*)

VARIA (*privind cercetător în jur*): Ciudat, nu pot să găsesc...

LOPAHIN: Ce cauţi?

VARIA: I-am pus chiar eu undeva, dar nu țin minte unde.

(*pauză*)

LOPAHIN: Şi acum unde ai de gând să te duci, Varvara Mihailovna?

VARIA: Eu? La Rogulini... M-am tocmnit la ei ca să le țin gospodăria... Un fel de menajeră, dacă vrei...

LOPAHIN: La Iaşnevo? Sunt vreo şaptezeci de verste de-aici. (*pauză*) Aşadar s-a isprăvit cu viaţa din casa asta...

VARIA (*privind lucrurile*): Unde să fie... Sau poate i-am pus în cufăr?... Da, aici nu mai am ce căuta... Viaţa n-o să-nceapă din nou...

LOPAHIN: Eu plec chiar acum la Harkov, chiar cu trenul ăsta. Am multe treburi pe cap. În curte îl las pe Epihodov... L-am luat la mine.

VARIA: Ei, da, e bine!

LOPAHIN: Anul trecut, pe vremea asta – dacă-ţi mai aduci aminte – ninge! Acum e linişte şi soare... Numai că e frig... Cel puţin trei grade sub zero.

VARIA: Nu m-am uitat. (*pauză*) De altfel, termometrul e spart.

(*pauză*)

GLAS DE AFARĂ (*dinspre uşă*): Iermolai Alexeici!

LOPAHIN (*parcă ar fi aşteptat de mult chemarea asta*): Da, vin numaidecât. (*iese grăbit*)

(*Varia stând pe jos şi punându-şi capul pe balotul cu rochii, plânge încet; se deschide uşa, intră Liubov Andreevna*)

LIUBOV ANDREEVNA: Ei? (*pauză*) Trebuie să plecăm!

VARIA (*nu mai plânge; şi-a şters lacrimile*): Da, e timpul, măicuţă. Cred c-am să ajung chiar astăzi la Rogulini. Numai de n-

aș pierde trenul.

LIUBOV ANDREEVNA (*în ușa*): Ania, îmbracă-te!

(*intră Ania, apoi Gaev, Charlotta Ivanovna; Gaev poartă un palton gros, cu glugă; se strâng servitorii, vizitiii; lângă lucruri se agită Epihodov*)

LIUBOV ANDREEVNA: Acum putem porni la drum.

ANIA (*veselă*): La drum!

GAEV: Prietenii mei, scumpii mei, dragii mei prieteni! Părăsind această casă pentru totdeauna, pot oare să tac, să mă stăpânesc și să nu exprim la despărțire sentimentele care umplu acum toată ființa mea...

ANIA (*îl imploră*): Unchiule!

VARIA: Unchiule dragă, nu trebuie!

GAEV (*trist*): Bila galbenă la mijloc, în dubleu... Tac...
(*intră Trofimov, apoi Lopahin*)

TROFIMOV: Haideți, doamnelor și domnilor, e timpul să plecăm!

LOPAHIN: Epihodov, dă-mi paltonul!

LIUBOV ANDREEVNA: Să mai stau o singură clipă! Parcă n-aș fi văzut niciodată ce pereți are casa asta, ce tavane... Acum privesc toate astea cu atâta lăcomie, atâta duioșie...

GAEV: Țin minte – aveam șase ani – că de Sfânta Treime stăteam la fereastra asta și mă uitam după tata, care se ducea la biserică...

LIUBOV ANDREEVNA: Ați luat toate lucrurile?

LOPAHIN: Cred că da. (*lui Epihodov, îmbrăcându-se*) Vezi, Epihodov, să fie toate în ordine pe-aici!

EPIHODOV (*vorbește cu glas răgușit*): Fiți liniștit, Iermolai Alexeici!

LOPAHIN: Ce-i cu glasul ăsta?

EPIHODOV: Am băut adineauri apă și nu știu ce am înghițit...

IAȘA (*cu dispreț*): Ce necioplit!

LIUBOV ANDREEVNA: După plecarea noastră nu mai rămâne niciun suflet aici...

LOPAHIN: Până la primăvară!

VARIA (*trage din balot o umbrelă și o ridică de parcă ar vrea să lovească în cineva. Lopahin se preface speriat*): Vai de mine, ce te-a găsit? Nici nu mă gândeam.

TROFIMOV: Vă rog să vă urcați în trăsură... E timpul! Curând o să sosească trenul!

VARIA: Petea, uite-ți galoșii! Erau lângă geamantan. (*printre lacrimi*) Și ce murdari sunt... Și ce roși!

TROFIMOV (*punându-și galoșii*): Să pornim, domnilor!

GAEV (*puternic emoționat, îi e teamă să nu plângă*): Tren... Gară... Croise la mijloc, dublu în colț...

LIUBOV ANDREEVNA: Să mergem!

LOPAHIN: Sunteți toți aici? N-a mai rămas nimeni? (*încuie ușa din stânga*) Aici sunt depozitate lucrurile, trebuie să închidem. Să mergem!

ANIA: Adio, casă. Adio, viață de odinioară!

TROFIMOV: Viață nouă, te salutăm! (*iese cu Ania*)

(*Varia privește camera și iese fără să se grăbească; pleacă lașă cu Charlotta, care duce cățelul de lanț*)

LOPAHIN: Așadar, până la primăvară... Ieșiți, doamnelor și domnilor... La revedere! (*pleacă*)

(*Liubov Andreevna și Gaev au rămas singuri; de parcă ar fi așteptat această clipă, se aruncă unul în brațele celuilalt și plâng încet, de teamă să nu fie auziți*)

GAEV (*disperat*): Soră, soră!...

LIUBOV ANDREEVNA: O, draga, scumpa, frumoasa mea livadă! Rămâi cu bine, viața mea, tinerețea mea, fericirea mea! Rămâneți cu bine!

GLASUL ANIEI (*chemând-o*): Mamă!

GLASUL LUI TROFIMOV (*vesel, plin de elan*): Aau!...

LIUBOV ANDREEVNA: Să mai privesc o ultimă dată pereții ăștia, ferestrele astea... Prin odaia asta îi plăcea răposatei mele mame să se plimbe...

GAEV: Soră, soră!...

GLASUL ANIEI: Mamă!

GLASUL LUI TROFIMOV: Aau!...

LIUBOV ANDREEVNA: Venim!

(ies)

(scena e goală; se aude cum se încuie ușile, apoi cum pleacă trăsurile; se face liniște; liniștea e străbătută deodată de zgomotul surd al toporului, care lovește un pom; sună stinger și trist; se aud pași; se arată pe ușa din dreapta Firs; e îmbrăcat ca întotdeauna, în haină și jiletcă albă; în picioare – pantofi; e bolnav.)

FIRS *(se apropie de ușă și o încearcă)*: E încuiat. Au plecat... *(se așază pe divan)* M-au uitat. Nu face nimic... Am să stau aici puțin... Sunt sigur că Leonid Andreici iar nu și-a luat blana, a plecat cu paltonul... *(oftează, preocupat)* Dacă n-am fost cu ochii pe el! Așa-i tinerețea! *(bombăne ceva de neînțeles)* Viața mea a trecut de parcă nici n-am trăit... *(se culcă)* Am să mă întind puțin. Nu ți-a mai rămas niciun pic de putere, niciun pic... Eh, un târâie-brâu! *(stă nemișcat)*

(se aude un zgomot depărtat, ca din cer, ca sunetul unei coarde care plesnește, un sunet trist, stingându-se încet; se face tăcere, se aude numai cum departe, în livadă, toporul lovește în vișini)

CORTINA

Piesa a fost scrisă în anul 1903. Din relatările lui K. S. Stanislavski rezultă că ideea acestei piese, neconturată încă, îl frământa pe Cehov chiar în perioada repetițiilor piesei *Trei surori* (almanahul *Şipovnik*, nr. 23, 1914). Curând după punerea în scenă a piesei *Trei surori*, în scrisorile sale către O. L. Knipper (7 martie și 22 aprilie), Cehov amintește de intenția de a scrie pentru Teatrul de Artă din Moscova o piesă veselă.

Primele amănunte despre piesa pe care intenționa s-o scrie pentru Teatrul de Artă și care începuse să-l preocupe le găsim în scrisoarea lui Cehov către O. L. Knipper (20 ianuarie 1902): „Nu ți-am scris nimic despre viitoarea mea piesă nu pentru că n-aș avea încredere în tine, după cum îmi scrii, ci fiindcă n-am încă încredere în piesă. Ideea abia-abia mijeste în creierul meu, ca primele raze ale dimineții, și nu pot să-mi dau încă seama cum va arăta piesa, cum va ieși ea, iar concepția ei se schimbă de la o zi la alta.” Cehov se referă probabil la aceeași piesă în scrisoarea sa adresată (1 octombrie 1902) lui K. S.

Stanislavski: „La 15 octombrie vin la Moscova și am să-ți explic motivele pentru care nu mi-am terminat încă piesa. Subiectul există, dar îmi lipsește inspirația.” În luna decembrie a aceluiași an, în scrisoarea către O. L. Knipper, Cehov spune: „*Livada mea de vișini* va avea trei acte. Așa cred, dar nu sunt încă sigur.” (24 decembrie 1902) Structura generală a piesei nu s-a precizat nici în luna care urmează: „*Livada de vișini* am vrut s-o fac în trei acte lungi, dar o pot face tot așa de bine și în patru. De fapt, ar fi totuna, căci fie că va avea 3, ori 4 acte nu va schimba nimic, piesa va rămâne aceeași.” (din scrisoarea către O. L. Knipper, 3 ianuarie 1903) În această perioadă, Cehov nu se apucase încă să-și scrie piesa. „Am intenția s-o scriu în februarie”, îi comunică el lui K. S. Stanislavski (Alexeev) la 1 ianuarie 1903. La sfârșitul lui ianuarie el repetă același lucru într-o scrisoare către V. F. Kommissarjevskaja: „Piesa e concepută, este adevărat, i-am găsit și titlul (*Livada de vișini*, care rămâne deocamdată un secret), dar de scris am să mă apuc cel mai târziu pe la sfârșitul lui februarie, dacă, bineînțeles, am să mă simt bine”. Tot în această scrisoare Cehov precizează că rolul principal în piesă va aparține unei „bătrâne”. În scrisoarea sa din 11 februarie 1903, Cehov se adresează artistei M. P. Alexeeva (Lilina), cu rugămintea de a juca în piesa lui, dar nu pomenește nimic despre rolul ei, iar despre piesă vorbește cu oarecare rezervă: „... Nu știu încă cum o să-mi iasă și rămâne de văzut dacă voi reuși... La primăvară va fi gata și am să ți-o aduc.” În scrisoarea către O. L. Knipper, scrisă în aceeași zi, Cehov spune printre altele: „La 21 februarie încep să scriu piesa. Tu ai să joci pe *prostituța*...” Tot ei, la 1 martie, Cehov îi scrie: „... încep să scriu piesa. Mi-am aranjat hârtiile pe masă și am pus și titlul.”

În martie Cehov lucra la piesă, precizând chiar, în scrisori, rolurile. „Dacă piesa nu-mi va ieși așa cum mi-am pus în gând, să-mi trănțești un pumn în nas. Stanislavski deține un rol comic, tu, la fel.” (din scrisoarea către O. L. Knipper din 5 martie 1903) „Trebuie să recunosc că piesa nu-mi prea iese. Unul dintre personajele principale nu e suficient de bine gândit și mă încurcă, dar până la Paști, sper, figura lui se va contura și am să pot lucra nestingherit.” (18 martie 1903) „*Livada de vișini* va fi scrisă. Vreau să aibă cât mai puține personaje. În felul acesta atmosfera va fi mai intimă.” (21 martie 1903)

În aprilie lucrul este întrerupt din cauza plecării la Moscova și Petersburg și reluat, probabil, abia după întoarcerea lui Cehov de la Moscova și Novo-Fominsk la Ialta, prin iunie. La întrebările lui K. S. Stanislavski despre piesă, Cehov îi răspunde (28 iulie 1903) următoarele: „Piesa încă nu-i gata, merge greu. Sunt de vină lenea, timpul deosebit de frumos și dificultățile temei alese.” La 22 august, în scrisoarea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko, Cehov precizează chestiunea decorului: „Decorurile le-am redus la minimum, râul l-am înlocuit cu un paraclis și cu o fântână, în actul al doilea va fi o «câmpie verde», «un drum» și «privești care se pierde în zare», puțin obișnuită pentru o scenă.” Din toate aceste precizări se poate deduce că în această perioadă Cehov lucra la actul al doilea.

În scrisoarea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko (2 septembrie 1903),

Cehov comunică: „Piesa (dacă voi continua să lucrez în ritmul în care am lucrat până acum) va fi terminată în curând, fii fără grijă. Greu, din cale-afară de greu a fost actul al doilea, dar după cât mi se pare n-a ieșit rău. Piesa va fi o comedie.” Pe la jumătatea lui septembrie, Cehov scrie că piesa e terminată: „Piesa e ca și terminată. Ar trebui s-o transcriu, dar mă împiedică boala, iar de dictat nu pot.” (din scrisoarea adresată lui M. A. Cilenov, 13 septembrie 1903) Același lucru îl relatează și într-o scrisoare către M. P. Alexeeva, din 15 septembrie; „Unele pasaje nu-mi plac deloc, le modific și apoi le transcriu” (din scrisoarea către O. L. Knipper, din 3, 7, 9 și 12 octombrie). În scrisoarea adresată lui K. S. Alexeev (Stanislavski) la 10 octombrie, Cehov îi comunică: „Transcriu piesa pe curat pentru a doua oară, iată de ce întârzii atât. Am s-o trimit peste trei zile.” La 14 octombrie, Cehov spune într-o scrisoare către O. L. Knipper; „Nici nu-mi vine să cred că nu mai lucrez la piesă. Știi, de două ori a trebuit s-o transcriu.” Trimițându-i piesa, Cehov n-o considera încă în formă definitivă: „Dacă piesa nu va merge, nu te-ntrista, și nu-ți pierde curajul... Peste o lună am s-o modific în așa fel, încât n-ai s-o mai recunoști. Am lucrat la ea îngrozitor de mult, cu întreruperi lungi, cu dureri de stomac, sâcâit de tuse.” (din scrisoarea către O. L. Knipper, din 17 octombrie) Cehov își exprimă intenția să refacă piesa și în scrisoarea din 23 octombrie 1903, adresată tot ei.

În noiembrie 1903, textul piesei a fost înaintat cenzurii. Cenzorul a exclus două pasaje. Dăm mai jos cu litere cursive textele excluse. În actul al doilea, după cuvintele lui Trofimov: „Toți își iau aere grave, fac niște mutre întunecate și vorbesc numai despre lucruri importante, filozofează”, cenzura a tăiat: *„Îți timp ce, în văzul tuturor, muncitorii se hrănesc ca vai de lume, dorm fără perne, câte treizeci-patruzeci într-o cameră, năpădiți de ploșnițe, în duhoare, umezeală și promiscuitate...”* Tot în actul al doilea, într-o altă replică a lui Trofimov, care începe cu cuvintele: „Toată Rusia e livada noastră...”, următoarele cuvinte au fost tăiate de cenzură: *„Ați fost stăpâni peste suflete vii și asta v-a stricat într-atât pe toți, toți care au trăit înainte și care trăiesc și acum, încât nici mama dumitale, nici dumneata, nici unchiul dumitale nu băgați de seamă că trăiți pe datorie, pe spinarea altora, pe socoteala acelor pe care nici nu-i lăsați măcar să vă intre în casă...”*

În decembrie, Cehov asistă regulat la repetițiile piesei (vezi scrisorile lui Cehov către F. D. Batiuşkov, 21 decembrie și lui A. N. Pleşceev, decembrie 1903). Se vede că textul piesei a suferit unele modificări atât în perioada repetițiilor cât și în cursul primelor spectacole. Despre una dintre modificările acestea, probabil de o importanță mai mare, povestește K. S. Stanislavski: „Piesa nu mergea. Mai cu seamă actul al doilea. Din punct de vedere scenic el n-are niciun sens precis, nici acțiune și părea foarte monoton în timpul repetițiilor. Și tocmai această atmosferă de trândavă lăncezeală trebuia să fie redată în așa fel încât să stârnească interesul, ceea ce nu ne reușea... Tot actul al doilea ni se părea exagerat de lung și când Cehov a sosit la Moscova i-am cerut voie să suprimăm o scenă de la sfârșitul actului. Se vede că rugămintea noastră i-a pricinuit durere, fiindcă scriitorul a pălit, dar după un moment de

ezitare și-a revenit și ne-a răspuns: «Bine, tăiați!» După primele spectacole, Cehov a schimbat sfârșitul acestui act, scoțând din el scena finală care venea îndată după scena dintre Trofimov și Ania, cu care se încheie în prezent actul al doilea.” (*Reci*, 1914, nr. 177)

În urma rugăminții lui Gorki, Cehov și-a încredințat piesa spre publicare în culegerea asociației *Znanie* (vezi scrisorile lui Cehov către O. L. Knipper din 17 octombrie și 3 noiembrie și telegrama expediată de Gorki lui Cehov din 16 octombrie 1903). Din diferite motive, numărul culegerii *Znanie*, în care trebuia să apară piesa, întârzia. Intre timp intră sub tipar o ediție separată a piesei, editată de A. F. Marks. Ambele ediții apar aproape simultan, în iunie 1904. Textul piesei este identic în ambele ediții.

Comparând manuscrisul original, aflat în păstrarea Bibliotecii de Stat V. I. Lenin, cu edițiile apărute în 1904, putem urmări ultimele faze ale muncii autorului la text.

Autorul a făcut numeroase modificări stilistice. Cele mai multe modificări au fost în actul al doilea, în care, pe lângă modificări de stil, Cehov mai face unele inversiuni de text, înlocuiește cuvintele, schimbă ordinea frazelor, în special la începutul și sfârșitul actului. Publicăm textul din 1904.

În perioada când lucra la piesă, găsim în corespondența lui Cehov numeroase precizări și indicații cu privire la personaje și la piesă în ansamblul ei. „Până la urmă, în loc de dramă mi-a ieșit o comedie, pe alocuri chiar farsă...” (Vezi scrisoarea către M. Alexeeva-Lilina, 15 septembrie 1903) Cehov era preocupat ca Ania să nu vorbească pe un ton „plângăreț”, și, în general, să nu fie prea mulți eroi „care plâng”. „Adesea întâlnești la mine indicația «printre lacrimi», dar aceasta nu arată decât o dispoziție a personajului, nu lacrimi...” (din scrisoarea adresată lui V. I. Nemirovici-Dancenko, 23 octombrie 1903) În scrisoarea sa către O. L. Knipper (19 octombrie 1903), găsim următoarea precizare despre Trofimov: „Păi, Trofimov mereu e deportat și mereu dat afară din universitate – cum aş putea vorbi despre aceste amănunte?!”

În decembrie 1903, Cehov a asistat la repetițiile piesei. După cum relatează K. S. Stanislavski, Cehov era foarte atent la toate detaliile spectacolului. Unele amănunte în legătură cu punerea în scenă a piesei nu-l mulțumeau. În scrisoarea sa adresată lui V. K. Harkevici (13 ianuarie 1904), el spune: „Cred că premiera va avea loc la 17 ianuarie. Treaba merge greu, nu mă prea aștept la succes.” Nici primele spectacole nu l-au mulțumit. A doua zi după spectacol (18 ianuarie 1904), Cehov scrie lui I. L. Șceglov: „Ieri a avut loc premiera piesei mele, din care cauză mă aflu într-o dispoziție nu tocmai bună”. Jocul actorilor i se părea „confuz, inexpresiv” (din scrisoarea adresată lui F. D. Batiuşkov la 19 ianuarie 1904). În scrisorile sale către O. L. Knipper, Cehov își exprima nemulțumirea față de tratarea, în linii mari, a piesei: „De ce pe afișe și în anunțurile din ziare piesa e denumită cu atâta insistență dramă? Nemirovici și Alexeev (Stanislavski) văd în ea cu totul altceva decât am scris eu și sunt gata să bag mâna în foc că niciunul dintre ei n-a citit-o măcar o dată cu atenție.” (10 aprilie 1904)

Critica considera că ideea predominantă a piesei este prăbușirea vechii orânduiri nobiliare. Se spunea că piesa „pune un monument pe mormântul simpaticilor trândavi” (*Rusi*, 1904, nr. 110). „Nimeni până la Cehov n-a analizat atât de profund mentalitatea care generează această lipsă de simț practic, această neputință și inadaptabilitate” (*Mir bojii*, 1904, nr. 8). Aceleași aprecieri găsim și în *Russkoie slovo*, 1904, nr. 19; *Russkie vedomosti*, 1904, nr. 9 etc. Majoritatea criticilor se arătau nemulțumiți de figurile lui Lopahin și Trofimov (*Jurnal dlea vseh*, 1904, nr. 19; *Mir bojii*, 1904, nr. 8; *Naucinoie slovo*, 1904, nr. 3; *Teair i iskussivo*, 1904, nr. 12 etc). Se emitea părerea că „reprezentanții tinerei generații” – Trofimov și Ania – sunt slab conturați, n-au siguranță, le lipsește avânt și încredere în sine (*Teair i iskusstvo*, 1904, nr. 3; *Novii puii*, 1904, mai; *Russkie vedomosti*, 1904, nr. 9). A. V. Lunacearski sublinia, din punct de vedere al conținutului ideologic al piesei, impresia de neputință în fața vieții, pe care ți-o lasă eroii lui Cehov (*Kievskie otkliki*, 1904, nr. 246). Unii recenzenți remarcău filiațiunea directă a piesei *Livada de vișini* cu piesele precedente ale lui Cehov (*Naucinoie slovo*, 1904, nr. 3; *Jurnal dlea vseh*, 1904, nr. 9).

PIESE CARE NU AU FOST INCLUSE DE
A. P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE
„OPERE”

Despre efectul dăunător al tutunului

SCENETĂ-MONOLOG ÎNTR-UN ACT
(1902)

Traducere de M. Sevastos și M. Calmîcu

UNICUL PERSONAJ:

MARKEL IVANÎCI NIUHIN, *bărbatul soției sale, directoarea unui pension de fete*

Scena reprezintă estrada unui club provincial.

NIUHIN (*intră marțial; se înclină profund în fața publicului, își îndreaptă vesta și începe cu multă demnitate*): Stimați domni și stimate doamne! I s-a propus soției mele să țin în fața dumneavoastră, în scop de binefacere, o conferință de popularizare pe o temă liber aleasă. Deși modestia este însușirea cea mai de preț a unui adevărat om de știință, căruia nu-i place să pozeze, ținând seama de scopul acestei conferințe, nevastă-mea a acceptat ca ea să fie ținută de mine, și iată-mă deci în fața domniilor voastre... Trebuie să vă spun de la început că nu am nici titlul de profesor și nici alte titluri asemănătoare, dar nu este un secret pentru nimeni faptul că eu... eu (*șovăie și se uită pe furiș la fițuica pe care o scoate din buzunarul vestei*)... că eu, de treizeci de ani

fără întrerupere, jertfindu-mi sănătatea și renunțând la bucuriile acestei vieți, rezolv probleme strict științifice, ba chiar public din când în când în organul nostru local articole cu caracter științific... Mai deunăzi am predat redacției un asemenea articol de vaste proporțiuni intitulat: „Despre acțiunea dăunătoare a ceaismului și cafeismului asupra organismului”. Drept obiect al conferinței de față am ales răul pe care îl face omenirii întrebuințarea tutunului. Se-nțelege de la sine că într-o singură conferință nu poți epuiza toată importanța obiectului, dar am să caut să fiu scurt și să vorbesc numai despre ceea ce este mai esențial... Ca dușman al popularizării, vă voi vorbi din punct de vedere strict științific, iar pe dumneavoastră, stimați auditori, vă invit să aprofundați întreaga importanță a chestiunii și să ascultați cu toată seriozitatea conferința mea... Acei dintre dumneavoastră care nu sunt dispuși sau se sperie de ariditatea unei expuneri pur științifice n-au decât să plece!... (*face un gest maiestuos și-și îndreaptă vesta*) Așadar, să începem...

Vă rog să mă ascultați cu luare-aminte. Țin în mod deosebit să atrag atențiunea onorabililor medici, aflați aici de față, că vor putea trage multe învățăminte din conferința mea, deoarece, după cum bine știți, în ciuda acțiunilor sale vătămătoare, tutunul se folosește de asemenea și în medicină. Iată, de pildă, la 10 februarie 1871, el a fost prescris soției mele sub formă de clistir. (*aruncă privirea pe fițuică*) Prin urmare, tutunul este un corp organic și, după părerea mea, provine din așa-zisa *Nicotină Tabacicum*, plantă din familia solaneelor, originară din America. Partea lui componentă esențială este nicotina... o otravă nemiloasă, păgubitoare! Din punct de vedere chimic, după părerea mea, este compusă din zece atomi de carbon, patrusprezece atomi de oxigen și... și doi a... atomi de a... azot... (*se înăbușă, își duce mâna la piept și scapă fițuica*) Ce năbușeală îngrozitoare! (*balansează din mâini și din picioare ca să-și mențină echilibrul*) Uf! O clipă, vă rog... îngăduiți-mi puțin răgaz... Mi-a venit rău... Am să încerc prin puterea voinței, domnilor, să-mi încetinesc bătăile inimii... (*se bate cu pumnul în piept*) Gata, i-am venit de hac! (*o pauză*)

scurtă în timpul căreia Niuhin umblă de colo-colo pe scenă făcându-și vânt cu mâinile) De mult... da... de mult, domnilor, am crize de zăduf... adică de astmă... Boala aceasta mi s-a declarat la 13 septembrie 1869... în ziua când nevastă-meă a născut-o pe cea de a șasea fetiță a noastră, Veronika... Trebuie să știți că avem în prezent nouă fetițe... Băieți nu avem, fapt care o bucură nespus de mult pe consoarta mea. Deoarece într-un pension de fete fiii sunt cam incomozi din mai multe puncte de vedere. Singurul bărbat tolerat acolo sunt eu... Dar, vă asigur că stimabilele și onorabilele familii care au încredințat soției mele soarta copiilor lor, în ce mă privește pot fi pe deplin liniștite... Dar, să nu ne abatem de la subiect, căci timpul nu ne-o îngăduie. Și așa oare unde am rămas? Ptiu! Accesul de astmă m-a întrerupt tocmai la punctul cel mai interesant! Dar orice rău își are și binele său. Atât pentru mine, cât și pentru dumneavoastră, dar mai cu seamă pentru onorații medici aici prezenți, accesul acesta ne poate servi tuturor o lecțiune usturătoare... În natură nu există efecte fără cauză... Deci să căutăm cauza accesului meu de astăzi. (*își duce degetul la frunte și meditează profund*) Mda! Singurul mijloc de luptă împotriva astmei este abstenența, lupta împotriva unei hrane grele și iritante; iar eu, venind încoace, am păcătuit în această privință, permițându-mi unele excese... Trebuie să vă spun că la pensionul soției mele s-au servit astăzi niște blinele. Da, elevele au căpătat la prânz, în loc de friptură, blinele. În calitate de bărbat al soției mele nu se cade să laud prea mult pe această nobilă persoană, totuși mă jur că nicăieri pe lume nu se servește o masă mai igienică, mai rațională și mai substanțială decât la pensionul soției mele. Cea mai bună mărturie în acest sens vă stă propria mea persoană, aici de față, care are deosebita cinste de a îndeplini funcțiunea de administrator în acest pension. Trebuie să știți, domnilor, că în sarcina mea cade achiziționarea proviziilor, controlarea slugilor, dau soției socoteala în fiecare seară, țin la curent evidența scriptică, prepar insecticide, primenesc atmosfera prin pulverizațiune, număr rufele și, în afară de asta, trebuie să am grijă, de pildă, ca o periută de dinți să fie repartizată la cel mult

cinci fete și un prosop la maximum zece. Nu mai departe decât astăzi am avut misiunea de a cântări bucătăresei noastre făina și untul destinat blinelor... în cantitatea corespunzătoare exact cu numărul elevelor. Așadar, domnilor, pe ziua de azi am avut la masă blinele, adică le-au avut elevele, căci pentru membrii familiei mele s-a preparat friptură provenită, domnilor, dintr-o pulpă de vițel păstrată la beci de vinerea trecută... Deci, cumpănind bine lucrurile, am căzut într-un tot de comun acord cu soția să punem la fript pulpa pentru a nu-i da prilejul să intre în putrefacțiune. Zis și făcut! Și acum să vedeți ce urmează!... Când aceste blinele au fost gata, prăjite și numărate, numai ce trimite nevastă-mea vorbă la bucătărie că cinci dintre eleve fuseseră pedepsite pentru purtare urâtă, lipsindu-le de blinele. Drept urmare s-a constatat că cinci blinele au fost prăjite de pomană. Ce era de făcut? Gândiți-vă și dumneavoastră... Să le dăm fiicelor noastre? Nevastă-mea le interzisese aluaturile... Deci ne aflam în mare încurcătură. Ce era de făcut? (*oftează adânc și clatină din cap*) O, inimă iubitoare! O, bunătatea întruchipată! Ce credeți că-mi spune nevasta: „Ia-le, Markeșa, și înfruptă-te singur!” N-am zis ba, se-nțelege, și le-am mâncat după o dușcă de votcă. Iată dar, domnilor, cauza determinantă a accesului meu de astmă. *Da ist der Hund begraben!*³⁵ Totuși, domnilor... (*se uită la ceas*) Am vagă impresiune că ne-am luat cu vorba și ne-am abătut de la subiectul conferinței noastre. Să revenim dar... Deci, cum spuneam, compozițiunea chimică a nicotinei este... este (*scotocește nervos prin buzunare și caută fițuica*). Vă rog să rețineți această formulă... Formula chimică, domnilor, e ca steaua polară... (*zărind la picioarele sale fițuica, scapă peste ea batista, apoi se apleacă și le ridică pe amândouă*) Ah, da, am uitat să vă spun că pe lângă funcția de administrator la pensionul soției mele, mai am și misiunea de a preda fetelor matematica, fizica, chimia, geografia, istoria și artele frumoase. În afară de ele se mai predau la pensionul soției mele limba franceză, germană, engleză, apoi religia, lucrul manual, desenul, muzica, danțurile și manierele elegante... Da, domnilor, după cum vedeți e un program mai

bogat decât la oricare liceu. Dar ce hrană! Ce confort! Și lucru de mirare: toate acestea pe un preț de nimic. Internele, domnilor, plătesc trei sute de ruble, semiinternele două sute, iar externele – o sută! Iar pentru danțuri, muzică și desen se plătește separat, domnilor, după buna înțelegere cu a mea soție... Grozav pension! Are sediu în strada Pisicuțelor, colț cu fundacul „La trei căței”, casa lui madam căpitan Muțunache. Pentru parlamentațiuni directe cu soția mea, o puteți găsi la orice oră la domiciliu, iar programul pensionului îl puteți procura oricând de la portar – e numai cincizeci de copeici exemplarul! (*aruncă ochii pe fițuică*) Astea fiind zise, domnilor, vă invit să rețineți formula! Deci nicotina are următoarea compozițiune chimică: zece atomi de carbon, patrusprezece atomi de oxigen și doi atomi de azot. Vă rog să vă notați! E o substanță în stadiu lichid, domnilor, incoloră, cu miros specific de amoniac... La drept vorbind, pe dumneavoastră, ca și pe mine, ne interesează mai mult interacțiunea directă a nicotinei (*se uită la tabacheră*) asupra centrelor nervoase și mușchilor din aparatul digestiv. Ah, domnilor, iar am pățit-o! (*strănută*) Poftim, măgărițele astea nu se mai lasă de șotii! Ieri mi-au presărat în tabacheră pudră, astăzi altă drăcie caustică și puturoasă!... (*strănută și se freacă la nas*) Curată josnicie! Cine știe ce-ar putea pătimi nasul meu din pricina asta! Ptiu! Ce ființe infecte! Poate dumneavoastră, domnilor, înclinați a crede că asta se datorează lipsei de disciplină în pensionul soției mele. Vă înșelați, domnilor. Nu-i vinovat pensionul, ci întreaga societate! Dumneavoastră sunteți vinovați, domnilor! Da, familia trebuie să meargă mână în mână cu școala, și când colo... Dar să lăsăm asta... (*strănută*) Să uităm! Da, domnilor, nicotina aduce stomacul și toate accesoriile sale în stare tetanică... Adică, vreau să spun că le infectează cu tetanus!... (*pauză*) Observ, domnilor, că unii dintre dumneavoastră binevoiesc să surădă. Asta înseamnă că nu toți dintre dumneavoastră apreciază la justa valoare importanța obiectului conferinței noastre. Ba chiar unii găsesc motiv de râs, când de pe tribuna aceasta se rostesc marile adevăruri, iluminate de razele strictei științe! (*oftează*) Se-nțelege că-i departe de mine

gândul de a vă face observații, dar... trebuie să știți că totdeauna spun fetelor soției mele: „Fetelor, nu râdeți de lucruri care stau mai presus decât râsul!” (*strănută*) Deci, precum ați aflat și dumneavoastră, soția mea are nouă fete. Cea mai mare dintre ele are 27 de anișori, iar mezina, 17. Onorați auditori, tot ceea ce a creat natura mai frumos, mai neprihănit și mai sublim se află întruchipat în aceste nevinovate copile! Iertați-mi acest tremolo din glas și această emoțiune care m-a cuprins, dar trebuie să vă mărturisesc că în fața dumneavoastră se află cel mai fericit tată de pe pământ. (*oftează adânc*) Și totuși, când te gândești, cât de greu se mărită fetele în ziua de azi! Grozav de greu! E mai ușor să găsești o carboavă împrumut decât un ginere măcar pentru una dintre fete! (*clătinând din cap*) Ah, domnilor, care sunteți tineri și ne'nsurați! Prin încăpățânarea și prin înclinările materiale ale dumneavoastră vă lipsiți singuri de una dintre cele mai mari fericiri ale vieții – fericirea conjugală! Dacă ați ști măcar câte delicii îți provoacă viața conjugală! Iată, am trăit cot la cot cu soția mea treizeci și trei de ani și pot să vă mărturisesc că au fost cei mai frumoși ani ai vieții mele. Dar au trecut ca o clipă fericită! (*plânge*) Și când mă gândesc de câte ori am supărat-o cu slăbiciunile mele! Sărăcuța de ea! Deși sancțiunile pe care încerca, biata, să mi le aplice, le primeam cu resemnațiune, totuși prin ce-am răsplătit aceste supărări ale ei? (*pauză*) Fetele soției mele nu se mărită de atâta vreme, pentru că sunt din cale-afară de timide și nu pică niciodată sub privirea bărbaților... E drept, nevastă-mea nu poate să dea serate, nu poate să invite la noi persoane de alt sex... totuși pot să vă anunț în mare taină (*se apleacă peste tribună și coboară glasul*) că pe fetele noastre le puteți vedea de zile mari la mătușa lor, Natalia Semionovna Zavertiuhina, care suferă de dambla și colecționează monede vechi. Se servesc la ea și gustări... Dar, din lipsă de timp, să nu ne îndepărtăm de temă, domnilor! M-am oprit asupra tetanului... Totuși (*se uită la ceas*), aş zice să amânăm conferința pentru data viitoare... Cu toată considerațiunea! (*își îndreaptă vesta și iese plin de demnitate*)

CORTINA

Piesa a fost scrisă în anul 1886. La 14 februarie, Cehov îi scrie lui V. V. Bilibin următoarele: „Chiar acum am terminat de scris sceneta-monolog *Despre efectul dăunător al tutunului*, care – în tainița sufletului meu – era destinată actorului Gradov-Sokolov. Având însă la dispoziție numai 2 ore și jumătate, am stricat monologul și... în loc să-l arunc la coș, l-am trimis la *Peterburgskaia gazeta*. Intențiile mele au fost dintre cele mai frumoase, dar rezultatul lasă de dorit...”

La 17 februarie 1886, vodevilul a apărut în *Peterburgskaia gazeta*, iar curând după aceea a fost inclus în culegerea de nuvele ale lui Cehov, intitulată *Povestiri pestrițe*, care a apărut în 1886. La retipărire textul a suferit unele modificări.

Cu o altă serie de modificări, vodevilul a fost inclus într-o ediție litografiată a Bibliotecii teatrale a lui S. I. Napoikin, având mențiunea: „Aprobat de cenzură, Moscova, 31 ianuarie 1887”. În anul 1889, în aceeași litografie a lui S. I. Napoikin, precum și în litografia E. N. Rassohinei au apărut două ediții identice (cea de a doua având unele modificări), purtând data aprobării cenzurii: „Moscova, 30 mai 1889”. Cehov n-a inclus sceneta în culegerea de *Opere*. Publicăm textul din 1889.

Duhul pădurii

COMEDIE ÎN PATRU ACTE
(1889-1890)

Traducere de M. Sevastos și M. Calmîcu

PERSONAJE:

ALEXANDR VLADIMIROVICI SEREBREKOV, *profesor universitar la pensie*

ELENA ANDREEVNA, *soția lui, 27 de ani*

SOFIA ALEXANDROVNA (SONIA), *fiica lui din prima căsătorie, 20 de ani*

MARIA VASILIEVNA VOINIȚKAIA, *văduvă de consilier, mama primei soții a profesorului*

EGOR PETROVICI VOINIȚKI, *fiul ei*

LEONID STEPANOVICI JELTUHIN, *tehnolog cu studiile neterminate, un om foarte bogat*

IULIA STEPANOVNA (Iulia), *sora lui, 18 ani*

IVAN IVANOVICI ORLOVSKI, *moșier*

FEODOR IVANOVICI, *fiul lui*

MIHAIL LVOVICI HRUȘCEV, *moșier, absolvent al facultății de medicină*

ILIA ILICI DEADIN VASILI, *servitor în casa lui Jeltuhin*
SEMION, *muncitor la moară*

ACTUL ÎNTÂI

Parcul de pe moșia lui Jeltuhin. În fața terasei unei case mari se află două mese: una mare, pregătită pentru dejun, iar cealaltă ceva mai mică, pentru gustări. E ora trei după amiază.

Jeltuhin și Iulia ies din casă.

IULIA: De ce nu ți-ai pus costumul cenușiu? Acesta nu-ți vine bine.

JELTUHIN: Fleacuri. Totuna e.

IULIA: Leonicika, de ce ești așa de indispus?... Se poate, tocmai de ziua ta? Zău, ești un urâcios! (*îi pune capul pe piept*)

JELTUHIN: Of, m-ai dat gata cu iubirea asta a ta!

IULIA (*printre lacrimi*): Leonicika!

JELTUHIN: În loc de pupături și duioșii și de învelitori pentru ceas, de care n-am nevoie, mai bine făceai cele ce te-am rugat! De ce n-ai scris familiei Serebreakov?

IULIA: Am scris, Leonicika!

JELTUHIN: Cui anume?

IULIA: Sonicikii. Am rugat-o să vină astăzi pe la noi, nu mai târziu de unu. Zău că i-am scris!

JELTUHIN: Și acum e trei... iar ei n-au venit. În sfârșit, n-are nicio importanță! Nu vor să vină – n-au decât... N-o să iasă nimic din toată afacerea asta... Numai de umilințe am parte... Nu mi se dă un dram de atenție. Ce să fac, sunt un om urât, neinteresant, n-am nimic romantic în mine, și chiar dacă s-ar hotărî să mă ia, ar face-o numai din calcul... pentru bani!...

IULIA: Ce știi tu? De unde ai scos că ești urât?

JELTUHIN: Crezi că sunt orb! Uită-te numai la barba asta, parcă mi-ar crește de-a dreptul din gât și nu ca la toți oamenii... De mustață nici nu mai vorbesc, curat pământuf... Iar nasul...

IULIA: Dar de ce te ții mereu de cap, te doare?

JELTUHIN: Da, iar îmi iese un urcior la ochi...

IULIA: Se și vede, s-a umflat puțin. Lasă-mă să te sărut, o să-ți treacă.

JELTUHIN: Prostii!

(intră Orlovski și Voinițki)

Aceiași, Orlovski și Voinițki.

ORLOVSKI: Da' când ne mai așezăm la masă, pisicuțo, că-i trecut de trei?

IULIA: Să vină Serebreekovii, nășicule, și ne așezăm!

ORLOVSKI: Dar până când o să-i tot așteptăm? Mi-e foame, pomponelule, și lui Egor Petrovici de asemenea.

JELTUHIN *(lui Voinițki)*: Ce fac ai voștri, au de gând să vină?

VOINIȚKI: Când plecam, Elena Andreevna tocmai se îmbrăca.

JELTUHIN: Deci vor veni cu siguranță, nu?

VOINIȚKI: De ei nu poți fi sigur niciodată. Ba îl apucă pe generalul nostru un acces de gută, ba îi vine mai știu eu ce toană... Atunci putem să-i așteptăm mult și bine.

JELTUHIN: Dacă-i așa, să ne așezăm la masă! *(strigă)* Ilia Ilici! Serghei Nikodimâci! Pofțiți încoace!

(intră Deadin urmat de doi-trei musafiri)

Aceiași, Deadin și musafirii.

JELTUHIN: Pofțiți, pofțiți! Mai întâi o gustare. (*servind din gustări*) Serebreakovii n-au venit, Feodor Ivanîci lipsește. Duhul pădurii de asemenea n-a binevoit să se prezinte... Ne-au uitat cu toții!

IULIA: Nășicule, să-ți torn un păhărel de votcă?

ORLOVSKI: Un pic... Numai atâtica... Ajunge!

DEADIN (*legându-și șervețelul la gât*): Mă uit ce gospodărie aveți, Iulia Stepanovna, și mă entuziasmez! Ori că străbați ogoarele voastre, ori că te plimbi prin livada umbroasă, ori că-ți arunci ochii la masa asta încărcată cu de toate, vezi pretutindeni grija acestor mânușițe făcătoare de minuni. În sănătatea dumitale!

IULIA: De-ai ști numai câtă bătaie de cap am, Ilia Ilici! Uite, nu mai departe decât ieri, Nazarka a uitat să bage puii de curcă în poiată, și ce crezi? Au stat toată noaptea în grădină, în rouă, iar spre dimineață cinci dintre ei au pierit...

DEADIN: Într-adevăr, e o neglijență condamabilă. Curca e o pasăre gingașă...

VOINIȚKI (*lui Deadin*): Ascultă, Ciupitule, taie-mi și mie niște șuncă!

DEADIN: Mă execut cu deosebită plăcere. Șunca e într-adevăr minunată. Aș putea spune chiar că e una dintre minunile din „O mie și una de nopți”. (*tăind șunca*) Bagă de seamă numai cum ți-o tai: după toate regulile artei! Beethoven și Shakespeare nu ți-ar fi decupat-o mai bine. Numai că cuțitul acesta nu prea taie... (*ascute cuțitul de un altul*)

JELTUHIN (*tresărind*): Brrr... Dă-l încolo de cuțit, Ciupitule! Nu pot suporta!...

ORLOVSKI: Ia povestește-mi, Egor Petrovici, ce se mai aude pe la voi?

VOINIȚKI: Ce să se audă, nimic deosebit.

ORLOVSKI: Ceva nou?

VOINIȚKI: Toate-s vechi. Ce-a fost anul trecut e și anul acesta. Cât despre mine, ca de obicei, nu fac aproape nimic, mă țin de palavre. Bătrâna mea coțofană, *maman*, ne-a împuiat urechile cu emanciparea asta a femeilor. Cu un ochi cată la groapă, iar cu celălalt la înțelepciunea cărților... Descoperă, vezi matală, zorii noii vieți.

ORLOVSKI: Dar profesorul?

VOINIȚKI: Din păcate încă nu l-au mâncat moliile. Șade, îndeobște, cât îi ziulica de mare în biroul său și mângâiește hârtoagele. „Scriem ode nesfârșite cu frunțile-ncruntate, dar laurii și fala nu vor să se arate...” Biata hârtie! Cât despre Sonicika, citește ca înainte cărți înțelepte și-și scrie memoriile. Destul de interesante, după părerea mea...

ORLOVSKI: Draga de ea!

VOINIȚKI: Cu spiritul meu de observație, ar fi trebuit să scriu de mult un roman. Subiectul se vrea parcă culcat pe hârtie de la sine: un profesor ieșit la pensie, un hârb, o păstrugă învățată... Gută, reumatism, migrenă, ficații și tot felul de alte boșnițe... Gelos ca un Othello... Trăiește de nevoie pe moșia primei sale soții, pentru că buzunarul nu-i permite să trăiască la oraș... Se plânge mereu că-i nefericit, deși fericirea se ține scai după el.

ORLOVSKI: Cum așa?

VOINIȚKI: Foarte simplu! Gândește-te numai cât de fericit a fost omul acesta în viață! Feciorul unui diac amărât, un biet seminarist, a reușit să dobândească tot felul de titluri onorifice, iar mai târziu o catedră, și acum a ajuns Excelență, cumnat de senator și așa mai departe. Să zicem că toate acestea nu-s lucru mare. Să luăm însă un alt aspect al problemei: omul acesta timp de douăzeci și cinci de ani citește și scrie despre artă fără să priceapă o iotă. Timp de douăzeci și cinci de ani el rumegă ideile altora despre realism, diverse tendințe în artă și despre alte bazaconii de felul acesta; citește și scrie ceea ce oamenii inteligenți le este cunoscut de mult, iar pe proști nu-i interesează! Într-un cuvânt, omul acesta de douăzeci și cinci de ani bate apa-n piuă! Și are

succes, îți dai seama? E celebru! Pentru care merite, te întreb? În virtutea cărei legi?

ORLOVSKI (*râzând în hohote*): Parcă l-ai invidia!

VOINIȚKI: Da, da, într-adevăr!... Gândește-te numai la succesul pe care-l are la femei! Niciun Don Juan n-a cunoscut vreodată un succes atât de desăvârșit! Prima lui soție, soră-mea, o ființă minunată, blândă, curată cum e cerul acesta, un suflet plin de noblețe și de generozitate, o fată care a avut mai mulți admiratori decât el elevi, l-a iubit așa cum pot iubi numai îngerii din cer. Maică-mea, soacra dumnealui, îl idolatrizează până-n ziua de azi, și până astăzi dumnealui îi inspiră o spaimă plină de venerație. Cea de a doua nevastă, o femeie de o frumusețe rară, o femeie deșteaptă – ai cunoscut-o doar – l-a luat când era bătrân, i-a dat tinerețea, frumusețea, libertatea și întreaga ei strălucire... Pentru ce? Care-i motivul? Și dacă ai ști ce talentată e! S-o auzi numai cum cântă la pian!

ORLOVSKI: După câte știu, e o familie de oameni talentați, cum rar întâlnești.

JELTUHIN: Este adevărat. Sofia Alexandrovna, de pildă, are o voce admirabilă... O soprană de prima clasă, cum n-am întâlnit nici la Petersburg. Păcat numai că prea forțează notele de sus. De n-ar fi asta, vă garantez cu capul că ar fi ajuns... ar fi ajuns departe... Vă rog să mă iertați, domnilor, dar trebuie să-i spun Iuliei două cuvinte. (*o ia pe Iulia deoparte*) Trimite un călăreț cu o scrisoare. Scrie-le că dacă nu pot veni acum, să vină pe seară, să cineze cu noi... (*cu voce scăzută*) Dar bagă de seamă cum scrii, să nu mă faci de râs... După punct să începi cu literă mare, mă auzi?... (*cu voce tare, duios*) Te rog, draga mea.

IULIA: Bine, bine, am înțeles. (*pleacă*)

DEADIN: Am auzit că soția profesorului, Elena Andreevna, pe care n-am avut plăcerea să o cunosc, te uluiește nu numai prin calitățile sale sufletești, ci, mai cu seamă, prin fizicul ei, cum să zic...

ORLOVSKI: Da, e o femeie adorabilă.

JELTUHIN: Și e credincioasă profesorului?

VOINIȚKI: Din păcate, da.

JELTUHIN: Și de ce, mă rog, „din păcate”?

VOINIȚKI: Pentru că această fidelitate a ei e falsă de la început și până la sfârșit. Multă retorică și niciun dram de logică... Să-ți înșeli soțul bătrân pe care nu-l poți suferi, după părerea ei, este imoral. Să înăbuși însă în tine tinerețea și simțurile este moral... La dracu, unde e logica?

DEADIN (*văitându-se*): Jorj dragă, te rog!... Știi bine că nu-mi place când vorbești în felul acesta. Pur și simplu mă cutremur... Domnilor, nu am darul vorbirii, permiteți-mi să vă vorbesc simplu, cum îmi dictează conștiința, fără fraze pompoase și figuri de stil... Domnilor, a-ți înșela soția sau soțul înseamnă a fi un om infidel, un fățarnic, care cu aceeași ușurință își poate trăda și propria patrie!

VOINIȚKI: Mai tacă-ți fleanca!

DEADIN: Dă-mi voie, dă-mi voie, Jorj... Ivan Ivanîci, Leonicika, dragi prieteni, gândiți-vă numai cât de perfidă a fost soarta cu mine! Doar nu e un secret pentru nimeni că soția mea a fugit chiar a doua zi după nuntă cu omul pe care-l iubea, numai și numai pentru faptul că am o înfățișare puțin atrăgătoare...

VOINIȚKI: Foarte bine a făcut.

DEADIN: Dați-mi voie, domnilor. Dar nici după incidentul acesta eu nu mi-am călcat datoria. Eu continui să o iubesc și să-i rămân credincios, o ajut după puteri și las prin testament întreaga mea avere copilașilor ei, pe care i-a avut cu omul iubit... Eu nu mi-am călcat datoria în picioare și mă mândresc cu asta. Da, domnilor, sunt mândru! Mi-am pierdut, ce-i drept, fericirea, dar mi-a rămas mândria! Cât despre ea, tinerețea s-a dus, frumusețea, supusă și ea legilor naturii, a pălit, omul drag, fie-i țărâna ușoară, și-a dat duhul... Vă întreb, ce i-a mai rămas acum? (*se așază*) Poftim, eu vă vorbesc serios, iar dumneavoastră mă luați în râs...

ORLOVSKI: Ești un om bun, ai o inimă de aur, dar prea te întinzi la vorbă și dai din mâini când vorbești...

(*din casă iese Feodor Ivanovici; poartă haine de postav scump și cizme cu carâmbi înalți; pieptul îi este plin de decorații și de*

*medalii, are un lanț masiv de aur cu brelocuri și inele scumpe pe
degete)*

Aceiași și Feodor Ivanovici.

FEODOR IVANOVICI: Bună ziua, tuturor!

ORLOVSKI (*cu bucurie*): Fediușka, feciorașul meu drag!

FEODOR IVANOVICI (*lui Jeltuhin*): La mulți ani, prietene, tot ce-ți dorește inima, și... să crești mare!... (*dă mâna cu cei de față*)
Tăicuță, bine te găsesc! Să trăiești, Ciupitule! Poftă mare la toată lumea!

JELTUHIN: Da' pe unde ai hoinărit? Se poate să te lași așteptat atâta vreme?

FEODOR IVANOVICI: Uf, ce căldură! O votcă, să vină o votcă!

ORLOVSKI (*mâncându-l din ochi*): Suflețelul meu, bărbosul meu drag... Ce ziceți, chipeș băiat am, domnilor?! O mândrețe de bărbat!

FEODOR IVANOVICI: În sănătatea noului născut! (*golește pahărelul*) Serebreakovii n-au venit?

JELTUHIN: Încă nu.

FEODOR IVANOVICI: Hm... Dar Iulia pe unde o fi?

JELTUHIN: Nu știu ce tot face pe-acolo... Ar fi timpul să ne servească plăcinta. Ia să mă duc să o chem. (*pleacă*)

ORLOVSKI: Dar ce-i cu Leonicika?... sărbătoritul nostru? E cam indispus pe ziua de azi. Nu-i în apele lui...

VOINIȚKI: E un necioplit. Asta-i!

ORLOVSKI: Nervii, vedeți dumneavoastră, ce să-i faci...

VOINIȚKI: Prea mult amor propriu! Ia spuneți-i, de pildă, că scrumbia asta de pe masă e bună, pe loc se îmbufnează: cică, de ce lauzi scrumbia și nu-l lauzi pe el? Un om de nimic, la drept vorbind. Iată-l că vine.

(intră Iulia și Jeltuhin)

Aceiași, Jeltuhin și Iulia.

IULIA: Ce bine-mi pare că te văd, Fedenka! (*îl sărută pe Feodor Ivanovici*) Servește-te, sufletele. (*lui Ivan Ivanovici*) Ce zici, nășicule, de pantofiorul acesta?... I l-am lucrat lui Leonicika de ziua lui...

ORLOVSKI: Drăguța de ea, a brodat un pantofior! O piesă de artă, zău așa!...

IULIA: Numai firul de aur mă costă opt ruble și jumătate. Dar perlele! Uite-te numai ce de perle pe margini!... Ce zici de monograma asta? Leonid Jeltuhin! Dar de dedicație: „Pe cine-l iubesc, aceluia îi dăruiesc...”

DEADIN: Ia să mă uit și eu! Tii, chiar că-ți ia ochii!

FEODOR IVANOVICI: Ei, hai... ajunge! Iulia, ia vezi să ne aducă mai bine niște șampanie!

IULIA: Fedenka, s-o lăsăm pe diseară!

FEODOR IVANOVICI: Nicidecum! Ori mi-o aduci acum, ori plec! Pe cuvânt că plec! Spune-mi unde se află, că mă duc singur s-o aduc.

IULIA: Întotdeauna îmi întorci socotelile pe dos. Ești de-a dreptul insuportabil! (*lui Vasili*) Vasili, ia cheile! Șampania se află în cămară, în coșniță, lângă punga cu stafide. Ai grijă numai să nu spargi ceva.

FEODOR IVANOVICI: Vasili, adă trei sticle!

IULIA: N-o să iasă din tine nimic bun, Fedenka... (*împarte plăcinta la musafiri*) Serviți, domnilor, serviți... Prânzul o să-l luăm abia pe la șase... Zău, Fedenka, nimic bun n-o să iasă din tine... Ești un om pierdut.

FEODOR IVANOVICI: Gata, ai și dat drumul la râșniță!

VOINIȚKI: Mi se pare că a sosit cineva... Auziți?

JELTUHIN: Da... da... Se vede că au venit Serebreakovii... În sfârșit!

VASIL: Domnii Serebreakov au sosit!

IULIA (*bucuroasă*): Sonicika! (*iese în fugă*)

VOINIȚKI (*cântând*): Să mergem să-i primim, să mergem să-i primim. (*pleacă*)

FEODOR IVANOVICI: Ia te uită ce se mai bucură!

JELTUHIN: Lipsă de tact... Trăiește cu *madame* profesor și nici măcar nu-și ascunde sentimentele.

FEODOR IVANOVICI: Cine trăiește?

JELTUHIN: Jorj ăsta, cine altul... Atât a lăudat-o în lipsa ta, atât a lăudat-o, că-mi era rușine de rușinea lui.

FEODOR IVANOVICI: Și de unde știi că trăiește cu ea?

JELTUHIN: Că n-oi fi orb nici eu... Și apoi, tot județul vorbește...

FEODOR IVANOVICI: Palavre... Deocamdată nimeni nu trăiește cu ea, dar în curând am să trăiesc eu... Mă auzi? Eu!

Aceiași, Serebriakov, Maria Vasilievna, Voinițki la braț cu Elena Andreevna, Sonia și Iulia.

IULIA (*sărutând-o pe Sonia*): Draga mea, ce bine-mi pare că ai venit!

ORLOVSKI (*venind în întâmpinare*): A, Sașenka, ce bucuros sunt că te văd! (*se sărută cu profesorul*) Slavă Domnului, slavă Domnului, în sfârșit! Cum mai stai cu sănătatea?

SEREBREKOV: Așa și-așa. Și tu, cumetre? Să nu-ți fie de deochi, arăți bine. Mă bucur că te văd. Când ai sosit?

ORLOVSKI: Vineri. (*Mariei Vasilievna*) O, Maria Vasilievna, ce încântat sunt, Excelență! Ce mai faceți? (*îi sărută mâna*)

MARIA VASILIEVNA: Scumpule... (*îl sărută pe frunte*)

SONIA: Nășicule!

ORLOVSKI: Sonicika, suflețelule! (*o sărută pe obraz*) Porumbița mea dragă!...

SONIA: Ai rămas așa cum te știu, nășicule. Naivitatea și bunătatea întruchipată... Sentimental ca-ntotdeauna...

ORLOVSKI: Iar tu ai crescut, te-ai făcut frumoasă, te-ai împlinit...

SONIA: Cu sănătatea cum mai merge?

ORLOVSKI: N-am de ce să mă plâng. Sunt sănătos tun!

SONIA: Bravo, nășicule, mă bucur! (*lui Feodor Ivanovici*) Poftim, pe elefant nici nu l-am observat. (*îl sărută*) Stufos, ars de soare, ca un paing, zău așa!

IULIA: Draga mea!

ORLOVSKI (*lui Serebriakov*): Cum te mai lauzi, cumetre, cum o duci?

SEREBREKOV: Binișor... Dar tu?

ORLOVSKI: Ca frunza pe apă. Moșia i-am dat-o lui fecioru-meu, pe fete le-am rostit cu oameni de treabă... iar acum, nici capul nu mă doare! Trai pe vătrai!

DEADIN (*lui Serebreakov*): Excelența voastră a binevoit să întârzie la ospăț, deci trebuie s-o anunț că această plăcintă rumeioară a mai pierdut ceva din temperatura ei inițială... Totodată permiteți-mi să mă prezint: Ilia Ilici Deadin sau, după cum mă numesc alții foarte spiritual, dacă luăm în considerație acest obraz puțin cam ciupit, Ciupitul.

SEREBREAKOV: Încântat de cunoștință!

DEADIN: *Madame! Mademoiselle!* (*se înclină în fața Elenei Andreevna și a Soniei*) După cum vedeți, Excelență, toți cei de față îmi sunt buni amici. Subsemnatul a avut pe vremuri o situațiune cât se poate de înfloritoare... Dat fiind însă unele împrejurări familiale sau, vorbind în limba forurilor diriguitoare ale înțelepciunii omenești, din motive independente de redacție, am fost pus în situațiunea de a ceda partea mea de avere iubitului meu frate care, la rândul său, printr-o împrejurare tot atât de nefericită intrând în banii statului, i-a rămas acestuia din urmă dator vreo șaptezeci de mii de ruble... Profesiunea mea: exploatarea tumultuoaselor stihii ale naturii. Mai precis, oblig tumultuoasele valuri să învâртеască roțile morii pe care o arendez de la bunul meu amic, zis Duhul pădurii.

VOINIȚKI: Ciupitule, da' mai închide clonțul odată!

DEADIN (*nebăgând de seamă întreruperea*): Cu smerenie mă prosternez în fața aștrilor științei, care luminează orizontul iubitei noastre patrii, și-mi iau permisiunea de a o inopina pe Excelența Voastră cu o vizită, pentru a-mi delecta sufletul cu ultimele descoperiri și concluziuni ale științei.

SEREBREAKOV: Vă aștept. Îmi veți face o deosebită plăcere.

SONIA: Ia povestește-mi, nășicule, pe unde ai petrecut iarna asta, pe unde te-ai vânturat?

ORLOVSKI: Am fost la Gmunden, la Paris, la Nisa, la Londra, sufletele...

SONIA: Vai, ce frumos trebuie să fi fost! Ești un om fericit!

ORLOVSKI: Vrei să mergi cu mine? Te iau la toamnă...

SONIA (*cântând*): „O, nu mă ispiți, căci e zadarnic...”

FEODOR IVANOVICI: Nu cânta în timpul mesei, căci nevasta

bărbatului tău va fi o toantă.

DEADIN: Ar fi interesant să arunci o privire asupra acestei mese *à vol d'oiseau*.³⁶ Ce buchet minunat! O împletire de grații, de frumusețe, de erudiție profundă, de glo...

FEODOR IVANOVICI: Ce limbă aleasă, Doamne! Asculți și nu-ți vine a crede... Vorbești, de parcă ți-ar trage cineva cu rindeaua pe spinare...

(*râsete*)

ORLOVSKI (*Soniei*): Și tu, sufletele, tot nu te-ai măritat?...

VOINIȚKI: Și cu cine ai vrea să se mărite, mă rog? Humboldt s-a grăbit să moară, Edison se află în America. Schopenhauer a dat și el ortul popii... Mai deunăzi am găsit pe masa dumneaei un jurnal cu însemnări. Îl deschid, de curiozitate, și ce credeți că citesc! Auziți, cică: „Nu, eu n-am să iubesc niciodată... Iubirea e un simțământ egoist, care atrage propriul meu *eu* spre un obiect de alt sex...” Și dracu știe ce nu mai era acolo: „transcendental, punctul culminant al fondului integrant...” Ptiu, diavole! De unde le-ai scos toate astea?

SONIA: Ai face bine să lași ironia la o parte, unchiule Jorj, că nu te prinde.

VOINIȚKI: Și de ce te superi, mă rog?

SONIA: Dacă îmi mai spui un cuvânt, unul dintre noi doi va fi nevoit să plece acasă...

ORLOVSKI (*râzând în hohote*): Așa caracter mai zic și eu!

VOINIȚKI: Chiar!... Îți taie piuitul... (*către Sonia*) Hai, dă lăbuța! (*îi sărută mâna*) Pace și bună înțelegere!... N-am să te mai supăr.

Aceiași și Hrușcev.

HRUȘCEV (*ieșind din casă*): De ce oare nu m-am născut pictor? Ce grup sculptural!

ORLOVSKI (*bucuros*): Mișa, dragul meu fin!

HRUȘCEV: Multă sănătate sărbătoritului! Ce frumușică te-ai făcut, Iulicika! Bine că te aflu sănătoasă! Nașule, tot ce-ți dorești! (*îl sărută pe Orlovski*) Sofia Alexandrovna, numai bine... (*salută întreaga asistență*)

JELTUHIN: Se poate să întârzii atât? Pe unde mi-ai umblat?

HRUȘCEV: Am vizitat un bolnav.

IULIA: Plăcinta s-a răcit.

HRUȘCEV: Nu face nimic, Iulicika, o mănânc și rece. Unde să mă așez?

SONIA: Stai aici, lângă mine... (*îi face loc să se așeze*)

HRUȘCEV: Ce vreme minunată e azi! Și am o poftă de mâncare, cât șapte!... Stați, mai întâi să beau o votcă... (*bea*) În sănătatea sărbătoritului! Să iau și un pateu... Iulicika, sărută pateul, o să fie mai bun... (*Iulia sărută pateul*) *Merci*. Cum te mai lauzi, nășicule? Nu te-am mai văzut de un car de vreme.

ORLOVSKI: Ai dreptate, nu ne-am mai văzut cam de mulțișor. Am fost plecat în străinătate.

HRUȘCEV: Am auzit, am auzit... De-ai ști cât te-am invidiat! Și tu, Feodor, cum o mai duci?

FEODOR IVANOVICI: Târâș-grăpiș, cu voia dumneavoastră.

HRUȘCEV: Cum îți merg treburile?

FEODOR IVANOVICI: N-aș putea să mă plâng. O duc. Numai de n-ar fi atâta alergătură. Mi-am pierdut capul cu drumurile astea! Când aici, când în Caucaz, când aici, când în Caucaz... Alerg ca un bezmetic. Știi doar că am două moșii acolo...

HRUȘCEV: Cum să nu știu.

FEODOR IVANOVICI: Ei bine, află că mă îndeletnicesc cu

căratul oamenilor la moșie și colecționez tarantule și scorpioni. În general treburile merg cum merg, însă cu „Amorule, mă lasă-n pace...” situația rămâne neschimbată.

HRUȘCEV: Îndrăgostit desigur, ca-ntotdeauna?

FEODOR IVANOVICI: Că veni vorba despre asta, aș propune să bem un pahar. (*bea*) Domnilor, să nu vă îndrăgostiți niciodată de femei măritate! Pe cuvânt de onoare, e mult mai bine să ai pieptul străbătut de un glonte, așa cum îl are umila slugă a dumneavoastră, decât să iubești o femeie cu bărbat... Curată nenorocire, vă rog să mă credeți...

SONIA: Deci dragoste fără speranțe?

FEODOR IVANOVICI: Asta-i bună! Cum adică, fără speranțe?... Există ceva pe lumea asta fără speranță? Vai, deznădejde, dragoste nenorocită – toate astea sunt mofturi. E destul ca omul să vrea... Ajunge să doresc ca pușca mea să nu mai dea niciun rateu, vă asigur că n-o să mai dea. Ajunge să doresc ca o cucoană să mă iubească – și o să mă iubească, vă asigur. Asta-i situația, dragă Sonia. Nu mai scapă cucoana de mine nici dacă ar fugi în Lună!

SONIA: Grozav mai ești, zău așa!

FEODOR IVANOVICI: Nu scapă, ți-o spun! E de ajuns să schimb două-trei vorbe cu ea și... gata, o am în mână! Uite, de pildă, mă uit în ochii ei și îi spun scurt: „De fiecare dată când vei vedea o fereastră trebuie să-ți aduci aminte de mine! Doresc acest lucru!” Ei, îți dai seama ce-nseamnă asta? Asta înseamnă că-și aduce aminte de mine de mii de ori pe zi... Și apoi, scrisorile. Da, da, o bombardez cu scrisori până-i vine să leșine!

ELENA ANDREEVNA: Cât despre scrisori, cred că metoda nu prezintă prea mare siguranță, căci se prea poate să nu le citească niciodată.

FEODOR IVANOVICI: Crezi? Hm... De treizeci și cinci de ani trăiesc pe această lume și mărturisesc că n-am întâlnit încă o asemenea femeie-fenomen care să aibă tăria de a nu deschide scrisorile.

ORLOVSKI (*mâncându-l din ochi*): Feciorașul meu! Curat o

cadră!... Așa eram și eu pe vremuri, domnilor. Semănam cu el ca două picături de apă. Numai că n-am fost în război. Cât despre rest – votca, femeile, chefurile – să te ții!

FEODOR IVANOVICI: Și o iubesc, Mișa, cu toată înverșunarea... De mi-ar cere, i-aș da totul, i-aș satisface toate poftele inimii... Aș duce-o la mine, în Caucaz, în munți, și am trăi acolo ca doi porumbei. Da, da, Elena Andreevna, aș păzi-o ca un câine credincios, căci ar fi fost această femeie pentru mine cum zice marele nostru poet: „Și ai să-mi fii regină-a lumii, iubirea veșnică-ai să-mi fii”. Ehe, nu știe ea ce-o așteaptă, că dacă ar ști...

HRUȘCEV: Și cine-i fericita?

FEODOR IVANOVICI: Dacă știi multe îmbătrânești repede, amice... Dar să lăsăm asta. Să schimbăm cântecul. Îmi aduc aminte, acum zece ani – Leonea era încă elev de liceu – când i-am sărbătorit ziua de naștere. Mă întorceam acasă călare: în dreapta o țineam pe Sonia, în stânga, pe Iulka, și amândouă se țineau de barba mea... Domnilor, să bem în sănătatea prietenelor tinereții mele, Sonia și Iulia!

DEADIN (*râzând în hohote*): E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

FEODOR IVANOVICI: Țin minte, îndată după încheierea armistițiului, chefuiam cu un pașă la Trebizonda... Și iată că acesta îmi pune următoarea întrebare...

DEADIN (*întrerupându-l*): Domnilor, să toastăm pentru buna înțelegere între oameni! Vivat prietenia!

FEODOR IVANOVICI: Stați puțin, stați puțin! Auzi, Sonia, dracu să mă ia, vreau să fac un rămășag cu tine. Pun la bătaie trei sute de ruble, bani peșin!... Uite, după masă mergem pe terenul de crochet și mă prind că dintr-o lovitură trec bila prin toate porțile.

SONIA: Primesc rămășagul, însă nu am atâți bani.

FEODOR IVANOVICI: Dacă pierzi, ai să-mi cânți de patruzeci de ori un cântec.

SONIA: De acord.

DEADIN: E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

ELENA ANDREEVNA (*înălțând capul*): Ce fel de pasăre o fi

asta?

JELTUHIN: E un șoim.

FEODOR IVANOVICI: Domnilor, să bem în sănătatea șoimului!

(Sonia râde în hohote)

ORLOVSKI: Ce te-a apucat?

(Hrușcev râde și el în hohote)

ORLOVSKI: Și tu?

MARIA VASILIEVNA: Sophie, nu-ți șade bine să râzi în felul ăsta!

HRUȘCEV: Iertare, domnilor, iertare... încă puțin și am terminat!...

ORLOVSKI: Asta înseamnă a râde în neștire.

VOINIȚKI: E de ajuns să le arăți un deget ca să se prăpădească de râs. Sonia! *(îi arată un deget)* Hai, râzi, râzi...

HRUȘCEV *(redevenind serios)*: Ajunge, fraților! *(se uită la ceas)* Ei, frate Mihaile, ai mâncat, te-ai îndestulat și acum a zi pas... Călătorului îi șade bine cu drumul. E timpul să mă retrag.

SONIA: Dar unde te grăbești?

HRUȘCEV: Mai am de făcut o vizită unui bolnav. Uf, m-am plictisit de medicina asta ca de mere acre...

SEREBREAKOV: Cum se poate, e doar profesiunea dumitale, vocația, ca să zic așa...

VOINIȚKI *(cu ironie)*: Ce știi dumneata... Altei profesii îi dă târcoale dumnealui în clipa de față. Săpă turbă, auzi, pe moșia dumisale...

SEREBREAKOV: Ce face?

VOINIȚKI: Săpă turbă. Un inginer i-a evaluat zăcământul la șapte sute douăzeci de mii de ruble. E glumă?

HRUȘCEV: Țin să vă spun că n-o fac pentru bani.

VOINIȚKI: Atunci pentru ce?

HRUȘCEV: Pentru ca dumneavoastră să nu mai tăiați pădurile.

VOINIȚKI: Și ce-i dacă le tăiem? După părerea dumitale, pădurile există probabil numai și numai ca să facă umbră pământului, nu?

HRUȘCEV: N-am făcut niciodată această afirmație.

VOINIȚKI: Iartă-mă că-ți spun, dar am impresia că tot ceea ce debitezi dumneata întru apărarea pădurilor e vechi, demodat și lipsit de seriozitate. N-o spun fără temei, deoarece cunosc aproape pe de rost toate rechizitoriile dumitale... Iată unul dintre ele... (*cu emfază, gesticulând și încercând să-l imite pe Hrușcev*) O, voi, oameni care distrugeți pădurile, această minunată podoabă a pământului, creată pentru a vă înnobila sufletul, pentru a vă face să înțelegeți frumosul, pentru a vă inspira simțăminte înalte! Pădurile îmblânzesc clima; iar acolo unde clima este mai blândă, omul consumă mult mai puțină energie în lupta sa cu forțele naturii, ceea ce-l face să fie, la rândul său, mai blând și mai bun. În țările în care clima este mai dulce oamenii sunt frumoși, sprinteni, plini de nerv, limba și mișcările lor au grație și eleganță. La ei înfloresc știința, înfloresc artele, filozofia lor este luminoasă, atitudinea lor față de femeie e plină de noblețe, cavalerism și așa mai departe. Toate aceste afirmațiuni sunt foarte drăguțe, însă atât de puțin convingătoare, încât permiteți-mi să-mi încălzesc mai departe sobele cu lemne și să-mi construiesc din ele magaziile.

HRUȘCEV: Nimeni nu se opune tăierii pădurilor pentru nevoile stricte ale omului. E timpul însă să oprim distrugerea lor. Toate pădurile Rusiei gem sub topoare, se doboară inutil miliarde de copaci, se devastează bârlogurile fiarelor, cuiburile păsărilor, se usucă râurile, dispar minunatele peisaje, numai și numai pentru că omului îi este lene să scurme puțin pământul și să scoată din el combustibilul de care are nevoie. Trebuie să fii un sălbatec lipsit de rațiune (*arată copacii*) ca să arzi în sobele tale toate aceste frumuseți, să distrugi ceea ce niciodată n-ai să poți pune la loc. Omului i-a fost dată rațiunea și puterea creatoare a minții pentru ca să poată spori minunatele bogății ce i-au fost puse la îndemână, însă până acum omul n-a creat nimic, ci numai a distrus. Pădurile se împuținează pe zi ce trece, râurile seacă, vânatul dispare, clima s-a stricat, iar pământul devine din ce în ce mai sărac și mai oropsit. Vă uitați la mine cu ironie și tot ceea ce spun vi se pare învechit și lipsit de seriozitate, dar vreau să vă mărturisesc că

atunci când trec prin fața pădurilor pe care le-am salvat de toporul țăranului, sau când aud foșnetul mătăsos al tinerei mele păduri pe care am sădit-o cu mâinile acestea mă bucur nespun că schimbarea climei stă puțin și în puterea mea, și că dacă peste o mie de ani omul va fi ceva mai fericit decât acum, asta mi se datorează în parte și mie. Când sădesc un mesteacăn și-l văd apoi înfrunzind și legănându-se în vânt, sufletul mi se umple de mândrie că l-am ajutat și eu pe Dumnezeu să creeze un organism viu...

FEODOR IVANOVICI (*întrerupându-l*): în sănătatea ta, Duh al pădurii.

VOINIȚKI: Toate acestea sunt foarte frumoase, dar dacă am sta să privim întreaga chestiune nu sub aspectul ei literar, ci pur științific, atunci...

SONIA: Unchiule Jorj, am impresia că limba dumitale a ruginit... Taci, te implor!

HRUȘCEV: Într-adevăr, Egor Petrovici, să nu mai vorbim despre asta, te rog.

VOINIȚKI: Mă închin în fața dorinței dumneavoastră.

MARIA VASILIEVNA: Vai, vai!

SONIA: Ce ai, bunicuțo, ce s-a-ntâmplat?

MARIA VASILIEVNA (*lui Serebrenikov*): Vai, Alexandr, mi-am pierdut cu totul ținerea de minte... Am uitat să-ți spun că am primit de la Harkov o scrisoare din partea lui Pavel Alexeevici... îți trimite salutări...

SEREBRENIKOV: Mulțumesc.

MARIA VASILIEVNA: Mi-a expediat noua sa broșură și m-a rugat să ți-o dau s-o citești.

SEREBRENIKOV: E interesantă?

MARIA VASILIEVNA: Interesantă, nimic de zis. Numai că se cam contrazice: auzi dumneata, combate tot ce a susținut acum șapte ani. Faptul e cât se poate de caracteristic pentru vremurile noastre. Niciodată în trecut oamenii nu-și schimbau cu atâta ușurință convingerile ca acum. E îngrozitor, dacă stai să te gândești.

VOINIȚKI: Nu-i nimic îngrozitor în asta. Mai servește, *maman*,

niște caracudă...

MARIA VASILIEVNA: Nu știu de ce îmi astupi gura de fiecare dată când încep să vorbesc.

VOINIȚKI: Pentru că de cincizeci de ani în șir batem apa în piuă discutând mereu aceleași și aceleași probleme... Cred că ar fi timpul să mai isprăvim cu ele.

MARIA VASILIEVNA: Am impresia că nu-ți mai face plăcere să mă auzi vorbind. Iartă-mă, Jorj, dar în ultimii ani te-ai schimbat atât de mult, încât nici nu te mai recunosc. Ai fost întotdeauna un om cu anumite convingeri la care n-ai fi renunțat în ruptul capului, ai fost o figură luminoasă...

VOINIȚKI: O, da, desigur, o figură atât de luminoasă încât îi eclipsam pe toți cei din jur, nu? Îmi permiteți să mă retrag?... Auzi dumneata, eu... o figură luminoasă!... Nici că se putea găsi o ironie mai bună decât asta! Am patruzeci și șapte de ani împliniți și până acum un an îmi împuiam creierul, ca și voi, cu tot felul de aberații scolastice, pentru a nu vedea viața în adevărata ei lumină, și credeam că fac bine... Abia acum îmi dau seama cât de prost am fost, cum mi-am irosit anii în zadar, când puteam să am tot ce mi-aș fi dorit, tot ceea ce nu mai îmi poate da acum bătrânețea!

SEREBREAKOV: Stai, stai puțin. Am impresia, Jorj, că în clipa de față nu faci altceva decât să arunci întreaga vină asupra convingerilor tale din trecut...

SONIA: Ajunge, tată! Discuția devine plictisitoare!

SEREBREAKOV: Da, da, cauți să arunci întreaga vină asupra convingerilor tale din trecut, fără ca să-ți dai seama că în fond tu ești vinovatul și nu aceste convingeri. Căci convingerile nesustținute de fapte sunt ca niște prunci născuți morți. Trebuia să acționezi, să faci treabă.

VOINIȚKI: Să acționez, să fac treabă? Crezi că fiecare om poate fi un *perpetuum mobile* al scrisului?

SEREBREAKOV: Ce vrei să spui prin asta?

VOINIȚKI: Vreau să spun că ar fi mult mai bine să încheiem această discuție, căci nu suntem acasă la noi.

MARIA VASILIEVNA: Vai, unde mi-e capul!... Iar am uitat,

Alexandr, să-ți amintesc de picături, ca să le iei înainte de masă. Le-am adus cu mine, dar am uitat cu totul de ele...

SEREBREAKOV: Dă-le-ncolo de picături!

MARIA VASILIEVNA: Cum se poate să vorbești astfel, Alexandr, că doar ești un om bolnav, un om cu sănătatea zdruncinată!

SEREBREAKOV: Și de ce, mă rog, la tot pasul trebuie să mi se amintească de acest lucru? Bătrân, bolnav, bătrân, bolnav... Toată ziua numai asta aud! *(lui Jeltuhin)* Leonid Stepanîci, permite-mi să mă retrag în casă. E o căldură insuportabilă aici, și apoi țăntarii ăștia nu-mi dau pace.

JELTUHIN: Mă rog, mă rog, poftiți, că doar masa s-a terminat...

SEREBREAKOV: Mulțumesc. *(intră în casă urmat de Maria Vasiliievna)*

IULIA *(lui Jeltuhin)*: Du-te după profesor! Nu e frumos să-l lași singur...

JELTUHIN *(Iuliei)*: Dracu să-l ia, că m-am săturat de el! *(pleacă)*

DEADIN: Iulia Stepanovna, mulțumirile mele. *(îi sărută mâna)*

IULIA: N-ai pentru ce, doar n-ai mâncat aproape nimic... *(îi mulțumesc și ceilalți musafiri)* N-aveți pentru ce, domnilor! Îmi pare rău că ați mâncat atât de puțin!

FEODOR IVANOVICI: Ei, și-acum, ce facem? Să mergem mai întâi pe terenul de crochet, căci vreau să câștig pariul... Dar după asta?

IULIA: Vom prânzi.

FEODOR IVANOVICI: Și după aceea?

HRUȘCEV: După aceea veniți cu toții la mine. Seara o să ne ducem la pescuit în iaz.

FEODOR IVANOVICI: E o idee minunată.

DEADIN: Genială!

SONIA: Atunci, domnilor, să punem lucrurile la punct... Vasăzică, mai întâi ne ducem pe terenul de crochet... Apoi vom prânzi ceva mai devreme la Iulia, și după aceea, pe la ora șapte,

vom merge în vizită la Duh... la, la Mihail Lvovici. Ne-am înțeles deci. Hai, Iulicika, cu mine, să luăm bilele de crochet.

(intră în casă împreună cu Iulia)

FEODOR IVANOVICI: Vasili, să aduci câteva sticle de vin pe terenul de crochet! O să bem în sănătatea învingătorilor. Și acum, tăicuțule, să mergem și noi... Ne așteaptă nobilul joc.

ORLOVSKI: Pe mine să mă ierți, drăguțule, că am să zăbovesc vreo cinci minute... Mă duc să mai stau de vorbă cu profesorul, că nu-i frumos... Trebuie să mai păstrăm și eticheta. Până vin eu, poți să joci cu bila mea... *(intră în casă)*

DEADIN: Mă duc să-l ascult pe savantul nostru Alexandr Vladimirovici, ca să-mi delectez sufletul cu...

VOINIȚKI: M-ai plictisit, Ciupitule. Hai, du-te odată!

DEADIN: Am plecat. *(intră în casă)*

FEODOR IVANOVICI *(se îndreaptă spre parc cântând)*: „Și ai să-mi fii regină-a lumii, iubirea veșnică-ai să-mi fii...” *(pleacă)*

HRUȘCEV: Și acum să-mi iau și eu tălpășița, așa, pe nesimțite... *(lui Voinițki)* Egor Petrovici, te rog insistent să nu mai deschizi niciodată discuția despre păduri și medicină. Nu știu de ce, dar de fiecare dată când dezbat cu dumneata aceste probleme, îmi rămâne în gură un fel de cocleală, și toată ziua după aceea nu mai sunt om. Am onoarea să te salut. *(pleacă)*

Elena Andreevna și Voinițiki.

VOINIȚKI: Ce om mărginit! Nu-i vorbă, fiecare dintre noi are dreptul să debiteze prostii, dar nu-mi place când omul le rostește cu patos.

ELENA ANDREEVNA: Iarăși ai avut o purtare imposibilă, Jorj! La ce ți-a trebuit să te cerți cu Maria Vasilievna și să-i vorbești lui Alexandr Vladimirovici despre *perpetuum mobile*? E nedemn ceea ce faci!

VOINIȚKI: Ce să fac, dacă-l urăsc pe omul acesta!

ELENA ANDREEVNA: N-ai de ce să-l urăști, căci e la fel ca toți ceilalți...

(Sonia și Iulia trec spre parc cu ciocanele și bilele de crochet)

VOINIȚKI: Dacă ai putea să-ți vezi fața, dacă ai putea să-ți observi toate gesturile!... Ți-e lene să trăiești, nu-i așa?

ELENA ANDREEVNA: Mi-e lene într-adevăr, urâtul mă doboară. *(pauză)* Toți îl condamnă pe soțul meu, îl ocărăsc când sunt de față, fără să se jeneze câtuși de puțin de prezența mea. Toți mă privesc cu compătimire – cică, biata de ea, ce soț bătrân are! Până și cei mai buni și mai înțelegători oameni ar fi bucuroși să-l părăsesc pe Alexandr... Toată această simpatie pentru mine, toate aceste suspine și priviri pline de compătimire tind spre același scop... Da, da, Duhul pădurii a avut dreptate spunând că distrugeți fără nicio rațiune pădurile, că în curând pământul va rămâne sterp. Același lucru îl faceți și cu oamenii, și foarte curând pe lumea asta nu vor mai exista nici devotament, nici curățenie sufletească, nici puterea de jertfă. De ce oare nu puteți privi cu indiferență o soție cinstită, dacă soția aceasta este a altuia? De ce, te întreb? Duhul pădurii va răspunde și la această întrebare: pentru că spiritul distrugerii sălășluiește în voi... Vouă nu vă e milă nici de păduri, nici de păsări, nici de femei și nici de semenii voștri.

VOINIȚKI: Mai dă-o-ncolo de filozofie, că n-o am la inimă!

ELENA ANDREEVNA: Transmite-i lui Feodor Ivanovici că m-a plictisit cu obrăznicile lui. E pur și simplu respingător. Să te uiți în ochii mei și să-mi vorbești față de toată lumea despre dragostea pe care o porți pentru o oarecare femeie măritată... Grozav de spiritual, nimic de zis!

VOCI DIN PARC: Bravo, bravo!

ELENA ANDREEVNA: În schimb, ce simpatic om e Duhul pădurii! De câte ori vine la noi, niciodată n-am curajul să stau cu el de vorbă prietenește, să mă apropiu de el. Iar lui i se pare probabil că sunt rea și că mă țin mândră. Se vede, Jorj, că noi doi suntem prieteni numai și numai prin faptul că amândoi suntem niște oameni din cale-afară de anoști și de plicticoși. Da, da, anoști și plicticoși! Te rog însă nu te uita în felul acesta la mine, că nu-mi place...

VOINIȚKI: Oare te pot privi cu alți ochi, dacă te iubesc? Dumneata ești viața, ești fericirea, ești însăși tinerețea mea!... Știu prea bine că șansele mele de a-ți câștiga inima sunt egale cu zero, de aceea nu-ți pretind nimic, ci-ți cer doar permisiunea de a mă uita în ochii dumitale, de a-ți auzi glasul...

Aceiași și Serebreakov.

SEREBREAKOV (*în fereastră*): Lenocika unde ești?

ELENA ANDREEVNA: Aici.

SEREBREAKOV: Draga mea, vino de mai stai cu noi...
(*dispare în casă*)

(*Elena Andreevna pornește spre intrare*)

VOINIȚKI (*mergând în urma ei*): Nu mă alunga. Lasă-mă să-ți vorbesc despre dragostea mea... Nu-ți cer mai mult. Va fi o nespusă fericire pentru mine.

Cortina

ACTUL AL DOILEA

Sufrageria în casa lui Serebreakov. Un bufet, o masă de sufragerie în mijlocul încăperii. E ora două noaptea. Se aude din parc toaca paznicului.

Serebreakov stă ațipit în fotoliu, în fața ferestrei deschise, și Elena Andreevna la fel, într-un alt fotoliu.

SEREBREAKOV (*trezindu-se*): Cine-i aici? Sonia, tu ești?

ELENA ANDREEVNA: Nu, eu sunt...

SEREBREAKOV: Tu, Lenocika? Vai, ce durere insuportabilă!

ELENA ANDREEVNA: Ți-a căzut pledul... (*îi învelește picioarele*) Alexandr, mai bine să-nchid fereastra.

SEREBREAKOV: Nu, nu trebuie. Mi-e tare cald... Auzi, am ațipit pentru câteva clipe și am visat că nu mai puteam mișca piciorul stâng. Parcă nu mai era al meu... Și m-a trezit durerea asta sfâșietoare. Nu cred să fie gută, ci un reumatism în toată legea. Cât o fi ceasul?

ELENA ANDREEVNA: Unu și douăzeci de minute.

(*pauză*)

SEREBREAKOV: Te rog să-mi cauți mâine dimineață pe Batiuşkov. Mi se pare că-l am.

ELENA ANDREEVNA: Ce-ai spus?

SEREBREAKOV: Te rog să-mi cauți mâine dimineață în bibliotecă pe Batiuşkov. Ştiu că am avut volumul... Oare de ce mi-o fi atât de greu să respir?

ELENA ANDREEVNA: Ești obosit. E a doua noapte de când n-ai mai închis ochii.

SEREBREAKOV: Se spune că din cauza gutei Turgheniev a făcut o anghină pectorală. Mi-e teamă să n-o păţesc la fel. Blestemată și scârboasă mai e și bătrâneţea asta, dracu' s-o ia! De când am îmbătrânit mi-e silă de mine. Cred că și vouă vă e lehamite să mă tot vedeți bolind.

ELENA ANDREEVNA: Vorbești mereu de bătrâneţea ta cu un ton de parcă noi, cei din jurul tău, am fi vinovați că ai îmbătrânit.

SEREBREAKOV: Cred că pe tine te-am scârbit cel mai mult...

ELENA ANDREEVNA: Mă plictisești! (*pleacă de lângă el și se*

așază ceva mai departe)

SEREBREAKOV: Îți dau toată dreptatea. Nu sunt un om mărginit și pot judeca lucrurile la rece. Ești tânără, frumoasă, dornică de viață, pe când eu sunt un moșneag, aproape un cadavru. Parcă nu-mi dau seama de toate astea? Sunt o pacoste pentru toți, și e un blestem că mai trăiesc. Aveți însă puțină răbdare, că nu mai am mult. O să scăpați de mine în curând.

ELENA ANDREEVNA: Vai, cum mă torturezi! Ascultă, Alexandr, dacă pentru toate nopțile astea de nesomn merit o recompensă, atunci te rog un singur lucru: taci! Taci, pentru numele lui Dumnezeu! Nu-ți pretind altceva.

SEREBREAKOV: Da, da, se pare că numai și numai din cauza mea toată lumea a ajuns la capătul puterilor, că toți se plictisesc, își irosesc tinerețea, și că numai eu, singur eu, mă bucur de viață și sunt nespus de fericit. Nu-i așa?

ELENA ANDREEVNA: Taci, nu mai pot suporta!

SEREBREAKOV: Nimeni nu mă mai poate suporta, asta e!

ELENA ANDREEVNA (*plângând*): Nu mai pot, nu mai pot! Spune-mi, ce vrei de la sufletul meu?

SEREBREAKOV: Nimic.

ELENA ANDREEVNA: Atunci taci odată și lasă-mă în plata Domnului.

SEREBREAKOV: Ciudat lucru! Îndată ce Jorj sau idioata asta bătrână, Maria Vasilievna, deschid gura – toată lumea îi ascultă și nu zice nici păs... Dar în clipa în care eu rostesc un singur cuvânt, toți se simt nenorociți. Le e silă până și de vocea mea. Bine, să presupunem că sunt un om respingător, că sunt un egoist, un despot, dar te întreb – nici măcar la bătrînețe n-am dreptul să mă bucur de acest privilegiu care se numește egoism? Oare n-am meritat asta? Am avut o viață grea. Împreună cu Ivan Ivanîci am fost pe vremuri studenți, așa încât poți să-l întrebi și pe el. Dumnealui se ținea de petreceri, chefuia cu țigăncile, făcea pe binefăcătorul meu, în vreme ce eu trăiam într-o odaie ca vai de lume, ieftină și insalubră, munceam zi și noapte ca o vită de corvoadă, flămânzeam chinuit de gândul că trăiesc din ajutorul

altuia. Apoi am stat la Heidelberg, dar n-am văzut Heidelbergul; am locuit și la Paris, dar n-am văzut Parisul, îmi petreceam zilele între cei patru pereți ai odăiței mele și munceam ca un rob. Apoi, după ce am căpătat catedra, întreaga-mi viață mi-am închinat-o științei, pe care o slujesc cu credință și cu dreptate până-n ziua de azi. De aceea te întreb, după toate câte le-am pătit, nu am și eu dreptul să mă bucur de o bătrânețe liniștită, să mă bucur de atenția celor din jur?

ELENA ANDREEVNA: Nimeni nu-ți tăgăduiește dreptul acesta. (*vântul de afară trânteste cu zgomot fereastra*) Ia te uită ce vânt s-a stârnit! Să închid fereastra. (*o închide*) Vine ploaia. Nu, nu, nimeni nu-ți tăgăduiește dreptul acesta.

(*pauză; paznicul din parc bate toaca și îngână un cântec*)

SEREBREAKOV: Să-ți închini întreaga viață științei, să te obișnuiești cu biroul tău, cu auditoriul tău, cu colegii tăi, oameni onorabili... și deodată, după toate astea, să te pomenești în cavoul ăsta, să te izbești zilnic de niște ființe meschine și să asculți josnicele lor discuții... Vreau să trăiesc, îmi place succesul, faima, animația! Da, trăiesc ca în surghiun!... Regret în fiecare clipă trecutul, asist la succesele altora, mă tem de moarte... Nu mai pot! Sunt la capătul puterilor! Iar dumnealor nu vor să-mi ierte slăbiciunile bătrâneții!

Elena Andreevna: Ai puțină răbdare: peste cinci-șase ani am să fiu și eu bătrână.

(*intră Sonia*)

Aceiași și Sonia.

SONIA: Nu înțeleg de ce n-a venit doctorul până acum. Și doar i-am spus lui Stepan că dacă nu-l va găsi pe medicul zemstvei, să se ducă la Duhul pădurii...

SEREBREAKOV: Ce nevoie am de el? Se pricepe în medicină cum mă pricep eu în astronomie.

SONIA: Doar nu era să chem pentru guta ta întreaga facultate de medicină!

SEREBREAKOV: Cu ăsta, care e sărac cu duhul nici n-am să stau de vorbă.

SONIA: Cum crezi. *(se așază)* Mi-e totuna.

SEREBREAKOV: Cât să fie ora?

ELENA ANDREEVNA: E aproape două...

SEREBREAKOV: Ce zăpușeală... Sonia, dă-mi picăturile de pe masă!

SONIA: Numaidecât! *(îi dă picăturile)*

SEREBREAKOV *(enervat)*: Nu astea! Of, nu te pricepi la nimic!

SONIA: Fără nervi, te rog! Poate unora le plac asemenea capricii, pe mine însă te rog să mă scutești!

SEREBREAKOV: Ai un caracter imposibil. Și de ce, mă rog, te superi?

SONIA: Aș vrea să știu de ce ții atât de mult să vorbești pe tonul acesta de om nenorocit? Dacă te-ar auzi cineva, ar putea crede într-adevăr că ești cel mai nefericit om din lume. În realitate însă, prea puțini oameni se bucură de fericirea pe care o ai tu.

SEREBREAKOV: Ai dreptate, ai dreptate, sunt un om foarte, foarte fericit!

SONIA: Se-nțelege că ești fericit... Cât despre gută, știi prea bine că până mâine dimineață accesul va trece. Atunci, de ce te mai tângui atât?

*(intră Voinițki; e îmbrăcat în halat de casă și ține o lumânare în
mână)*

Aceiași și Voinițki.

VOINIȚKI: Se apropie furtuna... (*afară fulgeră*) Poftim, ce vă spuneam? Hélène și Sonia, duceți-vă la culcare. Am venit să vă țin locul.

SEREBREAKOV (*speriat*): Nu, nu, nu mă lăsați cu el! Nu vreau! O să mă omoare cu vorba!

VOINIȚKI: Dar trebuie să se odihnească și ele, ce zici? De două nopți n-au mai închis ochii.

SEREBREAKOV: N-au decât să se ducă la culcare, dar să pleci și tu. Îți mulțumesc din suflet pentru această bunăvoință, însă pleacă, te rog! Fă-o în numele prieteniei noastre din trecut. Nu stărui! Vom vorbi altă dată.

VOINIȚKI: Care prietenie din trecut?... Mărturisesc că e ceva nou pentru mine.

ELENA ANDREEVNA: Jorj, te rog nu discuta.

SEREBREAKOV: Draga mea, nu mă lăsa cu el. O să mă omoare cu vorba!

VOINIȚKI: Mă faci să râd.

VOCEA LUI HRUȘCEV (*dincolo de scenă*): Sunt în sufragerie? Mulțumesc! Aveți, vă rog, grijă de cal. Duceți-l în grajd!

VOINIȚKI: Poftim, a venit doctorul.

(*intră Hrușcev*)

Aceiași și Hrușcev.

HRUȘCEV: Ce ziceți de vremea asta? Abia am scăpat de ploaie, că se ținea scai pe urmele mele. Bună seara.

SEREBREAKOV: Îmi pare rău că te-au deranjat. Eu n-am dorit acest lucru.

HRUȘCEV: Nu are nicio importanță! Dar ce ți-a venit, Alexandr Vladimirovici, te-ai apucat să boleşti? Mai mare rușinea, zău așa! Ce-ai pățit, ce te doare?

SEREBREAKOV: Oare de ce doctorii or fi manifestând față de bolnavi atâta condescendență și vorbesc cu ei de parcă ar avea de-a face cu niște copii?

HRUȘCEV (*râzând*): Ai face bine să fii mai puțin perspicace. (*cu blândețe*) Ei, haide, haide, să mergem în pat. Nu stai comod aici și apoi poți să răcești. Acolo am să pot să te consult și... totul va fi bine.

ELENA ANDREEVNA: Nu te încăpățâna, Alexandr, fă cum îți spune doctorul.

HRUȘCEV: Dacă mersul îți provoacă dureri, te vom duce cu fotoliu cu tot.

SEREBREAKOV: Nu, nu, pot merge și singur... (*se ridică*) Zău așa, degeaba te-au deranjat la ora asta. (*Hrușcev și Sonia îl duc de subțiori*) Și apoi, ca să fiu sincer, mărturisesc că nu prea am mare încredere în leacuri... De ce mă tot sprijiniți? Pot merge și singur.

(pleacă împreună cu Hrușcev și Sonia)

Elena Andreevna și Voinițki.

ELENA ANDREEVNA: Mă istovește. Abia mă mai țin pe picioare.

VOINIȚKI: Pe dumneata te istovește el, dar eu mă istovesc pe mine însumi. E a treia noapte de când nu dorm.

ELENA ANDREEVNA: Parcă e un blestem pe casa asta! Mama dumitale, în afară de broșurile ei și de profesor, ne urăște pe toți; profesorul e irascibil, în mine nu se încrede, iar de dumneata se teme. Sonia e furioasă pe taică-su și nu vrea să stea de vorbă cu mine. Dumneata, pe de altă parte, îmi urăști soțul și-ți disprețuiești mama. Eu, de asemenea, sunt acră și iritată, și nu mai departe decât azi mi-a venit să plâng de vreo douăzeci de ori. Într-un cuvânt – război în toată legea între toți și fiecare în parte. Mă întreb, ce rost o fi având și cui îi trebuie?

VOINIȚKI: Să lăsăm filozofia!

ELENA ANDREEVNA: Da, parcă e un blestem pe casa asta! Dumneata, Jorj, ești un om cult și inteligent și ar trebui să înțelegi că lumea se prăpădește nu din cauza hoților și a tâlharilor de drumul mare, ci din pricina urii ascunse dintre oameni, din pricina tuturor acestor ciondăneli mărunte, pe care nu le văd cei ce numesc casa noastră cuib al intelectualității... Ajută-mă, te rog, ca să-i împac pe toți, căci singură nu sunt în stare!

VOINIȚKI: Mai întâi împacă-mă cu mine însumi! Scumpa mea... (*îi ia mâna să o sărute*)

ELENA ANDREEVNA: Ce înseamnă asta?! (*iși trage mâna*) Pleacă, te rog!

VOINIȚKI: Ploaia o să treacă îndată și natura toată o să se învioreze și o să respire în voie. Numai pe mine nimic n-o să mă învioreze. Zi și noapte mă urmărește ca o stafie gândul că viața mea e pierdută pentru totdeauna. Trecut nu am, mi l-am irosit prosteste pe fleacuri, iar prezentul e groaznic și stupid. Astea-s

viața și dragostea mea. Ce să fac cu ele? Sentimentele mele se duc fără folos, ca o rază de soare care bate într-o groapă. Și mă duc și eu...

ELENA ANDREEVNA: Când îmi vorbești de dragostea dumitale, mintea mi se-ntunecă și nu știu ce să-ți răspund... Iartă-mă dar trebuie să plec. (*dă să plece*) Noapte bună!

VOINIȚKI (*așezându-i-se în cale*): Și dacă ai ști cât sufăr la gândul că în aceeași casă, alături de mine, se irosește o altă viață – a dumitale! Ce mai aștepti? Ce blestemată filozofie te ține? Înțelege un lucru, că suprema moralitate nu înseamnă să-ți încătușezi tinerețea și să înăbuși în tine setea de viață...

ELENA ANDREEVNA (*privindu-l ținută în ochi*): Jorj, te-ai îmbătat!

VOINIȚKI: Se poate, se prea poate...

ELENA ANDREEVNA: Feodor Ivanovici e la dumneata?

VOINIȚKI: Doarme la mine. Se poate, se prea poate... Toate-s cu puțință!

ELENA ANDREEVNA: Și astăzi ai băut? De ce?

VOINIȚKI: Când bei, mai seamănă puțin a viață. Lasă-mă să beau, Hélène!

ELENA ANDREEVNA: Înainte nu beai niciodată și nu vorbeai atât de mult... Du-te și te culcă. Mă plictisești. Și transmite-i te rog prietenului dumitale Feodor Ivanovici că dacă nu va înceta să-mi debiteze ineptiile sale, voi fi nevoită să iau măsuri. Acum poți pleca!

VOINIȚKI (*sărutându-i mâna*): Scumpa mea... Minunea mea...

(*intră Hrușcev*)

Aceiași și Hrușcev.

HRUȘCEV: Elena Andreevna, vă cheamă Alexandr Vladimirovici.

ELENA ANDREEVNA (*smulgându-și mâna din mâna lui Voinițki*): Numaidecât! (*pleacă*)

HRUȘCEV (*lui Voinițki*): N-ai nimic sfânt în dumneata! Ar trebui să vă gândiți, atât dumneata cât și această nobilă doamnă, că soțul dumneaei a fost cândva soțul surorii dumitale și că alături de dumneavoastră sub același acoperământ trăiește o ființă tânără, neprihănită! Despre acest roman al vostru a început să vorbească întreaga gubernie. Ce nerușinare! (*intră în camera bolnavului*)

VOINIȚKI (*singur*): A plecat supărată... (*pauză*) Acum zece ani, am întâlnit-o pentru prima dată în casa răposatei mele surori. Pe atunci avea șaptesprezece ani, iar eu treizeci și șapte. De ce nu m-am îndrăgostit atunci de ea și n-am cerut-o în căsătorie? Ar fi fost atât de ușor! Acum ar fi fost soția mea... Da, soția mea... Ne-ar fi trezit pe amândoi furtuna... Ea s-ar fi speriat de tunet, iar eu, luând-o în brațe, i-aș fi șoptit: „Nu-ți fie teamă, sunt aici”. O, gânduri minunate, îmi vine să râd de fericire!... Dar, Doamne, Dumnezeule, mi se-ncurcă gândurile... De ce sunt bătrân? De ce nu mă-nțelege? Retorica ei, morala ei leneșă, gândurile ei absurde despre sfârșitul lumii, toate astea îmi sunt profund nesuferite! (*pauză*) De ce-oi fi un om atât de sucit? Ah, cât îl invidiez pe besmeticul ăsta de Feodor, pe mărginitul ăsta de Hrușcev! Sunt oameni mediocri, sinceri în prostia lor, și nu cunosc această ironie usturătoare care îmi otrăvește sufletul...

(*intră Feodor Ivanovici înfășurat într-un pled*)

Voinițki și Feodor Ivanovici.

FEODOR IVANOVICI (*în ușa*): Ești singur? Doamnele au plecat? (*intră*) M-au trezit tunetele de-afară. Grozavă ploicică! Cât să fie ora?

VOINIȚKI: Naiba știe!

FEODOR IVANOVICI: Parc-am auzit glasul Elenei Andreevna?...

VOINIȚKI: Adineauri a fost aici.

FEODOR IVANOVICI: Strașnică femeie! (*cercetând medicamentele de pe masă*) Ce-s astea? Pastile de mentă? (*ia una*) Da, strașnică femeie... Profesorul e bolnav cu adevărat?

VOINIȚKI: Da...

FEODOR IVANOVICI: Nu pricep în ruptul capului cum poate un om să ducă o asemenea existență. Se spune că vechii greci își aruncau copiii bolnăvicioși în prăpastie, de pe muntele Mont Blanc. Eu, să fi fost în locul lor, îi aruncam și pe bătrâni!...

VOINIȚKI (*enervat*): Nu de pe Mont Blanc, ci de pe Stânca Tarpeiană! Câtă ignoranță, Doamne!

FEODOR IVANOVICI: Fie cum spui tu... E tot un drac! Da' de ce, mă rog, ești atât de mâhnit? Nu cumva îți pare rău de profesor?

VOINIȚKI: Lasă-mă-n pace!

(*pauză*)

FEODOR IVANOVICI: Ori poate te-ai îndrăgostit de nevasta lui? Ce zici?... Hm... S-ar putea... Atunci oftează!... Ascultă-mă însă ce-ți spun: dacă în toate mahalagismeale astea care fac ocolul județului există un dram de adevăr, și dacă mă voi convinge personal de asta, să nu-mi ceri îngăduință: te voi arunca cu propriile mele mâini de pe Mont... adică de pe Stânca Tarpeiană!...

VOINIȚKI: Suntem prieteni...

FEODOR IVANOVICI: Atât de repede?

VOINIȚKI: Ce vrea să zică acest: „atât de repede”?

FEODOR IVANOVICI: O femeie nu poate fi prietenă cu un bărbat decât numai în ordinea următoare: mai întâi camaradă, apoi iubită, și abia la urmă prietenă.

VOINIȚKI: Trivială filozofie!

FEODOR IVANOVICI: Să bem dar cu acest prilej! În cinstea trivialei filozofii! Vino la mine. Mi se pare că mi-a mai rămas puțină *chartreuse*... Tragem o dușcă, iar îndată ce se crapă de ziuă plecăm la conacul meu. Ne-am înțeles? Am un vătaf, îl cheamă Luka, ăsta nu spune niciodată: „Ne-am înțeles” ci: „M-am înțeles”. Un pungaș fără pereche... Atunci, „m-am înțeles”? (*zărind-o pe Sonia, care intră pe ușă*) Iartă-mă, sunt fără cravată... (*pleacă repede*)

Voinițki și Sonia.

SONIA: Unchiule Jorj, iar ați băut șampanie cu Feodor și v-ați plimbat cu troica! V-ați legat frați de cruce, cum văd. El, înțeleg, el e întotdeauna așa, dar dumitale ce ți-a venit? La vârsta dumitale!

VOINIȚKI: Draga mea, vârsta n-are ce căuta aici. Dacă n-ai o viață adevărată trăiești cu nălucile... Tot e mai bine decât nimic!

SONIA: Fânul a rămas neridicat. Gherasim m-a anunțat aseară că o să putrezească din pricina ploii, iar dumneata în loc să iei măsuri te tot „amăgești” cu Feodor... (*speriată*) Unchiule, ce ai? Ți-s ochii plini de lacrimi!

VOINIȚKI: Da' de unde lacrimi? Nu-i nimic... Fleacuri! Te-ai uitat adineauri la mine cum se uita răposata maică-ta... Scumpa mea... (*îi sărută mâinile și obraji*) Sora mea... Surioara mea dragă... De ce nu mai e printre noi? Dacă ar ști ea! O, Doamne, dacă ar ști!

SONIA: Ce anume să știe, unchiule?

VOINIȚKI: Mi-e greu, nu știu cum... Nimic, nimic, drăguțo... Lasă acum... altă dată... Mă duc. (*pleacă*)
(*intră Hrușcev*)

Sonia și Hrușcev.

HRUȘCEV: Tatăl dumitale nu mă ascultă deloc. Eu îi spun că are gută, el de colo – reumatism; eu îl rog să stea întins, dumnealui nici s-audă – șade popândău în pat! (*iși ia șapca*) Nervi, ce să-i faci!

SONIA: E un răsfățat. Lasă șapca și așteaptă să stea ploaia. Vrei să iei o gustare?

HRUȘCEV: N-ar strica.

SONIA: Îmi place să iau uneori câte o gustare noaptea. În bufet, mi se pare c-a mai rămas câte ceva de la prânz... (*caută în bufet*) Crezi dumneata că tata are nevoie de doctor? Îi trebuie vreo duzină de femei care să stea în jurul lui, să-i cate cu evlavie în ochi și să suspine ne'ncetat: „O, domnule profesor!” Uite am găsit niște brânză... Servește-te!

HRUȘCEV: Nu-i frumos să vorbești în felul acesta despre tatăl dumitale. Sunt de acord că e un om dificil, totuși dacă stai să-l compari cu toți Jorjii și Ivan Ivanîcii, aceștia nu valorează nici cât degetul lui mic...

SONIA: Am găsit și o sticlă. Îți vorbesc nu atât despre tata, cât despre marele om... Pe tata îl iubesc, însă marele om cu toate mofturile lui de mandarin chinez mă plictisește. (*se așază amândoi*) Ia te uită ce ploaie! (*fulgeră*) Poftim!

HRUȘCEV: Fulgeră departe de aici, n-o să ajungă până la noi.

SONIA (*turnându-i în pahar*): Bea, te rog!

HRUȘCEV: Viață lungă și sănătate! (*golește paharul*)

SONIA: Te superi pe noi că te-am deranjat în toiul nopții?

HRUȘCEV: Dimpotrivă. Dacă nu mă chemai, la ora asta aș fi dormit. Și trebuie să recunosc că e mult mai plăcut să te văd aievea decât în vis.

SONIA: Dar de ce ai o față atât de încruntată?

HRUȘCEV: Pentru că sunt supărat. Profit de faptul că suntem

singuri, Sofia Andreevna, ca să-ți vorbesc. Ascultă-mă, cu câtă bucurie te-aș lua din casa asta, chiar acum, în această clipă! E o atmosferă atât de viciată, încât am impresia că-ți otrăvește sufletul. Tatăl dumitale, omul acesta absorbit până peste cap de gută și de cărțile lui, unchiul dumitale Jorj, acest om curios, apoi mama dumitale vitregă...

SONIA: Ce-i cu mama mea vitregă?

HRUȘCEV: N-am dreptul să vorbesc... nu pot... Draga mea, multe nu înțeleg despre oameni. După mine, la om totul trebuie să fie frumos: și fața și îmbrăcămintea și sufletul și gândurile... Deseori mi-e dat să văd un obraz și o îmbrăcămintă atât de frumoase, încât mă apucă amețeala, dar dincolo de ele se întâmplă să descopăr un suflet mai negru decât tăciunele pe care nu-l poți înfrumuseța cu nimic... Iartă-mă că-ți vorbesc atât de emoționat, dar îmi ești nespus de dragă...

SONIA (*scapă cuțitul*): Ce-i cu mine, am scăpat cuțitul...

HRUȘCEV (*ridicându-l*): Nu-i nimic... (*pauză*) Se întâmplă uneori să mergi noaptea prin pădure, și dacă zărești în depărtare o luminiță, îți vine deodată sufletul la loc, încât nu mai simți nici oboseala drumului, nici întunericul, nici crengile țepoase care-ți izbesc dureros obrazul. Uite, lucrez din zori și până noaptea târziu, nici vara, nici iarna nu cunosc odihna, dau piept cu acei care nu vor să mă înțeleagă, sufăr uneori ca un câine... dar în sfârșit, am găsit și eu luminița mea. N-am să mă laud că te iubesc mai presus de orice pe lume. Dragostea pentru mine nu reprezintă totul... ea este răsplata mea supremă! Draga mea, pentru acel care muncește, care luptă și suferă nu există o răsplată mai frumoasă decât asta...

SONIA (*emoționată*): Mă ierți că te întrerup... Dar aș vrea să te întreb ceva, Mihail Lvovici...

HRUȘCEV: Ce anume? Vorbește...

SONIA: Deseori vii în vizită la noi, și eu cu ai mei te vizităm adesea. Bănuiesc că în sinea dumitale nu-ți poți ierta acest lucru...

HRUȘCEV: Nu-nțeleg ce vrei să spui.

SONIA: Vreau să spun că convingerile dumitale democratice sunt jignite de această apropiere dintre noi. Eu sunt o fată de

pension. Elena Andreevna e o aristocrată, ne îmbrăcăm după ultima modă, pe când dumneata ești un democrat convins...

HRUȘCEV: Să lăsăm asta. Nu este cazul...

SONIA: Dumneata, dumneata exploatezi turba, plantezi păduri... Ciudată ocupație... Într-un cuvânt, ești un narodnic convins...

HRUȘCEV: Democrat, narodnic... Sofia Alexandrovna, oare trebuie vorbit despre aceste lucruri pe un ton atât de tragic, ba chiar cu tremur în glas?

SONIA: Se poate, pentru că sunt chestiuni serioase.

HRUȘCEV: Exagerezi...

SONIA: Deloc. Să luăm un exemplu. Dacă aș avea o soră și dumneata te-ai îndrăgosti de ea și i-ai face propunerea de căsătorie, dumneata nu ți-ai putea ierta niciodată acest pas, pentru că ți-ar fi rușine să te arăți în ochii colegilor dumitale, medicii de la zemstvă... Da, ți-ar fi rușine că te-ai îndrăgostit de o fată de pension năzuroasă, care n-a frecventat niciodată cursurile unei facultăți și care se îmbracă după ultima modă. E așa cum îți spun... Citesc în ochii dumitale că-mi dai dreptate! Altfel, ar însemna că pădurile dumitale, turba și cămașa asta țărănească nu sunt decât o prefăcătorie, o minciună și o fanfaronadă. Atât și nimic mai mult.

HRUȘCEV: De ce?... Spune-mi, de ce mă jignești? Adică așa-mi trebuie, căci sunt un prost și mă bag unde nu-mi fierbe oala! Rămâi cu bine! (*se îndreaptă spre ușă*)

SONIA: La revedere... Te rog să mă ierți dacă am fost prea aspră cu dumneata.

HRUȘCEV (*întorcându-se din drum*): Dacă ai ști ce atmosferă grea și apăsătoare domnește în casa asta! Un mediu viciat, în care fiecare om este privit dușmănos, cu suspiciune, în dorința de a descoperi în el un narodnic, un psihopat sau un limbut – tot ce vrei, numai nu un om! Parcă-i aud: „O, ăsta-i un psihopat!” și nu-și mai încap în pene de bucurie, sau „ăsta-i un limbut!” și le scapără ochii de parcă ar fi descoperit o nouă Americă! Dacă cumva nu pot să-și dea seama ce fel de om sunt și în care dintre

cele trei categorii să mă claseze, vinovatul la urma urmei sunt tot eu și declară sentențios: „E un om foarte ciudat!” Dumneata nu ai decât douăzeci de ani, totuși pari bătrână și judicioasă ca tatăl sau ca unchiul dumitale Jorj și nu m-aș mira deloc dacă într-o bună zi m-ai chema să te tratez de bună. În felul acesta nu se poate trăi! Oricine aș fi eu, privește-mă drept în ochi, limpede, fără gânduri ascunse, fără idei preconcepute și, în primul rând, caută în mine omul, altfel în raporturile dumitale cu oamenii nu va exista niciodată înțelegere. Și acum, la revedere! Așadar, nu uita un lucru: cu acești ochi plini de suspiciune și de neîncredere, cum îi ai dumneata, n-ai să te îndrăgostești niciodată.

SONIA: Nu-i adevărat!

HRUȘCEV: Ba e așa cum îți spun!

SONIA: Nu, nu! Și ca să-ți demonstrez că nu ai dreptate, află de la mine că... iubesc! Da, da, iubesc, și sufăr din cauza asta! Acum lasă-mă, te rog! Pleacă, pleacă și... nu mai veni pe la noi niciodată. Niciodată!

HRUȘCEV: Omagiile mele! (*pleacă*)

SONIA (*singură*): S-a supărat. Ce caracter imposibil, Doamne, Dumnezeule! (*pauză*) Nu zic, știe să vorbească frumos, dar cine-mi poate garanta că tot ceea ce-mi spune nu e decât o frazeologie goală? Nu-l auzi vorbind decât despre pădurile lui, despre copacii plantați... În fond nu e un lucru rău, dar se prea poate să fie numai o psihopatie... (*își acoperă fața cu mâinile*) Nu mai pricep nimic! (*plânge*) A absolvit facultatea de medicină, dar se ocupă de altele... Ciudat, foarte ciudat om... Doamne, ajută-mă să pot chibzui totul...

(*intră Elena Andreevna*)

Sonia și Elena Andreevna.

ELENA ANDREEVNA (*deschizând fereastra*): A trecut furtuna! Ce aer curat! (*pauză*) Unde-i Duhul pădurii?

SONIA: A plecat.

(*pauză*)

ELENA ANDREEVNA: Sophie!

SONIA: Da?

ELENA ANDREEVNA: Până când ai să mai fii supărată pe mine? Doar nu ne-am făcut niciun rău una alteia, de ce să ne dușmănim? N-are rost...

SONIA: Și eu aveam același gând... (*o îmbrățișează*) Draga mea!

ELENA ANDREEVNA: Bine că s-a isprăvit! (*amândouă se privesc emoționate*)

SONIA: Tata s-a culcat?

ELENA ANDREEVNA: Nu. E în salon. Nu ne mai vorbim săptămâni întregi și Dumnezeu știe de ce. E timpul să isprăvim... (*privește masa*) Ce-i aici?

SONIA: A mâncat Duhul pădurii.

ELENA ANDREEVNA: Văd că a mai rămas puțin vin... Hai să bem „Bruderschaft”.

SONIA: Hai!

ELENA ANDREEVNA: Din același pahar... (*toarnă*) Mai bine-i așa. Vasăzică, de acum încolo ne spunem „tu”?

SONIA: Da, da! (*beau și se sărută*) De mult voiam să ne împăcăm, dar, nu știu de ce, nu îndrăzneam... (*plânge*)

ELENA ANDREEVNA: De ce plângi?

SONIA: Nu știu ce am, mi-a venit așa dintr-odată.

ELENA ANDREEVNA: Haide, haide, fii cuminte... (*plânge și ea*) Iată, m-ai făcut și pe mine să plâng! (*pauză*) Erai supărată pe mine că m-am măritat cu tatăl tău din calcul. Dacă crezi în

jurăminte, uite, îți jur că l-am luat numai și numai din dragoste. M-am amoretat de știința și de celebritatea lui. Sentimentul meu n-a fost o dragoste adevărată, însă pe atunci mi se părea că iubesc cu adevărat! N-am fost vinovată, nu. Iar tu chiar din ziua căsătoriei noastre ai început să mă chinuiești cu privirile tale pline de neîncredere și de suspiciune...

SONIA: Ei, acum ne-am împăcat, să uităm trecutul pentru totdeauna! Știi ceva? Pentru a doua oară aud azi că am ochii plini de neîncredere și suspiciune.

ELENA ANDREEVNA: Nu trebuie să privești oamenii cu atâta neîncredere, nu-ți șade bine. Trebuie să ai încredere în toată lumea, altfel nu se poate trăi.

SONIA: Cine s-a fript cu supa suflă și în iaurt: nu mai pot avea încredere în oameni.

ELENA ANDREEVNA: Și cine anume ți-a pricinuit aceste decepții? Tatăl tău e un om bun și cinstit, care a muncit din greu o viață întreagă. Astăzi i-ai reproșat că a fost fericit în viață. Ei bine, chiar dacă a fost într-adevăr fericit, el n-a avut timp să se bucure de această fericire, căci munca nu i-a permis-o. În ce mă privește, niciodată n-am făcut intenționat ție sau tatălui tău un rău cât de mic. Unchiul Jorj, la rândul său, e un om bun și cinstit, însă nefericit pentru că nu și-a găsit împlinirea în viață... Deci cine ți-a spulberat încrederea în oameni?

(pauză)

SONIA: Spune-mi sincer, ca unei prietene... Ești fericită?

ELENA ANDREEVNA: Nu!

SONIA: Știam... Și încă o întrebare. Spune-mi deschis: n-ai vrea să ai un soț tânăr?

ELENA ANDREEVNA: Ce copilă ești!... Nici vorbă că aș vrea. (*râde*) Ei, haide, haide, mai întreabă-mă ceva...

SONIA: Ia spune-mi, Duhul pădurii îți place?

ELENA ANDREEVNA: Da, foarte mult.

SONIA (*râde*): Îți par caraghioasă, nu-i așa? Iată, a plecat acum câteva clipe de aici, dar parcă îi mai aud glasul și pașii... Îi văd chipul în fereastra asta întunecată... Lasă-mă să-ți spun totul...

Dar nu pot vorbi așa de tare, mi-e rușine, nu știu cum... Hai, mai bine să mergem în odaia mea, să stăm acolo de vorbă. Spune-mi drept, îți par o caraghioasă, nu-i așa? *(pauză)* Și zici că-i un om de treabă?

ELENA ANDREEVNA: Da, e un om minunat...

SONIA: Mi se pare ciudată povestea asta cu pădurile, cu turba... Nu-l înțeleg.

ELENA ANDREEVNA: Dar parcă-i vorba aici de păduri? Gândește-te, draga mea, că ai de-a face cu un om talentat. Știi ce înseamnă a fi talentat? A întruchipa curajul, inteligența neîngrădită de nimic, puterea de acțiune... sădești un copac, extragi câteva puduri de turbă și... te și gândești ce o să fie peste o mie de ani – întrezărești de pe acum fericirea omenirii. Astfel de oameni sunt rari. Ei trebuie iubiți... Domnul să vă ajute! Amândoi sunteți cinstiți, plini de avânt, neprihăniți sufletește. Chiar dacă el e puțin zănatic, tu ești în schimb mai cumpătată, cu scaun la cap, așa că o să vă completați de minune unul pe altul... *(se ridică în picioare)* Pe când eu sunt o ființă anostă, un personaj episodic... Și în muzică și în casa soțului meu, și în toate romanele voastre am rămas același personaj episodic. De fapt, Sonia, dacă mă gândesc bine, sunt cu adevărat o ființă foarte, foarte nenorocită! *(umblă emoționată pe scenă)* N-am parte de fericire pe lumea asta. Așa e! De ce râzi?

SONIA *(râde, cu fața în palme)*: Ce fericită sunt! Ce fericită!

ELENA ANDREEVNA *(frângându-și mâinile)*: Iar eu ce nenorocită-s!

SONIA: Sunt fericită... fericită.

ELENA ANDREEVNA: Aș vrea să cânt la pian... Aș cânta ceva...

SONIA: Cântă. *(îmbrățișând-o)* Tot n-am să mai pot dormi... Cântă ceva!

ELENA ANDREEVNA: Stai puțin, tatăl tău nu doarme. Iar când e bolnav muzica îl enervează. Du-te și întreabă-l dacă-mi dă voie. Dacă n-are nimic împotriva, am să cânt...

SONIA: Mă duc să-l întreb. *(pleacă)*

(din parc se aude toaca paznicului)

ELENA ANDREEVNA: De mult n-am mai cântat la pian. Am să cânt și am să plâng ca o proastă... *(se apleacă pe fereastră)* Tu bați toaca, Efim?

GLASUL PAZNICULUI: Eu, conită!

ELENA ANDREEVNA: Nu mai bate. Boierul e bolnav.

GLASUL PAZNICULUI: De-i așa, plec. *(fluieră, chemându-și câinii)* Ei, Jucika, Trezor, Jucika!

(pauză)

SONIA *(intrând în odaie)*: Nu se poate!

Cortina

ACTUL AL TREILEA

Salon în casa lui Serebriakov. Trei uși: în dreapta, în stânga și la mijloc. E ziuă. Se aude dintre culise pianul și vocea Elenei Andreevna interpretând aria lui Lenski din „Evgheni Oneghin”, cântată înainte de duel.

Orlovski, Voinițki și Feodor Ivanovici, acesta din urmă poartă un costum de cerchez și ține în mână o căciulă caucaziană.

VOINIȚKI (*ascultând muzica*): Cântă Elena Andreevna... E aria mea preferată... (*muzica încetează*) Da... frumoasă arie... Mi se pare că niciodată n-am fost mai plictisiți decât acum...

FEODOR IVANOVICI: N-ai văzut, dragule, ce-nseamnă plictiseala adevărată. Când eram voluntar în Serbia pe vremea războiului, să fi văzut acolo plictiseală! Arșiță, zăpușeală, murdărie, capul îți vâjâia după cheful din noaptea trecută... Într-una din zile ședeam într-o magazie infectă împreună cu căpitanul Kașkinazi... Epuizaserăm toate subiectele de discuție, n-aveam unde ne duce, nici ce face, de băutură nu ne ardea, într-un cuvânt, plictiseală cumplită de-ți venea să-ți bagi capul în ștreang, nu alta! Ședeam așa ca două tarantule și ne uitam unul la altul – eu la el, și el la mine fără a ne spune o vorbă. Trece așa o oră, mai trece una, și noi tot ne privim – când deodată îl văd că sare în picioare, trage sabia și... tabără asupra mea! Aferim! Se-nțelege că n-am stat ca să-mi zboare căpățâna, că era gata-gata s-o facă... și, pun mâna și eu pe sabie! Ei, să fi văzut atunci bătălie!... Țac – Țac, Țac – Țac... Abia au reușit să ne despartă. Eu, ce să zic, am scăpat teafăr, dar căpitanul Kașkinazi poartă și astăzi pe obraz cogeamite cicatrice. Ca să vedeți unde-i poate duce uneori plictiseala pe oameni...

ORLOVSKI: Da, se întâmplă.

(intră Sonia)

Aceiași și Sonia.

SONIA (*aparte*): Nu-mi mai găsesc locul... (*merge zâmbind*)

ORLOVSKI: Încotro, pisicuțo? Mai stai cu noi.

SONIA: Fedea, vino să-ți spun ceva... (*îl duce pe Feodor Ivanovici într-un colț al salonului*) Vino mai aproape...

FEODOR IVANOVICI: Ce s-a-ntâmplat? Îți radiază fața ca soarele pe cer...

SONIA: Fedea, dă-mi cuvântul tău de onoare că ai să-mi îndeplinești rugămintea!

FEODOR IVANOVICI: S-auzim.

SONIA: Du-te, te rog, la... la Duhul pădurii...

FEODOR IVANOVICI: Și pentru ce, mă rog, să mă duc la el?

SONIA: Așa... în vizită... Întreabă-l de ce n-a mai dat pe la noi... de două săptămâni.

FEODOR IVANOVICI: Ți s-au făcut obrazii ca doi bujori! Aha, ți-e rușine! Domnilor, Sonia e îndrăgostită!

TOȚI: S-a rușinat, s-a rușinat!

(*Sonia își acoperă fața cu mâinile și fuge din salon*)

FEODOR IVANOVICI: Rătăcește toată ziua ca o umbră dintr-o odaie în alta și nu-și află locul. E îndrăgostită de Duhul pădurii.

ORLOVSKI: Bună fată... Mi-e dragă. Visam, Fediușa, că ai s-o iei de nevastă, căci o noră ca ea să cauți cu lumânarea și tot nu găsești! Se vede că Domnul nu vrea să mă ferească... Și ce bine ar fi fost! Închideam ochii și mă gândeam: iaca, vin în casa ta, nevastă tânără, cămin familial, samovarul fâsâie...

FEODOR IVANOVICI: Nu prea mă prind eu cu de-alde astea! Și chiar dacă ar da peste mine damblaua însurătorii, aş alege-o mai curând pe Iulia. Cel puțin e mică de stat, iar dintre toate relele se recomandă să alegi întotdeauna răul cel mai mic... Și apoi mai e și gospodină... (*se lovește cu palma peste frunte*) Am o idee!

ORLOVSKI: Ce idee?

FEODOR IVANOVICI: Să bem un pahar de șampanie!

VOINIȚKI: E devreme încă... Și cald pe deasupra. Ai puțină răbdare...

ORLOVSKI (*mâncându-l din ochi*): Feciorașul meu, mândrețea mea! I-a venit pofta să bea un pahar de șampanie, mititelul de el!...

(*intră Elena Andreevna*)

Aceiași și Elena Andreevna.

(Elena Andreevna străbate scena)

VOINIȚKI: Admirați-o vă rog, domnilor! Umblă și se leagănă de lene ce-i e. Drăguț! Foarte drăguț!

ELENA ANDREEVNA: încetează, Jorj... E destulă plictiseală și fără bombăneala dumitale.

VOINIȚKI *(tăindu-i drumul)*: Gândiți-vă, domnilor, ce talent! Ce suflet de artist are! Și ia priviți-o câtă apatie, lăncezeală... Și câte virtuți, Doamne, câte virtuți! Te-ar apuca leșinul de-ai sta să le înșiri pe toate, zău așa!...

ELENA ANDREEVNA: Nu le mai înșira, și lasă-mă să trec...

VOINIȚKI: Nu cumva te chinuie melancolia? *(cu vioiciune)* Haide, draga mea, minunată făptură, fii deșteaptă! În venele dumitale curge sânge de zână a apelor – fii zână!

ELENA ANDREEVNA: Lasă-mă să trec!

VOINIȚKI: Dă-ți drumul măcar o dată în viață și îndrăgostește-te cât mai curând de vreun duh al apelor...

FEODOR IVANOVICI: Și bâldâbâc cu capu-n bulboană pentru ca *Herr* profesor și noi toți să rămânem cu gura căscată!

VOINIȚKI: Ce zici, zână a apelor? Iubește cât mai e vreme de iubit!

ELENA ANDREEVNA: Degeaba mă tot învățați ce să fac. Parcă nu m-aș pricepe cum să trăiesc dacă aș fi singură! Aș zbura ca o pasăre liberă departe de voi toți, ca să nu mai văd chipurile astea somnoroase, să nu mai aud toate vorbele astea anoste, să uit că existați pe lume!... Nimeni nu s-ar fi încumetat atunci să mă învețe ce am de făcut. Dar n-am destulă voință ca s-o fac. Sunt o fricoasă, mi-e rușine până și de umbra mea și mi se pare că dacă aș face acest pas, toate nevestele mi-ar lua exemplul și și-ar părăsi bărbații, iar pe mine m-ar pedepsi Dumnezeu și m-ar chinui toată viața remușcările de conștiință. Altfel v-aș arăta cum se poate trăi!

(pleacă)

ORLOVSKI: Drăguța de ea, frumoasa mea...

VOINIȚKI: Am impresia că în curând am să încep s-o urăsc pe această femeie! Poftim, sfiiciunea personificată, dar filozofează ca un diac bătrân încântat de propriile virtuți! Mi se strepezesc dinții când mă uit la ea!

ORLOVSKI: Lasă, lasă... Pe unde o fi profesorul?

VOINIȚKI: E în cabinetul său. Scribe, ca de obicei.

ORLOVSKI: M-a chemat printr-o scrisoare, cică ar avea o treabă cu mine. Nu știți cumva despre ce este vorba?

VOINIȚKI: Mofturi, n-are nicio treabă... Scribe prostii peste prostii, bombăne toată ziua și o face pe gelosul. Asta-i toată treaba dumnealui.

(prin ușa din dreapta intră Jeltuhin și Iulia)

Aceiași, Jeltuhin și Iulia.

JELTUHIN: Respectele mele, domnilor.

IULIA: Bună ziua, nășicule! *(îl sărută)* Bine te gălesc, Fedenka! *(îl sărută)* Îmi pare bine că te văd, Egor Petrovici! *(îl sărută)*

JELTUHIN: Alexandr Vladimirovici e acasă?

ORLOVSKI: Acasă. E în cabinetul său.

JELTUHIN: Mă duc la el. M-a chemat printr-o scrisoare, cică ar avea o treabă cu mine... *(pleacă)*

IULIA: Egor Petrovici, ai primit orzul pe care mi l-ai cerut prin scrisoarea dumitale?

VOINIȚKI: Mulțumesc, l-am primit. Cât îți sunt dator? Mi se pare că și în primăvară m-ați mai împrumutat cu ceva, dar nu mai țin minte cu ce anume... Trebuie să facem socoteala, ca să nu ne-ncurcăm pe urmă...

IULIA: În primăvară v-am dat opt merțe de secară, două junci, un juncan și de la curtea dumitale mi s-a cerut niște unt...

VOINIȚKI: Și cât am de plată?

IULIA: Adă-mi abacul și-ți spun numaidecât, Egor Petrovici, că așa e cam greu...

VOINIȚKI: Ți-l aduc îndată...

(pleacă și se întoarce numaidecât cu abacul)

ORLOVSKI: Ce-ți face fratele, pisicuțo, e sănătos?

IULIA: Slavă Domnului. Ia spune, nășicule, unde ți-ai cumpărat cravata asta?

ORLOVSKI: Am luat-o din oraș, de la Kirpiciov.

IULIA: E tare drăguță. Am să-i iau și lui Leoncika una.

VOINIȚKI: Poftim abacul.

(Iulia se așază și începe să calculeze)

ORLOVSKI: Ce noroc pe capul lui Leonea ăsta, zău așa! O gospodină ca ea, mai rar! Un dop de fată, dar treabă face cât zece!

FEODOR IVANOVICI: Iar el se preumblă de colo până colo și

taie frunză la câini. Mare pramatie!

ORLOVSKI: Băsmăluța mea dragă... Știți, domnilor, că poartă basma pe cap! Mă duc vineri în târg și ce credeți că văd? Se plimba fata noastră printre cărauși, cu băsmăluța pe cap...

IULIA: Poftim, m-ați încurcat...

VOINIȚKI: Aș zice, domnilor, să mai schimbăm locul, că m-am plictisit aici. Să mergem în sala mare... (*cască*)

ORLOVSKI: Cum doriți, îmi este indiferent.

(ies toți pe ușa din stânga)

IULIA (*singură, după pauză*): Fedenka s-a gătit ca un cecen. Ce-nseamnă și părinții ăștia care nu știu să dea copiilor o creștere mai de Doamne-ajută!... Bărbat mai frumos decât el nici nu găsești în tot județul: inteligent, bogat, dar ce folos?... Un pierde-vară... (*socoate mai departe la abac*)

(intră Sonia)

Iulia și Sonia.

SONIA: Erai aici, Iulicika? Nici nu știam c-ai venit...

IULIA (*sărutând-o*): Scumpa mea!

SONIA: Și ce faci aici? Socoți? Mă uit la tine și mă cuprinde invidia... Ce bună gospodină ești tu! De ce nu vrei să te măriți?

IULIA: Nu vreau... Au venit câțiva să mă pețescă, dar i-am refuzat. Nu, n-am să pot niciodată să-mi găsesc un bărbat ca lumea!

SONIA: De ce?

IULIA: Pentru că n-am școală. Nu știi că am fost luată din clasa a doua de liceu?

SONIA: Și de ce te-au luat?

IULIA: Pentru nepricepere și lene.

(Sonia râde)

IULIA: De ce râzi, Sonicika?

SONIA: Pentru că în capul meu se petrec lucruri ciudate... Dacă ai ști, Iulicika, ce fericită sunt astăzi! Atât de fericită! Nu-mi găsesc locul... Hai, mai bine să stăm de vorbă, vrei? Ia spune-mi, ai fost cândva îndrăgostită?

(Iulia dă din cap afirmativ)

SONIA: Zău? De cine? E un bărbat interesant?

(Iulia îi șoptește ceva la ureche)

SONIA: De Feodor Ivanîci?

IULIA (*dând afirmativ din cap*): Și dumneata?

SONIA: Și eu... numai că nu de Feodor Ivanîci. (*râzând*) Ei, mai spune-mi ceva...

IULIA: Sonicika, de multă vreme voiam să-ți vorbesc...

SONIA: Te ascult.

IULIA: Voiam să-ți mărturisesc... Să-ți spun... Știi doar că întotdeauna mi-ai fost dragă... Am multe cunoștințe, multe prietene, dar... dar dumneata îmi ești mai dragă decât toate...

Dacă mi-ai spune: „Iulicika, dă-mi o duzină de cai, ori, să zicem, două sute de oi”, ți-aș da cu dragă inimă... Nu mi-ar părea rău de nimic...

SONIA: De ce te-ai oprit, Iulicika?

IULIA: Mi-e rușine, nu știu cum... Știi doar cât de mult țin la dumneata. Îmi ești mai dragă decât toate prietenele... Nu ești mândră... Iartă-mă, nici n-am observat ce rochiță drăguță ai!...

SONIA: Lasă rochița, vorbim după aceea... Haide, spune-mi ce ai de spus.

IULIA (*emoționată*): Nu știu cum să încep... ca să nu mă crezi proastă... Pentru fericirea dumitale... pentru... pentru... N-ai vrea să-l iei pe Leonicika de bărbat? (*iși acoperă fața cu mâinile*)

SONIA (*ridicându-se*): Să nu mai vorbim despre asta, Iulicika... Să nu mai vorbim...

(*intră Elena Andreevna*)

Aceiași și Elena Andreevna.

ELENA ANDREEVNA: Oriunde mă duc, în orice cameră intru, mă izbesc sau de Jorj, sau de cei doi Orlovski! Pur și simplu n-ai loc de ei. M-a apucat și durerea de cap! Ce-or fi căutând aici? De-ar pleca odată!

IULIA (*printre lacrimi*): Bună ziua, Elena Andreevna! (*vrea să o sărute*)

ELENA ANDREEVNA: Bună ziua, Iulicika. Iartă-mă, dar nu-mi place să mă sărut prea des. Sonia, ce face tata? (*pauză*) Sonia, de ce nu-mi răspunzi? Te-am întrebat, ce face tata? (*pauză*) Ce ai, ești supărată pe mine?

SONIA: Vrei să știi ce am? Vino încoace... (*o duce ceva mai la o parte*) Am să-ți spun... Mi-e sufletul prea plin astăzi ca să pot sta de vorbă cu dumneata și să mă prefac. Poftim! (*îi întinde o scrisoare*) Am găsit-o în parc. Iulicika, vino cu mine!

(iese împreună cu Iulia pe ușa din stânga)

Elena Andreevna, apoi Feodor Ivanovici.

ELENA ANDREEVNA (*singură*): Ce-o fi însemnând asta? O scrisoare de la Jorj către mine! Dar ce vină am eu? O, câtă cruzime, ce lipsă de omenie!... Auzi dumneata, îi e sufletul prea plin ca să stea de vorbă cu mine... Doamne, Dumnezeule, ce jignire!... Îmi vine amețea!... ah!

FEODOR IVANOVICI (*intră pe ușa din stânga și traversează scena*): De ce oare tresari când mă vezi? (*pauză*) Hm... (*îi ia scrisoarea din mână și o face bucățele*) Lasă, te rog, fleacuri d-astea. Trebuie să te gândești numai la mine!

(*pauză*)

ELENA ANDREEVNA: Ce-nseamnă asta?

FEODOR IVANOVICI: Asta înseamnă că atunci când am pus ochii pe cineva, nu-mi mai scapă din mână.

ELENA ANDREEVNA: Ba înseamnă că ești un prost și un obraznic!

FEODOR IVANOVICI: Astă seară la ora șapte și treizeci de minute ai să mă aștepți la marginea parcului lângă podeț... Nu mai am nimic de adăugat. Așadar, rămâne stabilit, îngerășule, la ora șapte și treizeci... (*încearcă s-o ia de mână*)

(*Elena Andreevna îi trage o palmă*)

FEODOR IVANOVICI: Hm!... Serioasă obiecție...

ELENA ANDREEVNA: Să piei din ochii mei!

FEODOR IVANOVICI: M-am și executat... (*pleacă dar se întoarce din drum*) Sunt profund mișcat... Să discutăm ca doi oameni pașnici... Vezi dumneata, prin toate am trecut în viață... Am mâncat până și ciorbă de pești aurii, în vreo două rânduri... Atâta doar, că nu m-am urcat niciodată în balon și n-am răpit nicio nevastă de savant...

ELENA ANDREEVNA: Ți-am spus să pleci și să mă lași în pace!...

FEODOR IVANOVICI: Mă execut îndată... Da, da, prin toate am trecut, și am adunat în mine atâta obraznicie, încât nu mai am ce face cu ea... Îți spun toate astea, pentru că atunci când vei avea nevoie de un prieten sau de un dulău credincios, să apelezi la mine... Sunt profund mișcat...

ELENA ANDREEVNA: N-am nevoie de dulăi... Pleacă!

FEODOR IVANOVICI: Plec, plec... (*emoționat*) Totuși... totuși sunt profund mișcat... Da... mișcat... (*pleacă nehotărât*)

ELENA ANDREEVNA (*singură*): Mă doare capul... În fiecare noapte am coșmaruri și presimt nenorociri... Când te gândești, câtă josnicie în jur! Tineretul acesta, crescut și trăit laolaltă, se sărută, se tutuiește, s-ar părea că n-are decât să trăiască în pace și bună înțelegere. Când colo, or să se sfâșie în curând unul pe altul... Duhul pădurii salvează pădurile, dar pe oameni n-are cine-i salva. (*se îndreaptă spre ușa din stânga, dar zărindu-i pe Jeltuhin și pe Iulia, intră pe ușa din mijloc*)

Jeltuhin și Iulia.

IULIA: Ce nenorociți suntem noi amândoi, Leonicika, ce nenorociți!

JELTUHIN: Spune-mi, te rog, cine te-a rugat să vorbești cu ea? Halal pețitoare! Mi-ai stricat numai! O să creadă că nu mă pricep singur să-i vorbesc!... Câtă înjosire! De o mie de ori ți-am spus că trebuie să lăsăm totul baltă, căci o să avem parte numai de jigniri, de aluzii idioate, de înjosiri... Bătrânul a mirosit, se vede, că o iubesc și a și început să-mi exploateze sentimentele. Auzi, îmi cere să-i cumpăr moșia...

IULIA: Și cât ți-a cerut?

JELTUHIN: Psst!... Vine cineva!

(pe ușa din stânga intră Serebreakov, Orlovski și Maria Vasilievna; aceasta din urmă răsfoiește o broșură)

Aceiași, Serebreakov, Orlovski și Maria Vasilievna.

ORLOVSKI: Nici eu, dragul meu, nu mă simt prea bine. Uite, de două zile am niște dureri cumplite de cap și mă junghie tot trupul.

SEREBREAKOV: Dar unde or fi ceilalți? Nu-mi place casa asta. Parcă e un labirint! Douăzeci și șase de camere imense, prin care se răspândesc toți și niciodată nu găsești pe nimeni... *(sună)* Chemați pe Egor Petrovici și pe Elena Andreevna!

JELTUHIN: Iulia, tot n-ai altceva mai bun de făcut, du-te și caută-i pe Egor Petrovici și pe Elena Andreevna.

(Iulia iese)

SEREBREAKOV: Mda... cu bolile astea te lupți cum te mai lupți, dar ceea ce mă dă gata e starea mea sufletească de-acum. Nu știu cum să-ți explic, dar am uneori senzația că am murit de mult, ori că am căzut de pe pământ pe o altă planetă...

ORLOVSKI: Depinde din ce punct de vedere privești întreaga chestiune...

MARIA VASILIEVNA *(citind)*: Dați-mi, vă rog, un creion... Iar am dat de o contradicție! Trebuie să însemn locul.

ORLOVSKI: Poftim creionul, Excelență! *(îi întinde creionul și-i sărută mâna)*

(intră Voinițki)

Aceiași, Voinițki, apoi Elena Andreevna.

VOINIȚKI: M-ai căutat?

SEREBREAKOV: Da, Jorj.

VOINIȚKI: Ce vrei dumneata de la mine?

SEREBREAKOV: Îmi spui dumneata... Ești supărat pe mine?
(*pauză*) Dacă m-am făcut cu ceva vinovat față de tine, te rog să mă ierți...

VOINIȚKI: Lasă tonul ăsta... Intră în subiect. Ce dorești?

(intră Elena Andreevna)

SEREBREAKOV: Iată și Lenocika a venit... Luați loc, domnilor, luați loc. (*pauză*) „V-am poftit, domnilor, ca să vă aduc la cunoștință că vine la noi un revizor”.³⁷ Dar să lăsăm glumele la o parte. Chestiunea e serioasă. V-am adunat, domnilor, să vă cer ajutor și sfat, și cunoscându-vă bunăvoința, nădăjduiesc că le voi avea. După cum știți, sunt un savant, un cărturar, și-am fost totdeauna străin de viața practică. Nu pot să mă lipsesc de luminile oamenilor pricepuți. De aceea te rog pe tine, Ivan Ivanîci, și pe dumneata, Leonid Stepanîci, și pe tine, Jorj... Vorba dictonului *Manet omnes una nox*³⁸, sau, cu alte cuvinte toți suntem în puterea Domnului... Sunt bătrân și bolnav. De aceea socot că a venit vremea să pun la punct chestiunile bănești în legătură cu familia mea. Eu nu mai am mult de trăit, așa că nu mă gândesc la mine, dar am o soție tânără și o fată de măritat. E cu neputință să mai trăim la țară!

ELENA ANDREEVNA: Eu n-am nicio pretenție.

SEREBREAKOV: Nu suntem făcuți să locuim la țară. Și nici să trăim la oraș nu ne-ajunge cu ceea ce avem de la moșie. Acum trei zile am vândut o parcelă de pădure, pentru patru mii de ruble. Aceasta însă este o măsură excepțională, pe care nu o putem folosi în fiecare an. Trebuie găsită o altă soluție care să ne asigure o cifră de venituri mai mult sau mai puțin stabilă. Cred că am găsit o

astfel de soluție – și acum am cîntea s-o supun judecării domniilor voastre... O voi arăta în linii generale, trecând peste amănunte. Moșia noastră nu aduce, în mediu, mai mult de doi la sută din valoarea ei totală. Eu propun s-o vindem. Dacă banii pe care îi vom lua îi vom plasa în titluri de rentă, vom primi patru sau cinci la sută și cred că o să ne mai rămână și un excedent de câteva mii de ruble, cu care ne vom putea permite să cumpărăm în Finlanda o mică vilă...

VOINIȚKI: Stai puțin, am impresia că auzul mă-nșală... Vrei să-mi repeți ceea ce ne-ai spus?

SEREBREAKOV: Vom plasa banii în titluri de rentă, iar cu prisosul vom cumpăra o vilă în Finlanda.

VOINIȚKI: Lasă Finlanda! Ai mai spus încă ceva!

SEREBREAKOV: Propun să vindem moșia.

VOINIȚKI: Asta e... Ai să vinzi moșia... Nici că se poate mai bine! Strașnică idee! Dar la mine, la bătrână mea mamă, te-ai gândit? Unde ne ducem?

SEREBREAKOV: Le vom chibzui pe toate la vremea lor... Nu totul deodată...

VOINIȚKI: Ia stai puțin!... Se vede că până acum n-am avut niciun pic de judecată sănătoasă. Am fost atât de prost să cred că moșia îi aparține Soniei. Răposatul meu tată o cumpărase de zestre surorii mele. Se vede că am fost un naiv și n-am înțeles legile pe turcește. Credeam că proprietatea surorii mele a trecut Soniei.

SEREBREAKOV: Firește că moșia e a Soniei... Cine tăgăduiește? Fără învoirea Soniei nu m-aș putea hotărî la vânzare. Și tocmai pentru că e în interesul Soniei, am făcut propunerea asta.

VOINIȚKI: Nu pricep nimic, dar absolut nimic! Ori mi-am pierdut mințile, ori... ori...

MARIA VASILIEVNA: Jorj, nu-l contrazice pe profesor! Știe el mai bine decât noi ce are de făcut.

VOINIȚKI: Dați-mi, vă rog, un pahar de apă... (*bea apa*) Nu mă mai opun. Poți vorbi ce dorești! Te ascult!...

SEREBREAKOV: Nu-nțeleg, Jorj, de ce te aprinzi? Doar n-am afirmat că proiectul meu este ideal. Dacă toată lumea găsește că nu

e bun, eu nu mai stărui.

*(intră Deadin; e în frac, poartă mănuși albe, iar pe cap un joben
cu boruri largi)*

Aceiași și Deadin.

DEADIN: Am onoarea să vă salut. Cer iertare, domnilor, că mi-am luat permisiunea de a intra neanunțat și mă simt profund vinovat în fața dumneavoastră, însă sper că îmi veți acorda îngăduință, deoarece n-am găsit în anticameră nicio slugă care să mă anunțe.

SEREBREAKOV (*încurcat*): Ne face... ne face plăcere...

DEADIN (*face o plecăciune*): Excelență! *Mesdames!* Această vizită inopinată a mea în ținuturile dumneavoastră urmărește un scop dublu: în primul rând să vă fac o vizită pentru a vă aduce omagii și, în al doilea, de a vă invita pe toți, *in corpore*, profitând de această frumoasă zi, la o expediție pe meleagurile mele. Eu locuiesc la moara de apă pe care am arendat-o de la amicul nostru comun zis Duhul pădurii. E cel mai retras și mai poetic colțișor al pământului, unde noaptea se aude plescăitul undelor, când dănțuiesc pe apă rusalcele, iar ziua...

VOINIȚKI: Lasă, Ciupitule, acum vorbim de treburi serioase... Ne-o spui mai târziu... (*lui Serebreakov*) Iată, întreabă-l pe el. Moșia a fost cumpărată de la unchiu-său.

SEREBREAKOV: Ce rost mai are să-ntreb? Parcă nu știi...

VOINIȚKI: Moșia a fost cumpărată pe atunci cu nouăzeci și cinci de mii de ruble. Tata a plătit numai șaptezeci de mii, rămânând dator douăzeci și cinci. Și acum luați bine seama... Moșia nu putea fi cumpărată dacă eu nu renunțam la moștenire, în favoarea surorii mele, pe care am iubit-o din toată inima. Și afară de asta, am muncit zece ani ca un cal de povară, și am plătit toată datoria...

ORLOVSKI: Bine, bine, și ce-i cu asta?

VOINIȚKI: În prezent moșia nu e grevată de nicio datorie, și merge bine, dar asta mulțumită numai strădaniilor mele. Și acum, când am îmbătrânit, dumnealui vrea să mă dea pe ușă afară!

SEREBREAKOV: Nu înțeleg unde vrei să ajungi!

VOINIȚKI: Timp de douăzeci și cinci de ani am administrat această moșie muncind ca un rob, ți-am trimis regulat banii ca cel mai conștiincios vechil, și în tot acest timp nu te-ai gândit să-mi acorzi nici cea mai mică răsplată! În toți anii aceștia, mi-ai dat o leafă de cinci sute ruble pe an – leafă de mizerie – și nu ți-a trecut niciodată prin cap să mi-o mărești măcar cu o rublă!

SEREBREAKOV: De unde puteam să știu, Jorj? Eu nu sunt om cu simț practic și nu mă pricep. Ai fi putut să ți-o mărești și singur cât ai fi vrut...

VOINIȚKI: Carevasăzică, de ce n-am furat? De ce nu-mi aruncați toți disprețul în față că n-am fost hoț? Așa ar fi trebuit să fac! Acum n-aș mai fi fost un cerșetor!

MARIA VASILIEVNA (*severă*): Jorj!

DEADIN (*emoționat*): Jorj dragă, liniștește-te! Să nu mai vorbești așa... Uite, tremur tot... De ce să strici buna înțelegere? (*îl sărută*) Te implor!

VOINIȚKI: Douăzeci și cinci de ani am stat cu mama între patru ziduri, ca niște cârțițe... Toate gândurile și toate simțămintele noastre pentru tine erau. Ziua, vorbeam de tine, de lucrările tale, ne mândream cu celebritatea ta, îți rosteam cu evlavie numele, iar nopțile ni le pierdeam citind revistele și cărțile pe care acum le disprețuiesc din adâncul sufletului!

DEADIN: Nu se cade să vorbești astfel, Jorj, nu se cade... Te implor!

SEREBREAKOV: Totuși, nu înțeleg ce anume dorești de la mine?

VOINIȚKI: Erai pentru noi o ființă de ordin superior și articolele tale le știam pe dinafară... Abia acum mi s-au deschis ochii! Abia acum îmi dau seama că, scriind despre artă, habar n-aveai ce-nseamnă arta! Toate lucrările tale, pe care le iubeam atât, nu fac nici cât o ceapă degerată!

SEREBREAKOV: Domnilor, vă rog să-l potoliți, altfel am să plec!

ELENA ANDREEVNA: Jorj, îți cer să taci! M-ai auzit?

VOINIȚKI: N-am să tac! (*tăindu-i drumul lui Serebriakov*) Așteaptă, că n-am sfârșit! Mi-ai distrus viața! Eu n-am trăit, n-am trăit. Din cauza ta mi-am distrus, mi-am irosit cei mai frumoși ani ai vieții! Ești cel mai mare dușman al meu!

DEADIN: Nu mai pot suporta... nu mai pot! Plec... (*iese agitat pe ușa din dreapta*)

SEREBREKOV: În fond ce dorești de la mine? Și apoi cu ce drept îmi vorbești pe acest ton? Om de nimic ce ești! Dacă moșia e a ta, ia-ți-o, nu-mi trebuiește!

JELTUHIN (*aparte*): Zaraveră, nu glumă!... Mai bine să plec! (*iese*)

ELENA ANDREEVNA: Dacă nu vă potoliți, am să părăsesc numaidecât casa asta! (*strigând*) Nu mai pot suporta infernul de aici!

VOINIȚKI: Mi-am prăpădit viața! Și, când te gândești, sunt un om talentat, inteligent, plin de inițiativă... Dacă aș fi dus o existență normală, ar fi ieșit poate din mine un Schopenhauer, un Dostoievski... Dar așa? Un scrib de rapoarte! Înnebunesc! Mamă, sunt deznădăjduit!... Mamă!

MARIA VASILIEVNA: Ascultă-l pe profesor!

VOINIȚKI: Mamă! Ce să mă fac? Nu, nu-mi spune nimic! Știu și singur ce am de făcut! (*lui Serebriakov*) Ai să mă ții minte! (*iese pe ușa din mijloc*)

(*Maria Vasilievna pleacă după el*)

SEREBREKOV: Dar ce-i asta, domnilor, la urma urmei! Luați-l de aici pe nebunul ăsta!

ORLOVSKI: Liniștește-te, Sașa, o să-i treacă. Nu-ți mai face inimă rea.

SEREBREKOV: Nu mai pot să trăiesc sub același acoperământ! Poftim, locuiește aici (*arată ușa din mijloc*), nas în nas cu mine... N-are decât să se mute de-aici în sat sau să se stabilească într-o aripă a casei, ori – dacă nu – plec eu de aici. Alături de el însă nu mai pot rămâne în ruptul capului...

ELENA ANDREEVNA (*soțului*): Dacă se va mai repeta ceva asemănător, am să plec definitiv!

SEREBREAKOV: Nu mă mai speria și tu acum!

ELENA ANDREEVNA: Nu te sperii. Însă v-ați înțeles parcă cu toții să-mi faceți viața un iad... Am să plec...

SEREBREAKOV: Și așa toată lumea știe că ești o femeie tânără, iar eu un moșneag, și că prin urmare îmi faci o nemaipomenită concesie trăind alături de mine...

ELENA ANDREEVNA: Continuă, continuă, te ascult...

ORLOVSKI: Haide, haide, isprăviți odată... vă rog!

(intră Hrușcev; e grăbit)

Aceiași și Hrușcev.

HRUȘCEV (*agitat*): Mă bucur că te aflu acasă, Alexandr Vladimirovici... Iertați-mă, poate am venit la o oră nepotrivită... Dar nu-i vorba de asta... Bună ziua...

SEREBREAKOV: Și ce dorești?

HRUȘCEV: Vă rog să mă iertați că sunt cam agitat, dar... dar am mers în galop... Alexandr Vladimirovici, iată despre ce este vorba: am auzit că acum trei zile i-ai vândut lui Kuznețov o parcelă de pădure pentru tăiere. Dacă este adevărat, dacă nu este o minciună, te rog din suflet să nu faci asta.

ELENA ANDREEVNA: Mihail Lvovici, soțul meu nu e dispus, în clipa de față, să se ocupe cu chestiuni de afaceri. Nu vrei să facem o plimbare prin parc?

HRUȘCEV: Nu pot amâna nimic! Această chestiune nu rabdă amânare!

ELENA ANDREEVNA: Faceți ce știți... Eu una nu mai pot... (*iese*)

HRUȘCEV: Alexandr Vladimirovici, îngăduie-mi să mă duc personal la Kuznețov și să-i spun că te-ai răzgândit... Da? N-ai nimic împotrivă? Judecă și dumneata: să dobori o mie de copaci, să-i distrugi pentru câteva mii de ruble, ca să le cheltuiești pe zdrențe femeiești, pentru capricii, lux... Să-i prăpădești ca peste ani și ani generațiile care vor veni să ne blesteme pentru barbaria asta! Dacă dumneata, om luminat, cu renume, săvârșești asemenea cruzime - atunci ce să mai pretindem de la niște oameni simpli, cu mult inferiori dumitale? E ceva înfiorător!

ORLOVSKI: Mișă, lasă acum, mai e vreme...

SEREBREAKOV: Să mergem, Ivan Ivanovici, cu ăștia n-o mai scoți la capăt.

HRUȘCEV (*punându-i-se în drum*): În cazul acesta, Alexandr Vladimirovici, iată ce te rog... Ai puțină răbdare, peste trei luni

am de primit niște bani și am să-ți cumpăr eu parcela de pădure...

ORLOVSKI: Iartă-mă, Mișa, dar ceea ce propui tu e mai mult decât ciudat... Știm că ești un idealist, îți mulțumesc adânc pentru asta și ne plecăm cu venerație (*se apleacă*) în fața ta, dar îți cam dai în petic...

HRUȘCEV (*izbucnind*): Ascultă-mă, nășic al tuturor, sunt mulți oameni de treabă pe lumea asta, însă oamenii aceștia îmi stârnesc întotdeauna suspiciunea! Și să-ți spun de ce: pentru că bonomia lor se datorează indolenței!

ORLOVSKI: Văd că ai venit aici ca să te cerți... Dragul meu, nu e bine ceea ce faci! Ideea rămâne idee, idealismul idealism, dar pe deasupra trebuie să mai ai și asta... (*îi arată inima*) Dacă n-o ai în raporturile tale cu oamenii, toate pădurile și zăcămintele tale de turbă valorează cât o ceapă degerată... Nu te supăra că ți-o spun, dar ești încă prea crud și mai ai încă multe de învățat!

SEREBREAKOV (*tăios*): Și apoi te rog altă dată să nu mai intri neanunțat la mine, și să mă cruți de aceste ieșiri psihopatice! Parcă v-ați înțeles cu toții ca să mă scoateți din sărite și... ați reușit! Acum te rog să mă scutești! Cât despre pădurile și zăcămintele dumitale de turbă, consider că sunt aiureli, și altceva nimic! Aceasta este părerea mea, domnul meu! Să mergem, Ivan Ivanovici! (*se îndreaptă spre ușă*)

ORLOVSKI (*mergând în urma lui*): Asta e prea de tot, Sașa, e prea de tot... De ce ești atât de brutal?

(*ies amândoi*)

HRUȘCEV (*singur, după o pauză*): Psihopatie... aiureli... Deci după părerea celebrului savant și profesor, nu sunt decât un nebun... Mulțumesc pentru apreciere! Deci nu-mi rămâne decât să fac pe placul Excelenței Voastre și să mă rad pe cap, de îndată ce voi ajunge acasă!... Nu, stimabile, nebun de legat este pământul acesta care te mai rabdă!

(*pornește grăbit spre ușa din dreapta, dar în aceeași clipă, pe ușa din stânga apare Sonia, care a tras cu urechea la întreaga discuție din tabloul 12*)

Hrușcev și Sonia.

SONIA (*alergând după el*): Stai puțin... Am auzit totul... Spune-mi ceva, spune-mi mai repede... altfel n-am să mă pot stăpâni și o să încep eu însămi să vorbesc.

HRUȘCEV: Sofia Alexandrovna, am spus tot ce-am avut de spus. L-am rugat pe tatăl dumitale să cruțe pădurea... am avut dreptate; iar dumnealui a găsit de cuviință să mă jignească... m-a făcut nebun! Auzi, nebun!

SONIA: Lasă, lasă...

HRUȘCEV: Da... Căci teferi și perfect normali sunt numai aceia care sub poleiala lor de erudiție își ascund inima crudă, de piatră, iar indiferența și-o dau drept savantă înțelepciune! Tefere și perfect normale sunt femeile care se mărită cu bătrâni, ca să-i înșele apoi în văzul tuturor, pentru a-și cumpăra toalete, rochii de mătase cu banii căpătați din jefuirea pădurilor!

SONIA: Ascultă-mă, ascultă-mă... (*îi strânge mâna*) Lasă-mă să-ți spun o vorbă...

HRUȘCEV: Nu, nu, să terminăm această comedie! Eu nu sunt pentru dumneata decât un străin, căci îți cunosc părerea despre mine. Nu mai am ce căuta în casa asta. Adio! Regret că după scurta noastră prietenie, pe care am prețuit-o atât de mult, n-o să-mi rămână în amintire decât guta tatălui dumitale și reflecțiile ce-ai făcut despre democratismul meu... Dar n-am nicio vină în asta... Nu am...

(*Sonia plânge, își acoperă fața cu mâinile și iese repede pe ușa din stânga*)

HRUȘCEV: Am făcut imprudența de a mă îndrăgosti... Asta îmi va fi o lecție usturătoare! Să plec, să fug din cloaca de aici!... (*se îndreaptă spre ușa din dreapta, dar în aceeași clipă pe ușa din stânga intră Elena Andreevna*)

Hrușcev și Elena Andreevna.

ELENA ANDREEVNA: Bine că te găsesc... Nu pleca... Am aflat acum câteva clipe de la Ivan Ivanovici că soțul meu te-a ofensat... Iartă-l, căci astăzi a fost indispus și nu te-a înțeles. În ce mă privește, sunt alături de dumneata, Mihail Lvovici. Crede-mă că sunt profund mișcată și că îți port întregul respect! Îți propun din fundul inimii: vrei să fim prieteni? (*îi întinde amândouă mâinile*)

HRUȘCEV (*cu dezgust*): Lasă-mă... Detest prietenia dumitale! (*pleacă*)

ELENA ANDREEVNA (*singură, gemând*): De ce, Doamne, de ce?

(*între culise se aude o împușcătură*)

Elena Andreevna, Maria Vasilievna, apoi Sonia, Serebreakov, Orlovski și Jeltuhin.

(Maria Vasilievna iese, clătinindu-se, pe ușa din mijloc, dă un țipăt și cade în nesimțire; Sonia intră și fuge spre ușa din mijloc, prin care iese)

SEREBREAKOV, ORLOVSKI, JELTUHIN: Ce s-a-ntâmplat?
(se aud țipetele Soniei; iar peste câteva clipe aceasta apare în ușă și strigă: Unchiul Jorj s-a împușcat! și fuge împreună cu Orlovski, Serebreakov și Jeltuhin spre ușa din mijloc)

ELENA ANDREEVNA (gemând): De ce, Doamne, de ce?
(în ușa din dreapta apare Deadin)

Elena Andreevna, Maria Vasilievna și Deadin.

DEADIN (*în ușă*): Ce s-a-ntâmplat?

ELENA ANDREEVNA (*lui Deadin*): Luați-mă de aici! Tăiați-mă, spânzurați-mă, dar în casa asta nu mai pot rămâne! Să plecăm de-aici cât mai repede! Te implor! (*pleacă împreună cu Deadin*)

Cortina

ACTUL AL PATRULEA

*Pădurea și casa de lângă moara lui Hrușcev, luată în arendă de
Deadin.*

Elena Andreevna și Deadin stau amândoi pe o bancă, sub fereastra casei.

ELENA ANDREEVNA: Ilia Ilici, mâine ai să treci pe la poștă?

DEADIN: Am să trec neapărat.

ELENA ANDREEVNA: Mai aștept trei zile. Dacă între timp nu-mi vine răspunsul de la fratele meu, am să mă împrumut de la dumneata cu ceva bani și am să plec singură la Moscova. Doar n-am să stau o viață întreagă la moara dumitale.

DEADIN: Se-nțelege, se-nțelege... (*pauză*) Nu îndrăznesc să-ți dau sfaturi, stimată Elena Andreevna, însă am convingerea că toate scrisorile, telegramele și alergăturile mele la poștă sunt zădarnice. Orice răspuns ți-ar trimite frățiorul, dumneata tot ai să te-ntorci la bărbat.

ELENA ANDREEVNA: N-am să mă-ntorc... Trebuie să cumpănim bine lucrurile. Pe soțul meu nu-l iubesc. Tineretul din casa lui pe care l-am îndrăgit a fost nedrept cu mine... Atunci la ce să mă-ntorc? Ai să-mi spui, ca să-mi fac datoria... Știu lucrul acesta, totuși, trebuie să fim oameni cu judecată...

(*pauză*)

DEADIN: Mda... Marele nostru poet Lomonosov a fugit din Arhanghelsk și și-a găsit norocul la Moscova. A procedat cum nu se poate mai bine... Dar dumneata, te-ntreb, de ce-ai fugit? Că norocul dumitale, la drept vorbind, nu se află nicăierea... Odată ce-i sortit canarului să stea în colivie și să privească la fericirea altora, trebuie să stea, că n-are încotro.

ELENA ANDREEVNA: Dar poate nu-s canar, ci o ciocârlie slobodă...

DEADIN: Ne, ne... Pasărea după zbor se cunoaște, dragă doamnă. În aceste două săptămâni cât ai stat aici, o altă femeie s-ar fi vânturat prin zece orașe și ar fi sucit zece capete... Iar dumneata abia ai reușit să ajungi, cu sufletul la gură, până la

moara mea și, gata, nici că mai poți, ți-a secat inima!... Nu-mi spune mie! Lasă, ai să mai stai la mine câtăva vreme, o să te liniștești, și ai să te întorci la soț, că altă cale nu-i de ales. (*ascultând*) Mi se pare că se aude o trăsură. (*se ridică*)

ELENA ANDREEVNA: Am să mă retrag.

DEADIN: N-am să te rețin. Mă duc la moară ca să mai trag un pui de somn, până una-alta... Astăzi m-am sculat înaintea Aurorei.

ELENA ANDREEVNA: După ce te odihnești, să vii ca să bem ceaiul împreună. (*intră în casă*)

DEADIN (*singur*): Dacă aș fi locuit într-un centru de oameni luminați, fără îndoială că ar fi apărut în reviste o caricatură a mea cu un catren satiric dedesubt... Da, da. Gândiți-vă numai, un om la o vârstă respectabilă, cu o înfățișare nu tocmai atrăgătoare, a răpit din casa ilustrului profesor pe tânăra nevastă a acestuia!... Să te extaziezi, nu alta! (*pleacă*)

Semion duce niște găleți. Intră Iulia.

IULIA: Bună ziua, Senka, Doamne-ajută! Ilia Ilici e acasă?

SEMION: Acasă. S-a dus la moară.

IULIA: Cheamă-l, te rog.

SEMION: Numaidecât. *(pleacă)*

IULIA *(singură)*: Probabil că doarme... *(se așază pe banca de sub fereastră și oftează adânc)* Unii dorm, alții se plimbă, numai eu nu-mi găsesc locul cât îi ziulica de lungă... Of, de m-ar lua odată Cel de Sus! *(oftează și mai adânc)* Lumea-i plină de nătăfleți... nu mai departe decât Ciupitul! Pe când treceam prin dreptul hambarului său, ce credeți că văd? Un godac negru tocmai ieșea pe ușă... Când s-o pomeni într-o bună zi cu toți sacii străini făcuți ferfeniță de porci, o să vadă atunci ce pățește!...

(intră Deadin)

Iulia și Deadin.

DEADIN (*îmbrăcându-și surtucul*): Dumneata erai, Iulia Stepanovna? Iartă-mi ținuta... Am vrut să mă las în brațele lui Morfeu.

IULIA: Bună ziua!

DEADIN: Scuză-mă că nu te invit în casă; e puțină dezordine acolo... Pot însă să te poftesc la moară...

IULIA: E foarte bine și aici. Iată de ce-am venit la dumneata, Ilia Ilici. Profesorul și Leoncika au hotărât să organizeze un picnic la moară, să se odihnească puțin și să bea un ceai...

DEADIN: Bucuros de oaspeți.

IULIA: Am venit înaintea lor... Într-o jumătate de oră trebuie să vină și ei. Ai grijă să se aducă o masă și samovarul, și spune lui Senka să ia din trăsură coșurile cu merinde.

DEADIN: Cu plăcere. (*pauză*) Ce se mai aude pe la dumneavoastră?

IULIA: Prost, Ilia Ilici... Atâta alergătură și bătaie de cap, mai, mai să mă îmbolnăvesc... Probabil ai aflat că profesorul și Sonicika locuiesc deocamdată la noi?

DEADIN: Da, am aflat.

IULIA: După ce Egor Petrovici și-a făcut seama, ei nu mai pot sta în casa lor... Le e frică. Ziua mai treacă-meargă; dar cum se înserează, se îngrămădesc cu toții într-o odaie și așteaptă dimineața. Grozav se mai tem ca nu cumva să le apară pe întuneric Egor Petrovici...

DEADIN: Prejudecăți... Dar de Elena Andreevna își mai amintesc?

IULIA: Cum să nu. (*pauză*) Și-a luat tălpășița!

DEADIN: Da, da. Într-adevăr, tema e demnă de penelul lui Aivazovski... A zburat... ciocârlia!

IULIA: Pe unde o fi acum? Sau poate de disperare...

DEADIN: Dumnezeu e mare, Iulia Stepanovna! Să sperăm că totul se va sfârși cu bine...

(intră Hrușcev. Poartă sub braț o mapă și o lădiță cu ustensile pentru desen)

Aceiași și Hrușcev.

HRUȘCEV: Hei! Care-i pe-aici! Semion!

DEADIN: Dă-te-ncoa', amice!

HRUȘCEV: A, aici erați? Bună ziua, Iulicika!

IULIA: Bună ziua, Mihail Lvovici.

HRUȘCEV: Iar am venit să desenez la dumneata, Ilia Ilici. Nu pot sta acasă. Fii amabil și dă poruncă oamenilor să-mi aducă ca și ieri masa de lucru și să mi se pregătească două lămpi, căci a început să amurgescă...

DEADIN: 'Nțeles, Excelență!... *(pleacă)*

HRUȘCEV: Ce mai e nou pe la voi, Iulicika?

IULIA: Nimic nou, Mihail Lvovici!

(pauză)

HRUȘCEV: Serebrenkovii n-au plecat încă?

IULIA: Nu. Locuiesc la noi.

HRUȘCEV: Hm... și Leonicika al dumitale ce mai face?

IULIA: Stă mereu acasă... Îi ține de urât Sonicikii...

HRUȘCEV: Cred și eu!... *(pauză)* Și de ce nu se însoară cu ea?

IULIA *(ofttnd)*: De te-ar auzi Dumnezeu! E un om instruit, cu suflet nobil, ea e din familie bună... Întotdeauna le-am dorit această fericire...

HRUȘCEV: E o proastă...

IULIA: De ce vorbești așa?

HRUȘCEV: Nici Leonicika dumitale nu-i mai breaz... în general, în privința minții sunt toți unul ca unul... Parcă a tunat și i-a adunat!

IULIA: Se vede că n-ai prânzit azi, Mihail Lvovici.

HRUȘCEV: De unde ai scos-o?

IULIA: Prea ești mânios...

(intră Deadin și Semion. Aduc amândoi o masă de mărime potrivită)

Aceiași, Deadin și Semion.

DEADIN: Strașnic loc ți-ai ales pentru lucru, Mișa! Curat o oază! Închipuie-ți numai că copacii aceștia sunt niște palmieri, Iulicika – o ciută sperioasă, tu un leu, iar eu un tigru.

HRUȘCEV: Ești un om admirabil, de inimă, Ilia Ilici, însă ai unele metehne: vorbești dulcegării, calci lipăind și îți tresar umerii... Cine nu te cunoaște ar crede cine știe ce... Păcat...

DEADIN: Așa m-o fi conceput natura, ce să-i faci? Fatală predestinare...

HRUȘCEV: Mai dă-o-ncolo de predestinare. Fii mai simplu... (*își fixează desenul pe masă*) Să știi că la noapte dorm la tine.

DEADIN: Bucuros de oaspete... Te văd, Mișa, cam indispus pe ziua de azi, în schimb eu – îmi simt sufletul ușor ca un fulg. Parcă mi-ar ciripi o păsărică în piept.

HRUȘCEV: Foarte lăudabil. (*pauză*) Iar mie parcă mi-ar orăcăi o broască. Douăzeci de mii de scandaluri. Șimanski și-a vândut pădurea... pentru tăiere! Una la mână. Elena Andreevna a fugit de la bărbatu-său și nimeni nu știe unde se află. Două la mână. Eu simt că mă prostesc tot mai mult de la o zi la alta, că devin mai meschin, mai fără har... Trei la mână! Ieri am vrut să-ți povestesc noutatea, dar n-am putut, n-am avut destul curaj. Poți să mă feliciți. Iată despre ce este vorba. După moartea lui Egor Petrovici s-au găsit memoriile acestuia. Au încăput din primul moment în mâna lui Ivan Ivanîci. Am fost pe la el și le-am citit de vreo zece ori...

IULIA: Le-au citit și ai noștri.

HRUȘCEV: S-a constatat că romanul de dragoste dintre Jorj și Elena Andreevna, despre care a vorbit tot județul, n-a fost decât o poveste murdară, o minciună sfruntată... Și când te gândești că și eu am crezut-o, i-am bârfit la rândul meu, i-am urât, i-am jignit.

DEADIN: Foarte rău, foarte rău.

HRUȘCEV: Și primul om căruia i-am dat crezare a fost fratele dumitale, Iulicika! Frumos îmi șade! L-am crezut pe fratele dumitale pentru care n-am niciun pic de stimă și n-am crezut-o pe femeia aceea, care se jertfea sub ochii mei. Întotdeauna cred mai curând în rău decât în bine, ceea ce înseamnă că nu văd mai departe de lungul nasului și că sunt o nulitate, ca toți ceilalți.

DEADIN (*către Iulia*): Să mergem, drăguț, la moară și să-l lăsăm pe înrăitul acesta să-și vadă de lucru. Haidem să ne plimbăm puțin... Vezi-ți de ale tale, Mișenka. (*pleacă cu Iulia*)

HRUȘCEV (*singur, preparându-și culorile într-o farfurioară*): Într-o noapte l-am văzut cum și-a lipit obrazul de mâna ei. În memorii e descrisă amănunțit această noapte. E descrisă până și venirea mea, întreaga discuție avută cu el. Este interesant faptul că-mi reproduce întocmai cuvintele spuse, calificându-mă drept un prostănac, un om redus... (*pauză*) Fondul e prea închis... Să mai diluez culoarea. Mai departe o dojenește pe Sonia că mă iubește... Fleacuri, fata asta nu m-a iubit niciodată... Ptiu, am făcut o pată... (*răzuiește hârtia cu briceagul*) Chiar dacă ar exista un sâmbure de adevăr la mijloc, e prea târziu să mă mai gândesc la asta... Toată povestea a început prosteste și s-a terminat prosteste... (*Semion și câțiva oameni aduc o masă mare*) Pentru ce o aduceți?

SEMION: Ilia Ilici ne-a poruncit. Cică vin boierii de la Jeltuhino.

HRUȘCEV: Na-ți-o bună! Vasăzică s-a isprăvit cu lucrul pe ziua de azi!... Ia să-mi strâng catrafusele și să-mi iau tălpășița.

(*intră Jeltuhin la braț cu Sonia*)

Hrușcev, Jeltuhin și Sonia.

JELTUHIN (*cântă*): „Spre-aceste țărmuri pline de tristețe mă-ndeamnă azi un tainic dor...”

HRUȘCEV: Cine-o fi cântând? Ah, da! (*se grăbește să-și ascundă în lădiță ustensilele de desen*)

JELTUHIN: Vreau să-ți mai pun o întrebare, dragă Sophie... Îți mai amintești de ziua mea de naștere, când ai fost la noi? Ții minte că ai râs cu hohote de înfățișarea mea?

SONIA: Leonid Stepanîci, exagerezi. Cum se poate să spui una ca asta? M-am amuzat într-adevăr, dar nu acesta era motivul...

JELTUHIN (*zărindu-l pe Hrușcev*): Ia te uită cine-i aici! Nici nu te-am observat. Bine te găsesc sănătos!

HRUȘCEV: Bine-ai venit!

JELTUHIN: Lucrezi, lucrezi! Foarte lăudabil. Unde-i Ciupitul?

HRUȘCEV: E la el...

JELTUHIN: Unde la el?

HRUȘCEV: Mi se pare că vorbesc cât se poate de limpede... La el, adică la moară...

JELTUHIN: Mă duc atunci să-l chem... (*pleacă cântând*) „Spre-aceste țărmuri pline de tristețe...”

SONIA: Bună ziua...

HRUȘCEV: Bună ziua.

(*pauză*)

SONIA: Ce desenezi acolo?

HRUȘCEV: Nimic interesant... Ca să mă aflu în treabă...

SONIA: Faci un plan?

HRUȘCEV: Nu, e harta pădurilor din județul nostru. Încerc să o întocmesc. (*pauză*) Verdele însemnează locurile unde au existat păduri pe vremea bunilor și străbunilor noștri; verdele deschis – locurile unde s-au tăiat pădurile în ultimii douăzeci și cinci de ani; iar cu albastru sunt însemnate parcelele de pădure rămase încă în

picioare... Asta e tot! Mda... (*pauză*) Și dumneata cum te mai lauzi? Ești fericită?

SONIA: Mihail Lvovici, acum nu-i timpul să ne gândim la fericire.

HRUȘCEV: Dar la ce să ne gândim?

SONIA: Vezi dumneata, toate nenorocirile noastre s-au întâmplat tocmai din cauză că ne-am gândit numai la fericirea noastră...

HRUȘCEV: Hm... O fi cum spui.

(*pauză*)

SONIA: Tot răul își are și binele său. Răul acesta m-a învățat minte, Mihail Lvovici! Trebuie să uităm de noi și să ne gândim numai la fericirea altora... Viața noastră trebuie să fie un șir de jertfe...

HRUȘCEV: Cum să nu... (*pauză*) Feciorul Mariei Vasilievna s-a-mpușcat, dar dumneaei tot mai caută contradicții prin broșuri. Asupra dumitale a căzut de asemenea nenorocirea și ca să-ți salvezi amorul propriu încerci să-ți distrugi viața, crezând că prin aceasta aduci obolul dumitale de jertfe... Adevărul este că nimeni n-are inimă... N-o ai nici dumneata, n-o am nici eu... Oamenii fac ceea ce nu trebuie să facă, de aceea totul se duce de râpă... N-ai nicio grijă, am să plec îndată și n-am să te mai stânjenesc nici pe dumneata, nici pe Jeltuhin. (*pauză*) De ce plângi? N-am vrut să ajung la asta...

SONIA: Nu-i nimic, îmi trece... (*își șterge ochii*)

(*intră Iulia, Deadin și Jeltuhin*)

Aceiași, Iulia, Deadin, Jeltuhin, apoi Serebriakov și Orlovski.

GLASUL LUI SEREBRIAKOV: Hăp-hăp! Unde sunteți, domnilor?

SONIA (*strigând*): Aici, tătice!

DEADIN: În sfârșit, s-a adus și samovarul! Ce încântare!
(*trebăluiește împreună cu Iulia în jurul mesei*)
(*intră Serebriakov și Orlovski*)

SONIA: Aici suntem, tătice!

SEREBRIAKOV: Da, da, v-am văzut...

JELTUHIN (*cu voce tare*): Domnilor, declar ședința deschisă! Ciupitule, destupă sticla de vișinată!

HRUȘCEV (*lui Serebriakov*): Domnule profesor, propun să uităm tot ceea ce s-a întâmplat între noi! (*îi întinde mâna*) Scuzele mele...

SEREBRIAKOV: Îmi pare nespuse de bine. Iartă-mă și dumneata. După cele întâmplate, a doua zi, încercând să-mi reamintesc întreaga scenă, m-am simțit cât se poate de prost... Să fim prieteni! (*îl ia de braț și-l conduce spre masă*)

ORLOVSKI: Așa, așa, dragii mei, ar fi trebuit să fie mai de mult. O împăcare strâmbă e mai bună decât o judecată dreaptă.

DEADIN: Excelență, sunt foarte bucuros că ai binevoit să ferești această oază a mea cu prezența dumată... Sunt profund emoționat!

SEREBRIAKOV: Mulțumesc, respectele mele. Într-adevăr e o oază, și încă una dintre cele mai frumoase!

ORLOVSKI: Și ție, Sașa, îți place natura?

SEREBRIAKOV: Nespuse de mult. (*pauză*) Domnilor, deși tăcerea e de aur, am o propunere: să vorbim cât mai mult. În situația noastră e singurul lucru bun ce-l putem face. Nenorocirile trebuiesc privite drept în ochi și cu curaj, așa cum le privesc eu, care sunt poate cel mai nenorocit dintre voi toți.

IULIA: Domnilor, nu vă mai pun zahăr în ceai. Serviți-l cu dulceață.

DEADIN (*trebăluind în jurul musafirilor*): Ce bine-mi pare, ce bine-mi pare!

SEREBREAKOV: Scumpe Mihail Lvovici, în ultima vreme am suferit mult și m-am gândit la atâtea lucruri, încât cred că aș putea lăsa generațiilor care vin un tratat întreg despre felul cum trebuie să se poarte omul pe acest pământ... Cât trăiești, înveți, iar nenorocirile ne învață mai mult decât orice.

DEADIN: Să nu ne amintim de ce-a fost! Dumnezeu este mare, totul se va sfârși cu bine.

(*Sonia tresare*)

JELTUHIN: De ce-ai tresărit?

SONIA: A strigat cineva.

DEADIN: Țăranii pescuiesc raci pe râu. (*pauză*)

JELTUHIN: Domnilor, doar am încheiat o înțelegere: să petrecem această seară ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Văd însă că nu vă țineți de cuvânt, zău așa...

DEADIN (*lui Serebriakov*): Eu, Excelență, am pentru știință nu numai evlavie ci și sentimente de rudenie... Fratele soției fratelui meu, Grigori Ilici, poate binevoiți a-l cunoaște: Konstantin Gavrilîci Novoselov a fost profesor de literatură străină...

SEREBREAKOV: N-am avut plăcerea să-l cunosc personal, dar am auzit de el.

(*pauză*)

IULIA: Mâine se împlinesc cincisprezece zile de la moartea lui Egor Petrovici.

HRUȘCEV: Iulicika, să nu mai vorbim despre asta...

SEREBREAKOV: Fiți tari, domnilor, ce Dumnezeu!...

(*pauză*)

JELTUHIN: Suntem, nu-i vorbă, dar totuși se simte parcă o încordare...

SEREBREAKOV: Natura, dragii mei, nu suportă goluri. Iată, a smuls de lângă mine doi oameni dragi; dar, ca să-și repare defecțiunea, mi-a trimis îndată pe alții la loc!... Beau deci în

cinstea dumitale, prietene Leonid Stepanîci!

JELTUHIN: Mulțumesc, scumpe Alexandr Vladimirovici!
Permite-mi acum să închin, la rândul meu, paharul pentru rodnicia
dumitale activitate pe tărâmul științei!

Mergi dârz, radiază în juru-ți lumină,
Poporul rusesc înaintea-ți se-nchină,
Te-nalță în slăvi!...

SEREBREAKOV: Mulțumesc pentru urare, și doresc din suflet
ca aceste relații prietenești ale noastre să se strângă din ce în ce...

(intră Feodor Ivanovici)

Aceiași și Feodor Ivanovici.

FEODOR IVANOVICI: Frumos, nimic de zis! O petrecere în toată regula, nu?

ORLOVSKI: Fediuška, draguțul tatei!

FEODOR IVANOVICI: Bine vă găsesc sănătoși. *(se sărută cu Sonia și Iulia)*

ORLOVSKI: De două săptămâni nu ne-am mai văzut. Pe unde ai umblat? Ce noutăți ai?

FEODOR IVANOVICI: Am fost la Lena. Am aflat acolo că sunteți aici și, bineînțeles, n-am mai zăbovit.

ORLOVSKI: Și pe unde te-ai mai vânturat?

FEODOR IVANOVICI: De trei zile și trei nopți nu mai știu de capul meu. Aseară am pierdut vreo cinci mii la cărți. Beam și pierdeam, beam și pierdeam. Și de cinci ori am dat câte o raită prin oraș... Parcă intrase dracu în mine.

ORLOVSKI: Dragul de tine! Te pomenești că nu ți-a trecut încă mahmureala?

FEODOR IVANOVICI: Mă simt ca un prunc nou-născut. Iulka, toarnă-mi un ceai! Numai nu te zgârci la lămâie... îl vreau acru... *(pauză)* Ce spuneți de Jorj, a făcut-o? Și-a zburat țeasta pe degeaba... Și tocmai pe Lefoché l-a ales! Nu putea să se inspire din Smith sau din Wesson!

HRUȘCEV: Taci, patrupele!

FEODOR IVANOVICI: Oi fi patrupele, nimic de zis, dar patrupele de rasă. *(își mângâie barba)* Numai barba asta câte parale face!... Uite-așa, canalie, prostănac, patrupele cum sunt, dar numai să vreau – mă ia cea mai frumoasă fată... Ia zi, Sonia, mă iei de bărbat? *(lui Hrușcev)* Hm, am nimerit-o cu oiștea-n gard... Pardon...

HRUȘCEV: Nu mai face pe prostul că nu-ți șade bine.

IULIA: Ești un om pierdut, Fedenka! În toată gubernia nu

găsești un bețivan și un pierde-vară ca tine. Ți-e și milă să te uiți la dânsul... Așa pramatie, mai rar!

FEODOR IVANOVICI: Mai slăbește-mă și tu cu dăscăleala! Mai bine vino mai aproape și stai aici, lângă mine... Așa, așa. Voi veni să stau la voi vreo două săptămâni... Vreau să mă mai odihnesc... (*o sărută*)

IULIA: Ești de râsul oamenilor. În loc să-i aduci mângâierea lui taică-tău la bătrânețe, îl faci de ocară. Duci o viață prostească. Mai mare rușinea!

FEODOR IVANOVICI: Mă las de băutură! Am hotărât! (*își toarnă un păhărel de vișinată*) E de prune sau de vișine?

IULIA: Păi ai spus că te lași de băutură?...

FEODOR IVANOVICI: Un singur păhărel se poate. (*bea*) Pentru ofensa adusă îți dăruiesc, Duh al pădurii, o pușcă și doi cai. M-am hotărât, mă duc la Iulia ca să mă odihnesc vreo două săptămâni...

HRUȘCEV: Ai fi bun de trimis într-un batalion de corecție.

IULIA (*lui Feodor Ivanovici*): Lasă asta, bea ceai!

DEADIN: Ia și pesmeți, Fedenka.

ORLOVSKI (*lui Serebreakov*): Până la patruzeci de ani, dragă Sașa, uite-așa am dus-o ca Feodor al meu. Într-o bună zi ce crezi că fac?... Mă apuc să număr câte femei am nenorocit în viață... Am socotit, am socotit și am ajuns la șaptezeci... atunci m-am plictisit de numărătoare. Dar când am împlinit patruzeci de ani, m-a cuprins așa dintr-odată o lingoare, un fel de lehamite de toate, că nu mai știam ce-i cu mine! Încerc una, încerc alta, bag nasul prin cărți, lucrez, fug prin străinătăți – geaba, frate, nimic!... Peste câțeva vreme plec la cumătrul meu, răposatul prinț Dmitri Pavlovici. Am luat câte o gustare, apoi ne-am așezat la masă... Iar după masă, ce crezi că ne vine în cap? Ca să ne mai treacă vremea, hai să tragem cu puștile la țintă... Ce de popor s-a adunat, mama ta, Doamne! Era și Ciupitul de față...

DEADIN: Da, da... mi-amintesc...

ORLOVSKI: Ei bine, nu mă mai întreba, parcă aveam pe suflet un pietroi, nu alta! Ei, și până la urmă, n-am mai putut răbda, m-

am întors spre oameni, cu obrazul scăldat în lacrimi, și am strigat ca un nebun: „Prieteni, oameni buni, iertați-mă pentru păcatele mele. V-o cer întru numele lui Hristos!” În aceeași clipă, să vezi, sufletul mi s-a luminat, cuprins parcă de-o căldură mângâietoare, și m-am simțit alt om... De atunci, dragul meu, nu se află în tot județul un om mai fericit decât mine! N-ai face nici tu rău să procedezi la fel.

SEREBREAKOV: Adică cum?

(*pe cer se întinde o pălălaie roșietică*)

ORLOVSKI: Foarte simplu. Să capitulezi și tu...

SEREBREAKOV: Nu mai spune, mostră a filozofiei autohtone! Cum adică, să cer iertare eu? De ce? Înțeleg să-mi ceară alții iertare...

SONIA: Tăticule, doar *noi* suntem vinovați de cele ce s-au întâmplat!

SEREBREAKOV: Zău? Domnilor, dacă nu mă-nșel, am impresia vagă că în clipa de față dumneavoastră faceți aluzie la raporturile dintre mine și soția mea! Nu cumva credeți într-adevăr că eu sunt vinovatul? E pur și simplu caraghios, domnilor! După ce și-a călcat în picioare datoria de soție, părăsindu-mă în cele mai grele clipe ale vieții...

HRUȘCEV: Alexandr Vladimirovici, ascultă-mă ce-ți spun... Dumneata timp de douăzeci și cinci de ani ai slujit cu credință știința, iar eu plantez pădurile și practic medicina, dar te întreb la ce facem noi toate acestea, dacă nu cruțăm oamenii cărora le închinăm întreaga noastră muncă? Afirmăm sus și tare că-i slujim pe oameni, dar în același timp ne distrugem fără cruțare unul pe altul. Spre exemplu, te-ntreb, ce-am făcut noi ca să-l salvăm pe Jorj de la moarte? Te mai întreb, unde se află soția dumitale căreia noi toți i-am adus numai jigniri? S-a dus liniștea dumitale, s-a dus liniștea fiicei dumitale... Totul s-a distrus, s-a dărâmat, s-a prefăcut în pulbere. Dumneavoastră, domnilor, m-ați poreclit Duhul pădurii. Ei bine, nu găsiți că atât în mine cât și în fiecare dintre dumneavoastră sălășluiește un duh? Rătăcim cu toții prin hățișurile unei păduri și ne pipăim calea ca orbii. Mintea, inima,

cunoștințele noastre le folosim numai pentru a ne strica propria viață, precum și viața celor din jur.

(Elena Andreevna iese din casă și se așază pe banca de sub fereastră)

Aceiași și Elena Andreevna.

HRUȘCEV: Mă socoteam întotdeauna un om de omenie, un idealist, și în același timp nu iertam oamenilor nici cele mai mici greșeli, credeam bârfelile altora și bârfeam și eu alături de ei... Și iată că atunci când soția dumitale, încrezătoare, mi-a propus să fim prieteni, i-am trântit-o-n față de la înălțimea grandorii mele: „Lasă-mă! Detest prietenia dumitale!” Iată ce fel de om sunt! Port în mine un strigoi, aveți dreptate. Sunt un om meschin, orb, o nulitate. Dar nici dumneata, domnule profesor, nu ești un vultur!... Și când te gândești că tot județul, toate femeile văd în mine un erou, un om înaintat al epocii, iar în dumneata o celebritate! Ce rezultă de aici? Iată ce: dacă oamenii de teapa mea sunt considerați în modul cel mai serios eroi, iar cei de teapa dumitale celebriți, rezultă că nu există nici eroi adevărați, nici talente, nici oameni care să ne scoată din pădurea întunecoasă pe unde orbecăim și să repare ceea ce stricăm noi. Nu există adevărați vulturi care să se bucure pe drept de o binemeritată celebritate.

SEREBREAKOV: De acord cu dumneata... Vreau însă să-ți atrag atenția că n-am venit aici ca să polemizez cu dumneata și să încerc a-mi apăra dreptul la celebritate...

JELTUHIN: Mișa, propun să încetați această discuție.

HRUȘCEV: Mai am de spus două vorbe și plec. Da, repet, sunt un om meschin, dar nici dumneata nu ești un vultur... Meschin a fost și Jorj care n-a găsit altceva mai bun de făcut decât să-și găurească țeasta cu un glonte. Toți suntem meschini și mărunți! Cât despre femei...

ELENA ANDREEVNA (*întrerupându-l*): Cât despre femei, nici ele nu sunt mai grozave... (*se apropie de masă*) Elena Andreevna și-a părăsit soțul... Ei bine, credeți că va fi în stare să folosească cum trebuie libertatea dobândită? N-aveți nicio grijă... Se va întoarce curând... (*se așază la masă*) Poftim, s-a și întors!

(rumoare generală)

DEADIN (*râzând în hohote*): Formidabil, nu? Domnilor, rog-vă smerit a nu-l decapita încă pe vinovat... Lăsați-l să-și spună ultimul cuvânt! Excelență, precum Paris a răpit-o pe frumoasa Elenă, tot așa și eu, cu un chip mai puțin atrăgător ca al său, am răpit-o pe soața dumneavoastră... Da, frate Horațiu, află că pe lumea aceasta există multe lucruri pe care înțelepții lumii nu le pot pricepe!

HRUȘCEV: Nu mai înțeleg nimic... De unde ai apărut, Elena Andreevna?

ELENA ANDREEVNA: De două săptămâni mă aflu în casa lui Ilia Ilici... Ce vă tot uitați așa la mine? Bună seara! Am stat sub fereastră și am auzit întreaga discuție. (*o îmbrățișează pe Sonia*) Să ne-mpăcăm, draga mea copilă... Pace și bună înțelegere!

DEADIN (*frecându-și mâinile*): Formidabil, nu?

ELENA ANDREEVNA (*lui Hrușcev*): Mihail Lvovici (*îi întinde mâna*), să uităm tot ce-a fost. Bine vă găsesc, Feodor Ivanîci... Iulicika...

ORLOVSKI: Draga de ea, frumoasa soție a profesorului nostru, s-a întors! Iar a venit printre noi...

ELENA ANDREEVNA: Îmi era dor de voi toți. Îmi pare bine că te văd, Alexandr! (*îi întinde mâna, dar Serebrenikov se întoarce în altă parte*) Alexandr!

SEREBRENIKOV: Ți-ai călcat în picioare datoria de soție.

ELENA ANDREEVNA: Alexandr!

SEREBRENIKOV: Desigur, sunt foarte bucuros că te văd, însă o să vorbim acasă, nu aici... (*pleacă de la masă*)

ORLOVSKI: Sașa!

(*pauză*)

ELENA ANDREEVNA: Deci, dragă Alexandr, problema relațiilor noastre se rezolvă foarte simplu: în niciun fel. Fie și așa, n-avem încotro! Nu sunt decât o figură episodică, un canar, o muiere ca toate muierele... O să-mi trăiesc și eu veacul umblând de colo-colo prin casă, mâncând, bând și ascultându-l pe soțul meu cum îmi vorbește despre gută, despre drepturile sale, despre

meritele pe care le are... De ce-ați lăsat ochii în pământ, vă simțiți prost? Mai bine să bem vișinată! Umpleți-mi paharul, fie ce-o fi!

DEADIN: Așa, așa! Nu vă mai faceți griji, toate or să treacă și-o să fie bine.

FEODOR IVANOVICI (*se apropie emoționat de Serebreakov*): Alexandr Vladimirovici, sunt profund emoționat... Te rog din suflet, fii îngăduitor cu soția dumitale, spune-i o singură vorbă bună și-ți dau cuvântul meu de cinste că am să-ți rămân cel mai devotat prieten și am să-ți ofer în dar cea mai frumoasă troică a mea!

SEREBREAKOV: Mulțumesc, dar nu înțeleg la ce te referi...

FEODOR IVANOVICI: Hm... nu înțelegi... Atunci ascultă: într-o zi, întorcându-mă de la vânătoare, zăresc pe creanga unui copac un ciuf... Trag un foc – nimic! Trag al doilea – nimic! Trag și al treilea – geaba, nici nu se sinchisește! Se uită la mine și clipește din ochi.

SEREBREAKOV: La cine te referi?

FEODOR IVANOVICI: La ciuf, la cine altul? (*se întoarce la masă*)

ORLOVSKI (*ciulind urechea*): Auziți, domnilor?... Mai încet. Parcă bate clopotul de alarmă...

FEODOR IVANOVICI (*zărind pălălaia de pe cer*): Ia uitați-vă ce pălălaie pe cer!

ORLOVSKI: Într-adevăr... Iar noi stăm aici și nu vedem nimic!

DEADIN: Grozavă pălălaie!

FEODOR IVANOVICI: Strașnică iluminatie! Arde undeva pe lângă Alexeevka.

HRUȘCEV: Nu cred. Alexeevka e mai la dreapta... Cred că-i la Novo-Petrovsk.

IULIA: Vai ce frică-mi este de incendii!

HRUȘCEV: Da, am dreptate. E la Novo-Petrovsk.

DEADIN (*strigă*): Semion, du-te la stăvilar! Poate vezi de acolo ce anume arde.

SEMION (*strigă*): Arde pădurea din Telibeev.

DEADIN: Ce anume?

SEMION: Pădurea din Telibeev.

DEADIN: Pădurea, auziți...

(pauză mai îndelungată)

HRUȘCEV: Trebuie să mă duc acolo să dau o mână de ajutor... Iertați-mă, domnilor, poate am fost prea brutal astăzi, dar niciodată n-am fost mai deprimat decât acum... Simt ca o piatră pe suflet. Dar nu-i nimic, o să treacă și asta! Trebuie să fim demni și să ne ținem bine pe propriile picioare! N-aveți grijă, n-am să mă-mpușc și n-am să mă arunc sub roata morii... Chiar dacă nu sunt erou, am să devin erou! Am să înalț aripi de vultur și n-o să mă sperie nici flăcările incendiilor și nici dracu în persoană! N-au decât să ardă pădurile – am să răsădesc altele! N-are decât să nu mă iubească o femeie – am să gălesc alta! *(pleacă grăbit)*

ELENA ANDREEVNA: Ce om minunat!... Un adevărat bărbat!...

ORLOVSKI: Mda!... Auziți, cică: „N-are decât să nu mă iubească o femeie – am să gălesc alta!” Cum înțelegeți, mă rog, dumneavoastră această afirmațiune?

SONIA: Luați-mă de aici... Vreau să plec...

SEREBREAKOV: Da, e timpul să plecăm. Umezeala mi-a pătruns la oase. Pe unde mi-oi fi lăsat pledul și paltonul?...

JELTUHIN: Pledul e în trăsura, iar paltonul e aici. *(îi întinde paltonul)*

SONIA *(foarte agitată)*: Luați-mă de aici... Vreau să plec...

JELTUHIN: Sunt la dispoziția dumatăle...

SONIA: Nu, nu, plec cu nășicul! Ia-mă cu dumneata, nășicule...

ORLOVSKI: Plecăm numaidecât, draga mea, plecăm numaidecât... *(o ajută să se îmbrace)*

JELTUHIN *(aparte)*: Dracu mai pricepe... Numai jigniri și umilințe...

(Feodor Ivanovici și Iulia așază în coșuri vesela și șervețelele de masă)

SEREBREAKOV: A început iar să mă doară talpa piciorului stâng... Uf, reumatismul ăsta blestemat! Iar n-am să dorm... toată noaptea.

ELENA ANDREEVNA (*încheind paltonul soțului său*): Ilia Ilici, fii atât de drăguț și adă-mi din casă pălăria și jacheta!

DEADIN: Numaidecât! (*intră în casă și se întoarce cu pălăria și jacheta*)

ORLOVSKI: S-a speriat, drăguța de ea, de incendiu! Iată-l că se stinge... A pălit cerul în partea aceea.

IULIA: A mai rămas o jumătate de borcan de dulceață... O s-o mănânce Ilia Ilici... (*fratelui său*) Leonicika, ia coșul.

ELENA ANDREEVNA: Sunt gata de drum. (*soțului său*) Ia-mă, simbol al geniului și veșniciei, și ascunde-mă în cele douăzeci și șase de camere ale tale!... Că altceva nici nu merit!

SEREBREAKOV: Simbol al geniului și veșniciei... Nu-i rău spus. Aș putea chiar să râd de această figură de stil, dar mă împiedică durerea de la picior. (*către ceilalți*) La revedere, domnilor! Vă mulțumesc pentru tratație și pentru plăcuta societate... A fost o seară minunată, un ceai minunat, totul a fost bine, dar, iertat să-mi fie, cu un lucru n-am fost de acord: cu această filozofie autohtonă a dumneavoastră și cu părerile dumneavoastră despre viață... Nu, domnilor, trebuie să acționăm... da, da! Să acționăm, domnilor... Asta e... Și acum, la revedere...

(*pleacă împreună cu Elena Andreevna*)

FEODOR IVANOVICI: Haide, băsmăluțo! (*lui taică-su*) Cu bine, tăicuță!

(*pleacă cu Iulia*)

JELTUHIN (*cu coșul în mână, venind după ei*): Uf, al naibii coș, greu mai e!... Nu pot să sufăr petrecerile astea la „aer liber” (*pleacă și strigă dintre culise*) Alexei, trage trăsura mai aproape.

Orlovski, Sonia și Deadin.

ORLOVSKI (*Soniei*): Ei, ce te-ai așezat? Să mergem, puicuțo...
(*pornesc amândoi*)

DEADIN (*aparte*): Parcă s-au vorbit, niciunul nu-și ia rămas-bun de la mine... Sunt formidabili! (*stinge lumânările*)

ORLOVSKI (*Soniei*): De ce te-ai oprit? Nu mergi?

SONIA: Nu pot merge, nășicule... Nu m-ajută puterile! Sunt disperată, nășicule... disperată! O mare greutate mă apasă pe inimă...

ORLOVSKI (*neliniștit*): Dar ce s-a-ntâmplat, sufletele, ce ai?

SONIA: Să mai rămânem aici... Să mai stăm puțin.

ORLOVSKI: Ba să plecăm, ba să mai stăm... Nu mai înțeleg nimic!

SONIA: Aici mi-am pierdut astăzi fericirea, nășicule, aici... Nu mai pot... De ce oare n-am murit până acum? Era mai bine!... (*îl îmbrățișează*) Ah, dacă ai ști, dacă ai ști!

ORLOVSKI: Să-ți aduc puțină apă, vrei?... Haide, așază-te...

DEADIN: Ce s-a-ntâmplat, Sofia Andreevna, ce ai? Ah, tremur tot... Ce-i asta? (*văitându-se*) Nu pot vedea asemenea scene, nu pot...

SONIA: Ilia Ilici, dragule, du-mă la locul incendiului... Te implor!

ORLOVSKI: La locul incendiului? Ce să faci acolo?

SONIA: Te implor, du-mă acolo, altfel plec singură. Sunt disperată, nășicule, mă auzi? Nu mai pot suporta... Du-mă la locul incendiului!

(*intră Hrușcev. E grăbit*)

Același și Hrușcev.

HRUȘCEV (*strigând*): Ilia Ilici!

DEADIN: Sunt aici! Ce vrei?

HRUȘCEV: Nu pot merge pe jos. Dă-mi un cal.

SONIA (*recunoscându-l pe Hrușcev, fericită*): Mihail Lvovici! (*se îndreaptă spre el*) Mihail Lvovici! (*lui Orlovski*) Lasă-ne singuri, nășicule, am de vorbit cu el. (*lui Hrușcev*) Mihail Lvovici, ai spus astă seară că ai să găsești o altă femeie... (*lui Orlovski*) Lasă-ne singuri, nășicule... (*lui Hrușcev*) Ei bine, ai găsit-o... Sunt acum o altă femeie! Am aflat acum adevărul, l-am aflat... Te iubesc... Te... te iubesc!...

ORLOVSKI: Haida-de... Comedie cu final tragic! (*râde în hohote*)

DEADIN: Uluitor, domnilor!

SONIA (*lui Orlovski*): Lasă-ne singuri, nășicule. (*lui Hrușcev*) Da, am aflat adevărul, l-am aflat în sfârșit... Nu-mi trebuiește nimic altceva... Mai spune-mi un cuvânt, spune-mi... Eu ți-am spus tot ce-am avut de spus...

HRUȘCEV (*strângând-o în brațe*): Porumbița mea!

SONIA: Poți rămâne, nășicule... (*lui Hrușcev*) De fiecare dată când îmi declarai dragostea, mă sufocam de fericire, dar... dar, dragul meu, eram încătușată de prejudecăți. Mă împiedica să fiu sinceră cu tine exact ceea ce-l împiedică pe taică-meu să-i zâmbească Elenei... Acum însă, sunt liberă ca o pasăre...

ORLOVSKI (*râzând în hohote*): În sfârșit, văd și eu un cor cântând la unison... Sau, cum s-ar spune, au ajuns înecați la mal!... Am deosebita onoare de a vă prezenta omagiile mele! (*se înclină adânc*) Și totuși sunteți niște nerușinați, porumbeilor! Ați întins coarda, ați întins-o... pân-ați rupt-o! Dar spre binele vostru!

DEADIN (*îmbrățișându-l pe Hrușcev*): Mișenka, iubiture, câtă bucurie mi-ai pricinuit azi!

ORLOVSKI (*îmbrățișând-o și sărutând-o pe Sonia*): Finuță dragă, porumbița mea... (*Sonia râde în hohote*) Ei, poftim, iar s-a pornit!...

HRUȘCEV: Domnilor, dați-mi voie, încă nu-mi pot veni în fire... Lăsați-mă să mai vorbesc cu ea... Lăsați-mă... Vă implor!
(*intră Feodor Ivanovici și Iulia*)

Aceiași, Feodor Ivanovici și Iulia

IULIA: Of, Fedenka, nu te cred! Minți cu atâta nerușinare!

ORLOVSKI: Psst! Liniște, copii! Vine hoțomanul meu... Hai să ne ascundem, să nu ne vadă...

(Orlovski, Deadin, Hrușcev și Sonia se ascund)

FEODOR IVANOVICI: Mi-am uitat aici cravașa și o mănușă.

IULIA: Fedenka, de ce mă minți?

FEODOR IVANOVICI: Ei și ce-i dacă mint!... N-am poftă să vin acum la tine... Ne plimbăm puțin și după aceea... vin!

IULIA: Câtă bătaie de cap o să am cu tine, Fedenka! Când mă gândesc, mă cuprinde groaza! *(face un gest de disperare cu mâinile)* Ei, poftim! Spune-mi și tu, nu-i un zăpăcit Ciupitul ăsta al nostru?! Nici nu se sinchisește să strângă masa!... Și dacă fură careva samovarul? Halal de tine, Ciupitule, ai îmbătrânit, dar minte tot de copil ai!

DEADIN *(aparte)*: Sărut mânușițele pentru compliment.

IULIA: Când veneam încoace, parcă am auzit pe cineva râzând...

FEODOR IVANOVICI: Or fi muierile care se scaldă în râu... *(ridică o mănușă)* A cui o fi mănușa asta? Trebuie să fie a Soniei... Sărăcuța de ea, parcă a mușcat-o strechea... E îndrăgostită lulea de Duhul pădurii, iar el, prostul, nici nu bagă de seamă...

IULIA *(supărată)*: Aș vrea să știu, unde mă duci?

FEODOR IVANOVICI: La stăvilar... Să ne mai plimbăm puțin... Un loc mai frumos decât acesta nu se află în tot județul!... E o încântare a ochiului!

ORLOVSKI *(aparte)*: Feciorașule, frumusețea tatei, bărbosul meu drag!...

IULIA: Parcă am auzit pe cineva vorbind.

FEODOR IVANOVICI: „Minuni, minuni – strigoi și zâne pe-

aceste locuri rățăcesc...” Mda, frățioare, asta-i viața! (*o bate pe umăr*)

IULIA: Mulțumesc pentru frățior!

FEODOR IVANOVICI: Ei, și acum să vorbim ca doi oameni pașnici... Iată despre ce este vorba... Eu, precum știi, am trecut prin ciur și prin dârmon în cei treizeci și cinci de ani ai mei pe care-i am și n-am dobândit altceva în viață decât gradul de locotenent în armata sârbă și cel de subofițer de rezervă în armata noastră... Prin urmare, mă aflu în stare de suspensie între pământ și cer... Și acum, închipuie-ți, mi-a venit o idee genială: că dacă mă-nsor, îmi vin mințile la loc și-mi schimb năravul, adică felul de viață... Ce zici, ai curajul să mă ieși de bărbat? Alta mai bună decât tine nici că-mi trebuiește...

IULIA (*fâstâcită*): Hm... Să vedem... Dar mai întâi să te cumințești, Fedenka...

FEODOR IVANOVICI: Mai lasă marafeturile! Haide, spune-mi drept de la obraz!

IULIA: Mi-e rușine... (*aruncând o privire în jur*) Să nu ne audă cineva... Mi se pare că se uită Ciupitul pe fereastră...

FEODOR IVANOVICI: Ți se năzare...

IULIA (*se aruncă de gâtul lui*): Fedenka!

(*Sonia izbucnește în hohote de râs; Orlovski, Deadin și Hrușcev aplaudă strigând: Bravo! Bravo!*)

FEODOR IVANOVICI: Ptiu! M-ați speriat! De unde v-a scos necuratul?

SONIA: Iulicika, felicitările mele! Și eu, și eu, la fel ca tine!... (*râsete, pupături, veselie*)

DEADIN: E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

CORTINA

Cehov a început să lucreze la această piesă în anul 1888.

Pe la începutul lui octombrie, piesa a fost terminată și trimisă spre aprobare cenzurii. Pe exemplarul cenzurat, care se păstrează până în ziua de azi, se află data aprobării: „10 octombrie 1889”. Cenzorul a făcut două modificări. În actul întâi, scena a 6-a, în replica lui Voinițki la adresa Soniei: „Și cu cine ai

vrea să se mărite, mă rog? Humboldt s-a grăbit să moară. Edison se află în America, Lassalle a dat și el ortul popii...” în cea de a doua redacție în loc de „Lassalle” găsim „Schopenhauer”. În scena a 7-a, actul întâi, în monologul lui Hrușcev: „Când sădesc un mestecăn și-l văd apoi înfrunzind și legănându-se în vânt, sufletul mi se umple de mândrie *că l-am ajutat și eu pe Dumnezeu să creeze un organism viu*, în cea de a doua redactare cuvintele subliniate au fost înlocuite prin: „... că datorită mie a apărut pe lume o viață în plus”.

În aceleași zile, piesa a fost discutată în ședința neoficială a secției din Petersburg a Comitetului literar și respinsă. Cehov n-a cerut explicații Comitetului, nedorind să apară în postura unui solicitant. La 21 octombrie, Cehov îi scrie lui A. N. Pleșceev următoarele: „N-am primit niciun răspuns și nicio motivare de la nimeni; nu știu nimic, iar personal nu vreau să intervin, ca nu cumva intervenția mea să fie interpretată ca o rugămintă sau ca o dorință arzătoare de a mă încununa cu laurii Alexandrinsk-ului...” Într-o notă apărută în *Peterburgskaia gazeta*, Cehov a aflat că piesa a fost apreciată în Comitet ca o „excelentă nuvelă dramatizată, dar nu o dramă” (*Peterburgskaia gazeta*, 1889, nr. 287). Știrea l-a întristat. În același sens și-au exprimat părerea asupra piesei A. P. Lenski și V. I. Nemirovici-Dancenko. În scrisoarea sa de răspuns adresată lui Lenski (2 noiembrie 1889), Cehov îi scrie acestuia că refuză categoric să facă vreo modificare piesei și că intenționează să nu mai scrie niciodată piese de teatru: „N-am să mai scriu niciodată piese mari. Pentru treaba asta n-am nici timp, nici talent și nici dragoste suficientă pentru acest gen de literatură... N-am să transform *Duhul pădurii*, ci am să-l dau vreunui teatru particular.”

Supunând piesa în prealabil unor transformări serioase, Cehov a predat-o teatrului Abramovei. Textul a fost litografiat de E. N. Rassohina (Moscova, 1890).

După primul spectacol, aprecierile criticilor au fost aproape în unanimitate defavorabile piesei. N-a fost înțeles nici conținutul ei ideologic, nici principiile construcției dramatice. Lui Cehov i se reproșa redarea mecanică a vieții, oarba copiere a realității, nerespectarea exigențelor scenice (*Moskovskie vedomosti*, 1890, nr. 1; *Artist*, 1890, nr. 6; *Teair i jizni*, 1889, nr. 439; *Budilnik*, 1890, 7 ianuarie etc). Cehov refuză propunerile revistelor *Svernii vestnik* și *Artist* de a-i publica piesa. Și, în perioada de mai târziu, Cehov s-a opus oricăror tentative de punere în scenă a piesei, și cu atât mai mult publicării ei. În februarie 1897, la întrebarea lui N. P. Cehov dacă nu este de acord ca piesa să-i fie jucată pe scena teatrului din Iaroslavl A. P. Cehov îi răspunde următoarele: „Repet, *Duhul pădurii* nu poate fi jucată”. În 1899, A. I. Urusov îi cere lui Cehov consimțământul de a-i publica piesa, la care Cehov răspunde: „Te rog din suflet nu te supăra, dar nu-mi pot publica *Duhul pădurii*. O detest și caut s-o uit. O fi de vină ea, ori condițiunile în care a fost scrisă și jucată pe scenă – nu știu. Știu însă că pentru mine ar fi o lovitură grea dacă vreo putere oarecare ar scoate-o de sub obroc și ar face-o să trăiască. Iată un minunat exemplu de pervertire a simțului paternității!” (Scrisoarea din 16 octombrie 1899)

Cehov nu și-a inclus piesa în culegerea de *Opere*.

-
- 1 *Calhas* – oracol, personaj din *Iliada* lui Homer (n. ed).
 - 2 Cine-i această... (fr) (n.t).
 - 3 Între noi (fr) (n. t).
 - 4 Să repetăm (lat) (n. t).
 - 5 Doamnă, vg rog (fr) (n. t).
 - 6 Celebri psihiatri ruși (n.ed).
 - 7 Cercul mare, vă rog (fr) (n.t).
 - 8 Plimbare ! Domnilor, plimbare (fr) (n.t).
 - 9 Din poezia *Pânza* de M. I. Lermontov, *Lirice*, ed. *Cartea Rusă*, 1956, pag. 156; în românește de A. Philippide (n.ed).
 - 10 Profesiunea mea de credință (fr) (n.t).
 - 11 Parvenit (fr) (n.t).
 - 12 În stil mare (fr) (n.t)
 - 13 Din balada Grenadirii de Heinrich Heine (n.ed).
 - 14 *Despre gusturi sau bine, sau nimic* – cuvinte luate din două locuțiuni latine: *De gustibus non disputandum* (gusturile nu se discută) și *De mortuis aut bene, aut nihil* (despre morți, sau vorbești de bine, sau nimic (n.t).
 - 15 Începutul dictonului latin: Jupiter, te superi, prin urmare n-ai dreptate (n.t).
 - 16 Corect (fr) (n.t).
 - 17 Mulțumesc frumos (fr) (n.t).
 - 18 Personajul principal din nuvela *Însemnările unui nebun* de N. V. Gogol (n.ed).
 - 19 Pe săturate (lat) (n.t).
 - 20 Revizorul, N. V. Gogol, *Opere*, vol. IV, pag. 11, ed. *Cartea Rusă*, 1957 ; în românește de Al. Kirițescu (n.ed),
 - 21 Pe toți ne așteaptă aceeași noapte (lat) (n.t).
 - 22 S-a sfârșit (ital) (n.t)
 - 23 Din *Ruslan și Ludmila*, A. S. Pușkin, *Poeme*. Ed. *Cartea/Rusă*, 1957, pag. 8; în românește de Miron Radu Paraschivescu (n.ed).
 - 24 Am făcut ce am putut, cine poate, să facă mai bine (lat) (n.t).
 - 25 Te rog să mă ierți, Maria, dar ai maniere grosolane (fr) (n.t).
 - 26 Se pare că Bobik al meu nu mai doarme (fr) (n.t).
 - 27 O, deșartă speranță omenească (lat) (n.t)
 - 28 Port cu mine tot ce e al meu (lat) (n.t).
 - 29 Iubitule (polon) (n.t)
 - 30 „Rugăciunea unei fecioare” (fr) (n.t).
 - 31 Să nu faceți zgomot, Sophie a adormit. Ești un urs! (fr) (n.t)
 - 32 Am spus și mi-am ușurat sufletul (lat) (n.t).
 - 33 Unu, doi, trei!(germ) (n.t).
 - 34 Om bun, dar muzicant prost! (germ) (n.t).
 - 35 Aici e buba! (germ) (n.t).
 - 36 Din zbor (fr) (n.t).
 - 37 Revizorul, N. V. Gogol, *Opere*, vol. IV, pag. 11, ed. „*Cartea Rusă*”, 1957 ; în românește de Al. Kirițescu (n.ed).

